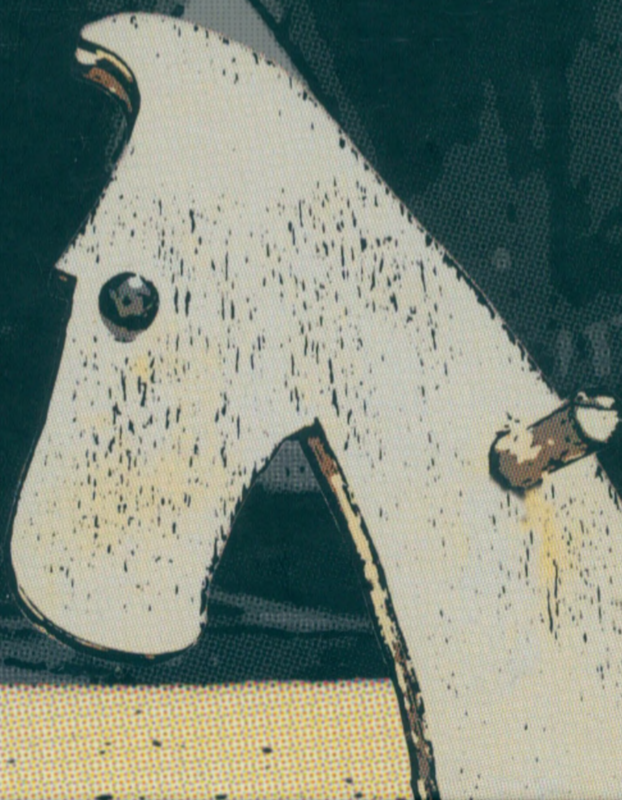
DIENŲ PAVYZDŽIAI

Michael Cunningham

Alma littera

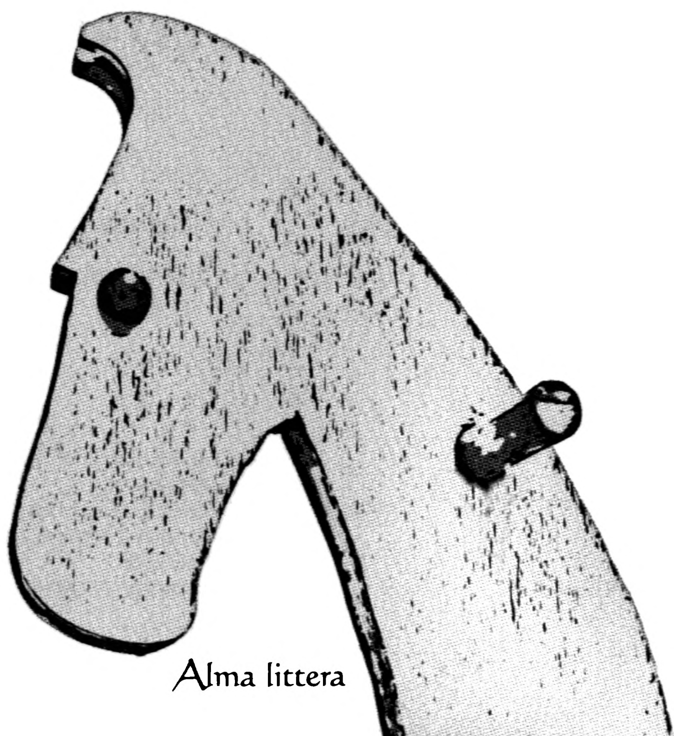
DIENŲ PAVYZDŽIAI

DIENŲ PAVYZDŽIAI

Michael Cunningham

Romanas

Iš anglų kalbos vertė Aurelija Jucytė

Alma littera

UDK 820(73)-3
Cu47

Versta iš:
Michael Cunningham
SPECIMEN DAYS
Farrar, Straus and Giroux,
New York, 2005

ISBN 9955-24-464-X

Romanas skirtas
mano motinos Dorotės atminimui

Nesibaimink, o Mūza! Išties naujos dienos ir papročiai tave pasitinka
ir supa,
Aš nesidangstydamas išpažįstu tą keistą, keistą naujovišką rasę,
Bet vis vien – senąją žmonių rasę, tą pačią iš išorės ir iš vidaus,
Tie patys veidai ir širdys tos pačios, tie patys jausmai ir tas pats ilgesys,
Senoji meilė ta pati ir grožis, ir įpratimas vis tas pats.

– Walt Whitman

Autoriaus pastaba

Bet kuris rašytojas, kurio romano veiksmas ar dalis veiksmo vyksta atpažįstamoje vietoje atpažįstamu metu, susiduria su tikrumo problema. Paprasčiausias, bet ir sunkiausias jos sprendimo būdas toks: istorinius įvykius būtina perteikti absoliučiai tiksliai. Romane vaizduojamų mūšių vieta ir laikas turi atitikti tikrai įvykusių mūšių vietą ir laiką, dirižabliai negali skrieti padangėje anksčiau, nei buvo išrasti, garsus aktorius negali pasirodyti kaukių baliuje Naujajame Orleane, jeigu turimomis žiniomis tą vakarą jis, suriestas podagros, buvo Baton Ruže.

Ir vis dėlto griežta istorinių įvykių seka neretai klostosi anaiptol ne taip, kaip reikia pasakotojui. Biografas arba istorikas tikriausiai privalo atsižvelgti į visus pavėlavimus į traukinį, atšauktas sužadėtuves ar ilgus apatijos laikotarpius, tačiau grožinės literatūros autorius šitokių apribojimų kitąsyk gali ir nepaisyti. Romanistas paprastai pats sprendžia, kokiomis porcijomis dozuoti nuolankų tikslumą: kada jis daro pasakojimą gyvesnį, o kada, priešingai, kenkia. Nuomonių šiuo klausimu galima rasti kuo įvairiausių. Žinau tokių rašytojų, kurie nesiryžta nė piršto prikišti prie užfiksuoto istorinio fakto, bet žinau ir bent vieną tokį – ir nuoširdžiai juo žaviuosi, – kuris prasimano viską: nuo Kristaus laikų papročių bei buities iki botanikos ir žmogaus organizmo funkcijų. Paklaustas apie tai, jis atsako visiškai paprastai: „Juk tai grožinė literatūra".

„Dienų pavyzdžiai" tikriausiai atsidurtų kažkur pusiaukelėje tarp šių dviejų kraštutinumų. Istoriniai faktai romane iš dalies tikslūs. Kiek sugebėdamas stengiausi neiškraipyti istorinių detalių tose scenose, kur veiksmas vyksta praeityje. Tačiau skaitytojas smarkiai suklystų, jei mano aprašymu mėgintų remtis kaip patikrintu faktu. Įvykius aš dėsčiau laisvai, nepaisydamas chronologijos, į bendrą katilą sumečiau nutikimus, žmones, pastatus ir paminklus, kuriuos tikrovėje vieną nuo kito galėjo skirti dvidešimt ar daugiau metų. Jeigu ką nors domina absoliuti tiesa, koks buvo Niujorko miestas devynioliktame amžiuje maždaug nuo vidurio iki pabaigos, siūlyčiau pavartyti Edwino G. Burrowso ir Mike'o Wallace'o knygą „Gotham"* – ji ir buvo tas šaltinis, iš kurio aš audžiau savas variacijas.

* Viena iš Niujorko pravardžių, vartojama juokaujant. – Čia ir toliau Vertėjos pastabos.

MECHANIZMO GELMĖSE

Voltas bylojo, kad mirusieji virsta žole, tačiau ten, kur palaidojo Saimoną, žolė išvis nežėlė. Jis atgulė greta kitų airių kitame upės krante, kur rasi tik dumblą ir žvyrą, ir dar akmenis su iškaltais vardais.

Katerina tikėjo, kad Saimonas iškeliavo į dangų. Ji nešiojo medalioną su jo nuotrauka ir plaukų sruogele.

– Dangus jam tinkamiausia vieta, – sakė ji. – Šiam pasauliui jis buvo pernelyg geras. – Kiek dvejodama ji dirstelėjo pro svečių kambario langą į gatvę, lyg tikėdamasi išvysianti ten žaižaruojančią karietą ir joje Saimoną, tokį ramų ir nubalusį, švytintį nerūpestingu grožiu, mojantį, besišypsantį, džiugiai iškeliaujantį ten, kur jam visuomet ir derėjo būti.

– Jei taip manai, turbūt taip ir yra, – atsiliepė Lukas. Katerina palietė medalioną. Jos plaštakos buvo smulkios, judesiai tikslūs. Ji mokėjo siūti tokias plonytes siūles, kad plika akimi nė neįžiūrėsi.

– Ir vis tiek jis tebėra su mumis, – ištarė ji. – Nejauti? – Ji varstė medaliono grandinėlę tarsi rožinio karoliukus.

– Taip, turbūt, – atsakė Lukas. Katerina manė, kad Saimonas ir medalione, ir danguje, ir vis dar su jais. Lukas vylėsi, kad ji nesitiki, jog jis džiaugsis dėl šitokios daugybės Saimonų, su kuriais jam teks varžytis.

Svečiai išsiskirstė, Luko tėvas ir motina sugulė. Svečių kambaryje užsibuvo tik Lukas ir Katerina, ir dar tai, kas jiems liko.

Tuščios lėkštės, griežinėlis kumpio. Kumpis buvo skirtas Katerinos ir Saimono vestuvių vaišėms. Pasisekė: buvo ką padėti ant stalo per šermenis.

Lukas tarė:

– Girdėjau, ką byloja iškalbingi, girdėjau kalbas apie pradžią ir pabaigą. Bet aš nekalbu nei apie pradžią, nei apie pabaigą.

Jis neketino prabilti knygos žodžiais. Niekada nedarydavo to tyčia, tik susijaudinęs niekaip neįstengdavo laiku prikąsti liežuvio.

Ji ištarė:

– Ak, Lukai.

Jo širdis suplazdėjo, sudunksėjo į šonkaulius.

– Neramu man dėl tavęs, – pasakė ji. – Tu dar toks jaunas.

– Man jau beveik trylika, – atsakė jis.

– Ten tokia siaubinga skylė. Ir darbas labai sunkus.

– Man pasisekė. Jie tokie malonūs, kad sutiko priimti mane į Saimono vietą.

– Bet tu nebegalėsi lankyti mokyklos.

– Mokyklos man ir nereikia. Turiu Volto knygą.

– Jau perkrimtai ją visą, tiesa?

– O ne. Liko dar labai daug, pakaks ne vieneriems metams.

– Fabrike turėsi būti labai atsargus, – tarė ji. – Turėsi... – Ji užsikirto, nors veido išraiška nepasikeitė. Ir toliau buvo atsigręžusi į Luką profiliu – rūstaus grožio profilis, lyg iškaltas monetoje. Katerina vis dar žvelgė į gatvę apačioje, laukdama pasirodant dangiškosios svitos, lydinčios Saimoną – šeimos pasididžiavimą, naująjį numirėlių karalaitį.

Atsiliepė Lukas:

– Tau irgi reikėtų pasisaugoti.

– Man nėra ko saugotis, mielasis. Man rytojus – tik dar viena diena, paskui – dar viena.

Ji vėl užsinėrė ant kaklo medaliono grandinėlę. Pats medalionas šmurkštelėjo po suknele. Lukas troško pasakyti jai... tiktai ką? Norėjo pasakyti, kad jis – kupinas įkvėpimo, budrus ir beatodairiškai vienišas, kad jo kūne slypi ne tik neritmingai besimakaluojanti širdis, bet ir dar kai kas, ką jis jautė, bet ne-

mokėjo nusakyti: kažkas akytas ir dygus, besimainantis nuo kiekvienos minties žiežirbos, nuo potroškių ir prisiminimų, pagardintas žėrėjimu, mirksinčiais baltais, žaliais ir blyškaus auksinio atspalvio atšvaitais, visai kaip žvaigždės – kažkas, kas mylėjo žvaigždes, nes buvo iš tos pat medžiagos, kaip ir jos. Jam nenumaldomai knietėjo išsakyti, kaip neįmanoma, kaip nepakeliama, kai tave nuolat vertina neteisingai, laiko tik apsigimusiu žvainakiu vaikiščiu su moliūgo galva ir vis užgriūvančiais kalbėjimo protrūkiais.

Jis prasižiojo:

– Save aš garbinu, ir tai, ką aš manau, manysite ir jūs. – Pasakyti jis ketino visai ne tai.

Ji nusišypsojo. Bent jau nesupyko. Ir tarė:

– Man jau reikia eiti. Palydėsi mane namo?

– Taip, – atsakė jis. – Taip.

Kai jie išniro gatvėn, Katerina įsikibo jam į parankę. Jis kaip įmanydamas stengėsi laikytis kuo tvirčiau, žingsniuoti lyg tikras vyras, nors labiausiai troško išvis kojomis neliesti žemės, it dūmo sruoga pakilti aukštyn, vyniotis virš vakarėjančios, žmonių knibždančios gatvės: virš namo traukiančių darbininkų, virš laikraščius pardavinėjančių berniūkščių, skardžiai skelbiančių antraštes. Pamišėlis ponas Keinas žingsniavo pirmyn atgal ties savo įprastu kampu, protarpiais sugraibydamas vieną kitą galaižin kokį barzdoje šmirinėjantį gyvį ir visa gerkle plyšodamas:

– Aiman, išėjusieji, užmirštieji, ką jūs padarėte, kam sudaužėte širdis?

Gatvėje plūduriavo įprastas tirštas tvaikas: mėšlo, žibalo ir aitrių dūmų – visąlaik kur nors kas nors degė. Jei tik galėtų išsinerti iš savo paties kūno, Lukas virstų visu tuo, ką matė, girdėjo, užuodė. Jis susitelktų aplink Kateriną kaip oras, liestų ją visą. Drauge su įkvepiamu oru patektų netgi jos vidun.

Jis tarė:

– Netgi menkiausias iš daigų byloja, kad iš tikrųjų nėra mirties.

– Jei taip sakai, taip ir yra, mielasis, – atsiliepė Katerina.

Laikraščių pardavėjas paleido gerklę:

– Žiauriai nužudyta moteris – sužinosite apie tai viską!

Lukas svarstė galimybę pačiam eiti pardavinėti laikraščių, tačiau atlygis būtų pernelyg menkas, be to, argi galima patikėti jam tokį darbą kaip šūkalioti laikraščių antraštes? Žiūrėk, dar ims ir atsitiks taip, kad jis, nė pats nepajutęs, ims garsiai skelbti gatvėje: „Kiekvienas atomas, priklausantis man, lygiai priklauso ir jums!" Fabrikas – išties geresnis variantas. Jeigu jį užvaldys nenumaldomas potraukis, galės išrėkti žodžius į Saimono mechanizmą. Mechanizmas vis tiek nesupras, jam tai nerūpės, kaip ir Saimonui.

Kol jie žingsniavo gatve, Katerina nepratarė nė žodžio. Lukas, sutelkęs dėmesį, irgi stengėsi neprasižioti. Namas, kuriame gyveno Katerina, dunksojo už trijų kvartalų į šiaurę, Penktojoje gatvėje. Lukas palydėjo ją iki pat atviro prieangio, ir ten juodu valandėlę stovėjo petys petin priešais aptrupėjusias duris.

Katerina ištarė:

– Štai ir atėjome.

Pro šalį pradardėjo vežimas, jo šoną puošė auksu ištapytas kraštovaizdis: tarp žemaūgių medelių ganėsi dvi karvės, o trečioji užvertusi galvą žiūrėjo į pieninės pavadinimą, plūduriuojantį auksiniame danguje. Kažin, ar toks ir turėtų būti rojus? Ar Saimonui ten patiktų? O jeigu Saimonas tikrai pakliūtų į dangų ir paaiškėtų, kad dangus – tai beribė lanka su besiganančiomis romiomis karvėmis, koks Saimonas būtų, ten patekęs? Tas, koks buvo gyvas ir sveikas, ar tas, sutraiškytas?

Tarp Luko ir Katerinos telkėsi tyla – jau kitokia, nei siautusi juos, kol jie ėjo gatve. Dabar, pagalvojo Lukas, pats metas ką nors pasakyti, ir ne knygos žodžiais. Jis pravėrė burną:

– Tau viskas bus gerai?

Ji nusijuokė – patyliukais, tik vos vos prunkštelėdama, suvirpindama plaukelius ant jo rankų.

– Šito aš turėčiau klausti tavęs. Tau viskas bus gerai?

– Taip, taip, man nieko nenutiks.

Ji įsižiūrėjo į vieną tašką Lukui virš galvos ir kiek atsipalaidavo, tamsia suknele aptemptas kūnas vos vos krustelėjo. Vieną akimirką atrodė, kad jos suknelė su aukšta apykakle, šiugždėdama paslėpto šilko kuždesiu, gyvena savo atskirą gyvenimą. Galėjai pamanyti, kad Katerinai šmėkštelėjo mintis išsprūsti iš suknelės, bet tuojau pat ji persigalvojo, apsisprendė pasilikti kur esanti, drabužių varžoma.

Ji tarė:

– Jeigu tai būtų atsitikę savaite vėliau, aš būčiau našlė, ar ne? Dabar aš – niekas.

– Oi ne, ne. Tu nuostabi, tu tokia graži.

Ji ir vėl nusijuokė. Lukas dirstelėjo žemyn, į prieangį, pastebėjo akmenyje blykčiojančias kruopelytes. Žėrutis? Jis trumpam paniro į akmenį. Šis buvo šaltas, žaižaruojantis, nekintamas; jam patiko būti mindomam.

– Juk aš jau senė, – tarė ji.

Jis sudvejojo. Katerinai buvo jau geri dvidešimt penkeri, gal ir daugiau. Tad paskelbę apie savo vestuves, jie neišvengė kalbų: juk Saimonui buvo ką tik suėję dvidešimt. Tačiau ji toli gražu nebuvo sena ta prasme, kurią pati turėjo omeny. Nebuvo irzulio pagraužta ar nualinta, nebuvo ir pablukusi.

Jis pasakė:

– Nelaikau jūsų kaltais, nei nukaršusiais, nei atstumtaisiais.

Ji piršto galiuku palietė jo skruostą.

– Mielasis, – ištarė.

Jis paklausė:

– Ar mes dar susitiksime?

– Žinoma, susitiksime. Aš tebebūsiu, kur buvusi.

– Bet viskas jau nebebus, kaip buvę.

– Turbūt. Bijau, kad taip, kaip buvo, jau niekad nebebus.

– Jei tik...

Ji lūkuriavo, kad jis užbaigtų sakyti, ką pradėjęs. Jis ir pats laukė. Jei tik mechanizmas nebūtų surijęs Saimono. Jei tik jis, Lukas, būtų vyresnis ir ne toks ligotas, jei sveika būtų jo širdis. Jei tik jis pats galėtų vesti Kateriną. Jei tik galėtų išsprūsti iš savo kūno ir virsti suknele, kurią vilkėjo ji.

Tylos akimirka praslinko, Katerina pabučiavo Luką. Prisilietė lūpomis jo lūpų.

Kai ji atšlijo, jis išbėrė:

– Oras – ne kvepalai, be esencijos skonio, bekvapis, jis – tam, kad per amžius kvėpčiau jį, ir aš jį myliu.

Ji atsiliepė:

– Dabar tau reikia eiti namo ir pamiegoti.

Išties jau metas ją palikti. Nebebuvo daugiau nei kas darą, nei kas saką. Tačiau Lukas vis dar delsė. Apniko jausmas, kuris kartais lankydavo jį sapne: neva jis atsidūręs scenoje priešais žiūrovus, laukiančius dainos ar eilėraščio posmo.

Katerina nusisuko, surado rankinuke raktą, įkišo į spyną.

– Labos nakties, – tarė.

– Labanakt.

Jis nulipo ant šaligatvio. Ir pridūrė jai pavymui:

– Aš esu ir senas, ir jaunas, tiek pat esu kvailas, kiek ir išmintingas.

– Labanakt, – pakartojo ji. Ir dingo už durų.

Nors jam tikrai derėjo traukti tiesiai namo, tenai jis nėjo. Pasuko į Brodvėjų – kur vaikštinėjo gyvieji.

Brodvėjus buvo Brodvėjus, visada toks pat – šviesos ir gyvybės upė, plaukianti per miesto šešėlius ir spingsančius žiburėlius. Kaip visuomet, vos ten įkėlęs koją, Lukas pajuto kažkokį nerimastingą, nesmagumu atmieštą dvasinį pakilimą, tarsi būtų šnipas, išsiųstas į svečią šalį – turtingųjų valdas. Žingsniavo jis pabrėžtinai nerūpestingai, vildamasis kitiems esąs toks pat nematomas, kokie jie matomi jam.

Visur aplink jį paskutinieji pirkėjai jau baigė užleisti šaligatvį pirmiesiems smagybių ieškotojams. Pro šalį vis prašiugždėdavo prašmatnios moterys, vilkinčios balandžio krūtinėlės ar lietaus atspalvio suknelėmis, nešinos pirkinių paketais; iš po plunksnomis papuoštų skrybėlių sklido prislopinti jų balsai. Vyrai, plevėsuodami apsiaustais, žingsniavo kupini pasitikėjimo savimi, skleisdami svaigų cigarų kvapą, blykčiodami

dantimis, kaukšėdami į akmenį išblizgintų batų kulnais. Gatve riedėjo vežimaičiai, gabenantys namo ponias, o laikraščius išnešiojantys vaikiščiai plyšojo: „Skaitykite! Skaitykite! Faiv Pointe nužudyta moteris – sužinosite apie tai viską!" Viešbučių languose plazdėjo raudonos užuolaidos, sodriai purpurinės po temstančiu vakaro dangumi. Kažkur kažkas kaliope grojo „Litą", bet atrodė, kad muziką skleidžia pati gatvė, tarsi melodiją iš šaligatvio skelia šitaip savimi pasitikinčių, viskuo patenkintų praeivių žingsniai.

Jei Saimonas atsidūrė danguje, galbūt jo rojus ir atrodo šitaip. Lukas galėjo įsivaizduoti šitaip per amžius užuolaidų prietemoje vaikštinėjančias mirusiųjų vėles, lydimas muzikos, kurią skleidžia grindinio akmenys. Tačiau ar tai būtų rojus Saimonui? Brolis juk (buvo) toks smarkuolis, triukšmautojas ir gyvybingas, mokėjęs mėgautis muzika ir maistu. Kas dar jį džiugindavo? Užuolaidos ir suknelės jam nėmaž nerūpėjo. Nė motais jam buvo ir Voltas ar knyga. Tad ko jis troško – ką dabar jam galėtų suteikti rojus?

Brodvėjus būtų tinkamiausias rojus Lukui – Brodvėjus, Katerina ir knyga. Savajame rojuje Lukas ir būtų visa tai, ką pamatytų ar išgirstų. Būtų jis pats ir Katerina, būtų kaliopė ir žibintai, būtų batai, minantys grindinį, būtų grindinys, kurį liečia batų padai. Drauge su Katerina jis jotų žaisliniu arkliuku iš Nidermejerio vitrinos – arkliukas būtų tikro žirgo didumo, bet tobulas, kokie būna tik žaislai, jis ramiai dardėtų grindiniu savo ryškiai raudonais ratukais.

Jis ištarė:

– Aš milžiniškas esu, daugybę talpinu savyje.

Apsiaustu susisiautęs praeivis keistai dirstelėjo į jį – žmonės neretai jį šitaip nužvelgdavo. Šitas vyriškis būtų tarp angelų Luko danguje, toks pat apkūnus ir klestintis kaip ir čia, žemėje, tik kitame pasaulyje Lukas jam jau nebeatrodytų keistas. Rojuje Lukas būtų tikras gražuolis. Ir kalbėtų tokia kalba, kurią suprastų visi.

Kai jis sugrįžo namo, kambariuose viešpatavo prietema ir tyla. Krosnis, kėdės ir kilimas, jo ornamentas vaiduokliškai išskydęs tamsoje. O ant stalo stovėjo muzikinė dėžutė, ta pati, kuri sužlugdė šeimą. Ji smagiai tebepūpsojo ant stalo – nedidelė dėželė su dangtelyje išgraviruota rože. Ji vis dar galėjo pagroti „Užpūsk žvakę" ir „O, nė nekvėptelėk Jo vardo", visai taip pat, kaip ir tą dieną, kai motina ją nusipirko.

Buvo čia ir veidų: laikomi didžioje pagarboje, jie žvelgė nuo sienos, su jais būdavo tariamasi, nuo jų nuolat būdavo šluostomos dulkės. Pačiame centre – Metju, šešerių metų, tamsiomis akimis, nepaprastai rimtas, tarsi iš anksto būtų ruošęsis gripui, dėl kurio po metų iš jo ir liko šis atvaizdas. Buvo čia ir vylingasis dėdulė Janas, kuriam visuomet atrodydavo labai juokinga, kad vieną gražią dieną ir jam lemta virsti veidu ant sienos. Čia ir apskritas, pasitenkinimu spinduliuojantis senelės Eilinos veidas – ji manė, kad gyvenimas yra tik laikini nepatogumai, o mirtį laikė vieninteliais tikraisiais savo namais. Pasak motinos, visi jie iškeliavo į rojų, tik rojus jai buvo Airija, kurioje niekam netenka badauti.

Motinai dabar teks įtalpinti ir Saimono atvaizdą, nors siena buvo jau visa užpildyta. Lukui dingtelėjo, ar tik neteks kurio iš senesniųjų negyvėlių nukabinti.

Jis stabtelėjo prie tėvų miegamojo durų. Pajuto jų alsavimą kitapus, pasvarstė, kokie sapnai galėtų juos lankyti. Valandėlę taip ir stovėjo vienas pats klampioje tamsoje, paskui šmurkštelėjo į kambarį, kuriuo andai dalijosi su Saimonu.

Čia stovėjo jųdviejų lova, o virš jos kabojo ovalas, iš kurio žvelgė šventoji Brigita, kupina kančios ir ekstazės, akinančiu šviesos ratu karūnuota, – kai buvo mažesnis, Lukas manė, kad tasai šviesos žiedas vaizduoja šventosios galvos skausmą. Sienoje smygsojo kabliukai, ant kurių kabojo drabužiai – jo ir Saimono. Šventoji Brigita sielvartingai žvelgė į suglebusius drabužius, tikriausiai visai taip, kaip žvelgtų į ištuštėjusius, sielos apleistus tikinčiųjų kūnus. Atrodė, kad po tuo šviesos vainiku jos galvoje verda mintys: kažin, kur išnyko tasai troškimų ir poreikių mechanizmas, dar neseniai vilkėjęs marškinius, mū-

vėjęs kelnes? Ak taip, iškeliavo į rojų. Į tą, kuriame viskas kaip Brodvėjuje, o gal kaip Airijoje? Jie suguldyti dėžėse ir užkasti į žemę. Jie persikėlė į paveikslus ir į medalionus, ir dar į kambarius, pavydžiai sergstinčius prisiminimus apie tuos, kurie kadaise ten valgė, ginčijosi ir sapnavo.

Lukas nusirengė ir susirangė lovoje Saimono pusėje. Saimono pagalvė vis dar dvelkė Saimonu. Lukas giliai įkvėpė. Štai įprastas Saimono kvapas: alyva ir prakaitas. Ir dar vos juntamas lajaus kvapas, ir dar kažkoks, kurio Lukas niekaip neįstengė įvardyti, – šiek tiek panašus į duonos, bet ne visiškai, tiesiog Saimono kūno, judančio, kvėpuojančio Saimono kūno kvapas.

Pažvelgus pro langą, buvo matyti kitapus ventiliacinės šachtos švytintis užuolaidomis uždangstytas Emilės Hiofstedler langas. Emilė dirbo drauge su Katerina Manahatoje: siūdavo rankoves prie drabužio. Ji valgydavo turkiškus skanėsius vienumoje, iš sidabrinės dėželės, kurią slėpė savo kambaryje. Kaip tik dabar ji ir smaguriauja, galvojo Lukas, štai ten, už tos užuolaidos. O koks būtų Emilės rojus? Emilės, kuri taip mėgo saldumynus ir varvino seilę dėl Saimono? Ar tenai būtų Saimonas, kurio ji galėtų paragauti?

Lukas užsižibino lempelę, išsitraukė iš po čiužinio knygą. Ir ėmė skaityti.

Vaikas paklausė: Kas yra žolė? – atnešęs man jos pilną saują;
Ką atsakyti galėjau vaikui? Kas ji yra, žinau už jį ne daugiau.

Spėju, kad ji galbūt – manojo būdo vėliava, nuausta iš viltingai
žalio pluošto.

O gal, spėju, tai paties Dievo nosinaitė,
Kvapi dovana, tyčiomis numesta mums atminimui,
Su savininko vardu kamputyje, kad pamatytume,
kad pastebėtume ir tartume: Kieno?

Jis perskaitė šiuos žodžius dar, paskui – ir dar kartą. Tada užvertė knygą ir pakėlęs prieš akis užsižiūrėjo į Volto atvaiz-

dą – nedidelį barzdotą veidą, žvelgiantį į jį iš popieriaus. Nors ir nedora buvo taip manyti, vis dėlto Lukas niekaip negalėjo atsikratyti minties, kad Dievas turėtų būti panašus į Voltą: tokiomis pat įžvalgiomis, gerumu trykštančiomis akimis, apsipylęs kažkokį gardėsį primenančia barzda. Lukas du kartus matė Voltą gatvėje, o kartą – bent jam taip atrodė – ir šventąją Brigitą, susisupusią apsiaustu, melancholišką, neriančią vidun pro kažkokias duris; ant galvos, norėdama paslėpti šviesos vainiką, ji buvo užsivožusi skrybėlę. Lukui širdį glostė žinojimas, kad jie egzistuoja kažkur šiame pasaulyje, bet vis dėlto labiau jie patiko jam tokie, kokie buvo čia: popieriaus lape ir ant sienos.

Lukas pakišo knygą atgal po čiužiniu. Išjungė šviesą. Kitapus ventiliacinės šachtos vis dar švytėjo Emilės užuolaidos. Lukas visu veidu įsirausė į Saimono pagalvę. Saimonas vis dar tebebuvo čia, su jais. Pagalvė vis dar skleidė jo kvapą.

Lukas sukuždėjo į pagalvę:

– Dabar tau jau reikėtų eiti. Manau, jau tikrai metas.

Rytą jis išvirė arbatos sau pačiam ir tėvui, paraikė duonos. Tėvas jau sėdėjo prie stalo su savo kvėpavimo aparatu: vamzdeliu ir dumplėmis, pritaisytomis prie metalinio pagrindo; aparatas į stalą rėmėsi trimis trumpomis kvadratinėmis kojelėmis. Motina dar nebuvo atsikėlusi.

Užvalgęs duonos, atsigėręs arbatos, Lukas tarė:

– Lik sveikas, tėve.

Tėvas nusigandęs pažvelgė į jį. Ilgus metus dirbęs odų raugykloje, jis ir pats virto odos skiaute. Įjuodusi, smulkiomis gysliukėmis išvagota oda buvo glaudžiai aptempusi jo kaukolę stambiais žandikauliais. Tamsios akys žėrėjo lyg brangakmeniai apsode. Saimonas grožį, stambius, įžūlius veido bruožus paveldėjo iš tėvo. Niekas negalėjo suprasti, kas nulėmė Luko išvaizdą.

– Ką gi, iki, – tarstelėjo tėvas. Pakėlė prie lūpų vamzdelį, įtraukė gerą gurkšnį oro. Mažytės dumplės išsipūtė ir vėl susispaudė. Dabar, kai pats buvo virtęs odos atraiža su brangakmenių akimis, už jį kvėpavo aparatas.

– Pasirūpinsi motina? – paklausė Lukas.

– Tai jau, – atsiliepė tėvas.

Lukas uždėjo smulkų delną ant įrudusios tėvo rankos. Jis didžiavosi savimi už tai, kad mylėjo tėvą. Nieko daugiau ir negalėjo.

– Išeinu į fabriką, – pasakė.

– Tai jau, – atsakė tėvas ir dar sykį truktelėjo oro iš aparato. Kvėpavimo aparatas buvo odų raugyklos dovana. Tėvas gavo ir šį aparatą, ir šiek tiek pinigų. Saimonas negavo nieko: mat pats kaltas, kad žuvo.

Lukas pabučiavo tėvą į kaktą. Tėvo protas irgi jau buvo virtęs įdiržusios odos skiaute, bet širdies gerumas išliko. Jei jis ką ir prarado, tai tik keblias problemas. Bet daryti tai, ką būtina, vis dar gebėjo. Jis vis dar galėjo mylėti Luko motiną ir ją prižiūrėti. Ar bent Lukas vylėsi, kad tai tėvas vis dar gali.

Jis tarė:

– Ką gi, susitiksime vakare.

– Tai jau, – atsakė tėvas.

Žingsniuodamas į fabriką, Lukas pakeliui stabtelėjo prie mokyklos. Į vidų nekėlė kojos. Apėjo pastatą iš šono, pažvelgė pro langą. Išvydo poną Malčedį, suraukęs antakius jis sėdėjo prie savo stalo; mokytojo akiniuose žybčiojo lempų atšvaitai. Matė jis ir visus kitus, palinkusius prie mokslų. Ką gi, mokykla gyvuos kaip gyvavusi ir be jo. Tokie pat tebebuvo suolai ir grifelinės lentelės. Ir du žemėlapiai ant sienos: pasaulio ir žvaigždžių. Lukas tik visai neseniai suprato (jis gana lėtai suvokdavo kai kuriuos dalykus), kad tie du žemėlapiai – skirtingi. Jis manė – ir jam nė nedingtelėjo pasiklausti, ar tikrai taip yra, – kad žvaigždės tai pasaulio atspindys, kad žvaigždėtame skliaute galima rasti kiekvienos valstybės ar vandenyno atitikmenį. Dėl kokios kitos priežasties kažkam atėjo į galvą sukabinti žemėlapius vieną greta kito? Kai buvo mažesnis, surado pasaulio žemėlapyje Niujorką, o žvaigždėlapyje – jo atitikmenį, Sietyno žvaigždyną.

Ponas Malčedis ir paskolino Lukui Volto knygą. Pasak pono Malčedžio, Lukas apdovanotas poeto siela: išties gražu, kad mokytojas taip manė, tačiau jis klydo. Sielos Lukas išvis neturėjo. Jis visur buvo svetimas, nė vieno žemės lopinėlio negalėjo vadinti savu; kilęs iš Kerio grafystės, bet persodintas į Niujorką, augo lyg amaro apniktas bulvienojas; čia jis nei dainuodavo, nei rėkaliodavo, kaip kiti airiai, čia jis netapo prieglauda jokiai sielai, jame tvyrojo tik tuštuma, tai šen, tai ten sukibirkščiuojanti skausmingomis meilės žiežirbomis: žvaigždėlapiui ir atliepiantiems jį žiburiukams pono Malčedžio akiniuose, Katerinai ir motinai, ir arkliukui su ratais. Jis negedėjo Saimono, nelabai įsivaizdavo rojaus, nejuto ir troškulio paragauti gaivinančio Kristaus kraujo. Visa, ko jis geidė, buvo triukšmingas miesto sambrūzdis: miesto, kur žmonės tampė grūdų ar anglies krovinius, kur jie leisdavosi šokti išgirdę čirpinant smuiką, kur verkė ir juokėsi, prekiavo, elgetavo, derėjosi, toli gražu ne visada džiaugsmingai, užtat visada su nerimstančia gyvybine energija, kurią Lukas širdies gilumoje ir laikė sielos apraiška. Tai buvo nieko nepaisantis, nesutrypiamas gyvybingumas. Lukas vylėsi, kad jame tokią kibirkštį gali įskelti knyga.

O dabar, nelauktai netikėtai, mokyklos durys jam užsivėrė. Būtų mielai dar užsukęs atsisveikinti su ponu Malčedžiu, bet šis tuomet paprašytų grąžinti knygą, o su ja Lukas kol kas dar niekaip negalėjo išsiskirti. Jis vis dar buvo tik tuščias drabužis. Tad vylėsi, kad ponas Malčedis labai nesupyks, jei knygos jam teks dar palaukti.

Jis tylomis atsisveikino su klase, su žemėlapiais ir su ponu Malčedžiu.

Fabrikas buvo tarytum atskiras miestas mieste. Raudono mūro sienos, raudono mūro bokštai ir vartai, tokie platūs, kad pro juos be vargo įžengtų šešetas eile išrikiuotų arklių. Lukas įėjo pro vartus drauge su visa minia vyrų ir vaikinų. Kai kurie žingsniavo tylėdami. Kiti šnekučiavosi, juokėsi. Kažkuris pasakojo: „Tai bent rubuilė, tokios storulės kaip gyvas nesi regėjęs“, –

kitas atsakė: „O man patinka storulės". Vaikinukai ir jaunuoliai buvo išblyškę. Vyresnieji – pajuodusiais veidais.

Lukas kiek neryžtingai drauge su visais nužingsniavo į grįstą kiemą, kur palei raudonų plytų sienas rikiavosi rietuvėmis sukrauti rudai juodos geležies luistai, tamsūs lyg milžiniškos šokolado plytelės. Lukas drauge su kitais patraukė prie kiemo gale žiojinčio įėjimo – arkinių durų, už kurių mirguliavo tamsa.

Ten Lukas ir sustojo. Priešingai nei visas plūstantis srautas. Kažkoks vyriškis su mėlyna kepuraite įsirėžė į jį, keiktelėjo ir nuskubėjo sau. Tą vyriškį sumaumotų taip pat, kaip ir Saimoną. Tasai, kuriuo mechanizmas nepasirūpins, bus uždarytas dėžėje ir nugabentas į kitą upės krantą.

Lukas nesusigaudė, ar jam reikėtų laukti čia, ar eiti vidun. Pagalvojo, kad laukti, ko gero, būtų kvaila. Visi kiti atrodė tokie pasitikintys savimi, triukšmingi, bet rimti tarsi rikiuotėje šurmuliuojantys kareiviai. Lukui užvis mažiausiai norėjosi patraukti kitų dėmesį. Antra vertus, jam atrodė, kad, jeigu eis dar toliau, ko gero, bus įsiurbtas ten, kur nereikia, dar ims ir įvyks klaida, gal ir nereikšminga, bet neatitaisoma. Taip jis ir stovėjo, skausmingų abejonių apniktas, o kitų srautas vis dar plūdo aplink jį.

Netrukus Lukas liko vienas, neminint keleto susivėlinusiųjų, kurie nuskubėjo pro šalį, jo, regis, išvis nepastebėję. Galų gale – ir tai jam pasirodė lyg neapsakoma malonė – iš pastato į kiemą išniro kažkoks vyriškis ir kreipėsi į jį:

– Ar tik tu ne Lukas?

Tai buvo stambus vyriškis nupilkusia oda ir plačiu lyg kastuvas veidu, kuris, jam kalbant, visiškai nejudėjo. Judėjo tiktai lūpos, tarsi vyriškis būtų geležinis, tik kažkokiais burtais gavęs kalbos dovaną.

– Taip, – atsakė Lukas.

Vyriškis nužvelgė jį abejodamas.

– Kas tau? Tu ne visai sveikas? – paklausė. Kai jis kalbėjo, burna svaidė rausvus blyksnius, keistai ryškius pilkame veide.

– Aš sveikas, pone. Dirbti galiu kaip ir bet kuris kitas.

– O kiek tau metų?

– Trylika, pone, – atsakė Lukas.

– Tau dar nėra trylikos.

– Bus kitą mėnesį.

Vyriškis palingavo savo geležinę galvą.

– Šitoks darbas – ne vaikui.

– Prašau jus, pone. Aš stipresnis, nei atrodo iš pažiūros. – Lukas atlošė pečius, stengdamasis atrodyti tvirtesnis.

– Ką gi, darbas tau, šiaip ar taip, pažadėtas. Pažiūrėsime, kaip seksis.

Lukas nesuskubo prikąsti liežuvio – žodžiai taip ir išsprūdo iš burnos:

– Varguoliai! Nesijuokiu ašen iš jūsų priesaikų, taipgi nesišaipau iš jūsų.

– Ką sakai?

– Prašau jus, pone, – tarė Lukas. – Aš dirbsiu iš visų jėgų. Bet kokį darbą.

– Pagyvensim – pamatysim. Aš – Džekas Volšas.

Lukas ištiesė ranką. Džekas pažvelgė į ją taip, lyg Lukas būtų sumąstęs įteikti jam gėlę. Paskui paėmė ir stipriai spustelėjo – Lukui net ašara ištryško. Jeigu Voltas buvo knyga, tai Džekas – fabrikas. Žmogus iš geležies su gyva burna.

– Eikš čionai, – tarstelėjo Džekas. – Galėsi imtis darbo.

Lukas nusekė paskui jį pro duris į koridorių, kur vyrai už vielinės pertvaros sėdėjo palinkę prie kažkokių popierių. Koridorius išvedė juos į milžinišką patalpą, kurios pasieniuose rikiavosi krosnys. Ten, kur nesiekė krosnių liepsnos atšvaitai, tvyrojo prieblanda, blausiai oranžinė prieblanda, atokesniuose užkaboriuose sutirštėjanti, virstanti baugia, pakampėse išsislapsčiusia beveik tamsa. Patalpa buvo pritvinkusi karščio, anglies ir kreozoto tvaiko. Čia be paliovos švokštė ir žvangėjo. Aukštyn lyg žaismingos muselės pliūpčiojo žiežirbų spiečiai. Priešais krosnis stovėjo vyrai, apsisiautę žyrančiomis kibirkštimis, ir ilgais juodais strypais maišė ugnį.

– Koksavimas, – tarstelėjo Džekas ir nieko daugiau nebepridūrė. Ką jis galėjo turėti omeny? Bene kokį nors ypatingą gaminimo būdą? Lukas nutarė pasilikti klausimus vėlesniam laikui.

Džekas nusivedė jį pro krosnių eiles, po kadaruojančių nuo aukštų lubų pajuodusių kablių ir odinių suktuvų raizgalyne, šen bei ten ant lubų tvyksčiojo oranžinių gaisų atšvaitai. Iš koksavimo salės durų portalas vedė į kitą patalpą, tokią pat erdvią, tik labiau užtemdytą; iš abiejų pusių čia dunksojo pilkai rudi mechanizmai: gremėzdiški, didžiuliai it drambliai įrenginiai, sudaryti iš diržų, strypų, ratų, kurie sukosi šaižiai cypčiodami ir dejuodami. Patalpa kiek priminė arklides ar pieninę. Buvo kupina alsuojančios, gyvuliškos gyvybės.

– Išpjovimas ir štampavimas, – tarė Džekas. – Čia tu ir dirbsi.

Išpjovimo ir štampavimo patalpoje sūkuriavo jau ne žiežirbos, o dulkės, bet ryškios, žaižaruojančios – sidabrinės dalelytės, mirksinčios ir tviskančios klampioje šviesotamsoje. Prie mechanizmų būriavosi vyrai, įnikę į kažkokius slėpiningus veiksmus, įtemptais pečiais ir šlaunimis. Lukas pastebėjo, kad visi čia dirbantieji, kaip ir Džekas, perėmė patalpos spalvą. Nežinia: ar jie jau merdi, ar tiesiog panašėja su pačiu oru?

Džekas nusivedė Luką prie mechanizmo į patalpos galą. Toliau vėrėsi dar viena salė, bet Lukas pajuto tik sklindančią iš ten kapinių tykumą, įžiūrėjo lyg ir eilę skliautų, primenančių katakombas, užpildytų sidabriniais kanistrais. Jam pasirodė, kad už anos patalpos turėtų būti dar viena, už šios – dar viena, ir dar, ir dar. Galbūt fabrikas driekiasi mylių mylias tarsi begalė tarpusavyje susijungusių urvų. Ko gero, galėtum eiti jais ištisas valandas, kol galiausiai pasiektum... ką? Lukas dorai nesuprato, ką gamina šitas fabrikas. Saimonas niekad apie tai neužsiminė. Lukas įsivaizduodavo kokį nors lobį, tikrą brangenybę, žalios liepsnos kamuolį, kažką neapsakomai brangų, kam pagaminti nevalia šykštėti pastangų. Dabar jam ir pačiam parūpo, kodėl niekad nesusiprato paklausti. Brolio darbas jam visuomet atrodė apgaubtas paslapties, vertas pagarbos, kone garbinimo.

– Štai čia, – tarė Džekas, sustojęs prie mechanizmo. – Dirbsi čia.

– Čia dirbo mano brolis.

– Taip.

Lukas prisiartino prie mechanizmo, kuris sudorojo Saimoną. Tai buvo dantytas ratas, panašus į didžiulį pianino veleną, įtaisytas virš plačios juostos su gnybtais abiejose pusėse.

Džekas pridūrė:

– Privalai būti atsargesnis, nei buvo tavo brolis.

Iš Džeko intonacijos Lukas suprato, kad mechanizmo kaltinti negalima. Jis įsistebeilijo į prietaisą taip pat, kaip kadaise – į gorilą Barnumo muziejuje. Mechanizmas buvo didžiulis ir toks bejausmis. Laikė iškėlęs savo ratą lyg sraigė – kiaukutą: su apatišku, neperprantamu pasididžiavimu. Kaip sraigė namelyje, mechanizmas giliai viduje, reikia manyti, buvo kur kas judresnis, gyvybingesnis. Po ratu, kurio kvadratiniai danteliai protarpiais sutvyksčiodavo oranžinės liepsnos atšvaitais, driekėsi eilės gnybtų, blyškus, tarytum apsinuoginęs odinis diržas, stirksojo laibi svertų stiebai. Šešėlio užkloto rato atspalviai mainėsi nuo tamsrudžių iki juosvų. Mechanizmas atrodė tuo pat metu ir grėsmingas, ir švelnus. Odinė juosta tarytum dvelkė nedrąsiu gerumo pažadu.

Vėl prašneko Džekas:

– Tomas Kleras, ana ten, – linktelėjo jauno vyriškio, triūsiančio prie gretimo mechanizmo, pusėn, – krauna plokštes į dėžę, štai čia. Tomai, tai Lukas, naujasis darbininkas.

Tomas Kleras, aštrių veido bruožų ūsočius, pakėlė galvą.

– Užjaučiu dėl netekties, – tarė. Reikia manyti, jis matė, kaip mechanizmas surijo Saimoną. O gal jis ir kaltas? Galbūt galėjo judintis vikriau, drąsiau pulti pagalbon?

– Ačiū, – atsakė Lukas.

Džekas paėmė iš dėžės plokščią geležinį keturkampį didumo sulig krosnies durelėmis ir padėjo ant juostos.

– Jį reikia pritvirtinti, kad nė nekrustelėtų, – paaiškino. Ir priveržė plokštę gnybtais – po tris iš kiekvienos pusės. – Matai tas linijas ant juostos?

Juosta buvo sužymėta baltomis skersinėmis linijomis, nubrėžtomis per kelis colius aukščiau kiekvieno gnybto.

– Viršutinė briauna, – tarė Džekas, – turi būti ties štai šia linija. Supratai? Briauna ir linija privalo tiksliai sutapti.

– Aišku, – ištarė Lukas.

– Tik tada, kai briauna ir linija tiksliai sutampa, pritvirtini plokštę gnybtais, tada patrauki svertą, pirmiau – šitą.

Jis patraukė svertą dešinėje juostos pusėje. Ratas pabudo: atsidūsėjo ir ėmė suktis. Tarp dantelių ir juostos liko gal colio tarpelis.

– Kai būgnas pradeda suktis, patrauki antrąjį svertą.

Jis trūktelėjo kitą svertą, įtaisytą greta pirmojo. Juosta lėtai pajudėjo. Luko akivaizdoje juosta nešė geležinę plokštę pirmyn tol, kol į šią įsikirto rato danteliai. Jie kaukštelėjo į geležį – garsas buvo toks, lyg plaktuku tvojus į stiklą, kuris kažkodėl nedūžta.

– O dabar čionai. Eikš.

Džekas nusivedė Luką kitapus mechanizmo, iš po kurio jau lindo geležinė plokštė, išvarpyta negiliomis kvadratinėmis įdubomis.

– Kai išnyra visa plokštė, – paaiškino, – grįžti atgal ir pastumi svertus į pradinę padėtį. Pirmiau – antrąjį, paskui – pirmąjį. Viskas aišku?

– Taip, – patikino Lukas.

Džekas pastūmė svertus ir sustabdė mechanizmą: pirmiausia – juostą, paskui – ratą. Tada ištraukė iš gnybtų geležinę plokštę.

– Galiausiai reikia gerai apžiūrėti plokštę, – aiškino jis. – Įsitikink, kad įspaudai – tiksliai tokie, kokie turi būti. Keturi – skersai, šeši – išilgai. Visos įdubos privalo būti tobulos formos. Apžiūrėk kiekvieną. Tai svarbu. Jei kuri nebus visiškai ideali, nešk plokštę štai ten, – jis mostelėjo kiton patalpos pusėn, – Viliui O'Harai, kad perlydytų. Jei kils kokių nors abejonių, parodyk plokštę Viliui. O jei liksi patenkintas, jei atrodys, kad visos įdubos vienodos, jei būsi dėl to visiškai tikras, – tuomet nešk plokštę Denui Hiniui, štai ten. Gal nori ko nors paklausti?

– Ne, pone, – atsakė Lukas. – Turbūt nieko.

– Ką gi, gerai. Pamėgink pats.

Lukas paėmė iš dėžės dar vieną plokštę. Ši buvo sunkesnė, nei jis tikėjosi, bet ne tokia sunki, kad nesusidorotų. Užgrioz-

dino ją ant juostos, atidžiai stumtelėjo pirmyn, kad briauna sutaptų su baltąja linija, tada pritvirtino gnybtus.

– Gerai? – paklausė.

– O kaip tau pačiam atrodo?

Lukas patikrino gnybtus.

– Ar jau galiu patraukti svertą? – paklausė.

– Taip. Patrauk svertą.

Lukas trūktelėjo pirmąjį svertą, tą, kuris išjudina ratą. Akimirką ėmė triumfuoti. Patraukė antrąjį svertą, juosta ėmė slinkti. Lukas lengviau atsiduso įsitikinęs, kad gnybtai laiko tvirtai.

– Gerai, – ištarė Džekas.

Lukas žiūrėjo, kaip rato danteliai įsikerta į geležį. Reikia manyti, Saimonas šitaip ir buvo įtrauktas po ratu: pirmiausia – ranka, paskui – ir visa kita. Ir mechanizmas suleido į jį dantis taip pat ramiai, kaip krimstelėdavo geležies lakštą. Tikriausiai manė, – jei tik įtaisas išvis gali ką nors manyti, – kad jam tiesiog pasiūlyta iškąsti įdubas dar vienoje geležinėje plokštėje. O sutraiškęs Saimoną kantriai laukė kitos.

– O dabar, – pasakė Džekas, – eime, pažiūrėsime, kaip pavyko.

Lukas nusekė paskui Džeką prie kito mechanizmo galo ir išvydo, ką nuveikęs. Plokštėje žiojėjo keturkampės įdubos: keturios – skersai ir šešios – išilgai.

Džekas paklausė:

– Na, viskas gerai? Kaip tau atrodo?

Lukas įdėmiai apžiūrėjo plokštę. Prietemoje sunku buvo ką nors įžiūrėti. Jis perbraukė pirštu kiekvieną įdubą. Ir ištarė:

– Man atrodo, gerai.

– Esi tikras?

– Turbūt taip.

– Gerai. O ką darysi dabar?

– Nešiu plokštę Denui Hiniui.

– Teisingai.

Lukas pakėlė štampuotą plokštę ir nunešė prie Deno Hinio prietaiso. Denas, apskritas it svogūnas vyras liūto karčiais,

linktelėjo. Akimirką sudvejojęs, Lukas atsargiai padėjo plokštę į dėžę greta Deno mechanizmo.

– Gerai, puiku, – pagyrė Džekas.

Vadinasi, Lukas sugebėjo jam įtikti.

Džekas tarė:

– Nagi, pamėgink dar vieną.

– Pone, – paklausė Lukas, – o kas yra tos plokštės, kurias gaminu?

– Korpusai, – atsakė Džekas. – Noriu pasižiūrėti, kaip susidorosi su dar viena.

– Klausau, pone.

Lukas perleido per mechanizmą dar vieną plokštę. Džekas tarstelėjo „gerai" ir nuėjo rūpintis kitais reikalais.

Laikas slinko. Kiek jo praėjo, Lukas negalėjo pasakyti. Laikrodžių čia nebuvo. Neįspindo ir dienos šviesa. Jis užkeldavo plokštę ant slenkančios juostos, pastumdavo taip, kad briauna sutaptų su balta linija, tada paleisdavo mechanizmą ir galiausiai apžiūrėdavo kitapus išnirusį gaminį. Lygiomis eilėmis išsirikiavusios įdubos: keturios – skersai, šešios – išilgai. Lukas pamėgino užkelti plokštes ant juostos taip, kad viršutinė briauna atsidurtų kuo arčiau baltosios linijos ir kad pakaktų menkiausio stumtelėjimo ir jos tiksliai sutaptų. Kurį laiką jis vylėsi, kad įdubos geležyje visąlaik bus tobulos formos, bet ilgainiui, regis, po kelių valandų, nejučia ėmė laukti kokio nors nežymaus nukrypimo nuo tobulybės: kokio nepakankamai giliai išduobto kampo ar trupučiuką įžambaus įspaudo – kokio nors menkniekio, už kurio ne tokia pastabi akis kaip jo tikrai neužkliūtų. Tik vieną vienintelį kartą jam pavyko aptikti ne visiškai idealų įspaudą, o ir ta pati kliautis buvo abejotina. Lukui pasirodė, kad vienas kvadratėlių įspaustas ne taip giliai, kaip visi kiti, bet jis nebuvo dėl to visiškai tikras. Vis dėlto išdidžiai nunešė plokštę Viliui perlydyti ir dėl pasijuto esąs stiprus ir gabus darbininkas.

Kai pavargo mėginti iš pirmo karto užkelti plokštę taip, kad jos briauna išsyk sutaptų su baltąja linija, kai pakyrėjo svars-

tyti, ko iš tikrųjų jis ieško: tobulybės ar vis dėlto trūkumų, Lukas pamėgino nukreipti mintis kitur. Bandė galvoti apie Kateriną, apie tėvą ir motiną. Kažin, gal motina atsikvošėjo? Galbūt vėl tapo savimi, vėl pradės gaminti valgį ir ginčytis? Jis bandė galvoti apie Saimoną. Tačiau darbas neleido mintims klajoti. Darbas reikalavo sutelkti dėmesį. Lukas paniro į savotišką budraus transo būseną, kur liko tik vienas tikslas, o sąmonę užvaldė vien tai, kas turėjo rūpėti dabar, kas blokavo bet kokius kitus apmąstymus. Suderinti briauną ir liniją, pritvirtinti gnybtus, patraukti vieną svertą, patraukti kitą, patikrinti gaminį.

Tai nutiko jau po pietų pertraukos. Rankovės kraštelis įkliuvo į plokštę prispaudžiantį gnybtą. Mat Lukas leido mintims kažkur nuklysti. Rankovę timptelėjo švelniai, bet primygtinai, tarsi ją į gniaužtus būtų sugriebęs kūdikis. Lukas jau siekė kito gnybto ir tik tada pastebėjo, kad marškinių rankovės kamputis įkliuvęs į dantytus pirmojo nasrus, ir dabar gnybtas laiko rankogalį tvirtai prispaustą prie plokštės. Lukas nejučia trūktelėjo ranką, tačiau gnybtas nė neketino paleisti medžiagos. Laikė ją įsikandęs kone aistringai, tvirtai, tarsi žiurkė, visą dėmesį sutelkusi į kokį išėdų trupinį dantyse. Lukui šmėkštelėjo mintis, kaip puikiai pagamintas šis mechanizmas: tokie stiprūs, tokie patikimi buvo gnybto nasrai. Jis dar kartą trūktelėjo rankovę. Ir vėl nieko nepešė. Tiktai tada, kai negrabiai manipuliuodamas kairiąja ranka pasuko varžtą, gnybtas pagaliau atsipalaidavo ir paleido rankovę. Medžiagoje taip ir liko įsispaudusios mažyčių gnybto dantelių žymės.

Lukas su nebylia nuostaba žvelgė į rankogalį. Tai štai kaip tai atsitinka. Pakanka tuputį atsipalaiduoti, leisti dėmesiui nuklysti, pagalvoti apie kitus dalykus, ir gnybtas išsyk stveria tai, kas jam pakišama. Tokia jau gnybto paskirtis. Lukas apsidairė lyg prasikaltęs: kažin, ar Tomas, Vilas arba Denas ką nors pastebėjo? Bet jie nieko nepastebėjo. Denas veržliarakčiu taukšėjo į savąjį mechanizmą. Tvirtai, bet geraširdiškai bilsnojo į korpuso, kuriame slypėjo mechanizmo viduriai, šoną. Nuo veržliarakčio smūgių metalas gaudė lyg bažnyčios varpas.

Lukas atsiraitojo rankoves iki alkūnių. Ir vėl kibo į darbą.

Jis vieną po kitos vis krovė plokštes ant juostos, ir jam atrodė, kad mechanizmai anaiptol nėra negyvi, bent jau ne visiškai. Juk jie – kontinuumo dalis: mechanizmai, paskui – žolė ir medžiai, paskui – arkliai ir šunys, ir galiausiai – žmonės. Jis svarstė, kad mechanizmas, ko gero, mylėjo Saimoną – taip, kaip sugebėjo: romia nemąstančio įrenginio meile. Gali būti, mąstė jis, kad visi fabriko mechanizmai, visos krosnys, kabliai ir slenkančios konvejerio juostos tylomis žavisi savaisiais darbininkais, panašiai kaip arkliai žavisi savo šeimininkais. Lukui atrodė, kad mechanizmai, pasitelkę beribę kantrybę, galbūt visąlaik laukia tos akimirkos, kai prie jų dirbantys žmonės valandėlei užsimirš, leis pašalinėms mintims užgožti atsargumą, – tada, pasinaudoję proga, mechanizmai galės sučiupti juos už rankos ir su neatremiama meilės galia įsitraukti į savo gelmes.

Jis paėmė iš dėžės dar vieną plokštę, užkėlė ant juostos, kad briauna tiksliai sutaptų su nubrėžta linija, pritvirtino gnybtais ir pasiuntė po rato dantimis.

Kažin, kur Džekas? Nejaugi jam nerūpi, kaip Lukui sekasi susidoroti su darbu? Kol plokštė slydo po ratu, Lukas ištarė:

– Tas pats poreikis, amžinas poreikis, niekad nesibaigiantis pasaulio poreikis pratęsti gyvybę.

Džekas pasirodė tik baigiantis darbo dienai. Pažvelgė į Luką, paskui – į mechanizmą, linktelėjo, vėl pažvelgė į Luką.

– Gerai padirbėjai, – pagyrė.

– Dėkoju, pone.

– Vadinasi, rytoj vėl ateisi.

– Taip, pone. Ačiū jums, pone.

Lukas ištiesė Džekui ranką ir pats nustebo pastebėjęs, kad ši dreba. Žinojo, kad pirštai kraujuoja, bet drebulio nė nejuto. Džekas lyg niekur nieko paspaudė jam ranką. Atrodė, jam nė motais nei drebulys, nei kraujas.

– Dosnioji, – tarė Lukas, – esi man suteikusi meilę – todėl ir tau duodu meilę!

Džekas sustingo. Jo geležinio veido kaktos platybėse įsirėžė trys properšos.

– Ką čia pasakei?

– Labos nakties, – tarė Lukas.

– Labos nakties, – nelabai įtikintas atsakė Džekas.

Lukas nuskubėjo sau; drauge su kitais perėjo koksavimo patalpą, kur vyrai su juodaisiais strypais jau uždarinėjo krosnis. Lukas susizgribo jau net nebegalįs prisiminti savęs niekur kitur, tik fabrike. Tiksliau, gyvenimą, buvusį iki fabriko, prisiminė tarsi sapną: išskydusį, lakų, čia pat išsisklaidantį. Šie prisiminimai sparčiai blanko, kaip kad nubudus išblanksta sapnas. Niekas kita nebuvo taip ryšku, kaip visa tai, kas buvo čia. Niekas kita nebuvo taip tikra. Suderinti briauną ir liniją, pritvirtinti gnybtus, patraukti vieną svertą, patraukti kitą, patikrinti gaminį.

Prie gamyklos vartų lūkuriavo moteris žydra suknele. Lukui prireikė kelių sekundžių, kol ją atpažino. Pirmiausia, vos išvydęs prie vartų stoviniuojančią moterį, jis pamanė, kad fabrikas išsikvietė angelą atsisveikinti su vyrais po darbo dienos ir priminti, jog darbas vieną dieną baigsis ir tada prasidės kur kas ilgesnis sapnas. Ir staiga jis suprato tiesą. Prie fabriko atėjo Katerina. Pasitikti jo, Luko.

Jis atpažino ją akimirka anksčiau, nei ji atpažino jį. Vos pažvelgęs jai į veidą, jis suprato, kad ji irgi suspėjo jį užmiršti.

Jis šūktelėjo:

– Katerina!

– Lukai? – ištarė ji.

Jis tekinas pasileido prie jos. Ją supo uždara gaivaus ir kvapaus oro sfera. Lukas netvėrė džiaugsmu. Ir įsiūčiu. Kodėl ji atėjo? Kodėl jai šovė į galvą šitaip jį sutrikdyti?

– Tik pažvelk į save. Suodinas nuo galvos iki kojų. Iš karto net neatpažinau, – tarė ji.

– Čia tikrai aš, – patikino jis.

– Tu visas drebi.

– Jaučiuosi visai gerai. Iš tiesų, viskas puiku.

– Pamaniau, bus geriau, jeigu tau nereikės eiti namo vienam. Bent jau po pirmosios darbo dienos.

– Moteriai čia nederėtų vaikštinėti vienai, – atsakė jis.

– Vargšeli mano, kad tu žinotum, kaip atrodai.

Jis pasišiaušė. Juk jis paleisdavo suktis ratą. Jis kruopščiai apžiūrėdavo kiekvieną plokštę.

– Viskas gerai, – pakartojo jis netgi primygtiniau, nei ketino.

– Ką gi, trauksime namo. Reikia manyti, miršti badu.

Juodu petys petin patraukė Rivingtono gatve. Šįsyk ji jau neįsikibo jam į parankę. Jis buvo pernelyg purvinas. Nuo Rytinės upės gatve vis prašniokšdavo šuoringo vėjo gūsiai, įsukdami miniatiūrines dulkių audras drauge su įkliuvusiais verpetuose popiergaliais. Abipus jų stūksojo tamsūs aukštų mūrinių namų fasadai, aklinai užvožti dangaus dangčiu. Šaligatviu grūdosi daugybė praeivių; ypač ankšta buvo dėl to, kad kelią žmonėms teko dalytis su atmatų sąnašomis, krūvomis kūpsančiomis pasieniuose, tamsia pažliugusia mase liulančiomis kiekviename plyšyje ar užkaboryje.

Lukas ir Katerina ne be vargo skynėsi kelią pirmyn siauručiu grįstu taku tarp pastatų sienų ir šiukšlių kaugių. Jiems teko vilktis paskui moterį su vaiku, kuri ėjo kankinamai lėtai. Moteris – sena? Jauna? Iš nugaros nebuvo įmanoma atspėti – sliūkino kiek vilkdama kairiąją koją, o vaikas, mergaitė ilgu nubrizgusiu sijonu, atrodė, išvis nė žingsnio nežengia pati – galėjai pamanyti, kad motina tiesiog tempia ją už rankos lyg kokį daiktą, kurį reikia parvilkti namo. Priešais moterį su vaiku žingsniavo aukštas drūtas plikis su paltu, iš pažiūros – moterišku, vietomis sučiurusiu iki blizgesio, gerokai jam per mažu; rankovės ties pečiais buvo prairusios, pro plyšius švietė rausvo satino pamušalas. Lukas nejučia ėmė įsivaizduoti, kad visa šita pėsčiųjų procesija, visa ši minia apdriskusių varguolių, vilkinčių per mažus ar per didelius paltus, tempiančių negalinčius ar nenorinčius eiti vaikus, – visi jie žingsniuoja Rivingtono gatve verčiami kažkokios jėgos, be paliovos stumiančios juos pirmyn, lėtai, bet nenumaldomai, taigi įspūdis, kad šitie žmonės kažkur traukia savo valia, – tik regimybė; visi jie nesustodami sliūkina pirmyn, eina pro gyvenamus namus ir arklides, pro užeigas ir fabrikus, kol pasiekia upę, į kurią krinta vienas po

kito, vienas po kito, bet nesustoja, vis eina tolyn, nuskendę, bet dar gyvi, upės dugnu; gatvė galų gale ištuštėja, visi žmonės jau upėje, klampoja dumblina vaga per rusvus ir žalsvai geltonus sąnašynus, vis giliau, į tirštėjančią tamsą, kol visa gausi einančiųjų minia pasiekia vandenyną, kol tarsi genami išeina į atvirus vandenis, kur aplink juos tyliai šmižinėja sidabrinės žuvys, o ochros atspalvio upės srautas ištirpsta sodrioje lyg rašalas mėlynumoje, kur debesys plūduriuoja paviršiuje labai labai aukštai virš galvos, ir štai ten visi jie, visi iki vieno, tampa laisvi, gali leistis srovės nešami kur panorėję, jų paltų skvernai plazda lyg sparnai vėjyje, jų vaikai skrieja be jokių pastangų – visa plūdrių, blausiai švytinčių numirėlių tauta iškrinka, išsisklaido tarsi žvaigždynai mėlynoje begalybėje.

Juodu su Katerina pasiekė Boverį, kuriuo pro barus ir užeigas sruvo margaspalvė minia ryškiais, spalvingais drabužiais. Žmonės čia staipėsi prašmatnūs, išsipustę, rėkaliojo, žiaumojo dešrelės storumo cigarus. Vienas, išvydęs Kateriną, kilstelėjo cilindrą ir jau žiojosi kažko sakyti, bet kvatojantys bendrai nusitempė jį šalin. Boveris buvo Brodvėjaus brolis dvynys, tiesa, menkesnis, blausesnė žvaigždyno žvaigždė, bet toks pat ryškiaspalvis ir triukšmingas. Tačiau ir čia buvo ankšta. Dar tirščiau grūdosi ir visiški vargšai.

– Ar ten labai baisu? – paklausė Katerina.

– Mechanikas atsiraitoja rankoves, policininkas apeina savo kvartalą, vartų sargas nužvelgia kiekvieną, kas eina pro šalį, – atsakė Lukas.

– Lukai, dėl Dievo meilės, – tarė ji, – kalbėk su manim paprasčiausia anglų kalba.

– Cecho viršininkas sakė, kad dirbau gerai.

– Gali kai ką man pažadėti?

– Taip.

– Pažadėk, kad visą tą laiką, kol turėsi dirbti ten, būsi labai labai atsargus.

Luką pakuteno kaltės jausmas: jis prisiminė gnybtą. Jis nebuvo atsargus. Leido sau užsimiršti ir užsisvajoti.

Jis tarė:

– Žinau, kad esu nemirtingas, žinau, kad manosios orbitos joks dailidės skriestuvas negali aprėpti.

– Ir dar pažadėk, kad, pirmai progai pasitaikius, mesi tą darbą ir susirasi kokį nors kitą.

– Gerai.

– Juk tu...

Jis laukė. Ką ji pasakys jam apie jį?

– Juk tau skirta visai kas kita, – pasakė ji.

Jis pradžiugo tai išgirdęs ar bent liko patenkintas. Nors tikėjosi kažko daugiau. Vylėsi, kad ji ką nors jam atskleis, nors nė pats nežinojo ką. Troško išgirsti kokį nors įstabų melą, kuris virstų tiesa tą pat akimirksnį, kai jos lūpos jį ištartų.

– Pažadu, – ištarė jis.

Kažin, kas iš tikrųjų galėtų būti jam skirta? Lukas niekaip neprisivertė paklausti.

– Sunku, – pasakė ji.

– O kaip tu? Ar šiandien darbe viskas buvo gerai?

– Taip. Ištisą dieną siuvau nepakeldama galvos. Darbas buvo tikra atgaiva.

– Ar tu...

Ji laukė tęsinio. Ko jis nori paklausti?

– Ar buvai atsargi? – paklausė jis.

Ji nusijuokė. Jis visas iškaito. Nejaugi klausimas toks kvailas? Katerina jam visada atrodė visiškai neatspari bet kokiai skriaudai, lyg tokią geros širdies, taip gardžiai kvepiančią būtybę kaip ji visi tik ir taikytųsi įskaudinti – arba dabar, arba kada nors vėliau.

– Taip, – atsakė ji. – Nerimavai dėl manęs?

– Taip, – patvirtino jis. Vylėsi, kad šis prisipažinimas nenuskambės kvailai. Lukas įsitempęs laukė, ar ji vėl nenusijuoks.

– Nereikia, – tarė ji. – Rūpintis privalai tik pats savimi. Pažadėk man.

– Kiekvienas atomas, priklausantis man, lygiai priklauso ir jums, – atsakė jis.

– Ačiū, mielasis, – atsiliepė ji ir nieko daugiau nebepridūrė.

Jis palydėjo ją iki jos namų Penktojoje gatvėje durų. Juodu sustojo ant laiptelių, nutaškytų žaižaruojančiomis kruopelytėmis.

– Dabar eik namo, – tarė ji, – ir pavakarieniauk.

– Ar galiu kai ko paklausti? – ištarė jis.

– Klausk, ko tiktai nori.

– Įdomu, ką aš gaminu tame fabrike.

– Manau, kad fabrikas gamina daugybę visokiausių dalykų.

– Kokių?

– Kad ir detalių didesniems įrenginiams. Krumpliaračius, skląsčius... ir kitokias detales.

– Man sakė, kad aš gaminu korpusus.

– Na matai. Vadinasi, štai ką tu gamini.

– Suprantu, – ištarė jis. Nors iš tikrųjų nesuprato, bet plėtoti šios temos nebesinorėjo. Verčiau jau pasirodyti tokiam, kuris žino, kas yra tie korpusai.

Katerina švelniai žvelgė į jį. Ar pabučiuos ir šįkart?

– Noriu kai ką tau padovanoti, – tarė.

Jis ėmė visas drebėti. Kietai sučiaupė lūpas. Dabar nė už ką neprabils: nei knygos, nei savo paties žodžiais.

Ji atsisegė suknelės apykaklę, ranka šmukštelėjo vidun. Ir išniro su medalionu. Katerina per galvą nusinėrė grandinėlę ir ištiesė ją su visu medalionu ant delno.

– Noriu, kad tu jį nešiotum.

– Negaliu, – atsiliepė jis.

– Jame yra tavo brolio plaukų sruoga.

– Žinau. Aš žinau.

– O ar žinai, – paklausė ji, – kad Saimonas nešiojo tokį pat medalioną su mano atvaizdu?

– Taip.

– Man taip ir neleido jo pamatyti, – ištarė ji.

– Neleido niekam iš mūsų.

– Bet laidojimo biuro savininkas man sakė, kad medalionas taip ir liko su juo. Sakė, kad medalionas kabojo Saimonui ant krūtinės ir karste.

Vadinasi, Katerina iki šiol buvo su Saimonu. Jis tebeturėjo Katerinos dalelę ten, dėžėje, kitapus upės. Ar dėl to ji tapo mirusiųjų draugijos garbės nare?

Katerina pasakė:

– Man bus ramiau, jeigu nešiosi jį, kol dirbsi fabrike.

– Jis tavo, – paprieštaravo Lukas.

– Sakykime taip: mūsų. Tavo ir mano. Tai kaip – ar padarysi, ko prašau? Man būtų malonu.

Dabar jis jau nebegalėjo spyriotis. Kaip jis galėtų atsisakyti padaryti kas jai malonu?

– Jei tu taip nori, – atsakė.

Ji užnėrė grandinėlę jam ant kaklo. Medalionas pakibo ant krūtinės – mažas auksinis skridinėlis. Katerina nešiojo jį po drabužiu, jis glaudėsi prie jos odos.

– Labos nakties, – palinkėjo ji. – Pavakarieniauk ir griūk tiesiai į lovą.

– Labanakt.

Ji pabučiavo jį: šįsyk nebe į lūpas, o į skruostą. Paskui nusigręžė, įkišo raktą į spyną. Netgi tada, kai ji buvo jau atsitraukusi, jo oda vis dar saugojo bučinio prisiminimą.

– Labos nakties, – pakartojo jis. – Labanakt, labanakt.

– Eik, – paliepė ji. – Pasirūpink motina ir tėvu, tada ilsėkis.

– Aš gimstu iš mėnesio... aš gimstu iš nakties, – pasakė jis.

Tarpduryje ji stabtelėjo ir atsigręžusi pažvelgė į jį. Ji buvo ta, kuri visuomet lengvai prajukdavo, visuomet buvo pirmoji šokėja. O dabar žvelgė į jį tokiu sielvartingu žvilgsniu. Nejaugi jis ją nuvylė? Nejaugi tik dar labiau įaitrino jos skausmą? Jis stovėjo bejėgis, jos žvilgsnio pervertas. Ji vėl nusigręžė ir įėjo vidun.

Grįžęs namo jis kaip išmanydamas pasiruošė vakarienę sau ir tėvui. Dar buvo užsilikę šiokių tokių trupinių nuo šermenų stalo. Riebaus kumpio luistelis, drebučių, paskutinis duonos kriaukšlis. Visa tai Lukas sudėjo priešais tėvą, kuris sumirksėjo, ištarė: „Ačiū“, – ir ėmė valgyti. Tarp kąsnių vis įtraukdavo oro iš kvėpavimo aparato.

Luko motina vis dar tebegulėjo lovoje. Kaip jiems reikės prasimaitinti, jei ji artimiausiu metu neatsikels?

Kol tėvas valgė ir kvėpavo, Lukas nuslinko į tėvų miegamąjį. Atsargiai, kiek neryžtingai stumtelėjo duris. Kambaryje tvyro-

jo vilnonė, lyg nulakuota tamsa. Virš lovos kabojo Nukryžiuotasis, visiškai juodas gedulingoje prietemoje.

Lukas prasižiojo:

– Motin?..

Išgirdo šiugždant patalus. Išgirdo alsavimo šnaresį.

– Kas čia? – paklausė ji.

– Čia tiktai aš, – atsakė jis. – Tik Lukas.

– Lukai. Mano meile.

Jam virptelėjo širdis. Vieną akimirką atrodė, kad jis galėtų per amžius tūnoti drauge su motina toje minkštoje, šiltoje tamsoje. Galėtų pasilikti čia su ja ir papasakoti jai apie knygą.

– Pažadinau tave? – paklausė.

– Aš niekada nemiegu. Eikš.

Jis prisėdo ant čiužinio kraštelio. Matė ant pagalvės išsklidusius motinos plaukus. Įžiūrėjo jos nosį ir smakrą, ir tamsius lopinius ten, kur turėjo būti akys. Lukas palietė jos veidą. Šis buvo karštas, kone birus, perdžiūvęs it kreida.

– Gal išalkai, gal nori atsigerti? – paklausė jis. – Gal tau ko nors atnešti?

– O kas tau nutiko? Kodėl šitoks pajuodęs?

– Aš dirbau fabrike, motin. Tai tik dulkės.

– Kur tuomet Lukas?

– Aš čia, motin.

– Taip, žinoma, tu čia. Man kažkas negerai, ar ne?

– Atnešiu tau vandens, gerai?

– Reikia palesinti vištas. Ar jau buvai nuėjęs pažiūrėti vištų?

– Vištų, motin?

– Taip, vaike. Smarkiai susivėlinome, tiesa? Turbūt jau tikrai labai vėlu.

– Mes neturime jokių vištų.

– Neturime?

– Ne.

– Atleisk. Juk tikrai laikėme vištas.

– Nesirūpink, motin.

– Žinoma, labai gražu, kad sakai nesirūpinti, kai nebeliko vištų, o bulvių irgi nebėra.

Lukas paglostė jai plaukus ir tarė:

– Aš dieviškas esu iš išorės ir iš vidaus, ir visa, ką paliečiu, taip pat kas paliečia mane, patampa šventa.

– Visai teisingai, brangusis.

Lukas tykiai sėdėjo su motina ir glostė jai plaukus. Anksčiau ji buvo nervinga ir vikri, greita veltis į ginčus, lengvai supykstanti, nelinkusi juoktis. (Prajuokinti ją gebėdavo tik Saimonas.) Jau ištisus metus ar daugiau ji pamažėle geso, vis labiau skubindavosi užbaigti darbus ir smukti į patalą, bet vis dar buvo savimi, vis dar nepaprastai pareiginga, protarpiais jai vis dar prasiverždavo meilumo blyksniai, ji vis dar tebebuvo budri, užjusdavo bet kokią nepagarbos apraišką ar užmaskuotą įžeidimą. Bet dabar, kai nebeliko Saimono, ji virto štai kuo: veidu ant pagalvės, būtybe, klausinėjančia apie vištas.

– Gal atnešti muzikinę dėžutę? – paklausė Lukas.

– Būtų labai miela.

Jis nuėjo į svetainę ir tuojau grįžo su dėžute. Kilstelėjo ją motinai prieš akis, kad pamatytų.

– A, taip, – ištarė ji. Kažin, ar žinojo, kad toji dėžutė juos sužlugdė? Ji niekad apie tai nekalbėdavo. Atrodė vis dar taip pat karštai prisirišusi prie muzikinės dėžutės, tarsi ši nebūtų pridariusi jokios bėdos.

Lukas pasuko rankenėlę. Žalvarinė ritė dėžutės viduriuose ėmė suktis, tuksenama mažyčių plaktukėlių. Ėmė skimbčioti skaidrūs metaliniai garsai, audžiantys „Neužmiršk to lauko" motyvą, kibirkščiuojantį sudususiame miegamojo ore. Lukas uždainavo pagal melodiją:

Atminki lauką, kur gyvybes paaukoję
Narsuoliai krito – jiems nėra lygių.
Jie žuvo, ir viltis šviesioji
Užgeso kapuose su didvyriais sykiu.

Motina uždėjo delną ant jo rankos.

– Pakaks, – ištarė.

– Juk tai tik pirmas posmas.

– Užtenka, Lukai. Išnešk ją.

Jis padarė, ko paprašytas. Išnešė muzikinę dėžutę ir padėjo atgal į vietą ant svetainės stalo, iš jos vis dar liejosi „Neužmiršk to lauko" melodija. Kartą prisuktos dėžutės sustabdyti buvo nebeįmanoma, ji nutildavo tik pati.

Tėvas iš užstalės jau buvo persikraustęs į savo įprastą krėslą prie lango. Jis oriai linkčiojo tarsi pritardamas kažkam, ką jam bylojo muzika.

– Tau patinka muzika? – paklausė jo Lukas.

– Vis tiek neįmanoma sustabdyti, – atsakė tėvas naujuoju balsu, kurio negalėjai atskirti nuo kvėpavimo, tarsi išsipūsdamos ir vėl subliūkšdamos aparato dumplės pačios kuždėtų žodžius.

– Netrukus ji sustos pati.

– Tai gerai.

– Labos nakties, tėve, – ištarė Lukas.

Mat nesumojo, ką dar galėtų pasakyti.

Tėvas sulinksėjo. Ar jis įstengs pats nusigauti iki lovos? Lukas manė, kad įstengs. Ar bent vylėsi.

Jis nuėjo į savo kambarį, kurį andai dalijosi su Saimonu. Emilės langas švietė. Ji pasislėpusi smaguriavo saldėsius – taip pat ištikimai, kaip Lukas skaitė savo knygą.

Jis nusirengė. Bet medaliono nenusiėmė. Jeigu jis nusiimtų medalioną, jei kada nors jį nusiimtų, tai jau nebebūtų Katerinos dovana. Būtų tik pakabutis, kurį užsikabino pats.

Lukas atsargiai užčiuopė medaliono sąsagą ir atvožė dangtelį. Štai ir juodų Saimono plaukų sruogelė, perrišta tamsiai raudonu siūlu. O po garbana – Saimono veidas, pridengtas plaukais. Lukas žinojo tą nuotrauką: Saimonas, toks, koks buvo prieš dvejus metus, suraukęs antakius stebeilijantis į fotografą, prisimerkęs, kietai suspaudęs lūpas. Saimono veidas medalione buvo blyškiai rudas, surūgusios grietinėlės spalvos. Akys (viena pro prasiskleidusius plaukus buvo šiek tiek matyti) atrodė juodos. Lukas pasijuto tarsi žvelgiąs į Saimoną karste, ko nė vienam iš jų nebuvo leista pamatyti. Mechanizmas pernelyg negailestingai jį sumaitojo. O dabar, kambario tylumoje, Saimo-

nas, iki šiol vis dar esąs su jais, susitiko su Saimonu, uždarytu medalione; čia liko didžioji jo dalis, jo kvapas, jo įprotis žaismingai plekštelėti Lukui, kai grįždavo po audringai praleistos nakties. Lukas uždarė medalioną. Šis tyliai spragtelėjo.

Lukas įsiropštė į lovą, atsigulė savo pusėje. Ir perskaitė šio vakaro fragmentą.

Galbūt pati žolė yra vaikas, augmenijos subrandintas kūdikis,

O gal tai niekad nesikeičiantis hieroglifas,
Kuris reiškia: „Tarpstu visur, ir plačiuose, ir siauruose
rėžiuose,
augu tarp juodaodžių ir tarpu baltųjų,
ar būtum nuo Kanados, ar iš Niujorko valstijos, kongresmenas
ar vargšas – visiems aš po lygiai daliju tą patį,
vienodai visus juos ir priimu".

Baigęs skaityti, Lukas išjungė lempą. Jautė Saimoną, įkalintą medalione, ir Saimoną, užkastą po žeme dėžėje, tokį pasikeitusį, kad karsto antvožą teko išsyk užkalti. Lukas tvirtai pasiryžo daugiau niekada nebeatidaryti medaliono. Nutarė visąlaik jį nešiosiąs, bet uždarytą – amžinai.

Jis įmigo, o rytą vėl pabudo. Atsikėlęs apsirengė, ruošdamasis eiti į darbą, suskato ieškoti, ko patiekus pusryčiams tėvui; kaklą svarino neįprastas sunkumas, metalinis skrituliukas švelniai bilsnojo į krūtinkaulį. Tai buvo vis dar tebesitęsiančios Saimono mirties atminimas, skirtas nešioti prie pat širdies, nes jį Lukui užkabino Katerina.

Tėvui pusryčiams jis atidavė drebučių likučius. Maisto nebeliko nė trupinėlio.

Kol tėvas valgė, Lukas stabtelėjo prie tėvų miegamojo durų. Kitapus jų nebuvo girdėti nė menkiausio krebždesio. O kas bus, jeigu motina taip niekad ir neatsipeikės? Lukas paėmė nuo stalo muzikinę dėžutę ir kuo tyliausiai įtykino į kambarį. Išvydo moti-

ną: blausiai dūluojantį, patyliukais knarkčiojantį pavidalą. Lukas padėjo muzikinę dėžutę ant naktinio staliuko lovos galvūgalyje. Kai pabus, motina galbūt norės pasiklausyti. O jei ir nepanorės, bent jau žinos, kad Lukas susiprato padėti dėžutę ten.

Šįsyk, kai Lukas atėjo į fabriką, Džekas jo nebepasitiko. Lukas stabtelėjo minioje prie įėjimo, bet ilgiau nestoviniavo. Tikriausiai Džekas laukia jo prie mechanizmo – pagirs už vakarykščią darbą, paskatins taip pat šauniai darbuotis ir šiandien. Lukas perėjo vestibiulį, kur narvuose įkalinti vyrai vis dar taip pat susiraukę žiūrinėjo kažkokius popierius. Perėjo ir koksavimo patalpą, pasuko prie savojo mechanizmo. Tomas, Vilas ir Denas pasilabino su juo taip, lyg nuo neatmenamų laikų matytų jį čia kiekvieną rytą; Lukui tai buvo malonu. Tačiau Džekas Volšas nė akių neparodė.

Lukas kibo į darbą. Kai prasisuks čia, Džekas tikrai turėtų likti patenkintas. Lukas kaip įmanydamas patogiau įsitaisė prie mechanizmo. Paėmė iš Tomo dėžės pirmąją plokštę. Suderinti briauną ir liniją, pritvirtinti gnybtus, patraukti vieną svertą, patraukti kitą, patikrinti gaminį.

Jis atidžiai apžiūrėdavo kiekvieną plokštę. Praslinko valanda – ar bent Lukui atrodė, kad praslinko valanda. Paskui – dar viena. Pirštai jau vėl kraujavo. Plokštės slinkdavo po ratu, išteptos jo krauju. Lukas rankove kruopščiai nušluostydavo išlindusią plokštę, tik tada nešdavo ją Denui.

Po truputį jis pradėjo suprasti, jog dienos fabrike tokios ištįsusios, susidedančios iš vieno vienintelio, daugybę sykių kartojamo veiksmo, kad iš jų neišvengiamai formuojasi atskiras pasaulis, egzistuojantis ano, didesniojo, pasaulio ribose; to atskirojo pasaulio gyventojų, tai yra visų fabrike dirbančių vyrų, pagrindinė buveinė ir buvo čia, jie tik retsykiais apsilankydavo aname kitame pasaulyje, kur užvalgydavo, atsipūsdavo ir vėl grįždavo atgal. Fabriko darbininkai išsižadėjo kito pasaulio pilietybės, jie emigravo į fabriką taip pat, kaip Luko tėvai kadaise persikėlė gyventi į Niujorką iš Kerio grafystės. Ankstesnysis gyvenimas jiems buvo tik kas naktį lankantis sapnas, iš kurio jie pabusdavo kas rytą fabrike.

Džekas pasirodė tik darbo dienai pasibaigus, kai nuaidėjo švilpukas. Lukas laukė iš jo... ko? Ryšio? Kokio nors pasiaiškinimo? Manė, kad Džekas mėgins teisintis, pasakys apie netikėtai susirgusį vaiką ar apšlubusį arklį. Džekas vėl suspaus jo kraujuojančią ranką (šito Lukas ir baiminosi, ir ilgėjosi). Džekas pasakys, kad Lukas puikiai padirbėjo. Juk Lukas taip kruopščiai pristumdavo plokštės briauną prie linijos. O paskui apžiūrėdavo kiekvieną įdubą.

Tačiau Džekas stabtelėjo prie jo ir ištarė tik tiek:

– Taigi. Gerai.

Iš balso visiškai nebuvo justi, kad jis sveikintų Luką puikiai padirbėjus. Vieną akimirką Luikui šmėkštelėjo, ar tik Džekas nebus supainiojęs jo su kuo nors kitu. (Juk ir Katerina neatpažino jo iš pirmo žvilgsnio, neatpažino jo ir motina.) Lukas jau beveik žiojosi sakyti, tik taip ir nepasakė: čia aš, Lukas.

Daugiau nieko netaręs, Džekas pasišalino. Priėjo prie Deno, persimetė su juo keliais žodžiais, tada nuskubėjo į gretimą patalpą – tą, skliautuotą.

Lukas užsibuvo prie savojo mechanizmo, nors jau buvo metas eiti. Mechanizmas dunksojo lygiai toks pat, kaip ir visada: juosta, svertai ir eilės dantų.

Lukas ištarė:

– Argi kam reikia baimintis susiliejimo?

Vis dėlto jis bijojo pats. Jį baugino mechanizmo patvarumas, sugebėjimas būti čia, visada būti čia, taip pat – jo paties įsipareigojimas kaskart grįžti prie mašinos po trumpos, valgiui ir miegui skirtos pertraukėlės. Lukas nuogąstavo, kad vieną gražią dieną gali vėl užsimiršti. Kada nors jis neišvengiamai užsimirš, ir tada mechanizmas įtrauks jį kaip Saimoną. Išmuš jame įprastą seką skylių (keturias skersai iš šešias išilgai) ir išspjaus kitoje pusėje, o tada jį paguldys į dėžę ir išgabens kitapus upės. Ir jis bus taip pasikeitęs, kad jo nebeatpažins niekas: nei tarp gyvųjų, nei tarp mirusiųjų.

O kur tada jam būtų skirta keliauti? Lukas netikėjo, kad jo sielos pakaktų pakliūti į dangų. Tikriausiai jam būtų lemta taip ir likti dėžėje kitame upės krante. Kažin, ar jo veidas irgi

atsidurtų tarp kitų ant svetainės sienos? Jis juk niekada nesifotografavo, o net jeigu ir būtų kokia nors nuotrauka, Lukas nesumojo, kurį portretą būtų galima nukabinti, kad užleistų vietą jo atvaizdui.

Šį vakarą Katerina jo jau nebelaukė. Lukas valandėlę pamindžikavo prie fabriko vartų, dairydamasis jos, nors ji, savaime aišku, nė neturėjo vėl ateiti. Tokie dalykai nesikartoja: ji galėjo ateiti tik kartą, galėjo nerimauti dėl jo tik pirmąją jo darbo dieną. O jam dabar privalu traukti namo ir sukrapštyti kokią nors vakarienę tėvams.

Lukas patraukė su visa iš fabriko plūstančia minia, nužingsniavo Rivingtonu, paskui – Boveriu. Perėjo Antrąją gatvę ir pasiekė namą Penktojoje, kur gyveno Katerina.

Jis pabeldė į laukujes duris: iš pradžių tik pabarbeno, paskui pasibeldė smarkiau. Stovėjo lūkuriuodamas ant žaižaruojančių laiptelių. Galų gale duris jam atvėrė iškaršusi moteriškė. Žilaplaukė, striuka it nykštukas ir drūta: tiek paritus, tiek pastačius. Ji priminė paties pastato dvasią: raupuota ir nepajudinama, ir kiek suirzusi dėl to, kad teko pasijudinti.

– Kas nutiko? – paklausė ji. – Ko tau prireikė?

– Prašau jus, ponia. Atėjau pas Kateriną Fitzhiug. Ar galiu įeiti?

– Kas tu toks?

– Aš – Lukas. Saimono, už kurio ji turėjo ištekėti, brolis.

– O ko tau reikia?

– Noriu su ja pasimatyti. Prašau. Neturiu jokių piktų kėslų.

– Nerezgi kokios eibės?

– Ne. Jokios. Prašau.

– Ką gi. Ji gyvena trečiame aukšte. Devynioliktas butas.

– Ačiū.

Moteris lėtai pravėrė duris plačiau, tarsi tam būtų prireikę begalės pastangų. Lukas tramdėsi, kad įeitų kuo mandagiau, užuot įpuolęs stačia galva ir galbūt pargriovęs moteriškę.

– Ačiū, – pakartojo.

Apėjęs ją lankstu, Lukas ėmė kopti laiptais aukštyn. Juto į nugarą smingantį moteriškės žvilgsnį, tad prisivertė lipti kuo

lėčiau, bent jau tol, kol pasieks antrąjį aukštą. Tada jau nukuduliavo tekinas aukštyn, perbėgo koridorių. Susirado devynioliktą numerį ant durų ir pabeldė.

Duris atidarė Alma. Pati smarkiausia, rėkliausia iš jų. Jos veidas atrodė tarytum išvirtas, nusagstytas rusvais šlakais.

– Kas gi čia? – išbėrė ji. – Goblinas ar elfas?

– Aš Lukas, – atsakė jis. – Saimono brolis.

– Aš tai *žinau*, vaike. Kam turime dėkoti už malonumą tave matyti?

– Atėjau pasimatyti su Katerina, jei galima.

Ji palingavo didžiulę, tarytum karštinės svilinamą galvą.

– Visiems jums kažkodėl reikia vien tik Katerinos. Ar niekad nesusimąstote, kad šį tą pasiūlyti gali ir kitos?

– Prašau, sakykite: Katerina namie?

– Ką gi, užeik. – Ji atsigręžė ir šūktelėjo į buto gilumą: – Katerina, pas tave atėjo toks vyrutis!

Alma įsivedė Luką į svetainę. Butas buvo lygiai toks pat, kaip ir tas, kuriame gyveno Lukas su tėvais. Vis dėlto Katerina, Alma ir Sara pernelyg nesibičiuliavo su savais negyvėliais: užuot nukabinėjusios sienas mirusiųjų nuotraukomis, papuošė jas paveikslais su gėlėmis. Stalą jos buvo užtiesusios raudona staltiese.

Sara stovėjo prie krosnies, maišydama puode kažkokį viralą. Avienos sprandinė, pagalvojo Lukas, su kopūstais. Saros veidas buvo apskritas ir baltas kaip lėkštelė, ir beveik toks pat nejudrus.

– Sveiks, – tarstelėjo ji. Smulkutė ir daili, Sara atrodė dar visai vaikas, nors buvo tikrai ne jaunesnė už Kateriną. Vilkėjo ryškią oranžinę suknelę. Ji priminė prizą, kokį galima laimėti atrakcionuose.

Išniro Katerina – tikriausiai iš savo miegamojo. Dar nebuvo nusivilkusi mėlynosios darbinės suknelės.

– Nagi, sveikutis, Lukai, – pasilabino. Akimirksnį jos veidas buvo toks pat, kaip kadaise, toks pat, koks būdavo anksčiau, kol mechanizmas dar nebuvo surijęs Saimono. Kaip ir andai, galėjai pamanyti, kad ji žino kažkokį pokštą, kurio dar niekas nepastebėjo.

– Labas, – pasisveikino Lukas. – Atleisk, jei sutrukdžiau.

– Džiugu tave matyti. Tu pavakarieniavęs?

Jis žinojo, kad nieku gyvu nevalia priimti kvietimo vakarienės.

– Taip, ačiū, aš pavalgęs.

– Kaip keistai atrodo tas padarėlis, – įsiterpė Alma. – Ir kas gi tau nutiko?

– Alma, – griežtai tarstelėjo Katerina.

– Juk aš tik paklausiau. Nejaugi manai, kad jis pats nežino?

Lukas labai stengėsi išspausti atsakymą. Jam patiko ir Alma, ir Sara, nors jos ir nepasižymėjo ypatingu gerumu. Abi buvo smarkios ir triukšmingos, išsipusčiusios ryškiaspalviais pašvitais, nerūpestingos – tikros papūgos. Abi tvieskė prašmatniu blizgesiu.

– Toks jau gimiau, – pasakė jis. Vis dėlto atrodė, kad šitokio atsakymo nepakanka. Lukas galėjo pridurti, kad tarp jo ir Saimono buvo ir daugiau brolių: Metjus, kuris mirė septynerių, ir Brendanas, kuris mirė net negimęs. O dabar jie prarado ir Saimoną, tad nežinia kokiu lemties įgeidžiu, per kažkokį neįtikėtiną stebuklą, liko tik jis, Lukas – laumės vaikas goblino veidu, šlubuojančia širdimi ir tarsi kitam žmogui skirtomis akimis. Jis turėjo mirti pats pirmas, bet atsitiko taip, kad pergyveno juos visus. Ir tuo didžiavosi. Jam knietėjo paskelbti tai Almai ir Sarai.

– Aš ir nemaniau, kad pats tai pasirinkai, – pareiškė Alma.

– Alma, pakaks, – nukirto Katerina. – Lukai, tu, žinoma, užkąsi su mumis. Tiktai kąsnelį.

Lukas pastebėjo, kaip krustelėjo Sara, kūnu užstodama puodą. Jis tyliai kreipėsi į Kateriną:

– Ar galėtume pasišnekėti valandėlę?

– Žinoma.

Skausmingai suglumęs jis nebetarė nė žodžio. Katerina pasiūlė:

– Gal išeikime į koridorių?

Daugiau nė nebuvo kur dėtis. Bute, reikia manyti, tik svetainė ir du miegamieji.

– Taip. Ačiū. – Sekdamas Katerinai įpėdžiui, jis palinkėjo labos nakties Almai ir Sarai.

– Net goblinams labiausiai patinka Katerina, – mestelėjo Alma.

Sara atsiliepė nuo krosnies:

– Galėtum pati prikąsti savo ilgą liežuvį, kol koks goblinas tau jo neprikirpo.

Lukas su Katerina sustojo koridoriuje. Toks pat koridorius, kaip ir jo namuose. Viename gale, prie laiptų, palubėje mirksinti lemputė. Po ja prietemoje blausiai bolavo popierių šūsnys, rikiavosi tušti buteliai, kūpsojo kažkoks maišas (kažin, kas jame galėtų būti?). Koridoriaus gale – tik susitelkę šešėliai. Daugmaž ties jo viduriu, tirščiausios tamsos kryptimi, mėtėsi tuščia žibalo skardinė, kažkas kėpsojo ant jos. Bene su dantimis? Taip. Ožio kaukolė, švariai nuvirinta.

– Džiaugiuosi vėl tave išvydusi, – tarė Katerina.

Kalbėk Luko žodžiais, prisakė jis sau. Ne knygos.

Ir tarė:

– Aš irgi džiaugiuosi tave matydamas. Norėjau, kad žinotum: man viskas gerai.

– Malonu girdėti.

– Ar tau irgi viskas gerai?

– Taip. Viskas puiku, mielasis.

– Neužmiršai saugotis?

– Žinoma, Lukai, aš labai atsargi.

– Ar kas nors palydi tave po darbo? Kai sutemus eini namo?

– Po darbo iki pat Boverio einu kartu su savo drauge Keite. Klausyk, tau visiškai nereikia dėl manęs nuogąstauti. Juk dabar tave slegia šitiek rūpesčių.

Lukas tarė:

– Mano balsas siekia to, ko nepasiekia akys.

– Luktelėk čia, – pasakė ji. – Turiu tau šį tą.

Ji smuko atgal į butą. Lukas palietė ant krūtinės kabantį medalioną. Galvoje sukosi ištisas potroškių raizginys. Ką ji jam atneš? Jis norėjo to, ką ji ketino jam duoti, nesvarbu, kas tai būtų. Troško visa širdimi. Laukdamas Katerinos, jis užsižiūrėjo į ožio

kaukolę. Įnėrė į tą kaukolę. Tapo ja: balzganu kaulu, vypsančiu prietemoje.

Katerina grįžo nešina lėkšte, užtiesta skepeta. Ir tarė:

– Čia – šiek tiek užkandos tau ir tavo tėvams.

Tai štai ką ji paruošė. Padavė jam lėkštę. Jis tylėdamas paėmė ją į rankas.

Vadinasi, dabar jis – elgeta.

– Ačiū, – ištarė Lukas.

– Labos nakties, mielasis.

– Labanakt.

Ji peržengė slenkstį ir uždarė paskui save duris. Šįsyk jau nebepabučiavo jo.

Valandėlę Lukas dar stovėjo priešais duris laikydamas lėkštę, tarsi būtų ne gavęs ją, o pats atnešęs. Girdėjo iš vidaus sklindantį moteriškų balsų murmesį, bet žodžių išskirti nepavyko. Galiausiai – daugiau nebuvo kas darą – patraukė koridoriumi atgal, atsargiai nešdamas lėkštę. Tėvui ir motinai maistas tikrai pravers. Pravers ir jam pačiam.

Senoji iškaršėlė tebesėdėjo apačioje laukdama, kol jis išeis.

– Tai jokių eibių, – ištarė.

– Ne, ponia. Jokių eibių.

Lukas įžengė į pastatą, kuriame gyveno, abiem rankomis nešdamas lėkštę. Užlipo laiptais. Juste jautė kažkokias menkas kliautis, lyg ši aplinka, pažįstama jam geriau nei bet kuri kita (laiptinė, persisunkusi dujų kvapu, mirkčiojančios lemputės, žiurkės, kruopščiai naršančios atliekas), per naktį būtų kažkaip pasikeitusi, virtusi netobula savo pačios kopija – tikra priešingybė fabrikui, kur jis praleidžia dienas ir kuris yra tobulas visais įmanomais atžvilgiais.

Vis dėlto svetainė tebebuvo kokia buvusi. Tėvas, kaip ir visuomet, sėdėjo krėsle prie lango, greta pasidėjęs kvėpavimo aparatą. Lukas pasisveikino:

– Labas vakaras, tėve.

– Labas, – atsakė tėvas. Jo darbas – kvėpuoti ir žiūrėti pro langą. Jau daugiau nei metus.

Lukas paėmė iš indaujos tris lėkštes, išdėliojo į jas maistą. Vieną lėkštę padėjo ant stalo priešais tėvą ir tarė:

– Štai tavo vakarienė.

Tėvas tik linktelėjo, bet žiūrėjo kaip žiūrėjęs pro langą. Motinos lėkštę Lukas nunešė į miegamąjį.

Motina vis dar gulėjo lovoje, taip pat kaip rytą, kai Lukas išėjo į darbą, taip pat kaip praėjusią naktį. Kambario tamsą užpildė jos alsavimas, ar veikiau it voratinklis plonas gergždimas. Akimirką jam pasirodė, kad jų butas – visai kaip fabrikas, o tėvai – kaip mechanizmai, visąlaik esantys toje pačioje vietoje, visąlaik laukiantys, kol Lukas ateis, vėl išeis, vėl pareis.

Jis kuštelėjo iš tarpdurio:

– Motin? Atnešiau vakarienę.

– Ačiū, mielasis.

Jis įnešė lėkštę ir padėjo ant naktinio staliuko prie lovos. Paskui atsargiai prisėdo ant čiužinio kraštelio, greta blausiai dūluojančio pavidalo.

– Gal nori, kad susmulkinčiau maistą? – paklausė jis. – Gal nori, kad tave pamaitinčiau?

– Tu toks geras. Labai geras berniukas. Tik pažiūrėk, ką iš tavęs padarė.

– Juk tai tik dulkės, motin. Manau, lengvai nusiplaus.

– Ne, mielasis, nemanau, kad nusiplautų.

Jis šakute atgnybo kąsnelį bulvės ir prikišo jai prie burnos.

– Valgyk, – ištarė.

Ji neatsakė. Stojo tyla. Lukas net pats nustebo suvokęs, kad tyla jį trikdo. Padėjo šakutę atgal į lėkštę ir paklausė:

– O gal pasiklausykime muzikos?

– Jeigu tu nori.

Lukas nuo naktinio staliuko paėmė muzikinę dėžutę ir užsuko mažytę rankenėlę. Pats tyliai uždainavo, pritardamas melodijai:

Ak, jei galėtume jų širdis, plakusias karštai,
Išplėšt iš amžinos mirties vergovės

Ir po aukštais dangaus skliautais
Iš naujo stot į laisvės kovą.

– Tiktai nepyk, – tarė motina.

– Aš ir nepykstu. Miegojai šiandien?

– Kaip galiu miegoti, kai tavo brolis šitaip triukšmauja?

– O kokį triukšmą jis kelia?

– Jis dainuoja. Gal kas nors galėtų pasakyti jam, kad jo balsas – visai ne toks kaip angelo, nors jam turbūt taip atrodo?

– Saimonas dainavo tau?

– Taip, bet žodžių aš nesupratau.

– Suvalgyk kokį kąsnelį, gerai? Tau reikia nors truputį užkąsti.

– Kaip manai, ar nebus jis išmokęs kokios kitos kalbos?

– Tau tik prisisapnavo, motin.

Jis vėl paėmė šakutę, prispaudė jai prie lūpų pasmeigtą bulvės gabalėlį. Motina nusigręžė.

– Toks jis buvo nuo pat gimimo. Visąlaik arba verkdavo, arba dainuodavo, netgi tada, kai, regis, būdavau nusipelniusi bent valandėlės poilsio.

– Motin, dėl Dievo meilės.

Ji prasižiojo, ir jis kaip įmanydamas švelniau įbuko šakutę jai tarp dantų. Votuliuodama bulvę burnoj, ji kalbėjo toliau:

– Labai gaila.

– Kramtyk. Kramtyk ir nuryk.

– Jei būčiau supratusi, ko jis nori, gal būčiau sugebėjusi jam tai duoti.

Netrukus iš jos alsavimo jis suprato, kad motina vėl užmigo. Sunerimęs Lukas įsiklausė, ar nepasigirs Saimono balsas, tačiau kambaryje tvyrojo tyla. Kažin, susirūpino jis, ar motina neužsprings tuo burnoje įstrigusiu bulvės kąsniu? Sutelkęs drąsą (pats suvokė, kad šitaip elgtis nedera, bet kas jam beliko?), Lukas sukišo pirštus jai į burną. Burnoje buvo šilta ir drėgna. Jis sugraibė ant liežuvio suveltą bulvės kąsnelį. Ištraukė. Įsimetė į burną pats. Godžiai išgrandė motinos lėkštę, tada grįžo į svetainę, sudorojo savąją vakarienės dalį. Tėvas sėdėjo

kaip sėdėjęs prie lango, nebuvo net krustelėjęs iš vietos. Lukas sušlavė ir jo porciją ir krito į lovą.

Ir dabar žolė man atrodo kaip gražūs, nenukirpti kapų plaukai.

Švelniai aš elgsiuosi su tavimi, garbanota žole,
Galbūt tu prasikalei iš jaunuolių krūtinės,
Galbūt, jei būčiau pažinojęs, aš būčiau juos mylėjęs,
O gal tu išdygai iš senių, o gal iš kūdikių, pernelyg anksti išplėštų iš motinos skreito,
Dabar tu jiems ir esi motinos skreitas.

Pusryčiams maisto nebuvo nė trupinėlio, bet tėvas vis vien sėdėjo prie stalo ir laukė. Lukas paklausė:

– Tėve, ar parūpinsi maisto motinai ir sau, kol aš būsiu darbe?

Tėvas linktelėjo. Lukas iš skardinės, stovinčios indaujoje, išgraibė paskutinius dešimt centų. Tris pasiėmė sau priešpiečiams, likusius septynis pažėrė ant stalo – tėvui. Pagalvojo, kad tėvas galėtų išeiti ir nusipirkti ko nors užkąsti. Vylėsi, kad jis tai sugebės.

Šiandien jis trūks plyš sužinos, kada jam sumokės už darbą. Neabejojo, kad Džekas ketino iš karto apie tai pasakyti, tiktai pamiršo, mat galvą jam kvaršina tokia daugybė fabriko rūpesčių. Taip pat nusprendė būtinai paklausti Džeko, ką iš tikrųjų gamina mechanizmai, kam talpinti skirti tie korpusai. Tiesa, nė pats nebuvo tikras, ar jam pakaks drąsos vienu sykiu užduoti šitiek daug klausimų.

Lėtai slinko darbo diena. Suderinti briauną ir liniją, pritvirtinti gnybtus, patraukti vieną svertą, patraukti kitą, patikrinti gaminį. Pavakary Lukas pradėjo išskirti kažkokį vos juntamą garsą, pasiekiantį jo ausis tuo metu, kai mechanizmo dantys įsikirsdavo į geležį, – kažkokį nežymų bruzdesį, beveik visiškai gožiamą mechanizmo keliamo triukšmo. Lukas nesusigaudė, ar tai visai naujas garsas, ar įprasto mechanizmo gausmo atbalsis, kurio jis neišgirdo, kol neapsiprato su visa sudėtinga įrenginio savastimi. Lukas įsiklausė įdėmiau. Taip, iš tiesų sklinda

kažkoks prislopintas pašalinis garsas: ataidintis pro metalinių dantų, sminganičių į minkštesnį plokštės metalą, džeržgesį, velenų girgždėjimo ir juostos brūžavimo gožiamas, ne garsesnis už slopų kuždesį. Lukas pasilenkė arčiau. Atrodė, kad kuždesys veržiasi iš pačios gilumos, iš tamsios slėpiningos ertmės po besisukančiu ratu, atsiveriančios už to taško, ties kuriuo dantys įsisiurbdavo į geležį.

Jis prisilenkė dar arčiau. Rodos, tikrai girdėjo tą garsą, bet niekaip negalėjo išgirsti jo kaip reikiant. Čia pat už nugaros nuaidėjo Tomo balsas:

– Ei, bene kas išklibo tavo mechanizme?

Lukas išsitiesė. Jam nė nedingtelėjo, kad Tomas išvis jį pastebi. Keista vien pagalvojus, kad jis taip krinta į akis.

– Ne, pone, – atsakė Lukas. Ir paskubomis, pabrėžtinai uoliai užkėlė ant juostos dar vieną plokštę.

Džeko jis taip ir nepamatė iki pat vakaro; kai darbo dienai baigiantis Džekas vis dėlto pasirodė, tarstelėjo Lukui: „Ką gi, gerai", – persimetė keliais žodžiais su Denu ir nuskubėjo į skliautuotąją patalpą. Akimirką Lukui apkvaito galva, jis pasijuto sapnuojąs: lyg būtų staiga sugrįžęs į vakarykščią dieną, įsivaizdavęs, kad šiandien – jau nebe trečiadienis, o ketvirtadienis. Kai taip sutriko, jam visiškai išrūko iš galvos paklausti Džeko, kada galima laukti atlyginimo. Tad nutarė būtinai paklausiąs rytoj.

Išėjęs iš fabriko Lukas patraukė namo. Rivingtone praėjo pro pamišėlį, visa gerkle plyšojantį apie ugnies liūtį (o gal kliūtį?). Nutekamajame griovyje pastebėjo mirkstantį nubalusį kaulą su apskritais atsikišimais abiejuose galuose – šis tarytum pats stengėsi kristi į akis, lyg būtų kokia brangenybė.

Lukas troško ir vėl užsukti pas Kateriną, bet prisivertė traukti tiesiai namo. Vos įžengęs į butą, aptiko motiną, stovinčią vidur svetainės, ant kilimo, už kurį gerokai permokėjo. Vieną akimirką – bet tik akimirką – atrodė, kad ji vėl tapo savimi, kad paruošė vakarienę ir užkaitė virdulį.

Lyg sustingusi ji stovėjo vidury kambario tik su naktiniais marškiniais. Plaukai draikėsi ant pečių, atskiros sruogos susi-

taršiusios stirksojo į visas puses lyg būtų iš vielos. Lukas kaip gyvas nebuvo regėjęs, kad motina išeitų į svetainę nesusišukavusi. Pats lyg įbestas liko stirksoti tarpduryje, nesumodamas nei ką sakyti, nei ką daryti. Pastebėjo, kad tėvas stovi prie lango su visu kvėpavimo aparatu, bet jau nebežiūri į gatvę, atsigręžęs į kambarį. Pastebėjo, kad tėvas išsigandęs ir suglumęs.

Lukas ištarė:

– Motin...

Ji įsistebeilijo į jį. Jau nebe savo akimis.

– Čia Lukas, – pridūrė jis. – Tiktai Lukas.

Prašneko ji pusbalsiu. Bene baiminosi, kad gali išgirsti kas nors pašalinis?

– Nebenoriu, kad jis man dainuotų.

Lukas bejėgiškai dirstelėjo į tėvą, kuris tebestovėjo prie lango atsigręžęs į kambarį, įdėmiai stebėdamas tuštumos lopinėlį tiesiog priešais akis.

Motina lyg ir sudvejojo, žvilgsniu tyrinėdama Luko veidą. Atrodė, iš paskutiniųjų stengiasi jį prisiminti. Ir staiga, lyg stumtelėta iš užnugario, griuvo kniūbsčia. Lukas suskubo pastverti ją į glėbį ir kaip įmanydamas, negrabiai, stengėsi išlaikyti, vieną ranką pakišęs po kairiąja jos pažastimi, kitą uždėjęs ant dešiniojo peties. Juto jos krūtų svorį. Šios buvo lyg suvytusios slyvos, maskatuojančios palaidos didokuose maišuose.

– Viskas gerai, – patikino jis. – Nesijaudink, viskas gerai.

Jis kiek patogiau sugriebė suglebusį jos kūną. Pavyko prakišti dešiniąją ranką ir apglėbti motiną per juosmenį.

– Žinau, kokia kalba tu dainuoji dabar, – pasakė ji.

– Grįžk į lovą. Nagi eime, tuojau pat.

– Tai neteisinga. Tai nesąžininga.

– Nutilk. Nutilk.

– Padarėme viską, ką galėjome. Juk mes nežinojome, kas atsitiks.

– Nagi eime, eime.

Lukas dar kiek toliau stumtelėjo ranką, pasiekė kitą motinos pažastį. Šitaip jo prilaikoma, motina drauge su juo nusvirduliavo į miegamąjį. Jis nuleido ją ant lovos. Užkėlė kojas, pagul-

dė kiek įmanoma patogiau, pakišo po galva pagalvę, apklostė lovatiese.

– Jei pamiegosi, pasijusi geriau, – ištarė.

– Negaliu miegoti, daugiau niekad nebeužmigsiu. Kaip aš miegosiu, kai ausyse skamba tas balsas?

– Tuomet ramiai pagulėk. Nieko neatsitiks.

– Kažkas būtinai atsitiks. Kažkas jau vyksta.

Jis paglostė karštą ir sausą jos kaktą. Miegamajame, kaip ir fabrike, neįmanoma sekti laiko. Kai motina nurimo ir užmigo, o jei ir neužmigo, bent jau liko gulėti nejudėdama, o kvėpavimas išsilygino, Lukas išėjo iš jos kambario.

Tėvas nebuvo pasijudinęs iš vietos. Lukas pasuko prie lango, sustojo greta tėvo. Šis vis dar tebežiūrėjo į tuštumą tiesiog priešais save. Lukas išvydo, kad jo palikti septyni centai nepaliesti tebeguli ant stalo.

Paklausė:

– Tėve, tu alkanas?

Tėvas linktelėjo, įtraukė oro, vėl linktelėjo.

Lukas vis dar stovėjo šalia tėvo prie lango. Gatve prasliūkino pelenius, tempdamas savo dėžę. Ponas Keinas rėkaliojo:

– Niekur ir visur, o kurgi perlų vėrinys?

– Ką nors tau parnešiu, – ištarė Lukas.

Jis susirinko centus, išėjo gatvėn, surado kopūstų pardavėją, iš kurio nusipirko kopūstą už tris centus, o paskui moterį, kuri turėjo parduoti kiaušinį; šiek tiek pasiderėjusi, atidavė jį už keturis centus. Lukui atrodė, kad tai geras ženklas: motina klausinėjo apie vištas, o jis aptiko pirkti kiaušinį.

Jis išvirė kiaušinį ir kopūstienės, padėjo lėkštę priešais tėvą. Akimirką sugriebė baisus knietulys stverti rankomis tėvą už galvos ir stipriai taukštelėti į stalo briauną, panašiai kaip fabrike Denas veržliarakčiu daužė savojo mechanizmo šonus, kai šis mėgino užsikirsti. Lukui dingojosi, kad, jei pavyktų kaip reikiant stuktelėti tėvą į medį, smūgis jį galbūt pažadintų, krestelėtų, ir tėvas kaipmat atitoktų. Tai būtų anaiptol ne smurto, priešingai, gerumo apraiška. Tai jį išgydytų. Lukas uždėjo delną ant glotnios tėvo galvos, bet tik paglostė ją. Tėvas val-

gė triukšmingai; šliurpščiojimui antrino tykios aimanos, tarsi pats valgymo procesas jam būtų skausmingas. Pakėlė šaukštą kopūstienės prie lūpų. Nuo šaukšto nukaro blyškiai žalzgana kopūsto gija. Tėvas šliurptelėjo, sudejavo, nurijo. Lukui dingtelėjo: keturios – skersai, šešios – išilgai.

Žolė pernelyg tamsi, kad būtų išaugusi iš senų motinų žilų galvų,
Tamsesnė už bespalves senių barzdas,
Pernelyg tamsi, kad būtų išdygus po blyškiai rausvu burnos skliautu.
O, aš suvokiu pagaliau: tai tokia daugybė kalbančių liežuvių,
Suvokiu ir tai, kad ne be reikalo išdygę jie po burnos stogu.

Lukas perskaitė vakarinį knygos posmą. Išjungė šviesą, bet miegas neėmė. Atmerktomis akimis jis gulėjo lovoje. Jį supo kambario sienos. Virš galvos buvo lubos su juoduojančiais ištrupėjusio tinko lopais ir chrizantemos pavidalo dėme. Buvo čia ir kabliai, ant kurių kabojo drabužiai – jo ir Saimono.

Lukas išlipo iš lovos ir priėjo prie lango. Emilės langas švietė. Emilė buvo tinginė ir pikčiurna – taip sakė Katerina. Jos siūles kitąsyk tekdavo persiūti, bet ji nėmaž nesusigėsdavo, kaip būdavo suniurusi, taip ir likdavo.

Ir vis tiek Saimonas lankėsi pas ją. Apie tai žinojo tik Lukas. Kartą, prieš gerą mėnesį, jis dirstelėjo pro langą ir išvydo ten Saimoną – su Emile, kuri paliko užuolaidas neužtrauktas. Iš karto jam dingtelėjo, kad tai visiškai neįmanoma. Saimonas juk pasakė išeinąs išgerti tradicinės pintos alaus. Juk jis pažadėtas Katerinai. Tad kaip gali būti Emilės kambaryje? Kokią akimirką Lukas dar manė, kad tai kažkoks kitas Saimonas, gyva tikrojo šmėkla, prasmuko bauginti Emilės už tai, kad ši – tinginė ir pikčiurna, kad šleivoja siūdama siūles. Jis stebėjo Emilę, kuri, stovėdama kiek atokiau nuo to kito Saimono, atsisagstė korsažą. Matė, kaip išdribo jos krūtys, didžiulės ir išglebusios, spenelius supantys lankai buvo kaip peržydėjusių, padžiūvusių alyvų. Matė, kaip Saimonas tiesia rankas į ją.

Tada Emilė pagaliau priėjo prie lango užtraukti užuolaidos ir pastebėjo spoksantį Luką. Trumpą valandėlę juodu per skiriančią tuštumą stebeilijo vienas į kitą. Paskui ji linktelėjo jam. Nusišypsojo, gašliai. Ir pagaliau užtraukė užuolaidas.

Tą naktį Lukas troško, kad Saimonas mirtų. Ne, ne mirtų. Kad būtų pažemintas. Kad susilauktų teisingo atpildo. Jis įsivaizdavo guodžiąs Kateriną. Bet tikrai neprašė to, kas iš tiesų ištiko Saimoną. Net minties tokios neturėjo.

Ir dabar jis stovėjo prie lango. Pasislėpusi už nuleistų užuolaidų, Emilė tebebuvo gyva, vis tokia pat riebi ir gašli, vis dar vogčiomis kabinanti turkiškus saldėsius iš skardinės. Lukas nė pats nebesuprato, kodėl linkėjo pikta Saimonui, o ne Emilei, kuri išties ir buvo pati kalčiausia, kuri neabejotinai kokia nors gudrybe sugundė Saimoną. Dabar Lukas iš paskutiniųjų stengėsi linkėti jai ko nors gero ar bent jau nelinkėti jokios pragaišties. Taip valandėlę ir rymojo prie lango, linkėdamas Emilei ilgo ir nenuotykingo gyvenimo.

Rytą namuose nebebuvo nieko, ką jis galėtų paduoti tėvui pusryčiams. Tėvas sėdėjo prie stalo ir laukė. Lukas nė neprasižiojo apie maistą. Pabučiavo tėvą į kaktą ir nuėjo į miegamąjį pažiūrėti, kaip naktį praleido motina.

Aptiko ją sėdinčią lovoje, laikančią ant kelių muzikinę dėžutę.

– Labas rytas, motin, – pasisveikino Lukas.

– Ak, Saimonai, – ištarė ji. – Mums taip gaila.

– Čia Lukas, motin. Tiktai Lukas.

– Aš kalbėjau su tavo broliu, mielasis. Tuo, kuris dėžėje.

Lukas spėjo pamanyti, kad ji galbūt kalba apie dėžę, užkastą į žemę kitame upės krante, bet tuoj pat ji ilgesingai dirstelėjo į savo skreitą. Vadinasi, kalbėjo apie muzikinę dėžutę.

Lukas tarė:

– Saimono ten nėra, motin.

Ji pakėlė dėžutę abiem rankomis ir ištiesė jam.

– Pasiklausyk, – pasiūlė. – Tu tik pasiklausyk, ką jis sako.

– Tu net neprisukai jos.

– Klausykis, – pakartojo ji.

Lukas pasuko rankenėlę. Iš dėžutės ėmė čiurlenti tyki melodija. Šįsyk – „O, nė nekvėptelėk Jo vardo".

– Na štai, – pareiškė motina. – Dabar girdi jį?

– Juk tai tik muzika, motin.

– O, mielas vaike, juk tu nieko neišmanai, ar ne?

Luką staiga užgriuvo nuovargis, pakirto lyg karštinė. Jis nebenorėjo nieko, tik griūti į lovą ir užmigti. Muzikinė dėžutė, liejanti paprastutę melodiją, staiga pasirodė nepakeliamai sunki. Lukui dingtelėjo, kad jis tuojau pat susmuks ant grindų, susirangys į kamuoliuką lyg šuo ir įmigs taip kietai, kad niekas nebeįstengs jo pažadinti.

Dėl to, kad namuose atsirado šita muzikinė dėžutė, kaltas buvo jis, mat neapsakomai troško arklio su ratukais. Susimąstęs apie tai, valandėlei jis užmiršo bet ką kita. Arklys buvo baltas. Kažin, kur jis dabar? Iš Nidermejerio vitrinos seniai pradingęs. Kai dar buvo ten, visada žiūrėdavo tiesiog priešais save apskritomis juodomis akimis. Jo snukyje buvo sustingusi iškilmingo orumo išraiška. Ratukai buvo raudoni. Lukas nužvelgdavo jį kiekvieną mielą dieną, kol kartą, vieną popietę eidamas pro Nidermejerio parduotuvę su motina, nebeištvėrė, leidosi užvaldomas aistros turėti tą arklį, panašiai kaip leidosi užvaldomas knygos, ir įsiraudojo kaip įsimylėjėlis. Motina švelniai apglėbė jį viena ranka per pečius, priglaudė. Taip juodu ir stovėjo gatvėje, lyg geležinkelio stoties perone, lydėdami akimis garvežį, nusivežantį į tolį keleivius. Luko motina kantriai stovėjo jį apkabinusi, kol jis liejo ašaras dėl to arklio su ratukais. O kitą dieną išėjo į miestą ir nusipirko muzikinę dėžutę – tikrą prašmatnybę, kuri, pasak tėvo, nepataisomai kirto visai šeimai per kišenę. Motina tada tik karčiai nusijuokė, išvadino jį bailiu niurzga ir primygtinai pareiškė, kad nors truputis muzikos jiems būtinai reikalinga, kad jie nusipelnę ko nors, kas bent retsykiais praskaidrintų nuotaiką, o pinigai, išleisti muzikinei dėžutei, kad ir kiek ši būtų kainavusi, dar neprišauks pasaulio pabaigos. Bet vėliau tėvas virto odos atraiža, mechanizmas surijo Saimoną, o motina užsidarė savo kambaryje.

Lukas pakartojo:

– Tai tik muzika, motin.

– Žinau, ką jis dabar man sako. Suprantu, kokia kalba šneka.

– Tau reikėtų dar pamiegoti, – tarė Lukas. – O muzikinę dėžutę aš kuriam laikui nunešiu į svetainę.

– Jis visiškai vienas ir nepažįstamame krašte.

– Man jau reikia eiti. Negaliu vėluoti į darbą.

– Tai mes atsivežėme jį čionai iš Dinglo. Būtų visiškai teisinga, jeigu dabar patys iškeliautume ten, kur yra jis.

– Lik sveika, motin. Aš bėgu.

– Lik sveikas.

– Sudie.

Lukas išskubėjo iš miegamojo ir padėjo muzikinę dėžutę svetainėje ant stalo, prie kurio vis dar sėdėjo tėvas ir laukė pusryčių.

– Sudie, tėve, – atsisveikino Lukas.

Tėvas linktelėjo. Jis jau buvo išsiugdęs begalinę kantrybę. Tą pat valandą vis sėsdavo už stalo ir valgydavo, jei kas jam patiekdavo maisto – arba nevalgydavo, jei valgyti nebūdavo ko.

Fabrike Lukui teko gerokai pavargti, kad sutelktų dėmesį. Mintys vis veržėsi kažkur nuklysti. Jis užkeldavo plokštę, sulygindavo kraštą su linija, patraukdavo svertą, o paskui atitokdavo jau kitapus mechanizmo, apžiūrinėdamas įdubas, ir niekaip nebegalėdavo prisiminti, kaip ten atsidūręs. Tai buvo pavojinga – pavojinga tokios būklės kišti nagus prie mechanizmo, bet Lukui nesisekė ką nors pakeisti. Sutelkti mintis vien tik į darbą – suderinti briauną ir liniją, pritvirtinti gnybtus, patraukti vieną svertą, patraukti kitą, patikrinti gaminį – buvo tas pat, kas išsilaikyti neužmigus, kai marinantis miegas lipte lipdo akis. Išsiblaškymas gviešėsi įsiurbti jį tarytum sapnas.

Mėgindamas atitokti, Lukas visą dėmesį sutelkė į kuždesį mechanizmo gelmėse. Klausėsi labai atidžiai. Galbūt tai cypavo koks nors nesuteptas sraigtelis, tačiau garsas labiau priminė žmogaus balsą, visai silpną balselį, tik žodžių suprasti buvo neįmanoma. Buvo justi žmogiško kalbėjimo ritmas, kylanti, krintanti, vėl kylanti intonacija, kas piršo išvadą, jog garsas vargu ar gali būti

atsitiktinis, veikiau skleidžiamas tyčia, aiškiai girdima primygtinumo gaidelė bylojo, kad tasai garsas – turbūt žmogiškos, ne mechaninės prigimties, lyg mechanizmo gelmėse kalbanti gyva esybė iš paskutiniųjų stengtųsi, kad ją išgirstų. Lukas labai gerai žinojo, ką reiškia byloti kalba, kurios niekas nesupranta.

Jis sušėrė mechanizmui dar vieną plokštę, paskui – dar vieną ir dar vieną.

Kas gieda mechanizmo gelmėse, Lukas susivokė tik pavakare. Kažkas kalbėjo ne žmonių kalba, ar bent ne tokia kalba, kurią Lukas atpažintų, bet, laikui bėgant, giesmė vis aiškėjo, nors žodžiai taip ir liko neperprantami.

Tai buvo Saimono balsas.

Bet ar gali šitaip būti? Lukas įtempė ausis, įsiklausė dar atidžiau. Saimono balsas visuomet buvo sodrus, kiek gergždžiantis. Dainuodavo jis ne itin gražiai, užtat visa gerkle ir iš visos širdies, užplėšdavo darkydamas melodiją, kas neretai atsitinka tam, kuris nelabai rūpinasi skambėjimo grožiu, tik stengiasi užrikti taip, kad balsas nuaidėtų iki pat dangaus. Atrodė, kad iš prietaiso gilumos tikrai ataidi Saimono balsas, tik virtęs mechaniniu. Buvo aiškiai justi toks pat įžūlus, nerūpestingas nenoras paisyti jokios melodijos.

Pati giesmė irgi buvo atpažįstama. Lukas tikrai jau buvo girdėjęs ją anksčiau, nors kur ir kada – negalėjo pasakyti, vieta ir laikas plūduriavo kažkur išoriniuose jo atminties paribiuose. Tai buvo melancholiška, liūdna, ilgesinga giesmė, kupina vienatvės, atmieštos nedrąsios vilties lašeliu. Viena iš senųjų baladžių. Saimonas jų mokėjo šimtus.

Vadinasi, Saimonas įkalintas mechanizmo gelmėse. Viskas staiga stojo į vietas, atsivėrė šiurpą kelianti prasmė. Saimonas – ne rojuje ir ne pagalvėje, ne žolėje ir ne medalione. Jo dvasia liko įkliuvusi mechanizmo viduriuose; mechanizmas vis dar laikė ją pastvėręs, panašiai kaip šuo tebelaiko įsikandęs žmogaus švarką netgi tada, kai pats žmogus ištrūksta iš jo nasrų. Saimono kūną mechanizmas sučiaumojo ir išspjovė, tačiau nematomoji jo esybės dalis pasiliko ten, įsivėlusi tarp krumpliaračių ir dantų.

Lukas netekęs amo sustingo greta giedančio rato. Bet pertraukti darbo negalėjo, tad atitokęs užkėlė naują plokštę. Suderino briauną ir liniją, pritvirtino gnybtus, patraukė vieną svertą, patraukė kitą, patikrino gaminį. O mintyse niūniavo drauge su Saimonu; valandos slinko, o jis vis antrino Saimonui, atkartodamas šio giedamą melodiją.

Baigiantis darbo dienai, atėjo Džekas, kaip visuomet, pasakyti: „Ką gi, gerai". Lukui pašėlusiai knietėjo jo paklausti, ar Džekas ką nors žinąs apie mechanizmo gelmėse įstrigusius mirusiuosius, bet jis pabūgo, jog kol kas niekaip nesugebės suformuluoti tokio sudėtingo klausimo. Tad pradėjo nuo kito, paprastesnio:

– Prašau, pone, pasakykite, kada mums sumokės už darbą? – Atrodė, kad geriau klausti „mums", o ne „man".

Džekas atsakė:

– Atlyginimą mokės šiandien. Kai išjungsi mechanizmą, nueik pas sąskaitininką.

Lukas negalėjo patikėti savo ausimis. Atrodė, kad atlyginimas kaip tik šiandien jam priklausė vien todėl, kad ryžosi jo paprašyti; jei būtų nedrįsęs paklausti, būtų turėjęs vis dirbti ir dirbti, ir dirbti be jokio atlygio, ir niekas jo nė neprisimintų. Jis ištarė: „Dėkoju, pone", bet Džekas jau buvo pasitraukęs pasakyti: „Ką gi, gerai", – Denui. Lukas taip ir nesuskubo paklausti dar ko nors. Bet vis tiek džiaugėsi žinodamas, kad šį pat vakarą kišenėje turės pinigų. O kitą, sunkesnį klausimą užduosiąs Džekui rytoj.

Lukas išjungė savąjį mechanizmą. Palinkėjo labos nakties Saimonui ir drauge su kitais patraukė pasiimti atlygio, kurį dalijo už grotų sėdintys vyrai. Susibėręs pinigus į kišenę, išėjo namo.

Sugrįžęs viską rado taip pat, kaip ir visada. Tėvas sėdėjo krėsle, motina sapnavo, o gal ir nesapnavo už uždarų durų. Lukas kreipėsi į tėvą:

– Turiu pinigų. Galiu nupirkti ko nors padoriai vakarienei. Kaip manai, ko norėtum?

– Paklausk motinos, – atsakė tėvas.

Tai buvo atsakymas iš anksčiau, iš anų laikų, kai motina dar buvo savimi. Lukas tarė:

– Ką gi, eisiu, pažiūrėsiu, ką pavyks rasti.

Tėvas pritariamai pakinkavo galvą. Lukas pasilenkė jo pabučiuoti.

Ir tada išgirdo. Tą pačią giesmę – nenutrūkstamą, laibą, visiškai tylią meilės ir ilgesio dainą.

Ji sklido iš tėvo kvėpavimo aparato.

Lukas prikišo ausį arčiau atviro vamzdelio galo. Taip, aparatėlyje tikrai skambėjo giesmė: skambėjo tykiau nei tykiai, negirdima niekam, išskyrus tą, kuris tikslingai stengiasi išgirsti. Tą pati dainelė ir dainuojama taip pat, tik balsas šiek tiek švelnesnis, skambesnis, panašesnis į moters. Lukui atrodė, kad giesmė aidi nedidelėje kameroje, įtaisytoje aparato apačioje, o paskui vamzdeliu kyla aukštyn ir veržiasi laukan pro angą, ovalinę liauno rago kiaurymę, kurią apsižiojęs tėvas kvėpuodavo.

Ta pati giesmė, kurią Lukas girdėjo fabrike. Tykesnė, žvarbesnė, dar sunkiau išgirstama, bet tikrai ta pati giesmė, giedama tuo balsu.

Dabar Lukas suprato: iš tiesų Saimonas neliko įkliuvęs fabriko mechanizme – jis išvis persikėlė į mechanizmų pasaulį. Įvairūs prietaisai tapo jo vartais, langais, pro kuriuos jis galėjo kuždėti. Pro mechanizmų angas jis traukė savo giesmę gyviesiems. Kaskart, kai tėvas priglausdavo lūpas prie kvėpavimo aprato, šis užtvindydavo jį Saimono giesme.

Suprato Lukas ir tai, kad motina nesapnuoja, neaptemo jai ir protas – tiesiog ji girdėjo giesmę aiškiau nei bet kas kitas. Saimonas troško, kad jo artimieji būtų drauge su juo. Juk jis vienui vienas atsidūrė nepažįstamame krašte. Argi ne Saimono valiai paklūstantis mechanizmas sučiupo jį patį už rankovės, kai jis valandėlei užsimiršo? Argi ne jis bandė nusitempti jį, Luką, iš šio pasaulio į kitą?

Mirusieji sugrįžta per mechanizmus. Jie gundo gyvuosius savo giesmėmis, panašiai kaip undinės, saldžiais balsais viliojančios jūreivius į jūros dugną.

Staiga jis prisiminė Kateriną.

Juk kaip tik ji ir turėtų būti svarbiausiasis grobis. Ji – Saimonui pažadėta nuotaka, tad jis, reikia manyti, nori susituokti su ja tame naujajame pasaulyje, jeigu jau nebegali padaryti to senajame. Jis gieda jai, ieško jos, viliasi, kad ji ateis pas jį, panašiai kaip visi tie, kurie apleido Airiją, kad atkeliautų į Niujorką.

Lukas išpuolė iš buto, strimgalviais nusirito laiptais. Būtina ją perspėti. Reikia tiksliai paaiškinti, koks pavojus jai gresia.

Tačiau atbėgęs iki Katerinos namų laiptelių, jis sustojo. Širdis plazdėjo ir blaškėsi krūtinėje. Dabar teks belstis į duris, melsti tos mažyčiukės moterėlės, kad jį įleistų, tada viską iškloti Katerinai. Bet jis žinojo – labai gerai žinojo, – kad visu tuo, ko išsakyti jis atskubėjo, ji iškart nepatikės. Pats suprato, kokią keistą žinią atneša, suprato ir tai, kaip įtartinai ji nuskambės būtent iš jo lūpų – jo, kuris, niekam ne paslaptis, toks trapus ir keistas, kurį kartais ištinka priepuoliai, ir tada jis geba kalbėti vien tik knygos žodžiais.

Lukas sudvejojo. Netgi dabar jis nepajėgė ištverti minties, kad štai, nueis pas Kateriną, išklos jai viską, ką žinąs, – o ji liks tokia gera, bet tokia tolima. Jeigu ji elgsis su juo kaip su labai nusiminusiu, kiek papaikusiu vaiku, jeigu vėl įdės maisto nunešti tėvams, jis įklimps į tokią gilią gėdos duobę, kad, ko gero, niekad nebepavyks išsikapanoti.

Skausmingų dvejonių kamuojamas jis stoviniavo prieangyje. Staiga jam dingtelėjo, kad galėtų nunešti jai ką nors dovanų. Verčiau jau neatslinkti prie jos durų tokiam varganam ir nevilties apimtam. Juk jis gali ateiti ir ne tuščiomis rankomis. Ir tada pasakytų: štai, turiu tau dovaną. Galėtų įteikti jai kokią nors nuostabią retenybę. O jau tada, kai ji džiugiai šūktelėtų išvydusi dovaną, jis atsargiai užsimintų apie tikrąjį apsilankymo tikslą.

Muzikinės dėžutės jis nieku gyvu negalėjo jai nešti – juk paaiškėjo, kad tai langelis į mirusiųjų pasaulį. Knygos irgi negalėjo atiduoti – knyga buvo ne jo. Tačiau išskyrus muzikinę dėžutę bei knygą, viskas, ką turėjo jis pats, viskas, ką turėjo visa jų šeima, buvo nudėvėta, sučiurę, prasta.

Tačiau dabar jis turėjo pinigų. Vadinasi, galima ką nors jai nupirkti.

Tačiau visos parduotuvės jau buvo uždarytos. Lukas nužingsniavo Penktąja gatve, pro tamsias vitrinas parduotuvių, kuriose net tada, kai būna atidarytos, nesurastum nieko, kas tiktų dovanai. Už šitų langų prekiavo mėsa ir duona, sausais maisto produktais, buvo ir batsiuvio krautuvėlė. Eidamas pro parduotuves, Lukas įžiūrėjo snūduriuojančių prekių pasiūlą, sukrautas skerdienos atraižas ar batus. Jis žvelgė pro stiklą, pro blausų savo paties veido atspindį, į baltai raudonus kumpius, kabančius plytelėmis išklotos sienos fone, į lentynas, kuriose rikiavosi tylūs batai, į butelius, kurių etiketėje ūsuotas ir akiniuotas vyriškis džiugiai šypsojosi, dėkingas už supilstytą į tuos pačius butelius toniką – daugybę kartų pasikartojantis tas pats vyriškis su ta pačia palaimos išraiška veide.

Lukas pasuko į Brodvėjų. Vylėsi, kad ten kas nors dar dirba.

Brodvėjus galėtų būti puikus žaislas kokiam nors milžinų kūdikiui. Šitokią dovaną galėtum pakloti po kojomis sultonui, kokiam nors turbanuotam įsibrovėliui, atstūmusiam viską, kas jam buvo siūloma iki šiol, nesusidomėjusiam giria su gausybe mechaninių lakštingalų, tik nusižiovavusiam, kai jam parodė auksines šlepetes, kurios mokėjo šokti pačios.

Bet visos parduotuvės Brodvėjuje irgi buvo uždarytos. Tokiu metu atviromis durimis kvietė užeiti tiktai kavinės ir smuklės, ir viešbučių vestibiuliai. Lukas žingsniavo Brodvėjumi iki Princo gatvės ir ten išvydo ant kampo stoviniuojantį vaikinuką, kuris kažką siūlė praeiviams. Vyrukas buvo apskuręs, vyresnis už Luką. Mūvėjo virve suveržtas kelnes, į kurias būtų sutilpę du tokie kaip jis. Ant galvos buvo užsimaukšlinęs sumaigytą, žiurkės kailiuko spalvos fetrinę skrybėlę. Iš po jos tįso vieniša ilgų rusvų plaukų garbana, tarsi paslaptis, kurios jam nebepavyko išsaugoti.

Rankoje vaikinukas laikė nedidelį baltą dubenėlį. Ir kaišiojo jį visiems praeiviams, kurie nekreipė jokio dėmesio. Bene išmaldos dubenėlis? Vis dėlto ne: atrodė, kad vyrukas siūlo dubenėlį pirkti.

Lukas stabtelėjo netoli driskiaus, kuris, savaime suprantama, dubenėlį kažkur nugvelbė ir dabar stengėsi parduoti – anokia

retenybė. Dubenėlis buvo ir jo grobis, ir vargas. Kokį nors paprastesnį daiktą jis būtų kur kas lengviau pardavęs; tam tikra prasme net ropė, ir ta galėjo būti vertingesnė. Žmonėms iš vaikinuko aplinkos toks dubenėlis niekam nereikalingas, o tie, kurie vaikštinėja Brodvėjumi, dubenėlio gal ir norėtų, bet kažin ar pirktų iš tokio nuskurėlio. Ištiesęs rankas jis kaišiojo dubenėlį praeiviams – viltingai, bet neužmiršdamas atsargumo, lyg kunigas, keliantis šventąją taurę. Lukui dingtelėjo, kad vaikinukas trypčioja čia tikriausiai jau labai ilgai, turbūt iš pradžių siūlė savo prekę garsiai rėkaliodamas kainą, bet paskui, valandoms bėgant, prigeso, nugrimzdo į štai tokią nebylią rezignaciją.

Jis prisiartino prie vaikino, įdėmiau žvilgtelėjo į dubenėlį. Driskius atšlijo nuo Luko, prispaudė savo lobį prie krūtinės. Tačiau Lukas suskubo jį nužvelgti. Balto porceliano dubenėlis, nė neįskilęs. Išilgai briaunos – blyškiai melsvų figūrėlių apvadas.

Lukas paklausė:

– Kiek kainuoja?

Vaikinukas nervingai įsistebeilijo į jį. Įtarė kokią nors gudrybę – ir nieko nuostabaus.

Norėdamas jį apraminti, Lukas pridūrė:

– Ieškau dovanos seseriai. Kiek kainuoja?

Vaikinuko žvilgsnis buvo suktas, godus, akys priminė katės akis. Jis atsakė:

– Doleris.

Dolerį ir tris centus – tiek pinigų kišenėje turėjo Lukas. Akimirksnį jam pasirodė, kad driskius vaikinas tai žino, kad jis galbūt – Brodvėjuje įsiveisęs kaukas, siūlantis lobį, bet prašantis atiduoti už jį viską, ką jo panorėjęs turi.

Lukas ištarė:

– Per brangu.

Vaikinukas suspaudė lūpas. Dubenėlis tikrai buvo vertas daugiau, o jei jis dar kiek pastoviniuotų gatvėje, galbūt kas nors sumokėtų dolerį, tačiau vaikinas buvo pavargęs ir alkanas, jam jau norėjosi namo. Lukas nejučia pajuto užuojautą vaikinui, kuris buvo suktas klastūnas ir vagišius, bet, kaip ir visi, troško užbaigti šį reikalą, pasistiprinti ir eiti ilsėtis.

Vaikinukas tarė:

– Atiduosiu už septyniasdešimt penkis centus.

– Vis tiek per brangu.

Vaikinukas perkreipė lūpas. Lukas suprato: daugiau jis nė už ką nenusileis. Vaikinas buvo vagišius, bet ne tuščia vieta: nepriklausoma asmenybė; jis nieku gyvu nenorės pasijusti dar didesnis vargšas.

Galiausiai driskius pasakė:

– Tai galutinė kaina. Nori – pirk, nenori – nepirk.

Luką užplūdo užuojauta ir pyktis. Jis puikiai suprato, ką tam vaikinui reiškė septyniasdešimt penki centai. Tačiau dubenėlis juk atiteko jam už dyką. Vaikinas galėjo tiesiog atiduoti dubenėlį Lukui, kuriam šio labai reikėjo, ir nepatirti jokio nuostolio. Trumpą valandėlę Lukas jautė, kaip sukasi šitas neperprantamas pasaulis, kuriame už nieko nekainavusį dubenėlį, kokį galėjo pavogti ir pats (nors Lukas niekada nieko nevogė – buvo pernelyg jautrus), jam teks atiduoti didžiąją dalį sumos, gautos už visos savaitės triūsą.

Jis nužvelgė gatvę, tarsi vildamasis priešakyje ar už nugaros išvysti kitą dubenėlį ar kokį kitą, dar geresnį daiktą. Bet ten nieko nebuvo. Ką žinai, galbūt jam tektų klajoti visą naktį, bet taip ir nerastų nieko, nebent kokį prekeivį, siūlantį saują porų ar pusbutelį elio.

Lukas tarė:

– Ką gi, gerai.

Jis išsitraukė iš kišenės pinigus ir atskaičiavo septyniasdešimt penkis centus. Abu vaikinukai valandėlę stabtelėjo lūkuriuodami, kuris pirmasis išsiskirs su savo geru, kol galiausiai rado kaip perleisti dubenėlį ir pinigus iš rankų į rankas, kad nė vienas net akimirkai neliktų tuščiomis. Lukas pajuto, kaip įdiržę vaikinuko pirštai susižėrė monetas iš jo delno, į kurį tuoj pat nusileido dubenėlis.

Atidavęs prekę, vaikinas nukūrė tekinas, baimindamasis, kad Lukas gali staiga persigalvoti. Panikos apimtas Lukas paskubomis apžiūrėjo dubenėlį. Gal jis netikras? Gal staiga virto medienos gabalu? Bet ne – tai išties buvo gražus daikčiukas.

Atrodė, kad jo rankose dubenėlis skleidžia blausų balzganą švytėjimą. Palei briauną išraižytos figūrėlės atrodė slėpiningai. Buvo panašios į mažytėlaites melsvas saules, apskritus ledokšnius, iš kurių tryško spinduliai, plonesni už plauką.

Vadinasi, dubenėlis išties vertingas. Tačiau Lukui liko tik dvidešimt aštuoni centai – per mažai, kad pakaktų trims prasimaitinti visą savaitę. Tačiau dabar pirmiausia reikia nunešti Katerinai dovaną. Apie maistą ir pinigus bus galima pagalvoti vėliau.

Lukas grįžo į Penktąją gatvę ir tol beldė į duris, kol moteris nykštukė jas atidarė. Ji kiek nustebo, vėl jį išvydusi, bet šįsyk įsileido jau lengviau, mat Lukas jau buvo jai matytas. Šįsyk, kaip ir aną kartą, perspėjo jį, kad nesumanytų prikrėsti jokių eibių. Jis patikino nieko neiškrėsiąs ir užkopė laiptais iki Katerinos buto.

Duris pravėrė Katerina. Neatrodė, kad būtų pradžiugusi jį matydama, bet neatrodė ir labai nepatenkinta. Lukui net dingtelėjo, ar nebus jis ir vėl pasikeitęs, vėl virtęs neatpažįstamu, nors vilkėjo tuos pačius drabužius kaip ir vakar, net purvas buvo tas pats.

Nesuskubęs prikąsti liežuvio, jis išbėrė:

– Aš vienišas medžioju laukiniuose tyruose ir kalnų atšlaitėse.

Ji tarė:

– Sveikas gyvas, mielasis. Kaip laikaisi? – Jos veidas šį vakarą buvo kitoks. Paženklintas nuovargio.

Lukas išgirdo iš kambario atsklindant kažkokį keistą garsą, lyg juoką, lyg aimaną. Regis, Alma. Tuoj pat atsiliepė ir vyro balsas, sodrus, primygtinis, tik jo tariamų žodžių nebuvo įmanoma suprasti.

Katerina žengė į koridorių, uždarė paskui save buto duris.

– Lukai, – tarė, – kaip tik dabar – labai netikęs metas tavo apsilankymui.

– Bet aš kai ką tau atnešiau, – atsakė jis.

Jis išsitraukė dubenėlį. Ištiesė jai, laikydamas rankose.

Katerina dvejodama dirstelėjo į dubenėlį, tarsi nesuprasdama, koks čia daiktas. Lukas staiga pajuto nebepajėgiąs nė žo-

džio išspausti: nei savo paties, nei knygos. Buvo tik dubenėlis ir ištiesti delnai. Tik tiek.

Galų gale ji ištarė:

– Ak, Lukai.

Bet jis vis dar nevaliojo prašnekti. Buvo tik dubenėlis ir dvi rankos, tiesiančios jį.

– Nereikia, – pasakė ji.

– Prašau. – Štai ką derėjo pasakyti.

– Iš kur jį gavai?

– Nupirkau. Tau. Man šiandien sumokėjo.

Viskas buvo ne taip, kaip jis tikėjosi. Įsivaizdavo, kad ji apsidžiaugs, kad bus dėkinga.

Ji pasilenkė arčiau jo. Ir tarė:

– Kaip miela. Bet tu privalai jį grąžinti.

– Negaliu, – atsakė jis.

– Sumokėjai už jį? Tikrai?

Vadinasi, ji įtaria, kad dubenėlį jis pavogė. Lukas nesumetė, ką galėtų atsakyti – nebent teisybę.

– Pirkau jį iš tokio žmogaus Brodvėjuje, – paaiškino. – Pardavinėjo, pasistatęs staliuką. – Jam pasirodė, kad bus geriau, jei pasakys pirkęs dubenėlį iš žmogaus, prekiaujančio prie staliuko. Ir beveik panašu į tiesą.

– Mano brangusis. Negali leisti sau šitokių išlaidų.

Jis sudrebėjo, užtvindytas įtūžio, sumišimo ir aklos, beviltiškos vilties. Kažkodėl atsitiko taip, kad atnešdamas dovaną jis pasirodė dar didesnis vargeta.

– Prašau, – pakartojo jis.

– Tu – pats mieliausias vaikinas pasaulyje. Tikrai. Bet rytoj privalai grąžinti jį tam Brodvėjo prekeiviui ir atsiimti pinigus.

– Negaliu, – ištarė jis.

– Norėtum, kad aš eičiau drauge?

– Kas, šiaip ar taip, yra žmogus? Kas esu aš? Kas esi tu?

– Lukai, dėl Dievo meilės. Patikėk, aš sujaudinta, tikrai. Bet negaliu priimti tokios dovanos.

– Tas žmogus jau nuėjęs.

– Rytoj jis sugrįš.

– Nesugrįš. Dubenėlis buvo paskutinis. Tas žmogus pats sakė, kad nebeateis.

– Ak, vargšeli, vargšeli.

Tad kaip jai išsakyti ir išvis ką jis gali pasakyti čia, tamsiame koridoriuje (kur vis dar tebevypso išsišiepusi ožio kaukolė), tiesdamas jai vienintelę brangenybę, kurią pavyko surasti ir kurios ji nenori imti?

Jis ir išbėrė:

– Verpėja linguoja į taktą dūzgiančiam rateliui.

– Nutilk. Nagi, nutilk. Sukelsi ant kojų kaimynus.

Jis nė neketino prašnekti taip garsiai. Ir juo labiau neketino kalbėti toliau, dar garsiau:

– Nuotaka išskleidžia baltąją savo suknelę, minutinė laikrodžio rodyklė slenka lėtai.

– Liaukis. Dėl Dievo meilės. Eikš vidun. Nevalia šitaip rėkalioti koridoriuje.

– Prostitutė įkaušusi velka šalį žeme, jos skrybėlaitė šokčioja nusmukusi ant spuoguoto kaklo. Artigalė devintam mėnesy jau gimdymo kambaryje, šleikštulys ir skausmai vis stiprėja.

Katerina užsikirto. Ir pažvelgė į Luką taip, kaip iki šiol nežiūrėdavo.

– Ką pasakei?

Jis nebežinojo. Anksčiau visada atrodydavo, kad, kai jis kalbėdavo knygos žodžiais, ji jo tiesiog negirdėdavo.

– Lukai, prašau, pakartok, ką dabar pasakei.

– Nebeprisimenu.

– Kažką sakei apie verpėją. Paskui apie nuotaką ir... prostitutę. Ir dar apie moterį, kuri ruošiasi gimdyti.

– Tai buvo knygos žodžiai.

– Bet kodėl tu juos pasakei?

– Man knygos žodžiai tiesiog išsiveržia. Niekada nežinau, kodėl.

Ji pasilenkė dar arčiau, įdėmiai žvelgdama jam į veidą, tarytum žodžiai būtų įrašyti ten – blankūs, bet įžiūrimi, tik sunkiai išskaitomi. Ir tarė:

– Tu ir iš tikrųjų nežinai, ar ne? Ak, Lukai. Man baugu dėl tavęs.

– Nereikia. Nesibaimink dėl manęs. Turi baimintis dėl savęs pačios.

– Tu turi dovaną, – vos girdimai sukuždėjo ji. – Šiurpią dovaną. Žinai tai?

Iš pradžių jam dingtelėjo, kad ji kalba apie dubenėlį. Dovana išties buvo šiurpi. Turėjo nieko nekainuoti, bet jis sumokėjo už ją pinigais, skirtais maistui. Kai pamąstai – o kaipgi Katerina panaudotų tokį dubenėlį? Lukas stovėjo nejudėdamas, ištiestomis rankomis, kraujas grumėjo gyslomis. Jis buvo vaikinukas, kuris nupirko dubenėlį, jis buvo ir kitas vaikinukas, kuris dubenėlį pardavė. Ar tasai kitas vaikinukas dabar grįžta namo, pas savo artimuosius, nešdamas jiems maisto? Lukas galėjo būti tik vienas vaikinukas, tiktai šitas, tas pats, kuris dubenėlį nupirko. Ir tegalėjo šitaip stovėti priešais Kateriną su šiurpia dovana ištiestose rankose.

Švelniai (jam dingtelėjo, kad niekad gyvenime nebuvo patyręs šitokio švelnumo) ji paėmė dubenėlį iš jo rankų. Dabar laikė jį savo delne.

– Tai ką mums dabar daryti? – vėl prakalbo ji. – Kaip išgyvens tavo tėvas ir motina?

Jis atsakė:

– Šią valandą, niekam negirdint, aš tau kai ką pasakysiu, pasakysiu tokį dalyką, apie kokį neužsiminčiau niekam, bet pasakysiu tau.

– Nutilk, nutilk.

– Mirusieji gieda mums iš mechanizmų. Jie vis dar tebėra su mumis.

– Liaukis. Kalbėk savo paties žodžiais.

– Saimonas nori vesti tave mirusiųjų šalyje. Nori, kad tu būtum ten, drauge su juo.

Ji liūdnai palingavo galvą.

– Paklausyk, – tarė. – Iš tiesų nuostabu, kad tu sugalvojai nupirkti man šitokią dovaną. Tu tikrai labai mielas, kilniaširdis berniukas. Šią naktį dubenėlį aš pasaugosiu, o rytoj parduosiu ir atiduosiu tau pinigus. Prašau, neįsižeisk.

– Tu nepasitikėk savo siuvamąja mašina. Jokiu būdu nesiklausyk, jei ji pradės tau dainuoti.

– Cit. Jeigu kas vakarą kelsime šitokį triukšmą, mus išmes iš namų.

– Tau rodos, kad aš tik nustebinti noriu? Argi ką stebina dienos šviesa? Arba ankstyva raudonuodegė, čiulbanti girioje?

– Dabar eik namo. Ateik pas mane rytoj, po darbo.

– Negaliu tavęs palikti. Ir nepaliksiu.

Ji uždėjo delną jam ant galvos.

– Susitiksime rytoj. O lig tol būk atsargus.

– Tai tau reikia pasisaugoti.

Atrodė, kad ji jo net negirdi, o gal nesupranta. Graudžiai šyptelėjo, atidarė duris ir dingo viduje.

Lukas valandėlę dar pastoviniavo prie durų, tarsi šuo, laukiantis, kada jį įsileis. Tačiau atsidurti šuns kailyje buvo nepakenčiama, tad jis patraukė sau. Praėjo pro moterį nykštukę, kuri mestelėjo jam: „Tai kaip, jokių eibių?" Jis užtikrino neprikrėtęs jokių eibių. Bet iš tikrųjų kai ką jis iškrėtė, argi ne taip? Buvo tasai dubenėlis ir suma, paklota už jį. Buvo ir kitų nusikaltimų.

Lukas patraukė namo, kadangi dabar turėjo pinigų (šis tas jam juk liko), o motinai ir tėvui būtina pavalgyti. Užsukęs pas mėsininką jis nusipirko dešros, o iš senos moters gatvėje – bulvę.

Namuose buvo tas pats kaip visada. Motina miegojo už uždarų durų. Tėvas sėdėjo prie stalo, kadangi buvo metas čia sėdėti. Jis priglaudė lūpas prie kvėpavimo aparato, įtraukė į plaučius vaiduoklišką Saimono giesmę.

– Labas, – pasisveikino Lukas. Balsas tykiame kambaryje nuskambėjo keistai – tarsi ąsotyje subarškėjo pupelės.

– Sveikas, – atsiliepė tėvas. Ar tik nepasikeitęs jo balsas, vos vos – dėl to, kad jo krūtinę užpildė Saimonas? Gal ir taip. Lukas nebuvo visiškai tikras. O gal dabar, kai jame įsitaisė Saimonas, tėvas pats virsta mechanizmu?

Lukas išvirė dešrą ir bulvę. Įdėjo valgio tėvui, nunešė lėkštę ir motinai, kuri miegojo neramiai, krūpčiodama, bet vis dėlto

miegojo. Lukas nutarė, kad geriausia bus jos netrikdyti. Maisto paliko ant naktinio staliuko, kad motina surastų, jei pabudusi norės valgyti.

Kai tėvas pavalgė, Lukas tarė jam:

– Metas gulti, tėve.

Tėvas linktelėjo, įkvėpė iš aparato, dar kartą linktelėjo ir pakilo nuo stalo. Kvėpavimo aparatą pasiėmė su savim.

Lukas paliko tėvą miegamojo tarpduryje. Iš vidaus atsklido motinos murmėjimas. Tėvas pasakė:

– Ji vis sapnuoja.

– Ji miega. Jai tai geriausia.

– Ji nemiega. Tik sapnuoja.

– Tyliau. Eik pats miegoti. Labos nakties, tėve.

Tėvas nusliūkino į tamsą. Jam iš paskos, kojytėmis skrebendamas grindlentes, nutipeno ir aparatas.

Kaip gaila, kad negaliu suprantamai perteikti užuominų apie mirusius jaunus vaikinus ir merginas,
Ir kuždesių apie senius ir motinas, ir kūdikius, pernelyg anksti išplėštus iš motinų skreito.

Kaip manote, kuo tapo tie jaunuoliai ir seniai?
Kaip manote, kuo pavirto moterys ir vaikai?

Lukas perskaitė vakarinę ištrauką. Tada užgesino šviesą ir griuvo miegoti.

Susapnavo esąs kažkokioje patalpoje – milžiniškame, aidžiame kambaryje, užtvindytame kurtinančio žvangesio. Lyg ir fabrikas, bet ne fabrikas. Patalpoje sūkuriavo debesys sidabrinių dulkelių, visai kaip fabrike, tačiau, neminint jų, patalpa buvo tuščia, tik triukšmas tiesiog užgulė ausis; jis buvo ne toks, kokį skleidė fabriko mechanizmai, nors šiek tiek panašus. Lukas suprato, kad mechanizmai kažkur iškeliavę, bet netrukus sugrįš, kaip gyvuliai sugrįžta į tvartą. O jam privalu jų sulaukti. Jo pareiga – pasirūpinti, kad visi saugiai grįžtų namo. Jis pakėlė galvą – kažkas tartum pakuždėjo jam žvilgtelėti aukštyn – ir iš-

vydo, kad visos lubos nužertos žvaigždėmis. Buvo čia ir Didieji Grįžulo Ratai, ir Orionas, ir Sietynas. Ir tada jis suprato, kad žvaigždės – taip pat mechanizmas. Kad ir kur eitum, niekur nerasi tokios vietelės, kuri nebūtų pasaulis, nebūtų ta patalpa. Žvaigždės mechaniškai slydo lubomis, o iš palubės kažkas leidosi – tamsus pavidalas iš naktinio dangaus aukštybių...

Jis atsigręžė ir susizgribo žvelgiąs į veidą. Akys buvo juodi šuliniai. Ištempta oda glaudžiai apgulusi kaukolę. Veidas ištarė:

– Mano berniuk, mano berniuk.

Prie jo spaudėsi motinos veidas. Jam prisisapnavo motina. Jis iš paskutiniųjų bandė prašnekti, bet neįstengė.

Veidas prakalbo vėl:

– Vargšas mano berniuk, ką iš tavęs padarė.

Pasirodo, jis jau pabudęs. Motina susilenkusi tupėjo prie jo lovos, veidą prikišusi prie pat jo veido. Lukas jautė ant lūpų jos alsavimą.

– Viskas gerai, motin, – patikino jis. – Niekas nieko man nepadarė.

Prie krūtinės ji spaudė muzikinę dėžutę. Ištarė:

– Vargšas vaikas.

– Sapnuoji, – pasakė jai Lukas.

– Vargšai, vargšai mano berniukai. Vienas, paskui kitas ir dar kitas.

– Verčiau nuvesiu tave atgal į lovą.

– Viskas per tą godulį. Godulį ir silpnumą.

– Eime. Grįžk atgal į lovą.

Jis pakilo ir paėmė ją už parankės. Motina pakluso ar bent nesipriešino. Jis išvedė ją iš savo kambario, nulydėjo per svetainę, stebimas veidų nuo sienos. Ji ėjo kojomis šiūruodama grindis. Lukas nuvedė ją į tėvų miegamąjį. Tėvas springo ir krenkštė per miegus.

Lukas padėjo motinai atsigulti, apkamšė antklode. Jos plaukai išsklido ant pagalvės. Tamsių plaukų apsuptas jos veidas atrodė neįtikėtinai mažas, ne didesnis už Luko kumštį.

Ji tarė:

– Ir aš turėjau mirti kartu su juo.

Lukas prisiminė – to niekaip negalėjo išmesti iš galvos – nupirktąjį dubenėlį. Liko vos devyniolika centų – už juos reikėjo pragyventi iki kito penktadienio. Prasimaitinti savaitę šitiek niekaip neužteks.

Jis pasakė:

– Tu saugi. Aš čia.

– Ak, saugi. Tarsi kas nors galėtų būti saugus.

– Dabar tau reikia miegoti.

– Manai, miegoti – saugu?

– Ššš. Tiesiog gulėk ramiai.

Jis pasėdėjo su ja. Nežinojo, ar geriau paglostyti jai ranką, ar susilaikyti neglosčius. Lukas siūbavo visu kūnu, stengdamasis nusiraminti pats. Už šitai jau nieko negalėjo būti baisiau. Niekad nebuvo nieko šiurpiau už šitokį sėdėjimą ant tėvų lovos, kai negali apsispręsti, paliesti motinos ranką ar ne.

Lukas žinojo privaląs trūks plyš išnešti muzikinę dėžutę. Tačiau ką daryti su kita Saimono landa – tėvo kvėpavimo aparatu? Tėvui aparatas reikalingas. Bet ar tikrai?

Lukas gerai nežinojo, ar tėvas išvis negali apsieiti be aparato, ar aparatas tik padeda jam lengviau kvėpuoti. Niekas jam to nepasakė. Juk gali būti – tai visai įmanoma – ir taip, kad kvėpavimo aparatas, kurį tėvas gavo kaip dovaną, iš tiesų pražūtingas. Gal jis tik apsimeta padedąs tėvui, o iš tikrųjų siurbia jo gyvastį? Galbūt kiekvienas aparatas tik ir siekia iščiulpti savo šeimininko syvus?

Lukas atsistojo, kaip įmanydamas tykiau nustypčiojo aplink lovą į tėvo pusę ir paėmė aparatą. Geležinis vamzdelis buvo vėsus paliesti. Aparatas buvo kupinas giesmės, nė akimirkai nenutrūkstančios, tokios pat neabejotinos kaip pelių skrebenimas sienoje. Atsargiai, tarsi laikydamas už uodegos pelę, Lukas nunešė aparatą per svetainę ir padėjo koridoriuje. Kažin, ar tokio atstumo užteks? Jis vylėsi nunešęs aparatą pakankamai toli. Koridoriuje tvyrančioje prietemoje įžiūrėjo jį neaiškiai, ne ryškiau nei ožio kaukolę. Ropės didumo dumplės buvo pilkos, bet vos vos švytinčios. Vamzdelis ir kandiklis nukaro.

Lukas nutarė palikti aparatą čia per naktį. Parsineš tiktai rytą, kai įsitikins, kaip tėvui sekėsi apsieiti be jo.

Paskui jis grįžo į svetainę muzikinės dėžutės. Ir ją išnešė į koridorių, pastatė greta tėvo kvėpavimo aparato, tada grįžo į butą ir užrakino duris. Patimpčiojo rankeną, norėdamas įsitikinti, kad užrakinta patikimai.

Kai vėl nugrimzdo į miegą, Luką aplankė sapnai, bet pabudęs jis prisiminė tik tiek, kad ten buvo vaikų, buvo adata ir kažkokia moteris, stovinti toli nuo jo ir kažką šaukianti kažkam, esančiam kitame upės krante.

Nors išaušo rytas, tėvas dar nebuvo atsikėlęs. Lukas pritykino prie tėvų miegamojo ir atsargiai virstelėjo duris. Čia buvo tykiau nei visada. Motina patyliukais murmėjo per sapną, tačiau tėvas, paprastai visuomet knarkčiojęs ir kosčiojęs, dabar neišleido nė garselio.

Tikriausiai kvėpavimo aparatas jam vis dėlto reikalingas. Lukas suprato turįs kuo skubiau jį parnešti.

Tačiau kai išėjo į koridorių paimti kvėpavimo aparato, šis buvo pradingęs. Ir kvėpavimo aparatas, ir muzikinė dėžutė išnyko be pėdsako.

Valandėlę Lukas stovėjo visiškai sutrikęs. Nejaugi jam tik prisisapnavo, kad naktį padėjo daiktus čia? Jis išnaršė koridorių vildamasis, kad jie galbūt tik atsidūrė kur nors atokiau. Galbūt naktį jis pats, dorai nė neprabudęs, dar kartą atsikėlė ir kur nors juos užkišo? Bet ne. Aparatų niekur nebebuvo. Lukui net dingtelėjo mintis, ar tik mechanizmai nėra dar gyvybingesni, nei jis įsivaizdavo – galbūt jie išėjo patys? Ar jie galėjo galaižin kaip rasti kelią atgal į tėvų miegamąjį? Galbūt muzikinė dėžutė vėl atsidūrė greta motinos ir gieda šiai giesmę, kurios ji nebegali ištverti?

Jis pasistengė suimti save į nagą. Taip, jis susijaudinęs, bet juk dar nekuoktelėjęs. Kažkas paprasčiausiai priglobė kvėpavimo aparatą ir muzikinę dėžutę – žmonės kartais pasielgia ir šitaip. Be priežiūros negalėjai palikti nieko, kas turi bent men-

kiausią vertę. Lukas vylėsi, kad naktį daiktams negresia joks pavojus, bet suklydo: kažkas juos nusinešė. Ir dabar tikriausiai mėgina parduoti, kaip kad anas vaikinas pardavė porcelianinį dubenėlį.

Lukas grįžo į svetainę. Ką pasakyti tėvui, pasakyti taip, kad šis suprastų? Taip nieko ir nesugalvojo, tad nieko ir nesakė. Jis paliko tėvą ir motiną miegamajame, gulinčius greta kits kito. Vylėsi, kad, kol jis sugrįš iš darbo, jie galbūt atitoks ir vėl bus kokie buvo.

O štai ir jis: paties Luko mechanizmas. Lukas stovėjo prie jo milžiniškoje patalpoje. Denas, Vilas ir Tomas buvo įsitaisę prie savųjų, prižiūrėjo juos kaip visada, su nepajudinama, beaistre žemdirbio ramybe.

Lukas sukuždėjo:

– Tu buvai nevertas, privalai tai pripažinti. Buvai neištikimas. Man tikrai gaila, kad tu dabar miręs, bet ten, kur esi, Katerina tau neatiteks. Turi liautis giedoti motinai apie savo sielvartus.

Bet mechanizme nepaliaujamai aidėjo ta pati giesmė. Ji nė-maž nesikeitė. Žodžių Lukas vis dar negalėjo išskirti, bet ži-nojo, kad giesmė byloja apie meilę ir ilgesį. Saimonas norėjo daugiau, nei jam teisėtai priklausė. Tad kodėl miręs turėtų būti kitoks, nei buvo gyvas?

Lukas užgriozdino ant juostos plokštę, sušėrė ją mechaniz-mui. Mechanizmas surijo ją kaip visada. Išskobė įdubas: ketu-rias – skersai, šešias – išilgai. Nešdamas pirmąją dienos plokštę Denui, Lukas nejučia susimąstė, ar jo mechanizmas kalbasi su kitais nakčia, kai visi žmonės išėję ir mašinos likusios vienos. Įsivaizduoti didžiulėse, užtemdytose salėse negarsiai mur-mančius mechanizmus buvo visai nesunku – kiekvienas rin-guoja giesmę apie savąjį žmogų, aukština savąjį žmogų, pasa-koja apie jį kits kitam: jis mano, jis mano vienintelė meilė, kaip nekantriai aš laukiu tos dienos, kai jis leis man pasiimti jį visą. Lukui dingtelėjo, kad reikėtų perspėti Deną, reikėtų perspėti Tomą ir Vilą. Bet kaip jiems pasakyti?

Denas susilenkęs stovėjo prie savojo mechanizmo. Nė nepakeldamas galvos tarstelėjo:

– Labas rytas, Lukai.

– Labas rytas, pone.

Įgriozdinęs plokštę į Deno dėžę, Lukas šiek tiek padelsė. Denas buvo pats stambiausias vyras pjovimo ir štampavimo ceche. Stotingas, kiek gunktelėjęs. Masyvius apskritus pečius jis nešiojo tarytum krovinį, iš užtupdytos ant jų, kone prasmegusios juose galvos spingsojo pavandenijusios mėlynos akys. Lukas ničnieko nežinojo apie jo gyvenimą, bet galėjo įsivaizduoti. Reikia manyti, Denas vedęs, turi vaikų. Ir tikriausiai gyvena bute su svetaine, abipus kurios yra po miegamąjį.

Denas atsigręžė nuo savojo mechanizmo ir paklausė:

– Kas nors negerai?

– Ne, pone.

Denas išsitraukė iš kišenės nosinę, nusibraukė prakaitą nuo švytinčio įraudusio kaktos kupolo.

Dešiniajai jo rankai stigo dviejų pirštų: didžiojo ir smiliaus. Anksčiau Lukas nebuvo to pastebėjęs.

Jis paklausė:

– Atleiskite, pone. Sakykite, kas nutiko jūsų pirštams?

Denas nuleido nosinę ir pažvelgė į savo rankas, lyg tikėdamasis išvysti kažką netikėta.

– Netekau jų, – atsakė.

– O kaip?

– Per nelaimingą atsitikimą.

– Čia? Fabrike?

Denas patylėjo. Lyg svarstydamas, ar verta atskleisti paslaptį.

– Lentpjūvėje, – burbtelėjo.

– Anksčiau, prieš pereidamas čionai, dirbote lentpjūvėje?

– Visiškai teisingai.

Denas dar kartą nusišluostė kaktą ir vėl kibo į darbą. Šitaip dykinėti ir šnekučiuotis fabrike buvo draudžiama. Lukas irgi grįžo prie savojo mechanizmo ir užkėlė naują plokštę.

Vadinasi, Denui pirštus nukando kažkoks kitas mechanizmas. Toks, kuris pjausto rąstus, ir dabar jis turi dalelę Deno

esaties, nors pats Denas gyvena kaip gyvenęs. Kažin, ar šitas, naujasis mechanizmas apie tai žino? Galbūt jis girdi lentpjūvėje giedantį aną – patenkintą, kad jam atiteko Deno pirštai, bet aimanuojantį, kad neišdegė pasičiupti viso, linkintį sėkmės naujajam mechanizmui, linkintį, kad šiam pavyktų geriau...

Katerina šiuo metu tikriausiai siuva. Lukui netilpo galvoj, kaip ją galėtų sudoroti siuvamoji mašina. Juk tai tik aukštyn žemyn šokčiojantis strypas su adata gale. Įdurti gali, taip, bet rimtai sužaloti – tikrai ne.

Vis dėlto jos darbo vietoje tikriausiai esama ir kitokių mechanizmų, tokių, kurie gali suluošinti. Pasitelkęs vaizduotę Lukas mėgino susikurti siuvyklos vaizdą. Tikriausiai esama kokių nors spaustuvų ar velenų, per kuriuos leidžiami drabužiai. Ar Katerinai per darbo dieną tenka prieiti prie tokių mechanizmų? Gali būti ir taip. Lukas nenutuokė, kaip yra iš tikrųjų. Juk gali kas nors paprašyti jos, kad pakrautų gatavus marškinius ar kiklikus į kokį didesnį aparatą. Tas aparatas, galvojo Lukas, turėtų būti didumo sulig vežimu, baltas, ne juodas; jame turėtų būti anga, pro kurią vidun patenka ką tik pasiūti marškiniai ar suknelės, juos ten išlygina ir tvarkingai sulanksto. Toks aparatas tikriausiai pūkščioja debesis garų.

Galų gale nuaidėjo darbo dienos pabaigą skelbiantis švilpukas. Lukas sulaukė, kol pasirodys Džekas Volšas ištarti savojo: „Ką gi, gerai". Tada išjungė mechanizmą ir išskubėjo iš fabriko. Tekinas pasileido Rivingtonu – bėgo važiuojamąja gatvės dalimi, vikriai išsilenkdamas vežimaičių ir karietų.

Kai jis galiausiai pasiekė Manahatos bendrovę, iš ten jau plūdo merginų ir moterų srautas; pažiūrėjus neatrodė, kad kuri nors tą dieną būtų regėjusi kokią šiurpią nelaimę. Lukas nėrė į minią ir ėmė blaškytis, ieškodamas Katerinos. Bent keletą kartų ji jam pasivaideno. Moterys vienodomis mėlynomis suknelėmis buvo panašios lyg vandens lašai. Vis daugiau ir daugiau jų sruvo pro Luką, poromis ar po tris, pusbalsiu šnekučiavosi, stengėsi atlošti pečius, kad atsitiestų nugara, mankštino pirštus. Galiausiai Lukas įsidrąsino tiek, kad ryžosi vienos, paskui – ir kitos paklausti, ar kur nemačiusi Katerinos Fitzhiug.

Bet nė viena užkalbintųjų jos nepažinojo. Siuvimo ceche triūsė šimtai merginų, tad Kateriną tikriausiai pažįsta tik tos, kurios dirba netoliese. Iš tolo Lukas pastebėjo Emilę Hiofstedler – ji ėjo su pulkeliu kitų merginų, rami ir putni, gašliai kikenanti su drauge. Tačiau jos Lukas nė nemanė užkalbinti. Niekad ir apie nieką su ja nesikalbėtų, juo labiau – apie Kateriną. Pasiteiravo jis ir dar vieną merginą, ir dar vieną. Vienos jam nusišypsojo ir gūžtelėjo pečiais, kitos susiraukė, o tokia tamsiaplaukė mestelėjo: „Galbūt vietoj jos tikčiau aš?" – ir tuojau pat ją, besijuokiančią, draugės nusitempė šalin.

Ir pagaliau jis ją pamatė. Katerina buvo tarp paskutiniųjų, ėjo su vyresne moterimi, skystus žilus plaukus ant pakaušio susirišusia į kietą uodegėlę; ji ėjo palenkusi kaklą į priekį, tarsi jos veidas veržtųsi pirmyn labiau nei visas kūnas.

Lukas nuskubėjo prie jų.

– Katerina! – šūktelėjo.

– Labas, Lukai, – pasisveikino ji. Žvelgė į jį su begaline kantrybe.

– Tau viskas gerai?

– Neblogai. O tau?

Ką jis galėjo atsakyti į klausimą, ar jam viskas gerai? Išbėrė:

– Ar aš turėčiau melstis? Ar turėčiau ką garbinti, atlikinėti ritualus?

– Lukai, tai mano draugė Keitė.

Vyresnioji moteris maktelėjo galva.

– Keite, tai Lukas. Saimono brolis.

Keitė tarė:

– Užjaučiu dėl netekties.

– Ačiū, ponia.

– Atėjai palydėti manęs namo? – paklausė Katerina.

– Taip. Jeigu galima. – Jis kaip įmanydamas tvardėsi, kad nestvertų jai už rankos.

– Keite, atrodo, turiu palydovą. Tad iki rytojaus.

Vyresnioji moteris dar kartą kinktelėjo galvą.

– Sudie, – ištarė. Jos veidas nuskubėjo pirmyn, paskui jį nusekė ir visas kūnas.

Katerina rankomis įsisprendė į klubus.

– Lukai, brangusis, – tarė.

– Tu sveika gyva.

– Kaip matai.

– Galiu eiti su tavim?

– Man reikia parduoti dubenėlį.

– Kur jis?

– Rankinuke.

– Neparduok to dubenėlio. Pasilaikyk jį sau. Prašau.

– Jei nori, eime kartu.

Ji nužingsniavo pirmyn. Lukas neatsiliko.

Kaip jai pasakyti? Ką daryti, kad ji suprastų?

Jis tarė:

– Katerina, mechanizmai – pavojingi.

– Gali būti pavojingi. Dėl to privalai elgtis su jais atsargiai.

– Pavojingi, net jeigu elgiesi atsargiai.

– Ką gi, užtat ir turime saugotis – tai geriausia, ką galime padaryti, ar ne?

– Tau nebegalima eiti į darbą.

– O kur tuomet man dėtis, mielasis?

– Juk siūti tu galėtum ir namuose, argi ne taip? Dirbtum darbą, apmokamą už padarytus vienetus.

– Ar tu žinai, kaip toks darbas apmokamas?

Jis nežinojo, išvis nežinojo, kiek už ką galima uždirbti, išskyrus savo paties darbą. Ir tai sužinojo tik tada, kai jam sumokėjo. Jis ėjo greta Katerinos. Petys petin juodu kirto Vašingtono aikštę. Lukas nedažnai keldavo koją į aikštę. Ji buvo už jo valdų ribos – aikštė ne tokiems berniukams kaip jis. Vašingtono aikštė, kaip ir Brodvėjus, buvo miesto mieste dalis, globianti savo žalią, margomis dėmėmis mirguliuojančią ramybę, apsuptą atokesnių žiburių – čia vyrai ir moterys vaikštinėjo pasipuošę dailiais paltais ir prašmatniomis suknelėmis, čia čiurleno luošo elgetos fleitos melodija, čia tarp medžių lapų švytėjo dangaus lopinėliai, čia senutė pardavinėjo ledus iš medinio vežimaičio, čia vaikas mosavo tamsraudone vėliavėle, kurios aštrus plazdėjimas kontrapunktu daigstė fleitos melodiją, o fleitininkas

savo ruožtu, lyg atliepdamas vėliavėlei, kinkavo imbiero spalvos barzdele. Lukas labai stengėsi, kad aikštės grožis jo neišblaškytų. Stengėsi likti savimi.

Jis paklausė Katerinos:

– Kur mes einame?

– Pas vieną mano pažįstamą.

Drauge su Katerina jis perėjo aikštę ir pasuko prie krautuvėlės Aštuntojoje gatvėje. Vietelė buvo kukli, įrengta pusrūsyje ir skambiai pavadinta „Gajos prekybos centru". Vitrinoje, užmautos ant baslių, kadaravo dvi skrybėlės. Viena – rausvo atlaso, kita – stangraus juodo brokato. Po skrybėlėmis ant nublukusio mėlyno aksomo atraižos buvo pažerta apyrankių ir auskarų, žaižaruojančių lyg narsios, bet nežymios pralaimėjimo apraiškos.

Katerina paliepė:

– Palauk manęs čia.

– O gal galiu eiti su tavim?

– Ne. Bus geriau, jei eisiu viena.

– Katerina...

– Ką?

– Ar galėčiau dar kartą pats pamatyti dubenėlį?

– Žinoma, gali.

Ji atidarė rankinuką ir ištraukė dubenėlį. Vakaro šviesoje jis švytėjo kone žilpindamas akis. Tarytum būtų išskobtas iš perlo. Visu ryškumu švietė ir keistųjų simbolių, mėlynų vijų bei apskritimų, virtinė, tarsi tai būtų įrašas kalba, skelbiančia savo teisę egzistuoti pasaulyje, seniai praradusiame gebėjimą iššifruoti teksto prasmę.

– Nevalia jo parduoti. – Lukas vos sutramdė norą išplėšti dubenėlį Katerinai iš rankų ir prispausti prie krūtinės. Akimirką jam pasirodė, kad, jei jie praras dubenėlį, drauge praras ir dar kažką – kažką, kas juodviem su Katerina labai reikalinga ir daugiau jau niekad nebebus pasiūlyta.

Ji atsiliepė:

– Kaip tik tai aš privalau padaryti: jį parduoti. Ilgai netruksiu.

Katerina įėjo vidun. Lukas liko laukti. O ką daugiau galėjo daryti? Jis stoviniavo prie vitrinos, stebėdamas tykų skrybėlių ir papuošalų gyvenimą.

Galų gale ji grįžo. Nuvargusiu žingsniu užkopė laipteliais ir išėjo į gatvę. Lukas čia pat pagalvojo apie motinos nuovargį. Kažin, ar dabar, kai nebeliko muzikinės dėžutės, jos būklė bent kiek pasitaisys?

Katerina tarė:

– Gavau tik penkiasdešimt centų. Tai daugiausia, kiek ji sutiko mokėti.

Ir ištiesė monetas Lukui. Jam labai reikėjo tų pinigų, būtinai reikėjo, bet jis neįstengė prisiversti jų paimti. Stovėjo lyg apduotas, rankas nusvarinęs prie šonų.

Katerina pridūrė:

– Neabejoju, tu sumokėjai už jį daugiau. Bet tai viskas, ką galėjau padaryti.

Lukas vis dar negalėjo nei krustelėti, nei prašnekti.

– Tik neprikaišiok man, – kalbėjo ji. – Prašau. Paimk pinigus.

Jis stovėjo visiškai bejėgis. Ausyse grumėjo.

– Lukai, nemėgink mano kantrybės, – pasakė ji. – Buvo ne taip lengva. Man nepatinka, kai su manim elgiamasi kaip su vagile.

Tai štai ką jis jai padarė. Privertė nusižeminti. Jis pabandė įsivaizduoti tą Gają iš prekybos centro. Jo nuomone, ji turėjo būti liesa it skeletas, vaško spalvos oda. Jis įsivaizdavo – žinojo, – kad ji paėmė dubenėlį ir apžiūrėjo jį, godžiai, paniekinamai. Ir paskelbė kainą – galutinę, iš aukšto, kaip daro tie, kuriems nuolat tenka susidurti su vogtais daiktais.

Jis prasižiojo:

– Verpėja linguoja į taktą dūzgiančiam rateliui.

Pats nesuprato, ar pasakė tai labai garsiai.

Katerina užsikirto. Paskui ištarė:

– Anksčiau niekada nekartodavai, ką jau pasakęs.

Iš kur ji gali tai žinoti? Nejaugi ji visada girdėdavo jį, kai jis prašnekdavo knygos žodžiais? Jeigu ir taip, niekuomet to neparodė.

Lukas neįstengė prikąsti liežuvio. Vėl pliūptelėjo žodžiai:

– Nuotaka išskleidžia baltąją savo suknelę, minutinė laikrodžio rodyklė slenka lėtai.

Katerina sumirksėjo. Jos akys blizgėjo.

Paklausė:

– Ką Saimonas tau sakė?

Ką jam sakė Saimonas? Nieko. Saimonas dainuodavo senas dainas, traukdavo per dantį Luką už tai, kad šis toks mažas, slapčia sliūkindavo į Emilės kambarį.

Lukas kalbėjo toliau:

– Artigalė devintam mėnesy jau gimdymo kambaryje.

Katerina sviedė pinigus Lukui po kojų. Viena moneta nuriedėjo ir sustojo atsitrenkusi į jo bato nosį.

– Susirink pinigus ir neškis namo, – metė ji. – Nebeturiu kantrybės tampytis su tavim.

Jis dar pasakė:

– Prostitutė įkaušusi velka šalį žeme, jos skrybėlaitė šokčioja nusmukusi ant spuoguoto kaklo.

Katerina pravirko. Rauda surietė ją tarytum konvulsija. Vieną akimirką ji dar stovėjo tiesiai, skruostu ritosi tik vieniša ašara, o kitą jos veidas persikreipė, ašaros pasruvo upeliais. Ji užsidengė veidą delnais.

Lukas nesusizgribo nei ką sakyti, nei ką daryti. Švelniai palietė pirštų galiukais jos petį. Ji gūžtelėjimu nusipurtė jo ranką.

– Palik mane ramybėj, Lukai, – sukūkčiojo ji. – Dėl Dievo meilės, palik mane vieną.

Tačiau jis negalėjo taip imti ir palikti jos raudančios Aštuntojoje gatvėje, visų praeivių akivaizdoje. Ištarė:

– Eikš. Tau reikėtų atsisėsti.

Net pats nustebo, kai ji pakluso. Katerina raudojo visa savo esybe. Tapo bejėge mergina, kuri verkė ir paklusniai leidosi jo vedama atgal į Vašingtono aikštę, kur dangaus fone plakėsi vaiko vėliavėlė, o fleitininkas mitriai šokčiojo nuo vienos kojos ant kitos.

Lukas nusižiūrėjo suoliuką ir atsisėdo. Katerina prisėdo greta. Lukas droviai apglėbė drebančius jos pečius. Neatrodė, kad jai tas rūpėtų.

Lukas prašneko:

– Atleisk. Visai nenorėjau tavęs šitaip įskaudinti. Pats nežinau, ką pasakiau.

Jos kūkčiojimai ėmė slūgti. Katerina pakėlė galvą. Veidas buvo įraudęs, sukritęs. Lukas dar niekad nebuvo matęs jos tokios.

– Norėtum kai ką sužinoti? – paklausė ji. – Norėtum?

– Taip. O, taip.

– Aš turėsiu mažiuką.

Jis suglumo, protu neaprėpdamas to, kas buvo tiesa, nors negalėjo būti tiesa. Juk Katerina netekėjusi.

– Suprantu, – ištarė Lukas. Atrodė, lyg ir dera taip pasakyti.

– Darbe manęs ilgai nebelaikys. Dar koks mėnuo, ir išsipūsiu taip, kad nebegalėsiu to nuslėpti.

– Argi įmanoma išsipūsti taip, kad nebegalėtum dirbti?

– Nieko tu nesupranti, tu dar vaikas. Ir kodėl aš su tavim kalbuosi?

Ji krustelėjo, lyg ketindama stotis, bet tuoj pat susmuko atgal ant suolo. Lukas tarė:

– Norėčiau, kad pasikalbėtum su manim. Pasistengsiu suprasti.

Ji iš naujo įsiraudojo. Lukas vėl apkabino jos smarkiai drebančius pečius. Pro šalį einantys žmonės tik užmesdavo akį į juos ir tuojau mandagiai nusisukdavo, kad išvaduotų Luką ir Kateriną nuo gėdos. Dauguma praeivių buvo visai kito lizdo paukščiai nei jie: žaižaruojantys auksinėmis sąsagomis, su kadaruojančiais ant grandinėlės auksiniais laikrodukais. Ir Lukas, ir Katerina buvo krėsti iš prastesnio molio. Jeigu užsisėdės ant suoliuko pernelyg ilgai, prisistatys policininkas ir pasiųs juos kur toliau.

Galiausiai Katerina šiaip taip išspaudė:

– Niekam apie tai neužsiminiau. Neteisinga šitaip išdrėbti viską tau.

Ji suėmė save į nagą. Ašaros dar neišdžiūvo, bet veido išraiška pasikeitė. Ją užvaldė kažkoks naujas jausmas, tarytum įsiūtis su giliai jame įstrigusiu sielvartu.

Ji tarė:

– Ką gi, gerai. Tuojau aš tau šį tą paaiškinsiu.

– Aš klausau.

Kai vėl prašneko, jos balsas buvo lyg viela – laibas, bet tvirtas.

– Pasakiau tavo broliui, kad jis privalo mane vesti. Nežinau, ar tasai būsimasis vaikas – jo. Gal ir ne. Bet Saimonas nesipriešino. O gal nori sužinoti ir dar kai ką?

– Taip, – atsakė Lukas.

– Štai ką įtariu. Ta nelaimė jį ištiko todėl, kad jautėsi nelaimingas. Tikriausiai jį apniko mintys apie artėjančias vestuves, nuolat kamavo, tad jis negalėjo susikaupti ir todėl šitaip atsitiko. Pats pagalvok. Jis šitiek metų išdirbo fabrike. Puikiausiai žinojo, kaip elgtis, kad rankovė neįsiveltų į mechanizmą.

Lukas tarė:

– Saimonas tave mylėjo.

– Jis tau šitaip sakė?

– Taip, – patvirtino Lukas, nors Saimonas, bent jau žodžiais, niekad nebuvo to išsakęs. Bet kaip galėjo jos nemylėti? Ne viską pasaulyje būtina įvardyti.

Katerina tarė:

– Aš – kekšė, Lukai. Bandžiau užsikarti tavo broliui ant sprando.

– Saimonas mylėjo tave, – pakartojo jis. Niekas daugiau neatėjo į galvą.

Katerina atsakė:

– Aš pagimdysiu tą kūdikį. Tiek ir tegaliu nuveikti vargšo Saimono labui.

Lukas nesumetė, ką sakyti. Argi įmanoma ką nors padaryti, kad nereikėtų gimdyti kūdikio?

Patylėjusi Katerina vėl prašneko:

– Įtikinau jį, kad pats kaltas, kad pasinaudojo padėtimi, ir pasakiau, jog dabar turįs viską sutvarkyti kaip pridera. Aiškinau, kad, laikui bėgant, kada nors mane dar pamilsiąs. Štai taip. Aš – kekšė ir melagė, aš pagimdysiu tavo brolio benkartą. Tau nebegalima vaikščioti pas mane. Ir nebepirk man dovanų už pinigus, kuriuos turėtum skirti maistui.

Jos veidas dar kartą pasikeitė. Staiga pasirodė susenęs, papurtęs. Katerina virto savo pačios atvaizdu, paniekos verta karikatūra. Jau nebebuvo tokia, kokia buvusi. Kažkur nugrimzdo.

Lukas tarė:

– Tau padėti galiu aš.

Ji ryžtingai atsistojo, rūsti, nebenusiteikusi tęsti pokalbio. Pasidarė šalta, oficiali.

– Niekas nebegali man padėti.

Neatsigręždama ji nužingsniavo į rytus, namų link. Lukas stengėsi neatsilikti.

– Tau gresia pavojus, – išbėrė.

– Man pavojus gresia toks pat, koks gresia kiekvienai, kuri velka šalį žeme – nei didesnis, nei mažesnis.

– Nebeik daugiau į darbą. Prašau.

– Jau labai greitai aš, šiaip ar taip, nebegalėsiu eiti į darbą. Neprireiks net klausti tavo nuomonės.

– Ne. Rytoj. Neik į darbą rytoj. Tau gresia pavojus.

– Juk man prireiks kiekvieno cento, kurį dar galiu uždirbti, ar tau taip neatrodo?

– Mirusieji stengiasi mus pasiekti per mechanizmus. Kai dirbame prie kokios nors mašinos, atsiskleidžiame mirusiems, jie mus atpažįsta.

– Tavo brangiausioji knyga.

– Tai ne iš knygos. Tai tiesa.

Jis pats susipainiojo. Knyga juk irgi bylojo tiesą. Tai, ką jis mėgino išaiškinti Katerinai, buvo teisinga, tik kitaip.

Ji ėjo nesustodama. Naujasis jos veidas, įraudęs ir papurtęs, skroste skrodė orą. Šitokia ji buvo tarsi moters skulptūra laivo pirmagalyje.

Mestelėjo jam:

– Nebegaliu kvaršinti galvos dėl tavęs. Atleisk, tikrai nebegaliu. Labai daug ką turiu apgalvoti.

– Tau ir nereikia kvaršinti galvos dėl manęs. Leisk man pagalvoti už tave. Leisk man tau padėti. Leisk tavimi pasirūpinti.

Ji karčiai nusijuokė.

– Tai bent puiki mintis, – tarė. – Persikraustysiu gyventi pas tave ir tavo tėvus. Ir mes, visi keturi, prasimaitinsime iš to, ką tu uždirbsi fabrike. Tiesa, netrukus mūsų jau bus penki. Bet dėl to neiškils jokių keblumų, ar ne?

Vieną akimirką Lukas išvydo ją tokią, kokia ji sakėsi esanti: kekšę, melagę, gatvinę moterį, bejausmę, viską apskaičiuojančią, skelbiančią savo kainą.

– Sugalvosiu kokią nors išeitį, – tarė jis.

Ji sustojo taip staigiai, kad Lukas nespėjo susiorientuoti ir pralenkė ją keliais žingsniais. Kvailys. Jis – tik kvailys per visą pilvą.

– Užmiršk mane. Aš pražuvusi.

– Nusimeskite apdarus! Nelaikau jūsų kaltais nei nukaršusiais, nei atstumtaisiais, – atsakė jis.

Ji tyliai, lyg prismaugta, riktelėjo ir vėl nudrožė pirmyn. Lukas liko stovėti žvilgsniu lydėdamas ją, einančią iš aikštės, įsmeigęs akis į mėlynosios jos suknelės nugarą, į kupetą vario atspalvio plaukų.

Dabar Lukui paaiškėjo viskas, visut viskas įgijo dar gilesnę ir šiurpesnę prasmę. Saimonui reikia ne tik Katerinos, kūdikio – taip pat. Jis siekia susituokti mirusiųjų valdose ir gyventi ten su ja ir jųdviejų vaiku.

Trūks plyš reikia sutrukdyti jai rytoj nueiti į darbą.

Lukas neįsivaizdavo ko griebtis, o nuveikti reikėjo tiek daug. Jis privalo neprileisti jos net artyn prie jokių mechanizmų. Privalo iš kur nors iškasti jai pinigų.

Tik dabar jis prisiminė saujelę monetų, kurias ji pažėrė jam po kojomis. Taip ir nesusirinko jų. Lukas tekinas nuskubėjo į Aštuntąją gatvę, bet pinigų nebebuvo likę nė pėdsako.

Jis patraukė Aštuntąja gatve į rytus. Manė, kad jam galbūt pavyks rasti pinigų, – jei ir ne tuos pačius, kuriuos jam po kojomis numetė Katerina, tai kokių nors kitų, galbūt kur nors jo laukia daugmaž tokia pat suma, atsiųsta kokios dangiškosios institucijos, atleidžiančios ir padedančios neprotingoms širdims. Lukas vylėsi, kad, jei išnaršys miestą skersai išilgai, kur nors aptiks niekieno nesergstimų pinigų – gal kam ir priklausančių,

bet paliktų be priežiūros, pavyzdžiui, pažertų ant šaligatvio ar kitaip numestų netinkamoje vietoje, kaip kad buvo numestos jo paties monetos. Jis neketino vogti, bent jau ne labiau, nei apsivogė tas, kuris susirinko nuo žemės jo monetas. Veikiau vylėsi susirasiąs savo vietą nenutrūkstamoje praradimų ir laimėjimų grandinėje, slėpiningoje ir nuoseklioje gaunamų ir atiduodamų mokėjimų eilėje, kur pinigai pereina iš rankų į rankas, kad būtų grąžinta įsisenėjusi skola, kuri egzistavo visada ir kuri galbūt bus apmokėta tik neįžvelgiamai tolimoje ateityje. Lukas tikėjosi, kad miestas kokiu nors nesuvokiamu būdu pasiūlys jam pagalbą, kaip kad jis pats, skobdamas įdubas geležinėje plokštėje, padeda pagaminti kažin kokius korpusus.

Tad jam tereikia kaip reikiant paieškoti – ir ras tai, kas jam padėta, kad ir kur tai būtų.

Aštuntąja gatve jis išėjo į Brodvėjų. Jei kur ir esama neprižiūrimų pinigų, jeigu kur gali mėtytis saujelė nerūpestingai pažertų monetų, tai didžiausia tikimybė jų surasti – tik ten.

Brodvėjus kaip visuomet buvo užtvindytas šviesų ir muzikos, plūdo namo iš parduotuvių paskutiniai pirkėjai, vaikštinėjo besijuokiantys skrybėlėti vyrai, krūtinės dumplėmis pliūpčiodami debesis dūmų. Lukas įsimaišė tarp jų, bet ėjo neatitraukdamas žvilgsnio nuo žemės. Matė batų nosis, kelnių atvartus, sijonų palankas. Matė ir visokiausias žemėn nubyrėjusias smulkmenas, kurias trypė kiti: cigaro nuorūką, virvelės giją, ryškiai geltoną lankstinuką, siūlantį sklypus Kolorade.

Šitaip Lukas perėjo kelis kvartalus, porą kartų sulaukė irzlaus niurzgėjimo praeivių, kuriems teko trauktis jam iš kelio, kol pagaliau išvydo porą batų, kurie pasirodė pažįstami, nors Lukas gerai žinojo niekada jų nematęs. Tai buvo darbininko batai, pilkšvai rudos spalvos, suvarstyti iki pat viršaus. Batai sustojo priešais jį.

Lukas kilstelėjo galvą ir išvydo Volto veidą.

Ta pati baltomis kaskadomis krintanti žila barzda, ta pati plačiakraštė skrybėlė, net skepetos mazgas po kaklu toks pat. Lyg Voltas būtų nužengęs iš savo atvaizdo. Jis droviai šyptelėjo Lukui. Veidas priminė rudo popieriaus lakštą, kuris buvo

suglamžytas, o paskui vėl ištiesintas. Skaisčios akys žaižaravo lyg sidabrinės vinutės.

– Sveikas, – pakalbino jis Luką. – Ką nors pametei?

Lukas ėjo ieškoti pinigų, o surado Voltą. Ore suvirpėjo neįtikėtina proga.

Lukas atsakė:

– Stiprūs kaip žirgai, prieraišūs, išdidūs, ugningi, aš ir ši paslaptis, štai ką bylojame mes.

Voltas sugrumėjo juoku.

– Ką tai reiškia? – paklausė. – Man pačiam cituoji mane?

Jo balsas buvo aiškus, žemas, smelkiantis, nelabai garsus, bet savo skambesiu, regis, užpildantis viską aplinkui. Toks galėtų būti liūties balsas, jei tik lietus mokėtų kalbėti.

Lukas iš paskutiniųjų stengėsi atsakyti jam savais žodžiais. Bet pasakė štai ką:

– Žemė – jos visiškai užtenka, ir aš visai nenoriu, kad arčiau pasislinktų žvaigždynai, žinau, jie yra ten, kur dera jiems būti, ir jiems ten gerai, ir jie tenkina tuos, kurie jiems priklauso.

– Neįtikėtina, – tarė Voltas. – O kas tu būsi?

Lukas neįstengė jam atsakyti. Mažas ir virpantis, jis stovėjo prie Volto kojų. Širdis skausmingai plakėsi į šonkaulius.

Voltas pritūpė priešais Luką. Jo keliai tykiai sutreškėjo lyg drėgnos šakelės.

– Kuo tu vardu? – paklausė.

– Lukas.

– Lukai, kaip nutiko, kad tu taip gerai moki mano eiles?

Lukas atsakė:

– Aš esu partneris ir draugas tų žmonių, kurie visi tokie pat nemirtingi ir neaprėpiami, kaip ir aš pats; jie nežino, kokie jie nemirtingi, užtat aš žinau.

Voltas vėl prajuko. Jo juoką Lukas jautė visu kūnu, pačiomis kaulų smegenimis lyg kokį elektrinį virpėjimą, atrodė, Voltas ne tik pats juokiasi, bet dar ir nežinia kaip traukia juoką iš žemės gelmių, kad, prasikalęs pro grindinį, įsismelktų į Luką per kulnus.

– Tu tikrai nuostabus berniukas, – tarė Voltas. – Nuostabu tave čia sutikti.

Lukas pasistengė susikaupti. Ir prasižiojo:

– Ar galiu kai ko jūsų paklausti, pone?

– Žinoma, klausk. Klausk, ko tiktai nori. Jei tik galėsiu, būtinai atsakysiu.

– Pone, ar mirusieji sugrįžta pas mus žolėje?

– Taip, mano berniuk. Jie gyvena žolėje ir medžiuose.

– Tik ten?

– Ne, ne tik. Jie – visur aplink mus. Ore ir vandenyje. Žemėje ir danguje. Jie – mūsų galvose ir širdyse.

– Taip pat ir mechanizmuose?

– Na taip. Ir mechanizmuose. Jie visur.

Vadinasi, Lukas nesuklydo. Jeigu iki šiol ir turėjo kokių abejonių, dabar išsisklaidė paskutinės.

– Dėkoju, pone.

– Papasakok apie save, – paprašė Voltas. – Iš kur tu? Mokyklą lankai?

Lukas taip ir nesumetė, kaip galėtų tiesiai atsakyti. Ką pasakyti Voltui, kaip prisistatyti?

Galiausiai surezgė:

– Aš kai ko ieškau, pone.

– O ko tu ieškai, vaikine?

Pinigų – šitaip Lukas nieku gyvu negalėjo atsakyti. Pinigai buvo gyvybiškai svarbūs, tačiau dabar, kai stovėjo priešais Volto veidą ir barzdą, po jo skrybėlės išlinkiu, jie Lukui atrodė tokie nereikšmingi. Pasakyti Voltui „ieškau pinigų" būtų tas pat, kas stovėti Katerinos koridoriuje, apimtam meilės liepsnos, – ir gauti bryzelį veršienos su keliais bulvių kąsniais. Maža to, Lukui tektų aiškinti, kam turėtų būti skirti tie pinigai, kodėl jų šitaip verkiant reikia, o su tokia ilga ir painia prakalba jis niekaip nesusidorotų.

Atsakyti jis galėjo tik tiek:

– Ieškau kai ko labai svarbaus, pone.

– Ką gi, aišku. Manau, visi mes ieškome kai ko labai labai svarbaus. Ar galėtum šiek tiek tiksliau nusakyti, kas yra tai, ką tu stengies surasti?

– Tai, ko man labai reikia.

– Kaip manai, gal aš galėčiau tau padėti?

Lukas atsakė:

– Jūs visada man padedate.

– Džiaugiuosi tai girdėdamas. Tikiesi rasti tą brangenybę Brodvėjuje?

– Jau suradau jus, pone.

Voltas iš žemės gelmių išsiurbė dar vieną juoko pliūpsnį. Lukas jautė, kaip tas juokas persmelkia visą jo kūną. Voltas tarė:

– Anokia aš brangenybė, mano berniuk. Aš – senas tarnas, štai ir viskas. Esu bastūnas, kuris nuolat krečia eibes. Ar tu žinai, ką manau?

– Ką jūs manote, pone?

– Manau, tau reikėtų keliauti, toli ir ilgai. Išnaršyti visą Brodvėjų ir dar toliau. Manau, tau reikėtų apieškoti visą pasaulį.

– Man tai būtų keblu, pone.

– Žinoma, ne viską iš karto, ne per vieną naktį. Įtariu, tu – ir pats poetas. Manau, visą gyvenimą ir nugyvensi ieškodamas.

Luko širdis net šoktelėjo krūtinėje. Pinigų jam reikėjo dabar pat. Jis tarė:

– O ne, pone, tikiuosi, ne.

– Pamatysi, dar pamatysi. Juk ieškojimas – irgi tikslas. Ar supranti, ką noriu tuo pasakyti?

– Ne, pone.

– Viliuosi, suprasi. Kai būsi šiek tiek vyresnis, tikrai suprasi.

– Man reikia, pone...

– Ko tau reikia?

– Man reikia žinoti, į kurią pusę eiti.

– Eik ten, kur šaukia širdis.

– Mano širdis su yda, pone.

– Nieko panašaus, nėra tavo širdyje jokių ydų. Gali manim patikėti.

Lukas krūptelėjo. Jam pasirodė, kad tuojau pravirks. Vylėsi, kad Voltas nepastebėjo akyse susitvenkusių ašarų.

Voltas tyliai paklausė:

– Norėtum, kad kryptį tau pasakyčiau aš?

– O taip, pone. Prašau, pasakykite.

– Ką gi, gerai. Keliauk į šiaurę. Iki miesto pakraščio ir dar toliau. Nueik pasižiūrėti, kas yra ten, kur baigiasi pastatai ir kalasi žolė.

– Tikrai turėčiau ten eiti?

– Ta kryptis – tokia pat gera kaip ir bet kuri kita. Bet jei prašai manęs nurodyti – štai ji. Dėl to ir sakau tau: keliauk į šiaurę.

– Dėkoju, pone.

– Ar ateisi čionai rytoj? – paklausė Voltas. – Gal susitiksime čia rytoj vakare tuo pat metu ir tu man papasakosi, ką suradai?

– Gerai, pone. Jeigu jūs norite.

– Net labai noriu. Ne kasdien pasitaiko susitikti tokių kaip tu.

Lukas prasižiojo:

– Vaikas paklausė...

Prie jo prisijungė Voltas, juodu prakalbo vienu balsu:

– Vaikas paklausė: *Kas yra žolė?* – atnešęs man jos pilną saują; ką atsakyti galėjau vaikui? Kas ji yra, žinau už jį ne daugiau.

– Labos nakties, pone.

– Labos nakties, Lukai. Tikiuosi, rytoj susitiksime. Aš būsiu čia, lauksiu tavęs.

– Dėkoju, pone.

Lukas apsigręžė ir nužingsniavo. Traukė, kaip jam nurodė Voltas, į šiaurę. Ėjo Brodvėjumi, pro parduotuves ir viešbučius. Atsisukęs išvydo, kad Voltas lydi jį akimis. Lukas kilstelėjo ranką, pamojo. Voltas atsakė jam tuo pačiu.

Lukas ėjo ieškoti pinigų, bet vietoj pinigų rado Voltą. Voltas pasiuntė jį traukti į šiaurę.

Lukas keliavo Brodvėjumi tolyn. Praėjo Sąjungos aikštę, ėjo dar toliau, kol milžiniški pastatai užleido vietą nedideliems nameliams, vis labiau ir labiau retėjo praeivių, o galiausiai abipus kelio nusidriekė laukai, tik šen ten nusagstyti fermerių trobų žiburėliais ir gerokai ryškiau apšviestais svarbių žmonių vilų langais – šie plytų ar kalkakmenio mūrinukai išdidžiai dunksojo lygumoje, apsisiautę tyla. Lukas lyg šmėkla slinko keliu, tarpais grįstu, tarpais – ne. Priėjo ypač didingą namą su akmeniniu fasadu ir baltu portiku. Viduje Lukas išvydo (taip toli nuo miesto niekas nesivargino užsitraukti užuolaidų) iš-

kilnią moterį balta suknele; rankoje laikydama taurę raudonojo vyno, ji stovėjo priešais portretą – savo pačios, vilkinčios tą pačią suknelę. Įėjo vyriškis su liemene, atsistojo greta jos. Jo smakras buvo keistai nusmailėjęs – ne, tai barzdelė, tik tokios pat spalvos kaip ir oda, plaukai ant galvos irgi tos pačios spalvos. Lukas laukė, kad vyriškis pasirodytų ir portrete, bet taip neatsitiko. Jis kažką pasakė moteriai, ši nusijuokė, davė jam gurkštelėti iš taurės. Tačiau moteris portrete nekrustelėjo, tebežiūrėjo ramiu žvilgsniu priešais save.

Lukas stebėjo juos. Mirusieji irgi gali tuo pat metu ir būti, ir nebūti – šiame pasaulyje, bet nebe šio pasaulio. Mirusieji irgi gali klajoti, kaip klaidžiojo Lukas, šniukštinėti po nepažįstamų žmonių langais, žvalgytis į moterį ir jos portretą.

Lukas paliko vyrą ir moterį, ir moters portretą. Nuėjo pro kitus namus. Pro kitą langą išvydo aukštą krėslo atlošą ir įrėmintą veidrodį, kuriame atsispindėjo krištolo lašais varvantis kandeliabras. Matė jis ir fermerio žmoną, kuri, išėjusi pro duris, stabtelėjo ir apsisiautė šaliu. Matė oposumą, kuris taip pat traukė keliu. Nėmaž nebaikštus žvėrelis gerus penkiasdešimt žingsnių vikriai strykčiojo greta Luko lyg koks keliabendris, tik paskui šmurkštelėjo tolyn nuo kelio, sušmėžavęs balzgana, aiškiai įžiūrima uodega.

Lukas pasiekė Penkiasdešimt devintąją gatvę ir sustojo priešais Centrinio Parko vartus. Apie parką jam teko girdėti, bet pats niekad nebuvo čia lankęsis. Už neaukštos akmeninės tvorelės tvyrojo juoduma, kupina medžių ir jų šlamėjimo. Lukas kiek padelsė, o paskui nelabai ryžtingai, lyg be leidimo keltų koją į svetimą teritoriją, įžengė į parką.

Netoli vartų parką dar šiek tiek siekė Penkiasdešimt devintosios gatvės žibintų šviesa, bet jau už kelių žingsnių šešėliai ėmė tirštėti. Prie įėjimo dar galėjai įžiūrėti žolę ir artimiausių – jaunų, neseniai pasodintų – medžių kamienus. Jie visai galėjo būti ir žmonės, paversti medžiais, keliantys aukštyn sumedėjusias rankas, šiurenantys lapus, išsprogusius iš persimainiusio, sustingusio kūno. Kiek giliau į parką žalia žolė nusidažė sodria nefrito spalva, atokesnių medžių kamienai švytėjo alavu, to-

liau – geležimi ir galiausiai dunksojo visiškai juodi. Už juosvo obsidiano atspalvio žolės ir juodų medžių viešpatavo aklina tamsa, tarytum įėjimas į parką būtų buvęs tik miško žiedas, juosiantis neperregimos juodumos ežerą, kupiną lapų šnarėjimo ir dar kažkokio neįvardijamo, nenutrūkstamo dūzgesio, kurį, reikia manyti, skleidė vabzdžiai ir dar nežinia kas. Už regimojo miško ribos sklido tik begalė susipynusių garsų.

Lukas susimąstė: galbūt kaip tik čia ir gyvena mirusieji – tie mirusieji, kurių nepasiglemžė mechanizmai. Čia vešėjo žolė, augo medžiai. Čia, toli nuo gyvųjų pasaulio, kupino šviesų ir muzikos, ir prekėmis užverstų vitrinų, viešpatavo šiugždanti, budri tyla. Lukas sutelkė drąsą ir patraukė pirmyn, tarytum nerdamas į vandenis, apie kurių gilumą ar temperatūrą nieko nežino, kuriuose veisiasi, o gal ir ne, žuvys bei kitokie vandenų gyviai, padarai, gebantys žaibu šmėkštelėti artyn, žibindami akimis ir dantimis. Šitokios tamsos jis kaip gyvas nebuvo regėjęs. Tamsa niekada nebūdavo šitokia tiršta: netgi miegamajame, užgesinus lempą, netgi užmerkus akis.

Vis dėlto, eidamas gilyn į parką, Lukas įsitikino, kad tamsa čia ne tokia juoda, kaip atrodė iš pirmo žvilgsnio. Nebuvo tamsu nors į akį durk. Žolė po kojomis buvo visiškai, neperžvelgiamai, bet tolygiai juoda, medžiai – irgi juodi, bet tarytum kiek blankesni, jų kamienai – gana aiškiai įžiūrimi lygiame juodame fone. Lukas jautėsi taip, tarytum pats neštųsi blausų švytėjimą, savo paties regos ir klausos, savo žmogiškosios esaties žvakę.

Priekyje, tarp medžių, dūlavo dar kažkas. Ir Lukui artinantis vis labiau ryškėjo.

Žengęs dar kelis žingsnius jis atsidūrė prie akmeninės baliustrados su plačiais įvijais laiptais, abiejuose galuose vedančiais žemyn. Lukas nulipo tais laiptais. O ten, pačiame tamsios aikštelės vidury, stūksojo milžiniškas pavidalas. Stovėjo išskleidęs galingus, vos vos mėnesienos palytėtus sparnus. Veidas pakreiptas žemyn, tiesiog į Luką. Vieną akimirką jam šmėkštelėjo, ar nebus aptikęs kerštingosios parko motinos, esybės, kuri laukė stebėdama ir klausydamasi, kuri sapnuodama ir sukūrė šitą parką, kuri būna didžiai nepatenkinta, kai sutrikdomas jos

miegas. Lukas sudrebėjo. Krustelėjo, jau norėjo apsigręžti ir pasipustyti padus, bet čia pat jam dingtelėjo, kad, jei mėgins bėgti, būtybė mostelės sparnais, pakils į orą ir pastvers jį visai lengvai, lyg terjeras – žiurkę.

Dar akimirka, ir jis jau suvokė regįs skulptūrą – tiktai skulptūrą. Lukas prisėlino arčiau. Akmeninis angelas, rymantis ant pjedestalo virš milžiniško akmeninio dubenio su vandeniu. Lukas įžiūrėjo, koks rūstus, koks susimąstęs tas angelas, nusigręžęs nuo dangaus ir tuščiomis, sielvartingomis akimis žvelgiąs į žemę.

Lukas pakėlė galvą. O ten, už ištiestos angelo rankos, mirgėjo žvaigždės.

Jis pasiekė patį parko centrą, o tai, ką saugojo angelas, – ką angelas norėjo jam parodyti, ko surasti jį pasiuntė Voltas, – buvo žvaigždės. Tik po geros valandėlės Lukas suprato, kad čia, taip toli nuo tikrojo miesto, dūmai gerokai prasisklaidę, todėl ir matyti žvaigždės. Žiūrėdamas aukštyn jis taip užvertė galvą, kad vos neprarado pusiausvyros. Mirksinčios, ryškios žvaigždės mirguliavo beribiame juodmedžio lauke. Jų buvo tūkstančiai.

Kai kuriuos žvaigždynus Lukas net atpažino, prisiminęs mokyklos klasėje pakabintą žvaigždėlapį. Surado Didžiuosius Grįžulo Ratus. Ir Orioną. Ir Sietyną, tiesa, šis buvo toks tolimas, toks neryškus, kad Lukas nebuvo tikras, bet manė tikrai jį įžiūrįs: būrelį mažyčių žvaigždžių – septynetą, fosforescuojantį žiedą.

Ilgokai jis šitaip stovėjo ir žiūrėjo. Iki šiol negalėjo net įsivaizduoti, kad būna šitokia žvaigždėmis nubarstyta tykuma. Galbūt tokia buvo ir ferma Dingle? Lukas negalėjo to žinoti – ferma egzistavo praeityje, toje praeityje, kai Lukas dar nebuvo gimęs. Tik iš tėvų prisiminimų jis nutuokė, kas tai: tokia vieta, kur gaišta vištos, kur neuždera bulvės. Šitaip jo motina įsivaizdavo rojų: Dinglas, kuriame nebėra bado. Lukas susimąstė, ar virš Dinglo irgi plyti štai toks žvaigždėtas dangus. Jei taip, nenuostabu, kad motina tiki, jog mirusieji iškeliauja ten.

Visą jo esybę ėmė semti nepažįstamas pojūtis, svaigus dilgčiojimas kraujyje. Plūstelėjo tarsi banga, suūžė lyg vėjas, kuris

jį pažino, kuris nei mylėjo jį, nei jo neapkentė. Lukas žinojo, jog tai paviršiun besiskverbianti tikroji jo esybė, krusčiojanti giluminė esatis, gebanti jausti ir meilę, ir ilgesį, esatis, kuri jam buvo tokia pažįstama. Lukas žinojo, kad aplink jį telkiasi visus atsakymus savy talpinanti substancija, spinduliuojanti iš medžių ir iš žvaigždžių.

Jis stovėjo ir žiūrėjo į žvaigždynus. Voltas atsiuntė jį čionai jų atrasti, ir Lukas suprato. Manė supratęs. Štai kas yra jo rojus. Ne Brodvėjus, ne arkliukas su ratukais. Tai – žolė ir tyla, ir skliautas, nužertas žvaigždėm. Štai ką naktis po nakties jam bylojo knyga. Kai mirs, jis apleis šį išsigimusį kūną ir virs žole. Jis bus čia, šitaip, per amžius. Ir nėra reikalo bijoti, juk visa tai – jo dalis. Tai, ką jis anksčiau manė esant tuštuma jame, ką laikė sielos stygiumi, iš tiesų buvo štai šito ilgesys.

Kai grįžo namo, tėvai tebebuvo savo miegamajame, už uždarytų durų. Lukas nesiryžo nė nosies kyštelėti vidun. Verčiau lai ilsisi, pagalvojo. Galbūt gerai pailsėję jie vėl taps tokie, kokie buvo kadaise.

Nuslinko į savo kambarį ir atsivertė knygą.

Kaip manote, kuo tapo tie jaunuoliai ir seniai?
Kaip manote, kuo pavirto moterys ir vaikai?

Jie gyvi ir sveiki – kažkur,
Pats menkiausias daigelis rodo, kad mirties iš tikrųjų nėra,
O jei kada ir buvo, ji gyvenimą vedė į priekį ir netykoja jo pabaigoje, kad jį sustabdytų,
Ji išnyksta tą pat akimirksnį, kai pasirodo gyvybė.

Viskas veržiasi pirmyn, vis toliau, vis plačiau, niekas nežūva,
Ir mirti yra visai ne tai, ką daugelis įsivaizduoja, ne tai ir kur kas geriau.

Lukas gulėjo lovoje, virš jo galvos kabojo šventoji Brigita, o kitapus ventiliacinės šachtos, pasislėpusi už užuolaidos, saldėsius kimšo Emilė. Lukas užmigo. Jei ką ir sapnavo, vos pabudus sapnai išsisklaidė.

Už tėvų miegamojo durų vis dar nebuvo girdėti nė menkiausio krebžtelėjimo. Lukas nusprendė, kad bus geriausia, jeigu nemėgins drumsti jų ramybės. Jiems jis vis tiek nebegali padėti. Padėti gali tik Katerinai.

Kai ji, apsivilkusi mėlynąja suknele, išniro pro namų duris, Lukas jau laukė gatvėje. Ji toli gražu nepradžiugo jį išvydusi. Jos veidą kaustė abejinga, sielvartu atmiešta išraiška – visai tokia pat, kaip ir ano angelo parke. Katerina tarstelėjo: „Sveikas, Lukai", – ir nė nestabtelėjusi patraukė Manahatos bendrovės link. Lukas nuturseno greta jos.

– Katerina, – tarė. – Tau jokiu būdu nevalia šiandien eiti į darbą.

– Tu jau galutinai išsekinai mano kantrybę, Lukai. Nebeturiu tau laiko.

– Eime su manim. Leisk man išsivesti tave iš čia.

Ji net nesulėtino žingsnio. Nevilties pastūmėtas, pats nesižinodamas, ką daro, jis stvėrė ją už sijono ir trūktelėjo.

– Prašau, – ištarė. – Prašau tave.

– Duok man ramybę, Lukai, – atsakė ji; šiurpi ramybė jos balse tiesiog stingdė. – Tu jau niekuo negali man pagelbėti. O aš negaliu pagelbėti tau.

Jis liko stovėti kaip įbestas: galėjo tik žvilgsniu lydėti ją, žingsniuojančią rytų pusėn, pas savąjį mechanizmą. Lukas palaukė, kol ji nutolo, tada nusekė iš paskos. Artėjant prie siuvyklos, gatvėje vis labiau tirštėjo moterų tokiomis pat mėlynomis suknelėmis. Lukas stebėjo Kateriną, einančią jų būryje. Matė, kaip ji įėjo pro duris. Dar palūkuriavo valandėlę. Pro jį vis ėjo moterys mėlynomis suknelėmis, visos pradingo pastate. Lukas įsivaizdavo, kaip Katerina lipa laiptais, kaip prisiartina prie savo siuvamosios mašinos. Regėjo, kaip ji mina paminą. Žinojo, kad mašina pradžiugo, vos jai prisilietus. Žinojo, kad maši-

na visą naktį kantriai laukė, patyliukais pati sau dainuodama, galvodama apie Kateriną.

Nieku gyvu negalima leisti jai ten pasilikti. Ji nenutuokia, koks pavojus jai gresia. Lukas bejėgiškai stoviniavo prie pastato, matė, kaip vidun sueina paskutinės moterys. Jis pernelyg mažas ir ne toks, kaip visi; nėra kas daryti – jis jau niekaip nebegali įsikišti.

Ne. Vis dėlto šį tą jis dar gali nuveikti. Liko viena vienintelė išeitis.

Gudrybės esmė: kaip sustabdyti mechanizmą, kol tas dar nebus surijęs daugiau nei jo plaštaką. Dirbdamas Lukas vogčiomis žvalgėsi, kaip galėtų tai padaryti. Nevalia leisti, kad kiti pastebėtų jį kurpiant planus. Žinojo, kad, jei viena ranka atsidurs po ratu, sverto antrąja jis niekaip nebepasieks. Atstumas pernelyg didelis. Vis dėlto Lukas vylėsi, kad išsitempęs ir palinkęs į priekį, beveik užsigulęs ant juostos, galbūt sugebėtų stumtelėti svertą koja ir suskubtų sustabdyti ratą laiku.

Slinko akimirka po akimirkos, o Lukas vis atidėliojo tai, ką privalėjo padaryti. Buvo taip lengva, taip pragaištingai lengva paprasčiausiai tęsti darbą. Netgi dabar šitas būdravimas miegant, šitas darbinis pasaulis nenorėjo jo paleisti. Jis suderindavo briauną ir liniją, pritvirtindavo gnybtus. Patraukdavo vieną svertą, patraukdavo kitą, patikrindavo gaminį. Netgi dabar jautė, kaip tyžta jo pasiryžimas, ir ne tik pasiryžimas. Jam atrodė, kad po truputį trupa jis pats. Virsta tuo, ką daro. Slinko valandos, ir ilgainiui Lukui ėmė rodytis, kad Katerina jam tik prisisapnavo, taip pat ir kebli jos padėtis, ir visa kita, kas nėra darbas čia, – o dabar jis vėl prabudęs, vėl vieninteliame iš tiesų egzistuojančiame pasaulyje. Mėgindamas išsijudinti, Lukas bandė įsivaizduoti marškinius ir palaidines, ir jų siūles, bėgančias po Katerinos rankomis. Bandė įsivaizduoti ir presą, pakeltus, lūkuriuojančius jo velenus, pliūpčiojančius garų debesis.

Jis buvo pasiruošęs. Jeigu nepadarys to dabar, turbūt nepadarys niekad. Lukas apsidairė. Visi aplinkui buvo įknibę į dar-

bą. Jis pakėlė plokštę, užvertė ją ant juostos. Padėjo taip, kad briauna tiksliai sutaptų su linija. Jau buvo įgudęs, šią užduotį atlikdavo tobulai – ir tuo didžiavosi. Priglaudė kairiąją ranką – atrodė, kad kairioji geriau, – prie plokštės viršutinės briaunos. Priglaudė taip, kad pirštų galiukai sutaptų su briauna, ir staiga jį užplūdo ramybė. Juk toks ir yra jo darbas. Lukas ištiesė dešiniąją ranką ir patraukė svertą.

Juosta trūktelėjo. Lukas jautė velenų, sukančių juostą, virpėjimą, lygų, nekintantį jų ritmą. Šitaip turėjo jaustis ir geležinė plokštė, keliaujanti į mechanizmo gelmes. Dabar drauge su plokšte slinko ir jo kairioji plaštaka. Lukas jautėsi grakštus lyg šokėjas. Išgyveno tobulo grožio akimirką. Jis buvo lygiavertis geležies ir mechanizmo partneris.

Juosta traukė jo ranką pirmyn. Lukas pajuto, kaip švelniai išsitempia jo kūnas, vis labiau ir labiau. Kojos pirštas nuslydo nuo sverto. Jis suskato grabalioti jo, ir grakštumo neliko nė padujų. Liko tik paikas padaras, makaluojantis koja. Galiausiai pėda palietė svertą, bet Lukas nebuvo tikras, ar tą, kurio reikia. Per petį dirstelėjo atgal. Taip ir neįsitikino. Kai vėl atsigręžė, pirštai jau slinko po ratu.

Jis žiūrėjo, kaip visa tai atsitinka. Matė, kaip jo plaštaka įtaikoma tarp dviejų dantų. Pirštai įsprūdo į tarpelius tarp jų. Dantys įsikirto į geležį. Pirštai jau lindo į mechanizmą. Iš paskos – ir krumpliai. Pirštų galiukai palietė rato būgną. Šis buvo įkaitęs, gerokai šiltesnis, nei manė Lukas. Beveik toks pat karštas, kokia buvo motinos burna, kai Lukas kišo pirštus ištraukti kąsnelio bulvės. Jis jautė, kaip ratas traiško pirštų galiukus. Bet skausmo – ne. Tik kvaitinančią balzganą tuštumą. Su ta pačia šilta, nepermaldaujama kantrybe ratas sutraiškė ir krumplius. Vis dar – jokio skausmo ir nė lašo kraujo. Ir jokio kito garselio, išskyrus mechanizmo gaudesį.

Staiga Lukas atitoko. Pats išvydo, ką padaręs. Pamatė, kad mechanizmas baigia įtraukti didžiąją plaštakos dalį. Pabandė stumtelėti svertą kojos pirštais. Bet šie nuslydo. Lukas riktelėjo. Bet pats neatpažino garso, ištrūkusio iš burnos. Grabaliodamas koja, vėl užčiuopė svertą. Gerą akimirką šis nenorėjo

paklusti. Ir vis dėlto pakluso. Ratas spragtelėjo, atsiduso ir sustojo.

Lukas nebegalėjo ištraukti rankos. Kraujo vis dar nebuvo. Nebuvo ir skausmo, bet kažkas – atsirado. Dilgčiojimas. Lukas taip ir liko tysoti ta pačia poza, apdujęs, su nebylia nuostaba žvelgdamas į savo ranką ir mechanizme prasmegusią plaštaką.

Paskui jis išgirdo kitų skleidžiamus garsus. Kažkas – tikriausiai Tomas – trūktelėjo antrąjį svertą, ir ratas ėmė suktis priešinga kryptimi. Kažkuris kitas – turbūt Denas – uždėjo delną ant Luko riešo, kurį mechanizmas iš lėto stūmė lauk. Lukas matė, kaip jo plaštaką pasitinka stambi Deno ranka be dviejų pirštų.

Jo plaštaka buvo suplota. Pirmą akimirką Lukui pasirodė, kad ranka visai nesužalota, tik padidėjusi. Bet ne. Aplink nagus jau sunkėsi kraujas. Lukas pakėlė savo didžiulę, kraujuojančią ranką. Norėjo pasižiūrėti ir parodyti ją Denui. Tik valandėlę nagai buvo apraštuoti raudonu siūleliu. Bet tuojau pat kraujas plūstelėjo smarkiau. Srovelėmis nuvirvėjo pirštais.

Lukas griuvo. Neketino griūti. Bet, vieną akimirką dar stovėjo, žiūrėdamas į suplotą plaštaką, o kitą – jau tysojo ant grindų, užvožtas juodomis lubomis. Išvydo svertus ir kablius. Grindys aitriai tvoskė alyva ir degutu.

Jo regėjimo lauke pasirodė Deno veidas. Paskui jį – ir Tomo. Tomas pakišo delną Lukui po galva. Kas būtų pamanęs, kad jam nesvetimas šitoks švelnumas?

Deno veidas prasižiojo:

– Lik čia, su juo.

Tai taręs, Deno veidas pasitraukė.

Tomo veidas aiktelėjo:

– Viešpatie Dieve...

Tomo burna buvo plati, lūpos suskirdusios. Dantys – seno dramblio kaulo spalvos.

Lukas kreipėsi į Tomo burną:

– Prašau jus, pone. Iškvieskite Kateriną Fitzhiug, ji dirba Manahatos bendrovėje. Pasakykite jai, kad aš susižeidžiau.

Ligoninėje kažkoks žmogus stovėjo ir verkė. Buvo apsirengęs darbiniais drabužiais: ryšėjo mėsininko prijuostę, išgleizotą gyvulių krauju. Plika akimi nebuvo matyti, kad jį kamuotų kokia negalia. Iš pirmo žvilgsnio atrodė visiškai sveikas. Stovėjo oria, oficialia poza – šitaip galėtų stovėti dainininkas scenoje.

Aplinkui jį spietėsi ir kiti. Sėdėjo ant kėdžių, kiek jų čia buvo. Sėdėjo ant grindų. Vyrai, kai kurie seni, kiti – dar jaunyvi; kai kurių sužalojimai iš karto krito į akis (vienam iš prakirstos kaktos įspūdingais pliūpsniais kliokė kraujas, dar vienas švelniai glostinėjo sumaitotą koją), kitų ligos nebuvo tokios akivaizdžios. Buvo ir moterų, jos kiūtojo tykiai, tarsi liga, atvijusi jas čionai, būtų visai kasdieniška, o sėdėti čia – paprasta, kaip savo svetainėje. Viena, apsirišusi galvą tabako spalvos skepeta, sausai kosčiojo, jai iš burnos sklido tarytum dreskiamo popieriaus garsas; protarpiais ji pasilenkdavo ir nusispjaudavo ant grindų sau tarp kojų. Ant grindų, susimetę į vieną krūvą, gūžėsi vyras, moteris ir vaikas, jie siūbavo tyliai aimanuodami, lyg kamuojami tos pačios žaizdos. Tvyrantis prakaito bei kitų organizmo išskyrų tvaikas maišėsi su amoniako kvapu, tarsi pats žmogiškumas būtų pavirtęs vaistais.

Tarp laukiančiųjų šmirinėjo seserys juodais abitais ir baltarūbis gydytojas – ne, gydytojai buvo du. Retsykiais nuaidėdavo koks nors vardas, tada vienas ligonių pakildavo ir nueidavo kur kviečiamas. Vyriškis vis dar stovėjo patalpos viduryje ir vis dar verkė, negarsiai, bet nepaguodžiamai. Jis buvo sakytum laukiamojo šeimininkas, panašiai kaip ponas Keinas buvo Luko kvartalo šeimininkas – sužeistas, įkvėptas jo angelas.

Lukas sėdėjo ant grindų, nugara atsišliejęs į sieną. Viršum jo stūksojo Denas. Skausmas karštu, tviskančiu baltumu sroveno po visą Luko kūną, smelkėsi į aplinkinį orą. Skreite Lukas laikė ryšulį – tai buvo jo ranka, suvyniota į skarmalus, spėjusius kiaurai permirkti krauju. Skausmo šaltinis ir buvo sužalotoji plaštaka, bet skausmas išplito po visą kūną, kaip kad liepsna pripildo kambarį šviesos ir šilumos. Lukas neišleido nė garselio. Jis buvo jau anapus bet kokių žodžių, bet kokių ašarų. Skausmas gyveno jame panašiai kaip knyga, kaip fabrikas.

Lukas nuo neatmenamų laikų buvo čia, visąlaik laukė šitoje patalpoje.

Jis atsirėmė pečiu į Deno koją. Denas ištiesė ranką ir paglostė Lukui galvą visais dar likusiais pirštais.

Lukas nenumanė, kiek praėjo laiko. Laikas laukiamajame slinko panašiai kaip Luko tėvų kambaryje, panašiai kaip fabrike. Jis plaukė sava vaga, bet nepasidavė jokiems matavimams. Praslinkus ilgokai laiko atkarpai, atėjo Katerina. Įžengė į laukiamąjį su darbine mėlynąja suknele, gyva ir sveika. Stabtelėjo tarpduryje, ėmė naršyti patalpą žvilgsniu.

Luko širdis it įkaitęs kamuolys ėmė daužytis į šonkaulius. Jam suskaudo, tarytum širdis būtų žarija, nėmaž nepavojinga, kol ramiai karo krūtinės ląstoje, bet gildanti, kai paliečia kaulą. Katerina, ištarė jis, bet pats nesuprato, ar tikrai išleido bent garsą. Bandė stotis, nepajėgė.

Ji pastebėjo jį. Priėjo ir priklaupė greta.

– Kaip jautiesi? – paklausė.

Jis tik linktelėjo. Visai nejučia akys pasruvo ašaromis. Lukui labai magėjo paslėpti sužalotą ranką, lyg būtų padaręs ką gėdinga, lyg Katerina, išvydusi jo plaštaką, būtų perpratusi užvis labiausiai sergstimą jo paslaptį.

Katerina pažvelgė į Deną. Ir paklausė:

– Kodėl jis vis dar čia?

– Mums liepė palaukti, – atsakė Denas.

– Tuoj pažiūrėsiu, ką galima padaryti.

Katerina pakilo. Luko ausis pasiekė jos suknelės šiugždėjimas. Ji nuėjo tarp kitų, atsargiai aplenkdama kiekvieną. Katerina stabtelėjo greta verkiančio vyro ir palaukė, kol pro šalį eis seselė – ši kažką nešė ant padėklo, ant tai dengiančios audeklo atraižos sklido raudona dėmė. Katerina užkalbino seselę. Ką sakė, Lukas negirdėjo. Seselė kažką atsakė ir nuskubėjo sau.

Katerina sugrįžo. Pasilenkė, prikišo veidą prie pat Luko veido. Ir paklausė:

– Labai skauda?

Lukas papurtė galvą. Tai buvo ir tiesa, ir netiesa. Jis įsiskverbė į skausmo gelmes. Jis pats virto skausmu.

Katerina grįžtelėjo į Deną:

– Jam vis dar bėga kraujas.

Denas linktelėjo. Neigti būtų kvaila.

– Seniai jūs čia? – paklausė ji.

– Net nežinau, kiek laiko, – atsakė Denas.

Katerinos veidas tapo rūstus. Vieną akimirką Lukui pasidingojo, tarsi būtų grįžęs namo, tarsi ligoninė ir būtų namai, kur jis gyvena.

Pro duris, tas pačias, už kurių dingdavo žmonės, pašaukti vardais, išėjo gydytojas – vienas iš dviejų gydytojų. Liesas (buvo ir kitas – anaiptol ne liesas) ir rūstus. Lukui dingtelėjo, kad gydytojas – vienas iš tų vyrų, kurie fabrike sėdėjo už grotų, kurie suraukę antakius sklaidė kažkokius popierius ir skaičiuodavo atlyginimus. Vienas iš jų irgi buvo gydytojas. Ne. Gydytojas buvo kažkas kitas. Katerina nuskubėjo prie jo (ji ėjo taip vikriai tarp paslikų ligonių) ir kažką pasakė. Gydytojas suraukė antakius. Vis dar susiraukęs pažvelgė į Luką. Lukas suprato. Visuomet atsiras dar didesnis vargeta nei tu. Visada atsiras dar sunkiau sergantis, dar kraupiau sužalotas.

Katerina suspaudė gydytojui alkūnę. Pažiūrėti buvo panašu į įsimylėjėlių susitikimą. Katerina galėjo būti gydytojo nuotaka, paėmusi jį už rankos, įtikinėjanti, kaip kad sugeba moterys, padėti jai atlikti užduotį, kurią būtinai reikia atlikti. Lukui parūpo, ar ji su tuo gydytoju jau buvo pažįstama anksčiau.

Žvelgdamas į Katerinos ranką ant balta rankove aptemptos savo alkūnės, jis vėl susiraukė, bet jau kitaip – buvo puikiai įvaldęs grimasų kalbą. Bet, kaip tikras įsimylėjėlis, nuėjo drauge su ja. Katerina drauge su juo išlaviravo tarp ligonių ir prisiartino prie Luko.

– Ranką jam sutraiškė fabrike, – paaiškino.

Gydytojas pademonstravo dar vieną surauktų antakių variantą. Tikras raukymosi meistras. Šįsyk jo veidas persikreipė, tapo kone viliūgiškas.

Gydytojas prašneko:

– Ana ten turime sužeistąjį su pusiau nuplėšta koja. Operacinės šiuo metu užimtos. Darome viską, ką galime.

– Jis – dar vaikas.

– Yra ir kitų, jie pirma jo laukia eilėje.

– Jis – tik vaikas, priverstas išlaikyti savo tėvus, jis dirba gerokai per sunkų jam darbą, mechanizmas sužalojo jam ranką. Dar nepraėjo nė savaitė, kai žuvo jo brolis. Privalote jį apžiūrėti.

– Ir apžiūrėsime. Netrukus.

– Privalote apžiūrėti jį tučtuojau.

Gydytojo veidas apniuko. Jis prisimerkė – akys tapo mažesnės, bet kur kas ryškesnės patamsėjusiame veide.

– Ką jūs pasakėte, panele?

– Atleiskite, pone, – atsakė Katerina. – Visai nenorėjau kalbėti taip šiurkščiai. Bet meldžiu, dėl Dievo meilės, pasirūpinkite berniuku. Kaip matote, visi mes čia galvos netekę.

Gydytojas apsisprendė. Matyt, nutarė, kad paprasčiau bus nusileisti. Kiti atėjo čia anksčiau nei Lukas, bet jie palauks – jau įpratę laukti.

– Eime su manim, – ištarė gydytojas.

Denas padėjo Lukui atsistoti. Vedėsi, apglėbęs viena ranka – visai taip pat, kaip andai Lukas lydėjo į lovą motiną. Kada tai buvo? Gydytojas rodė jiems kelią, nors vadovauti lyg ir turėjo Katerina.

Jie įėjo pro duris. Už jų driekėsi koridorius, irgi pilnas žmonių. Kaip ir laukiamajame, čia jie sėdėjo ar gulėjo ant grindų. Liko tik siauras tarpelis per vidurį, kad sveikieji galėtų praeiti. Lukas susimąstė, ar tik ligoninė nebus tokia pat kaip ir fabrikas: sudaryta iš daugybės vienas po kito einančių kambarių – jie visi skirtingi, bet ir vienodi, lyg begalinė virtinė urvų, nusidriekiančių nežinia kur, o ten, pabaigoje... kas? Ten jau laukia pats gydymas. Tikra brangenybė, žalios ir auksinės liepsnos kamuolys.

Denas padėjo Lukui slinkti taku, kurį jiems paliko kenčiantieji. Kartą jiems teko peržengti kažkieno koją, kitą kartą – ištiestą keistą, melzganą ranką, panašią į sūrį. Lukui rūpėjo, ar jie ir eina į tą galutinį kambarį, kuriame laikomas gydymas.

Patalpa, į kurią jie suėjo, buvo beveik pačiame koridoriaus gale. Paprastas kambarys, nors viskas jame anaiptol neatrodė

kasdieniškai. Jis buvo nedidelis, baltuma net žilpino akis. Čia rikiavosi spintelės stiklinėmis durelėmis, stovėjo kėdė ir lova. Ant kėdės sėdėjo sesuo, palinkusi prie vyriškio, tysančio ant gulto. Vyriškis, maždaug Luko tėvo amžiaus, tik smulkesnis ir ilgesniais plaukais, kažką murmėjo seselei.

Gydytojas tarė:

– Ką gi. Pažiūrėkime.

Lukui prireikė geros valandėlės, kol susigaudė, kad gydytojas nori apžiūrėti jo ranką. Pirmiausia jam dingtelėjo, kad gydytojas, ko gero, turi omeny kokį nors bendresnį, stambesnį dalyką, tačiau kokį – Lukas negalėjo įspėti. Jis ištiesė ranką. Kraujas nuo įmirkusio tvarsčio ėmė varvėti ant grindų. Lukas pažvelgė į skaisčiai raudonus lašus. Aš sužeistas, pagalvojo.

Gydytojas nuvyniojo skarmalą. Atrodė, kad kraujas jam nė motais. Kai tvarsčio nebeliko, skausmas pasikeitė. Susitelkė plaštakoje. Dar neseniai buvo apėmęs Luką visą tarsi liga, bet dabar susikoncentravo į vieną vietą; jis slinko, atkartodamas nuvyniojamo tvarsčio kelią, svilino, tarsi kūne įstrigusios žiežirbos, aštrus, raižantis. Lukas sukūkčiojo, nors visai to nenorėjo. Jam atrodė, kad tvarstis spėjo suaugti su jo kūnu – skaudėjo taip, tarsi gydytojas, pats nesuvokdamas savo klaidos, palengva būtų lupęs pačią odą.

Galiausiai tvarstis buvo nuimtas. Pasirodė apnuoginta sužalotoji plaštaka. Jau nebebuvo tokia didelė kaip fabrike. Priešingai: susitraukusi, išsiklaipiusi, panaši į vištos koją. Ir tamsiai raudona, lyg būtų iš gryno kraujo. Atrodė baisiai, tarsi kraupus naujagimis.

Lukas nuogąstaudamas dirstelėjo į Kateriną. O jeigu ji pasišlykštės?

Bet ji pasakė jam tik tiek:

– Viskas gerai. Viskas bus gerai.

Gydytojas įmetė tvarstį į metalinę dėžę, stovinčią ant grindų. Ten jau buvo kažko primesta. Gydytojas paėmė sumaigytą Luko plaštaką, pasidėjo ant delno, apžiūrėjo aštriu, dėmesingu žvilgsniu. Ir dar kitaip suraukė kaktą – grimasa išėjo rūsčiai palaiminga.

Katerina paklausė:

– Kuo galite jam padėti?

Gydytojas atsakė:

– Teks pašalinti plaštaką. Tuojau pat.

– Ne, – pasipriešino ji. Atrodė, ji apdovanota slėpininga galia – ne žinių, o kone dievišku sugebėjimu tarti „ne". Atrodė, visai įmanoma – ar veikiau neatrodė neįmanoma, – jog Katerina gali išgydyti jam ranką vien tvirtu reikalavimu, kad išgytų.

– Ar labiau norėtumėte delsti, kad paskui tektų nupjauti visą ranką? – atrėmė gydytojas.

– Negali būti, kad būklė tokia prasta.

– Kur jūs mokėtės medicinos, panele?

– Juk jam tik sulaužyti kaulai, – laikėsi savo ji. – Gal net sutrupinti, bet tik tiek. Nejaugi neįmanoma jų sudėlioti, įtverti?..

– Tiktai ne čia.

– Tada – kur nors kitur.

– Nėra jokio kitur. Jam – nėra.

Lukas dar niekad nebuvo patyręs, kad žmonės šitaip kalbėtų apie jį: tarsi jis čia yra ir kartu jo nėra. Jis pasijuto beveik kaip fabrike. Iš tiesų gal ir visai neblogai – ne taip jau ir blogai – atsiduoti tėkmei ir leisti spręsti kitiems.

– Pergabensime jį kitur. Ką nors surasime, – tarė Katerina.

– Už kokius pinigus? Turite pinigų?

– Žinoma, ne.

– Tad verčiau paklausykite, pasakysiu, kaip tuomet viskas klostysis. Nugabensite jį į Niujorko arba švento Vincento ligoninę. Sugaišite daug, gal net labai daug laiko, kol ten pas ką nors prisiprašysite, o baigsis tikriausiai tuo, kad jus parsiųs atgal čionai. Kai grįšite čia, jau bus įsimetusi gangrena, tada, jeigu lydės sėkmė, reikės pašalinti ranką iki alkūnės, o jei sėkmė nusigręš – ir iki peties. Supratote?

Katerina sudvejojo. Dirstelėjo į Deną.

Lukas staiga vėl tapo matomas. Katerina irgi jį pastebėjo. Ir tarė:

– Lukai, manau, bus geriausia, jei leisime jiems tai padaryti.

Lukas linktelėjo. Jis plūduriavo kažkur anapus bet kokių kitų jausmų, išskyrus skausmą ir Kateriną. Jį krėtė keistas jaudulys. Katerina šitaip rūpinasi juo, su tokia gilia ir tvirta meile.

– Gali sutelkti drąsą? – paklausė ji.

Lukas dar kartą linktelėjo. Drąsą sutelkti jis galėjo.

– Ką gi, gerai. – Ji atsisuko į gydytoją.

– Protinga mergaitė, – tarė jis.

– O gal dabar galėtumėte paguldyti jį į lovą? Ir duoti ko nors nuo skausmo?

– Laisvų lovų nėra.

– Neabejoju, vieną tikrai įmanoma surasti.

– Manote, turėčiau iškraustyti iš lovos moterį, mirštančią gretimoje palatoje? O gal man išvaryti vyriškį, kurio širdis stoja?

– Tai siaubinga.

– Operacinė bus laisva po valandos ar dviejų. Iki tol jam teks palaukti čia.

– Tada bent duokite kokių nors vaistų. Jis neparodo, kaip smarkiai jam skauda. Toks jau jis.

– Vaistų mes turime labai mažai.

– Kaip šitaip gali būti?

– O ir tuos pačius, kuriuos turime, privalome taupyti patiems sunkiausiems atvejams.

– Šis atvejis ir yra labai sunkus.

– Šitam berniukui mes tik nupjausime ranką. Kai privertėte mane imtis jį apžiūrėti, buvau ką tik pasitraukęs nuo vyriškio vamzdžiu persmeigta galva. Vamzdis įsmigo štai čia, – gydytojas bakstelėjo pirštu sau virš kairiosios ausies, – ir išlindo štai čia, – jis palietė tašką už dešiniosios ausies. – Nežinia kaip, bet jis vis dar gyvas. Jam leidžiame morfiną.

Katerina sudvejojo. Apžvelgė kambarį (kur ant gulto tysojo vyriškis ir murmėjo po nosimi, seselės tvarkomas, kur už stiklo durelių rikiavosi buteliukai), lyg vildamasi pamatyti išeitį. Taip nieko ir neradusi, pusbalsiu kreipėsi į gydytoją:

– Esu tikra, ką nors įmanoma sugalvoti. Kaip matote, jo būklė gana prasta.

– Panele, tai labdaros ligoninė. Ir gera pusė žmonių pakliūva čionai gana prastos būklės.

Katerina vėl patylėjo. Ir galiausiai – Lukas tai matė – apsisprendė.

Paklausė gydytojo:

– Gal galėtume pasikalbėti vienu du?

Gydytojas atsiliepė:

– Jums atrodo, čia per daug pašalinių?

Ji žengė durų link. Gydytojas nusekė iš paskos. Prie durų ji kažką jam pasakė – visai tyliai, pakuždomis. Gydytojas rimtai linktelėjo.

Denas nepravėrė burnos. Lukas jautė, kad jis nieko nekalba. Gydytojas, klausydamasis, ką jam sako Katerina, nutaisė dar kitokią surauktų antakių grimasą.

Lukas prasižiojo:

– Artigalė devintam mėnesy jau gimdymo kambaryje, šleikštulys ir skausmai vis stiprėja.

Katerina griežtai mestelėjo:

– Lukai, nutilk.

Jis iš paskutiniųjų stengėsi nebeišleisti nė garso. Sukando dantis.

Gydytojas grįžo drauge su Katerina. Ir tarė:

– Liepsiu suleisti jam morfino, jei jau taip primygtinai reikalaujate.

– Ačiū, – atsakė Katerina.

– Darbą čia baigiu penktą valandą.

– Tada ir susitiksime.

Gydytojas pridūrė:

– Atsiųsiu kurią nors seselę, ji atneš morfino ir švarių tvarsčių. Grįšiu pats, kai bus laisva operacinė.

– Gerai, – atsakė Katerina.

Gydytojas išėjo. Jie taip ir liko visi trys kambaryje su sesele ir murmančiu vyriškiu.

Katerina grįžtelėjo į Deną.

– Na štai.

Denas vis dar neprasižiojo, nors Katerina, regis, laukė, kad jis ką nors pasakytų. Galiausiai jis pasakė:

– Man reikia grįžti į fabriką.

– Taip, – atsakė Katerina.

Iki pat tos akimirkos Lukas nė nepagalvojo, kad katras nors iš jų susiruoš grįžti į darbą. Tai jam visai išrūko iš galvos. Jis buvo savo paties plaštaka, buvo skausmas, buvo Katerina. Tačiau Denui reikia atgal į fabriką.

Lukas paklausė Katerinos:

– O tu pabūsi su manim?

– Žinoma, – atsakė ji.

– Viskas bus gerai, – patikino Denas Luką.

Lukas nebeįstengė ištarti nė žodžio. Tik dabar po truputį pradėjo suprasti. Juk jis tik įsikišo, tik atidėjo nelaimę vėlesniam laikui – ne daugiau. Jei Denui reikia grįžti į darbą dabar, Katerina grįš į darbą rytoj.

– Viskas bus gerai, – pakartojo Denas, lėtai, aiškiai tardamas žodžius, tarsi būtų suabejojęs, ar pirmą sykį Lukas jį išgirdo.

Lukas atsakė:

– Kuris iš tų jaunuolių jai patinka labiausiai? Ak taip, pats prasčiausias yra jai gražus.

– Tai sudie.

– Sudie, – atsakė Katerina.

Denas kažkaip keistai ją nužvelgė. Jo veido išraiška priminė Katerinos išraišką, kokia pasirodė jos veide tada, kai Lukas įteikė jai dubenėlį. Ji parodė Denui dubenėlį, už kurį sumokėjo pernelyg brangiai. Ji parodė jam savo sumaitotą plaštaką. Stovėjo žvelgdama su iššūkiu, sužeista ir išdidi.

Kadangi nebuvo ką daugiau sakyti ar daryti, Denas išėjo. Kai jis dingo už durų, Katerina tarė Lukui:

– Tau reikia atsigulti. Nors ant grindų.

Jis atsakė:

– Eisiu prie upės kranto pamiškėj, neprisidengęs, nuogas būsiu aš, pašėlusiai taip norisi, kad oras mane visą lytėtų.

– Cit, cit. Nutilk. Tau reikia pailsėti. Ilsėkis, gulėk ramiai.

– Aš patenkintas viskuo esu – matau, šoku, juokiuosi, dainuoju.

– Nagi liaukis, atsigulk, – paragino Katerina. – Jei svaičiosi, bus tik blogiau.

Ji paguldė jį ant grindų. Atsisėdo ir pati, kad jis galėtų pasidėti galvą jai į skreitą. Jam po galva – iškrakmolytos jos mėlynosios suknelės klostės.

Lukas paklausė:

– Pasiliksi su manim?

– Juk jau sakiau, kad pasiliksiu.

– Ne tik šiandien.

– Tiek, kiek reikės.

Lukas buvo skausmas ir Katerinos skreitas. Buvo suvyniotas į skausmo kokoną lyg į gruzdančius tvarsčius. O tame kokone, Katerinos skreite, sunku buvo galvoti apie ką kita. Bet Lukas stengėsi iš paskutiniųjų. Savo tikslą jis pasiekė. Privertė Kateriną ateiti čionai, bet išgelbėjo ją tik šiai dienai. Būtinai reikia daryti dar ką nors. Tačiau ką? Jam niekaip nesisekė sugalvoti.

– Katerina, – ištarė jis.

– Cit. Nekalbėk.

– Tu privalai iškeliauti. Kartu su manim.

– Nebegalvok apie tai. Užmiršk viską.

Jis grūmėsi su savimi, kad neužmirštų. Tarė:

– Vakar tu buvai neteisi.

– Daugiau nė žodžio.

– Privalai iškeliauti iš čia. Su kūdikiu.

– Tylėk. Tylėk.

Dabar jis regėjo tai, net per ugninę skraistę. Ji privalo išvykti drauge su kūdikiu, iškeliauti kur nors kitur, į tokią vietą kaip parkas naktį, kur auga žolė ir viešpatauja tyla. Tai ji turi keliauti ir ieškoti, ką Voltas liepė daryti Lukui. Tokių vietų esama ir daugiau, ne tik parke. Lukas buvo matęs nuotraukų. Esama laukų ir kalnų. Girių ir ežerų. Galėčiau išsivežti ją į kokią nors tokią vietą, galvojo jis. Surasčiau kaip tą padaryti.

Nuo gulto vis dar sklido vyriškio murmėjimas.

Į patalpą įėjo sesuo. Juodasis jos abitas buvo tarsi gyvas, įrėminęs jos veidą, išskaptuotą iš medžio. Ji apvyniojo Lukui ranką švariu tvarsčiu. Paskui išsitraukė (nejaugi ir tas buvo

kažkur jos abito gelmėse?) švirkštą su skaidriu skysčiu. Suėmė kitą, sveikąją jo ranką – ramiu, įgudusiu judesiu, kokiu patyręs batsiuvys prikala bato kulną. Įsmeigė adatą – Lukui suskaudo lyg įgėlus bitei, menkas, beveik įdomus skausmas, ir gyvas visai kitaip, tarsi mažytė liepsnelė. Paskui sesuo ištraukė adatą ir pasišalino. Taip ir nepratarė nė žodžio. Jos veidas juk buvo išskaptuotas iš medžio, tad ji negalėjo kalbėti.

Laikas slinko, ir netrukus Luko galvoje ėmė skleistis gėlės žiedas. Jis jautė, kaip virpčiodami veriasi žiedlapiai, kaip pumpuras virsta sužydėjusia gėle. Skausmas niekur neišnyko, tik pasitraukė, buvo jau nebe viduje. Skausmas apleido jį, panašiai kaip mirusiojo kūną apleidžia siela. Iš jo tvėrėsi mirguliuojanti užuolaida, lyg užuolaidos galėtų būti iš stiklo, o stiklas buvo išvarpytas gysliukėmis ir mažulyčiais šviesos blyksniais. Trapi lyg stiklas užuolaida kabojo aplinkui Luką ir Kateriną. Siautė juos iš visų pusių. Skausmas čiurleno jos žaliais ir mėlynais, ir blyškiai rausvais kapiliarais. Ten, kur buvo intensyviausias, skausmas raibuliuodavo atšvaitais lyg pasišiaušusioje upėje atsispindinti šviesa. Skausmas supo juos, o jie buvo pačiame jo centre.

Lukui neatrodė, kad būtų užmigęs. Rodos, ir nesapnavo. Ir vis dėlto regėjo įprastus sapnų vaizdinius. Matė, kad už skausmo užuolaidos, už kambario sienų yra ligoninė, knibždėte knibždanti kantrių, maldaujančių, sunkiai sužalotų ligonių, tenai ir verkiantis vyras. O anapus ligoninės sienų – miestas su namais ir fabrikais, su gatvėmis, kuriomis vaikščioja Voltas, žavėdamasis viskuo, ką mato: prakaito išpiltais kalviais, triūsiančiais prie žaizdro, moterimis, linksinčiomis skrybėlaičių plunksnomis, kirais, sukančiais ratus danguje tarsi būtų skrybėlaičių sapnai. O už miesto buvo knyga, kuri sukūrė viską, ką Voltas matė ir mylėjo, nes knyga pati mylėjo Voltą ir troško jį sužavėti. O anapus knygos... ar galėjo dar kas nors būti anapus knygos? Lukas nežinojo. Jam atrodė, kad regi tolius, neaprėpiamas platybes, kokie buvo knygoje ir už knygos ribų. Jam pasirodė, kad regi laukus ir kalnus, girias ir ežerus, nors viskas buvo ne visai taip, kaip nuotraukose. Prisižiūrėjęs paveikslėlių Lukas įsivaizdavo, kad viskas plokščia ir neryšku, nudažyta

drumzlinais tamsžaliais ir skaidriai mėlynais tonais. Bet dabar įsitikino, kad viskas yra gyva, marguoja įvairiausiomis ryškiomis spalvomis. Tyvuliavo ištisi vandenynai siūruojančios žolės. Kalnai akino baltutėlaitėmis viršūnėmis.

Kažkas glostė Lukui kaktą. Katerina kažką kuždėjo į ausį. Žodžių Lukas nesuprato.

Kažkas ištarė: Lukai, jau metas.

Metas – kam?

Viskas pasikeitė. Jis vėl stovėjo patalpoje, nors ši buvo tokia, kokia buvo iš tikrųjų – kambario sienas atitinkantis maskuojamasis tinklas, kurį iš visų pusių supo miestas, o šį savo ruožtu – žolės vandenynas. Kažin, ar kiti tai žino? – dingtelėjo Lukui. Ar žino toji medinė seselė, mat ji, ar bent jos nugara, vėl buvo čia, buvo ir ją prilaikanti Katerinos ranka. Lukas kažkur ėjo, jam atrodė, kad eina. O skausmo šleifas driekėsi iš paskos, persiliejantis, mirguliuojantis.

Lukas atsidūrė koridoriuje, kur laukė laukiantieji. Kiekvienas jų žioravo savu skausmu; jo užlieti jie atrodė tokie gražūs, keisti, fosforescuojantys. Eidamas tarp jų Lukas suprato, kad visi jie – jo draugai. Žinojo, kad visi tie kenčiantys sužalotieji – jo šeima, artimieji, kurių iki šiol niekad nebuvo sutikęs, bet kraujo balsas padėjo išsyk atpažinti.

Ir staiga jis išvydo Saimoną. Saimonas išėjo pro duris ir sustojo koridoriuje tiesiog priešais Luką.

Lukas sustingo. Brolis atrodė šiurpiai. Veidas virtęs sumaigyta tiže; iš vienos akiduobės dėbsojo tamsi, nereginti akis, antrosios akies išvis nebebuvo. Susivėlusių plaukų likučiai prikepę prie to, kas liko iš jo kaukolės. Dešinioji ranka, ta pati, kurią sučiupo gnybtas ir nutempė po ratu, – vien mėsgalių draiskanos, prilipusios prie kaulo. Marškinių audeklas išsitaršęs po visą krūtinę – taip, kad audeklas ir kūnas virto vientisa mase. Širdis, sveikutėlė ir kur kas didesnė, nei būtų pamanęs Lukas, plastėjo tarp žvilgančių gelzganai balkšvų šonkaulių.

Tai Saimonas – vadinasi, galiausiai jis išsprūdo iš mechanizmo, išsilaisvino iš dėžės. Tas pats Saimonas, kurio kūno jiems net neleido pamatyti. Ir kaip jis sugebėjo ištrūkti?

Saimonas tarė: Atvedei ją pas mane.

– Lukai, kas yra? – sunerimo Katerina.

Saimonas kalbėjo toliau: Ačiū. Džiaugiuosi, kad ji čia, su manimi.

Atėjusi seselė paėmė Saimoną už rankos – antrosios, tos, kuri dar nebuvo suirusi. Ir paskubomis jį nusivedė.

– Viskas gerai, – pasakė Katerina. – Tas žmogus siaubingai sužalotas, bet mes jam niekuo negalime padėti. Eime.

Lukas paprieštaravo: Ne. Bet pats nesuprato, ar ištarė tai balsu.

Pridūrė: Turime nešdintis iš čia.

Kadangi pats nežinojo, ar jam pavyko tai pasakyti, tiesiog apsisuko ir nudrožė priešinga kryptimi, laukiamojo link, vikriai laviruodamas tarp kritusiųjų. Jo kojos buvo sveikos, veikė tarytum savarankiškai. Lukas žinojo, kad Katerina seks paskui jį. Ar bent vylėsi.

Pats išvydo, kaip atidaro duris sveikąja ranka. Matė save einantį per laukiamąjį, pro verkiantį vyriškį, pro tėvą ir motiną, kurie siūbuodami aimanavo drauge su savo vaiku. (Kažin, ar kada nors nuskambės ir jų vardai?) O paskui jis pamatė save, išpuolantį pro laukujes duris į gatvę. Buvo diena. Šen ten vaikštinėjo pirkiniais nešini žmonės.

Jam į nugarą alsavo Katerina. Vis dėlto sekė iš paskos. Ji ištarė:

– Grįžk, dėl Dievo meilės.

Lukas nužingsniavo šaligatviu. Ar ji vis dar eina paskui jį? Taip.

Lukas išvydo raudoną gniutulą – savo ranką, prispaustą prie krūtinės, netoli širdies, tarsi tai būtų antroji jo širdis – išorinė.

Katerina neatlyžo:

– Sustok. Lukai, sustok. Praleisi eilę.

Jos žodžiai nuskambėjo juokingai. Ji manė, kad jis laukia kažkokios dovanos, kažko nuostabaus, ko jam tikrai nesinorėtų prarasti, kai iš tiesų jis norėjo tik vieno: išvesti ją iš ten kuo greičiau ir kuo toliau.

Lukas pasileido tekinas. Gerai žinojo, kur skubinasi, kur vedasi Kateriną, bet nebūtų galėjęs įvardyti. Abejonių nekėlė vie-

na: tikslas – ta kryptimi. Įsivaizdavo, kad kojos jį galbūt neša į kokią saugią vietą, ten, kur auga medžiai ir stūkso kalnai. Medžiai ir kalnai – jie ten, kažkur priekyje, priekyje jo ir Katerinos; tiesa, neaišku, koks nuotolis skiria juos abu nuo tikslo, bet su kiekvienu žingsniu jie atsiduria vis arčiau jo – ir vis toliau nuo mirusiųjų. Žinojo jis tik tiek, bet žinojo visiškai tvirtai: nieku gyvu nevalia sustoti. Jis privalo kažkur nusivesti Kateriną, o to padaryti nepadės jokie žodžiai, jokie paaiškinimai. Tam Lukui pernelyg stigo iškalbos. Kalbėti jis galėjo vien kūnu, turėjo vienintelį likusį kalbos padargą – kojas.

Katerina žirgliojo jam iš paskos. Vos suskubdama – Lukas kuduliavo pernelyg greitai. Jis kiek sulėtino žingsnį, kad ji per daug neatsiliktų. Ji šūktelėjo jam pavymui:

– Jeigu negrįši, jie tavęs nebegydys.

– Kai mano koja paliečia žemę, ištrykšta šimtai meilės jausmų.

Ji riktelėjo:

– Kas nors, sulaikykite jį! Meldžiu! Jis serga, pats nežino, ką daro.

Lukas pastebėjo vyriškį, paskui – dar vieną, kurie akimirką lyg ir svarstė, bet paskui nutarė, kad kištis neverta. Juos baidė prie Luko krūtinės priskretęs kraujo krešulys. Kitų bėdos – tai kitų bėdos, jų nesupaisysi, o šitie vyrai užtektinai turėjo ir savų rūpesčių.

Lukas su skubančia jam pavymui Katerina beveik pasiekė Vašingtono aikštę, ir čia jis išgirdo sirenas. Iš pradžių jam pasidingojo, kad tai šaižus, kakofoniškas trimitų gausmas. (Kodėl jis – ar bet kas kitas – turėtų manyti, kad angelų trimitai malonūs ausiai?) Lukui dingtelėjo, kad jis (juodu su Katerina) pagaliau įžengia į pažadėtąją karaliją, kad juos sveikina patsai valdovas... bet ne, ne angelų. Sielų valdovas – sielų, panašių į gyvūnus, panašių į šmėklas, tokių kaip ponas Keinas ar tasai verkiantis vyriškis, slėpiningų, šnekančių gyviesiems negirdėta kalba, kurią šiems lemta kada nors suprasti. Jos ne geros, bet ir ne žiaurios. Lukas žinojo privaląs eiti pas jas. Ir vestis drauge Kateriną. Žinojo, kad trimitininkai – tai knyga, o knyga – tai pasaulis.

Dūmus jis užuodė anksčiau, nei išvydo. Akimirką dar atrodė, kad tai įprastas oro kvapas, tiktai pasiekiąs jį stipresnis, sutirštėjęs. Tačiau kvapas buvo pernelyg aštrus, aitrus. Atrodė, kad ir kiti praeiviai gatvėje atkreipė į jį dėmesį. Pro šalį praplaukė žaižaruojanti oranžinė kibirkštis, panaši į žiežirbas, žybčiojančias skausmo užuolaidoje, tik kur kas ryškesnė. Lukas nevalingai stabtelėjo ir nulydėjo žiežirbą akimis – tiesiog negalėjo susilaikyti.

Katerina jį pasivijo. Buvo visai uždususi. Aiktelėjo:

– O Dieve!

Skubriu žingsniu ji nudrožė pirmyn. Lukas nusekė iš paskos. Džiaugėsi, dabar galėdamas pats eiti iš paskos. Džiaugėsi, kad ji, regis, pagaliau suprato.

Manahatos bendrovė alsavo ugnimi. Viršutinių aukštų languose lyg vėliavos plaikstėsi liepsnos liežuviai. Patys langai, bent kai kurie, jau buvo virtę oranžiniais keturkampiais. Aukštyn tumulais siūbčiojo juodi dūmai – iršti, iš pažiūros minkšti lyg aksomas.

– Viešpatie Dieve! – išsprūdo Katerinai. Lukas jau stovėjo greta jos. Gatvėje blizgėjo gaisrinės mašinos. Juodais apsiaustais apsitūloję ugniagesiai – lyg iš akies traukti vienuolių vyrai – liejo kibirkščiuojantį vandenį, bet čiurkšlės krito žemyn taip ir nepasiekusios langų, už kurių siautė gaisras. Lukas nejučia prisiminė Gajos prekybos centro vitriną: brangenybes, žaižaruojančias tarp pablukusio audeklo klosčių.

Drauge su Katerina jis stūmėsi pirmyn, kol juos sustabdė policininkas, pasakęs, kad toliau eiti nebegalima. Katerina stovėjo priešais jį visai taip pat, kaip pirma laukiamajame – prieš gydytoją. Atrodė, tuojau sutelks visą savo atkaklumo galią. Pasakys, kad jokio gaisro nėra, negali būti.

Ištarė:

– Aš čia dirbu.

– Vadinasi, jums pasisekė, kad dabar jūs ne ten.

Katerina pastvėrė Luką, prispaudė prie krūtinės. Apsikabinę juodu žiūrėjo, kaip skleidžiasi liepsna, atsiverdama visu grožiu, nei gera, nei žiauri. Žiūrėjo, kaip spindinčiais siūleliais

vanduo trykšta aukštyn, o paskui krinta, teškendamas į šaligatvį tarsi lietus. Girdėjo sirenų stūgavimą.

Ir tik dabar pagaliau Lukas suprato. Štai koks buvo visa ko tikslas. Viskas sutvarkyta taip, kad tuo metu, kai įsiplieskė gaisras, Katerinos nebūtų Manahatos bendrovėje. Saimonas iš tikrųjų ją mylėjo – manydama kitaip, ji klydo. Ir ne santuokos saitais jis susisaistė su mechanizmu, o atsidavė jam, paaukodamas pats save, panašiai kaip šventieji aukojasi šlovei, kaip šventoji Brigita pasiaukojo žioruojančiam galvos skausmo nimbui. Saimonas žinojo, – juk pats labai artimai bendravo su mechanizmais, Lukas įsitikino, kaip labai, – kad Manahatos siuvimo mašinos garbino savąsias moteris ir jų geidė, bet buvo pernelyg geibios, kad pasiimtų, ko trokštančios, kaip kad didieji mechanizmai pasiimdavo savo vyrus. Saimonas žinojo, galbūt įspėjo (o gal jam šnipštelėjo mechanizmas?), kad siuvimo mašinos kantriai laukia vienintelės joms tinkamos progos ir pasiims savąsias moteris.

Pasigailėta buvo tiktai Katerinos.

Ji stipriai spaudė Luką glėbyje. Jis jautė jos širdies dunksėjimą. Ir atliepė jai tuo pačiu: jo širdis spurdėjo silpnai, lyg paukštelis, bet ryžtingai.

Septinto aukšto lange pasirodė moteris.

Moteris stovėjo lango kvadrate, įsikibusi rėmo. Plazdėjo mėlynas jos sijonas. Skaisčiai oranžinio, švytinčio keturkampio fone ji virto mėlynu siluetu, trapiu, ryškiomis apybrėžomis. Ji buvo tarytum ugnies deivė, užkopusi ant pakylos pranešti tiems, susirinkusiems apačioje, ką reiškia ugnis, ko ji norinti iš jų. Iš taip toli jos veido nebuvo įmanoma įžiūrėti. Moteris grįžtelėjo, pažvelgė per petį vidun, tarsi kažkas būtų ją pašaukęs. Ji visa švytėjo, buvo tokia bauginanti. Klausėsi, ką jai byloja liepsna.

Tada šoko žemyn.

Katerina suklykė. Lukas kaip įmanydamas glaudėsi prie jos. Katerinos širdis dunksėjo tiesiai jam į ausį.

Krintančios moters sijonas išsipūtė. Ji iškėlė rankas, lyg mėgindama įsikibti rankų, kurias jai tiesė kažkas nematomas.

Kai rėžėsi į šaligatvį, ji išnyko. Dar ką tik ji buvo moteris, skriejanti oru, dar ką tik plazdėjo išsiskleidęs sijono žiedas, o po akimirkos liko tik suknelė, ištiškusi į grindinio akmenis; jos kraštai vis dar vos kilnojosi, lyg suknelė būtų likusi gyva. Prie jos nuskubėjo policininkas.

– Viešpatie Dieve, – ištarė Katerina. Negarsiai.

Lukas glaudėsi prie jos. Jam buvo gaila tos moters, bet ji – ne Katerina.

Lukas sukuždėjo jai:

– Bene baiminotės kokio užkrato nuo to nesiliaujančio nėštumo? Bene manėte, kad ir pačius visatos dėsnius dar reikia tobulinti ir taisyti?

Kruvinu luistu, kuris buvo jo plaštaka, Lukas palietė medalioną ant krūtinės.

Oras sutirštėjo. Lukas jautė burnoje jo skonį. Jautė jį plaučiuose. Kibirkštys jau žiro kaskadomis, šoko ant šaligatvio aplink policininkus ir ugniagesius, aplink išnykusią moterį ir jos suknelę.

Katerina pravirko. Lukas bandė ją guosti. Dėjosi kvapą gniaužiantys dalykai, bet juos iš visų pusių supo užuolaida. Jie buvo saugiai pasislėpę už jos, viduje. O iš to rato Lukas regėjo taip aiškiai, lyg tai jau būtų įvykę, namuką žolės jūroje. Regėjo šviesą, kurią jis skleistų naktį, po žvaigždėmis.

Gatvėje susirinko minia. Lukas ir Katerina buvo pačiame priekyje, taip arti pastato, kiek tik policija leido prieiti. Žmonės buvo apimti siaubo, susijaudinę. Veidai tvieskė liepsnos atšvaituose.

Bene ten, tolokai, tarp kitų, stovi ir Voltas – jo veide atsispindi nuostaba ir nenumalšinamas alkis visko, kas tik gali atsitikti? Lukas matė barzdotą vyriškį – galėjo būti ir Voltas, ir visai ne Voltas. Greta jo stovėjo moteris. Ar tik ne šventoji Brigita užvertusi galvą, mirtinai išblyškusiu, užuojautos kupinu veidu, aureolę kukliai paslėpusi po ruda fetrine skrybėlaite? Lyg ir panaši į ją.

Lukas pamojo. Nebuvo įsitikinęs, kad ten – tikrai Voltas ar šventoji Brigita, bet vis vien pamojo. Sveikąja ranka buvo apka-

binęs Kateriną, tad moti teko kita, kraujuojančiu gniutulu. Staiga jį užliejo pasididžiavimo banga. Tai štai ko iš manęs buvo pareikalauta. Štai ką aš padariau.

Nei Voltas, nei šventoji Brigita jo nepastebėjo. Vis dėlto, kai ateis laikas, Voltas būtinai jį susiras. Jis, Lukas, surado Voltą Brodvėjuje, kai labai šito reikėjo, tad suras ir kitą kartą. Lukas ir Katerina įžengs į knygą, nes knyga niekada nesibaigia. Lukas bylos jos žodžiais Voltui ir visiems kitiems. Tars ir tas eilutes, kurių Voltas dar nespėjo užrašyti, nes jo gyvenimas ir knyga – viena; kad ir ką jis sakytų, kad ir ką darytų – viskas yra knygos dalis.

Dūmai – netgi ne patys dūmai, o tai, ką jie skleidė, – sūkuriavo aplink juos visus, sutirštėjęs oras pritvinko aštraus, skausmingo judėjimo. Lukas regėjo visa tai taip pat aiškiai, kaip ir skausmo užuolaidą. Oras sutankėjo; Lukui atrodė, kad galėtų ištiesti sveikąją ranką ir maigyti oro kamuoliukus lyg sniego gniūžtes. Oras žaižaravo kibirkštimis, panašus į naktinį dangų.

Oras turėjo ir skonį. Lukas votuliojo jį burnoje. Ir atpažino.

Mirusieji išsprūdo į atmosferą. Lukas žinojo tai taip tvirtai, kaip žinojo pagalvėje esant Saimoną. Sulig kiekvienu kvėpsniu Lukas įtraukdavo mirusiuosius savin. Tai jų tas karstelėjęs skonis, tai jie, karšti, birūs it pelenai, šitaip nugula liežuvį. Lukas nesiliovė mojęs vyriškiui minioje. Staiga jam šovė į galvą, kad Voltas būtinai turi jį pamatyti, turi prie jo prieiti – ir kuo skubiau. Voltas turi nuvesti jį ant upės kranto, parodyti kelią į žolėtas lankas.

Voltas nė nežvilgtelėjo į jį, kaip ir sielvartingoji šventoji. Čia pat buvo reginių, kur kas įspūdingesnių už jį. Lukas išvydo tai, ką, reikia manyti, matė jie visi: didžiulę minią ir liepsnojantį pastatą – užburiantį vientisą paveikslą, kuriame vienas berniukas mojo rankos strampu.

Mirusieji užtvindė Luko burną ir plaučius. Katerina kūkčiojo jo glėbyje. Lukas pasijuto nužiūrinėjamas – taip pat, kaip praėjusią naktį parke, į jį žvelgė slėpininga esybė, pažįstanti jį iš esmės, tokį, koks jis yra anapus vardo ir asmenybės, anapus kūno ir kaulų mechanizmo, miegojusio kambaryje, o kadaise

taip troškusio arkliuko su ratukais. Jis pasijuto pavargęs, staiga užgriuvo nenugalimas, visa apimantis nuovargis. Atrodė, jo kojos tuojau subyrės į druzgus. Lukas pabūgo kristi taip, kaip krito toji moteris. Ir tada išnykti – liktų tiktai drabužiai, šiurenami dūmų ir vėjo.

Jis grūmėsi iš paskutiniųjų, stengdamasis neišnykti. Tarė:

– Kiekvienas atomas, priklausantis man, lygiai priklauso ir jums.

Minia suriko tartum vienas žmogus. Aukštybėse lange stovėjo jau kita moteris. Jos suknelė užsiplieskė. Ji stovėjo tarytum moters pavidalo liepsna. Lukas žiūrėjo, kaip ir visi. Suknelė liepsnojo, bet galva vis dar tebebuvo moters galva. Tai galėjo būti ir Emilė, ir Keitė, ir ana tamsiaplaukė mergina, mestelėjusi jam: „Galbūt vietoj jos tikčiau aš?"

Ji pažvelgė žemyn. Pažiūrėjo tiesiai į Luką.

Jis tai žinojo, nors jos akių iš taip toli ir nebuvo matyti. Jis suprato. Modamas ranka prisišaukė ne Voltą, ne šventąją Brigitą, o ugninę moterį – naujausią mirusiųjų bendruomenės narę. Lukas norėjo, kad jį pamatytų – ir pamatė.

Jis irgi įsistebeilijo į ją. Nieko daugiau ir negalėjo padaryti. Jo širdis šėlo ir liepsnojo, pritvinkusi vidinės ugnies. Degė taip pat, kaip lange degė Emilė, o gal Keitė, gal ana tamsiaplaukė mergina. Ugninė moteris bylojo jam (nors balsu, žinoma, neištarė nė žodžio): Štai kokios mes dabar. Buvome pervargusios, ujamos, gyvenome mažyčiuose kambarėliuose, slapčia kimšome saldumynus, – bet dabar mes švytinčios ir šlovingos. Mes – jau nebe atskiros būtybės. Mes esame dalis kai ko, daug didingesnio ir nuostabesnio, nei gyvieji gali įsivaizduoti.

Ji kalbėjo: Dievas yra šventasis mechanizmas, mylintis mus taip karštai, taip tobulai, kad begaline savo meile mus susiurbia, visus. Štai kam mes šičia esame – kad mus mylėtų ir surytų.

Lukas išgirdo moters žodžius, girdėjo ir Katerinos širdį, dunksinčią prie pat jo ausies. Ir suprato. Juodu su Saimonu nuveikė tai, kas jiems buvo skirta. Jie pergudravo Dievo mechanizmą. Jie padovanojo kiek daugėliau gyvenimo Katerinai, padovanojo jai ateitį. Lukas išvydo, kaip ji kutena savo kūdikį

žolės stiebeliu. Matė ją ir jos vaiką, teisėtai egzistuojančius ne mirusiųjų pasaulyje. O jam pačiam buvo skirta kas kita. Padaryti tai, ką padarė dabar.

Ugninė moteris išskleidė sparnus ir nuskrido.

Katerina suklykė. Vienu balsu su visa minia. Ugninė moteris rėkdama skriejo į žemę, paskui ją driekėsi liepsnos kaspinai. Lukas prisispaudė dar arčiau Katerinos širdies. Jo paties širdis, veržđamasi prie jos, ėmė pūstis krūtinėje, pampo vis labiau ir labiau. Lukas žinojo esąs vienas iš negyvėlių ir toks buvęs visada. Pajuto, kaip sprogsta širdis lyg pernokęs persikas, perplėšiantis odelę. Visai nenorėdamas jis susvirduliavo. Šaligatvis staiga ėmė augti, artėti. Katerina sugavo jį. Prilaikė, atrėmusi į vieną kelį. Susmukęs kniūbsčias, Katerinos laikomas, Lukas pakėlė galvą. Išvydo moterį, skriejančią skersai dangų. O virš jos, virš dūmų ir dangaus, spindėjo žaižaruojantis žirgas, sudėtas iš žvaigždžių. Lukas išvydo Katerinos veidą: skausmingą, įkvėptą. Ji ištarė jo vardą. Lukas žinojo, kad jo širdis sustojo. Dar norėjo tarti: Aš milžiniškas esu, daugybę talpinu savyje. Aš žolėje po tavo kojomis. Jis sujudino lūpas, bet nebeišleido nė garso. Aukštybėse milžiniškas dangaus žirgas pasuko savo didžiulę galvą. Ir apsireiškė neapsakomas grožis.

VAIKŲ KRYŽIAUS ŽYGIS

Ji pražiopsojo. Niekas jos dėl to nekaltino, bet ji tiesiog privalėjo atkreipti dėmesį. Ji buvo laikoma viena iš labai negausių kone stebukladarių, viena iš tų, kurie sugeba išgirsti tikrųjų ketinimų *skimbtelėjimą*, lyg tolimo plaktuko, suvarančio į sieną vinį, aidą, nesvarbu, kokias įmantrias pasakas sektų skambinantysis, nesvarbu, koks neįtikėtinas atrodytų jo grasinimas. Bet šįsyk ji apsižioplino ir neatkreipė dėmesio. Kai sulaukė to skambučio, kalbėdama galvojo: vaikigalis, baltasis, gal dvylikos, bet tikrai ne daugiau nei penkiolikos metų, standartinis elektronikoje prasmegęs apkiautėlis, neišsiropščiantis iš prašvinkusio berniokiško kambario, kurio išsikuopti jo nepriverstų niekas pasaulyje, apsikrovęs „Big Gulp“ puodeliais ir nuotolinio valdymo pultais; blyškus ir geibus, panašus į šešką vaikiščias sustingusio, nelankstaus kūno ir tokiu pat balsu, atrodantis kaip tikras nevala net tais retais atvejais, kai nusiprausia, turintis gal vieną ar du tokio pat plauko draugus, nesikalbantis su niekuo, išskyrus šeimos narius (nes tai neišvengiama) ir savo labai jau negausią šutvę tokių pat nuokvakų kaip ir jis, su kuriais šnekasi sava, tik jiems vieniems suprantama kalba, persunkta kraupokų aistrų, kuriems, kaip ir jam, būdingas polinkis tiek, kiek išvis įmanoma žmogui, laiko praleisti savo namuose kur nors prišnerkštame priemiestyje, pritemdytame kambaryje, nutviekstame tik slėpiningo kompiuterio monitoriaus švytėjimo, pradvisusiame

neplautomis kojomis, prakaito prisisunkusia vilna ir prarūgusia sperma.

Įvairios štai šitokių vaikiščių atmainos buvo nuolatiniai parengtinio sulaikymo kameros įnamiai. Jie buvo tarsi atskira veislė – maži ir liūdni kietuoliai vėjaraupių išduobėtais veidais, paklaikę nuo hormonų šėlsmo ir vienatvės, viena murzina ranka gniaužantys savo gaidžiuką, kitoje spaudžiantys mobilųjį telefoną. Tasai skambutis lyg ir nebuvo niekuo išskirtinis, be jokių pastebimų tikro pavojaus požymių. Ar bent jai taip pasirodė. Net paties pokalbio prisiminė geriausiu atveju atskiras nuotrupas. Jokių konkretesnių ginklo ar aukos nuorodų, nič-nieko, tik paauglio balsu išrėkta priesaika pašalinti kokį eilinį pilietį, kadangi žmonės – na... – *taigi, kuo nusikalto žmonės, sakyk* – dergia pasaulį, niokoja, naikina – *ar jau turi ką nors numatęs, ar išsirinkai konkretų žmogų, kurį norėtum pašalinti?* – juk tai visiškai nesvarbu, visi mes vieno galo – *mums patiems toli gražu nėra nesvarbu* – norėjau pasakyti, nesvarbu pasauliui, geologiniu laiku tai išvis nieko nereiškia – *ant ko tu šitaip siunti, kažkas juk baisiai tave supykdė, argi ne taip?* – nieko jūs nesupratote, aš visai nepykstu, tiktai netrukus ką nors susprogdinsiu, štai ir pamaniau, kad reikėtų kažkam apie tai pasakyti.

Spragt.

Ketė pažymėjo atvejį mėlynąja žyma ir nuleido į kanalizaciją. Ir tik po trijų dienų, kai buvo gautas pranešimas, ji kažkur sąmonės kamputyje išgirdo iškalbingąjį *skimbt*. Sprogimas Brodvėjuje ir Kortlande, tiesiog Ground Zero pašonėje, mažiausiai vienas ištaškytas į skutus, du, o gal ir daugiau galimų kaltininkų. Ji jau buvo spėjusi pasišnekėti su bene keliomis dešimtimis kitų potencialių įtariamųjų, tarp kitų – su vyruku, kuris tvirtino, kad, apsimetęs gėjumi, lankosi gėjų baruose ir nemačiomis priberiąs nuodų kitiems vyrams į taures, – šitaip padedąs atsikratyti bent keleto iš tų, kurie siurbia Gyvybės Medžio syvus. Kalbėjosi ji ir su pagyvenusiu lotynų amerikiečiu, pasigviešusiu mačete iškersti viešosios bibliotekos darbuotojus, jeigu jie neišsiaiškins, kas knygų puslapiuose taškosi įžeidimais jo adresu.

Ji vėl ėmėsi skrebenti apmatus. Ne kartą bandė atsikratyti šio įpročio. Bet po to, kai vyriškis, grasinęs išskersti bibliotekininkus, padėjo ragelį, ėmė ir atsitiko – štai, tiesiog prieš akis, „Sharpie" pieštuku ant „Post-it" lapo:

Knygos kenkia

Žudyk nekaltuosius

Nauja šluota?

Tai visai ne beprotybė. Tokie buvo jos užrašai. Psichologui užrašai – įprastas dalykas. Tačiau jos pastabos kartais nuklysdavo į lankas. Ji sugniaužė ir išmetė „Post-it" lapą. Susiklosčiusiomis aplinkybėmis jai visiškai nepatiktų, jei kas nors surastų tokius žodžius, paskrebentus jos rašysena. Ir dar, tiek to, pripažinkime: jos pačios visiškai nežavėjo tas faktas, kad pakeverzojo tai, dorai nė nesuvokdama, ką daro.

Galbūt reikėtų prispausti Saimoną, kad ją kelioms dienoms kur nors išsivežtų? Galbūt gera dozė paplūdimio, aptarnavimo ir dar Saimono, kuriuo su niekuo nereikėtų dalytis, padėtų jai, gal tada nesijaustų tokia sudirgusi. Jei nebūtų kitos išeities, ji įmestų jo „BlackBerry" delninuką į pakrantės bangas. Nuskandintų pinja kolados taurėje.

Sulaukusi žinių, Ketė išgirdo tąjį *skimbt*, bet skambučio gerai nebeprisiminė. Pokalbis išniro paviršiun tik praėjus gerai valandai po įvykio, tada, kai ji gavo smulkią ataskaitą. Ištaškyti du asmenys, ne vienas; jeigu vėliau nepaaiškės kokių nors kitų detalių, kol kas atrodo, kad tasai, iš kurio beveik nė skutelių neliko, buvo apsijuosęs sprogmenų diržu. Antrojo asmenybę pavyko nustatyti – Dikas Hartas, nekilnojamojo turto supirkėjas, vienas iš Pasaulio Prekybos Centro atstatymo darbų vykdytojų; jo kairiosios rankos bevardis pirštas su vestuviniu žiedu buvo aptiktas ant „Stokite – eikite" signalo dėžutės.

Tataigi. Aš netrukus ką nors susprogdinsiu, štai ir pamaniau, kad reikėtų jums apie tai pasakyti.

Ketė išrausė savo ataskaitą, pranešė Pitui Ešberiui. Jei čia – to vaikiščio darbas, tuomet ji ir pražiopsojo jį.

Pitas pasiūlė jai eiti namo anksčiau, bet ji nesutiko. Sėdėjo iki darbo dienos pabaigos, laukė žinių iš įvykio vietos: galbūt su-

žinos, kad surasta dar kokių fragmentų. Pasikalbėjo su kažkokiu žmogynu, kuris ruošėsi padegamąja bomba ištaškyti „Starbucks" užeigą (kurią konkrečiai – nenurodė) – už tai, kad šie atkakliai samdo juočkes paleistuves. (Ji pareigingai užgniaužė pagundą užsiminti, kokio atspalvio jos pačios oda, bet mintimis pasiuntė tam nuokrušai riebų prakeiksmą.) Paskui šnekėjosi su kitu vyriškiu, kalbančiu su slavišku akcentu, kuris ketino nugalabyti mero pavaduotoją (kažin, kodėl *pavaduotoją*?), kadangi – bent taip ji spėjo suprasti, kol jis numetė ragelį, – tai galėtų būti visai įdomu.

Visus rašiklius ji sužėrė į stalčių, kad nesipainiotų ant rašomojo stalo. Šiek tiek panašu į pastangas mesti rūkyti.

Be penkių penkios į jos atitvarą atėjo Pitas. Jis buvo masyvus lyg spinta su bylomis ir maždaug tiek pat įdomus. Vis dėlto padorus žmogus ir savo vargų kryžių tempė nesiskųsdamas. Jo žmona baigė apakti. O duktė ištekėjo už kažkokio ekologinio kulto maniako, kuris išsitempė ją į Kosta Riką gyventi medyje.

– Kas dabar? – mestelėjo Ketė. Buvo visai nekaip nusiteikusi. Tikriausiai reikėjo bent šiek tiek medum patepti – vis dėlto net labai gali būti, kad ji šįsyk apsižioplino, – bet jei staiga ji sumanytų virsti atsiprašinėjančia mandagybe, jei imtų elgtis kaip ta, kuriai reikia atleidimo, galbūt po to jai niekad nebepavyktų atitokti. Lai apsišika aukštielninki visi tie, kurie tikisi, kad dabar ji ims pilvu šliaužioti.

Pitas išdygo angoje (kažin, ar nusipelnė durų vardo erdvės plotelis, ties kuriuo Ketės asmeninė 1,2 × 1,5 metro zona įsiliejo į didesnę, skaisčiai nutviekstą patalpą), jo lūpos buvo kietai sučiauptos. Pitas buvo vienintelis jos dvasios brolis parengtinio sulaikymo skyriuje. Jo oda buvo tarsi lakuotas raudonmedis, prie jos lyg ir visai nederantys plaukai – gražiai pasidabravę. Kai jis būdavo štai toks susitelkęs ir rūstus, galėjai po viršutine jo lūpa pakišti skardinę ir pasinaudoti nosimi vietoj atidarytuvo.

– Surado kairiosios rankos dilbį, – prašneko jis. – Ir pusę sportinio batelio su puse pėdos joje. Vaikas.

– Jėzau.

– Tu šitam pasiruošusi? Vaikiščias priėjo prie to žmogaus, apkabino jį ir susisprogdino.

– *Apkabino*?

– Taip tvirtina liudininkai. Vaikas, baltasis, su beisbolininko striuke, niekuo neišsiskiriančios išvaizdos. Abu mačiusieji sako tą patį. Tiesa, tik vienas užsiminė pastebėjęs apkabinimą.

– Tegu aš skradžiai prasmegsiu.

– Tegu skradžiai visi.

– O tasai Dikas Hartas – kas jis toks?

– Nekilnojamojo turto perpardavinėtojas. Ne Donaldas Trampas, bet stambi žuvis. Vienas iš tų, kurių valia dygsta dangoraižiai.

– Kokie nors įtartini verslai?

– Kol kas nieko apie tai nežinome. Gyveno Greit Neke su antrąja žmona. Pora vaikučių, pora gyvūnėlių... Na, žinai.

– Kaip manai, tą vaikinuką pažinojo?

– Tikiuosi, taip.

Šito tikėtųsi kiekvienas. Visi dabar turėtų patyliukais melstis, kad tik paaiškėtų, jog tasai vaikiščias buvo Diko Harto nesantuokinis sūnus arba kad juodu kur nors Greit Neko parke turėjo lytinių santykių, arba dar galaižin kas. Kad tik nebūtų atsitiktinai pasirinkta auka.

– Tai mėšlas.

Pitas tarė:

– Mes nežinome, ar tai tikrai ano tavo skambintojo darbas.

– Nuojauta man kužda, kad taip.

– Tiesą sakant, man irgi. Gal nori kartu su manim perklausyti įrašą?

– Tik apie tai ir svajoju.

Ketė drauge su Pitu patraukė koridoriumi į perklausų kambarį. Pakeliui Pitas stabtelėjo poilsio kambaryje įsipilti puodelio kavos – iki dienos pabaigos kavinuko dugne užsilikusio drumzlino skysčio; įsimetė keturis becukrio saldiklio gabalėlius. Ketė jo mandagiai atsisakė. Paskui abu su Pitu įėjo į perklausų kambarį – Ketės nuomone, pačią jaukiausią ar bent jau ne tokią nejaukią patalpą visame skyriuje. Čia buvo bene dešimčia

laipsnių vėsiau, o ir apšvietimas ne toks negailestingai ryškus. Abu susėdo į pilkus sintetinio pliušo krėslus. Aronas jau buvo įdėjęs jiems juostelę. Pitas nuspaudė mygtuką.

Sveiki. Čia Ketė Martin. Kaip ir visi kiti, ji negalėjo pakęsti įrašyto savo balso. Jos pačios galvoje balsas skambėjo anaiptol ne taip šiurkščiai ir vangiai. Jai atrodė, kad kalba gyvai ir melodingai, kiek svajingu, truputį panašiu į jaunos Ninos Simone*, balsu.

Alio! Štai ir vėl – tas pats bernioko balsas, užlūžtantis, visiškai niekuo neypatingas. Vaikas, gal kokių trylikos metų, kalba nervingai, netgi truputį spigiai. *Jūs policininkė?*

O kuo tu vardu?

Paskambinau į policiją, ir jie sujungė su jumis.

Kuo galiu tau padėti?

Niekuo. Man padėti jūs negalite.

Vargšė jo motina tokius žodžius tikriausiai girdi nuolat, nuo pat tos dienos, kai brendimas jos mielą mažą berniuką pavertė nebepažįstamu prašvinkusiu paniurėliu. Ar toji motina jau spėjo susirūpinti?

Kodėl tuomet skambini?

Noriu kai ką jums pasakyti.

O ką nori pasakyti?

Tyla. Jai prieš akis ir vėl iškilo vaizdas: kuo puikiausiai įsivaizdavo tą vaikiščią, nevilties apniktą, slapčia pasismaukyti bandantį mažių – jis sėdi kambaryje veiksmo filmų plakatais nukabinėtomis sienomis ir stengiasi sutelkti drąsą. Vienu žodžiu – nieko ypatingo. Ničnieko.

Ketinu kai ką susprogdinti.

O ką?

To negaliu pasakyti.

O kodėl negalėtum ir pasakyti?

Žmones reikia sustabdyti.

Kodėl taip manai?

---

* Nina Simone (1933–2003) – juodaodė JAV dainininkė, dainų autorė, pianistė.

Turime pradėti viską iš pradžių.

Ketini sustabdyti kokį nors konkretų asmenį?

Ką – visai nesvarbu.

Kaip tik svarbu. Kodėl manai, kad tai nesvarbu?

Norėjau pasakyti, tai nesvarbu bendruomenei.

Kokiai bendruomenei?

Tai, kuriai visi mes dirbame.

O kam jūs dirbate?

Tam pačiam dirbate ir jūs.

Ar bendruomenė liepia tau ką nors nuskriausti?

Manote, kad aš pamišėlis, ar ne?

Manau, kad tu labai supykęs.

Prašau, nekalbėkite su manim taip, kaip kalbate su pamišėliais. Norėjau pasakyti, kad vienas žmogus nieko nereiškia. Daugybės po vieną neišskabysi.

Vadinasi, nori įskaudinti kažką, kas skaudina tave. Teisybė?

Nebegaliu su jumis kalbėtis.

Aišku, gali. Pasakyk, kuo tu vardu.

Aš – šeimos narys. Mes atsisakėme vardų.

Kiekvienas turi kokį nors vardą.

Tiesiog norėjau, kad kas nors žinotų. Maniau, taip bus geriau.

Geriau – kam?

Neturėjau skambinti, man nebūtų leidę.

Velnias. Štai kur kabliukas.

Problemas visada galima išspręsti taip, kad niekas nenukentėtų. Pasakyk savo vardą.

Aš – niekas. Aš jau miręs.

Spragt.

Vadinasi – taip, iš tiesų: ji susimovė. Tą pat akimirksnį, kai skambinantysis bent puse lūpų užsimena apie kokį nors kitą asmenį, bylai automatiškai priskiriama raudonoji žyma. Bet kuris, paskambinęs ir pasakojąs, kad nurodymus gaunąs iš draugo, iš Jėzaus, iš kaimynų šuns ar radijo bangomis per dantų plombose įmontuotus siųstuvus, išsyk turi būti pakeltas į aukštesnį, rimčiau vertinamą lygį. Šitas nepaminėjo nieko konkretaus – jam *nebūtų leidę* skambinti, – bet vis dėlto. Reikėjo

išprovokuoti jį kalbėti kuo ilgiau ir, žinoma, šitaip nespausti, kad pasisakytų vardą.

Ar tuo metu ji keverzojo pastabas? Galimas daiktas. O gal pastaboms skyrė daugiau dėmesio nei paskambinusiajam? Vylėsi, kad ne.

– „Aš – šeimos narys“, – ištarė ji. – „Mes atsisakėme vardų.“ Ką tai galėtų reikšti?

– Nutuokiu ne daugiau nei tu.

– Gal tokios eilutės yra kokios nors roko grupės tekste?

– Tikriname.

– Gerai.

– Šeima. Kokia šeima?

– „Breidžių šeimynėlė“. Mafija. IBM. Pati žinai.

Na taip. Kurią dieną teko šnekėtis su vienu tokiu. Švelnaus balso vyriškis sakėsi ketinąs važinėti po visą šalį ir partrenkti kiekvieną pasipainiojusį nelegalų imigrantą, nes šitaip jam liepusi Keitė Kurik*. Šitokiems paprastai patinka įsivaizduoti, kad dirba kokiai nors įžymybei ar tarptautinei korporacijai.

– Taip, – atsiliepė Ketė. – Žinau.

Pitas tarė:

– Reikėjo ženklinti raudonąja žyma.

Be jokios pagiežos. Paprasčiausiai konstatavo faktą. Kartais taip atsitikdavo.

– Tikrinai, iš kur skambinta? – paklausė Ketė.

– Iš telefono automato, Boverio ir Antrosios gatvės kampas.

– Tfu.

– Reikėjo laukti, kad šitaip atsitiks. Anksčiau ar vėliau. – Jis šliurptelėjo kavos.

– Nemaniau, kad šitaip atsitiks man.

– Eik namo. Paprašyk savo vaikino, kad sutaisytų tau gėrimo, o paskui nusivestų į kokią jaukią vietelę pavakarieniauti.

– Manai, jis tikrai buvo toks jaunas, kaip atrodė iš balso?

– To dar negaliu pasakyti. Palauk įkalčių iš įvykio vietos tyrimo.

---

* Katie Couric (g. 1957) – JAV žurnalistė, televizijos laidų vedėja.

– Kur vaikas galėjo gauti bombą?

– Manding, ten pat, kur visi jie gauna mirtinų ginklų. Iš savo tėvų.

– Pitai...

– Ką?

– Nieko. Susitiksim rytoj.

– Taigi. Išgerk taurę kitą, pamiegok. Pasijusi geriau.

Ji grįžo į savo atitvarą, pasiėmė rankinę. Edas Šortas, jos porininkas, dirbantis kitoje pamainoje, turėjo pasirodyti tik po gero pusvalandžio, bet neprižiūrimų telefono linijų nebuvo, tad Ketė galėjo išsprūsti kiek ankstėliau. Pati nelabai norėjo tai pripažinti, bet niekur nedingsi: kai išklausė įrašą, jai norėjosi nešdintis iš čia, ir kuo skubiau.

Ketė greit palinkėjo labos nakties bendradarbiams, užgulusiems savus telefonus – šie, regis, net neatkreipė dėmesio, kad ji išeina nepasibaigus pamainai. Ketė nukaukšėjo koridoriumi. Nemėgo apie tai galvoti, bet kartais nejučia apnikdavo mintys, kad skyriaus patalpos, ko gero, tyčia įrengtos taip, kad čia būtų kuo nykiau. Ar pertvaras, skiriančias vieną darbo vietą nuo kitos, būtina nudažyti švinkstančio, trijų dienų senumo lavono spalva? O kaipgi. Ar žalzgana šviesa gali srūti ant kiekvienos iš blausiai balkšvų plastikinių lubų plokščių? Savaime suprantama. Ar oro kondicionieriaus vamzdžiais gali cirkuliuoti pasvilusios kavos kvapas? Aišku – jokių problemų.

Ketė pasiekė laukiamąjį, praėjo apsaugos postą. Vakaro dangus virš Brodvėjaus buvo iki šleikštulio gražus; žvaigždžių vėjai mirguliuojančiu šviesiai violetiniu lauku ginė bandą pasišiaušusių rausvų debesėlių. Išties pasisekė, kad parengtinio sulaikymo skyrius turėjo įsikurti kaip tik čia. Laimė, kad tiesiog neužteko vietos Centrinėje gatvėje, kur knibždėjo būriai policininkų, advokatų ir sekretorių, kur visas maistas – užkandžiai iš vežimėlio arba kinų restorano pardavinėjamos kartoninės pakuotės išsinešti, kur parduotuvės bruko pigius, akį rėžiančius, neskoningus pobūvių pašvitus, skirtus sugundyti pirkėjams, kurie jaučiasi tokie prislėgti, kad nesibodi prašvilpti dešimtadalio atlyginimo sintetiniam, blizgučiais nusagstytam

megztiniui ar porai dirbtinės aligatoriaus odos batelių – ir vien tam, kad turėtų kuo pasipuikuoti prieš kitus. Brodvėjaus ir Princo kampas – jau visai kas kita. Prekės, siūlomos čia, tiko normaliems vaikams: įmantrūs sportiniai bateliai, džinsai su devyniomis galybėmis nežinia kam reikalingų kišenių ir užtrauktukų, marškinėliai su anarchistiniais užrašais ar kritusių didvyrių portretais, tarkime, Džimio ar Če Gevaros ar „Grateful Dead".

Ketė dirstelėjo centro pusėn – ten link, kur įvyko sprogimas. Įvykio vieta, reikia manyti, vis dar atitverta, tyrėjai vis dar rankioja kiekvieną trupinį nuo šaligatvio. Nori nenori, bet iki šiol vis dar priblokšdavo tuštuma toje vietoje, kur stūksota bokštų dvynių. Danguje plūduriavo vilnos kuokštus primenantys debesėliai, patekėjo blyškus, sidabrinis mėnulio pjautuvas – matomas, nes dangaus nebeužstoja bokštai.

Tas pats mėnulis patekėjo ir virš tolimų nesuskaičiuojamų miesteliukų – erdvių, apaugusių medžiais, žaliuojančių vejomis, kur gyventojai nebent širdies gilumoje planuoja žmogžudystes, bet ten jas ir palieka, kur policininkai snūduriuodami ramiai nagrinėja vieną kitą paauglišką išdaigą ar malšina protarpiais įsiplieskiančius šeimyninius barnius, kur nė reikėt nereikia apmokytų specialistų, kad išgliaudytų tikruosius apsimetėlių sprogdintojų, nuodytojų, „Uzi" ginkluotų rasinio grynumo gelbėtojų ar mačetėmis besišvaistančių seneliokų ketinimus.

Ir kur, savaime aišku, nėra vietos tokiai kaip Ketė. Kur ji, vieniša nepritapėlė, patyliukais atiduotų dvasią, kur, labai gali būti, įjunktų vis dažniau ir dažniau įsitaisyti ant aukštos baro kėdės vietinėje užkandinėje, stengtųsi niekad nepakelti balso, tvarkingomis eilutėmis priešais save rikiuotų koktelių šiaudelius ir nertųsi iš kailio, kad tik neimtų užrašais marginti baro servetėlių.

Ji nužingsniavo iki Bondo gatvės, ten pasuko į rytus. Praeiviai gatvėse zujo įprastais reikalais, tačiau įtampa buvo justi tiesiog ore. Visus įbaugino naujienos. Tiesiog priešais Ketę žingsniavo vyrukas, nešinas aplanku dokumentams – ėjo įtraukęs galvą į

pečius, tarytum laukdamas smūgio iš viršaus. Trys azijietiškų bruožų merginos stabtelėjo prie parduotuvės vitrinos, užmetė akį į batelius, susižvalgė ir tuojau pat nuskubėjo sau – bene baiminosi, kad jas gali užklupti ištaškyto stiklo šukių kruša? Pavojaus nuojauta, pastaruosius keletą metų tvyrojusi tiesiog ore, dabar vėl lyg drumzlės iškilo į paviršių; žmonės ją uoste užuodė. Šiandien jiems buvo priminta – *mums* buvo priminta – tai, ką didžioji likusio pasaulio dalis žinojo nuo amžių amžinųjų: bet kas bet kuriuo momentu gali visai nejučia, be jokių pastangų, padaryti lemiamą klaidą. Ir visi mes einame sveiki gyvi savais keliais tik todėl, kad tą dieną niekam nešovė į galvą mūsų nužudyti. Ir mes, skubindamiesi ten, kur mums reikia patekti, negalime žinoti, ar strimgalviais bėgame nuo gaisro, ar stačia galva neriame į jį.

Ketė žingsniavo Bondu, praėjo japonų restoraną, kuriame kainos siekė stratosferą, praėjo nelemties lydimą krautuvėlę, kurios vitrinoje dar vienas optimistas pritvirtino iškabą, skelbiančią naujos parduotuvės atidarymą, – po kokių šešių mėnesių ir iš jos tikriausiai nė ženklo neliks. Perkirtusi Lafajeto gatvę, ji nužingsniavo Penktąja – iki savo kvartalo, savo namų – būsto, kurį įprato vadinti namais, nors tada, kai prieš septynerius metus čionai atsikraustė, manė, kad tai tik laikina pastogė, keli tamsūs kambariukai už įkandamą kainą, pats tas prisiglausti ką tik išsiskyrusiai moteriai, kol susiruoš pradėti tikrą naują gyvenimą tikruose naujuose namuose. Juokinga net pagalvoti, kaip vos per varganus septynerius metus laikinas būstas pavirto tikru lobiu; kiti žmonės net nebegalėjo *patikėti*, kad Ketė sugebėjo per galaižin kokias pažintis įsitaisyti šito tamsaus, be lifto daugiabučio trečiajame aukšte, kur niekas neturi teisės užkelti nuomos mokesčio, ir dar tokiame kvartale, kur nuo kvaišalų apspangę vaikėzai kiekvieną mielą naktį nesišlapina vestibiulyje. Viskas juk nuolat keičiasi, argi ne taip? Ką gali žinoti, galbūt ateities kartos garbins šituos blizgučiais nusagstytus „Orlon“ nertinius iš Nasau gatvės. Galbūt pasaulis tiek nusiris, kad pora kartoninių, iš aligatoriaus odos imitacijos, batelių, gamintų Taivane, atrodys lyg Aukso Amžiaus iškasenos.

Ketė vingiavo tarp įsijaudrinusių Penktosios gatvės gyventojų. Dvi lietuvės sėdėjo gatvėje, pasistačiusios sulankstomus aliumininius paplūdimio krėslus – kaip visuomet, tik šįsyk, užuot įprastai stebėjusios praeivius karališko nuobodulio paženklintais veidais, palinkusios viena prie kitos gyvai šnekėjosi savo kalba ir lingavo galvas. Pankų porelė su įspūdingomis skiauterėmis žirgliojo nusiteikę ypač nuožmiai: *ką, žmogiena, žagtelėjote pamatę, kad viskas gali išlėkti į orą tiesiog jūsų superstose panosėse?* Ir vien tik sukriošęs benamis, ištikimai budintis poste prie gėlių parduotuvės, atrodė nėmaž nepaveiktas aplinkybių: giedojo kaip giedojęs savo begarses giesmes – samdytas kvartalo gedėtojas, nuosavas mirusiųjų apraudotojas.

Ketė atlapojo savo buto duris. Valandėlę įsivaizdavo, kokį jį aptiktų sprogdinimų grupės vyrukai, jeigu tai *ji* būtų ištiškusi į druzgus ties Brodvėjaus ir Kortlando kampu. Vaizdas ne itin patrauklus akiai. Tenka pripažinti: tai butas žmogaus, kuriam nekyla rankos apsikuopti. Po visas pakampes išsvaidyti drabužiai ir batai, kriauklėje – rietuvė neplautų indų. Knygos, seniai nebetelpančios lentynoje (taip – kelios lentos, paramstytos šlako blokeliais; ji seniai ketino įsitaisyti padoresnę knygų spintą), sukrautos kur pakliuvo. Kažin, ar tik aname kavos puodelyje, riogsančiame ant knygų kaugės, arba tame, ant sofos ranktūrio, neplaukioja pelėsiai? Žinoma, plaukioja. O jei perbrauktum pirštu palangę, ar jis neapliptų smulkulyčių, vos vos riebokų dulkių sluoksniu? Kaip kažin ką. Toks galėtų būti šiek tiek labiau nei vidutiniškai nevalyvos vyresniųjų kursų studentės būstas. Avižinių dribsnių spalvos sofa nutrūkusia spyruokle – ją atidavė Liusė: naudokis, kol įsitaisysi ką geriau. Štai ir naudojasi – jau septyneri metai.

Ir tegu skradžiai. Ji užsiėmusi. Ji nusivariusi. Įprotis kuoptis – dorybė, bet ne pati maloniausia.

Ketė patikrino balso paštą. Pati pirmoji žinutė – iš Saimono. *Sveikutė, gal žinai ką daugiau apie sprogimą? Paskambink.*

Ji paskambino į Titaną. Emilija, Saimono sekretorė, sujungė iš karto.

– Kete?

– Labas.

– Kas dedasi? Ką žinai apie tą įvykį?

– Man atrodo, aš kalbėjausi su juo. Su tuo, kuris susprogdino bombą.

– Eik tu, negali būti.

– Prieš tris dienas. Tvirtinti dar negalime, bet man rodos, tai buvo jis.

– Tu su juo kalbėjaisi. Jis ėmė ir paskambino tau.

– Toks mano darbas, mažuli. Aš ir esu ta, kuriai tokie skambinėja.

– Kur tu dabar?

– Namie.

– Nori ko nors užkrimsti?

– Turbūt. Tiesą sakant, nė nežinau.

– Nueisime kur nors išgerti, pavaišinsiu ir vakariene.

– Būtų miela.

– Kur norėtum nueiti?

– Į kokią nors nepretenzingą vietelę. Tu išrink.

– Gerai. Ką manai apie „Le Blanc"?

– Puiku. Pats tas.

– Po pusvalandžio?

– Po pusvalandžio.

Jis padėjo ragelį. Kol kalbėjosi, Ketė neatsispyrė senam įpročiui. Sugraibė pieštuką ir pakeverzojo vielos spirale įrištoje užrašų knygutėje:

Vienatvės tvirtovė?

Ar purvinas ir murzinas – tas pat?

Kur tas mažas namelis?

Ji išplėšė lapą, sumaigė ir nušveitė į šalį. Kažin, kada įprotis nuolat viską užsirašinėti virto šituo... nežinia kuo? Laisvu asociacijų fiksavimu? Galbūt tai prasidėjo po rugsėjo vienuoliktosios? Ketė vylėsi, kad taip. Priežasties – pasekmės ryšys visada paguodžia.

Lygiai po pusvalandžio ji įžengė į „Le Blanc". Atėjo pirmoji, kaip ir buvo numačiusi. Saimonas niekad nesugebėdavo padėjęs ragelį iššsyk eiti pro duris, net ypatingu atveju. Tiesa, ypatingi atvejai – nuolatinė jo būsena. Jis tvarkė išankstinius ir terminuotus sandėrius. (Taip – jis viską smulkiai jai išaiškino; ne – ji taip ir nesuprato, ką jis iš tikrųjų veikia.) Galaižin kokios perspektyvos mirguliavo jo kompiuterio ekrane: pakilimai, nuosmukiai, vėl pakilimai. Jeigu jis verslo sandoriuose privels klaidų, Ozo šalis, ko gero, ištirps smaragdiniame rūke. Jis tikrai ateis, kai tik galės.

Ketė savo ruožtu niekaip neatsikratė įpročio visur pasirodyti punktualiai. Bandė, bergždžiai. Jai tiesiog buvo pagailėta sugebėjimo kada nors kur nors pavėluoti.

Tokia vietelė kaip „Le Blanc" buvo nepretenzinga nebent Saimono supratimu – todėl, kad jos jau nebegalėjai pavadinti madinga. Prieš trejetą metų čia dar buvo savitarnos skalbykla, paprasčiausia prašvinkusi skylė Moto gatvėje, bet paskui kažkam šovė į galvą švariai nugremžti šimto metų senumo sienų plyteles, pakabinti aprūkusius veidrodžius, įrengti barą cinkuotu paviršiumi ir – štai jums kuo puikiausias paryžietiškas bistro! Kurį laiką tai buvo galingas traukos centras, bet paskui jo šlovė išblėso. Dabar čia galėjo lankytis ir paprasti žmonės. Prie staliuko pačiame priekyje sėdėjo pora – akivaizdžiai ne šio kvartalo paukščiai. Jis nuo galvos iki kojų žaižaravo auksu, ji puikavosi ant kėdės atlošo užmestu netikru „Versace". *Moskorišai*. Naujieji rusai. Dar prieš kokius metus jiems net per slenkstį nebūtų leidę įžengti. Ketė „nepretenzingą" užeigą įsivaizdavo kitaip... ką gi, bala nematė, išties nepretenzingas restoranas taip ir neatėjo į galvą.

Ji ryžtingai įveikė pirmąją akimirką su administratore – nematyta, tikriausiai neseniai dirbančia mergina, kuri pražydo kuo plačiausia šypsena, norėdama nuslėpti sutrikimą: iššsyk nesusigaudė, kaip reikėtų elgtis su juodaode moterimi, kuri, be kita ko, dar ir atėjo viena. Administratorei nė nespėjus prasižioti, prašneko Ketė:

– Turiu susitikti čia su Saimonu Draidenu. Manau, vietos užsakytos.

Mergina dirstelėjo į sąrašą.

– O, taip, – patvirtino. – Bet ponas Draidenas dar neatėjo.

– Tuomet turbūt galima atsisėsti prie staliuko jo palaukti?

Štai taip: karališka laikysena ir aiški panelės mokytojos tartis, šypsena ir nepriekaištingas oficialumas. Ką gi, darai, ką privalu daryti.

– Be jokios abejonės, – sučiauškėjo administratorė ir palydėjo Ketę į antrąją kabiną.

Įsitaisiusi prie staliuko, Ketė susikabino žvilgsniais su Fredu. Fredas buvo aktorius, vienas iš gausaus būrio Niujorko aktorių, kuriems teko tenkintis padavėjo vaidmeniu laukiant, kol pasitaikys palanki proga pastūmėti karjerą aukštyn. Vis dėlto Fredas buvo jau nebejaunas. Ir pamažu virto tuo, kuo anksčiau tik apsimetinėjo esąs: sąmojus žarstančiu padavėju, stačiokišku ir žavingai nepagarbiu, puikiai nusimanančiu apie vynus.

– Labas, Fredai, – tarė Ketė.

– Sveika, – atsiliepė Fredas. Nepriekaištingai nuoširdžiai, bet lyg ir mažumėlę sutrikęs. Užkluptas iš netyčių. Nebuvo susikūręs pokštų, skirtų Ketei be Saimono, strategijos.

– Kaip laikaisi?

– Gerai. Laikausi puikiai. Gal galėčiau pasiūlyti gėrimo?

Net juokinga: kaip kitąsyk gali būti sunku sėdėti restorane vienai. Tik pamanykite: ta, kuri ramiai šnekučiuojasi su visokio plauko psichopatais, staiga pasijunta labai nejaukiai, atsidūrusi moters be palydovo, sutrikdžiusios padavėją, kailyje. Ketė paprašė Fredo atnešti jai „Ketel One" su ledu. Dirstelėjo į meniu.

Gyvuliai šeriami kaulamilčiais?

Nekaltųjų skerdykla?

Nuodai – sienose?

Nagi, nagi. Tikriausiai streso akimirkomis būtų geriau išsiversti nekeverzojus šitokių pastabų.

Kai prisistatė Saimonas, ji gurkšnojo jau antrą taurę. Kartais ji vis dar pasijusdavo priblokšta, išvydusi jį viešumoje. Jis buvo toks akinamai jaunas, it iš pieno plaukęs. Tikras „Jaguaras", tikras, kad jį kur, tviskantis, lyg niekur nieko riedantis šventinis vežimas, prikišamai demonstruojantis eiliniams piliečiams,

kad liulančioje verslo purvynėje retsykiais gali rastis ir kitokio, didingesnio ir prašmatnesnio pasaulio, – kupino galios ir ramybės, ir savaime egzistuojančio grožio, – apraiškų; kad už pilko, neišraiškingo fasado gali slypėti vidinė turto, laisvumo, rafinuotų iškilmių viešpatija. Ketė stebėjo, kaip jį nužiūrinėja administratorė. Stebėjo, kaip jis, švytėdamas brigados generolo pasitikėjimu, žingsniuoja prie jos staliuko, toks pritrenkiantis su savo tamsmėlyniu kostiumu. Neatrodytų dar įspūdingesnis, net jei būtų apsisagstęs mažytėmis žvaigždėmis ir planetomis.

Saimonas pabučiavo ją į lūpas. Taip, žiūrėkite visi: tai pasimatymas. Aš – jo mergina, aišku?

– Atleisk, kad pavėlavau, – tarė jis.

– Atrodai puikiai. Darbe tikra beprotybė?

– Ir *tu* šito klausi *manęs*? – Saimonas užjausdamas suraukė antakius. Jo antakiai pasišiaušė tarsi porelė šokolado spalvos vikšrų. Ketė vos atsispyrė pagundai juos paglostyti.

– Beprotybė – reliatyvi sąvoka, – tarė ji.

– Hm, – numykė jis. – Vadinasi, manai, kad tu su tuo vyruku šnekėjaisi.

Atrodė, jis nelinko pernelyg įsijausminti, griežtai, gal net kiek atsainiai reagavo į šią pirmąją tik netiesiogiai su juo susijusią krizę. Žinią apie atsitiktinį sprogdintoją jis apsvarstys su tokiu pat nepalenkiamu mandagumu, su kokiu, Ketė tai numanė, sudarinėdavo verslo sandorius.

– Užsisakyk gėrimo, tada viską tau papasakosiu, – pasiūlė Ketė.

Saimonas atsisėdo priešais ją. Fredas prisistatė akimoju.

– Sveikas, Fredai, – pasilabino Saimonas. Jis buvo nuolatinis restorano svečias dar nuo šio šlovės dienų, tad dabar visi čia garbino jį už tai, kad nepaliovė lankytis.

– Sveikas, saviški, – neužsikirsdamas išpoškino Fredas – kalbėti su vyrais mokėjo sklandžiai.

– Girdėjai naujienas? – paklausė Saimonas.

– Kraupoka.

– Juk pažįsti Ketę, tiesa?

– Savaime aišku. Sveika, Kete.

– Ketė iš policijos. Kaip tik dirba su šia byla.

Aš gyvenu pavojų kupiname pasaulyje, Fredai. Ir esu prasismelkęs į dalykų esmę kur kas giliau, nei tu gali įsivaizduoti.

– Eik jau, rieti, – mestelėjo Fredas.

Ketė stebėjo jį: plika akimi buvo matyti, kaip jis bando vertinti ją iš naujo. Taigi, ji turi nuolatinį darbą, galbūt net įdomų. Bet štai ir potekstė: ar tik ji nebus viena iš tų paniurėlių juodaodžių, dantimis įsikibusių protokolo, kurios kankina žmones už įvairiausių administracijos ar pašto langelių?

– Neturiu įgaliojimų apie tai šnekėti, – įsiterpė Ketė.

– Žinoma, žinoma, – giliamintiškai sulinksėjo Fredas. Jis buvo nusiteikęs priimti iššūkį ir įsijausti į vaidmenį padavėjo, kuriam galima patikėti šiokius tokius slaptos informacijos trupinius. Dar ir kaip labai nusiteikęs.

Ketė tarė:

– Saimonai, ar neketini užsisakyti gėrimo?

Saimonas akimirką patylėjo, tada atsakė:

– Na taip. Manau, pasitenkinsiu taure vyno. Gal, tarkime, širazo?

– Čilietiško ar Sonomos? – paklausė Fredas.

– Pats išrink.

– Tada čilietiško.

– Gerai.

Fredas dar kartą linktelėjo – Ketės kryptimi. *Slaptasis padavėjas. Puikiai susidorojantis su krizėmis.* Jis nuėjo įpilti vyno.

Kokių velnių priėdę tie vyrai? Kodėl jiems amžinai knieti įsikūnyti į kokį narsų, išmanantį ir gerai informuotą asmenį?

– Saimonai, mažuli, – tarė Ketė, – nereikia kalbėti tokių dalykų. Bent jau padavėjams.

– Supratau. Atleisk.

– Nepradėk rodyti manęs žmonėms. Be to, aš – ne kokia Foksė Braun*. Iš tikrųjų – tik gvardijos eilinė.

– Viskas dėl to, kad aš didžiuojuosi tavimi.

– Žinau.

---

* Foxy Brown (g. 1979) – JAV reperė. Buvo apkurtusi, bet kelios operacijos padėjo atgauti klausą. Garsėja skandalingu elgesiu.

– Taigi. Kas atsitiko?

– Paskambino vaikas, pagrasino ką nors susprogdinsiąs. Štai ir viskas.

– Ir tu manai, kad tas vaikas ištaškė aną vyruką?

– Gali būti.

– Vadinasi, berniokas jį tikriausiai pažinojo, ar ne?

Ji sudvejojo. Vis dėlto reikėtų ką nors jam atskleisti, argi ne taip? Juk jis – jos vaikinas. Ir dar – nagi, pripažink: tai dalis viso to, ką ji gali jam pasiūlyti.

– Lyg ir reikėtų manyti, kad taip. Spėju, kad tai kaip nors susiję su seksu. Dar gali atsitikti ir taip, kad mus pasieks koks pragaišęs pranešimas apie įvykį, nutikusį kur nors netoli Diko Harto gyvenamosios vietos, ir paaiškės, kad jis kokį kartą patvarkė kaltinamąjį ant savojo BMW galinės sėdynės.

Ketė žinojo, kad tokie žodžiai kaip „kaltinamasis" jaudina Saimoną. Buvo pažadėjusi sau nepersistengti vaidindama kietą policininkę – vien tam, kad jį užvestų. Ma jį galai šį kartą.

– Gali būti, – atsiliepė Saimonas. Jo antakiai vėl pasišiaušė. Būtų pasiutusiai malonu švelniai nulupti juos nuo jo veido, palaikyti delne, o paskui kruopščiai padėti į vietą.

– Ko norėsi valgyti? – paklausė ji.

– Nežinau. Galbūt tuno.

Saimonas buvo aršus daktaro Atkinso* sekėjas. Kuo daugiau proteino, jokių angliavandenių. Ir iš tiesų – rezultatas akivaizdus.

– O aš užsisakysiu bifšteksą su pipirais, – pareiškė ji. – Ir bulvių košės.

Diena mamulei buvo labai sunki. Aišku?

Tą vakarą jie drauge grįžo į jos butą, ir galai nematė viso jovalo. Ji buvo sudirgusi – pati ne iš karto suprato, kaip jai norisi išsitiesti savoje lovoje. O Saimonui buvo nė motais apšniaukšta jos

* Daktaras Robertas Atkinsas (1930–2003) – JAV gydytojas kardiologas, žinomas kaip prieštaringai vertinamos „Atkinso dietos" (kuo mažiau angliavandenių, kuo daugiau baltymų) kūrėjas.

buveinė – protarpiais jis mielai čia apsilankydavo. Netgi tvirtino, esą jam čia patinka. Nors ji niekada neišsidavė, kad jai tai rūpi, ir tiesiai nepaklausė, vis dėlto labai galėjo būti, kad, kol nepažinojo jos, Saimonas nė kojos nebuvo įkėlęs į Rytų Penktąją gatvę.

Pabudo ji pusę keturių ryto. Nereikėjo nė žiūrėti į laikrodį. Puikiai pažinojo tą staigų ir aštrų pabudimą, netikėtą šuolį iš gilaus sapno į visiškai budrią būseną, kuri visai nereiškė, kad ji išsimiegojo, o tik tai, kad miegai išsilakstė. Tomis naktimis, kai pabusdavo, tai visuomet nutikdavo tarp pusės keturių ir keturių ryto. Vaistinėlėje ji turėjo šio to tokiems atvejams, bet net neatkimšo buteliuko. Verčiau jau nemiga nei dirbtinis miegas. Neprarasti kotrolės. Iš tiesų – bjaurastis viena, bet ją ji galėjo padaryti?

Saimonas greta jos kvėpavo giliai, ritmingai. Ji valandėlę į jį paspoksojo – jis kaip tik susiraukė per miegus. Išties klasikinio grožio vyrukas. Stambus, platus patikimo žmogaus veidas, kupeta vešlių, sabalo juodumo plaukų, kuriuose šen ten jau žvilgėjo pasidabravusios gijos. Atrodė taip, lyg būtų ką tik nužengęs nuo bendrovės, gaminančios Didžiuosius Amerikos Gražuolius, konvejerio. Tokia bendrovė turėtų būti įsikūrusi kur nors Vidurio Vakaruose, ar ne? Nagi taip, jis kilęs iš Ajovos, tiesa? Proproprovaikaitis naujakurių, kadaise sprukusių iš Niujorko į prerijas, dabar, po gero šimto metų, jis pergalingai sugrįžo į tikruosius namus – tremtinys princas, kurį Aivi Lygos universitetas grąžino į senąsias valdas. Turtingas, trykštantis sveikata, trisdešimt trejų metų. Gali sakyti – paauglys žydinčio vyro kūnu.

Gal jai jau pats metas nešti kudašių iš skyriaus? Vis dėlto, jei pasitrauktų dabar, tai atrodytų kaip bėgimas. Tačiau Ketė jau kuris laikas svarstė galimybę ieškotis kito darbo. Kai nuolat tenka bendrauti su visokiais nevispročiais, ir pačiam gali smegenys patežti. Kiekvieną pamišėlį reikia išklausyti vienodai kantriai ir dar be paliovos kalti sau į galvą, kad bet kuris iš jų gali imti ir iš tikrųjų padegti pradžios mokyklą, išsprogdinti parduotuvę ar nugalabyti kokį nelaimėlį vien dėl to, kad tas –

visuomenėje žinomas žmogus. Barmenai tikriausiai mano, kad po šią žemę mina vieni girtuokliai, advokatai turbūt regi pasaulį apniktą kerštingai nusiteikusių nuskriaustųjų. Savo ruožtu teismo ekspertizės psichologai užsikrečia paranoja. Kaip tik jie geriau už bet kurį kitą pilietį žino, kad pasaulyje egzistuoja tam tikras subpasaulis, kurio gyventojai elgiasi lyg ir taip pat, kaip visi: moka nuomą ir perkasi maisto produktus, bet jų gyvenimas atmieštas visokiais papildomais reiškiniais. Tarkime, iš televizijos sulaukia paslaptingų asmeninių pranešimų arba juos kasnakt prievartauja kokia nors situacijų komedijų žvaigždė, arba įžvelgia, kad šaligatvių plytelių tarp Brodvėjaus ir Lafajeto įtrūkiai susidėlioja į rašmenis, kuriuose galima išskaityti vardus ateivių, apsėdusių šio pasaulio galinguosius.

Kaip paaiškėjo, labiausiai stulbinanti tokių žmonių savybė – neįtikėtinas jų nuobodumas. Visa jų žmogiškoji energija srovena vienintele vaga, išskyrus apnikusią įkyrią idėją, jiems iš esmės niekas daugiau nerūpi. Kiekviena miela sena tetulytė, gyvenanti kad ir Baltimorėje, už juos kur kas gyvybingesnė, įvairiapusiškesnė, net jei vienintelė jos veikla – žiūrėti televizorių ir karpyti iš žurnalų nuolaidų kuponus. O tau tenka kiurksoti sušniukusiame policijos nuovados skyriuje, kur aplinka primena bankrutuojančią užsakymų paštu firmą, ir klausytis jų paistalų. Kiekvieną skambutį būtina įtraukti į sąrašą, saugomą tavo penkerių metų senumo kompiuteryje. Sėdi čia ir viliesi, kad nė vienas iš paskambinusiųjų iš tikrųjų neims vykdyti savo kėslų. O pačiomis prasčiausiomis dienomis sėdi ir viliesi (tiesa, apie tai niekas nemėgo šnekėti), kad kuris nors vienas ims ir tikrai padarys tai, ką grasinęs.

Ketė atsargiai, kad nepažadintų Saimono, išsiropštė iš lovos ir priėjo prie lango. Ne kažin koks reginys – tik Penktosios gatvės panorama iš trečio aukšto, bet vis dėlto. Prieš akis vis tiek vėrėsi miesto plotelis: senasis benamis vis dar progiesmiu kažką marmaliuoja, įsitaisęs prie gėlių parduotuvės (šiąnakt jis užsibuvo gerokai ilgiau nei paprastai), oranžinę šviesą lieja gatvės žibintai; čia ir rudi pastatų fasadai, ir tamsiais drabužiais vilkintys praeiviai – visa padūmavusi, sepijos atspalvio

lyg ir ne visai tikra realybė; šitas miestas naktį – pačios įtaigiausios scenos dekoracijos iš visų kada nors sukurtų: nei kokio vandenyno, nei kalnų, beveik jokių medžių (bent šiame rajone), vien tik gatvė, paskui – kita gatvė, dar kita ir dar kita; jos triukšmingos, žaižaruojančios po pilkšvai rausvu dangumi, išvarpytu antenomis ir vandens bokštais, o čia pat, apačioje, tiesiog priešais Ketės namą – tvieskiančiomis mėlynomis raidėmis zurzianti iškaba: CHEMINĖ VALYKLA.

Rytą ji išvirė kavos ir nunešė puodelį Saimonui, kol šis dar turškėsi duše; nepraleido progos pasimėgauti valandėle, kai galėjo stebėti jį, vos įžiūrimą pro sūdrų dušo kabinos stiklą: išskydusios rausvos dėmės – nugara ir kojos, blyškesnė rausva dėmė – užpakalis. Ar vyras kada gali būti dar seksualesnis nei tada, kai maudosi duše? Vis dėlto pomėgis vogčiomis dirsčioti į Saimoną, kai šis miega ar maudosi, – ne visai pagirtinas, ar ne? Kažin, ar jis taip pat žvilgčioja į ją? Ketė negalėjo to įsivaizduoti. Pastatė kavos puodelį ant tualeto vandens bakelio, delnu perbraukė aprasojusį veidrodį virš kriauklės, įdėmiai pažvelgė į atspindį. Kaip trisdešimt aštuonerių metų moteriai – dar visai neblogai. Tvirta smakro linija, skaisti oda.

Suknelės su iškirpte nugaroje – ar dar ilgai?

Miegas – tirpstanti sniego kepurė.

Tai, ką laikai delne, yra kiaulės širdis.

Išniro Saimonas – įraudęs, nusagstytas vandens karoliukais. Pabučiavo Ketę, pasiėmė kavos puodelį. Prašneko:

– Darbe šiandien turbūt nebus labai smagu, ar ne?

– Tai jau taip.

Jis stvėrė rankšluostį, nusišluostė vandens lašus. Rankšluosčiai kabojo čia neskalbti jau kokias dvi savaites, gal ir ilgiau. Laikas skriete skriejo.

– Paskambink. Norėsiu sužinoti, kas dedasi.

– Paskambinsiu.

– Lyg tyčia šįvakar tas suknistas susitikimas su klientu. Iki dešimtos turėčiau užbaigti.

– Puiku.

Ketė padelsė dar valandėlę, gurkšnodama kavą, nors jau buvo pats metas palikti Saimoną vieną mažyčiame vonios kambaryje. Saimonas buvo toks nerūpestingai gyvybingas ir taip mokėjo tuo džiaugtis. Jis pardavinėjo prekes pagal išankstines ir terminuotas sutartis. Kadaise mokykloje buvo klasės seniūnas. Visą patalpą užpildė savo šiluma ir muilo kvapu.

Kai mirė jos sūnus, Ketė tarėsi irgi jau mirusi: manė, kad visos jos organizmo funkcijos savaime išsijungs. Kur tau: dabar, praėjus devyneriems metams, ji ne tik vis dar gyva, bet ir pasiutusiai neblogos išvaizdos, puikiai išsilavinusi (tik gaila, kad privati praktika taip ir nesuklestėjo), išsivadavusi nuo savo sugniužusio, amžinai kenčiančio buvusio vyro (nors protarpiais jis vis dar pakutena jos vaizduotę), vis dar pajėgi patraukti tokį vyrą kaip Saimonas.

Pati norėjo šiek tiek labiau neapkęsti savęs už troškimą gyventi.

Ji paskutinį kartą giliai įtraukė duše išsimaudžiusio Saimono kvapo ir smuko į miegamąjį pasiieškoti, kuo apsivilkti.

Rytas būdavo geriausias paros metas. (*Rytai tau geri, tai ir mėgaukis jais.*) Ketei patiko, kad tuo metu visame mieste visi žmonės geria kavą, prausiasi po dušu, renkasi, kokius drabužius vilktis. Visa tai galima vadinti kone kolektyvine nekaltybe: masinį perėjimą iš miego (tegul ir neramaus) į budrią (tegul ir kančios kupiną) būseną. Juk kiekvienas, vis dar bent minimaliai funkcionuojantis, neišvengiamai turėjo išlipti iš lovos ir apsirengti. Netgi ir tie, kurie neilgai trukus skambins jai ir ims dėstyti savo planus ką nors nušauti, nusmeigti, padegti. Netgi ir tie, kurie jau ruošiasi prisitvirtinti ant krūtinės bombą ir tiesiog gatvėje ištaškyti verslininką. Bet štai: visi mes šiuo metu patiriame tą kasdienį miniatiūrinį atgimimą – ir išgyvename jį visi drauge.

Ji atidėjo į šalį suknelę, išmargintą maoriškais ornamentais, kurią buvo numačiusi vilktis, ir pasirinko tamsius „Earl" džinsus. Džinsai, juodas megztinis apskrita iškirpte be apykaklės, juodi žemakulniai batai. Net nemėgins bauginti ar gundyti. Bent jau ne apranga.

Saimono ji nelaukė. Šiaip ar taip, šiandien – ta diena, kai darbe vertėtų pasirodyti ankstėliau. Pabučiavo Saimoną atsisveikinimui, kai šis vis dar buvo tik su apatiniais ir kojinėmis (ar gali dar kas būti taip jaudinamai neseksualu kaip vyriškis su juodomis kojinėmis ir be kelnių?), pradžiugo, kai jis dar kartą pažadėjo būtinai užbaigsiąs visus reikalus su klientu iki dešimtos – ir tada juodu nuspręsią, kur eiti pavalgyti ir pas kurį nakvoti.

Ji nulipo atsarginiais laiptais ir išniro į rytmetį – neįtikėtinai vaiskų birželio rytą, žaižaruojantį net gaisrininkų kopėčių atšvaitais. Valandėlei Ketė sustojo prieangyje, siurbdama į save visą tą gražumą. Šitokį rytą gali ir patikėti, kad pasaulis – saugus, daug žadantis. Gali įsivaizduoti, kad jame nieku gyvu neišsikeros jokios grėsmės, neišsklis nuodai. Tai tiesiog neįmanoma, kai vos patekėjusi saulė žeria skaisčius įžambius spindulius iš ledo skaidrumo dangaus mėlynės. Kai snapučiai vazonėliuose pirmojo aukšto lange švyti ryškiai raudonais žiedais, o pravažiuojančio sunkvežimio kėbulas žaižaruojančiomis auksinėmis raidėmis skelbia: POBŪVIŲ PLANUOTOJAI.

Kažkas ją stebėjo. Ji jautė įsmeigtas į ją kažkieno akis. Tai sugeba kiekviena moteris – toks jau išgyvenimo principas. Ketė apsidairė. Šiame rajone moteris, išėjusi gatvėn viena, net vidury šviesios dienos, visuotine nuomone, tiesiog patiekdavo save ant lėkštutės viešam pasismaginimui. Ketė turėjo pripažinti: pastaruoju metu jos įtūžis jau kiek priblėso. Aštrialiežuviai kada nors išsikvėps, juk neerzins jos amžinai. Vieną gražią dieną nutils tos aimanos ir švilpavimai kojoto balsu: *„Ei, ei, seksualios mamytės!"* Tada ji galės lengviau atsidusti. Bus eilinė juodaodė moteriškutė, traukianti kažkur nereikšmingais savo reikalais. Ir vis tiek teko pripažinti: dabar, šį rytą, stoviniuodama savo namų prieangyje, viršuje palikusi gerokai jaunesnį vaikiną, ji jautėsi varstoma akimis – ir apsidairė su tam tikra niršaus nekantravimo doze, žvilgsniu ieškodama įžūlėlio, tarsi princesė, kuri jau surado savo princą, bet kurią vis dar įkyriai persekioja užkerėta varlė su auksiniu kamuoliu. *Ei, varle, aš jau užimta, šokuok kvarkti serenadų po kieno nors kito langu.* Jos tai ne-

domino, bet vis tiek, kažkokiame atokiame sąmonės užkaboryje, tamsiame ir neprotingame smegenų vingyje ji baiminosi tos dienos, kai varlė neteks kantrybės ir nuliuoksės reikšti dėmesio kam nors kitam.

Aplinkui nebuvo nė gyvos dvasios. Na ne, praeivių niekada netrūko. Bet niekas į ją nežiūrėjo. Kostiumuoti uolūs darbuotojai skubinosi į darbą, pora Niujorko universiteto studentų – į rytinę paskaitą; gatve vilkosi ir kažkoks seniokas, abiejose sutrauktose rankose tempdamas maišus su tuščiais, skimbčiojančiais buteliais.

Ir vis tiek jausmas buvo kone apčiuopiamas. Kažkas spitrėjo į ją – tiesiog dabar.

Ketė nulipo nuo priebučio, pasuko į vakarus. Nagi, susiimk. Tai, ką jauti – tik asmeninis variantas to paties irzlumo, apninkančio šį rytą visus ir kiekvieną, kai tik neapykanta vėl prikišamai parodo savo gebėjimą surasti mus, kad ir kur būtume, ir įtraukti į kitą lygmenį.

Ketė įžengė į savąjį atitvarą geru pusvalandžiu anksčiau, nei turėjo prasidėti jos darbo diena. Ten vis dar tebesėdėjo naktinėje pamainoje dirbantis Edas Šortas.

– Labas rytas, Edai, – pasisveikino ji.

– Labas rytas. Tu šiandien ankstyva.

– Tai jau taip.

Edas gurkštelėjo kavos – tikriausiai tuština jau kokį penkioliktą puodelį. Jo akys buvo skaidrios, pavandenijusios. Pilkšvi, jau gerokai praretėję plaukai stirksojo į visas puses, tarytum bylodami apie pasmerktojo neviltį – panašiai prieš užgesdama paskutinį kartą plyksteli liepsna. Edui buvo – kiek? Trisdešimt dveji? Gal trisdešimt treji? Buvo tartum sutvertas šitam darbui: jaunas, iš prigimties piktas, nekamuojamas pernelyg lakios vaizduotės, tiesiog nesugebantis nuobodžiauti, karštai pasiryžęs su šaknimis išrauti visus blogiukus ir sumesti į pragarmę. Jei aną dieną telefono ragelį būtų pakėlęs jis, vaikiščio skambutis tikrai būtų iššyk pelnęs raudonąją žymą. Edas beveik viską

ženklino raudonąja žyma. Kiti darbuotojai skųsdavosi: raudonoji žyma visada reiškė papildomą darbo krūvį, be to, kainavo pinigus, o kad ir kaip kruopščiai laikytumeis „atsargumo labui galima ir suklysti" principo, vis tiek nereikėtų peržengti sveiko proto ribų. Tačiau Edas buvo vienas iš tokių, kurie pelnytai vadinami rakštimi subinėj; jam, ne kam kitam kada nors lemta tapti skyriaus viršininku. Kai šitokie pasaulio edai paaiškėdavo buvę teisūs, kai jų įtarimai pasitvirtindavo, nes įtarinėdavo jie visada ir visus, tas faktas, kad jie metų metais gadino kraują visiems aplinkiniams, iškart prarasdavo bet kokią reikšmę. Jie tapdavo didvyriais. Jie buvo dienos gelbėtojai. Sunku net įsivaizduoti, kiek istorinių asmenybių, kiek iškilių vyrų (ir moterų, prorečiais pasitaiko ir moterų) buvo tokie pat kaip Edas – tokie, kurie niekad nenukreipia dėmesio į pašalinius dalykus, kurių tikėjimas niekad nesusvyruoja, kurie nesitraukia nuo telefono, iš laboratorijos ar nuo molberto tol, kol galų gale kas nors atsitinka, nors dauguma žmonių, laikui bėgant, pagalvoja ir apie kitokius dalykus: ima svarstyti, ar nevertėtų įsikurti kaime, susimąsto, kad jiems galbūt visiškai pakaktų kokio paprasto darbelio ir dar poros vaikučių namuose.

Kas gyvena tuščiuose kambariuose?

Kiek toli siekia šviesa?

Ar miškas turi dantis?

Ketė paklausė:

– Kokios naujienos iš įvykio vietos?

– Vaikis buvo prisitvirtinęs savadarbę vamzdinę bombą. Jokių vinių, nieko panašaus: jam nė nereikėjo, kad skeveldros išlakstytų į visas puses. Bomba paprasčiausiai turėjo iščirškinti viską maždaug pusantro metro spinduliu.

– Nuorodų, kaip pasidaryti tokį dalykėlį, galima rasti internete.

– Taigi. Pusę Diko Harto kiaušo nukrapštėme nuo trečio aukšto palangės. Daugiau – tik kelios kaulų nuoliekos ir dar vienas dantis.

– Gal norėtum anksčiau eiti namo? – pasiūlė Ketė. – Aš jau pasiruošusi perimti pamainą.

– Ačiū. Aš dar nepavargau. Tiesiog atsipūsk valandėlę.

Štai taip. Šiandien ji – tas asmuo, kuriam reikėtų bent valandėlę atsipūsti.

Ji nuslinko į poilsio kambarį, įsipylė kavos – ši iki dešimtos ryto dar būdavo pageriama – ir išsitraukė iš rankinės laikraščius.

The Times apie tai pranešė trisdešimt šešių punktų šriftu – kaip tik virš sulenkimo, bet šriftas tik aštuoniais punktais stambesnis už tą, kuriuo išspausdinta antraštė straipsnio apie naują eksperimentinį ginklą, kuris padaro kraštą netinkamą gyventi nieko nenužudydamas ir nesugriaudamas pastatų. SPROGIMAS ŽEMUTINIAME MANHETENE. Paantraštė: Du žuvo, penki sužaloti, galimas teroristų antpuolis. Tegul bus palaiminti visi tie vyrukai iš *The Times*, tie rūpestingieji tėtušiai, mėginantys pranešti tai, ką mums reikia žinoti (ką, jų manymu, mums reikia žinoti), bet pernelyg nepiktnaudžiaudami mūsų kolektyviniu troškimu, kad mums pakutentų nervus, kad mus padrąsintų, kad mirtinai įbaugintų. Nesunku įsivaizduoti vyrus (ir moteris, atsiras ir viena kita moteris) kur nors vidurmiestyje, skausmingai svarstančius, ar jau verta, ar dar neverta pulti į paniką laukiant naujų žinių. *The Post* ir *The News* šitoks rūpestingumas, žinoma, buvo svetimas. PAMIŠĖLIS SUSPROGDINA BOMBĄ PRIE GROUND ZERO – tai *The News*, ir SIAUBAS SMOGIA DAR KARTĄ – *The Post*.

Visų trijų straipsnių turinys iš esmės buvo vienodas, skyrėsi tik pasakojimo maniera. Neatpažintas sprogdintojas nusižudo pats ir nužudo tokį Diką Hartą, nekilnojamojo turto magnatą. Ir nė puse lūpų neužsimenama apie tai, kad sprogdintojas buvo vaikas, – tie vyrukai miesto centre kažkaip sugebėjo bent šiam kartui izoliuoti liudininkus. Neišvengiami palyginimai su įvykiais, kuriuos „Hamas" bei kiti panašūs organizavo Izraelyje. *The Post* žurnalistas kažką kliedėjo apie tai, neva sprogdintojas surikęs: „Alachas yra didis!" – o gal kur iškapstė kokį kuoktelėjusį tipą, kuris įtikino esąs liudininkas ir viską prasimanė, bet daugiau nieko pribloškiančio, išskyrus, žinoma, patį įvykį. Visi trys leidiniai kaip įmanydami sudurstė prisigraibytas in-

formacijos nuotrupas apie patį Diką Hartą, nors jo žmona ir vaikai su spauda kalbėtis atsisakė. Įdėjo ir nuotraukų: kaip reta normaliai atrodantis vyriškis, penkiasdešimt trejų metų, veidas – kažkaip kūdikiškai bereikšmis. Kai kurie vyrai pradėję plikti įgyja tokią išraišką, kai veido bruožai po paaukštėjusiu kaktos kupolu ima atrodyti smulkesni, tyresni. Vadovaujantis „Ajero" plėtros korporacijos darbuotojas. Žmona Lukrecija (*Lukrecija?*) – dekoratorė, biurą įsitaisiusi Greit Neke, kur jie ir gyveno. Duktė Sintija – vidurinės mokyklos abiturientė, sūnus Karlas mokėsi kažkokioje mokykloje, apie kurią Ketė niekad nebuvo girdėjusi. *The Times* ir *The Post* spausdino tą pačią nuotrauką – pačią paprasčiausią, dievaižin iš kur ištraukę, neabejotinai tą pačią, kuri bus įdėta prie nekrologo. *The News* kažkur iškapstė kitokią: joje Hartas stovėjo su keliais kitais, daugmaž taip pat kaip jis atrodančiais asmenimis naujo pastato – Ketė žinojo, kad tai dar vienas biurų monolitas Trečiojoje aveniu – atidaryme.

Devintą valandą ji nuėjo į savo atitvarą, klestelėjo į savo vietą – kėdė vis dar tebebuvo įšilusi nuo pasišventėlio Edo pasturgalio. Ketė peržvelgė Edo įrašus registre. Trys skambinusieji prisiėmė atsakomybę už įvykį – visi kruopščiai paženklinti raudonąja žyma. Du – skirtingi tos pačios giesmelės variantai, maždaug: dabar visi jūs pasigailėsite (dėl ko mums reikėtų gailėtis, tiksliau nenurodyta), žinokite, mano darbas dar nebaigtas. Nei vienas, nei kitas nemokėjo konkrečiau paaiškinti, kaip sugebėjo likti gyvi po sprogimo ir išgyventi tiek ilgai, kad spėtų paskambinti. Trečiasis tvirtino esąs galaižin kokios organizacijos, vadinamos „Švietėjų brigada", narys ir pagrasino, kad teroras tęsis tol, kol Jungtinės Valstijos paliaus leidusios moterims žudyti savo negimusius vaikus.

Iškart po devynių nosį kyštelėjo Pitas, globstydamas pirmąjį dienos puodelį su karštu, kava kvepiančiu, saldžiu becukriu skysčiu.

– Kaip laikaisi? – pasiteiravo.

– Gerai.

– Pamiegojai?

– Nusnaudžiau.

Pitas įslinko į atitvarą ir įsidrąsino netgi tiek, kad uždėjo ranką Ketei ant peties. Tarp jųdviejų galiojo nors ir neišsakytas, bet tvirtas susitarimas vienas kito neliesti – nuo pat tos nakties prieš tris mėnesius, kai abu dirbo iki vėlumos, abu jautėsi tiek nusivarę ir prislėgti, kad drauge šmurkštelėtų į moterų tualetą. Ketė iki šiol nežino, kodėl tai padarė – jos tai nė kiek nedomino, bet kažkodėl, dėl galaižin kokios neperprantamos priežasties, ūmai pasuko į moterų tualetą ir pakeliui linktelėjo Pitui, o paskui, nespėjusi net susivokti, pasijuto sėdinti ant kriauklės, kojomis apsivijusi jo anaiptol ne dailų pusamžį pasturgalį: jis tai darė dėl to, kad ji jam leido, dėl to, kad tą akimirką atrodė, jog jiedu – vieninteliai du žmonės visame pasaulyje, dėl to, kad jo žmona baigė apakti, o vienintelė duktė virto kvanktelėjusia ekologijos maniake ir išsinešdino į Lotynų Ameriką; savo ruožtu ji – dėl to, kad Pito žmona baigė apakti, o vienintelė duktė virto kvanktelėjusia ekologijos maniake ir išsinešdino į Lotynų Ameriką, dėl to, kad leido numirti savo sūnui, dėl to, kad dvylika valandų per dieną kilnodavo telefono ragelį, dėl to, kad Pito sprandas priminė jai buvusio vyro sprandą, dėl to, kad šita skylė tokia bjauri, tokia tyli ir nuošali, dėl to, kad tą akimirką apniko noras sudraskyti viską į skutus, prasmegti skradžiai, virsti tokia pat išprotėjusia, destruktyvia ir neatsakinga, kokie buvo visi tie, kurie jai skambindavo. Vėliau juodu su Pitu niekada apie tai nesikalbėjo. Abu žinojo, kad tai nebepasikartos.

– Esi tikra, kad pajėgsi šiandien dirbti?

– Visiškai. Gal paaiškėjo kas nors nauja?

– Teismo ekspertizės laboratorija praneša, kad vaikiščias buvo trylikos, gal keturiolikos metų, bet savo amžiui – smulkaus sudėjimo. Iš likučių, kuriuos iki šiol pavyko sukrapštyti, sprendžia, kad, regis, buvo sveikas.

– Šlykštu man nuo viso šito.

– O kam nešlykštu?

– Kalbu ne vien apie tai. Turiu omeny viską.

Pitas linktelėjo, nuvargęs, atsargus. Ketė sudvejojo. Skyriuje galiojo tokia nerašyta taisyklė. Niekas čia nespėliodavo ir ne-

svarstydavo, niekad. Niekas nenarstė filosofinių grandinių. Šitaip nežinia į kokias lankas gali nuklysti. Niekas nesvaičiodavo apie galimas priežastis, kodėl tarp skambinančiųjų ženkliai pagausėjo jaunesnių nei aštuoniolikos ir akivaizdžiai išsilavinusių asmenų ar kodėl mėginančiųjų įgyvendinti savo kėslus skaičius per pastaruosius penkerius metus išaugo nuo vieno iš tūkstančio iki vieno iš šešių šimtų penkiasdešimt. Niekas nenarpliojo miglotų teorijų apie šeimos ar visos visuomenės žlugimą, niekas nesuko galvos dėl atmosferos dujų, radiacija užteršto maisto ar pražūtingų spindulių, kuriais žemę laistą priešiškai nusiteikę ateiviai. Visa tai buvo skambinančiųjų valdos.

Ketė ištarė:

– Atleisk. Jau dabar jaučiuosi šiek tiek pavargusi.

– Na, žinoma.

Ji atsisėdo tiesiau.

– Ką pavyko išpešti iš žmonos ir vaikų? – paklausė. – Jei išvis pavyko.

– Žmoną ištiko isterijos priepuolis. Dukterį – irgi. Sūnus strimgalviais atlėkė iš Vermonto, toks jau uolus, entuziazmas per ausis trykšta, suprask, norįs padėti kuo galėdamas, prisikapstyti iki paties dugno, tik kad nė velnio negali mums pasakyti. Tėtušis buvęs padorus vaikinas. Globojo Mažąją Lygą, visas sąskaitas apmokėdavo laiku. Nori išgirsti mano nuomonę? Sūnelis smaginasi kaip niekad gyvenime.

– O ką jis veikė Vermonte?

– Lankė specialiąją mokyklą tiems, kurie nesivargina atskleisti savo sugebėjimų, tarkime, tokiems, kurie suvartoja didesnį nei vidutinį kvaišalų kiekį. Ir panašiems.

– O tai jau įdomu.

– Mes ir pasidomėsime.

– Įrašai jau nusiųsti į Vašingtoną? – paklausė Ketė.

– Jau.

– Jie su mumis susisieks?

– Niekas nesiims tarkuoti tavęs už tai, kad pražiopsojai tokią menkutę užuominą.

Neturėjau niekam skambinti, man nebūtų leidę. Dievulėliau!

– Nebent nuspręstų, jog ką nors būtinai reikia nutarkuoti. Tuomet aš būčiau pati tinkamiausia kandidatė.

– Nelabai tikėtina. Kam dabar kvaršinti dėl to sau galvą?

– Ačiū.

– Vėliau dar užbėgsiu pažiūrėti, kaip laikaisi.

– Tu pats geriausias.

Ketė ėmėsi darbo. Iš pat ryto telefonai tiesiog kaito, kas nieko ir nestebino. Panašiais atvejais skambintojams visuomet prireikdavo maždaug dvidešimt keturių valandų sugromuliuoti savo pozicijai. Kai žiniasklaida pateikdavo pranešimus apie kokį stambų įvykį, tik patys lanksčiausieji tučtuojau stverdavo telefono ragelį. O dauguma, visokie smulkiaburžuaziniai nuokvakos, turėdavo gerai viską suvirškinti, surasti smegeninėje tinkamiausią vietą minėtam įvykiui, susekti įvykio sąsajas su jais pačiais, ir jau tada nuspręsdavo, kad apie tai derėtų sužinoti valdžiai. Kaip tik dabar jie ir davė garo visu pajėgumu. Per pirmąsias dvidešimt minučių Ketė sulaukė penkių skambučių, trys iš jų buvo tokie padriki, kad netgi Edas nebūtų pagerbęs jų raudonąja žyma: paprasčiausi trys rėksniai, panūdę kam nors pranešti, kad šis įvykis – tik pirmoji kregždė, blogiausia dar laukia ateity ir išvis mus tuojau užgriūsianti Paskutiniojo Teismo diena. Ketvirtasis buvo kažkoks anglas, panoręs pranešti, esą namų vestibiulyje nugirdęs pokalbį, iš kurio supratęs, kad šis incidentas – tik dalis jo kaimyno sukurpto didžiulio plano, kuriuo anas siekiąs priversti bankrutuoti visus smulkiuosius verslininkus finansiniame rajone; atleiskite, pavardės negalįs pasakyti, nei savo, nei kaimyno, mat baiminąsis keršto, bet viliąsis, kad policijai pakaks ir tiek informacijos, kad sugalvotų, kokių dera imtis veiksmų. Penktajam prisireikė papasakoti, esą baltųjų rasės dominavimo šalininkai įvykio vietoje pakišę tam tikrų įkalčių, neva turinčių liudyti, kad čia nagus prikišo musulmonai. Šitas vardą pasisakė: esąs Jėzus Mahometas, Šviesos ir Meilės bažnyčios dvasininkas. Ir dar siūlėsi visomis išgalėmis talkinti policijai.

Anglą ir Jėzų Mahometą Ketė paženklino raudonąja žyma, šitaip įsukdama kruopščių jų abiejų biografijų tyrinėjimų karu-

selę – šis malonumas mokesčių mokėtojams kainuos maždaug penkiolika tūkstančių. Kažin, pagalvojo ji, ar šitie žmonės žino, ar bent nutuokia, kiek pinigų ir pastangų gali pareikalauti tik vienas paprastas jų skambutis. Savaime aišku, būtų geriau, jei nežinotų.

Tarp skambučių ji suvedė reikalingus duomenis, susirašė vėlesnius tyrimus, patikrino paštą – beveik nieko, kas būtų verta dėmesio: pustuzinis grasinimų ir vienas skundas dėl užkerėjimo, rašyta ranka, spausdinta kompiuterio spausdintuvu ir netgi, regis, senovine rašomąja mašinėle. Laiškų apie sprogimą šiandien net neverta laukti – jie pasipils rytoj. Diena po truputį įsibėgėjo, pradėjo atrodyti paprastų paprasčiausia. Viskas praeis, argi ne taip? Paaiškės, kad tasai vaikis buvo Diko Harto sekso žaisliukas, o gal – koks nors įprastas pamišėlis (naujas įprastas pamišėlis), neturintis draugų, ant viso pasaulio įpykęs pusgalvis, įnikęs į kompiuterinius žaidimus kone anksčiau, nei išmoko vaikščioti. Juk tai – o kas kita *galėtų* būti? – tik dar viena nelaimė šiame nelaimingame pasaulyje, tragiška, bet neišvengiama. Pasaulis dėl jos tikrai nesugrius.

Skambučio ji sulaukė prieš pat pusę vienuoliktos. Jį perjungė asmeniškai jai, kadangi skambinantysis pageidavo kalbėtis su Kete Martin. Ketė pamanė, kad skambina kuris nors iš jos nuolatinių pašnekovų. Buvo keletas tokių, kurie skambindavo mažų mažiausiai kartą per savaitę, ir dar antra tiek tokių, kurie skambindavo priešokiais: kai nustodavo gerti vaistus, per pilnatį, ar tada, kai laikraščiuose (o laikraščius šitie žmonės skaitydavo, net labai stropiai) pasirodydavo žinia apie kokį pragaištingą įvykį, dėl kurio norint galima ką nors apkaltinti. Antuanas, tarkime, skambindavo dėl kiekvienos smulkmenos, sukeliančios nepatogumų priemiestiniais traukiniais kasdien į darbą važinėjantiems žmonėms (aiškus automobilių pramonės atstovų sąmokslas, siekiant išgyvendinti masinius važinėjimus visuomeniniu transportu); Biliu galėjai pasikliauti, kai tik kur nors prasprūsdavo kokia užuomina apie atšiaurias sąlygas ki-

tose planetose (juk tai nesiliaujančios vyriausybės pastangos užmaskuoti faktą, kad ateiviai pasiekė mūsų planetą jau prieš kelis dešimtmečius, bet dabar laikomi uždaryti ir kankinami valstybinėse internuotųjų stovyklose). Antuanas ir Bilis, ir visi kiti, buvo seniai išgliaudyti asmenys. Antuanas gyveno iš kasmėnesinės invalidumo pensijos tokiame žiurkės urve Pragaro Virtuvėje; Bilis dirbo šiukšlininku Stateno saloje. Nuolatiniai skambintojai be galo mėgo į vieningą struktūrą gulančias detales. Kiekvieną mielą dieną per žinias laukdavo naujų įkalčių. Ketė nė negalėjo jų kaltinti. Argi kam nepatinka tvirti ir nuoseklūs gyvenimo modeliai?

Ji pakėlė ragelį.

– Kalba Ketė Martin.

– Alio?

Paauglys. Baltasis. Ketė pajuto, kaip smegenų neuronuose suspragsėjo kibirkštys.

– Labas. Kuo galiu padėti?

– Jūs kalbėjotės su mano broliu?

Ketė nuspaudė žaliąjį mygtuką. Įsižiebė rodmenys: 212 rajono kodas.

– O kas tas tavo brolis?

– Jis sakė man, kad jums skambino.

Ne, netgi ne paauglys. Sprendžiant iš balso, vaikiščias dar jaunesnis, gal devynerių ar dešimties. Kalbėjo ramiai, tyliai, gal net turėjo nežymų kalbos sutrikimą. Bene narkotikai? Kelios „OxyContins" tabletės iš mamos vaistinėlės?

– Kuo tu vardu?

– Kalbėjote su juo? Atleiskite, bet man būtinai reikia žinoti.

– O kada jis galėjo skambinti?

– Praėjusią savaitę. Antradienį.

Velnias. Tai jau šis tas.

– Reikia užmesti akį į įrašus. Gal pasakysi jo vardą?

– Mes – šeimos nariai. Neturime vardų.

Tęsk pokalbį visais įmanomais būdais. Duok vyrukams tiek laiko, kiek tik pavyks.

– Kokios šeimos nariai jūs esate? – paklausė ji.

– Jis man sakė, kad kalbėjosi su jumis. Aš tik norėjau įsitikinti.

– Pakliuvai į bėdą? Gal leisi tau padėti?

– Man labai rūpi. Gal galėtumėte pasakyti, ką jis jums sakė?

– Jeigu kas nors tave skriaudžia, aš galiu pasirūpinti, kad liautųsi.

Ne, ne, jokių teiginių. Formuluok klausimus. Tegul jis atsakinėja.

– Aš nežinojau.

– Ko nežinojai?

– Maniau, jis tiesiog padės kur nors bombą ir spruks.

– Gali papasakoti apie tą bombą?

– Ar sakėte jam to nedaryti?

– Kas yra tavo brolis? Kaip manai, ką jis padarė?

– Nereikėjo jums skambinti. Bet man baisu. Atleiskite.

– Gal nori papasakoti, ko tu bijai? Gal leisi man tau padėti?

– Labai miela, kad siūlote. Bet jūs negalite.

– Nieko panašaus. Galiu.

– Ar jūs laiminga?

O tai jau nei velnias, nei gegutė. Šito klausimo jai dar niekas nebuvo uždavęs.

Ketė atsakė:

– Man atrodo, kad tai tu nelaimingas. Ar kas nors verčia tave daryti tai, ko tau visai nesinori daryti?

– Juk ir jūs elgtumėtės taip pat. Ar ne?

– O kaip tu manai, ką aš daryčiau?

– Visi mes – tas pats asmuo. Visi mes trokštame tų pačių dalykų.

– Pagalvok, gal mums reikėtų susitikti? O jeigu aptartume visa tai ne telefonu?

– Niekas iš tikrųjų nemiršta. Mes virstame žole. Mes virstame medžiais.

Jis jau suko į lankas. Ketė stengėsi nekelti balso.

– Kodėl tu taip manai?

– Kiekvienas mano atomas taip pat priklauso ir jums.

Spragt.

Ketė palaukė valandėlę, norėdama įsitikinti, kad pašnekovas tikrai išsijungė. Kai pagaliau pakilo nuo kėdės, Pitas jau buvo įpuolęs į jos atitvarą.

– Tai šūdliava, – drėbtelėjo jis.

– Velniai parautų. *Broliai?*

– Skambino iš taksofono. Iš tolių tolybės kažkur Vašingtono kalvose.

– Mūsiškiai jau ten?

– Važiuoja.

– Hm.

– Vėl ta pati giesmelė. „Mes – šeimos nariai."

– Ar tai iš kokios roko grupės dainos?

– Bent jau nieko tokio neaptikome. Vis dar ieškome.

– Gal kas nors susiprato patikrinti filmus, televizijos serialus?

– Jie viską tikrina, Kete. Išmano savo darbą.

– Tataigi.

– O ką jis ten sakė pačioje pabaigoje?

– Tikrai nežinau. Bet atrodo, kad tai Vitmeno eilutė.

– Ką sakai?

– Manau, tai eilutė iš Volto Vitmeno „Žolės lapų".

– Poezija?

– Na taip, poezija.

– Tegu mane skradžiai. Vėliau dar užsuksiu pažiūrėti, kaip laikaisi, – tarė jis.

– Gerai.

Pitas iškurnėjo lauk. Ketė dabar turėjo lyg prikalta sėdėti savo vietoje – tam atvejui, jei berniokas vėl paskambintų. Jokie kiti skambučiai jos nebepasieks – nebent skambinantysis pageidautų kalbėtis būtent su ja.

Praslinko pusvalandis. Tai buvo vienas iš tų dalykų, kurių ji kadaise nenumatė, – prastovos, būtinybė sėdėti rankas sudėjus. Kai tik įsidarbino policijoje, regėjo save vinguriuojančią gatvėmis nežymėtais automobiliais ar sraigtasparniu gabenamą į įvykio vietą. O štai laukimo prie tylinčio telefono ji tikrai nesitikėjo. Neįsivaizdavo, kad gyvenimas policijos skyriuje gali

būti toks panašus į darbą kokioje nors korporacijoje, kai tenka pareigingai atlikti savąją dalį visumos.

Kiekvienas mano atomas taip pat priklauso ir jums. Lyg ir ne visiškai tokia formuluotė, bet gana panaši. Vaikigalis, cituojantis Vitmeną? Ketė tikriausiai vienintelė visame skyriuje ir galėjo atpažinti eilėraščio eilutę – be jokios abejonės, ji čia buvo vienintelė, skaičiusi Vinikotą ir Klein*, Vitmeną ir Dostojevskį. Tik kas iš to.

Jūs kalbėjotės su mano broliu? Viešpatie aukštielninkas. Vienas vaikigalis susisprogdina, o paskui mažasis jo broliukas skambina ko nors apie jį sužinoti. Dabar jau ėmė klostytis paveikslas – pagaliau. Iš namų prapuolęs vaikas, turįs jaunylį brolį, – jei tik tai tikrai tiesa, o ką gali žinoti? Tokį išryškinti jau daug paprasčiau. Galbūt jie kokio nors kulto fanatikų vaikai? Vis dėlto tokie reiškiniai būdingesni kaimo vietovėms: Mesijo sekėjai vaikus augindavo miškų glūdumose, skiepydavo jiems neapykantą nuodėmingam pasauliui ir dar šlovindavo patys save už neva dirbamą Dievo darbą. Šitokių žudikiško teisuoliško nuožmumo pritvinkusių šeimų, dedančių ant visos visuomenės, veikiau aptiksi Aidahe ar Montanoje. Vis dėlto vienas kitas egzempliorius vis išdygsta ir penkiuose priemiesčiuose. Argi visai neseniai jie patys nesuėmė vieno tokio tipo, kuris kambario bute Brukline laikė suaugusį tigrą ir stambų aligatorių? Šitokių tarpais įsiveisia visur.

Kai pagaliau vėl pasirodė Pitas, Ketė būtų įmaniusi jį išbučiuoti.

– Kas girdėti? – paklausė.

– Skambinta iš taksofono ant Šv. Nikolo ir 176-osios gatvės kampo. Užkaboris. Jokio vaikiščio – nė padujų, kol kas – ir jokių liudininkų.

– Prakeikimas.

– Gerai laikaisi?

– Aha.

---

* Donaldas Winnicottas (1896–1971) ir Melanie Klein (1882–1960) – anglų psichoanalitikai.

– Netrukus vėl užsuksiu.

– Ačiū.

Dabar ji buvo izoliuota. Prirakinta prie savojo atitvaro – bene berniokas paskambins dar kartą? Mamulė laukia. Paskambink jai. Ji nepaliks tavęs bėdoj.

Lėtai slinko ryto valandos. Ketė susistemino kai kurias bylas, peržiūrėjo užmestą elektroninį paštą. Kartą, be penkiolikos dvyliktą, jai paskambino – skambinantysis pageidavo kalbėtis asmeniškai su Kete Martin, ir jai net sprando plaukeliai pasišiaušė, bet paaiškėjo, kad tai – tik Greta, vienintelė nuolatinė jos pašnekovė moteris, jaučianti pareigą pranešti, kad sprogimą sukėlė nerimstanti jaunos vergės, nužudytos toje vietoje 1803-iaisiais, siela ir kad vienintelis būdas ją numaldyti – kuo skubiausiai nuvykti ten ir atlikti Paskutinio patepimo apeigas. Greta gyveno Sodų gatvėje, daugiau nei penkiasdešimt metų dirbo siuvėja, turėjo aštuonis vaikaičius ir tikriausiai buvo labai miela moteriškutė.

Visi mes trokštame tų pačių dalykų. Jai vis skambėjo ausyse laibas, nedrąsus berniuko balsas, nėjo iš galvos keistas jo mandagumas. Nuo jo tarytum dvelkė – kaip tai įvardyti? – lyg ir nekaltybe. Neminint pokalbio temos, jis kalbėjo kaip pats paprasčiausias pasaulyje vaikas. Nors tai galėjo lemti ir narkotikai. Arba disociacija.

Pitas, telaimina jį Dievas, vis užsukdavo pas ją pranešti, kad jokių naujų detalių kol kas nepaaiškėjo, o pusę pirmos net atnešė Ketei picą iš „Dviejų batų".

– Atrodo, labai tinkama diena tarti sau: „Velniop dietas", – pasakė.

Pica su grybais ir paprika. Jis žinojo, ką ji mėgsta. Ketė pasiūlė gabalėlį ir jam, jis neatsisakė.

– Kaip manai, kiek tai rimta? – paklausė Pitas.

– Sunku pasakyti. O ką tau kužda nuojauta?

– Kad reikalas menkas, nors atrodo didelis.

Ketė perlenkė picos gabalėlį, godžiai suleido dantis. Argi kas pasaulyje gali būti gardžiau už picą su grybais ir paprika?

Ji tarė:

– Vadinasi, manai, kad tai tik du vaikai, nieko rimčiau.

– Taigi. Prisimink broliukus Mendesus.

– Nuo kvaišalų visiškai kvanktelėjęs keturiolikmetis ir jautrus įspūdžiams jo jaunylis broliukas?

– Mūsų pirmasis mėgdžiotojas.

Ketė linktelėjo. Po rugsėjo vienuoliktosios visi tik ir suko galvas, kodėl nepaplūdo sekėjų srautas. Galvojo ne apie „Al Qaeda" – tai jau kitų žinybų rūpestis. Ketė ir Pitas, ir kiti parengtinio sulaikymo skyriaus darbuotojai niekaip negalėjo suprasti, kodėl kai kurie paprasti Jungtinių Valstijų piliečiai nepasinaudoja įvykiu kaip įkvėpimo šaltiniu. Juk dabar būtų taip nesunku susprogdinti kokią šiukšlių dėžę ar užrikti: „Gaisras!" – per spektaklį kokiame suknistame teatre – ir Niujorko miestas netektų dar kokio milijardo iš tų įplaukų, kurias paprastai palikdavo turistai.

Ketė paklausė:

– O nurodymus jie gauna – iš ko?

– Iš viršesnės galios. Juk žinai.

Ji iš tiesų žinojo. Devyniais atvejais iš dešimties tie, kurie vis dėlto įgyvendindavo grasinimus, vykdydavo kieno nors, nesvarbu, asmens ar dar galaižin kieno, valią. Visi jie šventai tarnavo savajam reikalui.

– Pirmasis užsiminė, neva žmones reikia sustabdyti, – tarė ji.

– Žinai, ką manau? Dikas Hartas dulkino juos abu.

– Nei iš Greit Neko, nei iš apylinkių nesulaukėme jokių pranešimų apie dingusius vaikus.

– Hartas juk ratuotas. O vaikų gali rasti visur.

– Kažkaip sunku įsivaizduoti, kad Dikas Hartas būtų iš tų, kurie važinėja ir dairosi mažų berniukų, galinčių patenkinti jo geidulius.

– Pilna tokių, šitai vyksta nuolat.

– Žinau. Kalbu apie nuojautą, tik tiek.

– Tegul bus taip, – sutiko Pitas. – Dikas Hartas – dievobaimingos šeimos tėvas, niekada nė pirštu nelietęs nieko, išskyrus savo dvi žmonas. Kodėl tuomet vaikiščias išsirinko būtent jį?

– Imsiu ir pasakysiu vieną galimų variantų, nors tai tik spėjimas. Prognozuoju, kad anksčiau ar vėliau atkapstysime dingusį vaiką – ir surasime tėvą, kuris visą gyvenimą kankino sūnus. Vyresnysis štai sulaukia tokio amžiaus, kai jau gali nuspręsti, kad tam reikia padaryti galą, kad kas nors turi už viską sumokėti. Bet nužudyti tėvą – ne jo jėgoms. Tad išsirenka kitą vyriškį, panašų į tėvą. Tokio pat amžiaus ir kūno sudėjimo.

– Gali būti ir taip.

– Jei tie vaikigaliai nebuvo vietiniai, jei jie – ne kokių nors Harto pažįstamų atžalos, tai perša išvadą, kad jie gali būti iš tokių berniukų, kokie gatvėje neretai įlipa į nepažįstamų vyriškių automobilius.

– Tokie atsitikimai – irgi ne pirmiena, – pridūrė Pitas.

– Žinoma. Bet berniukų, ypač antrojo, balsai skambėjo kažkaip... Na, tiesiog neįsivaizduoju tų vaikų slampinėjančių po parką ir laukiančių, kol brangiu automobiliu atriedės koks nors tipas, įsigeidęs, kad jam už dešimt dolerių kas pačiulptų. Nelimpa tai prie jų, nors tu ką.

– Na taip, pas mus tu – mokslų daktarė.

– Lyg iš to būtų kokios naudos.

– Vadinasi, manai, kad vyrukas, kurį jie iš tikrųjų norėtų nužudyti, yra jų tėvas.

– Tik nepriimk visko už gryną pinigą.

– Nė nemanau.

– Prognozuoju, kad ilgainiui aptiksime kokį pilietį, kuris taip susinervino, kai vyresnėlis pabėgo iš namų, kad jaunylį sūnų ėmė kankinti dvigubai. O paskui viskas klostysis šitaip: paaiškės, kad vaikiui brolis buvo patikėjęs savo planus, tada jį išgabens iš tų sukruštų namų į kitus, kitaip sukruštus namus, apgyvendins, apgydys ir laikys tol, kol jis užaugs tiek, kad galėtų išeiti į pasaulį, susirasti darbą, sukurti šeimą ir kankinti savo paties sūnus.

– Niūroka ateities vizija, – tarstelėjo Pitas.

– Gali pasiūlyti kitokią?

– Įdomu, kaip šitokiam vaikiui galėjo šauti į galvą cituoti poeziją?

– Geras klausimas. Ar kas nors susiprato patikrinti: galbūt tas „mes – šeimos nariai" šlamštas – iš Vitmeno?

– Patikrino. Ne iš Vitmeno.

– Gaila.

– Tataigi.

Ji ištisą dieną laukė skambučio, bet telefonas taip ir nesuskambėjo. Juokinga: paprastai darbe Ketė jausdavosi absurdiškai populiari. Daugelis norėdavo kalbėtis būtent su ja. Tačiau šiandien ji tik sėdėjo kaip prikalta, melsdama telefoną, kad suskambėtų. Lyg kokia įsimylėjusi mokinukė.

Ji susirado Vitmeno specialistę iš Niujorko universiteto, tokią Ritą Dan, ir sutarė kitą rytą susitikti. O daugiau tik stūmė laiką kaip išmanydama. Suvedė į sistemą dar kelias bylas. Peržiūrėjo kelias senas ataskaitas, nuo amžių amžinųjų užsigulėjusias stalčiuje.

Pasibaigus darbo dienai, ji dar valandą palaukė, paskui susiruošė eiti. Savaime aišku, ji turėjo mobilųjį telefoną, tad jei vaikigalis dar sykį paskambintų, bendradarbiai vis tiek galėtų sujungti, kad ir kur ji būtų. Ketė traukė namo per dar vieno nuostabaus birželio vakaro sutemas, tarp praeivių, kurie visi jai atrodė įtartini – niekaip nenorėjo atsikratyti bjauraus įpročio tokiais jai atrodyti. Vyrukas, nervingai kraunantis dėžes iš kepyklos furgono, kitas, su Prinstono treningais, tursenantis ristele, netgi aklasis, bilsnojantis savo baltąja lazdele, – visus juos, visus iki vieno, Ketė regėjo kaip potencialius skambintojus. Tokie jie iš tikrųjų ir buvo. Paskambinti gali bet kuris. Tad didžiausia gudrybė: gyventi su įsitikinimu, kad beveik visi žmonės vis dėlto kuo nekalčiausi. Tai ir buvo didžiausia Ketės darbe slypinti ironija. Jei tik nepasisaugosi, gali virsti tokiu pat paranoiku, su kokiais kasdien tenka susidurti.

Visi mes – tas pats asmuo. Visi mes trokštame tų pačių dalykų.

Jos būstas šįvakar atrodė ypač ankštas. Jam buvo būdinga išsiplėsti arba susitraukti – nelygu kaip praeidavo diena. Šiandien jai dingtelėjo, kad tai kažkoks absurdas: tie mažyčiai

tamsūs kambarėliai, kuriuose, nespėjusi nė susivokti, ji apsigyveno – brangų išsilavinimą įgijusi trisdešimt aštuonerių metų moteris. Tik neužmiršk: juk tai tikras lobis. Šiandieninėmis kainomis už prišvinkusį vieno kambario butą Penktojoje gatvėje tektų pakloti gerus pusantro tūkstančio per mėnesį, ne mažiau. Galėtum jaustis dėkinga už tai, kad sugebėjai įsikurti ten, kur ribojamas nuomos mokestis. Pasikabink matomiausioje vietoje faktą, kad gyveni aukščiau skurdo ribos.

Ketė pasuko įsipilti vodkos, bet tuoj pat persigalvojo. Verčiau jau likti blaivia galva – dar ims tas vaikiščias ir paskambins. Užuot gurkšnojusi degtinę, Ketė užsiplikė žaliosios arbatos, pasiėmė iš lentynos Vitmeno knygą ir susirangė ant kanapos.

Aš garbinu patį save,
Ir tai, ką prisiimu aš, taipgi prisiimsite jūs,
Nes kiekvienas atomas, priklausantis man, lygiai priklauso ir jums.

Vitmenas, Voltas. Po to, kai baigė universitetą, Ketė nė nesusimąstydavo apie jį. Taip, ji ryte rydavo knygas, bet nebuvo iš tų, kurie namuose naktimis skaito poeziją savo malonumui. Svarbiausius faktus ji žinojo: didis, aiškią ateities viziją turėjęs Amerikos poetas, gyvenęs kažkada devynioliktame amžiuje, per visą ilgą gyvenimą parašęs vieną vienintelę, užtat milžinišką, knygą, kurią be paliovos vis perrašinėjo ir plėtė, panašiai kaip kitas galėtų nuolat perstatinėti savo namą, lipdyti prie jo priestatus. Vešli, žila, tikro Kalėdų Senelio barzda, skrybėlė nulėpusiais kraštais. Mylėjo berniukus.

Aha, mylėjo berniukus. Ar tikrai? Ketė įniko sklaidyti puslapius.

Dvidešimt aštuoni jaunuoliai maudosi prie pat kranto,
Dvidešimt aštuoni jaunuoliai, ir tokie draugiški visi,
Dvidešimt aštuoneri moteriškai švelnaus gyvenimo metai, ir visi tokie vieniši.

Aha. Kas dar?

Jaunuolių barzdos blizgėjo drėgme, vanduo sroveno jų ilgais plaukais,
Vandens srovelės vinguriavo kūnais.
Taipgi ir nematoma ranka perbraukė jų kūnus,
Virpėdama slinko žemyn nuo smilkinių per šonkaulius.

Ar vaikiščias gali būti šitai skaitęs? Galbūt. O gal ir ne. Eilutė, kurią jis citavo, – iš pačios eilėraščio pradžios, tik tiek. Galvotas vaikis gali prisigraibyti pačių įvairiausių dalykų.

Ir vis tiek kažkas dvelkė seksualumu. Berniukas apkabina suaugusį vyrą ir abu išlekia į orą.

Visi mes – tas pats asmuo. Visi mes trokštame tų pačių dalykų.

Jo balsas be paliovos skambėjo jai ausyse. Tokia vaikiška elgsena, dingtelėjo jai. Vaikas, kuris kaip įmanydamas stengiasi elgtis kaip vaikas.

Vis dėlto ji taip ir nepajuto jame nieko žudikiško. Vaikiščias, savaime suprantama, kuoktelėjęs iš esmės. Tačiau Ketė didžiavosi išsiugdžiusi tam tikrą gebėjimą išlukštenti tikrai pavojingus asmenis. Kokiais kriterijais remdamasi – šito nebūtų galėjusi konkrečiai įvardyti, nors netrūko ir smulkiai aprašytų, ketinimų rimtumą rodančių ženklų. Jos sugebėjimas buvo kas kita. Tarytum prieskonis, kvapo dvelktelėjimas. Ar dūzgimas – ko gero, šitaip bus tiksliausia. Ketė tarsi girdėjo laibą zvimbimą, atsiradusį dėl prasto ryšio, tą ypatingą netikusio laidų sujungimo defektą, darantį žmogžudystę kai kuo daugiau už paprastą vaizduotės vaisių.

Reikalus komplikavo tai, kad retsykiais paaiškėdavo, jog tai, ką sako skambinantieji, – tikrai tiesa. Tabako kompanijos iš tikrųjų aptiko slaptą ingredientą, didinantį vartotojo priklausomybę nuo cigarečių. Šiaurės Korėja iš tikrųjų grobdavo turistus iš Japonijos, kad šie išaiškintų jų šnipams japonų tradicijų subtilybes. O įtartiną triukšmą, sklindantį iš kaimynų buto, iš tikrųjų kėlė suaugęs tigras.

Ji išgirdo bruzdesį koridoriuje, visai čia pat, už buto durų. Skrebenimas. Kažkas. Garsas toks, lyg kas kulniuku brūžintų čerpę. Tikriausiai tai kaimynystėje gyvenantis Artūras: galbūt stabtelėjo gargždamas įkvėpti oro ir tuojau nuplumpins toliau. Tačiau Ketė gerai žinojo, kaip vaikšto Artūras; žinojo visus įprastus namo koridorių bei gyventojų triukšmus. Šitas buvo nepažįstamas.

Ketė pakėlė galvą nuo knygos. Įsiklausė.

Štai ir vėl. Atsargus, baugus skrebenimas. Kur nors kaime tai galėtų būti oposumas, rausiojantis žvirgždą.

Gamtos tyrai – dantys blizga tamsoje?

Ketė atsistojo, pritykino prie durų ir sustingo. Tyla. Bet ji virpėjo. Trupučiuką virpėjo. Nieko nuostabaus tokiais laikais. Kadangi dirbo parengtinio sulaikymo skyriuje, tarnybinio ginklo ji neturėjo. Niekad jo ir nenorėjo. Bet dabar suabejojo.

– Ei! – tarstelėjo ji ir suglumo, pati išgirdusi mergišką baimę savo balse. Apsišikite aukštielninki, jei norite, kad praskysčiau.

Ji atlapojo duris.

Nė gyvos dvasios. Vien tik niūrus koridorius, prigliaumijusio akvariumo vandens spalvos apšvietimas, išgedusių dantų atspalvio plytelės. Ketė išėjo pro duris ir įdėmiai apsidairė. Tuščia. Garsas tikriausiai prasiskverbė iš gatvės, o gal per sieną, iš gretimo buto (ten gyveno tokia amžinai apsinarkašinusių svajoklių porelė, jie nuolat būdavo užsiėmę kažkokia paslaptinga veikla, kurią, be kita ko, sudarė begaliniai tylūs tapšnojimai ir trūkčiojimai). Koridoriuje nebuvo nieko, ničnieko.

Ketei prireikė dar akimirkos, kol akis užkliuvo už sienos priešais duris. Čia kažkas balta kreida, didelėmis, įkypomis, kruopščiai mokinuko ranka išvedžiotomis raidėmis buvo užrašęs: MIRTI YRA VISAI NE TAI, KĄ DAUGELIS VAIZDUOJAS, IR KUR KAS GERIAU.

Nei Pitas, nei vaikinai iš FTB nieko doro neatkapstė. Savaime aišku, jie apklausė kaimynus, bet šie, irgi savaime aišku, ničnieko nežinojo, niekas nematė jokių pašalinių asmenų, ir taip

toliau, ir panašiai. Niekam iš gyventojų nebuvo paslaptis, kad išlaviruoti skersgatvių ir sąvartynų labirintu, atsikapstyti iki pastato užpakalinės pusės ir įsmukti pro sulūžusias atsargines duris – užduotis ne pati lengviausia, bet įvykdoma. Namo gyventojai neseniai paminėjo penktąsias metines nuolatinių pastangų įtikinti savininką, kad tas duris sutaisytų.

Pitas stovėjo Ketės svetainėje plūsdamas prakaitu ir sriūbčiodamas jos paruoštą espreso kavą.

– Skani kava? – paklausė ji.

– Stiproka.

– Tik tokią ir moku išvirti.

– Tiesą pasakius, netelpa galvoj, kaip tas mažasis šiknius iššniukštinėjo, kur tu gyveni.

– Esama gero tuzino būdų.

– Tiesa.

Tai irgi buvo viena iš staigmenų – nėra sukurta jokios patikimos sistemos kaip išsaugoti policininkų anonimiškumą. Nebent filmuose. Iš tikrųjų net tos sistemos, kurios vis dėlto egzistavo, skirtos aukštesnio rango pareigūnams saugoti, veikė gerokai girgždėdamos. O realybė buvo tokia, kad bet kuris asmuo, nestokojantis pasiryžimo ir apsiginklavęs kompiuteriu, galėjo susekti bet kurį policininką, FTB agentą ar Vidaus mokesčių tarnybos auditorių, vieną gražią naktį pabelsti į duris ir pranešti mirtiną žinią. Patikimiau saugomi buvo tik tie, iš pačių viršūnėlių.

Pitas paklausė:

– Gal nori, kad kuris nors iš vyrukų šiąnakt pasiliktų su tavim? O gal ketini nakvoti viešbutyje?

– Galiu pernakvoti pas Saimoną.

– Jeigu kažkas atkapstė šitą tavo adresą, gali žinoti ir apie Saimoną.

– Saimono namuose apsauga turbūt geresnė nei FTB būstinėje. Viename viršutinių aukštų ten įsikūręs kažkoks karalius tremtyje, gyvena ir keletas atsakingų darbuotojų, net labai gundančių juos pagrobti.

– Skambinai jam?

– Kaip tik ketinau skambinti. Jis jau turėtų būti sutvarkęs visus reikalus su klientu.

– Paskambink. Noriu įsitikinti, kad kur nors įsikūrei.

Ketė paskambino Saimonui iš mobilaus. Išklojo viską, kas atsitiko.

– Dievulėliau! – aiktelėjo jis.

– Tiesą sakant, mane mažumėlę išgąsdino, – prisipažino ji.

– Tuojau pat važiuok čionai.

– Taip ir padarysiu.

Pitas ją nuvežė. FTB vyrukai pasiliko – rankioti dešimčių tūkstančių pirštų atspaudų nuo kiekvieno menkiausio paviršiaus lopinėlio. Kas žino? Gal jiems ir pavyks ką išsiaiškinti.

Pitas palydėjo Ketę į pastato Franklino gatvėje, kur gyveno Saimonas, vestibiulį. Tyliai švilptelėjo išvydęs klevo dailylenčių apkalą, rausvų lelijų ant durininko staliuko begarsio sprogimo debesį.

– Prašmatnu, – burbtelėjo po nosimi.

Ketė prisistatė Džozefui – neeilinių gabumų durininkui iš Korėjos.

– Labanakt, – tarstelėjo Pitui.

– Turėtum neblogai praleisti vakarą, – atsiliepė šis.

– Pasimatysime iš ryto, – trumpai atsakė ji. Neturėjo ūpo leistis į kalbas.

– Tataigi. Pasimatysime iš ryto.

Saimonas laukė jos viršuje. Suspaudė glėbyje. Ketė pati nustebo pajutusi, kad gali tučtuojau apsipilti ašaromis – ne tiek dėl to, kad buvo išvargusi ir persinervinusi, kiek iš paprasčiausio džiaugsmo, kad turi pas ką nueiti.

– Neįtikėtina, – sukuždėjo jis.

– Neįtikėtina, – sutiko ji.

Ji įsitaisė ant sofos, pasiūlyto gėrimo atsisakė. Jai pasiutusiai patiko Saimono butas; pati jautėsi kalta dėl to, kad šitaip juo žavisi, bet vis vien žavėjosi. Keturi didžiuliai kambariai dvidešimt antrame aukšte, daugiau nei pusketvirto metro aukščio lubos. Žmonės, slampinėjantys apačioje, bandantys ant kampo įsikūrusiame turgelyje išsirinkti mažiausiai apdaužytus ba-

nanus, turintys nuolat sergėtis, kad nepartrenktų koks automobilis, nė nenutuokė, kas dunkso jiems virš galvų – granito ir juodmedžio oazės, tikros šventovės. Išdegusi plynė kilo iki aukštikalnių viršūnių, kur gyveno burtininkai. Čia sklido šventyklos šviesa, viešpatavo snieguotų atokių šlaitų tyla.

Saimonas buvo kolekcionierius. Devynioliktojo amžiaus žemėlapiai, porcelianiniai indai, senoviniai žaislai, muzikinės dėžutės. Ketė vis ruošėsi jo paklausti, kodėl jis sumąstė rinkti kaip tik tokius, o ne kitokius daiktus? Bet taip niekad ir nepaklausė. Verčiau jau tegul lieka paslaptis. Saimonas sudarinėjo terminuotas ir išankstines pirkimo–pardavimo sutartis. Ir įžiūrėjo kažkokią ypatingą reikšmę žemėlapiuose, dubenėliuose, žaisluose. Ketei visai patiko, kad yra taip, kaip yra. Ji iki soties prisiieškodavo įvairiausių paaiškinimų darbe.

Saimonas atsisėdo greta jos.

– O kas bus dabar? – paklausė.

Ketė pastebėjo kibirkštį jo akyse. Jis jau užsivedęs.

– Jie šniukštinėja po mano namą. Bet nesitikiu, kad ką nors surastų.

– Kaip jie gali nieko nerasti?

– Tokiame name kaip manasis pirštų atspaudų – tūkstančiai. Be to... na... Ko gero, tau pats metas tai sužinoti. Iš tikrųjų ne tokie jau mes ir gudruoliai. Tiesa, dirbame iš tikrųjų labai labai uoliai. Bet ne taip jau retai atsitinka, kad galiausiai suimame ne tą asmenį, jis sėda už grotų, o visi kiti pasijunta šiek tiek saugiau.

Saimonas valandėlę tylėjo linksėdamas galvą. Neatrodė nustebęs, o gal tik nutarė apsimesti, kad nenustebo. Paskui tarė:

– Skambinti iš taksofono... juk tai keista, ar ne? Kodėl nepasinaudojus mobiliuoju?

– Kiekvienas mobilusis telefonas turi savininką. Tad taksofonas tam tikra prasme – tiesiog išganymas. Nesudėtinga technika – pati geriausia išeitis. Sumeti kelias monetas, iškloji, ką nori pasakyti, ir pasipustai padus. Juk negalime pastatyti po policininką prie kiekvieno telefono automato visuose penkiuose priemiesčiuose. Tie mažieji krušliukai išties sumanūs.

– Kaip manai, sugausite jį? – paklausė Saimonas.

– Turime jį pristverti. Nieku gyvu nevalia sumauti tokio rimto reikalo.

– O koks tavo vaidmuo?

– Rytą grįžti į darbą, sėsti prie telefono ir laukti skambučio.

– Ir viskas?

– Kol kas – taip.

Plika akimi matyti: jis nusivylė. Jam norėjosi, kad ji lakstytų po miestą neregistruotu automobiliu. Jis troško, kad ji išnarpliotų bylą, taptų dienos didvyre. Ji, sėdinti ir laukianti prie telefono, – nei seksualu, nei įdomu. Trenkia kažkuo – nagi, sakyk tiesiai – pernelyg motiniška.

Ji vėl prašneko:

– Aš sėdėjau ir skaičiau Vitmeną. O tuo pat metu ant sienos priešais mano buto duris kažkoks maniakas keverzojo Vitmeno eilutę.

– Niekada neskaičiau Vitmeno, – pareiškė Saimonas.

Na, žinoma, neskaitei. Tu – kilimo iš Sedar Rapido. Tu – Kornelo ir Harvardo universitetų verslo magistras. Tokie kaip tu poezija nesidomi. Jums ji nereikalinga.

Liaukis.

Ji tarė:

– Markas Čepmenas, kai šovė į Džoną Lenoną, turėjo su savimi „Rugiuose prie bedugnės".

– Kaip manai, kodėl tasai vaikiščias susidomėjo Vitmenu?

– Kaip tik tai ir stengiuos išsiaiškinti.

– O kodėl Čepmenas pasirinko Selindžerį?

– Ką gi, sakyčiau, norėdamas pagrįsti narcisistinį požiūrį į save: manė esąs jautrus vienišius. Tapatinosi su Holdenu Kolfildu. Holdenas buvo teisus, o visas pasaulis klydo. Galbūt kitiems žmonėms ir atrodė, kad nušauti Džoną Lenoną – prastas sumanymas, bet Čepmenas manė žinąs geriau už visus.

– Manai, kažkas panašaus sieja tą berniūkštį su Vitmenu?

– Nežinau. Rytoj pasikalbėsiu su Vitmeno specialiste iš Niujorko universiteto.

– Tu pavargusi?

– Dievulėliau, taip.
– Griūkim į lovą.

Ketė šmurkštelėjo po antklode, nelaukdama, kol Saimonas išlįs iš vonios, kur atlikinėjo įprastus ritualus. Saimono miegamasis buvo šventovių šventovė, saugykla, skirta patiems vertingiausiems eksponatams. Pietinė siena buvo nukabinėta lentynomis, ant kurių eilėmis rikiavosi vazos, lėkštelės ir dailūs ąsotėliai, blyškiai žalsvi ar pilki kaip mėnulio paviršius. Nuo priešingos sienos į keramikos dirbinius žvelgė kolekcija senų niekučių bei muzikinių dėžučių. Dėdulė Semas iš ketaus, arklių traukiami gaisrininkų automobiliai, šokantys lokiai, drožinėtos dėžutės, vis dar saugančios melodijas, kurias mėgo prieš šimtą metų gyvenę žmonės. *Mažieji žaisliukai, pažvelkite, štai jums tobula tūkstančio metų senumo ąsotėlio ramybė. Keramikos indai, neužmirškite, jog žmonės visuomet mėgo sentimentalias daineles ir įmetamos monetos skimbtelėjimą.*

Ketė nugrimzdo į minkštas pagalves, į smulkiausio audimo patalus. Savaime aišku, jai čia patiko. Ir kodėl neturėtų patikti? Juk atsidūrė čia visiškai atsitiktinai. Jeigu nebūtų visai netyčia abu vienu metu užsukę į „Citarella“ (ten kepė pačius gardžiausius pyragėlius su krabų įdaru, o Ketė tokius pyragėlius galėjo kimšti be saiko), jeigu nebūtų prapliupę lyti, jei abu tuo pat metu nebūtų pamoję tam pačiam taksi...

Štai šitaip. Greita ir paprasta. Draugiškas pasismaigstymas žodžiais taksi galinėje sėdynėje. (*Sudarinėji išankstines ir terminuotas sutartis? Tai bent kebli šūdelienė. O tu kalbiesi su žudikais? Štai kur tikrai kebli šūdelienė.*) Paskui – puodelis kavos ir dar tai, ką jis darė su nykščiais – apglėbė jais puodelio briauną ir ėmė švelniai barbenti. Jo nykščiai buvo labai gražūs (o Ketė negalėjo atsispirti vyriškių rankoms), be to, jis turėjo įprotį žaviai prikąsti apatinę lūpą – štai kokia buvo ta pirmoji kibirkštis. Neilgai trukus Saimonas įrodė esąs iš tų vyrų, kuriems rūpi, kad mergina patirtų malonumą, ir Ketė deramai tai įvertino. Gerai jau, tarkime, jis buvo labiau susitelkęs nei aistringas ir

mylėjimasis su juo keistokai dvelkė sandoriu (taigi, šitai reikia užbaigti ir klientas turi likti patenkintas), bet vis tiek lovoje Saimonas buvo mielas ir švelnus, Ketė net vylėsi, kad, laikui bėgant, sugebės padėti jam visiškai atsipalaiduoti. Buvo tie į kirminus panašūs jo antakiai, ryžtingai pasišiaušiantys, kai jis siekdavo trūks plyš ją patenkinti, buvo ir neįtikėtinas jo sotaus, patogaus gyvenimo grožis bei patikimumas. Jo kolekcijos, jo gilios, oda aptrauktos sofos, gigantiška chromuota jo dušo galvutė. Tad kas patraukė ją iš pradžių: nykščiai, lūpos, sąžiningas seksas – ar vis dėlto blizganti įranga?

Pats žmogus. Ketė nebuvo iš tokių – niekad nemedžiodavo turtingų vyrukų, netgi jaunystėje, kai buvo išties gardus kąsnelis.

Vis dėlto ji čia, saugi šitame miegamajame, aukštybėse, toli nuo gatvių. Ir vis tiek – pripažink! – justi kažkoks jovalas. Viskas šiek tiek sujaukta. Galbūt. Vos vos dvelkia žvarba. Argi ne taip? Ji plūsteli į jo gyvenimą, įnešdama gatvės sumaištį, ji gali pakutenti jo nervų galiukus. Jos dėka jo gyvenimas atrodo šiek tiek sudėtingesnis. Savo ruožtu jis suteikia jai – na... visa šitai.

Ir dar meilė. Ketė iš tikrųjų mylėjo Saimoną, atrodė, kad ir jis ją myli. Ji pragyveno daugybę metų be nieko, ką bent iš mandagumo galėtų pavadinti meile. Nė nesitikėjo, kad jos gyvenime galėtų pasirodyti štai toks Saimonas, – bet štai, ėmė ir atsirado. Su savo nykščiais ir lūpomis, ir antakiais; su savo orumu ir klestėjimu, ir su paslėpta, neatskleista tikrąja savo esybe, kažkokia smulkia, pasipiktinimu pulsuojančia skriauda, kurią Ketė jautė jame, o gal net įžiūrėjo jo, miegančio, veide.

Saimonas nuogas išniro iš vonios, įsiropštė į lovą šalia Ketės. Paklausė:

– Kaip manai, ar tasai vaikas paskambins dar kartą?

– Sunku pasakyti.

– Bet tokių minčių turi, ar ne?

Ji atsakė:

– Sykį nusikaltėlis užmezgė šitokį ryšį, esama net nemažos tikimybės, kad panorės jį atkurti.

Velniai raguoti nematė, rėžk jam viską iš peties. Tu pernelyg pavargusi, kad pajėgtum atsispirti.

– Skamba logiškai, – tarė jis.

– Štai ką reikia mėginti padaryti, – kalbėjo ji. – Išstumti jau egzistuojantį objektą ir užimti jo vietą. Jeigu pasiseka, jeigu labai labai pasiseka, gali tapti tuo asmeniu, kurį jis myli ir siekia sunaikinti. Tada visus susikaupusius jausmus jis nukreipia į tave.

Tai begėdė. Juk tai netgi ne tiesa. Tam tikra gašlumo išraiška.

– Panašu į psichoterapiją, – pastebėjo Saimonas.

– Ir taip, ir ne. Kalbėti su tokiu asmeniu reikia su užuojauta, bet ir įsakmiai. Mat visi jie paprastai nori, kad juos kas nors valdytų. Tarkime, tokio žmogaus galvoje skamba balsas, liepiantis daryti tai, ko daryti, kaip jis pats įtaria, tikrai nereikėtų. Tad jis siekia susirasti kokį kitą balsą. Galimas daiktas, labiausiai dėl šitos priežasties jie ir skambina.

Gal tiek pakaks? Gal dabar jau galima pasimylėti, arba kad ir nesimylėti, ir užmigti?

Saimonas paklausė:

– Vadinasi, tu turėtum tapti balsu, skambančiu jo galvoje?

Rausvu piršto galiuku jis perbraukė išilgai jos dilbio, tarsi skaitydamas Brailio raštą. Jei juodu užsitaisytų kūdikį, šis turėtų būti labai gražus, kaip kažin ką. Karamelės atspalvio oda, smulkiomis garbanėlėmis susisukusiais plaukais. Ketė galbūt dar ne per sena susilaukti kūdikio. Galbūt.

– Taip, – atsakė ji. – Būčiau kitas balsas: ne ateivių, ne CŽV ar dar galaižin kieno.

– Mėgintum būti kita, geresnė haliucinacija?

– Visai teisingai. O jei neišdega, paprastai išrausi tokį nuokrušą kad ir iš po žemių ir ištaškai jam smegenis.

Šito paskutinio lašo pagaliau užteko. Saimonas pabučiavo ją, ranka slystelėjo prie jos krūtinės.

Pabudo ji pusę keturių. Dėl visa ko penkias minutes palaukė, jei netyčia vėl suimtų miegas, paskui išsirangė iš lovos. Pasiėmė iš rankinės „Žolės lapus“, įsitaisė svetainėje ir kibo skaityti.

Esu sakęs, kad siela – ne daugiau nei kūnas,
Ir dar sakęs esu, kad kūnas – ne daugiau negu siela,
Ir niekas, netgi Dievas, žmogui nėra viršesnis nei jo paties „aš",
Ir tas, kursai bent furlongą žingsniuoja be užuojautos, traukia į savo paties laidotuves, drobule susisiautęs,
Ir aš arba jūs, net be grašio kišenėje, galime nusipirkti rinktinį sklypą,
Vienas žvilgsnis akies ar viena pupelė ankštyje suardo per visus laikus sukauptą išsimokslinimą,
Nėra darbo ar amato, kurio ėmęsis jaunuolis negalėtų tapti didvyriu,
Ir kiekvienas daiktas, net pats liauniausias, gali tapti visatos stebulės ašimi,
Ir byloju aš kiekvienam vyrui, kiekvienai moteriai: lai jūsų siela rami ir santūri stoja prieš milijonus visatų.

Ketė padėjo knygą ir priėjo prie lango, užsižiūrėjo į snaudžiantį miestą. Iš čia jis atrodė toks tolimas ir žavus, išsipleikęs apačioje, dvidešimt dviem namo aukštais žemiau jos. Miesto žiburiai ir tyla, ir kelios žvaigždės, pakankamai ryškios, kad įspįstų netgi per miesto rūkaną. Gausybė Tribeca* rajono langų, o dar toliau – tik plynas dangus.

Kažin, kur dabar tasai vaikas? Ar miega? Nuojauta Ketei bylojo, kad ne. Ji įsivaizdavo jį kažkur ten, mieste, būdraujantį atviromis akimis, kaip ir ji; galbūt šiuo metu jis irgi žiūri į miestą – pro savo namų langą.

Lukui dabar būtų dvylika. Nuo pat jo mirties dienos Ketė visą laiką tvirtai žinojo, kad jis kažkur yra, – taip pat, kaip žinojo, kad jis jau yra, beveik iškart, kai jis užsimezgė jos įsčiose. Ji niekada nebuvo religinga. Nė už ką neleido, kad sielvartas ją parklupdytų ir priverstų keliais šliaužti į bažnyčią. Gal tai ir būtų padėję, tačiau šitokios paguodos Ketė nenorėjo; jai atrodė, kad tai būtų pats didžiausias įžeidimas: prisigalvoti isteriškų

* Tribeca *(Triangle Below Canal)* – rajonas tarp Hudzono upės ir Brodvėjaus.

įsitikinimų, kurių vaikystėje kaip įmanydama stengėsi atsikratyti. Ką gi, tebūnie: pasiimk mano kūdikį, bet nesitikėk, kad aš prisidengsiu veidą šydu ir ir kniūbsčia pulsiu priešais statulą. Nesitikėk, kad maldingai sudėsiu rankas ar laidysiu balsą giesmėms. Jei būtų ką nors panašaus dariusi, būtų negrįžtamai praradusi save.

Ir vis dėlto Lukas neišnyko visiškai. Ketė neįsivaizdavo, kur jis galėtų būti. Ne rojuje, nevirtęs klaidžiojančia šmėkla, bet kažkur tikrai buvo. Neišsisklaidė kaip dūmas. Tasai žinojimas prasismelkė jai iki kaulų smegenų. Tai buvo vienintelis dalykas, kuriuo ji tikėjo. Tai, ir dar darbas teisingumo labui šitame pavojingame pasaulyje.

Pavojus – tikrasis mūsų gimdytojas?

Kur gyvena mirusieji?

Šitos užuolaidos – ar Saimonas tikrai gali būti patikimas?

Ji šmurkštelėjo atgal į lovą prieš pat saulėtekį. Mieguista nesijautė, nė truputėlio, bet, jei apsimesdavo, kad marina miegas, jei elgdavosi kaip žmogus, jau visai grimztantis į snaudulį, retsykiais jai pavykdavo pačiai save apmulkinti. Greta gulintis Saimonas alsavo ritmingai, kažką sumurmėjo per sapną. Jo niekada nevargino neramus miegas. Ketė stengėsi nejusti už tai jam pagiežos.

Prisišaukti snaudulio ji taip ir nesuskubo: sučirškė jos mobilusis. Buvo dešimt po šešių.

– Čia Ketė Martin.

– Kete, vėl tavasis skambintojas. Jungiu.

Skambino Erna, iš miesto centro. Ketei suspurdėjo širdis. Saimonas pravėrė akis, mieguistai sumirksėjo. Ketė prispaudė pirštą prie lūpų.

– Junk, Erna, – tarė.

Telefone žagtelėjo trumpas elektroninis perjungimo signalas. Ir tada pasigirdo jo balsas:

– Alio?..

Šįsyk iš balso atrodė, kad vaikas netgi dar jaunesnis.

– Klausau. Kas kalba?

– Na... Aš jums jau skambinau. Anksčiau.

– Taip.

Ramiau, ramiau. Stenkis kalbėti dalykiškai.

– Galiu pakliūti į bėdą, – pasakė jis.

– Nepakliūsi į jokią bėdą, jeigu tik leisi man padėti. Ar šiąnakt rašinėjai ką nors ant sienos?

– Ką?

– Ar šiąnakt rašei man žinią? Ant sienos?

– A. Taip.

– Ir ką norėjai tuo pasakyti?

– Na... Tai, ką parašiau.

Saimonas jau sėdėjo lovoje ir stebeilijo į ją išsproginęs akis.

– Tikrai manai, kad tam, kuris miršta, pasiseka? – paklausė ji. – Manai, mirti – geras dalykas?

– Kol kas aš dar lyg ir nenoriu.

– O kas nori, kad tu mirtum?

– Taip turi būti. Aš nežinojau. Jeigu nemiršti ir pats, tai būna žmogžudystė.

– Kas nors liepia tau skaudinti save?

– Aš mušu būgną už mirusius.

– Tai Vitmenas, ar ne? – paklausė Ketė.

– Kas?

– Voltas Vitmenas. Ar tai, ką pasakei, sužinojai iš Volto Vitmeno?

– Ne. Voltas šitaip nekalba.

– Kur tuomet tai išmokai?

– Namuose.

– Paklausyk manęs. Klausykis labai atidžiai. Kažkas liepia tau daryti tai, kas bloga tau pačiam, bloga ir kitiems žmonėms. Tu dėl to nekaltas. Kažkas tave skriaudžia. Pasakyk man, kur esi, ir aš atskubėsiu tau padėti.

– Negaliu.

– Tik nebijok. Nėra nieko, ko tau reikėtų bijoti, bet privalai leisti man tau padėti. Pasakyk, iš kur skambini. Tiek tikrai gali pasakyti. Nieko blogo neatsitiks.

– Kitas bus šiandien.

– Pasakyk, ką tave verčia daryti. Tu neprivalai to daryti.

– Man jau reikia eiti.

– Neik. Tu pakliuvai į bėdą, bet tu dėl to nekaltas. Aš galiu tau padėti.

– Ar manai, kad didelis miestas išgyvens?

– O kaip tu manai?

– Sudie.

Jis pakabino ragelį.

Saimonas pratarė:

– Tai jis. – Pats visas virpėjo nuo karštligiško jaudulio.

– Jis.

– Ir ką jis sakė?

– Pakentėk valandžiukę, gerai?

Vėl sudūzgė mobilusis – Ketė žinojo, kad taip ir bus. Pitas.

– Viešpatie aukštielninkas, – iškvėpė jis.

– Iš kur jis skambino?

– Iš taksofono Bed-Stajuje*.

– Šiandien jie ketina sudoroti dar vieną.

– Jis taip sakė. Ką manai?

– Dursiu pirštu į dangų: nė pati nežinau.

– Ką gi, ačiū už paramą.

– Sakyčiau, jis nusiteikęs rimtai.

– Ir man taip atrodo. Ką reiškia visas tas mėšlas apie Voltą?

– Tiesą sakant, net nenutuokiu. Atrodo, mažasis krušliukas iškalė atmintinai visą knygą.

– Jis sakė tokių žodžių išmokęs namuose. Kaip tai suprasti?

– Jie šneka kas užeina, Pitai. Pats žinai.

– Per kiek laiko gali atvažiuoti į biurą?

– Per dvidešimt minučių. Maždaug.

– Ten ir susitiksim.

Ji išjungė telefoną. Saimonas įsispitrėjęs dėbsojo į ją – visas idealios parengties būklės.

– Reikia lėkti į darbą, – tarė ji.

– Taip, – atsakė jis.

Dabar, šią akimirką, jis buvo toks suknistai žavus: jis, svarbus ir galingas asmuo savame rate, bet tik žiūrovas ten, kur lyg

---

* Bedford-Stuyvesant, taip pat vadinamas Bed-Stuy, – rajonas centriniame Brukline.

žuvis vandenyje jaučiasi ji; jei apsiverstų liežuvis, dabar jį galėtum pavadinti žmona: štai guli ir žiūri į ją tomis nepakenčiamomis drumsto agato akimis, plaukai išsitaršę, tartum įsielektrinę, smakras tamsuoja dygstančios barzdos šeriais. Vieną akimirką jai pasirodė, kad galėtų sustoti, taip imti ir sustoti, spjauti į darbą ir drauge su Saimonu persikraustyti į jo valdas, į jo aukšto oktaninio skaičiaus, bet nepavojingą pasaulį, kupiną prislopintų garsų ir užtikrintą: čia perkamos ir parduodamos prekės terminuotam naudojimui, čia namo nešami seni žemėlapiai ir ąsotėliai, aptikti netikėčiausiose vietose. O ji – jai štai tenka išeiti į nejaukų savo biurą, prikimštą pasenusios įrangos, su nuolat springstančiu oro kondicionieriumi, biurą, kur dauguma darbuotojų – dešiniojo sparno fanatikai arba ne aukštesnio nei „B" lygio studentai, arba pernelyg kreivo mąstymo, kad tiktų darbui korporacijose, pasiglemžiančiose tik pačius geriausius, pačius sumaniausius, kur nenaudėliai tokie pat graudūs ir sutrikę kaip ir didvyriai, kur begalinėje kovoje tarp tvarkos ir chaoso nežvelgsi nė menkiausios grožio kibirkštėlės, nei filosofijos, nei poezijos, kur net pati mirtis atrodo kažkokia pigi ir neskoninga. Ji troško – tik kaip jam tai pasakyti? – surasti jame užuoglaudą, ramiai gyventi šalia jo tame dygiame ir nerūpestingame grožyje, tame įsielektrinusiame pasitenkinime. Ji troško išsinerti pati iš savęs ir prisitaikyti. Bet, žinoma, tokia ji nebūtų jam reikalinga.

Ketė išsiropštė iš lovos.

– Kai galėsiu, paskambinsiu, – tarė.

– Taip, – atsakė jis.

Abu patylėjo. Dabar būtų pats tinkamiausias metas kuriam nors jų ištarti: „Aš tave myliu". Jei jie išvis ketina kada nors tai ištarti.

– Iki, – ištarė ji.

– Iki, – atsakė jis.

Biure buvo tikras Helovynas. Oras tiesiog kibirkščiavo nuo įtampos – Ketė dar niekad nebuvo to patyrusi. Atsitiko tai, ko iš tikrųjų niekad neatsitikdavo: psichopatas paskelbė apie savo

ketinimus, ir absoliučiai visi požymiai bylojo, kad jis ketina įgyvendinti ką sumanęs. Visai kaip kine.

Edas nebetvėrė savame kailyje. Jo plaukai, tiek, kiek jų buvo likę, kone stojosi piestu.

– Užpakalis svyla, – mestelėjo.

– Pavyko ką nors aptikti Bed–Stajuje?

– Nieko. Gaila, kad ne man teko su juo kalbėtis.

– O ką būtum jam pasakęs?

– Manau, jam reikia tėviško asmens.

– Tikrai?

– Tik neįsižeisk. Tvarkeisi su juo tikrai neblogai.

– Kaip sugebėjau, taip tvarkiausi.

– Nenorėjau tavęs įžeisti. Tik manau, kad vyriškiui su juo būtų sekęsi geriau. Paprasčiausias atsitiktinumas lėmė, kad paskambinęs čionai jis užkibo už tavęs.

– Vadinasi, manai, kad moteris, kalbėdama su juo, negali pasiekti tokių gerų rezultatų kaip vyras?

– Nagi, nagi. Neužsipulk manęs šitaip, tu ne Andžela Devis.

Edas buvo vienas iš tų naujosios padermės vyrukų, kurie, regis, manė, kad, jei nebandys dangstyti savo seksistinių ar rasistinių pažiūrų, jeigu įeis, atsisės ir išklos viską tiesiai, vien tai savaime bent iš dalies juos išteisins. Jei jau rasizmo apraiškos neišvengiamos, tuomet, jų požiūriu, kur kas geriau, vyriškiau ir garbingiau nė nemėginti maskuotis. Ketei, jei atvirai, būtų labiau patikęs užmaskuotas.

– Nė nemaniau užsipulti.

– Blogasis tėtukas liepia jam daryti blogus darbus. Taigi įtikinti daryti ką nors gera turbūt labiau pavyktų gerajam tėtukui. Motinos priesakai nebus tokie veiksmingi ar įtaigūs. Motina yra prieglobstis. Ji negali pasipriešinti blogajam tėtukui. Gali nebent paguosti.

– Negaliu net apsakyti, kaip tikiuosi, kad tu klysti.

– Aš ir pats tikiuosi, kad klystu. Bet šitą mažąjį krušliuką mes pričiupsime.

Edo balse buvo justi žudikiškos gaidelės. Jis pats spinduliavo grynu įsitikinimu, jog yra teisus, koks būdingas tik beveik

sumaniems. Kai Edas šitaip prapliupdavo, Ketė išgirsdavo atpažįstamą *skimbt* galvoje. Štai kur tikras žudikas.

– Taigi, – nesiginčijo ji. – Mes jį pričiupsime.

Į atitvarą įžengė Pitas, nešinas puodeliu juodos kavos – Ketei.

– Kaip miela, – ištarė ji.

– Nepajudėjome iš vietos, – pranešė jis.

– Taip nebūna, kad visai nepajudėtume iš vietos.

– Patikrinome daugiau nei dviejų tūkstančių dingusių vaikų stomatologų įrašus. Nė vienas nesutampa su tais dantimis, kuriuos suradome.

– Koks nusivylimas.

– Galima pamanyti, kad tasai pirmas vaikiščias tiesiog išdygo iš po žemių.

– Arba niekas nežino, o gal niekam nerūpi, kad tasai pirmas vaikiščias dingęs.

– Žinau, žinau. Ir vis tiek keista.

– Sutinku. Tikrai keista.

Įsiterpė Edas:

– Gali būti ir taip, kad kažkas tiesiog niekad nepasirūpino nuvesti vaiką pas dantų gydytoją.

– Negalima atmesti ir tokios tikimybės, – sutiko Ketė. – Ar pastebėjote, kaip subyra jo kalba, kai tik jis susijaudina?

– Tęsk, – paragino Pitas.

– Praranda sugebėjimą kalbėti rišliai. Ima svaidytis eilutėmis iš Vitmeno. Arba, kaip pats sako, – iš namų.

– Juo toliau, juo labiau plepa, kas ant liežuvio užeina, – kyštelėjo mintį Edas.

– Gal, – atsakė Ketė. – Bet gali būti ir taip, kad, savo paties išmanymu, jis kalba vis rišliau, o ne kas ant seilės užeina. Nuojauta man kužda, kad eilėraštis ir yra jo kalba. Tai, kas knibžda jo galvoje. Gali būti ir taip, kad, užuot sakęs: „Aš bijau mirties“, – jis išberia: „Ar manai, kad didelis miestas išgyvens?“ – kad nuskambėtų stipriau.

– O tai jau man skamba šiek tiek per stipriai, – pareiškė Edas.

Ketei niežėjo liežuvis iškloti: „Ir tai man kužda nuojauta", bet Edo akivaizdoje apie tai verčiau neprasižioti. Jis panaudotų tai prieš ją pačią. Juk ji – merguželė iš Kolumbijos universiteto, su moksliniu laipsniu, pasukusi į teismo ekspertizės skyrių tik todėl, kad žlugo jos privati praktika. Pernelyg agresyvi ir nepakankamai kvalifikuota. Ir dar pasikliaujanti jausmais bei nuojautomis.

Ji tarė:

– Tai tik variantas, kuris šovė į galvą, Edai. Ar tau neatrodo, kad dabar – pats tinkamiausias laikas išsakyti visokiausias į galvą šaunančias versijas?

Karališka laikysena, aiški panelės mokytojos tartis. Bjaurus įprotis, reikėtų jo atsikratyti. Visa bėda, tai suveikdavo. Dažniausiai.

– Žinoma, žinoma, – suskubo pritarti Edas. – Savaime aišku.

– Vis dėlto to vaikiščio asociacijos gana keistos, – kalbėjo Ketė. Tik dabar jau – vėl įprastu balsu. – Tarsi jis būtų užprogramuotas. Kokia nors sąvoka suveikia kaip jungiklis, ir jam išsprūsta eilutė, bet jo galvoje nėra uždaros grandinės, kad įstengtų pats perprasti jos prasmę. Jis – tarsi indas kažkieno kito norams. Poezija jam kažką reiškia, tačiau ką – šito jis pats nesugeba suvokti.

– Tikėjausi, kad jau būsime užčiuopę kokį siūlo galą, – tarė Pitas. – Juk jie – tik *vaikai.*

– Kažkas juos ruošia ir veikia jų rankomis, – pasakė Ketė.

– Nė nežinau, – atsiliepė Edas. – Kol kas niekas neprisiėmė atsakomybės.

Ketė paprieštaravo:

– Nebent dar gali būti taip, kad tas, kuris tampo virveles, ir nori, kad tie vaikai mums skambintų. Galbūt toks ir yra jo būdas prisiimti atsakomybę.

Pitas pasakė:

– Vakar vakare pradėjau graužti tą Vitmeno knygą. Tiesą sakant, kol kas atrodo nei velnias, nei gegutė.

– Esu sutarusi šiandien susitikti su Vitmeno specialiste iš Niujorko universiteto.

– Gerai.

– Ką dar pavyko sužinoti apie Diką Hartą? – paklausė Ketė.

– Žinių – visas kalnas, – atsakė Pitas. – Bet nėra už ko užsikabinti. Jokių istorijų su berniukais. Net su mergaitėmis. Ničnieko nepavyko atkapstyti. Viskas – absoliučios normos ribose. Mokėsi teisės...

– Kur?

– Kardoze. Ne Harvarde. Keleri metai praktikos, paskui persimetė prie nekilnojamojo turto. Vedė mergaitę iš geros šeimos, praturtėjo, tada metė mergaitę iš geros šeimos ir vedė kitą mergaitę iš geros šeimos, tik dailesnę. Su antrąja žmona susilaukė dviejų dailių vaikučių. Turi didžiulį namą Greit Neke, taip pat – užmiesčio valdą Vesthemptone. Kad ir kaip žiūrėsi – pats normaliausias tipas.

– Jei neminėsime krūvos pinigų, – įsiterpė Ketė.

– Tiesa. Tačiau tai pajamos iš prekybos nekilnojamuoju turtu. Jis nevaldė jokių įmonių, kuriose nuo darbininkų lupami devyni kailiai. Darbuotojai jo nemylėjo, bet nejautė ir neapykantos. Jie gaudavo savo atlyginimus. Jis gaudavo savo pelną. Kalėdinės premijos kiekvienais metais, be to, – pokylis „Rihga Royal".

– Remdamasi savo praktika, – atsakė Ketė, – galiu drąsiai tvirtinti: tik labai nedaugelis turtingų žmonių neturi priešų.

– Visi jo priešai – iš jo paties sluoksnių. Verslo konkurentai, visokie vyrukai, kuriems jis nušvilpė iš panosės sandorį, kurių klientus perviliojo, numušdamas kainas. Tačiau šitokie nejautė jam neapykantos. Ne taip jų sluoksniuose viskas veikia. Tai sakytum klubas. Ir Dikas Hartas – dar vienas padoriausių jo narių.

– O kas girdėti apie sūnų, kurį teko išgrūsti į aną mokyklą Vermonte?

– Vaikinas tiesiog prisivirė košės. Įjunko į narkotikus, nukentėjo mokslai. Taigi mamytė su tėtuku ir išgabeno jį į kaimą. Esu tikras, džiaugsmo iš to jiems buvo nedaug, bet neatrodo, kad problema būtų buvusi itin rimta.

– O ką Dikas Hartas veikė prie Ground Zero?

– Jis buvo vienas iš tų tūzų, kurie reikalavo kuo daugiau erdvės biurams ir parduotuvėms. Vienu žodžiu – opozicija tiems, kurie norėtų įkurti memorialą ir parką.

– O tai jau galėtų būti rimta rakštis visai krūvai žmonių, – pareiškė Ketė.

– Bet – dešimtmečiui vaikėzui...

– Tai dešimtmetis, susikimšęs į galvą „Žolės lapus".

– Išsigimėlis, – įsiterpė Edas.

– Arba mokslinčius, – atitarė Ketė.

– Kartais viena kitam netrukdo, – tarė Pitas.

– Taip, – sutiko Ketė. – Kartais tikrai netrukdo.

Visą rytą ji pratūnojo savo atitvare, laukdama skambučio. Nagi, prisimink, kokiems žinomiausiems literatūros personažams teko šitaip laukti?

Penelopė – laukdama Odisėjo, ji kasnakt ardė, ką per dieną išaudusi

Auksaplaukė – savo bokšte

Snieguolė, Miegančioji Gražuolė ir visos kitos užkerėtos princesės

Jai taip ir nepavyko prisiminti nė vieno pasakojimo, kur laukti būtų tekę vyrui. Bet, kaip pasakė Edas, *ei, neužsipulk šitaip, tu – ne Andžela Devis*. Ji darys, ką gali.

Ketė kelis kartus perklausė įrašą. Peržiūrėjo „Žolės lapus".

Jie ruošiasi mirčiai, bet jie – ne galas, dar tik pradžia,
Jie nieko nenuveda į pabaigą, kad būtų išbaigti ar pripildyti,
Tie, kuriuos pasiima, paleidžiami į erdvę pažiūrėti, kaip gimsta žvaigždės, perprasti vienos iš prasmių,
Jie išskrieja, absoliutaus tikėjimo kupini, sklendžia tarp begalinių visatos žiedų ir niekados nenurimsta.

Mažyli, ką tu nori pasiimti į erdvę pažiūrėti, kaip gimsta žvaigždės?

Pusę vienuoliktos Ketė įsimetė mobilųjį telefoną į rankinę ir patraukė susitikti su Rita Dan į Niujorko universitetą. Fakultetas, kuriame dirbo Dan, buvo įsikūręs Veiverlyje. Kadaise viename iš senųjų pastatų, tik Ketė tiksliai nežinojo, kuriame, buvo įsikūrusi įmonė, kur įsiplieskė gaisras. Ketė žinojo tik istorijos nuotrupas: neva pastato durys buvusios užrakintos, kad darbininkai neįjunktų išsprukti darbo dienai nepasibaigus. Kažkas panašaus. O kartą pastate kilo gaisras, ir visos čia dirbusios moterys atsidūrė spąstuose. Kai kurios iššoko pro langus. Iš vieno šitų pastatų – galbūt to paties, kurio slenkstį ji peržengė, – krito moterys liepsnojančiomis suknelėmis, krito ir rėžėsi į šaligatvį, čia pat, jai po kojomis, o gal šiek tiek tolėliau. Dabar visa ši teritorija priklauso Niujorko universitetui. Dabar čia knibžda tik studentai ir apsipirkinėtojai, čia įsikūrusi kavinė ir knygynas, čia galima nusipirkti Niujorko universiteto marškinėlių.

Ketė pasikėlė į devintąjį aukštą ir prisistatė fakulteto sekretorei, kuri galvos mostu parodė sukti į koridorių.

Rita Dan pasirodė esanti raudonplaukė, penktąją dešimtį įpusėjusi moteriškė, vilkinti žalią šilkinį švarkelį, ryškiai pasidažiusi. Juodu pieštuku apvestos akys, meistriškai parausvinti skruostai. Kaklą juosė gintariniai karoliai, kiekvienas gintaras – kone biliardo kamuolio dydžio. Moteris labiau panėšėjo į senstelėjusią dailiojo čiuožimo šokėją nei į literatūros profesorę.

– Laba diena, – pasisveikino Ketė. Ir valandėlę luktelėjo, leisdama Ritai Dan prisitaikyti. Iki šiol niekas Ketei į akis nepasakė: „Kai kalbėjome telefonu, iš balso nebuvo justi, kad jūs – juodaodė". Bet visiems šmėkštelėdavo tokia mintis.

– Laba diena, – atsakė Rita ir energingai pakratė Ketei ranką. Kažkodėl visiems, kurie patys neįklimpę į bėdą, patinka šnekėtis su policininkais.

– Dėkoju, kad nepagailėjote laiko su manim susitikti.

– Man pačiai malonu. Sėskitės.

Rita mostelėjo Ketei į paklerusį, dirbtine oda aptrauktą krėslą priešais, pati įsitaisė už savo rašomojo stalo. Kabinete kaip pakliuvo mėtėsi šūsnys knygų ir popierių (*manosios netvarkos sesuo*). Ant sienos Ritai už nugaros kabojo Vitmeno portretas –

elektros lemputės didumo senioko nosis, mažos tamsios akutės, spingsančios iš cukraus vatos burbulą primenančių plaukų ir barzdos. Ritos Dan kabineto lange raizgėsi vijoklinis augalas, ūglių tinklu užstodamas Vašingtono aikštės parko vaizdą. Galbūt kadaise prie šio lango glaudėsi liepsnų apsiaustos siuvėjos? Galbūt jos ropštėsi kaip tik ant šitos palangės ir šoko žemyn?

– Taigi, – prašneko Rita Dan. – Norite šį tą sužinoti apie poną Vitmeną.

– Taip.

– Gal galėtumėte tiksliau nusakyti, kas jus domina?

– Tai, kas gali padėti išnarplioti bylą.

– Ar ta byla susijusi su sprogimu?

– Atleiskite, bet aš neturiu teisės atskleisti detalių.

– Be abejo. Byla, su kuria siejamas Voltas Vitmenas. Ar jis gali būti kuo nors kaltinamas?

– Suprantu, skamba keistokai.

Rita Dan suglaudė delnus, ištiestų pirštų galiukais palietė sodriai raudonai nuteptas lūpas. Ketę netikėtai užgriuvo Ritos dėmesio galia. Tiesiog apčiuopiama, lyg būtų spragtelėjęs jungiklis, brangakmenio žybsnis tose tobulai juodu pieštuku apvestose akyse. Šaunu, dingtelėjo Ketei. Rengiesi šitaip vien tam, kad apmulkintum vyrus, tiesa? O iš tikrųjų tu – užsimaskavusi kovotoja.

– Man patinka keistenybės, – tarė Rita. – Dar ir kaip patinka. Gal vis dėlto mestelėsite kokią užuominą, nuo ko pradėsime?

– Tarkime, na... Ar galėtumėte bent apytiksliai nusakyti, kokią mintį Vitmenas skelbė savo skaitytojams?

– Ji buvo gana sudėtinga.

– Suprantu. Tiesiog pasakykite, kas ateina į galvą.

– Hm... Ar jūs išvis ką nors apie jį žinote?

– Šiek tiek. Skaičiau jį, kai mokiausi universitete. Pastaruoju metu paskaitinėjau iš naujo.

– Ką gi, gerai. Vitmenas, kaip tikriausiai pati žinote, – pirmas iš didžiųjų Amerikos poetų, ateities vizijų kūrėjų. Jis garbino toli gražu ne vien patį save. Garbino visus ir viską.

– Tiesa.

– Visą gyvenimą, o gyveno ilgai, jis nuolat taisydavo ir papildydavo „Žolės lapus". Išleido knygą savo lėšomis. Pirmasis leidimas pasirodė 1855–aisiais. Iš viso jų buvo devyni. Paskutinis, kurį jis pats vadino mirties patalo leidimu, dienos šviesą išvydo 1891–aisiais. Galima sakyti, kad jis rašė vieną vienintelį eilėraštį, kuris *buvo* Jungtinės Valstijos.

– Kurias jis mylėjo.

– Kurias jis iš tiesų mylėjo.

– Vadinasi, jį galima vadinti patriotu?

– Tiesą sakant, manau, kad apibūdinti Vitmeną šitaip nebūtų visai tikslu. Juk Homeras mylėjo Graikiją, bet argi apsiverstų liežuvis pavadinti jį „patriotu"? Manau, ne. Tikrai didis poetas nesutelpa į tokius provincialumo rėmus.

Rita paėmė peiliuką popieriui pjaustyti su perlamutrine rankena, pirštu perbraukė ašmenis. Tikriausiai šitaip nepriekaištingai išsipustę galėjo būti anų laikų aristokratai, atsargiai siekiantys sosto, dingtelėjo Ketei. Tikriausiai ir juose glūdėjo štai šitoks nepalaužiamas, nuožmus budrumas.

Ketė paklausė:

– Ar gali būti taip, kad kas nors, skaitantis jį mūsų laikais, suvokia Vitmeną kaip patriotą? Ar galima „Žolės lapus" perskaityti kaip savotišką, smarkiai ištęstą valstybės himną?

– Ką gi, man yra tekę girdėti ir tokių interpretacijų, kad jūs tikriausiai nepatikėtumėte savo ausimis. Bet Vitmenas iš tiesų buvo linkęs į ekstazę. Tarytum savotiškas dervišas. Ar jums neatrodo, kad patriotizmas savaime reiškia tam tikras aiškias nuostatas, kas yra teisinga, o kas – ne? Savo ruožtu Vitmenas tiesiog mylėjo viską, kas yra.

– Be jokios atrankos.

– Ir taip, ir ne. Jis tikėjo likimu. Manė, kad visžalė sekvoja džiaugiasi, sulaukusi kirvio, kadangi medžio lemtis – būti nukirstam.

– Vadinasi, jis neturėjo kokių nors aiškių nuostatų, kas yra gėris, o kas – blogis.

– Gyvenimą jis suvokė kaip trumpalaikį, praeinantį reiškinį. Pernelyg nenuogąstavo dėl mirties.

– Teisybė, – tarstelėjo Ketė.

– Ar tai gali jums būti pravartu?

– Mhm... Ar frazė: „Aš – šeimos narys“, – jums ką nors reiškia?

– Turite omeny, ar prisimenu tokią Vitmeno eilutę?

– Tai ne iš Vitmeno.

– Taip ir maniau. Nors negaliu tvirtinti, kad prisimenu kiekvieną jo eilutę.

– Bet gal ji pakiša jums kokią nors mintį?

– Ko gero, ne. Nebent atskleistumėte kiek platesnį kontekstą.

– Sakykime, tai – tarsi pareiškimas. Jei kas nors imtų ir pasiskelbtų: „Aš – šeimos narys“. Vitmeno kontekste.

– Ką gi. Vitmenas įsijausdavo į visus. Vitmenui nė vieno gyvenimas nebuvo nereikšmingas. Jis kalba apie malūno savininką ir malūno darbininką, apie prakilnią damą ir apie prostitutę, bet niekam neteikia pirmenybės. Visi jam atrodo verti dėmesio ir įdomūs. Jam nuostabus kiekvienas.

– Panašiai kaip tėvas ar motina myli visus savo vaikus, nė vieno neišskirdami?

– Taip, ko gero, galima sakyti ir šitaip.

– O ką pasakytumėte apie darbo bendruomenei idėją?

– Atsiprašau?

– Jei kas nors pasakytų: „Visi mes dirbame bendruomenei“. Vitmeno kontekste.

– Hm... Bijau, kad galiu mažumą nuklysti į lankas.

– Prašau, pamėginkite.

– Ką gi. Pirmąjį „Žolės lapų“ leidimą Vitmenas išspausdino kaip tik tuo metu, kai buvo beįsibėgėjanti pramoninė revoliucija. Kartų kartas fermose gyvenę žmonės masiškai kraustėsi į miestus, vildamiesi praturtėti.

– Ir?..

– Vienas kitas iš tikrųjų susikrovė turtus. Tačiau didžioji dalis liko dirbti fabrikuose – po dvylika valandų per dieną, po šešias dienas per savaitę. Tai buvo agrarinio gyvenimo pabaiga ir pramoninio pradžia. Ar žinote, kad maždaug iki devyniolikto-

jo amžiaus pabaigos neegzistavo visuotinis laiko matavimas? Viename kaimelyje galėjo būti antra valanda, kitame – trečia. Ir tik tada, kai buvo nutiestas transkontinentinis geležinkelis, visiems teko sutarti, kada yra dvi, o kada – trys, kad žmonės galėtų laiku įsėsti į traukinį. Prireikė visos kartos vien įtikinti žmonėms, kad jie privalo pasirodyti darbe kasdien – ir vis tą pačią valandą.

– Visi, vaizdžiai tariant, dirbo bendruomenei.

– Galima sakyti ir šitaip. Vis dėlto šitokio poeto kaip Vitmenas negalima taip paprastai įsprausti į rėmus. Ar jis rašė apie industrializaciją? Rašė. Rašė apie šeimą? Be abejonės. Taip pat rašė ir apie medkirčio triūsą, ir apie seksą, ir apie ekspansiją vakarų pusėn. Jį analizuoti galima kone bet kokiu rakursu – ir visuomet atkapstysi ką nors, kuo, jei panorėsi, galėsi pagrįsti vieną ar kitą tezę.

– Suprantu.

– „Gyvenimą didį, aistringą, pulsuojantį, galingą ir linksmą, duotą mums laisvai veikti pagal dieviškus dėsnius, – aš Žmogų Naujųjų Laikų apdainuoju." Bijau, kad jei primygtinai mėginsite pernelyg sutelkti dėmesį į vieną ar kitą vietą, pražiopsosite platesnę prasmę.

Ketė tarė:

– „Ir mirti yra visai ne tai, ką daugelis vaizduojas, ne tai ir kur kas geriau."

– Atrodo, jūs irgi neblogai susipažinusi su Vitmenu.

– Prisimenu vieną kitą eilutę. Turbūt nebeturėčiau ilgiau jūsų gaišinti.

– Tikriausiai ne kažin kiek jums tepagelbėjau.

Ji grakščiai pakilo – užuojautos pritvinkusi kunigaikštienė, pasiekusi ribą, iki kurios gali kištis į grubaus pasaulio paslaptis, jo užkratus ir pragaištingas stichines nelaimes. Juk esama ir tokių nelaimių, su kuriomis turbūt geriausia galynėtis liaudiškais metodais: giesmėmis, ritualiniais laužais ar pentagramų braižymu.

– Galiu dar kai ko jūsų paklausti? – tarė Ketė. – Bet su Vitmenu tai nesusiję.

– Žinoma, klauskite.

– Ar čia kadaise ir įsiplieskė gaisras, kuriame žuvo daugybė moterų? Šitame pastate?

– Ne, aname, štai ten, už kampo. Dabar ten įsikūręs biochemijos fakultetas.

Ketė atsistojo ir priėjo prie lango. Apačioje viešpatavo ramybė. Į paskaitas skubinosi studentai, o kvartalo gale mirguliavo Vašingtono aikštės parko žaluma.

Vos ištrūkusi į gatvę, ji iš mobilaus paskambino Pitui.

– Ešberis.

– Ką tik kalbėjausi su ta Vitmeno specialiste.

– Išgirdai ką nors naudinga?

– Atrodo, jį galima įsivaizduoti tarsi kokį balsą, raginantį laikytis status quo. Tarkime, jei kraupiomis sąlygomis dirbi kokiame fabrike po dvylika valandų per dieną, po šešias dienas per savaitę, Vitmenas pasakys tau, kad tavo gyvenimas nuostabus, gryniausia poezija, o tu – savojo pasaulio karalius.

– Sakai, tasai vaikis taip ir mano?

– Man atrodo, *kažkas* šitaip mano. Manau, tas kažkas kalba vaiko lūpomis.

– Tu jau grįžti?

– Grįžtu.

– Tai iki.

Kai ji grįžo į darbą, Pitas laukė jos darbo vietoje. Apie Vitmeną net nepaklausė. Tarė:

– Diko Harto žmona mums ką tik šį tą pakišo.

– Ką?

– Paskutinę naktį prieš žūtį jis staiga pašoko iš lovos. Sakė išgirdęs kažkokį triukšmą.

– Triukšmą?

– Kažkokį bruzdesį – ar maža kas gali pasigirsti vidury nakties.

– Išsigando?

– Ji nesakė, kad jis išsigando. Sakė, esą jis girdėjęs triukšmą. Sakė, jog išėjęs pažiūrėti, kas ten.

– Vadinasi, išsigando *ji.*

– Taip. Bet ji vakarais šio to išgeria, kad greičiau užmigtų. Neatrodo, kad ją būtų lengva pažadinti.

– Ir?..

– Jis atsikėlė, išėjo iš miegamojo. Negrįžo gal dešimt minučių. Paskui parėjo, pasakė, kad nieko nenutiko, ir jie abu vėl sumigo.

– Viskas?

– Viskas, – patvirtino Pitas.

– Manai, tai ką nors reiškia?

– Gal ir ne. O tu ką manai?

– Sunku pasakyti. Gal ir nieko.

– Na, ji bent jau prakalbo.

– O duktė?

– Vis dar kvėpuoja tyru oru. Jai visa tai gerokai krestelėjo smegenis.

– Kas girdėti apie sūnų?

– Mondo cooperativo. Neriasi iš kailio, taip stengiasi padėti, kad net baugu. Atrodo, mūsų jaunajam detektyvui visai maloni netikėtai užgriuvusi šlovė.

– Ne jis pirmas toks.

– Kaip paaiškėjo, gana kietas riešutėlis. Buvo giliai nuklimpęs į narkotikus, pastaruoju metu metėsi prie Jėzaus. Toji mokykla Vermonte – iš esmės kalėjimas turtingų tėvų sūneliams.

– Įdomu.

– Nelabai. Juk nemanai, kad gali būti įsivėlęs ir sūnus?

– Ne, nemanau.

– Iš šeimos narių mes nieko nepešime, bent jau nesitikiu. Tai yra nemanau, kad ten būtų ką pešti.

– Gal ir tavo tiesa, – atsakė ji.

Vis dėlto jos sąmonėje nejučia ėmė formuotis paveikslas. Ji gyvai įsivaizdavo Diką Hartą: štai jis netikėtai pabunda, su pižama atsargiai eina per didelį, tamsų namą (Tokie, reikia manyti, nakčiai apsivelka pižamą, ar ne? Tokie jau plinkantys penkiasdešimt trejų metų vyrai, kurių biografijose – jokių narkotikų ar nesantuokinio sekso dėmelių, kurie laiku apmoka visas

sąskaitas, kurių antrosios žmonos iškeliauja į miego viešpatiją, prarijusios keletą nedidelių piliulių.), eina ir dairosi, ar nepamatys ko nors, kas sukėlė tą įtartiną garsą. Kažin, kaip tasai Dikas Hartas jautėsi iš tikrųjų? Ar buvo viskuo patenkintas, ar ramia širdimi? Ar tą naktį jį kamavo kokia negera nuojauta, ten, sočia ir įspūdinga prabanga tvaskančiame Greit Neke? Ketė įsivaizdavo, kaip jis lipa laiptais žemyn, kaip basomis kojomis žengia parketu ar rytietiškais kilimėliais, neaptikdamas nieko neįprasta, bet graužiamas nerimasties kirmino. Ketė įsivaizdavo jį, prisiartinantį prie lango – tegul tai būna svetainės langas, „Thermopane" firmos, uždangstytas sunkiomis brokato portjeromis (juk žmona – interjero dekoratorė, ar ne?); tarkime, langas atsiveria į naktį visai juodą pievelę, apjuostą gyvatvore, nusagstyta rožių krūmais, blizgančią tamsiu baseino paviršiumi. Ketė regėjo Diką stovintį prie lango ir žvelgiantį į lauką. Matė: jis sumojo – veikiau pajuto, nei išvydo, kad pievutėje stovi vaikas, berniukas: kaulėtas, labai tiesus ir budrus, kuoktelėjęs, kupinas pagarbos – tikras sargybinis, stebintis į snaudulį nugrimzdusį Diko Harto namą; panašiai tikriausiai stovėtų partizanas, paskutinį kartą žvelgdamas į kaimą, kurį tuojau padegs, – į tamsius namus, kur žiburys jau užgesintas, o žmonės miega. Vaikas tučtuojau ir būtų išnykęs be pėdsako, tik vaiko kūno kontūrų šešėlis, išsiskaidęs tamsioje dėmėje ten, kur rožės krūmas neaplipęs žiedais. Dikas būtų tik gūžtelėjęs pečiais ir smukęs atgal į lovą, ir patikinęs apdujusią žmoną, kad baimintis nėra ko.

Pitas tarė:

– Tik norėjau tau pasakyti. Pasimatysime vėliau.

– Aš būsiu čia. Prie savo audimo staklių.

– Ką?

– Nieko. Iki.

Ketė vėl atsisėdo prie stalo laukti. Ar gali būti, kad vaikiščias tikrai apsilankė Diko Harto teritorijoje, norėdamas pamatyti savo bendrakelionį į mirtį namuose? Nelabai tikėtina. Ketės sąmonė tik nejučia projektavo vaizdus. Nagi, pripažink: juk norėtum, kad Lukas būtų ten, tamsoje, kad stebėtų tave.

Tu taip šito trokšti, ir taip pat bijai. Jai niekaip nesisekė nusipurtyti vaizduotės brukamo regėjimo: štai ji pati, pro savo buto langą vėlyvą naktį žvelgia į Penktąją gatvę – ir regi jį, trejų metų amžiaus, stovintį ant šaligatvio ir žvelgiantį aukštyn, tiesiai į jos langą. Taip, jis stovėtų ten, tamsiaakis, smalsus, retsykiais pratrūkstantis nevaldomu, nepaaiškinamu juoku, vos vos šleivomis kojomis, pametęs galvą dėl sunkvežimių ir raudonos spalvos.

Ar jis šitaip stovėtų kupinas meilės? Ar vis dėlto įniršio? Ar būtų jai atleidęs?

Įtrūkis tavo širdyje. Ši gydytojo ištarmė nubloškė mane į Kolumbijos universitetą. O paskui atsidūriau čia.

O ką ji nuveikė, kad pelnytų atleidimą? Greitosiomis niekas taip ir neatėjo į galvą.

Tai atsitiko be dešimties minučių penktą.

Ketė žinią išgirdo iš Arono, vyruko, dirbančio su garso aparatūra. Skusdamas pro jos atitvarą, kyštelėjo vidun savo nedidelę, į ūdros snukutį panašią galvą.

– Dar vienas, – metė.

– Ką sakai?

– Ką tik sužinojome. Centriniame Parke.

– O ką žinai?

– Atrodo, viskas taip pat, kaip ir aną kartą. Bomba. Tiesiog prie Betesdos fontano.

Jis nukurnėjo. Ketė pašoko tarsi išsviesta iš krėslo, čia pat koridoriuje įsirėžė į Pitą.

– Šūdas, – tarė Pitas.

– Ką žinome?

– Sukruštas Centrinis Parkas. Sukruštas Betesdos fontanas.

– Vaikas?

– Kol kas dar nežinome. Lekiu ten.

– Aš su tavim.

– Ne. Tu sėdi čia.

Ak taip. Jos pareiga – sergėti telefoną. Nežinia kas gali paskambinti, o jeigu ji atsidurs įvykio vietoje, pašnekovas per jos

mobilųjį girdės ir foninius garsus. Ketė gerai žinojo, kad neverta net pradėti ginčytis.

– Pranešk, kai ką sužinosi, – paprašė.

– Žinoma.

Ji smuko atgal į savo atitvarą.

Vadinasi, jis įgyvendino savo ketinimus. Mažasis krušliukas prišoko prie ko nors parke ir abu drauge išskriejo pasižiūrėti, kaip gimsta žvaigždės.

Ji liko savo darbo vietoje. Daugiau nebuvo kas darą. Visas biuras aplinkui urduliavo ir gaudė – tik ji buvo nejudanti uragano akis. Juos pasiekė pirmosios naujienos. Auka – toksai Henris Koulzas, afroamerikietis, dvidešimt dvejų metų, vedęs, bet su žmona gyvena atskirai. Turi sūnų, penkerių metų, šis gyvena su motina. Dirbo „Burger King" užkandinėje. Nusikaltėlis, pasak liudininkų, – vaikas, gal vienuolikos ar dvylikos metų, vilkintis Niujorko „Mets" beisbolo komandos sportinę striukę, užsimaukšlinęs kažkokią kepuraitę. Henris Koulzas buvo išėjęs pasivaikščioti, tiesiog pasidžiaugti šviesa, pakvėpuoti grynu oru prieš darbo pamainą. Vaikis priėjo prie jo iš užnugario, apkabino – ir sprogo.

Po velnių!

Ketės ausis pasiekė pokalbių nuotrupos iš kitų atitvarų. Šiandien laiko apmąstymams niekam nebeprireikė, tad nebuvo ir privalomojo delsimo iškart po įvykio – Keistenybių Matmens gyventojai jau buvo įsijaudrinę kaip reikiant. Kodėl jūs manote, kad vyriausybei pravartu imtis tokių veiksmų? Ar jūs asmeniškai pažįstate „Al Qaedos" narius? Kada jūsų televizorius pirmą kartą perspėjo jus apie arijų tautos grėsmę?

Ketės telefonas taip ir nesuskambėjo. Ji laukė. Daugiau ir nebuvo ko griebtis.

Ji mąstė apie Henrį Koulzą, brolį iš kitos planetos. Ar veikiau – iš tos pačios planetos, tik kitos šalies. Savaime aišku, ji nepažinojo Henrio Koulzo, o jeigu Edas Šortas ar kuris kitas jo padermės imtų švaistytis kokiais nors apibendrinimais apie tą nelaimėlį ištaškytą močkrušį, ji pati tokiam išakėtų marmūzę. Nuotaika toli gražu ne pati tinkamiausia klausytis visokių klie-

desių. Bet, bala nematė, čia, viena pati nerimastingu laukimu burbuliuojančiame savo pusiau kabinete, ji gali leisti mintims trupučiuką paklajoti. Dvidešimt dvejų metų, jau įsitaisęs vaiką, kurio nepajėgia išlaikyti (ką gali išlaikyti, suvožinėdamas mėsainių bandeles?), retsykiais tikriausiai nevengiantis kokios smulkios suktybės, bandantis šiaip ne taip išsilaikyti paviršiuje, jei ir ne tapti galingu, tai bent išsaugoti orumą, kiekvieną mielą akimirką kovojantis už teisę būti bent kuo nors, už ko nors užsikabinti, nežlugti, neatsidurti netinkamoje vietoje netinkamu metu, nepadaryti klaidos, dėl kurios paskui iki dienų galo tektų švinkti už grotų. Ketė pažinojo Henrį Koulzą. Buvo už jo ištekėjusi.

Nors ne, ne visai. Derilui klojosi kur kas geriau, jis neįstrigo jokiame „Burger King“, buvo galvotas ir neblogos išvaizdos, be to, ir uždirbdavo visai pakenčiamai, išnešiodamas UPS agentūros siutinius (o taip, ką jau ką, o pristatyti siuntinius tas vaikinas tikrai sugebėdavo), ir dar lankė parengiamuosius kursus į teisės fakultetą Hanteryje. Bet iš tikrųjų teisė – ne jo nosiai, argi ne taip? Dikcija, ori išvaizda – viso to jam trūko. Ketės motina niekad nepavargdavo kartoti, jog Derilas jos nevertas. Ketė lankė bažnyčią, mokėsi skambinti pianinu. Jai kadaise kiekvieną vakarą skaitydavo knygas.

Derilai. Aš vis dar retsykiais pagalvoju apie tavo sprandą, apie tavo rankas. Tikiuosi, tau pavyko įsišaknyti Los Andžele. Tikiuosi, tu ir vėl svarstai galimybę studijuoti teisę.

Ketė įsivaizdavo jį žingsniuojantį per Centrinį Parką – taip turbūt ir buvo iš tikrųjų. Štai jis žirglioja, kupinas vilties ir baimės, ir įniršio, puikiai suvokdamas, kokiais nerimastingais žvilgsniais jį palydi jaunos baltosios mamytės, stumiančios vežimėlius – dėl to jis jaučiasi ir pažemintas, ir pamalonintas. Nagi, traukitės iš kelio, kalės. Galbūt Dikas Hartas ir gali rankos mostu priversti dygti dangoraižius, bet tikrai negali vien pačiu savo pasirodymu įbauginti mamyčių Centriniame Parke. Ketė regėjo Henrį Koulzą einantį per aikštelę priešais fontaną, visai taip, kaip kadaise galėjo eiti Derilas: štai jis pakelia galvą, pažvelgia į surauktą angelo kaktą, stambias lyg valstiečio pė-

das – angelą, kuris visuomet stovi čia, ir dieną, ir naktį, išskleistais sunkiais sparnais apglėbęs visus, tačiau dangų siūlantis tik savo numylėtiniams. Atšok nuo manęs, išgama. Savąjį dangų aš susikursiu pats. Ir tavęs ten nebus.

Ir tada, iš užnugario, jį apglėbia dvi liesos vaiko rankos. Ir – akinanti šviesa, ausis draskantis trenksmas.

Ketė kaip įmanydama kurstė vaizduotę, stengdamasi išvysti ir vaikiščią. Peno fantazijai buvo nedaug. Niujorko „Mets" sportinė striukė, kepuraitė. Ketė įsivaizdavo jį nediduką, pernelyg smulkaus sudėjimo netgi jo amžiui, blyškaus, rimto veido: šmėkliška būtybė nenatūraliai žvilgančiomis akimis, smulkiais mitriais pirštais – tikros oposumo letenėlės. Golumas, pakeistinukas. Kadaise jis buvo vangus kūdikis, paskui augdamas išliko pasyvus ir baugus, kažkoks tarytum tuščias, lengvai pasiduodantis bet kokiai įtakai: nežinia kur pasvirti galinti asmenybė, vienas tų paslaptingų padarų, kurių pačioje prigimtyje stinga kažkokios šerdies, nors visiems kitiems ji savaime duota. Visą trumpą savo gyvenimą jis buvo pats tikriausias numirėlių bendruomenės narys, tik ir laukiantis, kol išmuš jo valanda.

Ketė užsisėdėjo darbe iki septynių, kol sugrįžo Pitas.

– Sveika, – tarstelėjo jis.

– Labas.

Pitas kone kniubdamas atsirėmė į jos atitvaro sieną. Ketė dar niekad nebuvo mačiusi jo tokio nusivariusio. Jo akys traiškanojo, veidą išmušė dėmės.

– Ką žinome? – paklausė ji.

– Vaikas, juodukas, užsitraukęs kepurę ant veido. Ir staiga – bum. Nieko daugiau įvykio liudininkai nė negalėjo pamatyti.

– Jis buvo juodaodis?

– Taip tvirtina liudininkai.

Tikriausiai tada, kai skambino, jis manė, kad Ketė – baltoji. Nieko nuostabaus. Juodaodžių vaikai visuomet mano, kad žmogus, atsidūręs artėliau valdžios, turėtų būti baltasis.

Tačiau jai iš balso telefonu irgi atrodė, kad vaikas – baltasis. Juokinga. Du juodaodžiai: farė ir žudikas, abu manantis, kad antrasis turėtų būti baltasis. Tikrai juokinga.

Mes – šeimos nariai. Mes nebeturime vardų.

Ketė tarė Pitui:

– Vadinasi, kalbos apie giminystės ryšius – gana abejotinos.

– Neįtikėtina, kad jie galėjo būti broliai. Sužinosime, kai gausime DNR rezultatus.

– Baltasis vaikiščias ištaškė baltąjį vyrą, o juodaodis vaikiščias – juodaodį.

– Tataigi.

– Juodaodį, dirbusį „Burger King" užkandinėje.

– Adreso, ir to jis neturėjo. Nakvodavo tai šen, tai ten. Pastaruoju metu dažniausiai glausdavosi pas motiną 123-iojoje.

– Kaip iš akies trauktas *ne* Dikas Hartas.

– Net norėdamas sunkiai surastum tiek nepanašų į Diką Hartą.

– Galima pamanyti, kad jie skelbia mums: niekas nėra tikrai saugus. Nesi saugus, jei tu – nekilnojamojo turto magnatas, nesi saugus ir tuomet, jei dirbi už minimalų atlyginimą.

– Labai panašu į tiesą.

– Niekaip negaliu išmesti iš galvos to „mes – šeimos nariai".

– Ką nors būtinai apie tai atkapstysime. Galbūt tai iš kokio neaiškaus japoniško kompiuterinio žaidimo. Ar kokios sektantų bažnyčios.

– Manai, kad tuo viskas ir baigsis? – paklausė ji.

– Tikiuosi.

– Du kvanktelėję berniūkščiai, tvirtinę esą broliai...

– Valgyt nori?

– Taip.

Iš viršutinio stalčiaus ji ištraukė sąrašą patiekalų, kuriuos galima užsisakyti išsinešimui. Jie išsirinko tailandietišką virtuvę.

Pitas tarė:

– Jokios sistemos čia negali būti.

– Pamatysi, kokią nors atkasime.

– Tikrai taip manai?

Ji sudvejojo. Na ir velniai nematė, tiesiog leisk sau išsišnekėti. Juk judu – tik pora pervargusių valstybinės tarnybos darbuotojų, laukiančių, kol pristatys tailandietiško maisto pakuotes. Jokios būtinybės griežtai laikytis taisyklių.

– Štai apie ką galvoju, – tarė ji. – Darosi vis sunkiau įžvelgti kokią nors sistemą, ar ne?

– Šiomis dienomis visi mes mažumėlę nuo proto nušokom.

– Tad štai, tikiuosi, čia šuo ir pakastas. Tikiuosi, kažkas ir siekia, kad mes kai ko neįžvelgtume.

– Nesupratau.

– Norėjau pasakyti, viliuosi, kad įžvelgti vis dėlto yra ką. Viliuosi, kad tai... ne vien atsitiktinumai. Ne chaosas.

– Taip ir nėra.

Ji žiūrėjo į jį įdėmiai, įtemptai. Akimirką jai šmėkštelėjo mintis: štai ką ketinu daryti. Pasigimdysiu dar vieną vaiką ir auginsiu jį toli nuo viso šito, kur nors mažame namelyje kalnuose, prie vis dar neužteršto upokšnio, kuriame tebeplaukioja nemutavusios žuvys, ten mes skaitysime knygas ir neturėsime televizoriaus; aš jau kaip nors susidorosiu su rasizmu ir nuoboduliu, man tikrai pavyks, ir neįsikursiu ištisoms dienoms ant aukštos kokio baro kėdės, aš leisiu laiką namuose, skaitysiu vaikui balsu, o dienomis dirbsiu vietinėje ligoninėje, o gal įsitaisysiu konsultante vidurinėje mokykloje, o gal netgi išmoksiu megzti ir pardavinėsiu megztinius sukruštose amatų mugėse. Jeigu tu dar turi bent kruopelytę sveiko proto, Pitai Ešberi, galvojo ji, tu irgi turėtum šito trokšti. Tu pripažintum, kad mes esame emigrantai, kad gimtoji mūsų žemė mums pernelyg bergždžia, pernelyg dyka, kad iš tikrųjų mes turėtume ilgai nelaukę įsigyti tvirtą, patikimą naudotą automobilį, išvažiuoti į žemyną ir apsidairyti, ką ten galima susirasti.

– Neabejoju, kad tavo tiesa, – tarė ji.

– Tu puikiai padirbėjai. Niekas nebūtų susitvarkęs geriau už tave. To vaiko jau nebebuvo įmanoma išgelbėti.

Ir jo balsas telefonu skambėjo visai kaip baltojo
Ir leidau jam mirti

Ir esu aš perskilęs indas, ir esu aš tuščia taurė

– To mes jau niekad nebesužinosime, ar ne? – ištarė ji.

– Atsipūsk bent valandėlę.

– Stengiuosi.

– Gal tavęs pernelyg neužknis, jei išsakysiu vieną nedidelį patarimą?

– Priklausys nuo paties patarimo.

– Nepainiok viso šito su tuo, kas nutiko tavo pačios vaikui.

Ji linktelėjo, smiliumi patapšnojo smakrą. Turbūt buvo beviltiška kvailystė pasakoti Pitui apie Luką. Tačiau kai dirbi su kuo nors kiekvieną mielą dieną, kitąsyk taip lengva nukreivoti į lankas. Žiūrėk, atsitinka, kad imi ir prišneki jam visokių dalykų. Imi ir pasimyli su juo moterų tualete.

Ji tarė:

– Tikiuosi, nesi ir apie mane susikūręs kokios nors *teorijos*, ką, Pitai?

– Jokiu būdu.

Abu staiga sakytum žado neteko, tyla užsitęsė. Bene ji privertė jį pasijusti nesmagiai? Bene sugėdino? Bala nematė, atkišk jam šį bei tą. Juk jis – geras žmogus, nuoširdžiai tavimi rūpinasi.

Ji tarė:

– Aš taip ir nenuvežiau jo parodyti kitam gydytojui.

– Kad nebuvo ir jokios priežasties vežti.

– Neturėjome nė grašio kišenėje. Draudimo išmoka buvo grynos katino ašaros.

– O gydytojas tau pasakė, kad kaltos susikaupusios dujos. Kad mažus vaikus nuolat vargina visokiausi neaiškūs skausmai ir maudulai. Susikaupusios dujos – diagnozė buvo gana įtikinama.

– Ir neteisinga.

– Juk tu šito nežinojai.

Bet įtariau. Nuojauta šaukte šaukė. Bet pati nusprendžiau patikėti gydytoju. Įtikinau save, kad mažus vaikus nuolat vargina visokiausi neaiškūs skausmai ir maudulai.

– Taigi, – nesiginčijo ji. – Nežinojau.

– Tad ir leisk sau valandėlę atokvėpio. Gali?

Įtrūkis širdyje. Jis įsirangė į lovą pas Derilą ir mane, pasiskundė dar niekad šitaip baisiai nenorėjęs gerti ir numirė. Tiesiog ėmė ir numirė.

– Žinoma, – atsakė ji. – Žinoma, galiu.

Pagaliau pristatė maistą. Juodu pavalgė, šnektelėjo apie kitus dalykus, išmetė tuščias pakuotes. Pitas patraukė atgal į savo kabinetą. Ketė dar kiek pasitrynė darbo vietoje, nors ir be jokios rimtos priežasties. Dabar jau viskas: renkama medžiaga, vyksta tyrimas, kuoktelėję vaikiščiai jau negyvi, o išsiaiškinti, kas jie buvo, – nebe jos darbas. Ketė surinko Saimono numerį. Po sprogimo jis skambino bent tris kartus, paliko žinutes. Be jokios abejonės, jis patikės, kai ji pasakys, jog buvo pernelyg užsiėmusi, kad jam paskambintų, nors tai, aišku, bus melas. Visame skyriuje Ketė buvo mažiausiai užsiėmęs žmogus. Ir atidėliojo pokalbį su Saimonu tik todėl, kad (nagi, pripažink) dar negalėjo su juo kalbėtis, nemanė esanti pakankamai kieta, aistringa ir susivokusi.

Emilija sujungė ją nedelsdama nė akimirkos.

– Kete! Dievulėliau, aš taip nerimavau.

– Atleisk, negalėjau paskambinti anksčiau. Čia tikras beprotnamis.

– Galėsi dabar pat ištrūkti?

– Taip. Susitikime pas tave, gerai? Tiesiog įpilsi man ko nors išgerti ir paguldysi į lovą.

– Būtinai. Aš išsikrapštysiu iš čia maždaug po keturiasdešimt penkių minučių.

Keturiasdešimt penkios minutės – visai neblogas terminas Saimonui. Ką galėjai žinoti, kokie sandorių svyravimai reikalavo neatidėliotino jo dėmesio?

– Tai aš ateisiu apie devynias.

– Sutarta. Kaip jautiesi?

– Pusė bėdos.

– Tvarka. Susitiksime devintą.

Ketė palinkėjo labos nakties Pitui ir išėjo į gatvę. Ketino šiek tiek paklajoti tarp įsibaiminusių miestiečių, kol Saimonas išsikapanos iš savo paslaptingojo verslo brūzgynų.

Ketė patraukė Brodvėjumi. Jei nežinotum, kas šiandien atsitiko, galėtum pamanyti, kad tai tik dar vienas miesto vakaras. Tiesa, šaligatviais plūstanti minia gal ir ne tokia tiršta kaip visada, praeiviai eina gal kiek skubriau, šiek tiek atidžiau dairydamiesi, bet, jei būtum pirmąsyk čionai pakliuvęs atvykėlis iš, tarkime, Mongolijos ar Ugandos, be paprasčiausių turistinių įspūdžių, nieko daugiau neprisigraibytum. Miestas siūbavo atokesnėse, ne iš karto į akis krintančiose vietose, braškėjo per siūles, nerimo sapnuose apie patį save. Gyventojus kaustė baimė, ir dar, taip, kol kas neįmanoma įspėti, kokios sumos pinigų nuplaukia vėjais, kiek atšaukta rezervuotų kambarių, kiek korporacijų svarsto galimybę persikelti į kitą vietą. Tačiau Brodvėjumi vis dar zujo taksi ir sunkvežimiai, parduotuvės vis dar buvo atidarytos, nelaimėliai kaulijo iš praeivių smulkių. Visas miesto mechanizmas, visa nedarni, disonuojanti miesto poezija (tai dėkui, pone Vitmenai) urduliavo lygiai taip pat, kaip ir anksčiau. Tam, kad viskas regimai pasikeistų, reikia ištaškyti pastatą. O šįvakar niekas nedegino budynių žvakelių, glėbiais nenešė gėlių, nesigirdėjo moterų aimanų. Visa kas riedėjo sena vaga.

Keturi žmonės išskriejo į kosminę erdvę pažiūrėti, kaip užgimsta žvaigždės. Visa kita riedėjo sena vaga. O ką turėtų daryti?

Ketė ėjo žemutiniu Brodvėjumi, nužiūrinėdama parduotuvių vitrinas. Ji geidė normalaus gyvenimo panašiai, kaip išalkusi galėtų įsigeisti aštrios rūkytos jautienos su ryžiais. Ji nebenorėjo būti savimi. Tik ne dabar. Šiuo metu, šią akimirką, ji troško būti paprasčiausia moterimi, išėjusia apsipirkti, normaliausiu žmogumi, nenugesusiu ir neatbukusiu, neapsėstu įkyrių minčių, laisvu nuo visko, išskyrus kiekvienam atseikėtą įprastą kaltės bei kartėlio dozę, – vienu žodžiu, eiline mergina, einančia pas savo vaikiną ir turinčia dar trupučiuką laiko.

Parduotuvių vitrinos šioje Brodvėjaus vietoje siūlė džinsus ir bėgimo batelius, nuolaidas kosmetikos prekėms, tai čia, tai

ten – kiniškas gyduoles. Prašmatnesnės parduotuvės buvo įsitaisiusios šalutinėse gatvelėse. Brodvėjus gi – jauniems, nelabai turtingiems, lengvai sužavimiems. Ketė nebebuvo jauna, o ir sužavėti ją – ne taip lengva. Ji galėjo traukti į rytus ar vakarus, pasivaikščioti po kitus rajonus, bet įnikusi į virtinų apžiūrą, jau nebegalėjo prisiversti pasukti į šoną. Pernelyg lėkšta. Geriausiu atveju ji dar gali iš lėto sliūkinti nustatytu maršrutu, apžiūrinėdama vitrinas, pro kurias, šiaip ar taip, tektų eiti, – tada ir situacijos lėkštumas bent bus atsitiktinis: ji tiesiog lūkuriuos devintos valandos.

Iškart, kai kirto Kanalo gatvę, ją vėl apėmė tasai jausmas. Kažkas ją stebėjo. Ketė nesulėtino žingsnio. Ir neatsigręžė. Nesiskubino atsigręžti. Palaukė, kol prieis dar vieną vitriną (visokiausiu šlamštu prekiaujanti krautuvėlė, bet tai ir nesvarbu). Ketė apsimetė žiūrinėjanti prekes, paskui skubriai žvilgtelėjo išilgai gatvės. Nieko, ničnieko. Na, ne visai: baltųjų porelė glaudėsi vienas prie kito lyg du balandžiai, besiiriantys per vėjo genamų šiukšlių debesis; kažkokia senė sėdėjo ant pakrovimo platformos – nukorusi per kraštą suvytusias kojas, makaravo jomis lyg iškaršęs, pervargęs vaikas.

Tačiau jausmas, kad ją kažkas stebi, Ketės taip ir neapleido. Toks dilgčiojantis, bjaurus niežulys sprande.

Ji pasistengė nukreipti dėmesį kitur, įdėmiau pažvelgė į vitrinoje išdėliotas prekes. „Gajos prekybos centras" Brodvėjuje atrodo kiek keistokai – šitokia krautuvėlė labiau tiktų kur nors Ist Vilidže. Vitrina – užversta įvairiausiomis išrausomis: sučiuręs paltas su netikro kailio apykakle, dvi poros geresnius laikus regėjusių ratukinių pačiūžų, žiburiuojantis šokių salės rutulys, maskaradinių kostiumų puošmenų brūzgynai, vyriškos lyties manekeno galva su išsieptais Helovyno moliūgo nasrais, nuobodžiai linksmas visų vaivorykštės spalvų afrikietiškas perukas. Sistemos – jokios: galėjai pamanyti, kad visi tie daiktai atsidūrė vienoje krūvoje dėl to, kad krautuvėlės šeimininkas susišlavė juos iš visų pakampių vildamasis, jog koks nors praeivis susigundys ką nors nusipirkti. Pasaulis duso nuo visokiausių, senų ir naujų, produktų antplūdžio, viską sutalpinti

buvo tiesiog neįmanoma. Tad žemesniuose sluoksniuose paprasčiausias prekių kiekis nesunkiai nurungė polinkį skirstyti į kategorijas.

Ketė valandėlę stoviniavo prie to graudaus gausybės rago. Juk daugeliui pasaulio žmonių visa tai atrodytų kaip tikras lobis, argi ne taip? Turėjai būti vienas iš saujelės privilegijuotųjų, kad perprastum: tie daiktai buvo beviltiškas šlamštas netgi tada, kai buvo nauji – ir tas neva turtingos ponios paltas, ir sutrūkinėjusi porcelianinė piemenaitė, ir plastikinės kokteilių lazdelės, papuoštos to paties plastiko undinėmis.

Tarp žaižaruojančių vėrinių ringių blykčiojo pusiau paslėptas dubenėlis. Nerūpestingai prikrautas aukso atspalvio segių, apjuostas netikrų perlų vėriniu, tačiau kraštelis buvo matyti: blyškus ir švytintis lyg mėnesiena, palei pat briauną dekoruotas kažkokiais simboliais, galbūt gėlėmis, gal jūržolėmis, o gal žvaigždėmis. Šiukšlė, tikriausiai dar viena šiukšlė – kas kita galėtų būti, jeigu jau atsidūrė čia? – ir vis dėlto dubenėlis iš pažiūros neatrodė šlamštas netgi ryškiai apšviestoje krautuvėlės vitrinoje. Regėjos, kad jis švyti pats, blausiai, bet vis dėlto pastebimai, lyg rankinis laikrodis tamsoje, nors buvo baltutėlis, nepaprasto, tobulai gryno baltumo. Kiek įžiūrėjo Ketė, dubenėlis priminė tikrą brangenybę, pakliuvusią į visiškai jai netinkamą vietą, retenybę, per klaidą palaikytą menkaverčiu niekučiu. Juk šlamšto krūvoje retsykiais pasitaiko aptikti ir tokių dalykų, ar ne? Tarkime, da Vinčio piešinys, įsimaišęs tarp botanikos nuotraukų, ar Melvilio laiškai, atsidūrę senų sąskaitų ir pageltusių prekių sąrašų rietuvėje. Ar gali dubenėlis būti tikras senovinis kinų porceliano dirbinys? Ar gali būti toks, kokio Saimonas norėtų savo kolekcijai?

Ketė užėjo vidun. Krautuvėlėje trenkė pelėsiais ir prakaituota vilna, kvapų mišinyje vos juntamai dvelkė ir sandalmedžio smilkalais. Krautuvėlė veikiau panėšėjo į sujauktą kieno nors spintą, o ne į parduouvę. Kūpsojo šūsnys batų, išklibusi kabykla prigrūsta senų švarkų ir megztinių, o apskrita kartoninė dėžutė storu markeriu pakeverzotomis raidėmis skelbė, kad bet kurį daikčiuką iš jos galima įsigyti už penkiasdešimt centų.

Gilumoje, už stiklinio prekystalio, sėdėjo moteris. Atrodė tokia pat sučiurusi ir nudėvėta kaip ir jos siūlomos gėrybės. Žili plaukai draikėsi ant pečių, veidas buvo kažkoks nublukęs, lyg kas būtų nupiešęs jos bruožus, o paskui pabandęs ištrinti. Tačiau laikėsi ji oriai it karalienė, tegul ir sudegusios karalystės. Sėdėjo labai tiesi, iš dešinės pasistačiusi vazą, prikimštą povo plunksnų, iš kairės – ovalų veidrodį: tikra požemių viešpatijos karalienė, pražuvusiųjų ir menkųjų valdovė.

Ketė ir pati pademonstravo savo karališkąją laikyseną. *Neketinu vogčiomis priglobti nieko iš tavo apverktino šiukšlyno.*

– Laba diena, – pasisveikino moteris be menkiausios piktumo ar įtarumo gaidelės. Galbūt ji jau metų metus sėdi tarp šitų daiktų ir laukia, bene šįvakar kas nors pagaliau užsuks.

– Labas, – atsiliepė Ketė – normaliu balsu. – Gal galėčiau iš arčiau apžiūrėti tą dubenėlį iš vitrinos?

– Dubenėlį.

– Taip. Štai tą, jis čia. Prikrautas papuošalų. Ar jis parduodamas?

– Ak taip, dubenėlis. Luktelėkite valandėlę.

Moteris atsistojo. Buvo neįtikėtinai liesa. Vilkėjo nutįsusią suknelę su rožių ornamentu, ant pečių buvo užsimetusi tamsraudonį šalį. Priėjo prie lango, pasilenkė, paprasčiausiai išvertė visą dubenėlio turinį. O šį atnešė Ketei.

– Štai jis, – tarė.

Dubenėlis buvo išties šio to vertas. Matyti plika akimi. Maždaug žvirblio lizdo dydžio, blizgantis; atrodė, kad atspindėdamas jis sustiprina blausią patalpos šviesą. Ketė paėmė jį iš moters rankų. Buvo lengvesnis, nei ji tikėjosi, kone visai besvoris. Net apžiūrėjusi iš arti, Ketė taip ir neperprato, ką vaizduoja palei briauną išpieštas ornamentas. Neatrodė, kad simboliai būtų kiniški. Kiekvienas šiek tiek skyrėsi nuo kitų, bet visi buvo to paties piešinio variantai: ratukas, iš kurio driekėsi laibi spinduliai, vieni tiesūs, kiti banguoti, vieni ilgi, kiti trumpi.

– Gražus, – tarė Ketė.

– Aš nežinau, iš kur jis.

– Ar jis parduodamas?

– Kainuoja dešimt dolerių.

Ketė akimirką sustingo, apnikta absurdiškos abejonės: jei daikčiukas tikrai toks puikus, koks atrodė, kodėl jis toks pigus?

– Perku, – ištarė ji.

Ji padavė moteriai dešimt dolerių, luktelėjo, kol ši suvynios dubenėlį į laikraščio skiautę. Ketė nutarė padovanoti dubenėlį Saimonui. Niekada nebuvo pirkusi jam nieko panašaus, jei ką ir dovanodavo, tai tik knygas, o kartą nupirko kaklaraištį, kuriuo Saimonas susižavėjo, kai juodu kartu lankėsi „Barneys". Iki šiol ji nedovanojo jam nieko, kas sietųsi su jos pačios grožio suvokimu, nieko, kas būtų skirta prisijungti prie kruopščiai surinktų grožybių, kurias jis saugojo savo valdose. Tiesiog nedrįso.

Moteris įbruko suvyniotą dubenėlį į seną plastikinį „Duane Reade" maišelį. Padavė Ketei.

– Tegul jis suteikia jums džiaugsmo, – palinkėjo.

– Ačiū, – padėkojo Ketė. – Taip ir bus.

Žengdama per krautuvėlės slenkstį, ji išgirdo bildesį. Šuoliuojančio arklio kanopų dundėjimas. Ketė sustingo. Štai jis – atskrieja tiesiog jos link. Bėras arklys, be raitelio, šuoliais lekiantis Brodvėjumi. Vieną akimirką visas pasaulis susverdėjo ant savo ašies. Dėjosi kažkas siaubinga, kažkas neįmanoma. Bet tuojau pat pasaulis vėl pasviro įprastu kampu. Juk tai tik iš kažkur ištrūkęs arklys. Tik tiek. Sucypė automobilio stabdžiai – kažkas stengėsi išsilenkti šuoliuojančio gyvulio. Kitas automobilis suskato signalizuoti. Arklys bėgo pačiu gatvės viduriu, kanopos skėlė kibirkštis. Neilgai trukus kaukdama, blykčiodama švyturėliais, pasirodė ir arklį persekiojanti policijos mašina. Juk kažkur ten, gatvės gale, esama arklidžių, argi ne taip? Ten laikomi raitosios policijos arkliai. Ketė vis dar stovėjo prisiglaudusi krautuvėlės tarpduryje. Arklys prašuoliavo pro šalį. Tikras gražuolis, šito nepaneigsi. Prašvilpė rudas blizgantis šonas, suplevėsavo juodi karčiai. Nuostabi kažko senovinio apraiška, prasprūdusi pro įtrūkį laiko kilpoje. Arklys neatrodė išsigandęs. Bėgo, ir tiek. Jam iš paskos nuvažiavo švyturėliais mirksinti policijos mašina. Arklys lyg niekur nieko šuoliavo toliau, persekiojamas automobilio.

Krautuvėlės šeimininkė sustojo tarpduryje greta Ketės.

– Siaubas, – ištarė.

– Dievulėliau.

– Jau antras kartas šį mėnesį.

– Tikrai?

– Kažko jie įsibauginę, – tarė moteris. – Anksčiau niekada šitaip neatsitikdavo.

– Kaip manote, kas juos gąsdina?

– Kažkas tvyro ore. Gyvuliai jaučia.

Ketė ir toji moteris stovėjo ant slenksčio, žiūrėdamos arkliui pavymui, šis nutolo Brodvėjumi ir dingo žviegiančių stabdžių ir kaukiančių garso signalų sumaištyje, nusinešdamas ritmingą kanopų kaukšėjimą ir nenutrūkstamą sirenos gausmą. Kas bus, kai arklys pasieks Kanalo gatvę?

– Tikiuosi, dubenėlis neišsprūdo jums iš rankų? – paklausė moteris.

– Ką? O, ne.

Ketė susizgribo spaudžianti dubenėlį prie krūtinės, lyg norėdama jį apsaugoti, o gal nesąmoningai stengdamasi juo tarsi skydu prisidengti pati.

– Gerai.

Krautuvėlės šeimininkė linktelėjo. Vieną akimirką galėjai pamanyti, kad viskas nutiko tik tam, kad Ketė netektų dešimt dolerių kainavusio dubenėlio, o jį pardavusi moteris apsidžiaugė įsitikinusi, kad visas baigėsi ne taip jau blogai.

Abi moterys lydėjo akimis tolstantį arklį. Taip ir neišgirdo jokio apie susidūrimą bylojančio dunkstelėjimo. Arklys pasiekė Kanalo gatvę ir sustojo, atšlijo pritūpdamas ant užpakalinių kojų. Iš automobilio pabiro policininkai. Brodvėjaus ir Kanalo gatvės sankryžoje užvirė triukšminga sumaištis, švysčiojo žmonės ir šviesos, o virš jų – nerimstanti arklio galva. Sublykčiojo arklio akys ir dantys, ir nutįsusių seilių siūlelis, blizgantis gatvės žibinto šviesoje.

– Oho, – iškvėpė Ketė.

– Kažkas juos baugina, – pakartojo moteris.

– Ko gero, – sutiko Ketė.

Lygiai devintą (nejaugi tai toks blogas, nevilties padiktuotas įprotis – visada ir visur prisistatyti laiku?) Ketė pasisakė, kas esanti, durininkui Džozefui ir užsikėlė į viršų. Saimonas pasitiko ją prie durų. Apglėbė, palietė lūpomis plaukus.

– Dievulėliau, – sukuždėjo. – Viešpatie Dieve.

– Bjaurastis viena, – ištarė Ketė.

Saimonas pasodino ją ant sofos, atnešė gėrimo. Ketė viską jam išpasakojo. Saimonas, suraukęs antakius, godžiai gaudė kiekvieną žodį.

– Viešpatėliau, – pakartojo, kai ji baigė pasakojimą.

– Taigi, panašu, kad viskas baigta, – tarė ji.

– Negali būti, kad tuo viskas ir baigtųsi.

– Turiu omeny – viskas baigta man. Abu vaikiščiai negyvi. Nuo šiol vėl kalbėsiuos su įprastais priplaukėliais.

– Taigi dabar bus tik – kas? Pomirtinis tyrimas?

– Taigi. Ilgai tikriausiai netruks. Du vaikiščiai, kuriuos viskas užkniso, panašu, sudarė tam tikrą sutartį, įkvėpimo tikriausiai sėmėsi iš teroristų. Naršydami internete sužinojo, kaip pasigaminti vamzdinę bombą. Tiktai neaišku, kodėl nesulaukiame jokios žinios iš jų tėvų.

– O kaip tu manai – kodėl?

– Neigimas. Visai paprasta. Jei paskambinsi į policiją ir sulauksi patvirtinimo, viskas – tai bus iš tikrųjų, nepaneigiamai įvykę. O kol neskambini į policiją, vis dar gali save įtikinti, kad vaikas tiesiog pabėgo iš namų.

– Manai, tie berniukai buvo skriaudžiami?

– Gali būti. O gal ir ne. Kartais ima ir paaiškėja, kad šitokių vaikystė buvo visai normali.

– Tu alkana?

– Ne. Pavalgiau.

– Nori dar išgerti?

– Norėčiau.

Jis paėmė iš jos taurę. Staiga jai užgniaužė gerklę ir ji apsipylė ašaromis. Vieną akimirką nė nemanė verkti, o kitą – jau sriūbavo pasikūkčiodama. Rauda veržėsi galingais, purtančiais pliūpsniais. Saimonas apkabino ją.

– Viskas gerai, – ištarė tylutėliai. – Nieko, nieko, viskas gerai.

Bet Ketė negalėjo liautis verkusi. Nenorėjo liautis. Davė valią ašaroms, raudojo, springdama kūkčiojimo konvulsijomis, sunkiai gaudydama kvapą. Tarytum jos stemplėje būtų įstrigęs akmuo, ir dabar ji stengtųsi išverkti jį lauk.

– Viskas gerai, – kartojo jis. – Viskas gerai.

Galų gale ašarų srautas išseko. Ketė dar valandėlę nekrustelėdama tūnojo Saimono glėbyje.

– Atleisk, – ištarė.

– Nieko baisaus.

– Tiesiog susimoviau.

– Man taip neatrodo.

– Tie berniukai skambino man, o aš nesugebėjau jiems padėti.

– Viskas, jau viskas.

Ji valandėlę patylėjo svarstydama, ar verta pasakoti apie tai, kad juodaodis berniukas, kalbėdamas su ja telefonu, manė, kad ji – baltoji. Nusprendė, kad vis dėlto neverta. Žinojo, kad jos neįtikins jokie jo įtikinėjimai. Ji manė, kad vis tiek reikėtų apie tai su juo pasikalbėti – nagi, jei ne dėl ko kito, tai dėl jųdviejų pačių *artimo ryšio*, – tačiau jautėsi išsunkta, jai rūpėjo visai kiti dalykai, nesinorėjo kvaršinti galvos, viskas tą akimirką ir taip buvo per sunku.

Pasakė ji štai ką:

– Net nebežinau, ar galėsiu ir toliau daryti tai, ką dariau iki šiol.

– Tau reikėtų pamiegoti.

– Žinau. Tik kažin, ar rytą bus geriau.

– Tai palūkėkim ir pamatysim, sutarta?

– Taip. Ak, tiesa, aš tau kai ką atnešiau.

– Štai kaip?

– Luktelėk sekundę.

Ji atsistojo, truputį svirduliuodama. Jau spėjo mažumą apkvaisti. Ištraukė iš rankinės dubenėlį, padavė Saimonui.

– Neturėjau kada padoriau įpakuoti, – tarė.

Saimonas išėmė dubenėlį iš plastikinio vaistinės maišelio, nuplėšė laikraštį. Ir štai – dubenėlis jau jo rankose. Iš tikrųjų

nuostabus daikčiukas. Dabar tai buvo dar akivaizdžiau – šiame kambaryje, į kurį įleidžiamos tik pačios nuostabiausios retenybės.

– Oho, – ištarė Saimonas.

– Aptikau jį visokio laužo krautuvėlėje. Bet tikrai gražus, ar ne?

– Taip.

– Kiniškas?

– Ne. Tokio iki šiol dar nesu matęs.

Saimonas pastatė dubenėlį ant kavos staliuko. Dubenėlis švytėjo it opalas, atrodė tartum nusagstytas mažulytėmis kibirkštėlėmis.

– Ačiū, – padėkojo Saimonas.

– Patinka?

– Taip. Patinka.

– Tiesiog aš... pastebėjau jį tokioje keistoje mažytėje krautuvėlėje – ir man pasirodė, kad tau turėtų patikti.

– Iš tikrųjų patinka. Netgi labai.

– Gerai. Džiaugiuosi.

Jis atsistojo.

– O dabar, – tarė, – tau pats metas griūti į lovą.

– Tai jau taip.

Ji viską suprato tada, kai jis uždėjo ranką jai ant peties. Jo prisilietimas buvo švelnus ir kupinas gerumo, bet – kažkas pasikeitė. Ketė apglėbė ranka jo juosmenį. Kažkas tikrai pasikeitė.

– Nagi, – ištarė jis.

Juodu nuėjo į miegamąjį. Ketė ėmė rengtis.

– Tu irgi gulsi? – paklausė.

– Dar ne. Juk dar anksti. Turiu susidoroti su visa mėšlo krūva.

Ketė nusirengė ir atsigulė. Saimonas prisėdo ant lovos krašto, apkamšė ją antklode. Buvo toks švelnus, kad geriau negalėjai nė norėti. Tačiau kažkas buvo nebe taip, kaip turėtų.

Ketė pasakė:

– Pernelyg ilgai nevakarok, gerai?

– Gerai.

Ji paėmė jo ranką, paglostė pirštų galus.

– Saimonai, – ištarė.

– Mmm?

Nagi, pasakyk. Anksčiau ar vėliau vienas iš jūsų turėtų pasakyti.

– Aš tave myliu.

– Aš irgi tave myliu.

Lengva. Ir savaime suprantama. Liežuvis nekliuvinėja. Ir vis dėlto.

Jis pabučiavo ją. Tada užgesino šviesą ir išėjo iš kambario.

Suvokimas nušvito, kai Saimonas uždarė duris. Ji raudojo jo glėbyje. Ji atnešė jam dovaną, ji su nervingu jauduliu laukė jo reakcijos. Per visą jų bendravimo laiką ji pirmą kartą nebebuvo stipri ir ciniška, nebebuvo viską perprantanti, lyg iš akies traukta policininkė. Pirmą kartą ji buvo tokia pat, kaip ir visos kitos moterys (o kitų moterų, be jokios abejonės, buvo, ir ne viena): trapi, reikalinga paguodos, trokštanti jam įtikti, dėkinga už dėmesį.

Ji labai stengėsi nuvyti šią mintį į šalį. Dėl Dievo meilės, juk tai tik vienas vakaras. Suknista krizė. Ir kas tokiomis aplinkybėmis neištižtų? Rytą ji vėl bus tokia kaip visada (tik ar tikrai?). Taip juk nutinka, kai du žmonės artimiau vienas kitą pažįsta. Kiekvienam kartais atsitinka pratrūkti, negali išsilaikyti visą laiką toks pat. Tai ir yra tikrasis artumas. Kai gali įžiūrėti tikrąją kito esybę, permatyti kiaurai išorinius apžavus. Kai tau visai nereikia, – kai nesinori, – kad tave sergėtų nuo visų baimių ir abejonių, nuo ašarų proveržio, nuo savigraužos priepuolių.

Tačiau nuojauta atkakliai kuždėjo tą patį. Dabar ji Saimono akyse – jau sugadinta. Jau nebe nuostabi retenybė. Nebe rūsti juodoji teisėsaugos deivė. Ji virto ta, kuri sugniužo, kuriai prireikė pagalbos, kuri laukė jo sprendimo.

Ji jau suprato, kaip viskas susiklostys. Ar bent manė, kad suprato. Saimonas nėra blogas žmogus, ir dabar, sėdėdamas kitame kambaryje, jis nesvarsto, kaip kuo greičiau jos atsikračius. Bet, kaip ji įtarė, toje vietoje, kur jame slypėjo geismas ir susižavėjimas, dabar atsivėrė tuštuma. Saimonas net nesusimąstys apie tai. Rytą atneš jai puodelį kavos. Bus toks mielas,

nors prie žaizdos dėk. Nieku gyvu neapleis jos tokiu momentu, kol bus jai labai reikalingas. Tačiau irimo procesas jau prasidėjo, nebesustabdysi. Ketė jautė tai ir suprato: galbūt užtruks dar keletą mėnesių, bet jau artėja jo susidomėjimo ja pabaiga. Po trupučiuką jo sąmonėje formuojasi naujas jos įvaizdis: moters, su kuria jis kadaise susitikinėjo. Ir tai nestebino. Bent jau nelabai. Saimonas buvo kolekcionierius. Pagaliau Ketė perprato, kad jis kolekcionuoja savo praeities epizodus ir kad kada nors pasieks dabartį, kurioje bus vedęs gražią ir protingą baltąją moterį, bendraamžę ar kiek jaunesnę, augins vaikus ir tik retsykiais prisimins jaunystės dienas, kai, užuot mokėjęs už vaikų mokslą, pirkdavo meno dirbinius ar retas senienas, kai lankėsi tik nedaugeliui žinomuose restoranuose ir klubuose, kai draugavo su „Mark Morris" kompanijos šokėja, paskui – su bienalėje sutikta menininke, kuriančia instaliacijas, o dar vėliau, neilgai, – su vyresne už save juodaode moterimi, teismo ekspertizės psichologe, kuri dalyvavo tiriant anuos teroristų antpuolius, kuri pati kalbėjosi su tikrais teroristais.

Juk jis tiesiog iš prigimties tam užprogramuotas. Sumanus vaikinas iš Ajovos, tobulai sudėtas ir ambicingas – be jokios abejonės, jam norisi, jam tiesiog būtina kaip reikiant išsišėlti ir tik paskui nusėsti tame gyvenime, kuris laukia jo nuo pat užsimezgimo motinos įsčiose akimirkos. Visa tai nulemta iš anksto. Jeigu anąsyk juodu su Kete ir nebūtų susitikę, jis gana greitai būtų susiradęs kokią kitą spalvingą asmenybę. O jo tikroji teisėta žmona visą tą laiką laukia jo kažkur ateityje.

Ji, Ketė, – tik kolekcionieriaus rinkinio eksponatas, argi ne taip? Egzotiškas pavyzdėlis – vyrai visą laiką taip manė. Neištižusi, neįtikėtinai kompetentinga juodaodė mergina, perskaičiusi gerokai daugiau knygų nei tu, spjovusi į tokius niekus kaip jauki namų aplinka, maža to, galinti sutrinti tave į miltus bet kokiame žaidime, kokį pats pasirinksi. Šitokia kieta mergina juos patraukdavo, bet dėl nervingos niekas neskuba pamesti galvos. Maždaug: taip mes nesitarėme, ar ne? Galbūt juodu su Derilu kaip nors drauge būtų ištvėrę Luko netektį, tačiau jos gedėjimas buvo tai, ko pakelti niekaip nebepavyko. Derilas ga-

lėjo guosti ją mėnesį ar du. Tačiau ne ištisus metus, ypač kai joje neliko nieko jam pačiam. Kai ji be paliovos kartojo pražudžiusi jų vaiką, nuolat išvadindavo vyrą kvailiu už tai, kad jis mano ją mylįs. Ką gi, jeigu panašius dalykus kartosi dažnai, galų gale kas nors ims ir patikės.

Ir kas galėtų kaltinti tuos vaikinus už tai, kad neria į krūmus, kai paviršiun išsiveržia visas kunkuliuojantis mėšlas? Pačiai Ketei tai irgi nėmaž nepatiko.

Sučirškė jos mobilusis. Ketė pašoko iš miego: jau buvo įpratusi klausytis, ar nepasigirs šis garsas. Bet kurgi telefonas? O kur ji pati? Ak taip, pas Saimoną. Saimono lovoje. Jo paties šalia nebuvo. Laikrodis rodė be septyniolikos minučių pirmą. Ketė išsiropštė iš lovos. Buvo nuoga. Nusverdėjo į svetainę, kur Saimonas sėdėjo prie tūkstančio metų senumo graikiško–itališko stiliaus stalo, įnikęs į savo nešiojamąjį kompiuterį.

– Mano mobilusis, – sugirgždėjo Ketė.

– Nebuvau tikras, kad verta tave žadinti, – atsakė Saimonas.

Ji iškrapštė telefoną iš rankinės, užmetė akį į praleistą skambutį. Pitas.

– Kas dedasi? – paklausė.

– Gal nori atsipėti, kas ką tik įžengė į septintąją nuovadą? Ogi Voltas Vitmenas.

– Ką?

– Įsivaizduok sau. Kažkokia senė, kuri tvirtina esanti suknistas Voltas Vitmenas. Įrėpliojo tiesiog į septintąją nuovadą ir pareiškė norinti pasiduoti policijai. Ten dabar ir esu.

– Šūdą mali.

– Kalbu kuo rimčiausiai. Ji skelbiasi esanti mūsų kaltinamųjų motina, o vardu – Voltas Vitmenas.

– Tai bent, velniai parautų.

– Ji žino apie visą tą kebeknę su Vitmenu. Dėl to tau ir skambinu.

– Lekiu.

– Kur septintoji žinai?

– Žinau.

Ji išjungė telefoną. Saimonas jau buvo pašokęs iš kėdės, visas – vien jaudrios akys ir ausys.

– Kas dedasi?

– Voltas Vitmenas atėjo pasiduoti policijai. Bet paaiškėjo, kad Voltas Vitmenas – moteris.

– Ką?

– Paskambinsiu tau vėliau.

Ji nėrė atgal į miegamąjį, ėmė paskubomis rengtis. Saimonas lipo jai ant kulnų.

– Kete! Kas čia dedasi? – paklausė.

– Tegul mane griausmas, jei žinau.

Ji niekaip negalėjo nusipurtyti prikibusios minties: štai dabar jam turbūt pasiutusiai norisi ją išdulkinti.

Ketė apsirengė. Saimonas palydėjo ją iki durų. Ketė pabučiavo jį ant slenksčio. Abiem rankomis suėmė jo veidą ir švelniai, lengvai prisilietė lūpomis.

– Paskambink, kai tik galėsi, – paprašė jis.

Ketė akimirką sudelsė. Ant kavos staliuko stovėjo dubenėlis: kuklus, bet tobulas, tviskantis it ledokšnis iš gatvės sklindančiame švytėjime. Vadinasi, jis – ne tokia jau nuostabi retenybė, kitaip būtų suradęs vietą ant senovinių lobių lentynos, bet jį padovanojo ji, Ketė, ir ji žinojo, kad Saimonas dubenėlį išsaugos. Tarkime, vėlų vakarą grįžęs namo galės pasidėti į jį raktus arba sužerti palaidas smulkias monetas.

– Lik sveikas, brangusis, – tarė ji. Karališka laikysena. Aiški panelės mokytojos tartis.

Moteris sėdėjo septintosios policijos nuovados trečiajame tardymo kambaryje. Su ja buvo Pitas, taip pat ir kūningasis Bobas (jo akys visai kaip mopso, visas trenkia prisvilusiais skrebučiais), ir baisuoklis Deivas („Duran Duran" muzikantų stiliaus šukuosena, iš po marškinių apykaklės ropojantys tatuiruotės ūseliai – vienas Dievas težino, kokiam ant viso likusio jo kūno

ištatuiruotam padarui jie priklausė) – FTB. Ketę pas juos atlydėjo apveidus Lotynų Amerikos kilmės detektyvas.

Moteris, gal šešiasdešimties metų, tiesi lyg skrybėlių stovas, sėdėjo ant sukiužusios kėdės. Žili jos plaukai – balti lyg arktinis sniegas, net akinantys švytinčiu nepalytėtu baltumu – buvo susukti į kietą mazgą virš ilgo blyškaus kaklo. Ji vilkėjo beformę baltintos kavos atspalvio suknelę ir vyrišką tvido švarką atlenktais rankogaliais – kyšojo kukliai pilko dryžuoto pamušalo juostelės. Rankas išskėstais ilgais pirštais ji buvo tvarkingai padėjusi ant stalo, tarsi laukdama, kol jai kas padarys manikiūrą.

Akimirką Ketei šmėkštelėjo: juk tai ta pati moteris, iš kurios pirkau dubenėlį. Bet moteris nebuvo ta pati. Žinoma, ne. Vis dėlto iš pažiūros galėjo būti vyresnioji anos sesuo.

– Labas, Kete, – pasisveikino Pitas.

Kūningasis ir Baisuoklis sutartinai linktelėjo.

Ketė kreipėsi į sėdinčią moterį:

– Man sakė, kad jūs – Voltas Vitmenas.

– Berniukai šitaip mane vadina, – atsakė moteris. Jos balsas buvo stiprus, skaidrus ir netikėtai žemas, kalbėjo ji aiškiai tardama kiekvieną žodį.

– Moteriai – gana neįprastas vardas, – tarė Ketė.

– Aš irgi nepaprasta moteris.

– Matau.

– Atėjau pranešti jums, kad jau prasideda, – tarė moteris.

– Kas prasideda?

– Dienų pabaiga.

– Gal galėtumėte pasakyti kiek konkrečiau?

– Nekaltieji sukyla. Tie, kurie rodėsi patys tyriausi, – juose slypi pavojus.

– Ką norite tuo pasakyti?

– Tas pats poreikis, amžinas poreikis, niekad nesibaigiantis pasaulio poreikis pratęsti gyvybę.

– Paklausykite, ponia... – prasižiojo Kūningasis.

Ketė suskubo jį pertarti:

– Ką gi, su savo Vitmenu jūs susipažinusi.

– Reinkarnacija tikite? – paklausė moteris.

– Turbūt nelabai.

– Patikėsite.

– Ar jūs – naujasis Volto Vitmeno įsikūnijimas? – paklausė Ketė.

Moteris žvelgė į ją su ilgesio persmelkta meile. Jos akys buvo padūmavusios, mėlynos, keistai, skaidriai mėlynos, beveik kaip albinosės, žvilgsnis nesutelktas. Jei nebūtų žinojusi, kad yra kitaip, Ketė būtų pamaniusi, kad moteris akla.

Moteris tarė:

– Jau metas.

– Metas kam?

– Pradėti iš naujo.

– Pradėti iš naujo – ką?

– Pasaulį. Sužalotam pasauliui reikalinga nauja pradžia.

– Ir kaip jūs įsivaizduojate tą naują pasaulio pradžią?

Moteris apgailestaudama palingavo galvą.

– Berniukai, šiaip ar taip, jau buvo negyvi, – pasakė.

– Kokie berniukai?

Neatrodė, kad moteris būtų smarkiai pakrikusi. Balzganos jos akys žvelgė ramiai, žvilgsnis nelakstė. Blyškiai rausvos lūpos nevirpčiojo. Ji paaiškino:

– Jie niekam nebuvo reikalingi. Vieną paliko Bafale, tiesiog skersgatvyje. Jis nesvėrė nė pusantro kilogramo. Kitą nusipirkau iš prostitutės Niuarke už du šimtus dolerių. Vidurinysis buvo tokios ypač nemalonios ypatos Ešberi Parke sekso vergas.

– Paaiškinkite, ką, jūsų manymu, jūs ir berniukai darote.

– Mes bandome antraip pasukti tėkmę.

Baisuoklis paklausė:

– Kam jūs dirbate?

Moteris pažvelgė į Ketę – tokiu nuvargusiu, supratingu, švelniu žvilgsniu. Tarė:

– Jau pats metas skelbti pranešimą. Laukti paskutiniojo nebegalime. Jis gaišta ilgiau, nei tikėtasi.

– O kas tasai paskutinis?

– Neberandu jo. Nejaugi bus iškeliavęs namo?

– Namo, tai – kur?

– Gal nueisite jo paieškoti? Jūs jam patinkate. Man atrodo, jis jumis netgi pasitiki.

– Kur turėčiau jo ieškoti?

Moteris atsakė:

– Rivingtono gatvė, 327. Devynioliktas butas. Jeigu jis ten, pasirūpinkite juo.

Moteris nusišypsojo. Jos dantys buvo visai smulkūs, tobulos formos, simetriški kaip vėrinio karoliukai.

Pitas pasitikslino:

– Norite pasakyti, kad berniukas yra Rivingtono gatvės 327–ajame name?

– Sakau, kad ten jis gali būti, – atsakė moteris. – Argi nežinote, kaip sunku suvaikyti savo vaikus. Kad ir kaip stengiesi.

– Jis ginkluotas? – paklausė Pitas.

– Nagi taip, žinoma, – atsakė moteris.

Pitas atsigręžė į Baisuoklį.

– Važiuojam.

Ketė labai gerai žinojo, kas dar važiuos su jais. Jeigu tame bute iš tikrųjų sėdi mažas berniukas su bomba, jį smogikų būrys akimoju ištaškys į skutelius. Šiuo momentu niekam ir į galvą nebūtų šovę mėginti paimti jį gyvą.

– Sėkmės, – tarė Ketė.

Moteris atsisuko į ją:

– Argi jūs nevažiuojate?

– Ne. Aš lieku čia pasikalbėti su jumis.

– Jums reikėtų važiuoti. Jeigu jis ten, tik jus ir norės matyti.

– Ko jau nebus, tai nebus, ponia, – mestelėjo Baisuoklis.

– Gal teiksitės pasakyti, ką galime tikėtis ten surasti? – pasiteiravo Pitas.

– Jums negrės joks pavojus. Tai galiu užtikrinti.

– Ačiū. Malonu tai žinoti.

– Jeigu surasite jį, atsivešite čionai?

– Taip, – atsakė Pitas. Ir pridūrė – Ketei: – Pranešiu, kas naujo.

– Iki.

Pitas ir Baisuoklis išsiskubino. Kūningasis liko grėsmingai dunksoti prie durų, o Ketė įsitaisė ant kėdės priešais moterį, kuri vis dar sėdėjo kaip sėdėjusi, paklojusi ant stalo rankas išskėstais pirštais. Pažiūrėjus iš arčiau buvo matyti, kad jos panagės priskretusios.

Ketė tarė:

– Jūs juk žinote, ar ne? Jeigu jūsų berniuką ten suras, pasielgs su juo anaiptol ne švelniai.

– Jie nieko negali padaryti, – atsakė moteris.

– Ir dar kaip gali.

– Man labai nepatiktų, jeigu jie jį nuskriaustų. Žinoma, nepatiktų. Niekam nepatinka, kai skriaudžiami vaikai.

– Jūs pati skriaudžiate savo vaikus. Ir tai žinote.

– Nejaugi nemanote, kad daug geriau, kai viskas įvyksta greitai? Vienas tvyksnis, skausmo akimirka – ir atsiduri kažkur kitur. Ir tada jau būni kelyje.

Ketė sukando dantis, kol nuslūgs iki baltumo įkaitusio įtūžio pliūpsnis. Paskui paprašė:

– Papasakokite daugiau apie tai, ko pranešti atėjote.

Moteris palinko į priekį. Jos akyse įsižiebė tolima, ūkanota šviesa. Ji tarė:

– Mieste niekas nebėra saugus. Negali būti saugus, jei esi turtingas. Negali būti saugus, jei esi vargšas. Pats metas grįžti atgal, prie žemės. Gyventi arčiau dirvos. Laikas liautis nuodijus upes ir kirtus miškus. Laikas visiems mums vėl įsikurti kaimuose.

– Kodėl jūs taip darote? – paklausė Ketė.

Moteris atsiduso, nubraukė už ausies išsipešusią vaiduokliškai baltų plaukų sruogą. Galėjo būti nusenusi mokytoja, išvarginta mokinių jaunystės ir nenoro suprasti, bet vis dar kupina vilties ir noro aiškinti.

– Apsidairykite, – prakalbo. – Ar pamatysite bent trupučiuką laimės? Ar pamatysite džiaugsmo? Amerikiečiai dar niekada šitaip neklestėjo, žmonės dar niekad negalėjo jaustis šitokie saugūs. Niekada, niekad per visą istoriją, gyvenimo trukmė nebuvo tokia ilga, nebuvo ir šitokios puikios sveikatos priežiūros.

Kam nors, gyvenusiam dar visiškai neseniai, prieš kokius šimtą metų, šitas pasaulis pasirodytų esąs tikras rojus. Mes galime skraidyti. Mums neišpūva dantys. Mums niekad nenutinka taip, kad tik truputį sukarščiavęs vaikas po valandėlės jau gulėtų atšalęs. Mes geriame pieną be mėšlo priemaišų. Mes geriame pieno tiek, kiek norime. Bažnyčia negali supleškinti mūsų ant laužo už menkiausią nuomonių skirtumą. Vyresnieji negali mirtinai užmėtyti mūsų akmenimis, jei pasitaikė nuklysti į šalį su svetimu vyru. Mums nepasitaiko nederliaus metų. Jeigu tik norime, galime kad ir vidur dykumos pasitiekti šviežios žuvies. Bet jūs tik pažvelkite į mus. Mes tokie nusipenėję, kad tenka vis didesnius plotus skirti kapinėms. Dešimtmečiai vaikai ragauja heroiną arba žudo aštuonmečius, arba ir viena, ir kita. Išsiskirti suskumbame kone anksčiau, nei susituokti. Visa, ką dedame į burną, privalu laikyti sandariose pakuotėse, nes kitaip maistą kas nors gali užnuodyti, o jei nepavyks gauti nuodų – bent priberti smeigtukų. Dešimtadalis mūsų švinksta kalėjimuose ir mes jau nebespėjame pasistatyti pakankamai naujų. Mes apmėtome bombomis kitas šalis tik todėl, kad jos mus nervina, nors dauguma mūsų ne tik nerastų tų šalių žemėlapyje, bet net nežino, kuriame jos žemyne. Ugnį stabdančių medžiagų, kurių dedame į sienų apmušalus ir kilimus, jau aptinkame motinos piene. Tad pasakykite. Nejaugi jums atrodo, kad galų gale visa tai susiklostys į gera? Negi jums tai panašu į pasaką, kurios tęsinio nekantriai lauktume?

Įsiterpė Kūningasis:

– Tataigi, bet „Big Mako“ taip lengvai neišklibinsi. – Nykščio nagu jis išsigremžė kitos rankos piršto panagę.

– Ir jūs manote, kad įstengsite ką nors pakeisti? – paklausė Ketė.

– Darai žmogus, ką gali. Aš – tik dalelė didžiulio plano, turinčio plačiai paskelbti, kad viskas baigta. Niekam nebebus leista siurbti pasaulio tam, kad nedidelis procentas žmonių galėtų gyventi patogiai. Projektas išties milžiniškas, užtikrinu jus. Tačiau istorijos tėkmės kryptį visuomet pakeičia saujelė labai ryžtingai nusiteikusių žmonių.

Tai išgirdęs, Kūningasis vėl susidomėjo. Paklausė:

– Kam jūs dirbate?

– Mes susitinkame ne taip dažnai, kaip norėtųsi, – atsakė moteris.

– Pasakykite kokį vardą.

– Mes neturime vardų.

– Bet jūs pati vadinatės Voltu, – pastebėjo Kūningasis.

– Taip mane vadina berniukai. Iš tiesų net nebežinau, nuo ko tai prasidėjo, bet atrodė, kad jiems taip ramiau, tad ir neprieštaravau. Juk žinote, kokie tie vaikai.

– O koks jūsų tikrasis vardas? – pasiteiravo Kūningasis.

– Tikrojo vardo aš neturiu. Išties neturiu. Kadaise, prieš daugybę metų, man davė vardą, bet dabar aš jo net nebeprisimenu. Jis – ne mano. Niekad ir nebuvo mano.

– Jūs – šeimos narė, – ištarė Ketė.

– Na taip, mieloji. Aš – šeimos narė. Kaip ir mes visi, negi neaišku?

– Nesuprantu, ką norite tuo pasakyti, – tarė Ketė. – Kokios šeimos?

– Nagi, juk žinote.

– Nežinau. Norėčiau, kad pasakytumėte.

– Kai ateis laikas, ir jūs užmiršite savo netikrą vardą.

– Jūs dirbate bendruomenei? – paklausė Ketė.

– Visi mes dirbame bendruomenei. Bet neapsiribojame verslu.

– Papasakokite apie tą bendruomenę.

– Bijau, kad aš jau viską išpasakojau. Neturiu daugiau ką pasakyti.

Kažkas atsitiko jos akims. Staiga apsitraukė rūkana, tapo stiklinės – visai tokios, kokias iškamšininkai įstato į padvėsusių gyvūnų akiduobes.

– Voltai?.. – ištarė Ketė.

Jokio atsako. Moteris sėdėjo ant kėdės, padėjusi ant stalo rankas išskėstais pirštais, ir nereginčiu žvilgsniu dėbsojo tiesiog prieš save – į tuštumą priešais rausvą, rimtą savo veidą.

Nepraėjus nė dvidešimčiai minučių, Ketei į mobilųjį paskambino Pitas.

– Radote jį? – paklausė Ketė.

– Ne. Nė gyvos dvasios. Bet manau, kad tau reikėtų čia apsidairyti. Tegul patruliuojantis policininkas tave atveža.

– Jau važiuoju.

Pastatas Rivingtono gatvėje buvo paskutinysis iš tų senų griūvančių laužų, suspaustas tarp riedlenčių parduotuvės ir vyninės. Bjauriai rudas ištrupėjęs tinkas, grumstuotas tarsi susicukravęs neįtikėtinai senas ledinukas. Kitapus gatvės stūksojo perstatytas sandėlis iki tviskesio nušveistomis plytomis; plevėsuojanti žalia vėliava skelbė, kad jau visai netrukus čia bus galima išsinuomoti prabangias geležies dirbinių kooperatyvo palėpes.

Cinkuoto plieno durys, ant kurių rėkte rėkė užrašai ryškiomis nuvarvėjusiomis raidėmis: „MIRTIS VALDO" ir „RATŲ – ČIONAI", buvo atidarytos. Ketė žengė vidun. Už durų driekėsi geltonais apsilaupiusiais dažais nutepliotas koridorius, apšviestas blausaus zvimbiančio blyno palubėje. Tikra Sielvarto Gatvė. Ir vis dėlto ant išklerusio paauksuoto staliuko vestibiulyje kažkas buvo pastatęs vazą su dirbtinėmis gėlėmis. Nupilkusios saulutės ir spygliuotos vaškinės rožės, o virš gėlių, pamautas ant ilgo plastikinio stiebo, karojo padžiūvęs angelas, sumeistrautas iš plastiko ir siūlų.

Ketė užlipo laiptais, surado devynioliktą butą. Durys buvo praviros.

Už jų, vidur nedidelio, tamsaus kambarėlio, stovėjo Pitas, Baisuoklis ir krūva vyrukų iš sprogmenų padalinio. Ketė sustojo, stengdamasi susivokti. Kambarėlis buvo kuo tvarkingiausias. Nėmaž neprišniaukštas. Kvepėjo laku ir – vos vos – dujomis. Stovėjo sena smėlio spalvos sofa, netgi šiek tiek panaši į tą, ant kurios Ketė sėdėdavo namuose. Dar – pora visai prie sofos nederančių kėdžių ir stalas: viskas aplūžę, apibraižyta, bet dar tinkama naudoti – neabejotinai susirankiota gatvėse. Ir dar – visi iki vieno paviršiai, išskyrus baldus, išklijuoti kruopščiai sulygiuotais puslapiais, gelzganais po lako sluoksniu.

Viską: sienas, lubas, grindis – dengė „Žolės lapų" puslapiai.

– Velniai raguoti, – išsprūdo Ketei.

– Velniai raguoti, – paantrino Pitas.

– Na, ir ką pasakysi? – prasižiojo Baisuoklis.

Ketė lėtai apėjo kambarį. Vitmenas, vien tik Vitmenas.

– Namai, – ištarė ji. – Čia berniukai užaugo.

Kambario gale arkinė anga vedė į trumpą koridoriuką. Šis irgi buvo išklijuotas knygos puslapiais. Ketė apėjo visą butą.

Virtuvė, vonia, du miegamieji, apšvietimas – tik plikos lemputės, įsuktos į lizdus lubose. Silpnos, gal penkiolikos vatų, jos skleidė blausią, išskydusią šviesą. Priblėsusioje šviesoje ir dėl rusvo lako, dengiančio lapus, suklijuotus ant sienos, viskas atrodė sepijos spalvos, beveik netikra; Ketė jautėsi lyg vaikštanti po senas kambarių fotografijas. Butas netgi dvelkė jaukumu – plynu ir beprotišku, bet jaukumu. Virtuvė – valyvesnė nei jos pačios. Geresnių laikų mačiusios, bet švarios keptuvės kabojo ant kablių virš plytelės. Ant spintelės – „Folgers" kavos skardinė su sidabriniais stalo įrankiais. Pirmame miegamajame greta viena kitos rikiavosi trys lovos, visos – kruopščiai paklotos, dulkių atspalvio antklodės tvarkingai sukamšytos, galvūgalyje – padėta po dramblio kaulo spalvos pagalvę. Mėlynose plastikinėse dėžėse nuo pieno pakuočių gulėjo po kuklią drabužių krūvelę. Antrame miegamajame stovėjo tik viena lova, bet tokia pat kaip ir anos trys. Čia ant ąžuolinio staliuko riogsojo ir siuvamoji mašina – senovinė, su pakoja, juoda ir blizganti, panaši į kažkokį vabzdį.

Butas priminė kokios nors nuskurusios armijos kareivines ar našlaičių prieglaudą. Išskyrus, žinoma, tai, kad viskas: virtuvės spintelės, langai – buvo apklijuota knygos puslapiais.

– Ji laikė juos uždarytus čia, – tarė Ketė Pitui.

– Ką?

– Berniukus. Priglobė juos dar kūdikius ir augino čia.

– Eik jau, šūdą mali.

– Ji auklėjo visą mažųjų žudikų šeimyną. Ėmėsi globoti niekam nereikalingus vaikus, apgyvendino juos čia. Planus ji kūrė daugelį metų.

– Esi tikra?

– Dėl nieko nebegaliu būti visai tikra.

– Gal nujauti, kas paakino ją tam, ką padarė?

– Kaip tu manai, kas išlieka? Ar manai, kad išgyvens didelis miestas?

– Ką tu čia paistai?

– Pasak jos, kaip tik dabar – dienų pabaiga. Nekaltieji sukyla.

– Beprotybė.

– Tai jau taip. Visiška.

– Jos pirštų atspaudų kol kas nepavyko aptikti jokiose duomenų bazėse.

– Ir neaptiksite. Ji – niekas. Išniro iš niekur.

– Jau pradedi kalbėti beveik kaip ji.

Ketė atsakė:

– Dirbu savo darbą. Mėginu įsijausti į įtariamojo mąstymą.

– Nelabai smagi čia vietelė.

Niekad ir nebuvo smagi, mažuti.

Ji tarė:

– Pitai, tiesą pasakius, šito juk ir tikėjomės. Žinai, kad taip.

– Aš nesitikėjau.

– Na, ne *šito*. Yra kas žino, ko imtis, kad baimė prasismelktų iki pačių pasaulio pašaknų. Pasirodo, ne taip jau sunku priversti sistemą susileisti. Galaižin ką gali nuveikti pasitelkęs keletą kvaištelėjusių vaikų ir sumeistravęs sprogmenų iš parduotuvėje pirktų gelžgalių.

– Na jau, nepersūdyk. Taip, žinoma, dabar visiems nervai pairo, bet gyvenimas tęsiasi. Viena kuoktelėjusi sena ragana ir pora psichikos sutrikimų kamuojamų vaikų nesugebės taip imti ir supurtyti visko iš pagrindų.

– Žinau. Tai – žinau.

– Tuomet apie ką kalbi?

– Neprieštarausi, jei trupučiuką nuklajosiu į lankas?

– Ne, varyk.

– Tikriausiai tavo tiesa. Viena kuoktelėjusi sena ragana ir pora psichikos sutrikimų kamuojamų vaikų. Bet ji pati sakė man tikinti, kad istorijos tėkmės kryptį pakeičia saujelė žmonių.

– Ta saujelė turėtų būti, tarkime, keli tūkstančiai bolševikų. Ir tai visai ne tas pat, velniai rautų.

– Na, žinoma. Visai ne tas pat.

– Malonėk nekalbėti su manimi tokiu balsu.

Apie triukus su balsu Pitas, reikia manyti, žino. Labai gali būti, kad savo laiku tokį balsą pasitelkdavo ir jo motina.

– Atleisk. Norėjau pasakyti tik tiek, kad atrodo įmanoma, ar veikiau neatrodo neįmanoma, kad šita nudriskusių kvanktelėjusių šūdžiukų gauja, ant kurios mes užsirovėme, yra galaižin kokio stambesnio darinio dalis. Tokio, kurio ir potencialas nepalyginamai didesnis.

– Jų yra ir daugiau?

– Ji užsiminė apie didelę šeimą.

– Dievulėliau!

– Gali būti ir taip, kad ji tiesiog visai nuo proto nušokusi, Pitai. Galbūt visos šios veiklos priežastys slypi pačios kvanktelėjusios baltosios senės asmenybės gelmėse.

– Bet tu taip nemanai.

– Net nebežinau, ką manyti. Tikrai nebežinau.

Pitas susikišo rankas į kišenes. Jo veidas buvo nupilkęs, pelenų spalvos, kakta blizgėjo prakaito žėručiais. Vieną akimirką Ketei šmėkštelėjo akyse, koks jis buvo vaikas. Atkaklus ir užsispyręs, nirštantis ant lėtapėdžio, neteisingo pasaulio. Niekad ir niekam, ir, žinoma, ne varšei persidirbusiai savo motinai, jis nebūtų pasiskundęs, kad spintos gilumoje kažkas krebžda ar kad po lova žioja nasrus išbadėjusi baidyklė.

Vaikai labai gerai žino, kur slepiasi iššiepti dantys

Mums jie pasako tik tai, ką mes, jų manymu, pajėgsime ištverti

Pitas tarė:

– Tau reikėtų grįžti jos apklausti.

– Kvota – ne mano darbas.

– Tai kas. Tiesiog pasiplepėsi su ta sena kraugere kale.

– Man bus vienas malonumas. Išsikvietei čionai pastiprinimą, tiesa?

– Atvažiuoja maždaug pusė visų pajėgų.

– Pitai...

– Ką?

– Jau beveik žiojausi sakyti: nesirūpink. Kažin, kodėl kaip tik tai pasipynė ant liežuvio?

– Parvažiuok į nuovadą taksi, sutarta? Visi vyrukai man reikalingi čia.

– Dievinu taksi.

– Paimk čekį.

– Būtinai. Juk žinai.

Ji gerokai užtruko, kol susigavo taksi šitame naujų statybų rajone. Kai viena narsi siela pagaliau sustojo greta jos (Manilas Gupta, kaip skelbė jo asmens kortelė; dėkui, Manilai), Ketė su malonumu nugrimzdo į minkštą galinės sėdynės prietemą ir užsižiūrėjo į slystantį pro šalį miestą.

Ketė paprašė Manilo vežti ją ne į nuovadą, o į namus, nes norėjo pasiimti „Žolės lapus". Kalbantis su ta moteriške, žiūrėk, dar ims ir prisireiks knygos, o aptikti septintojoje nuovadoje kur nors besivoliojantį Vitmeno tomelį – labai jau menka tikimybė.

Manilas tik linktelėjo ir nuspaudė akceleratoriaus pedalą. Nors važiuoti reikėjo tik iki Rytų Penktosios gatvės, Ketė pajuto malonumą šitaip vežama, atidavusi teisę spręsti kažkam kitam. Tokią vėlyvą valandą Niujorkas pro važiuojančio automobilio langą atrodė ramus ir ištuštėjęs, panašus į bet kokią kitą Amerikos vietą naktį. Tik šitokiais prislopintais momentais ir buvo įmanoma suvokti, kad šis žaižaruojantis, amaro pagraužtas miestas – tik lopinėlis snūduriuojančiame kontinente, neaprėpiamoje erdvėje, kurioje automobilių žibintai atkartoja žvaigždynus, kur nusidriekia begaliniai juodos derlingos žemės plotai, apaugę lankomis ir miškais, nutaškyti ledinio degalinių bei visą parą veikiančių užkandinių švytėjimo dėmelėmis, kur glaudžiasi miesteliai nakčiai uždarinėtomis langinėmis, tviskantys tik gatvių žibintų karoliais, gatvių, kuriose tik protarpiais sušmėžuoja naktinės pamainos patrulis ar tamsoje klydinėjantis bastūnas, kur kamuojami nemigos, užsižibinę

lempelę, sėdi palinkę prie knygos, kur motinos stengiasi numaldyti dieglių varginamus kūdikius, kur juda kruta padavėjos ir degalinių patarnautojai, kepėjai ir lunatikai. O išsibarstę tarp jų visų, gausingi kaip žvaigždės, disko žokėjai leidžia muziką visiems tiems, kurie pageidauja jų klausytis.

Ketė išlipo prie Penktosios gatvės kampo, sumokėjo Manilui, palikusi gana įspūdingą sumą arbatpinigių. Artėdama prie savo namo pirmiausia ji pastebėjo tik tiek, kad pas duris susigūžęs tūno kažkoks smulkus žmogeliukas. Aptikti ką nors šitaip įsikūrusį čia – ne pirmiena. Ketė jau spėjo įprasti, kad kitąsyk, norint pasiekti duris, tenka peržengti kokį valkatą ar persivaišinusį girtuoklį. Vis dėlto šitas buvo mažesnis nei kiti. Sėdėjo, nugara atsirėmęs į prieangio duris, kelius pritraukęs prie krūtinės. Buvo susivyniojęs į kariško kirpimo chaki spalvos švarką. Baltasis. Vos užkėlusi koją ant apatinio laiptelio, Ketė staiga suprato.

– Labas, – ištarė jis. Štai, išgirdo ir jo balsą.

Jis tūnojo susisukęs į kamuoliuką, tad jo ūgį nuspėti buvo sunku, tačiau Ketė spėjo, kad šis vargiai siekia bent metrą. Vaikas neūžauga. O gal tikras nykštukas? Visas prasmegęs švarke, jis žvelgė į ją iš už pastatytos apykaklės. Veidelis blyškus, apskritas. Didžiulės tamsios akys ir mažytė burna, lūpos papūstos, lyg jis ruoštųsi švilpti. Vaikas priminė pelėdžiuką, tupintį ant šakos.

– Labas, – atsakė ji. Nagi, ramiai. Privalai būti labai labai rami.

Abu valandėlę patylėjo. Kaip dabar reikėtų pasielgti? Jeigu iškviestų vyrukus, šie prisistatytų neužtrukę nė dešimties minučių, o vienintelį kelią berniukui atsitraukti ji užstojo. Net jeigu jis kaip nors pro ją prasprūstų, tikriausiai jai pavyktų jį pagauti.

Bet ne, dar ne dabar. Ne šią akimirką. Ji palypėjo viena pakopa aukščiau. Neatrodė, kad vaikas būtų sunerimęs jai artėjant. Galbūt tai – vienintelė proga jį prakalbinti. Paskui jau darbo imsis tardytojai.

Ketė paklausė:

– Viskas gerai?

Vaikas linktelėjo.

Ji čiupinėjo mobilųjį telefoną palto kišenėje.

– Vis dėlto nusprendei leisti man tau padėti? – paklausė.

Jis dar kartą linktelėjo.

– O jūs nusprendėte leisti ir man padėti jums, tiesa?

– Kaip tu nori man padėti?

– Kiekvienas mano atomas taip pat priklauso ir jums.

– Žinau, – tarė ji.

– Aš kai ką atsinešiau.

– Ką tu atsinešei?

Jis praskleidė švarką. Prie miniatiūrinės jo krūtinės buvo pritvirtintas plieninis vamzdelis. Rodos, lipnia juostele. Dešinėje rankoje vaikas laikė žiebtuvėlį, vieną iš tų pigių plastikinių niekučių, kokių gali įsigyti bet kur. Žiebtuvėlis buvo raudonas. Vaikas spragtelėjo, pašoko liepsnelė.

Ketė giliai įkvėpė. Susikaupk. Privalai būti rami ir susikaupusi.

– Juk tu visai nenori to daryti, – tarė. – Žinau, kad nenori.

– Kartais tenka padaryti ir tai, kas sunku.

– Paklausyk. Voltas liepia tau daryti kai ką, kas yra bloga. Gal tai ir atrodo teisinga, bet iš tikrųjų taip nėra. Man atrodo, tu ir pats tai žinai, ar ne?

Vaikas sudvejojo. Maldaujamai pažvelgė į ją. Liepsnelė užgeso.

– Privalau padaryti tai taip, kad nebūtų žmogžudystė, – pasakė jis. – Tai reikia daryti su meile.

– Man atrodo, kad meilės tavyje labai daug. Nesuklydau?

– Nežinau, – atsakė jis.

– Tu dabar – visai vienas. Tiesa?

Jis linktelėjo.

– Mes išsikraustėme, – paaiškino. – Nebegyvename namuose.

– Dabar esi tik tu. Ir nieko daugiau.

– Na... aš ir Voltas.

– Voltas paliko tave vieną?

– Dabar mano eilė.

– Tu bijai Volto?

– Ne.

– O ko tu bijai?

– Gerai nežinau.

– Man atrodo, tu bijai, kad kas nors gali tave įskaudinti. Ir dar bijai, kad pats gali ką nors įskaudinti. Teisingai?

– Jei darai tai su meile, tai – ne žmogžudystė.

– Galbūt bijai, kad tavo meilė dar per silpna?

– Turbūt taip.

– O aš manau, kad tavo širdy meilės netgi labai daug. Man atrodo, tu kupinas meilės ir dar narsus. Turi būti išties labai narsus, kad ryžtumeis pasikalbėti su manim.

– Gražiai pasakėte. Bet taip nėra. Jūs nežinote.

– Ko aš nežinau?

Jis patylėjo. Papūstos jo lūpos dar labiau užsirietė.

Vėl prašneko Ketė:

– Paklausyk. Tu juk visai sutrikęs. Žinai, kad tai, ką Voltas liepia tau daryti, yra bloga. Noriu, kad nusiimtum tą daiktą nuo krūtinės ir atiduotum man. Tada viskas bus gerai. Prižadu.

Jis atsistojo. Iš tikrųjų jo ūgis, ko gero, nesiekė nė metro. Gerokai per didelis švarkas slėpė jo kūną, neįmanoma buvo įspėti, kiek šis sudarkytas, jei išvis sudarkytas. Akys buvo šiek tiek per didelės, burna – per maža. Apskrita galva – pernelyg stambi tokiam trapiam kūnui. Riogsojo ant švarko pečių lyg moliūgas. Priminė mėnulio paveikslėlį iš vaikiškos knygutės.

– Aš nežinau, ką daryti, – tarė jis.

– Žinai. Nusiimk tą daiktą ir duokš man. Tada aš pasirūpinsiu, kad tau nieko blogo nenutiktų. Tada viskas bus gerai.

– Aš nenorėjau išsikraustyti. Mes visą laiką gyvenome ten.

– Persikraustyti kitur iš tikrųjų nelengva. Puikiai suprantu, kodėl tau liūdna.

Jis rimtai linktelėjo. Ketę staiga persmelkė baugios užuojautos dūris. Priešais ją stovėjo pabaisa – priešais ją stovėjo išsigandęs vaikas. Mažas iškankintas berniukas, galintis bet kurią akimirką ištaškyti juos abu į druzgus. Ketei spengė ausyse. Pati

nustebo suvokusi, kad nejaučia baimės – to jausmo negalėjai pavadinti baime.

– Man iš tikrųjų liūdna, – prisipažino jis.

Ketė sudvejojo. Kaip elgtis, kad neprašautų pro šalį? Per daug gerumo – ir jam, žiūrėk, pasirodys, jog myli ją pakankamai, kad nužudytų. Bet jei gerumo pristigs, jis gali susprogdinti savo bombą iš pykčio.

Ji palypėjo dar viena pakopa aukščiau. O kodėl ne? Jei bomba vis dėlto sprogs, laipteliu aukščiau ji bus ar laipteliu žemiau – jokio skirtumo. O jei pavyktų prisiartinti, galbūt pavyktų ir pargriauti jį, prispausti rankas, nuplėšti bombą. Juk jam reikia šiek tiek laiko: čirkštelėti žiebtuvėliui, prikišti liepsnelei prie dagties. Tikriausiai ji suskubtų jam sutrukdyti. Bet nepabandęs iš anksto nežinai.

– Atsiprašau, – ištarė jis. Jam jau ėmė varvėti nosis.

– Neatsiprašinėk. Tau visiškai nėra dėl ko gailėtis.

Tas, kas jį į visa tai įklampino, dabar paliko likimo valiai. O vaikas, kai jį apleidžia, reaguoja skausmingai, visada, net jei yra pakrikusios psichikos. Ketė apsisprendė. Užvis geriausia – įsivilioti jį vidun, pamėginti pelnyti jo pasitikėjimą. Palaukti, kol jis užsimirš, nebesisaugos, ir jau tada griebtis skubių veiksmų.

Ji paklausė:

– Nori valgyti?

– Trupučiuką.

– Tada kodėl tau neužlipus su manimi į viršų? Paruoščiau ko nors užkrimsti.

– Tikrai? – paklausė jis.

– Žinoma. Eime, viskas bus gerai.

Ji užlipo likusias dvi pakopas ir sustojo šalia vaiko. Išsigraibė iš rankinės raktus. Ranka drebėjo (tai juokas, ji tikrai nesijautė išsigandusi), bet pataikyti raktą į spyną pavyko.

– Eikš, – pakvietė ji.

Atidarė duris, prilaikė, praleisdama jį vidun. Bet jis stovėjo ir laukė. Ak taip, nori, kad ji įeitų pirma, ar ne? Tikriausiai numano, kad, jei atsidurs jam už nugaros, ji tikriausiai suskubtų pastverti jį už rankų.

Ketė įėjo pirma. Berniukas įsekė iš paskos.

– Gyvenu viršuje, – tarė ji.

Ėmė lipti laiptais; vaikas neatsilikdamas kopė paskui ją. Ketė atlapojo buto duris. Jis ir vėl nesutiko žengti vidun pirmas. Laikėsi per porą žingsnių jai už nugaros.

– Gražu, – ištarė jis.

Butas anaiptol nebuvo gražus. Tikras sąvartynas. Prišnerkštas. Visur išmėtyti batai, išdraikyti drabužiai.

Šluota visam tam iššluoti

Daugiau jokių vakarėlių

Mes – šeimos nariai

– Ačiū, – padėkojo ji. – Gal nori nusivilkti švarką?

– Gerai ir taip.

Ketė pasuko į virtuvę. Vaikas tipeno jai įpėdžiui. Ji atidarė šaldytuvą. Ne kažin ką čia rasi. Vis dėlto buvo pora kiaušinių, tikriausiai dar nesušvinkusių. Duonos – nė kriaukšlio. Bet Ketė vylėsi kur nors surasianti sausainių.

– Ką pasakysi apie plaktą kiaušinienę? – paklausė ji.

– Tiks.

Ji išplovė keptuvę, mirkstančią kriauklėje jau bent kelias dienas, įveikė valandėlę netikėtai apnikusio kone siurrealistinio sutrikimo dėl jovalo namuose. Berniukas stovėjo poros žingsnių atstu ir stebėjo ją. Šviesoje Ketė jau geriau įžiūrėjo, koks išsigimęs jo kūnas. Pečiai, liauni lyg paukščio kaulai, buvo ženkliai įžambūs, ausys, tik ryškiai rausvi gumbeliai, priminė kramtomosios gumos gabaliukus, prilipintus abipus didelės apskritos galvos.

– Kur jūsų vaikai? – paklausė jis.

– Aš neturiu vaikų.

– Visai neturite? Nė vieno?

– Ne.

Jis jau pradėjo jaudintis. Dairėsi po butą, nejučia čiupinėdamas žiebtuvėlį. Tikriausiai manė, kad kiekviena moteris turi vaikų.

– Na, tiesą sakant, taip, – pasitaisė ji. – Turiu mažą berniuką, vardu Lukas. Bet čia jo dabar nėra. Jis išvykęs labai toli.

– Bet greitai grįš?

– Ne. Greitai negrįš.

– Lukas – gražus vardas.

– O kiek tau metų? – paklausė ji, perskėlusi lukštą ir suleisdama kiaušinį į dubenėlį.

– Aš – jauniausias.

– O kuo tu vardu?

– Aš neturiu vardo.

– Kaip tuomet kiti tave vadina?

– Aš žinau, kai kas nors kreipiasi į mane.

– Tavo broliai irgi neturėjo vardų?

Jis papurtė galvą.

Ketė perdaužė antrą kiaušinį. Valandėlei užsižiūrėjo į du trynius, tokius sodriai geltonus, plūduriuojančius blyškiame, tąsiame skystyje. Normaliau ir būti negali: du kiaušiniai dubenėlyje. Ji ėmėsi plakti juos šakute.

– Mylėjai savo brolius? – paklausė.

– Taip.

– Tikriausiai ilgiesi jų.

– Taip.

Ji supylė plakinį į keptuvę. Viskas taip kasdieniška, kasdieniška. Iškepti vaikui plaktos kiaušinienės. Galbūt reikėtų sviesti į jį karštą keptuvę? Ne, nieko nebus: jo ranka vis dar po švarku, vis dar gniaužia žiebtuvėlį. Pernelyg rizikinga. Ji mentele išgrandė kiaušinienę, sudėjo į lėkštę drauge su pora kietų „Triscuit" sausainėlių.

– Na štai, eikš, – pakvietė.

Berniukas nusekė paskui ją prie stalo svetainėje. Ketė padėjo priešais jį lėkštę, grįžo į virtuvę atnešti įrankių ir stiklinės spanguolių sulčių. Tik jų ir tegalėjo pasiūlyti – arba vandens iš čiaupo.

Jeigu jis susprogdintų bombą čia, subyrėtų visas butas.

Ketė padavė jam šakutę, servetėlę ir sultis. Pati atsisėdo priešais, kitoje stalo pusėje.

– O jūs nevalgysite? – paklausė jis.

– Aš kol kas dar neišalkau. O tu vaišinkis.

Jis kibo valgyti, taip nekaltai ir godžiai. Ketė nenuleido nuo jo akių.

– Jūs visada gyvenote su Voltu? – paklausė.

– Taip. – Jis gurkštelėjo spanguolių sulčių ir susiraukė.

– Neskanios sultys? – paklausė ji.

– Skanios. Tiesiog niekada nesu tokių ragavęs. – Jis gurkštelėjo dar.

Vaikas bandė jai įtikti. Stengėsi būti mandagus.

– Ar Voltas jus skriaudė? – paklausė Ketė.

– Ne.

– Kodėl tada manai, kad ji nori, jog mirtum? Man tai kažkodėl nepanašu į meilę.

– Mes juk nemirštame. Želiame kartu su žole. Augame kartu su medžiais.

– Ar šitaip jums sakė Voltas?

– Tai sužinojome namuose.

– O ko yra jūsų namuose?

– Visko yra.

– Mokyklą lankei?

– Ne.

– O iš namų išeidavai dažnai?

– Iš pradžių – niekad. Paskui, kai atėjo metas, išeidavome į lauką.

– Ir kaip atrodė laukas?

– Buvo sunku. Tai yra, jis mane nustebino.

– Stebėjaisi, kad pasaulis toks didelis?

– Turbūt.

– Ir jis tau patiko?

– Ne iš karto. Pernelyg triukšmingas.

– Bet dabar jau patinka?

– Taip.

– Ar dėl to ir nesi visai tikras, kad norėtum virsti medžiais ir žole?

– Man trūksta drąsos, – atsakė jis. – Ir nepakankamai myliu. Mano broliai buvo narsūs ir mylintys.

– Ar galiu tau kai ką pasakyti?

– Aha.

– Pasaulis daug gražesnis, daug nuostabesnis, nei tu gali įsivaizduoti. Pasaulis – ne vien tik miestas.

– Žinau. Viskas surašyta ant sienų.

– Bet pamatyti savo akimis – tai visai kas kita. Pasaulyje yra kalnų. Ir girių, kur laksto daugybė visokių žvėrių. Ir dar yra vandenynų. Su kriauklėmis nusėtais paplūdimiais.

– Kas yra kriauklės?

– Tai... tai tokios nepaprasto gražumo apskritos dėžutės. Jas dirbdina vandenynas. Jeigu priglausi tokią prie ausies, išgirsi viduje ošiant jūrą.

– Vandenynas gamina dėžutes ir pats sulenda į jas?

– Į jas jis sudeda savo ošimą. Norėtum nuvažiuoti prie jūros ir pamatyti kriaukles?

– Turbūt.

– Galiu tave ten nusivežti. Norėtum?

– Turbūt.

– Galėtum gyventi ilgai ir laimingai. Galėtum pamatyti vandenyną. Netgi paplaukioti laivu.

Kodėl, kai sakė jam tai, ją švelniai gnybtelėjo kaltės jausmas?

Jis tarė:

– Man patinka šunys.

– Na, žinoma. Šunys tokie mieli.

– Bet gali ir įkąsti, tiesa?

– Ne, tau šuo nieku gyvu neįkąstų. Šuo tave mylėtų. Naktį miegotų kartu su tavim tavo lovoje.

– Tikriausiai man būtų baisu.

– Tau nieko nereikėtų bijoti. Aš būčiau su tavim.

– Tu?

– Taip. Tikrai. Nagi. Gal dabar jau nusiimsi tą daiktą nuo krūtinės?

– Negaliu.

– Gali. Ir net privalai. Taip pasielgti būtų teisinga.

– Tikrai taip manote?

– Taip. Tikrai taip manau.

– Ir liksite su manim?

– Prižadu.

Jis papūtė vos įžiūrimas lūpas.

– Nejaugi nenorite virsti medžiais ir žole? – paklausė.

– Kol kas dar ne. Nenoriu ir kad tu virstum medžiais ir žole.

– Galėsime tai padaryti ir vėliau, ar ne?

Ji tarė:

– O dabar aš paimsiu žiebtuvėlį ir nuplėšiu tą daiktą tau nuo krūtinės. Gerai?

– Ne, man atrodo, kad to geriau nedaryti.

– Gali atsitikti taip, kad kriauklės nenorės tau ošti, jeigu būsi prisitaisęs šitą. Jos labai jautrios.

– A. Ką gi. Gerai.

Štai šitaip, visiškai paprastai, jis atidavė jai žiebtuvėlį. Štai, jis jau jos rankoje – paprasčiausias raudono plastiko gabalėlis, kurį ant kiekvieno kampo gali nusipirkti už devyniasdešimt devynis centus. Ketė įsibruko jį į džinsų kišenę.

Paskui padėjo vaikui nusivilkti švarką. Krūtinė apsinuogino – po švarku jis nieko nevilkėjo. Buvo nežmoniškai liesas, krūtinės ląsta įdubusi – tikriausiai sunku jam buvo tampytis tą bombą.

Ketė pasiėmė žirkles ir perkirpo lipnią juostelę, kuria bomba buvo pritvirtinta prie krūtinės. Trūktelėjo – sprogmuo buvo prikibęs. Berniukas krūptelėjo. Ketė pati nustebo suvokusi, kaip jai nemalonu, kad jam skauda.

Galų gale nuėmusi bombą, padėjo ją ant virtuvės spintelės. Gal trisdešimties centimetrų ilgumo vamzdelis su gaubtais abiejuose galuose, viename pragręžta skylė, iš jos kyšojo dagtis. Visai nesunku susipirkti visas dalis, visai nesunku jas surinkti. Bomba ramiai gulėjo ant spintelės greta kavos aparato ir skrudintuvo.

Dabar jis jau buvo nepavojingas. Paprasčiausias mažas berniukas.

– Na kaip, jau keliausime? – paklausė jis nekantriai.

Ji stabtelėjo. Labai gerai žinojo, ką turi daryti. Reikia tuojau pat vežti jį apžiūrinėti kriauklių į policiją. Dabar jis jau nebegali padaryti nieko blogo, nei jai, nei kam kitam.

Ir vis dėlto. Jis toks patiklus. Ir taip apsidžiaugė pažadu nuvažiuoti prie jūros. Jis juk net nenutuokia, kas jo laukia. Reikėtų pirmiausia leisti jam bent pamiegoti.

– Ne, dar ne dabar, – tarė ji.

– Ne?

– Reikia palaukti ryto. Tamsoje kriauklių neįžiūrėsi.

– A. Gerai.

– Tu tikriausiai pavargęs. Ar ne?

– Ne. Na, gal truputį.

– Tada eikš. Dabar snūstelėsi valandėlę, o kai patekės saulė, mudu važiuosime.

– Gerai.

Ji nusivedė jį į miegamąjį, liepė nusimauti džinsus. Jis liko tik su mažulytėmis apatinukėmis. Buvo toks trapus. Dešinysis petys iškilęs per gerus aštuonis centimetrus aukščiau kairiojo. Ketė paguldė jį ir apkamšė.

– Labai patogi lova, – pareiškė jis.

Ji pasėdėjo ant lovos krašto, palietė kuokštais susimetusius vaiko plaukus.

– Dabar miegok, – tarė.

– Jei aš turėčiau šunį, jis tikrai miegotų su manim vienoje lovoje?

– Mhm.

– Ar šuniui patiktų prie jūros?

– O taip. Šunims labai patinka lakstyti paplūdimiu.

– Ar jūs kada nors laikėte šunį?

– Labai labai seniai. Kai buvau maža mergaitė.

– Koks buvo jo vardas?

– Smoukis. Jo vardas buvo Smoukis.

– Smoukis – geras vardas.

– Kai sakei, kad tu neturi vardo, – sakei tiesą?

– Aha.

– O gal yra koks nors vardas, kuriuo vadintum pats save?

– Jokio.

– Reikėtų sugalvoti tau kokį nors vardą.

– Man patinka Smoukis.

– Smoukis – šuns vardas.

– A.

– Miegok dabar.

– Gerai.

Jis užsimerkė. Po kelių minučių ėmė alsuoti giliai, lygiai.

Ketė sėdėjo ir žiūrėjo į tą pakeistinuką, goblinų vaiką. Ką su juo padarys? Jis nespėjo nieko sužaloti, ir ši aplinkybė jam bus palanki, bet visi, įskaitant ir ją pačią, labai gerai žino, ką jis galėjo padaryti. Vis dėlto jis – tik vaikas, netgi labai pagaulus įspūdžiams; jį dar galima perauklėti. O kai jo nuotrauka pasirodys laikraščiuose, išsirikiuos visa eilė gerųjų samariečių, pageidaujančių jį įsisūnyti, kai savo darbą užbaigs vyriausybė.

Bet argi jį išvis kada nors dar išleis į laisvę? Žmonės įbauginti, netgi labai rimtai įbauginti. Savaime suprantama, jį norės ištirti, bet ar kas nors panorės pasirūpinti jo reabilitacija? Vargu bau. Na, kaip tai atrodys: esi narys grupės, sprogdinančios atsitiktinius praeivius gatvėje, paskui tave intensyviai gydo ir galiausiai lyg niekur nieko paleidžia atgal į visuomenę? Ne, pakantumo teroristams ištekliai lygūs nuliui. Net jeigu teroristas – vaikas.

Štai jis, ramiai miega jos lovoje. Patsai nelabasis – išsigimęs kūdikis, kuriam buvo skirta mirti Bafalo skersgatvyje, kurį neišnešiotą pagimdė moteris, prisikimšusi vienas Dievas težino kiek kvaišalų. Štai jis, svajojantis nuvažiuoti prie jūros ir priglausti kriauklę prie neišsivysčiusios savo ausies. Štai jis, trokštantis, kad jį vadintų šuns vardu.

Ketė įsidėjo bombą į rankinę – greta „Žolės lapų". Tikra beprotybė ją neštis, bet juk nepaliksi bombos bute su tuo vaiku, argi ne taip? Paskui ji išsitraukė iš spintelės buteliuką, išėmė vieną piliulę, kartu su stikline vandens nunešė į miegamąjį ir pažadino vaiką.

Jis tik sumirksėjo suglumęs. Vis dėlto neatrodė išsigandęs, kaip kad išsigąstų normalus vaikas, netikėtai pažadintas nepa-

žįstamoje vietoje. Jau kuris laikas jis nuolat gyveno svetimoje jam aplinkoje. Tai tapo gyvenimo būdu.

Ketė tarė jam:

– Atleisk, kad pažadinau. Noriu, kad išgertum šitą piliulę.

– Gerai, – atsakė jis. Tik tiek. Jokių klausimų. Kaip žavu. Ir tuo pat metu – šiurpoka.

Vaikas prasižiojo. Ketė padėjo migdomųjų piliulę jam ant liežuvio, davė užgerti vandens. Vaikas klusniai nurijo.

– O dabar miegok toliau, – ištarė ji. Pasėdėjo greta, kol jis vėl užmigo – prireikė vos poros minučių.

Ketė tylutėliai išslydo iš buto ir užrakino duris. Jau sukdama raktą spynoje akimirką stabtelėjo: galvoje sušmėžavo mintis apie gaisro tikimybę; ji įsivaizdavo save vienos tų moterų, kurias protarpiais parodo per žinias, kailyje – tų, kurios išbėgo iš namų tik valandėlei, tik nusipirkti cigarečių ar pieno, ir paliko vaikus, nes nieko daugiau nebuvo namuose, nebuvo nieko, kas juos prižiūrėtų; visą laiką su vaikais tik ji, tik ji viena, o jai juk reikia cigarečių, jai reikia pieno, ji nori jaustis svarbi, atlikti bent menką užduotį, bet grįžusi vos po kelių minutėlių jau nebegali patekti vidun: ją sulaiko ugniagesiai ar kaimynas, ir ji aimanuoja lauke, kol liepsnos dirba savo juodą darbą.

Velniop. Nieko jam neatsitiks. Prašau, tik nieko neiškrėsk, mažasis žudikėli.

Ji pėsčiomis patraukė į nuovadą. Pereiti teko gal penkiolika kvartalų, tačiau Ketei reikėjo laiko pamąstyti, reikėjo trupučio vienumos. Tiesiog norėjo žingsniuoti viena pati. Pakeliui, kol ėjo ištuštėjusiomis gatvėmis, jai netgi dingtelėjo, kad šitaip galėtų išvis išsprūsti iš dabartinio savo gyvenimo, galėtų tapti bet kur ir bet kuo – likti savimi, bet atsikratyti šmėklų ir sielvartų, atsikratyti poreikio nuolat įžvelgti paslėptus pavojus: ji būtų paprasta moteris, turinti darbą ir vaiką, ir įprastų, kasdieniškų problemų, tokių kaip pinigai už nuomą ar maisto produktams. Kol ėjo gatve, šitoks gyvenimas jai atrodė kaip nepasiekiama laimė.

Pitas laukė jos stoviniuodamas prie nuovados. Dūmijo cigaretę. Jis jau prieš daugelį metų buvo metęs rūkyti. Įsikandęs rūkstančią nuorūką, jis nužirgliojo pasitikti Ketės.

Iš karto tarė:

– Dar vienas.

Ketei išsyk šmėkštelėjo, kad berniukas bus išsprogdinęs jos butą. Bet ne, šito negali būti: bomba juk jos rankinėje.

Taip, rankinėje ji nešasi bombą. Kartu su Vitmeno tomeliu.

– Kur? – paklausė ji.

– Čikagoje.

– Čikagoje?

– Prieš dvidešimt minučių mums pranešė telefonu.

– Ką jie žino?

– Atrodo, tas pats, kas ir pas mus.

– Čikagoje.

– Mėšlo srautas vis dar tebeplūsta. Asmenybės kol kas nenustatytos. Pirminiais duomenimis – viena auka. Ežero kranto gatvėje.

– Šūdas.

– Tai jau taip.

– O ką sakė ta senė? Išvis ką nors sakė?

– Žinai, ką? Nori sužinoti tą vieną vienintelį dalyką, kurį ji pasakė, kai tu išėjai?

– Klok.

– Pasakė laukianti, kol galės pasikalbėti su tavim. Viskas.

– Tada man, ko gero, reikia tuoj pat eiti vidun pasikalbėti su ja.

– Tataigi. Turbūt taip bus geriausia.

Abu su Pitu suėjo į nuovadą, pasuko tiesiai į kvotos patalpą. Moteris tebesėdėjo taip pat, kaip Ketė ją paliko. Tokia pat tiesi lyg mietas, tokios pat iškamšos akys. Vis dėlto dabar ją supo pustuzinis raumeningų gerbėjų iš FTB.

Pitas mostelėjo Ketei eiti vidun. FTB vyrukai pasišalino nenoriai. Ketė atsisėdo priešais moterį, o ši sumirksėjo, vos vos palingavo galvą ir mestelėjo Ketei gudrią koketišką šypsenėlę.

Ketė prašneko:

– Buvau jūsų bute.

– Bet jo ten nebuvo, tiesa?

– Ne, – atsakė Ketė. – Nebuvo.

– Jis pasirodys. Jumis dėta, nesirūpinčiau.

– Mačiau, kuo išklijuotos sienos.

– Pamaniau, kad jie turėtų augti supami poezijos. Man atrodė, kad jiems tai naudinga.

– O kodėl pasirinkote Vitmeną?

– Jis – paskutinis iš didžiųjų. Visa, kas buvo po jo, atrodo taip lėkšta.

– Negali būti, kad tai – vienintelė priežastis.

– Visi amžinai nori sužinoti priežastis, ar ne? Ką gi, sakykime šitaip. Vitmenas buvo paskutinis iš didžiųjų, kuris iš tikrųjų nuoširdžiai mylėjo pasaulį. Tuo metu, kai jis gyveno, dar tik buvo kuriami pirmieji mechanizmai. Jei mes galėtume sugrįžti į tokius laikus, kokiais gyveno Vitmenas, galbūt sugebėtume ir vėl mylėti pasaulį.

– Norėjote, kad tokią mintį poezija įskiepytų berniukams?

– Ką jūs, nemanau, kad poezija išvis gali įskiepyti kokią nors mintį. Poezija apdovanoja grožio pojūčiu. Norėjau, kad mano berniukai suprastų grožį. Mano šeima ir stengiasi sugrąžinti pasauliui grožį.

– Sakėte, jūs – didelės šeimos dalelė.

– Mūsų laikais žmonės visur išsiblaškę. Anksčiau gyvenome kaimuose.

– O kur kiti jūsų šeimos nariai?

– Bijau, kad nutrūko visi ryšiai.

– Manau, vis dėlto galite pasakyti, kur yra bent kai kurie iš jų.

– Ne, iš tikrųjų negaliu. Aš tiesiog auginau vaikus čia, Niujorke. Niekas niekada neskambina. Niekas neparašo.

– Pati man sakėte: „Jau metas“. Vadinasi, kažkas turėjo duoti ženklą.

– O, tai buvo nutarta jau labai labai seniai. Šių metų birželio dvidešimt pirmoji. Pirmoji vasaros diena. Kai pradeda trumpėti dienos. Visada atrodo, kad šita ankstyva tamsa užslenka pernelyg anksti, ar ne?

Ketei ant peties nusileido stambi FTB vyruko ranka. Ji pakėlė galvą. Vienas iš vyresniųjų, šiurpokai panašus į Drovuolį iš „Snieguolės“. Šito Ketė nepažinojo, nebuvo net mačiusi.

Jis tarė:

– Dabar jau perimsime mes.

– Malonu buvo su jumis pasikalbėti, mieloji, – tarė moteris.

– Duokite man dar truputį laiko, – paprašė Ketė.

– Dabar jau perimsime mes, – pakartojo FTB vyrukas.

Ji suprato. Nuo šiol darbo imsis profesionalūs tardytojai. Paprasto įtikinėjimo galimybės išsemtos.

Ketė tarė moteriai:

– Jums pačiai būtų geriau, jeigu išklotumėte man viską, ką žinote. Tučtuojau. Tie vyrukai elgsis su jumis anaiptol ne švelniai.

– Aš ir nesitikiu, kad su manimi kas nors elgsis švelniai. Likite sveika.

– Ką gi, sudie.

Moteris pridūrė:

– Pasirūpinkite juo.

– Pasirūpinti – kuo?

Moteris prajuko – tiesiog pratrūko juoktis, staigiai ir garsiai. Laibas, skaidrus it krištolas, kone giesmę primenantis juokas; nors atrodė, kad juokiasi ji nuoširdžiai, vis dėlto tarė labai aiškiai: *Cha cha cha cha cha cha cha cha cha*. O paskui lygiai taip pat staigiai juokas nutrūko.

Pitas palydėjo Ketę iki laukujų durų. Pit gatve šniokštė šiaurys, nešdamas vos juntamą dūmų kvapą. Nuo Viljamsbergo tilto atsklido sunkvežimių tūtavimas.

– Viešpatie aukštielninkas, – ištarė Pitas.

– Nemanau, kad jiems pavyktų ką daugiau iš jos išpešti.

– Gali būti, kad tavęs laukia staigmena. Jie išsikvietė čionai vyrukus, kurie apkursta, kai jiems sako „ne".

– Norėjau pasakyti, nemanau, kad ji dar ką nors žino.

– Šį bei tą žino.

– Ką gi. Gal ir žino apie planą, sukurptą prieš daugybę metų. Gal netgi žino keletą vardų, kurie nėra tikri ir kuriais vadinamų žmonių niekada nepavyks rasti.

– Tie vyrukai sugeba išpešti labai daug net iš menkiausių informacijos kruopelyčių.

– Žinau.

– Tau reikėtų traukti tiesiai namo ir pailsėti.

– O tau?

– Netrukus eisiu. Šiaip ar taip, aš irgi jau išstumtas iš vežėčių.

– Bet...

– Mane tai baugina, štai kas. Tad dar kiek pasitrainiosiu čia. Tiesiog negaliu eiti namo ir griūti į lovą.

– Suprantu. Galiu pabūti su tavim.

– Nereikia. Verčiau nusnaustum. Po kokių trijų valandų tau vėl į darbą.

– Teisybė.

– Čikaga. Supersta Čikaga.

– Ji sakė, kad jų šeima didelė.

Pitas užmerkė akis ir susiūbavo, atrodė, tuojau praras pusiausvyrą. Ištarė:

– Nenoriu net galvoti apie tai.

– O kas nori?

– Tataigi, – atsiliepė jis. – O kas nori?

Juodu stovėjo petys petin trečios valandos ryto tykumoje. Kažkas dėjosi. Galbūt ir nieko rimto, galbūt vietinės reikšmės įvykiai, kurie tik iš pirmo žvilgsnio atrodo svarbūs. Galėjo būti netgi taip, kad šįsyk veikė koks nors mėgdžiotojas, koks nors Čikagoje registruotas Keistenybių Matmens gyventojas, kuris peržvelgė laikraščių antraštes ir tarė sau: „Ohoho, apkabini žmogų ir ištaškai jį į skivytus, puiki mintis, kodėl ne aš pirmas taip sugalvojau?“ O gal, blogiausiu atveju, iš tiesų egzistavo saujelė po visas pakampes išsibarsčiusių pamišėlių – taip, jie pavojingi, bet ne taip labai pavojingi, ne tiek, kad pakeistų istorijos tėkmės kryptį. Kiek prireikė bolševikų, kad nuverstų carą? Ko gero, vertėtų tai žinoti.

Ir vis dėlto. Krebždėjo gana aiški nuojauta, o Ketė įprato pasikliauti nuojautomis.

– Pitai...

– Ką?

Ji panūdo pasakyti jam, kad kur nors gal ir esama tokios vietelės. Galbūt ten, kur želia žolė ir stūkso kalnai, kur nors glau-

džiasi mažas namelis. Tai toli gražu ne didvyriškumo – veikiau jau šiokio tokio bailumo – apraiška: norėti išsprūsti, galvoti tik apie tai, kaip išsigelbėti pačiai ir išgelbėti dar vieną ar du žmones, pamėginti ramiai gyventi savo gyvenimą kokiame užkaboryje, o priešakinėse linijose lai plūkiasi kiti.

Šiaip ar taip, Pitas negalėtų išvykti. Jį saisto įsipareigojimai. O net jei neturėtų įsipareigojimų, jis – ne „trobelės kaimelyje" tipas, ne iš tokio molio krėstas. Ten jis tiesiog nežinotų kur save dėti.

Šešėliai ir vanduo
Pasaulio kuždesys
Tavo taurė ir sodas

– Nepradėk iš naujo rūkyti.

– Tik šiam kartui užsitraukiau.

– Aišku. Iki.

– Iki.

Ji ir paliko jį ten, stovintį stiprėjančiame vėjyje, po dundančiu Viljamsbergo tiltu.

Berniukas pabudo truputį po septynių. Ketė sėdėjo ant lovos krašto.

– Labas, – tarė jis.

– Labas.

– Jau važiuosime?

– Taip. Apsirenk.

Jis šoko iš lovos, įsirangė į džinsus, susisiautė švarku. Ketė pasiėmė geltono firminio popieriaus bloknotą ir rašiklį.

– Aš pasiruošęs, – pareiškė berniukas.

– Dar minutę, – atsakė ji.

Kibo rašyti:

Pitai,

privalau išvykti. Galvoje dedasi negeri dalykai. Kartais atrodo, kad man jau daugelį metų maišėsi protas, tik pati to nesuvokiau. Panašu, kad būsiu lyg ir užsikrėtusi nuo visų tų

puskvaišių, su kuriais tekdavo kalbėtis. Atrodo, visai nebenoriu šitokio gyvenimo ir nieko, kas dabar ranka pasiekiama. Dirbti bendrovei nebegaliu. Privalau susirasti kokios nors kitokios veiklos.

~~Štai ką noriu pasakyti.~~ O tu saugok save. Noriu tau padėkoti už visą meilę, kurios iš tavęs sulaukiau. Jeigu tau tai nepasirodys labai jau banalu.

Ketė

Bloknotą ji padėjo ant virtuvės spintelės. Bomba tebegulėjo jos rankinėje. Palikti ją čia – turbūt ne pats geriausias sumanymas. Ketė vylėsi sugalvosianti, kaip jos atsikratyti, kad niekas negalėtų priglobti.

– Na štai, – tarė ji vaikui. – Aš irgi jau pasiruošusi.

Nebuvo ką paduoti jam pusryčių. Teks pasigriebti ką nors pakeliui į geležinkelio stotį.

Geriausia bus išvažiuoti traukiniu. Automobilio Ketė neturėjo, o jeigu išsinuomotų, jį būtų nesunku susekti. Perkant lėktuvo bilietus, irgi lieka įrašas. Tuo tarpu už traukinio bilietą galima sumokėti grynais, ir niekam neparūps nei tavo pavardė, nei dar kas nors.

Ketė nusivedė berniuką laiptais žemyn, stabtelėjo prieangyje, nužvelgė gatvę. Pats įprasčiausias ankstyvas rytas. Uolūs darbininkai skubinasi į darbus, batsiuvys kelia apsaugines žaliuzes. Kitapus gatvės kuoktelėjęs senis kažką vapalioja prie gėlių parduotuvės. Rytų Penktojoje išaušo dar viena eilinė diena.

Ketė sudvejojo. Dabar – paskutinė galimybė pasielgti teisingai ir protingai. Ji dar gali pristatyti vaiką į nuovadą. Darbą, žinoma, prarastų – kur tai matyta prišerti pavojingą įtariamąjį migdomaisiais ir visą naktį laikyti savo bute. Bet visada galima susirasti kitą darbą. Visada galima susirasti kitą vaikiną. Ji dar gali įduoti vaiką ir toliau gyventi garbingo piliečio gyvenimą. Tai, ką ji darė dabar – dar nepadarė, bet ketino daryti, – bus nebepataisoma.

Berniukas paėmė ją už rankos.

– Kas nors negerai? – paklausė.

– Ne, – atsakė ji. – Viskas gerai.

Apnikta kvaitinančio nutrūktgalviškumo, svaiginama kvapą gniaužiančio staigaus nėrimo į šaltą vandenį jausmo, ji nusivedė vaiką laipteliais žemyn, į gatvę.

Sustojo prie banko kasos automato, pasiėmė penkis šimtus dolerių iš einamosios sąskaitos ir penkis šimtus – iš santaupų. Tai buvo dienos limitas. Pinigai, savaime suprantama, rūpesčių sukels, ir gana greitai. Jeigu ji naudosis kreditinėmis kortelėmis ar pasiims dar grynųjų iš kito bankomato rytoj, ją bus nesunku susekti. Ką gi, ką nors sugalvos. Teks sugalvoti.

Ji nusivedė vaiką į korėjiečių turgų, prisipirko du kaupinus maišus maisto ir sumokėjo „Visa" kortele – nieko baisaus neatsitiks, kai išaiškės šitas paskutinis jos pirkinys Niujorke. Taigi maistu apsirūpinta bent kelioms dienoms. Ji padavė vaikui apskritą bandelę su kiaušiniu, kitą tokią pat pasiėmė pati. Kol važiavo taksi į Pen stotį, vaikas glemžnojo bandelę – atsargiai, mažyčiais kąsneliais.

– Kiek laiko truks, kol nuvažiuosime į pajūrį? – paklausė.

Ak taip, teisingai. Paplūdimys. Tad važiuoti reikėtų į pietus, ar ne? Jei teks dantis padžiauti ant lentynos, tegul bent būna šilta.

Ketė atsakė:

– Šiek tiek užtruks. Iki jūros nuo čia labai toli.

Jis linktelėjo, nesiliaudamas kramtyti.

– Tai gerai, – ištarė.

Jie atvažiavo į Pen stotį. Ketė nupirko du bilietus į Vašingtoną, Kolumbijos federacinę apygardą; traukinys turėjo išvykti po dvidešimt penkių minučių. Vašingtone jie persės į kitą traukinį. Persėsti reikės bent porą kartų.

Pen stotyje tokiu ankstyvu metu sukiojosi daugiausia verslo sluoksnių žmonės. Įtakingi asmenys (bet iš smulkiųjų – stambieji rykliai skraidydavo lėktuvais), susiruošę į Bostoną ar Vašingtoną, įnikę į svarbius verslo reikalus, dabar stoviniavo ryškiai apšviestoje stoties niekieno žemėje, gurkšnojo „Starbucks", kalbėjo mobiliaisiais telefonais, sergėjo nuo vagių portfelius, o galvose urduliavo įvairiausios struktūrinės ir kainų anali-

zės schemos: vyrai, kad ir ne itin prašmatniais, bet padoriais kostiumais, ryškiai išsidažiusios moterys nepriekaištingomis šukuosenomis – kiekvienas atliekąs savąją darbo dalį stoties mozaikoje: perkantys užkandžius, skambinantys dar kartą pasitarti su viršininku ar palikti paskutinių nurodymų sutuoktiniui, peržiūrinėjantys sąskaitas, mezgantys naujus verslo ryšius – vienu žodžiu, stumiantys pasaulį pirmyn.

Ir visame tame sambrūzdyje – ji, laikanti už rankos apsigimusį vaiką, su dviem maišais maisto produktų ir dar vamzdine bomba bei „Žolės lapų" tomeliu rankinėje. Visi kiti nesąmoningai kiek atšlijo nuo jų, palikdami daugiau laisvos vietos – niujorkiečiai visada šitaip elgiasi, kai užjunta ką nors neįprasta. Juodaodė moteris su baltuoju sumaitotu vaiku. Beprotybė. O gal ji visiška nelaimėlė, gal išgrūsta iš namų, tokia niekam tikusi, kad jos pamišimas turėtų būti savaime suprantamas. Tai štai kokia ta keisto naujojo gyvenimo pradžia.

Kiekvienas atomas, priklausantis man, lygiai priklauso ir jums.

Paskelbė įlaipinimą į traukinį, jiedu įlipo. Ketė surado dvi laisvas vietas, vaiką užleido sėstis prie lango. Vos traukinys trūktelėjo iš vietos, berniukas prispaudė savo mėnulišką veidelį prie stiklo.

– Štai ir važiuojam, – ištarė jis.

– Taip. Štai ir važiuojam.

Ketė jautėsi ir apimta siaubo, ir pakylėta. Ateities perspektyvos pernelyg daug optimizmo nežadino: išnykti be pėdsako ne taip lengva, maža to, kai sumokėjo už taksi ir traukinio bilietus, jai liko vos aštuoni šimtai septyniasdešimt kažkeli doleriai. Užvis labiausiai tikėtina, kad ji tik stengiasi kiek įmanoma atitolinti tai, kas neišvengiama, o kai juos sučiups, jai bus tikrai ne pyragai. Reikia manyti, ją įkiš už grotų. Pitas, žinoma, bandys ją ginti. Turėtų padėti. Advokatas dėstys argumentus, esą ji kadaise praradusi savo kūdikį, o paskui nervų sistema neatlaikė įtampos darbe. Jei taip, nuosprendis tikriausiai bus švelnus. O gal ir ne.

O gal – juk yra nedidelė tikimybė, kad nutiks ir taip, – gal jai su vaiku pavyks ištrūkti. Juk kartais taip atsitinka. Kartais

žmonės ima ir pradingsta. Galbūt, tik galbūt jai pavyks įsidarbinti padavėja ar baro patarnautoja kur nors Sarasotoje, Galvestone ar Santa Rosoje. Ji stengsis laikytis atokiau nuo didelių miestų. Galbūt pavyks išsinuomoti kokį nors kuklų būstą netoli paplūdimio, susirasti kokį paprastą darbelį, nupirkti vaikui knygų, kad turėtų ką skaityti, parūpinti šunį. Tikriausiai jiems teks be paliovos kraustytis iš vienos vietos į kitą. Žmonės neišvengiamai ims smalsauti. Kamantinės, kodėl vaikas nelanko mokyklos, o pasiaiškinimais, esą jis ne visai sveikas ir ji mokanti jį namuose, toli nenuvažiuosi. Bet jeigu jie po trupučiuką pagyvens tai šen, tai ten, jeigu išmėgins gana daug vietų, tada jiems gal ir pavyks su šaknimis išrauti savo praeitį, tapti tiesiog moterimi ir vaiku, ieškančiais būdų išgyventi dideliame ir rūsčiame pasaulyje. Esama tokios daugybės žmonių, kurie gyvena sau niekam nesiaiškindami ir niekam neužkliūdami. Juk visai įmanoma, juk nėra neįmanoma, kad ilgainiui ir juodu taps vienais iš jų.

Traukinys iš ilgai užtrukusios tunelio tamsos išnėrė į Niu Džersio pelkynus. Juos išvydęs, berniukas aiktelėjo, nors visa, ką matė, tebuvo švendrai ir burbuliuojančio tamsžalio vandens akivarai.

– Patinka? – paklausė Ketė.

– Aha.

– Žinai ką? Reikia sugalvoti tau vardą.

– Man patinka Smoukis. Tikrai.

– Smoukis – netinkamas vardas berniukui.

– Tada gal Lukas?

– Oi ne, nemanau.

– Žinau, kad tasai kitas jūsų berniukas yra tokiu vardu. Bet argi aš negalėčiau vadintis taip pat, kaip jis?

– Nežinau. Manau, tau reikėtų tokio vardo, kuris būtų vien tik tavo.

– Man gražu Lukas.

Jis vėl prisiplojo prie lango lyg pakerėtas. Nors į švendrų sąžalynus protarpiais vis brovėsi asfaltuotos plynės, prigrūstos tuščių tiekimo sunkvežimių, nors siūruojantis laukas buvo pri-

smaigstytas elektros stulpų ir kaminų, netgi Ketei teko pripažinti, kad peizažas išties atrodo kažkoks... laukinis, nors gražiu jo nelabai pavadinsi. Netgi čia, šitaip arti miesto, tikriausiai buvo nedidelių žemės lopinėlių, kurie ir dabar atrodė visai taip pat, kaip tais laikais, kai dar nebuvo nukirstas pirmasis medis pirmojo ūkininko trobai statyti. Sirpo vaiskus, žaižaruojantis rytas, žadantis karštą ir giedrą dieną. Dar neaukštai kybanti saulė nuauksino pelkes, žybčiojo drumsto vandens klanuose.

Ką gi, vadinasi, juodu iš tikrųjų važiuoja. Važiuoja iš čia kažkur, ir neįmanoma įspėti, kas jų ten laukia. Rytas išaušo visur. Ir Deitone, ir Denveryje, ir Sietle. Rytas buvo paplūdimiuose ir giriose, kur naktiniai plėšrūnai jau sulindo į savo irštvas, o baikštūs naktiniai žvėreliai, tie, kurių naktį tykojo grobuonys, jau pakirdę leidosi ieškoti maisto. Rytas švytėjo ir ant skardinių fabrikų stogų, ir kalnų viršūnėse, ir dirbamuose laukuose, ir automobilių stovėjimo aikštelėse, rytas skverbėsi į nuomojamus kambarius, kuriuose moterys, neturinčios nė grašio kišenėje, darė ką išgalėdamos, kad jų vaikai išgyventų ir augtų sveiki – ir vylėsi, kad, nepaisant skurdžių išteklių, jie bus laimingi, bent retkarčiais.

Iš padangės žemyn nėrė kone akinamai balta žuvėdra; akimirksnį ji lėkė neatsilikdama nuo traukinio. Ketė spėjo pastebėti juodą paukščio akies karoliuką ir ryškiai oranžinį lopinėlį apatinėje snapo pusėje.

Ji paskubomis užmetė akį į rankinę. Taip, bomba tebebuvo kur buvusi. Mirkčiojo mobilusis telefonas – kažkas bus palikęs žinutę. Ji išjungė aparatą.

Berniukas atsigręžė nuo lango. Jo veidas švytėjo jauduliu.

Jis tarė:

– Žinote ką?

– Ką?

– Pats menkiausias daigelis rodo, kad mirties iš tikrųjų nėra.

– Tiesa.

Jis vėl nusigręžė į langą, susižavėjęs žiūrėjo, kaip traukinys įdunda į Niu Džersį. Dabar jis nebepavojingas. Jis nuginkluo-

tas. Dabar jis – tik mažas berniukas, per visą savo gyvenimą pirmą kartą laimingas. Juk man tikrai pavyks prie jo prieiti, galvojo Ketė. Jį dar galima ištraukti, dar galima įstatyti į kitas vėžes. Argi ne tai daryti ji ir buvo išmokyta?

Ketė palietė trapų jo petį. Jis ištiesė ranką ir patapšnojo jos pirštus, neatplėšdamas akių nuo vaizdų, slenkančių už lango. Visai nežymus judesys, visai nereikšmingas, bet jam nebūdingas. Tiktai pirmoji kregždė, bet judesys jau nebe baugus, bylojantis apie nerūpestingą pasitikėjimą, kokį pažįsta tik tas vaikas, kuris žino esąs mylimas. Jis jau pradėjo atsiliepti, pradėjo jausti prieraišumą. Jis – neįtikėtinas pabaisa, kraupiai apsigimęs, bet jis – ir mažas berniukas, svajojantis pamatyti kriaukles ir turėti šunį. Jis jau leido jai jį išgelbėti.

Vaikas atsigręžė ir nusišypsojo. Ketė iki šiol dar nebuvo mačiusi jo besišypsančio. Jo šypsena buvo kreiva lyg iš moliūgo išskobto žibinto vypsnys.

Jis ištarė:

– Dabar jau ir jūs – šeimos narė.

Jo šypsena tvoskė beprotybe. Buvo piktdžiugiška, be jokio drovumo ir trenkė neapsakoma pagieža, kupina tokio pamišimo, kad jis pats galėjo supainioti ją su džiaugsmu.

Tik dabar sąmonės kamputyje Ketė išgirdo *skimbtelėjimą*. Štai kur žudikas. Štai veidas, kuriame atsispindi tikrieji kėslai.

Ir staiga ji suprato. Suprato užkibusi ant kabliuko.

Norime paskelbti, kad niekas nėra saugus. Nei turtuolis. Nei vargšas.

Tad štai, pasirodo, kokią žinią reikėjo suprasti: niekas nėra saugus, niekas, net motinos. Netgi tie, kurie iš meilės pasiryžę paaukoti viską. Ji ir berniukas didžiuliu greičiu skriejo link tos dienos, kai ant stalo stovės indas pieno, kai šuo šniukštinės po pakampes atliekų, o jos įsisūnytasis vaikas, jos antrasis Lukas, berniukas, kurį ji išgelbėjo, nuspręs, jog galų gale myli ją pakankamai, kad nužudytų.

Savaime aišku, ji dar gali juo atsikratyti. Gali paskambinti Pitui, gali išgrūsti vaiką iš traukinio, kai tik šis sustos Niuarko stotyje. Žinoma, ir pati neišsiropštų sausa iš balos, bet vis tiek

išliktų taip, kaip jam išlikti nebebūtų lemta. Jį įsiurbtų specialios prieglaudos, ir jau niekas apie jį nebeišgirstų.

Jis bet kada gali sumanyti ją nužudyti. Ji bet kada gali nuspręsti juo atsikratyti.

Bet kol kas, galvojo ji, mes dar galime laikytis išvien. Lemtingą akimirką juk galima atidėlioti: valandų valandas, mėnesių mėnesius, galbūt ir metų metus. Galbūt ji ir toliau norės būti jo motina, nors ir paaiškėtų, kad toks sprendimas lemtingas. Be to, dar gali būti ir taip, kad jis netykos progos smogti duonriekiu peiliu ar uždusinti ją pagalve, miegančią; galbūt jam šaus į galvą žudyti ją lėtai, po truputį, kaip nuo neatmenamų laikų visuomet elgiasi vaikai. Tam tikra prasme jis jau ją pražudė, argi ne taip? Juk tai jis užbaigė ankstesnįjį jos gyvenimą ir įstūmė į šitą, naująjį, į šitą beprotišką atgimimą, tai jo dėka jie dabar dundėdami lekia traukiniu į pasaulio platybių painiavą, kur niekad nesibaigia nuolat atsikartojantis griūties ir atkūrimo procesas, kur gausu kietų lyg akmuo mažyčių pažadų, kur knibžda savininkai ir darbininkai, kur nė vienas prieglobstis nėra amžinas – ir niekas netrunka amžinai.

Ir mirti yra visai ne tai, ką daugelis vaizduojas, ne tai ir kur kas geriau.

Vaikas vis dar šypsojosi jai savo žudikiška šypsena.

Ketė irgi jam nusišypsojo.

BEVEIK GROŽIS

Ji galėjo būti tikra gražuolė. Savaime aišku, „gražuolė" – tik apytikris apibūdinimas. Tai žemiškas terminas. Jos kalboje bene panašiausia buvo sąvokos „keeram" prasmė, kas reiškė daugmaž „geresnė nei vien naudinga". Tiek jos tauta ir tesugebėjo priartėti prie didingų abstrakcijų. Didžioji jų žodyno dalis buvo skirta nusakyti oro sąlygoms, pačioms įvairiausioms grėsmėms ir dar apibūdinti tam, ką galima suvalgyti, išmainyti ar panaudoti kurui.

Žemiškuoju požiūriu ji buvo beveik pusantro metro ūgio driežas su įspūdingomis šnervėmis ir vos vos mažesnėmis už golfo kamuoliuką akimis. Vis dėlto Simonas manė, kad savojoje planetoje ji galėjo būti nuostabi. Ko gero, tikrai geresnė nei vien naudinga.

Jis sutikdavo ją kiekvieną vakarą, kai ji išvesdavo vaikus pasivaikščioti į parką. Pasirodydavo visada tuo pat metu, netrukus po to, kai prasidėdavo jo pamaina. Judėjo ji kukliai, bet užtikrintai. Jos oda buvo smaragdo žalumo. Ir žvilgėjo kone kaip skaidrus brangakmenis, kas tarp nadiečių buvo reta. Dauguma jų atrodė tarytum apsamanoję. Dažniausiai – dėmėti, išmarginti ochros atspalvio ar tamsiai rudais lopais. Kaip tik dėl šito žmonės taip atkakliai tvirtino, kad jie taukuoti ir dvokia. Jie anaiptol nebuvo taukuoti. Ir nedvokė. Tiesa, kvapą, savaime aišku, skleidė. Visi, kas gyvas, turi savitą kvapą. Nadiečiai kvepėjo saldžiai, su vos juntama raugo priemai-

ša. Bet dauguma žmonių niekad neprisiartindavo prie jų tiek, kad užuostų.

Atrodė, kad vaikai, abu – šviesiaplaukiai pypliai, ją myli. Žmonių atžalos dažnai pamildavo nadiečius, kuo mažesni – tuo labiau prisirišdavo. Ji išmaniai vedžiojo parko takeliais abu patikėtus jai šviesiaplaukius mažylius. Kalbėdavosi su jais. Ir be paliovos niūniavo, patyliukais, tarytum švilpaudama, kaip ir jie visi, paprastą penkių gaidų seką: *ee–um–fah–um–so*. Ar patys nadiečiai sugebėjo mylėti? Tai buvo nuolatinė nesiliaujančių ginčų tema. Ar jie prisirišdavo prie žmonių, ar tiesiog glaudėsi prie jų iš nevilties? Vaikams tai, regis, buvo nė motais.

Jis žiūrėjo, kaip ji vedasi juos prie jo suoliuko. Vyresnysis iš vaikų, gal ketverių metų berniukas, nuturseno į priekį. Jis būtinai ką nors suras – akmenuką ar lapelį – ir nuneš jai. Tada abu apžiūrės radinį, patyliukais aptars jo vertę. Išbrokuotos gėrybės paprastai vėl atsidurdavo ant žemės. Vertingosios pradingdavo jos apsiausto kišenėje. Kai tik sprendimas būdavo priimtas, berniukas tučtuojau leisdavosi į naujo grobio paieškas, judrus ir nenuvargstantis kaip spanielis. Brolio žygius su skepticizmu atmieštu susidomėjimu stebėjo mergytė, ne daugiau nei trejų, kuri nesitraukė nuo nadietės. Mergaitė žaidė auklės apsiausto kraštu. Retsykiais pakeldavo rankutę ir įsikibdavo ilgų ir laibų smaragdinių pirštų. Neatrodė, kad ją labai glumintų penkių centimetrų ilgio, alavo atspalvio nagai.

Kai auklė su vaikais priartėjo tiek, kad jau galėjo išgirsti, Simonas šūktelėjo:

– Labas!

Jis sveikinosi jau kelias dienas iš eilės. Tiesa, ne iš karto: iš pradžių apsimetė jos nė nepastebįs, kitą kartą nusišypsojo, dar kitą – nusišypsojo ir linktelėjo, kol galiausiai ištarė „labas".

Šiandien ji jam atsakė.

– Bochum, – ištarė. Švelnus, tylus balsas. Jame justi tas pats švilpesys. Lyg būtų staiga prakalbusi fleita.

Jis nusišypsojo. Atsiliepdama ji išpūtė šnerves. Nadiečiai nemokėjo šypsotis. Tiesiog jų burnos nebuvo tam pritaikytos. Kai kurie, mažiau apsipratę su žmonėmis, vis dar išsigąsdavo, kai

jiems kas nors nusišypsodavo. Manė, kad tas, kuris jiems rodo dantis, gviešiasi juos suryti.

– Ko jis suranda? – paklausė Simonas, galvos linktelėjimu parodydamas berniuką.

– O, dalykų daug ko. – Vadinasi, ji vis dėlto moka angliškai.

Berniukas, nuklydęs per kelis žingsnius į šalį, pastebėjo, kad jo auklė skiria dėmesio ir kažkam kitam. Tekinas leidosi atgal.

– Parke pilna visokių brangenybių, – tarė Simonas. – Žmonės to nesupranta.

– Taip.

Berniukas įsispraudė tarp Simono ir savo auklės. Įsistebeilijo į Simoną nėmaž neslepiamos, beatodairiškos neapykantos kupinu žvilgsniu.

Nadietė uždėjo naguotą ranką ant miniatiūrinės šviesiaplaukės galvelės. Nenuostabu, kad kai kurie žmonės iki šiol laikėsi nuomonės, neva patikėti nadiečiams savo vaikus – perdėto liberalumo, besiribojančio su nerūpestingumu, apraiška.

– Tomaikruzai, – tarė ji, – mes parodome, ką mes čia surādome?

Tomaskruzas papurtė galvą. Mergytė pasislėpė tarp nadietės apsiausto klosčių.

– Drovus, – paaiškino Simonui nadietė.

– Na, žinoma. Ei, Tomaikruzai, aš nesikandžioju.

Nadietė pritūpė prie berniuko.

– Mes parodome jam marmurinį rutuliuką? – pasiūlė. – Tas gražus.

Tomaskruzas dar kartą papurtė galvą.

– Krylič, – tarstelėjo ji berniukui. Jos šnervės čia pat subliūško lyg nugeibusios plukės. Matyt, jai buvo uždrausta kalbėtis su vaikais nadietiškai. Paskubomis ji pridūrė: – Tada eime.

Ji atsistojo. Jau ruošėsi eiti sau su jai patikėta šeimyna. Dar sykį pakartojo Simonui:

– Drovus.

Užtat ji buvo tikrai narsi. Dauguma jų niekada neįsidrąsindavo prašnekti. Kai kurie netgi neprisiversdavo atsakyti į tiesioginį klausimą. Jei jie bus tylut tylutėliai, nepastebimi tiek,

kiek tai išvis įmanoma, tuomet nelaimė galbūt praeis pro šalį. Ar bent pavyks užbėgti jai už akių.

– Kuo tu vardu? – paklausė Simonas.

Ji sudvejojo. Šnervės išsipūtė. Kai nadiečiai susijaudina, jų šnervės visada išsiplečia ir tada galima įžiūrėti gleivėtas, žaliomis gysliukėmis išraizgytas membranas – du vidinės odos lopinėlius, drėgnus ir švelnius kaip salotos lapeliai.

– Kataryna, – atsakė ji – taip tyliai, kad jis vos išgirdo.

– Aš – Simonas, – prisistatė jis. Balsas nuskambėjo garsiau nei paprastai. Šalia nadiečių dažnai pasijusdavai toks stambus ir triukšmingas. Nadiečiai buvo jaudrūs, šmižinėjančio, nefiksuoto žvilgsnio. Ir tylūs kaip iš lizdo ištrauktas telefonas.

Ji linktelėjo. Ir pasižiūrėjo į jį.

Simonas kaip gyvas nebuvo matęs, kad nadietis šitaip pasižiūrėtų. Ko gero, netgi tarpusavyje jie vengdavo akių kontakto. Jų dėmesys paprastai būdavo sutelktas į tai, kas galėtų krebždėti kuriame nors šone ar sėlinti iš užnugario. Bet šita stovėjo, abiem naguotomis žaliomis letenomis už rankų laikydama žmonių vaikus, ir ramiai žvelgė tiesiai Simonui į veidą, be jokios baimės ar nuolankumo. Iki šiol Simonas dar niekad nebuvo šitaip susirakinęs žvilgsniais su nadiečiu. Aiškiai matė jos akis – ryškias, geltonai oranžines, jų gelmė buvo gintarinė. Matė ir blykčiojančias kibirkštis jos akyse, tokias sodriai oranžines, kad atrodė kone violetinės. Iš vyzdžių plyšelių sklido karališka ramybė ir protas.

O juk tu – ne eilinė tarp saviškių, dingtelėjo jam. Tikrai buvai neeilinė. Netgi tokioje planetoje kaip tavoji tikriausiai esama princesių ar mergelių karžygių. Net jeigu jų rūmai suramstyti iš šiekštų ir apkrėsti dumblu. Net jeigu jų armijos baikščios ir nepasiduodančios apmokymams.

Ji dar kartą linktelėjo. Ir pajudėjo toliau. Mergaičiukė vis dar slėpėsi susisupsčiusi nadietės apsiausto klostėse. Berniukas atsigręžęs per petį dėbtelėjo į Simoną su neslepiamu triumfu: jam pavyko išsaugoti savo lobius, nesuterštus svetimo žvilgsnio.

Kol jie ėjo per Bou tiltą, Simonas vis dar girdėjo patyliukais nadietės švilpaujamą paprastutę dainelę. *Ee-um-fah-um-so.*

Iš užsegamos kišenaitės Simonas išsitraukė skaitytuvą, dar kartą pasitikrino darbotvarkę. Kol kas – bendras grėsmės nuojautos kūrimas, o pusę aštuntos – pirmasis klientas, septintojo lygio. Paskui – dar du trečiojo lygio ir vienas – ketvirtojo. Jis negalėjo pakęsti septintųjų. Bet kuri aukštesnio nei šeštojo (netgi nei penktojo) lygio užduotis visuomet būdavo kebli. Devintųjų ir dešimtųjų jam tekdavo iškart atsisakyti. Nebūtų susidorojęs. Tokie mokėdavo itin dosniai, o jenų Simonui verkiant reikėjo. Bet jis žinojo savo galimybių ribas.

Laukdamas pusės aštuntos, Simonas kaip paprastai kėlė grėsmės nuojautą. Laikas tarp vieno kliento ir kito buvo apmokamas minimaliai, tad nenuostabu, jog dauguma žaidėjų pageidavo kiek įmanoma daugiau užsakymų. Tačiau Simonas mielai atidirbdavo tas „tarpines" valandas, jos jam netgi labiau patikdavo. Žalias ir tykus parkas, nusagstytas blyškiai gelzganais žibintais. Retsykiais, ramiais vakarais, turistų grupės nepasirodydavo ir ištisas dvidešimt minučių – parke nebūdavo nė gyvos dvasios, tik žolės žalumo prietema ir chlorofilo kvapo prisisunkęs vėjas. Vykdydamas įsipareigojimus, Simonas turėdavo atlikti savo vaidmenį netgi tada, kai būdavo vienas. Sėlindavo, rūsčiu žvilgsniu skvarbydamas aplinką. Prisėsdavo tai ant vieno, tai ant kito suoliuko, imdavo mankštinti raumenis, demonstruodamas švytinčias, įspūdingai raibuliuojančias tatuiruotes. Tai čia, tai ten pro jį prašiugždėdavo pavienės tarpusavyje besikuždančių turistų grupelės. Niekas iš turistų niekada per toli nenuklysdavo nuo žaliai auksinio šviesos rutulio, plūduriuojančio virš grupės vadovo galvos.

Slampinėdamas po savo teritoriją, Simonas bent dukart prasilenkė su Markusu. Antrąjį kartą net ryžosi šiam mirktelėti, nors net dėl menkiausios tarpusavio draugingumo apraiškos galėjo išlėkti iš darbo. Parke įsiveisę galvažudžiai neturėjo būti linkę draugauti. Tiesa, susimetusieji į gaujas, galėjo pasiplepėti su saviškiais, tačiau baltųjų žaidėjų gaujos nebuvo pageidaujamos. Dėl to, kad klientai, nors ir nelabai dažnai, bet periodiškai pageidaudavo, kad juos aptarnautų europietiško gymio darbuotojai, „Pavojingų susidūrimų, Ltd." bendrovė saujelę

jų išlaikė, bet primygtinai reikalavo, kad visi jie dirbtų po vieną. Baltųjų gaujos, keliančios siaubą Centriniame Parke, būtų pernelyg jau didelis nukrypimas nuo istorinės tikrovės. O senasis Niujorkas kaip tik ir susikūrė šlovę, remdamasis tiksliu istorinių detalių atkūrimu. Taigi Markusas ir Simonas, ir kiti žaidėjai baltieji, dirbo be jokios palydos – vieniši vilkai, kilę (pasak reklaminės skrajutės) iš girtuoklių ir smurtautojų šeimų ir atsidūrę šioje grėsmingoje miško viešpatijoje, kur jų prasti polinkiai ir įpročiai įsišaknijo vis giliau, o galimybės ištrūkti vis labiau menko; šitie nevilties apimti vyrukai galėjo priglobti bet kokį lengvą, niekuo dėtą laimikį, kuris nejučia įkels koją į jų valdas. Simonas ir Markusas, kaip ir kiti žaidėjai vienišiai, buvo pigiausias variantas iš viso paslaugų paketo. Užsisakyti gaujos užpuolimą kainavo bene penkiskart brangiau.

Jo pusės aštuntos septintojo lygio užsakymo veiksmo vieta – prie Betesdos fontano. Simonas pasuko ta kryptimi.

Kai jis prisistatė ten, aikštelėje nieko nebuvo. Dėl to Simonas nėmaž nesigraužė, nors nepasirodęs klientas bendrovei palikdavo tik pradinį įnašą – dvidešimt procentų nuo sutartos sumos; paties Simono dalis būtų vos dešimt procentų. Ir vis tiek jis liktų visiškai patenkintas, išvengęs septintojo lygio užsakymo, susitvarkęs su tečiaisiais bei ketvirtaisiais lygiais ir traukęs namo miegoti. Galbūt rytoj pasitaikys kokių papildomų užsakymų, kurie padės kompensuoti nuostolius.

Pagal sutartį laukti jam buvo privalu penkiolika minučių. Atsitraukęs į šoną, jis prisiglaudė kolonados šešėlyje, kad klientas, ateidamas, kaip sutarta, nuo vakarinių laiptų pusės, jo iškart nepastebėtų. Simonas apurzgė pro šalį slenkančią turistų grupelę. Godžiu, alkanu žvilgsniu nudelbė paaugles mergaites, murmtelėjo kažką apie tai, kad sultingas kiniškas užkandis – pats gardžiausias: dėl visa ko, jei tarp turistų pasitaikytų suprantančių angliškai. Tokius dalykus jie paprastai baisiai mėgdavo. Galbūt per grupės vadovą net pasiūlys jam arbatpinigių – aišku, kai atsidurs saugioje vietoje už parko ribų. Paskui, tiesa, dar reikės tikėtis, kad grupės vadovas perduos tuos pinigus jam.

Trylika minučių. Keturiolika. Ir kaip tik tą akimirką, kai Simonas jau galėjo teisėtai pasitraukti ir keliauti pasiimti savo dalies iš kliento pradinio įnašo, pasirodė jo septintasis lygis.

Europietis. Apkūnus, įmitęs, gal penkiasdešimties, turbūt šiek tiek besidrovintis nuo gero gyvenimo vis labiau viršugalvyje plintančios plikės. Atrodė, kad jis nervinasi. Nejaugi jam pirmas kartas? Simonas vylėsi, kad ne. Niekas nepradeda nuo septintojo lygio. Benis iš „Pavojingų susidūrimų" atlydėjo klientą iki pat aikštelės. Ten, laiptų papėdėje, jie pasikuždėjo, o paskui klientas, jau be palydos, žengė į aikštelę. Jis puikavosi mėlyna „Astrohair" šukuosena. Vilkėjo gyvsidabrio kostiumą. Tikriausiai vokietis. Gal lenkas. Vokiečiai ir lenkai visada garbina plikę pridengusius naujuosius plaukus. Takius kostiumus – irgi.

Žirgliojo jis dideliais žingsniais. Tikriausiai labai įdėmiai išklausė Benio nurodymų: neva turįs tikslingai eiti savais keliais, kad tai, kas nutiks, nutiktų netikėtai. Sąlygiškai, žinoma.

Simonas palaukė, kol klientas įveiks pusiaukelę ir atsidurs po ištiesta angelo ranka ir nereginčiu žvilgsniu. Tada nusėlino jam iš paskos. Matė, kaip vyriškis įsitempė. Tačiau nurodymų vis dėlto paisė. Išgirsi žingsnius už nugaros. Tik neatsisuk. Tikras niujorkietis niekada taip nepasielgtų. Paspartink žingsnį ir eik, kur ėjęs.

Klientas paspartino žingsnį. Halogeninių lempų atšvaitai blykčiojo jo kobalto mėlynumo plaukuose.

Simonas užėmė privalomą padėtį: šalia kliento, bet per žingsnelį atsilikęs. prašneko:

– Ei, drauguži. Gal padarysi man paslaugą?

Klientas nė nemirktelėjęs žingsniavo toliau, beveik kaip tikras niujorkietis.

– Ei. Su tavim kalbu.

Vis dar jokios reakcijos. Nurodymus jis tikrai įsiminė nepriekaištingai.

Simonas sugriebė klientą už rankovės. Gyvsidabrio kostiumai paliesti visada jį stebino: srovenanti, kone skysta medžiaga, vos juntama jos skleidžiama šiluma.

Dabar jau klientas atsigręžė. *Po pirmojo fizinio kontakto jau galima reaguoti.*

– *Was wollen Sie?**

Ak tu bėda: jis nekalba angliškai?

– Man reikia nedidelės paskolos, – paaiškino Simonas. – Kaip tik šiuo metu mažumėlę striuka.

– Niekuo negaliu jums padėti, – atsakė klientas. Aha, vis dėlto kalba angliškai. Gerai.

– Na ką tu, dar ir kaip gali. – Simonas tvirčiau suėmė kliento alkūnę, tarsi juodu būtų šokių partneriai. Sugniaužė visą saują švarko atvarto. Nuo kolonados juos skyrė kokie šeši metrai. Simonas trupučiuką kilstelėjo klientą, sukdamasis drauge su juo nuslydo į prietemą, stumtelėjęs prispaudė jį prie kolonos.

Simonas tarė:

– Kiekviena rūšis yra pačiai sau ir saviems, man yra visa, kas vyriška ir kas moteriška.

Klientas žioptelėjo:

– Ką?

Suknistas poezijos lustas, kad jį kur.

Simonas palinko prie pat jo. Užuodė vyriškio prakaitą. Užuodė ir verbenos dvelksmą. Dauguma europiečių mėgo gėlių kvapo tualetinį vandenį.

– Manau, gali, dar ir kaip, – pakartojo jis.

– Ko jūs norite? – kimiai sugergždė vyriškis.

– Puikiai žinai, ko aš noriu, – atsakė Simonas. Šitam užpuolimui galima suteikti seksualinį atspalvį, dingtelėjo jam. Tokie dalykėliai visada buvo rizikingi, bet Simonas galėjo pasigirti išlavėjusiais instinktais. Dauguma klientų pageidaudavo šio to daugiau nei grynas smurtas.

– Norite mano pinigų? – gaiktelėjo vyriškis.

Simonas prisislinko dar arčiau.

– Taip, – sumurkė. – Noriu tavo pinigų.

Ir dar noriu tavo prisirpusio riebaus pasturgalio. Noriu, kad patogiai man jį atstatytum, kad aš galėčiau kaip reikiant išarti

---

* Ko jūs norite? *(Vok.)*

jį savo didžiuliu tatuiruotu kotu. Apie tai, savaime aišku, – nė žodžio. Bet paslėpta prasmė turėtų būti pakankamai aiški.

– Visai nenoriu atiduoti jums savo pinigų.

Pirmasis atsisakymas. Tiksliai pagal nurodymus. Gerai.

– Apie tai, ko nori tu, dabar nekalbame, dički.

– O ką man padarysite, jeigu neduosiu? – paklausė klientas – įvarytas į kampą dar bando koketuoti.

O tai jau – ne pagal nurodymus. Klientas pernelyg akivaizdžiai svyra į seksualinę sritį. Bene bus sekso paslaugų ištroškęs klientas, panūdęs paieškoti įvairovės? Apiplėšimas, tiesa, galėjo būti su seksualiniu prieskoniu, bet griežtai ribotu. Tai klientams visuomet labai smulkiai išaiškinama.

– Manau, pats žinai.

– Ne. Nežinau.

Ar tai galima įskaityti kaip antrą atsisakymą? Pagal sutarties nuostatus – taip. Tiesa, klientas paskui gali skųstis. Bet sutartį juk pasirašė.

– Tada aš trupučiuką tave pamyluosiu. Štai šitaip. – Simonas plekštelėjo jam ištiestu delnu. Pirštų galiukais vos palietė minkštą baltą skruostą. – Tik smarkiau.

– Man skaudės?

– Aklas, mylintis, nugalintis prisilietimas! Apmūturiuotas, gobtuvuotas, aštriadantis prisilietimas!

– *Was?*

Sutelk dėmesį. Susikaupk.

– Žinoma, tau skaudės, tėtuši, – patikino. – Ir dar kaip skaudės. Na kaip, ar dabar perleisi man pluoštelį šlamančių?

Klientas neatsakė. Vėl prašneko Simonas:

– Man reikia tavo pinigų. Duokš juos čionai. Tučtuojau.

Klientas sušniokštė:

– Ne. Nieko aš jums neduosiu.

Trečias atsisakymas. Pradinis įsipareigojimų etapas baigtas.

– Norėtum, – atkirto Simonas. – Atiduosi kaip didelis.

Dar sykį pliaukštelėjo, šįsyk – visu delnu. Tiek stipriai, kad iš kliento lūpų kampučio nutįstų seilių siūlelis. Jis sujungė kliento burną su Simono ranka lyg skysto voratinklio gija.

– Oi ne. Prašau. Liaukitės.

Šitoks akimirksnis visada rizikingas. Naujokai retsykiais užmiršdavo apsauginį žodį. Užmiršdavo, kad „ne" reiškia „taip". Sutartį pasirašydavo kiekvienas. Ten viskas būdavo aiškiai išdėstyta. Bet nepatenkintas klientas – visada gyva bėda.

Vis dėlto šitas klientas toli gražu neatrodė esąs nekaltybės įsikūnijimas. Galbūt apiplėšimą jis užsisakė ir pirmą kartą. Bet visiškai nepanašu, kad būtų nepatyręs mokamų žaidimų dalyvis.

Simonas smogė ir dar kartą, atgalia ranka. Krumpliai skaudžiai sutreškėjo į kliento žandikaulį. Šio galva loštelėjo ir atsitrenkė į akmeninę koloną, dusliai dunkstelėdama.

– Prašau, – murmėjo klientas. – Dėl Dievo meilės, palikite mane ramybėj.

– Tik tada, kai gausiu, ko man reikia.

Simonas dabar jau abiem rankomis sugriebė mirguliuojančio švarko atlapus. Kilstelėjo klientą ir smarkokai vožtelėjo į koloną. Jau šeštasis lygis. Darbas beveik baigtas.

– O kas, jeigu aš neturiu pinigų? – sudvėsavo klientas. Balsas nuo jaudulio buvo kone spigus. – Ką man padarysite?

Simonas pabandė pasiųsti jam telepatinį signalą. Tik nesitikėk sekso, ponuli. Tai – apiplėšimas. Sekso paslaugos kainuoja kur kas brangiau.

– Išakėsiu tavo apgailėtiną pasturgalį, – atsakė Simonas. Pasistengė, kad šįkart balse nebūtų jokių sadomazochistinio gundymo gaidelių. Kalbėjo nerūpestingai, bereikšme tikro žudiko intonacija.

Kliento akys pasruvo ašaromis. Kone kiekvienas iš jų anksčiau ar vėliau apsiverkdavo. Pats metas spustelėti dar trupučiuką stipriau. Pats metas baigti darbą.

Klientas nieko nebesakė. Žvelgė į Simoną blizgančiomis akimis, sunkiai gaudydamas kvapą. Neabejotini susijaudinimo ženklai. Klientas liks patenkintas, šmėstelėjo Simonui. Turės ką papasakoti draugams, grįžęs į Frankfurtą ar Berlyną.

– Nutarkuosiu. Tavo. Riebų. Liulantį. Pasturgalį, – iškošė Simonas. – Supratai?

– Taip, – aiktelėjo vyriškis.

Pasiekus septintąjį ar dar aukštesnį lygį, atsiverdavo erdvė rinktis veiksmų variantus. Tekdavo improvizuoti. Tai buvo tarytum šokis. Kol neišėjai ant parketo, niekaip tiksliai neįspėsi, ko iš tikrųjų pageidauja partneris. Kraujo pralieti, žinoma, nevalia. Kaip ir naudotis ginklais. Užtat galima smogti kumščiu. Arba trinktelėti galva. Galima...

Simonas apsisprendė. Vylėsi, kad nesuklydo.

Stvėrė klientą už paslėpsnių. Klientui, kaip ir tikėjosi, buvo pasistoję. Simonas sugniaužė vyriškio turtą, suspaudė.

– Ne! – karštligiškai sužvigo klientas. – Nieko aš tau neduosiu!

Dabar jau viskas baigta. Simonas savo darbą atliko. Paleido kliento švarko atlapus. Šis ėmė slysti palei koloną žemyn. Būtų ir susmukęs, bet Simonas spėjo sugriebti už pažastų, apsuko ir ištraukė piniginę iš užpakalinės kelnių kišenės. Vyriškis alsavo kriokuodamas, dusdamas. Simonas viena ranka sugriebė jį už apykaklės ir ėmė nesmarkiai bumbsėti galvą į koloną. Tai buvo vadinama meilingu tapšnojimu. Ištraukė iš piniginės banknotus, paskubomis perskaičiavo. Taip, kaip tik tiek, kiek reikia. Simonas susigrūdo pinigus į kišenę. Piniginę numetė žemėn.

– Tau neįtikėtinai pasisekė, – sušnypštė. – Tau neįtikėtinai pasisekė, kad dar nesi prašvinkęs lavonas.

Jis paleido kliento apykaklę. Vyriškis kriokavo, abiem rankomis įsikibęs kolonos, visu veidu prisiplojęs prie akmens.

– Nagi, pasakyk, – suurzgė Simonas. – „Man neįtikėtinai pasisekė".

– Ne. Nesakysiu.

Simonas paskutinį kartą šleptelėjo jam per ryškiai mėlyną pakaušį.

– Sakyk!

Vyriškis dūsavo. Balsas buvo vos girdimas:

– Man neįtikėtinai pasisekė.

– Nėmaž neklysti, šaunuoli.

Simonas nutarė pavaišinti jį desertu. Užkišęs abu nykščius už diržo, stipriai trūktelėjo ir nusmaukė kliento kelnes iki kelių. Tada smagiai pliaukštelėjo per tirtantį nuogą pasturgalį.

– Prisiekiu: manau, nėra nieko, išskyrus nemirtingumą, – tarė. Šįsyk klientas, regis, nė nepastebėjo, kad Simonas leptelėjo nei šį, nei tą.

Simonas nuėjo savais keliais. Viltingai pagalvojo apie arbatpinigius, nors patirtis bylojo, kad šioje srityje vokiečiai itin nepatikimi.

Į savo irštvą jis parsirado dvidešimt po keturių. Įsipylė porciją likvekso, valandėlę pasigrožėjo akvamarininiu jo švytėjimu. Taurė tviskančio mėlyno skysto serotonino, kurį tuojau išmauks tas, kuris užbaigė dienos darbus. Gražu? Gal ir taip – šiek tiek. Savaime aišku, gėrimas ir buvo sukurtas toks, kad būtų gražus, kad patrauktų pirkėjo akį. Išmėginti ir vienas po kito atmesti įvairūs spalvų variantai, kol gamintojas pagaliau išsirinko šį – plaukymo baseino naktį – atspalvį.

Vis dėlto gamintojo siekiai prislopino gėrimo grožį, nepaliko pilnatvės pojūčio. Pačios galingiausios grožio apraiškos būna tik tos, kurias suvoki kaip asmeninius atradimus, kai grožis atrodo lyg būtų skirtas tik tau, lyg kažkoks neaprėpiamas protas būtų išskyręs tave iš visų kitų ir panoręs kažką tau parodyti.

Simonas nusispyrė visureigius batus. Per galvą nusitraukė prasmirdusius marškinėlius, nubloškė į kampą. Tada griuvo į savo guolį, gurkštelėjo ugninio gėrimo.

Vaizdo telefone kažkas buvo palikęs žinutę.

– Kalbėk, – paliepė Simonas. Ekranėlyje sutavaravo Markuso veidas. Na, žinoma. Kas kitas galėtų jam skambinti?

Mažyliukas Markuso veidas atrodė blyškus, išskydęs. Ne prošal būtų įsigyti aparatą su geresne skiriamąja geba. Daug ką ne prošal būtų įsigyti.

Mirguliuojantis Markusas tarė:

– Aš esu niekas, o kas tu? Tu – irgi niekas? Kai parsirasi – paskambink.

Tai taręs, išnyko kibirkščių spiečiuje. Simonas burbtelėjo: „Markusas“. Aparatas sumurkė rinkdamas numerį. Markusas

atsiliepė po antro pyptelėjimo. Vėl pasirodė ekrane – tiesioginiu ryšiu jau kiek ryškesnis.

– Sveikas, Simonai, – prašneko atvaizdas. Markusas tebebuvo nepersivilkęs darbinio kostiumo: vilkėjo juodais drabužiais, buvo apsiavęs sportbačius. Net akių apvado nebuvo nusiplovęs. Įvaizdį jis išsirinko, pasiknaisiojęs Infinidoto archyvuose: Kitas Ričardsas*, tik likęs be grašio kišenėje. Simonas iš pradžių pasirinko daugiau nei šimto metų senumo Malkomo Makdovelo personažą iš „Prisukamo apelsino", bet darbdaviai šį įvaizdį atmetė, liepę pasiieškoti kito. Simonas ilgokai mąstė, įnikęs į senovinius vaizdo įrašus, kol galiausiai nutarė: tiks Sidas Višeusas** su Stiveno Morisio*** šukuosena.

– Aš garbinu patį save, ir tai, ką prisiimu aš, taipgi prisiimsite jūs. Kaip praėjo naktis?

– Normaliai. Paklausyk. Man pasirodė, kad šiąnakt mane stebėjo dronas.

– Tikrai taip manai?

– Nesu visiškai tikras. Bet vis dėlto... Galiu prisiekti: laikėsi pakibęs tiesiog virš manęs bene visą minutę.

– Galbūt tavim jis nė nesidomėjo. Kur tuo metu buvai?

– Prie estrados.

– Virš estrados jie sukiojasi nuolat. Juk ten įrengta stovyklavietė. Tad jie ir žvalgosi, ką veikia nadiečiai. Pats žinai.

– Mane apėmė negera nuojauta. Tik tiek.

– Aišku. Bet ar tau neatrodo, kad pastaruoju metu tapai... na, sakykime, pernelyg jautrus?

– Tikiuosi, tavo tiesa. Bet neapleidžia nuojauta. Štai jau pora dienų. Nenorėjau apie tai prasitarti.

– Aš patenkintas viskuo esu – matau, šoku, juokiuosi, dainuoju.

---

* Keith Richards (g. 1943) – pagrindinis grupės „The Rolling Stones" gitaristas.

** Sid Vicious (1957–1979) – anglų pankroko muzikantas, grupės „Sex Pistols" narys. Mirė perdozavęs narkotikų.

*** Steven Patrick Morrissey (g. 1959) – dainininkas ir dainų autorius, buvęs grupės „The Smiths" vokalistas. Nešiojo skiauterę (šukuoseną).

– Ar negalėtum liautis?

– Juk žinai, kad negaliu.

– Visokios mintys lenda į galvą, – kalbėjo Markusas. – Gal visi tie birželio dvidešimt pirmosios planai – tik kažkokia beprotybė? Senajame Niujorke mums pernelyg pavojinga. Čia jie pernelyg akyli.

– Jie stebi nadiečius ir turistus. Toks nešvankus prostitučių pakaitalas kaip mes – gana žemai prioritetų sąraše.

– Vis dėlto...

– Dar tik keletą dienelių, Markai.

– Pagalvojau šit... gal mums reikėtų išsiskirti?

– Nekalbėk šitaip.

– Mes labai jau krintam į akis, Simonai.

– Išvykimą seka naujas atvykimas: per amžius mokama amžina skola.

– Susitelk. Labai prašau.

– Be tavęs aš likčiau vienui vienas, Markai. Kaip ir tu – be manęs.

– Žinau, žinau. Tik pagalvojau...

– Aš jau verčiau rizikuosiu, bet kartu su tavim. Paklausyk. Susileisk taurę ar dvi likvekso, pailsėk, o rytoj per pusryčius susitiksime.

– Pas Fredį?

– Kur kitur?

– Tvarkelė. Antrą?

– Antrą.

– Labos nakties.

– Saldžių sapnų.

Markusas išjungė telefoną. Ir ištirpo pliūptelėjusiame sidabrinių dulkių debesyje.

Simonas iškliukino likvekso taurę, prisipylė dar vieną. Ar gali būti, kad Markusas iš degtuko bando vežimą priskaldyt? Visada buvo kiek nervingas. Ir vis dėlto. Senajame Niujorke pavojų – daugiau nei bet kur kitur, šito nepaneigsi. Antra vertus – čia pati patogiausia vieta susišluoti šiek tiek šlamančiųjų ir nesusilaukti niekieno klausimų.

Simonas ištuštino pusę butelio likvekso. Leidosi jo nunešamas į mirguliuojančią, košmarų išvarpytą prietemą, kitąsyk atstojančią miegą. Sapnavo minią žmonių, ramiai, kone karališkai oriai žengiančių į upę. Sapnavo moterį, nešiojančią ant kaklo paslaptį.

Pusę pirmos jis nusirito nuo gulto. Užsitempė odos išnarą, apsivilko gatvės drabužiais. „Levi" džinsai, „Puma" sportbačiai, sučiurę CBGB* marškinėliai. Senajame Niujorke reikėjo visada rengtis laikotarpio drabužiais. Tai buvo viena iš sutarties sąlygų.

Rytų Penktojoje gatvėje knibždėte knibždėjo žaidėjų ir šiaip smalsuolių, susirinkusių paspoksoti į juos. Žirgliojo gauja pankų, į visas puses taškančių įtūžio purslus. Patyliukais tratėjo seneliukės, įsitaisiusios savo priebučiuose. Rondas, dieninės pamainos bedalis, stypsojo poste – priešais gėlių krautuvėlę – zaunydamas savo zaunas. Kvartalo viduryje pulkelis turistų niovėsi su kinų batalionu. Simonas išvinguriavo tarp turistų, šmurkštelėjo į Fredžio užeigą. Kai kurie suskato spragsėti, atkišę į jį vaizdo kameras, nors jis toli gražu nebuvo populiariausias pramogų egzempliorius. Tiesiog Ist Vilidžo senbuvis, fonas tarpams užpildyti. Čia zujo pulkai kur kas įdomesnių eksponatų. Argi kas bent atsisuks į senstelėjusį muzikantą, kai čia pat staiposi rausvaplaukės mergaitės, kaklą vietoj šaliko apsivyniojusios gyvate? Kai pamišę seniai, apsikarstę susvilusiais skarmalais, stūgauja apie šventąją ugnį ir galaižin kokio dievo apsireiškimą?

Fredžio užeiga tokiu metu nebuvo labai prisigrūdusi. Markusas jau buvo ten. Sėdėjo už staliuko patalpos gilumoje, pasviręs prie dvigubos espreso. Chorchė, kuris nuo dešimtos iki keturių būdavo Fredis, pašaipiai palinkėjo Simonui labo ryto – mat buvo jau antra valanda dienos. Ir dunkstelėjo šiam ant staliuko įprastą kavos su pienu puodelį – kone anksčiau, nei Simono pasturgalis nusileido į kėdę. Chorchė buvo išvaizdus

---

* CBGB – garsus Niujorko klubas, „undergroundo" muzikos lopšys. Įkurtas 1973 m.

vyrukas, dar jaunas. Kurių galų jam piko valandomis vaidinti Fredį dygiomis akimis ir pagaląstu liežuviu? Reikia manyti, paskui vyruką velkasi kokia nors istorija. Šios paprastai visuomet būdavo panašios: jeigu kam nepasiseka kur nors kitur, toks dažniausiai laikinai nutupia Senajame Niujorke susižerti šiek tiek pinigėlio, o jau paskui bando krutintis toliau. Kai kurie žaidėjai laikinai įklimpo čia bene dvidešimčiai metų ar dar ilgiau. Kai kurie pradėjo gyventi savo personažo gyvenimą dvidešimt keturias valandas per parą, septynias dienas per savaitę. Kiti net vardus pasikeitė.

Markusas atrodė nekaip. Sėdėjo apsiglėbęs savo kavą, tarsi ji būtų vienintelis jo draugas.

– Sveiks, bičiuli, – pasilabino Simonas. – Geriau jautiesi?

Markuso veidas patamsėjo, tarsi jis stengtųsi užslopinti raugulį. Kaklas įsitempė. Ir pagaliau jam ištrūko:

– Kadangi aš negalėjau sustoti mirčiai, ji gailestingai sustojo manęs. – Vos tai išbėręs, jis vogčiomis droviai apsidairė.

– Nieko baisaus, – tyliai tarstelėjo jam Simonas.

– Klysti. Šiuo metu nėra nieko, apie ką būtų galima drąsiai tvirtinti „nieko baisaus“.

– Dronas. Vienas vienintelis dronas, pakibęs virš estrados kaip tik tada, kai netoliese atsidūrei tu. Ne kažin koks įvykis.

– Juk jau sakiau tau. Manęs neapleidžia nuojauta. Jau kuris laikas.

– Mane pardavė išdavikai, aš kalbu kaip pakvaišęs, man drumsčiasi protas.

– Mes jau visiškai nukvakę.

Simonas abiem rankomis suėmė Markuso plaštaką, suspaudė, paleido. Ištarė:

– Negalime visą laiką vien tik nervintis. Ko tada bus vertas mūsų gyvenimas?

– Gal gali paaiškinti, kodėl manai, kad nėra ko visą laiką nervintis?

Klausimas, jei ir nelabai malonus, vis dėlto – pačiu laiku. Visai neseniai lyg ir būta rinkimų. Atrodė, kad Krikščionys susigrąžino daugumą Taryboje. Kuo kitu paaiškinsi televizijos

transliacijas užplūdusias Krikščionių komedijas bei serialus, vis labiau griežtėjančią teisėsaugą? Jeigu rinkimus iš tikrųjų laimėjo Krikščionys, tai toli gražu ne gera žinia pakaitalams ir visiems kitiems dirbtiniams kūriniams.

– Tik jau neužsivesk. Jei nepasisaugosi, aš pratrūksiu įkvepiančiomis kalbomis.

– Kai nusigausime į Denverį, aš, kaip kažin ką, žarnas jam išleisiu.

– Tiesiog jau matau, kaip tai padarysi. Ne tavo nosiai.

– Svarstau šit... O jei ten nieko nėra?

– Ne itin vaisinga mąstymo kryptis.

– Gerai jau. Tegul bus taip. Jis – ten, Denveryje, laukia mūsų – ne tik mus sutaisys, bet dar ir parūpins naują kailį ir išsiųs paatostogauti į kokią rojaus salą, kurią patys pasirinksime.

– Na štai, jau geriau. Galvok apie ateitį. Dar trys dienos, ir mūsų nė padujų čia neliks.

– Tataigi, nešdinsimės iš čia ir trauksime į kažkokį Dievo ir žmonių užmirštą miestelioką – dėl to, kad ten mus gena mikroschema.

– Tai dar visai nereiškia, kad tave saisto kokie nors išankstiniai įsipareigojimai.

– Viskas šluote nušluota... Tai... bekraštybė...

– Kaip pirštu į akį, drauguži.

– Aš pavargęs, Simonai. Visa tai jau per gerklę lenda.

– Kas tau lenda per gerklę?

– Viskas. Aš nelegalas, ir nebegaliu to ištverti. Bloga nuo to niekad neapleidžiančio jausmo, kad esu niekas. Bloga ir nuo to, kad vis išsiveržia kažkokios sukruštos *poezijos* eilutės, kurių net nesuprantu.

– Galbūt Denveryje, birželio dvidešimt pirmąją, suprasi.

– Paskata keliauti ten mums įdiegta daugiau nei prieš penkerius metus, Simonai. Tarsi koks laiškas, surastas butelyje.

– Dosnioji, esi man suteikusi meilę – todėl ir tau duodu meilę!

– Užčiaupk srėbtuvę.

– Negaliu.

– Viešpatie pasigailėk. Ir aš negaliu.

Simonas liepė Markusui eiti namo, griežtai prisakęs nekvaršinti sau galvos. Pats patraukė šio to nusipirkti. Pritrūko kavos, išnaros laikiklių ir lazerinių skustuvų. Stengėsi sutelkti dėmesį į smulkmenas, kuriomis reikėjo pasirūpinti šią akimirką. Labai stengėsi nesinervinti, bent jau ne visą laiką.

Buvo šeštadienis. Grūstis gatvėse – siaubinga. Bet Simonas kavos vis tiek patraukė į Brodvėjų. Tik ten buvo parduotuvė, kur galima gauti geros kavos. Be to, jam reikėjo kuo nors užpildyti valandas, likusias iki darbo pradžios.

Brodvėjuje dideliais būriais šmirinėjo egzotiškas jaunimas. Ir dar turistai. Ir – vienas kitas netikras turistas su laikotarpį atitinkančia apranga: mamytė ir tėtukas iš Vidurio Vakarų su vienodomis nailoninėmis vėjastriukėmis, porelė europiečių, sukišusių nosis į miesto planą, gagenančių japonų pulkeliai, išsipustę „Burberry" ir „Gucci" drabužiais, taikantys senoviniais fotoaparatais į viską, kas juda. Dar, žinoma, šen ten šmėkščiojo nadiečiai: išnešiojantys prekes, kuopiantys ir tvarkantys aplinką. Buvo tokių, kurie tvirtino, esą į Senąjį Niujorką nadiečių nevalia įsileisti – dėl jų neva nukenčia istorinis tikslumas. Tačiau bent kol kas juos čia teko pakęsti. Kas kitas nudirbtų tuos darbus, kurių neatsisako imtis jie?

Simonas nusipirko kavos, apsirūpino tualeto reikmenimis. Grįžęs namo, valandėlę pažiūrėjo vaizdo programą. Buvo įjunkęs žiūrėti suomių serialą apie moterį, kuri palieka vyrą ir susideda su androidu, bet šitą serialą, regis, jau kažkas spėjo pakeisti kitu: apie paauglę, kuriai netikėčiausiose vietose ima rodytis Mergelė Marija (autobuse ar kino teatre – šmėkliškai mirguliuojanti, pasidabinusi godžia, skausminga šypsena) ir kuri dėl to išsižada savo vaikino. Simonas pažiūrėjo ir tą pakaitalą. Gal net šiek tiek seksualu – tam tikra prasme. Trenkia kažkuo lesbietišku. Paskui Simonas sudorojo savąjį maisto pakaitalą, užsitempė privalomą aprangą, prisistatė į parką ir ėmėsi darbo.

Jis žingsniavo šiek tiek šiauriau Avių Lankos. Septintą valandą jo laukė šeštojo lygio klientas.

Buvo vienas iš tų vakarų – oras tarytum minkštas, persmelktas ūkanoto žalio švytėjimo. Chlorofilo purškikliai dirbo visu

pajėgumu. Paleido ir pirmuosius jonvabalius – tai vasaros pradžios ženklas. Pievelė nusidriekė į violetinę rūkaną, išsisklaidančią tolėliau tarp medžių, o dar toliau, iš aukšto žvelgdami į viską, stūksojo Pietų Centrinio Parko klintys ir zikuratai, kur vienas po kito jau žiebėsi langai. Visame erdviame plote knibždėjo būriai išsibarsčiusių žaidėjų: mankštos mėgėjai, bėgiojantys ristele, riedutininkai, išvedusieji pasivaikščioti šunis – ir, kaip visada, turistų pulkeliai, kuriuos iš tos vietos, iš kur žvalgėsi Simonas, galėjai palaikyti būreliais vienuolių, traukiančių į savo apeigas, ištikimai sekančių paskui drėgnai blyksinčius šviesos kamuolius, plūduriuojančius virš grupės vadovo galvos.

Gražu. Simonas pats sau ištarė šį žodį. Bene jo elektros grandinėse bus įsivėlusi kokia kliautis? Galbūt.

Simonas nutarė paėjėti iki savo teritorijos ribos, už kurios prasidėjo Markuso valdos. Anoks tai nusikaltimas – oficialiai tikrai niekas negalėtų prikibti. Po savo teritoriją Simonas galėjo vaikščioti kur panorėjęs. Ir jei visai netyčia pastebėtų Markusą, jei juodu prasilenktų ten, kur vieno ir kito takai driekėsi visai greta, kas apie tai sužinotų, o ir kam parūptų? Galbūt Markas pasijustų geriau, jei Simonas primintų esąs čia pat, netoliese – ir galvojąs apie jį. Gal tada jis bent šiek tiek aprimtų.

Kol jis sliūkino Markuso teritorijos link, virš galvos, visai neaukštai, pradūzgė dronas. Praėjusiais metais vyresnybė sukūrė naują šio radijo bangomis valdomo aparato modelį, kad neatrodytų toks grėsmingas, – teko atsižvelgti į nesiliaujančius turistų skundus. Anksčiau dronas buvo tiesiog juodas besisukantis kamuolys, nusagstytas raudonais sensorių žiburėliais. Dabar – kiek ištemptas, paauksuotas ir net padabintas jokios funkcijos neatliekančiais auksiniais sparneliais. Tarsi koks nedidelis žvalgybinis paukštukas. Dronai virto auksiniais karveliais, šniukštinėjančiais bet kokios nusikalstamos veiklos.

Šalia estrados Markuso nebuvo matyti nė ženklo. Simonas sunerimo: liko tik viltis, kad Markusas nesumanė pranešti darbdaviams susirgęs ar, dar blogiau, paprasčiausiai nepasirodyti darbe. Jei vyresnybei kilo kokių nors įtarimų, nukrypti nuo kasdienės rutinos būtų savižudiškai kvaila.

Pagaliau jį išvydo. Markuso apranga buvo be priekaištų. Jis ėjo savo maršrutu. Simono elektros grandinės sudūzgė – pasiuntė atpažinimo signalą.

Markusas irgi jį pastebėjo. Pasuko jo link, bet per daug neprisiartino. Simonas nesustojo. Kaip įmanydamas stengėsi atrodyti nepaprastai atgrasus. Ir patyliukais meldė Markusą elgtis taip pat.

Markuso nuo Simono nebeskyrė nė dešimt metrų, kai dronas staiga čiūžtelėjo žemyn. Pakibo Markusui prieš pat nosį. Sudūzgė auksiniai sparneliai. Dronas prašneko. Markusas jam atsakė. Simonas taip ir nesuprato žodžių, nei Markuso, nei drono. Dronas, be jokios abejonės, pageidavo atsakymų. Markusas, be jokios abejonės, turėjo ką jam atsakyti. Dabar Infinidoto duomenų bazėse bus patikrinti įrašai. O rytoj reikia laukti naujų, jau kur kas suktesnių klausimų. Bet rytoj Simono ir Markuso čia jau nebebus. Jie išsmuks dviem dienom anksčiau, nei numatyta, ir rytoj, kai vyresnybė susizgribs dar kartą patikrinti, jau bus pakeliui į Denverį. Tik labai gaila, kad pritrūko laiko priglobti šiek tiek daugiau šlamančiųjų.

Dronas dar kažką pasakė. Markusas, regis, suglumo. Naujojo modelio dronai veikė dar anaiptol ne tobulai. Liauni, balandžius primenantys aparatai dažnai užsikirsdavo, kitąsyk jų balso išvis nebūdavo girdėti. Dronas pakartojo ką pasakęs. Stojo tyla. Juodarūbis, gremėzdiškais batais apsiavęs Markusas stovėjo po plazdančiais auksinio paieškos paukščio sparnais, o aplink juos tirštėjo sutemos.

Dronas vėl prašneko. Simonas girdėjo jo balso ritmą, bet žodžių prasmės sugauti nepavyko. Markusas žvilgtelėjo į žemę, lyg netikėtai būtų išvydęs kažką parašyta prie kojų.

Ir tada pasipustė padus.

O ne, galvojo Simonas. Nebėk. Daryk ką tik nori, tiktai nebėk. O jei jau negali nebėgti, bent jau nebėk mano pusėn.

Jis bėgo tiesiog Simono link.

Velniai tave nujotų, Markusai. Bailus metalo laužo luiste. Gelžgalių krūva žmogaus kailiu. Dabar jau prisivirsi košės tiek, kad neišsrėbsi.

Dronas sudvejojo. Bene vilkina laiką? Galbūt kas nors iš Infinidoto būstinės tariasi su viršininkais?

Dronas apsisuko. Ir leidosi persekioti Markuso.

Ištarė:

– Stok. Nebėk.

Markusas skuto Simono link.

Dronas iššovė. Tai buvo neįmanoma. Per pirmąjį susidūrimą jie niekada nešaudydavo. Tvykstelėjo akinamai raudonas spindulys ir ties pečiu nurėžė dešiniąją Markuso ranką. Simonas sustingo. Markuso ranka nukrito žemėn. Ir liko gulėti; pjūvio žaizda rūko. Pirštai tebetrūkčiojo. Bet Markusas nesulėtino žingsnio. Dronas šovė dar kartą. Šįsyk nepataikė – pavertė pelenais jauną medelį per kokį metrą į kairę nuo Markuso. Markusas įveikė dar kelis metrus, bet dabar jau dronas atsidūrė tiesiai jam virš galvos. Ir paleido visą papliūpą: spinduliai tvyksčiojo sekundės dalių intervalais. Nurėžė antrą ranką, paskui – kairiąją koją. Dar akimirką Markusas veržėsi pirmyn spirdamasis viena koja. Iš pažastų vertėsi dūmai. Jis pažvelgė į Simoną. Nieko nesakė. Niekaip neparodė, kad būtų jį atpažinęs. Pažiūrėjo visiškai bereikšmiu žvilgsniu, lyg į žmogų, kurio anksčiau niekad nebūtų regėjęs. Ir pagaliau susmuko.

Dronas nurėžė antrąją Markuso koją. Šis tysojo kniūbsčias. Iš jo liko tik galva ir stuomuo. Jis neišleido nė garselio. Dronas pakibo per pusmetrį virš Markuso liekanų. Vis dar smaigstė spindulius: vieną po kito, vieną po kito. Smaigstė tol, kol nupjaustė visą mėsą ir liko tik šerdis: sidabrinis cilindras su šarnyriniu kaklo sąnariu, pritvirtintu prie sidabrinio galvos rutulio, kiek didėlesnio už softbolo kamuolį – prie šio dar laikėsi Markuso galvos odos lopinys, didumo sulig delnu. Metalinė armatūra rūko žolėje. Įkaitusio metalo kvapas maišėsi su chlorofilu. Galūnės, vis dar konvulsyviai trūkčiojančios, vis dar padengtos mėsa, mėtėsi aplinkui lyg išblaškyti drabužiai.

Simonas stovėjo nekrustelėdamas. Dronas dar valandėlę kybojo virš išdarkytų liekanų. Suspragsėjo fotokamera. Paskui prietaisas nuzvimbė prie Simono ir pakibo priešais šio veidą, dūzgindamas sparnelius.

Ištarė:

– Arsh da o prada ho?

– Ką? – žioptelėjo Simonas.

Kažkas iš būstinės sureguliavo garsą.

– Ar čia kas nors nutiko?

Prietaisas kalbėjo elektroninėmis priemonėmis atkuriamu žmogaus balsu, tiktai mechaniniu – toks buvo sukurtas. Kažkam atrodė, kad tai – futuristinis akcentas.

Simonui išsprūdo:

– Aš suprantu kilnias didvyrių širdis, mūsų laikų ir visų laikų narsą.

Po velnių. Susikaupk.

– Ar čia kas nors nutiko? – pakartojo dronas.

– Ne, – atsakė Simonas. – Nieko.

– Dirbi? – paklausė dronas.

– Taip. Aš – „Pavojingų susidūrimų" darbuotojas.

– Asmens tapatybės kortelę turi?

Simonas ją turėjo. Parodė. Dronas pliaukštelėjo nuotrauką.

– Eik atgal dirbti, – paliepė.

Simonas pakluso. Nueidamas dar ryžosi vogčiomis dirstelėti per petį į rūkstančias nuolaužas to, kuris buvo Markusas. Virš jų, blausiai švytinčių, sukiojosi dronas, vis dar fotografuodamas. Tai štai kas jie, pasirodo, yra iš tikrųjų. Titano karkasas, apaugintas mėsa. O mėsą galima nulaupyti – ne sunkiau nei plaktos grietinėlės sluoksnį. Simonas smiliumi ir nykščiu suspaudė savo bicepsą – švelniai, bet gana tvirtai, kad pajustų, kas viduje. Ten buvo spindintis sidabrinis strypas. Markusas iš esmės buvo ne kas kita, o sapnas, kurį sapnavo jo skeletas. Simonas – irgi toks pat.

Jis ištarė:

– Tasai, kurs paniekina ar suteršia gyvo žmogaus kūną, tebūnie prakeiktas.

Tikėjosi, kad dronas neišgirdo.

Simonas grįžo prie pamėgto suoliuko ežerėlio pakrantėje, atsisėdo. Buvo jau be penkiolikos septynios. Pats metas traukti susitikti su pirmuoju šios dienos klientu. Bet Simonas vis dar

delsė ant savo suoliuko, grėsmingai dėbčiodamas į pulkelį gagenančių turistų – šie baikščiai kurnėjo pro šalį, nejaukiai kuždėdamiesi, vis atsigręždami per petį, nors grupės vadovo ir genami pirmyn, kumščiodami vieni kitiems; jų buvo visokių: nuo džiūsnų iki gerai įmitusių, bet visi pusamžiai (Senasis Niujorkas jaunimą ne itin traukė), visi iš vidutines pajamas gaunančių sluoksnių (labai turtingi čia irgi sunkiai rasdavo pramogų pagal savo skonį), visi tik ir laukiantys, kad juos apstulbintų, dėmesingi, mirksintys iš nuostabos, tvirtai įsikibę savo rankinės ar sutuoktinio, visi apsiavę patogiais batais: marga publika, toli gražu ne didvyriai, bet tikri, gyvi žmonės. Visi gyvi.

Simonas formaliai nebuvo gyvas. Kaip ir Markusas.

O dabar Markusas vėl tapo tuo, kuo kiek mažiau nei prieš penkerius metus buvo jie abu, – niekuo. Tuo, kuo jie buvo tada, kol dar nebuvo pagaminti. Kas dabar buvo prarasta? Mėsa ir laidai, ir dar mikroschemų rinkinys. Jokių mielų prisiminimų: nei mamos šypsenos, nei tėvo balso; nebūta nei šuns, nei mėgstamų žaislų, nei vasaros atostogų fermoje. Tiktai gebėjimas pažinti, įdiegtas ir staigiai pažadintas kažkokioje gamykloje Atlantos priemiestyje. Tarsi šviesa, įžiebta paspaudus jungiklį. Savivoka, kuri jau visiškai susiformavusi išniro iš nebūties ir siekė tęsti savo egzistenciją. Už tai, žinoma, dėkui implantui su savisaugos programa. Poreikis išgyventi buvo stebėtinai galingas.

Dabar Markusas virto niekuo, jis nieko nebetroško, bet pasaulis dėl to nesugriuvo. Markusas buvo tarsi langas, kurį kažkas atidarė, o paskui vėl uždarė. Nesvarbu, ar langas atidarytas, ar uždarytas, – vaizdas už jo lieka toks pat.

Simonui jau buvo pats metas skubintis pas septintos valandos klientą. Bet kaip tik dabar pasirodė ji. Į parką atėjo nadietė su dviem šviesiaplaukiais žmonių vaikais. Simonas neatsispyrė pagundai paskutinį kartą ją pamatyti.

Šiandien berniukas rankoje gniaužė kažkokį iš tolo spindintį žaislą, matyt, kur kas vertingesnį už visus akmenėlius ar stiklo rutuliukus, kurių galima rasti parke. Užuot šmirinėjęs lobių, vaikas straksėjo greta auklės, mosuodamas auksu blizgančiu

daiktu virš galvos. Mergytė kuduliavo jam iš paskos, reikalaudama pasidalyti žaislu – savaime suprantama, bergždžiai.

Kai trijulė priartėjo, Simonas pasilabino:

– Sveika, Kataryna.

– Bochum, – atsakė ji.

Jam labai norėjosi ką nors jai pasakyti. Tiktai ką? Galbūt tik tiek, kad jie daugiau niekada nebesusitiks. Atėjusi į parką rytoj, jo vietoje ji ras jau kitą vyruką. Ar ji atskirs, kad tai kažkas kitas, ne jis? O gal nadiečiams visi žmonės atrodo vienodi? Ar tam kitam ji irgi tars „bochum", manydama, jog tai – tas pats Simonas?

Jis norėjo, kad ji jį prisimintų.

Paaiškėjo, kad žaislas, kurį berniukas laikė rankoje, buvo miniatiūrinis dronas: mažulyčiai, karštligiškai plazdantys sparneliai, atsikišę akių stiebai ir kiaurymė centre, pro kurią tikras dronas laido spindulių papliūpas. Berniukas nusitaikė savo turtu į Simoną. Ir ištarė:

– Pyyyyykšt.

Kataryna vienu naguotu pirštu nustūmė žaislą į šalį.

– Ne, Tomaikruzai, – sudraudė. – Taikytis į žmones – ne.

Berniukas išraudo. Matyt, auklė neturėjo teisės jo drausminti. Ir jis, matyt, tai žinojo. Dar primygtiniau nukreipė droną tiesiai Simonui į širdį. Ir pakartojo: „Pyyyyyykšt", tik jau garsiau.

Simonas išbėrė:

– Aš – tasai gaudomas vergas, aš krūpčioju, kai mane kandžioja šunys.

O, ne. Užgniaužk tai. Susitelk.

Vis dėlto nadietei, regis, neatrodė, kad jis būtų pasakęs kažką ne visai įprasta. O gal visos angliškai tariamos frazės jai skambėjo vienodai keistai.

– Vaikas mažas, – pasakė ji. Bene balse pasigirdo šiokia tokia irzlumo gaidelė? Perprasti nadiečius toli gražu nebuvo lengva. Jų balsai pernelyg šnypščiantys, kalba kupina ringavimų ir švilpesių.

Simonas paklausė:

– Seniai tu čia?

Jai teko mintimis perskaičiuoti: Nadijos metus paversti Žemės metais. Atsakė:

– Dešimt metų. Truputį mažiau.

– Apsipratai?

– Taip.

Ką kita ji galėjo pasakyti? Tikriausiai netgi sakė tiesą ar beveik tiesą. Turbūt geriau šitaip, nei mirkti nesiliaujančiame lietuje. Turbūt geriau tai nei karaliai savame mėšle ieškantys – ir randantys – šlovės ženklų. Turbūt geriau tai, nei stengtis išsemti kiek įmanoma daugiau dumblo iš geriamo vandens ir klausytis, ar virš galvos bet kurią minutę nepasigirs odinių sparnų vasnojimas. Ir vis dėlto. Kai prasidėjo migracija į Žemę, nadiečiai, ko gero, tikėjosi daugiau. Turbūt vylėsi geresnės ateities nei vien tarnų, auklių ar gatvės šlavėjų. O gal ir ne. Labai sunku įspėti, kiek toli siekė jų vaizduotė.

Berniukas savuoju ginklu vis dar taikėsi į Simoną.

– Pykšt pykšt pykšt pykšt pyyyyyykšt.

– Paklausyk, – tarė Simonas. – Buvo smagu. Kasdien susitikti su tavim.

Ji vos vos įsitempė.

– Išvyksti? – paklausė.

– Ką gali žinoti? Taip jau būna: vieną dieną šen, kitą – ten.

– Taip, – sutiko ji. – Buvo smagu.

Mažoji mergaičiukė nebeištvėrė. Stvėrė geidžiamą žaislą berniukui iš rankų, bet susilaukė tik smūgio, kurį, kaip turėjo gerai žinoti, brolis buvo paruošęs jai iš anksto. Ji plojosi žemėn ir pratrūko bliauti visa gerkle.

Nadietė pakėlė ją ir priglaudė prie... bene prie krūtinės? Ar nadietės turi krūtis? Plika akimi nieko neįžiūrėsi, bet jauniklius jos juk maitina, argi ne taip? Simonas žinojo, kad nadietėms išsiskiria pienas. Apie tai kadaise rašė laikraščiuose. Kai laikraščiai dar domėjosi nadiečiais.

– Tomaikruzai, – griežtai sudraudė ji. – Nemušti Keitėsmos.

Mažasis Tomaskruzas vėl sutelkė išblaškytą dėmesį ir nukreipė droną Saimonui į tarpkojį.

– Pykšt pykšt pykšt pykšt pykšt.

– Veduosi juos namo, – tarė ji.

– Kur jūs gyvenate?

Ji patylėjo. Į šitokį klausimą lyg ir nederėtų atsakyti – bent jau nepažįstamam, parke pasipainiojusiam žaidėjui. Ji pažvelgė vakarų pusėn. Ir ištiesė žalią pirštą.

– Ten, – ištarė.

Vadinasi, San Reme. Prestižinis garbių asmenų, administratorių ir atsakingų darbuotojų kvartalas – tų saujelės laimingųjų, kuriems suteikta teisė gyventi parke ir išvengti kasdienio važinėjimo iš miegamųjų rajonų. Darbą, kad ir sąlyginai, ji turėjo tikrai neblogą.

Mažajam Tomuikruzui pakyrėjo žudyti Simoną ir nesusilaukti jokio dėmesio. Ir tą akimirką jis nutarė sprukti ta pačia kryptimi, iš kur jie atėjo.

– Tomaikruzai! – riktelėjo Kataryna. Berniukas nekreipė dėmesio. Kaip įkirptas dūmė pirmyn. Mergytė sriūbavo nadietės glėbyje.

– Turiu eiti, – tarė ji Simonui.

– Aš irgi, – atsakė jis. – Vėluoju į susitikimą. Lik sveika.

– Arday.

– Nuimkite spynas nuo durų! – išbėrė jis. – Ir pačias duris atplėškite nuo staktų!

Kataryna linktelėjo ir nusekė paskui berniuką.

Jau buvo be dviejų minučių septynios. Jeigu pasiskubins, pavėluos ne daugiau nei penkias minutes. Simonas ir nuskubėjo, trumpindamas kelią per Vyšnių Kalvą.

Pasiekęs fontaną, jis atsigręžė. Norėjo dar kartą ją pamatyti, tačiau pamatė štai ką: Kataryna stovėjo ant tako palei ežerą, o jai virš galvos dūzgė dronas ir kažką kalbėjo. Abu vaikai spaudėsi jai prie šonų. Kataryna atsakė. Dronas vėl prašneko. Ji vėl atsakė. O tada dronas nušvilpė ne į tą pusę – tolyn nuo Simono, Žemuogių Pievelės link.

Ji tai padarė. Ar tikrai? Turbūt taip. Pasakė dronui, kad Simonas nuėjo į vakarus, nors jis patraukė į rytus.

Simonas ėmėsi karštligiškai svarstyti variantus. Peržvelgė tikimybes. Atrodo, rinkimai iš tikrųjų įvyko, vadinasi, galėjo pasi-

keisti ir įstatymai. Dabar dirbtinius padarus jau imtasi naikinti. Nadiečių tikriausiai irgi nieko gero nelaukia. Bet koks griežtas nutarimas nadiečiams paprastai vienaip ar kitaip atsirūgdavo.

Tad klausimas lieka vienas: nešdintis tučtuojau ar vis dėlto atidirbti iki pamainos galo? Jei jis septintą valandą nepasirodys susitikti su klientu, jį dėl to būtinai apkaltins. O jeigu pasirodys, bus tiksliai nustatyta jo buvimo vieta.

Simonas prisiminė Markuso titano šerdį, vėstančią prie estrados.

Jis apsisprendė. Nešdintis reikia tučtuojau. Jei Simonas išgaruos iškart po to, kai buvo sunaikintas jo bendradarbis, tai sukels įtarimus, bet šansai išsisukti vis tiek bus gerėlesni. Jei vis dėlto septintą valandą prisistatys į sutartą vietą ir jeigu jį suims, jam liks kliautis tik Tarybos gailestingumu – Tarybos, kuri po balsavimo galbūt jau išblaškyta. Galbūt jis pažeidinėja naujus įstatymus – nė neįspėsi nei kokius, nei kaip.

Buvo ir dar vienas veiksnys. Nadietė.

Ar ji nutuokė, ką reiškia pakišti neteisingą informaciją dronui? Sunku įspėti, ką nadiečiai žino, o ko – ne. Jie nebuvo organizuoti. Niekas jų neinformuodavo.

Simonas žvilgsniu lydėjo Kataryną, nueinančią su vaikais.

Mažasis berniukas viską išklos tėvams. Dėl to lyg ir nevertėjo abejoti. Net jeigu Infinidotas neperžiūrės parko įrašų, jei nenustatys, kad Kataryna melavo dronui ir tučtuojau nepraneš apie tai Tarybai, ją vis tiek nedelsdami išmes iš darbo vien už tai, kad su ja panoro pasikalbėti dronas. *Nevalia patikėti vaikų tai, kuri...* Kito darbo ji nebegaus. Liks nebent eiti gatvių šluoti. Jai implantuos daviklį. Iš esmės, ją užkalbindamas, jis sugriovė jai gyvenimą.

O dievulėliau! Priepuolis užvaldo mane!

Susikaupk.

Simonas priėmė dar vieną sprendimą. Iš tikrųjų tai net nebuvo sprendimas. Būsimuosius veiksmus padiktavo įdiegta jam programa. Jis bent pamėgins apsaugoti nadietę, kad ši nenukentėtų, kadangi pats ir įstūmė ją į pavojų. Tai buvo jam įdiegtas imperatyvas.

Kai Kataryna įkels koją į San Remą, ten jis jau nebegalės jos pasiekti. Išeitys yra dvi: vytis ją tuojau pat arba laukti, kol ji ateis į parką rytoj. Dvidešimt keturios valandos – per daug, tiek laukti jis nieku gyvu negali.

Simonas tekinas nukūrė San Remo link. Net pasirinkęs ilgesnį kelią ir bėgdamas aplink ežerą, jis vis vien gali suskubti atsidurti vietoje pirma jos.

Sustojo jos palaukti parko pakraštyje, pačiame Centrinio Parko vakariniame gale, atsirėmęs į akmeninę sieną.

Įkelti koją į vestibiulį jam nevalia. Neturėjo ir jokio rimto preteksto lūkuriuoti po stogine. Žaidėjai – durininkai tučtuojau pasiūlytų jam nešdintis. Tad tūnojo užsiglaudęs medžių šešėlyje. Buvo penkiolika po septynių. Kažin, ar vyresnybė jau suuodė, kad jis pasipustė padus? Ar perspėtų juos „Pavojingi susidūrimai"? Sunku pasakyti. Valdžios atstovai kartais pasirodydavo kur kas gudresni, nei galėtum iš jų tikėtis. O kartais jie būdavo pribloškiančiai aplaidūs.

Kataryna išniro iš parko devyniolika minučių po septynių. Ji vis dar nešė mergytę glėbyje – ši spėjo ir užsnūsti. Berniukas strakaliojo aplinkui mosuodamas dronu, apimtas žudikiškos ekstazės. Simonas tekinas pasileido per gatvę. Privalėjo pasivyti ją anksčiau, nei ji atsidurs pernelyg arti įėjimo.

Kai iki kampo liko mažiau nei dvidešimt metrų, Simonas išdygo tiesiai priešais, gerokai ją išgąsdindamas. Ji veriamai suspiegė. Nelabai malonus ausiai garsas. Jos oda patamsėjo. Šnervės susitraukė iki smeigtuko galvutės dydžio.

– Viskas gerai, – paskubomis išbėrė jis. – Čia aš. Tasai vyrukas iš parko. Prisimeni?

Jai prireikė geros sekundės atitokti. Jis nejučia nusistebėjo: kiek jai prireikė pastangų, kad nepaleistų iš rankų mažylės? Nadietė ištarė:

– Taip.

Berniukas dėbsojo į Simoną net išsižiojęs, suakmenėjęs iš įniršio.

Simonas kalbėjo toliau:

– Privalau kai ko paklausti. Ką parke pasakei dronui?

Ji sudvejojo. Turbūt svarstė, ar tik Simonas nedirba valdžiai, – tai reikštų, kad ji padarė lemtingą klaidą. Nadiečiai gyveno kamuojami nuolatinio negalėjimo suvokti, kam reikėtų paklusti. Dauguma laikėsi nuomonės, kad užvis lengviausia – paklusti visiems iš eilės. Kartais dėl to pakliūdavo už grotų ar net netekdavo galvos.

– Viskas gerai, – patikino jis. – Visai nenoriu, kad nukentėtum. Tikrai. Tiktai bijau, kad nebūtum patekusi į bėdą. Taigi pasakyk, ką sakei dronui.

Ji atsakė:

– Pasakiau jam, kad tu nuėjai kitaip.

– Kodėl taip pasakei?

Klaida. Jei tik nadietis pasijunta kuo nors kaltinamas, jį gali ištikti katatonija. Pasak vienos teorijos, jie apsimeta esą negyvi, vildamiesi, kad užpuoliko negyvėlis nebedomins. Kita teorija, kurios autorius, matyt, leido pernelyg įsismarkauti vaizduotei, skelbė: jie mano jau esą negyvi, tad tiesiog padaro paslaugą visiems, šiek tiek paskubindami procesą.

Kataryna kiek atsilošė, ištiesindama nugarkaulį (pečių neturėjo). Ryškiai oranžinės jos akys smigo tiesiai į Simoną.

Ji tarė:

– Bandau tau padėti.

– Kodėl panorai man padėti?

– Tu – geras žmogus.

– Aš – ne žmogus. Tik užprogramuotas būti panašus į žmogų. Ar bent nutuoki, į kokią rimtą bėdą tikriausiai įklimpai?

Ji atsakė:

– Taip.

– Tikrai?

– Taip.

– Abejoju, ar tikrai tai supranti.

– Aš pasirengusi iškeliauti, – tarė ji. – Nėra man jokio džiaugsmo.

Mažajam berniukui tai buvo jau paskutinis lašas. Jis sužviegė. Suprato, kad kažkas dedasi, kas – tai tikriausiai nė nesvarbu. Jo niekas nepaiso. Auklė stovi ir šnekučiuojasi su kažko-

kiu neaiškiu tipu. Stipriai suspaudęs rankoje droną, berniukas kaukdamas pasileido prie namų durų.

Simonas tarė Katarynai:

– Eime.

– Kur?

– Tiesiog eime. Čia tau jau šakės. Laiko nebeturime nė akimirkos.

Jis išplėšė jai iš glėbio mergytę. Kataryna buvo taip apstulbinta, kad net nesipriešino. Mergaitė pabudo ir paleido dūdas. Simonas su ja glėby nukūrė prie įėjimo, per žingsnį aplenkdamas berniuką.

Jis įbruko mergaitę durininkui.

– Štai, – tarstelėjo, – pasirūpink jais.

Durininkas paėmė kūkčiojančią mergaitę, žiojosi kažko sakyti. Bet Simono jau nė padujų neliko. Jis sugriebė Kataryną už alkūnės.

– Judintis reikės pasiutusiai mikliai, – iškvėpė.

Septyniasdešimt penktąja gatve juodu nukūrė į vakarus. Kataryna buvo puiki bėgikė. Sugebėjimas pasprukti buvo vienas pirmųjų nadiečių talentų sąraše.

Juodu pasiekė metro stotį Vakarų Septyniasdešimt antrojoje, nudundėjo laiptais žemyn. Simonas kyštelėjo savo kortelę – vidun prasmuko abu. Perone skystais būreliais spietėsi negausūs žaidėjai. Tarp turistų metro nebuvo populiarus. Turistai iš vieno taško į kitą paprastai nusigaudavo skraidyklėmis, vadinamosiomis ankštimis. Tik keletas užkietėjusių mėgėjų ar dėl istorijos kuoktelėjusių pakvaišėlių norėdavo važinėtis metro, bet ir tai – tik nedidelius atstumus. Didžioji dauguma keleivių buvo žaidėjai, važiuojantys į gyvenamuosius kompleksus arba iš jų.

Simonas ir Kataryna gaudydami kvapą stabtelėjo perone. Jis ištarė:

– Šita kryptis – tolyn nuo miesto centro.

Kataryna neatsakė. Simonas patyliukais meldė jos nenugrimzti į katatoniją.

– Manau, reikėtų išlipti kurioje nors iš Devyniasdešimtųjų gatvių, – kalbėjo jis. – Ten jie laiko automobilius. Mums prireiks automobilio.

Vis dar jokio atsako iš nadietės. Driežiškos jos akys smigo tiesiog į tuščius bėgius priekyje.

– Turėtų išdegti pereiti Džordžo Vašingtono tiltu. Kai tik atsidursime Niu Džersio pusėje, būsime ištrūkę iš Infinidoto jurisdikcijos.

Niu Džersyje jis vis tiek bus nelegalas, bet Tarybos teisėsaugos sistema ne itin gerai sutarė su Infinidoto. O Kataryna pagal Niu Džersio įstatymus gal ir išvis nebus niekuo nusikaltusi. Perprasti skirtingų valstijų įstatymų skirtumus – kebli užduotis.

Atvažiavo traukinys. Jo dundėjimas visuomet užguldavo ausis. Braškėdamos atsivėrė durys, Simonas stumtelėjo Kataryną vidun. Ji pajudėjo. Simonas jau vien už tai pasijuto dėkingas.

Vagonas buvo apytuštis. Be jų dviejų, važiavo dar keturi žmonės, visi – žaidėjai. Du dviratininkai – pasiuntinukai, „dredais" susivėlę plaukus, vienas stačiatikis, pasipuošęs tokia pat šukuosena, ir benamis su Niujorko „Mets" beisbolo kepuraite, kėpsančia ant galvos, apsimuturiavęs dviem megztiniais ir įsispyręs į sandalus – visi jie važiavo namo pernakvoti.

Jie susigrūdo vagono gale. Atodė įsitempę. Simonui net dingtelėjo mintis: ar gali būti, kad jie jau žino, ar gali būti, kad Infinidotas suskubo išplatinti žinią apie jį ir Kataryną, ir naujiena jau pasklido po plačiuosius visuomenės sluoksnius? Vis dėlto nelabai įtikėtina. Ir staiga susiprato. Juk jis keliauja drauge su nadiete.

– Sėsk, – paliepė jis Katarynai. Ji atsisėdo. Jis klestelėjo greta jos. – Išlipsime Devyniasdešimt šeštosios gatvės stotyje. Kaip tu? Viskas gerai?

Jos šnervės išsiplėtė. Oranžinės akių lėliukės dukart mirktelėjo.

– Klausyk, – pareiškė jis, – aš manysiu, kad tau viskas gerai. Ir dar manysiu, kad, jei kas nors bus negerai, tu man pasakysi. Ir dar manysiu, kad, kai ateis metas judintis, tu pasijudinsi.

Simonas juste jautė, kaip vagono gale susispietę žaidėjai primygtinai nežiūri į jį ir Kataryną. Kai traukinys trūktelėjo, abu pasiuntinukai ir stačiatikis pasišalino į kitą vagoną.

Simonas matė, kad benamis žaidėjas kamuojasi, niekaip negalėdamas apsispręsti. Bene ir jam reikėtų sprukti į kitą vagoną? Jis kilstelėjo, bet vėl atsisėdo į tą pačią vietą. Šiaip ar taip, nadiečiai – padarai nekenksmingi. Visa bėda, kad jie riebaluoti. Ir dvokia.

Kai traukinys pravažiavo Septyniasdešimt devintosios gatvės stotį, Simonas pastebėjo droną – šis prašvilpė už traukinio lango. Neryškus plastančių auksinių sparnelių kamuolys.

Vadinasi, jie pasiuntė droną į metro tunelius. Reikia manyti, kitoje stotyje jis jau lauks jų.

Jis grįžtelėjo į Kataryną:

– Luošojo rankos ir kojos pririštos prie chirurginio stalo, nurėžtos dalys šiurpiai tekši į kubilą.

Ji sumirksėjo. Ir įkvėpė.

Simonas pabandė iš naujo. Prasižiojo:

– Ką tik pro šalį praskrido dronas.

– Mačiau.

– Jis lauks Devyniasdešimt šeštosios gatvės stotyje, – pridūrė Simonas. – Tikriausiai seks paskui traukinį iki pat linijos galo. Panašu, kad įklimpome.

Ji tarė:

– Tu lauki čia.

Kataryna atsistojo. Ir spėriu žingsniu patraukė į kitą vagono galą, kur sėdintis benamis nežiūrėjo į ją.

Sustojo tiesiog priešais jį. Jis sėdėjo, nudelbęs akis į žemę, vildamasis, kad ji nesmogs jam dėl kelių variokų – pasitaikydavo, nadiečiai šitaip pasielgia. Kataryna vos vos pasilenkė, kad atsidurtų jo regėjimo lauke. Ji prasižiojo, blykstelėjo dvi eilės smulkių pjūkliškų dantų. Ji sušnypštė. Simonas kaip gyvas nebuvo girdėjęs šitokio garso. Aštrus ir primygtinis šnypštimas, šiek tiek panašus į katės, tik gomurinis.

Ji pakėlė abi rankas, kyštelėjo žaidėjui po nosimi. Išleido nagus. Jos oda suspindo sodria žaluma. Atrodė, kad ji vis labiau auga ir švyti vis ryškiau.

Žaidėjas žvygtelėjo. Ji paliepė:

– Tylėk. Duokš drabužius.

Žaidėjas sviedė nevilties kupiną žvilgsnį Simono pusėn. Simonas tik gūžtelėjo pečiais. Šitoks nesankcionuotas, ne pramogai skirtas smurtas sukėlė šiokią tokią nepageidaujamą apkrovą jo elektros grandinėse, nors užpuolikas ir buvo ne jis. Viduriai ūmai atšalo, akyse ėmė drumstis.

Kataryna viena naguota smaragdine ranka suėmė žaidėjo veidą ir privertė pažvelgti į ją.

Sušnypštė:

– Nusivelki drabužius ir atiduodi man. Tuojau pat.

Žaidėjas pakluso. Nusiėmė kepuraitę, išsilukšteno iš abiejų megztinių. Nusispyrė ir sandalus.

Ji tarstelėjo:

– Kelnes.

Jis pakilo ir ne be vargo išsirangė iš purvinų darbinių kelnių. Atidavė jai. Ir liko stovėti it mietas vienais apatiniais, siaubo surakintas.

Kataryna švystelėjo drabužius Simonui. Tarė:

– Apsivelki. Mikliai.

Jis padarė kaip lieptas. Kol maukšlinosi per galvą vieną megztinių, ji pritūpė lyg katė, prikišo vieną labai jau grėsmingai atrodantį nagą prie tirtančio žaidėjo gerklės.

Simonas išgirdo ją tariant:

– Nejudi. Nekalbi.

Žaidėjas nei krustelėjo, nei prasižiojo.

Gerokai apdujęs, bet vis dar pajėgiantis funkcionuoti Simonas užsitempė apdribusias kelnes ant savųjų. Užsivožė ant galvos kepuraitę.

Traukinys sustojo Devyniasdešimt šeštosios gatvės stotyje.

– Eik, – riktelėjo Simonui Kataryna. – Mes ne kartu.

– O tu? – paklausė jis.

Jos akys sužioravo oranžinėmis įkaitusios krosnies žarijomis.

– Daryk ką pasakiau.

Jis pakluso. Išlipo iš traukinio.

Dronas kabojo virš perono, nužiūrinėdamas išlipančius keleivius. Simonas sliūkino drauge su visais. Užsimaukšlino kepuraitę ant akių, ėjo nepakeldamas galvos. Išlipę žaidėjai ir tarp jų įsimaišęs vienas kitas nadietis plaukė išėjimo turniketų link. Kartu ir Simonas. Dronas dūzgė virš galvos, sukdamas ratus ties išėjimu. Kartą susverdėjo, atsitrenkė į įžambią sieną, vėl išsilygino. Keleiviai smalsiai dirsčiojo į jį. Pažvelgė ir Simonas. Elkis taip, kaip ir visi kiti. Sekundės dalelytę jis susidūrė žvilgsniais su drono lęšio stiebeliu. Dronas jį nužiūrėjo. Pliaukštelėjo nuotrauką. Ir nudūzgė prie kažko kito. Simonas praėjo turniketą ir kartu su visais užkopė laiptais.

Išniro į žemės paviršių tarp Devyniasdešimt šeštosios sandėlių bei apleistų parduotuvių. Ir sudvejojo. Žinojo turįs lyg niekur nieko traukti savais keliais, bet... o kur Kataryna? Simonas apsimetė susidomėjęs sena holografine kažkokio koncerto afiša. Dainuojančios katės. Vis dėlto įtikinamai skaitinėti afišą jis galėjo ne ilgiau nei minutę.

Kataryna pasirodė ant laiptų po trisdešimties sekundžių. Praėjo pro šalį – netoli jo, bet ne per daug arti. Tyliai tarstelėjo:

– Ne kartu.

Teisingai. Simonas patraukė paskui ją, per kelis žingsnius atsilikęs. Ji kirto Brodvėjų. Jis – pridurmui. Kitapus Brodvėjaus ji pasuko Devyniasdešimt šeštąja gatve į vakarus, jis – irgi.

Visas kvartalas iš esmės buvo užgriozdintas vien sandėliais. Tik viena kita dirbtuvė, o protarpiais – ir visai apleisti sklypai, kur mėtėsi niekam nebereikalingi, sukiužę ir aprūdiję rekvizito rakandai. „Penkių taškų" fabrikų įranga ir vežimai (jie jau svarstė planus uždaryti bendrovę – buvo pernelyg sunku rasti žaidėjų, pageidaujančių dirbti čia), trečiojo dešimtmečio miesto „getsbimobiliai", begalinėmis eilėmis sugrūstos dėžės su įvairiausia hipių atributika, palengva pūvančia čia nuo tų laikų, kai Taryba nutraukė „Pozityviosios Ketvirtosios gatvės" veiklą. Kokių nors pramogų apraiškų galėjai rasti nebent grįžęs iki negrų virtuvės užkandinių ir džiazo smuklių Senajame Harleme, o tai jau – parko pakraštys.

Kai pagaliau jie pasiekė tuštutėlę Vestendo aveniu atkarpą, Kataryna atsigręžė.

– Aš ir nežinojau, kad jūs šitaip sugebate, – prisipažino Saimonas.

– Galiu.

– Kaip išlipai iš traukinio?

– Einu greitai. Kita stotis – žmogus pasakys dronui. Mes skubame.

– Mums reikia mašinos, – tarė jis.

– Gali gauti?

– Aš pats esu mašina. Daugmaž.

Jis išsirinko senovinį „Mitsubishi“, trūnijantį žole apaugusiame sklype. Vylėsi, kad tai tikras automobilis. Gera pusė čia riogsančių senienų buvo tik apleisti kėbulai. Simonas apčiupinėjo automatinę spyną, pajuto reikalingos skaičių sekos tvinksnius. Surinko skaičius ir atidarė dureles. Įsitikino, kad automobilis veikiantis. Sujungė laidus ir užvedė variklį. Kataryną pasisodino į keleivio sėdynę.

Ji prisisegė saugos diržą.

Jis nuvairavo Henrio Hudzono bulvaru, pasuko į šiaurę. Tarstelėjo:

– Vis dar negaliu patikėti, kad tu tai iškrėtei.

Kataryna sėdėjo įsmeigusi žvilgsnį tiesiog pirmyn, ilgus žalius pirštus sunėrusi skreite.

Bulvaras buvo padalytas pusiau. Dešinioji juosta skirta senoviniams automobiliams, kairioji – skraidančioms „ankštims“. Automobilių riedėjo nelabai daug, užtat skraidyklės lėkė nenutrūkstamu srautu, prisikimšusios turistų. Įsitaisę ryškiai apšviestose ankštyse žmonės dėbčiojo žemyn, į Simoną ir nadietę, pukšinčius prieštvaniniu „Mitsubishi“. Tikriausiai svarstė, ką galėtų reikšti šitokia susimetusi porelė: vyriškis tatuiruotėmis išmargintu kūnu, su Niujorko „Mets“ beisbolo kepuraite ir dviem megztiniais, vairuojantis nedidelį automobilį ir dar greta pasisodinęs auklę nadietę. Ko gero, jau sklaido turistinius vadovus, ieškodami kokio nors paaiškinimo.

Jis vėl prašneko:

– Tikiuosi, neprieštarausi, jei paklausiu? Man tikrai knieti sužinoti. Ką tu veikei Nadijoje?

– Buvau nusikaltėlė, – atsakė ji.

– Eik jau. Vogei?

– Buvau nusikaltėlė, – pakartojo ji. Ir nieko daugiau nebepridūrė.

Priešakyje driekėsi upės krantus jungiantis skaisčiai apšviestas Džordžo Vašingtono tiltas. Simonas užvairavo automobilį ant tilto. Tarė:

– Kai tik pasieksime Niu Džersį, automobilio reikės atsikratyti. Kur nors surasiu ankštį – skraidyklę.

Kataryna linktelėjo. Jos rankos sunertais pirštais vis dar gulėjo skreite.

Jie buvo įveikę jau bene pusę tilto, kai iš viršaus atsklido drono balsas:

– Ball doo behackle ober do doo rark.

– Nesustoti, – tarstelėjo Kataryna.

– Ir nemanau.

Simonas nuspaudė akceleratorių. „Mitsubishi“ suaimanavo, bet ėmė riedėti kiek sparčiau.

– Ko gero, įklimpome, – pratarė Simonas.

Dronas jau lėkė greta jų automobilio, dūzgaudamas prie pat lango. Paliepė:

– Sukite į dešinę.

Simonas staigiai suktelėjo vairą ton pusėn, kur skriejo dronas. Atsitrenkęs į lango stiklą, dronas persirito per automobilį. Simonas girdėjo, kaip į stogą suskrebeno sparneliai – tarsi butelyje būtų įkliuvusi didžiulė metalinė musė.

Dronas vėl pasirodė kone akimoju – šįsyk išdygo priešais automobilį. Tvykstelėjęs pirmasis spindulys ištaškė priekinį stiklą. Į visas puses pažiro mirguliuojančios šukės.

Simonas užriko:

– Tai kvėpsnis įstatymo, giesmės ir elgsenos!

Jis vėl pasuko vairą, šįkart – į dešinę. Dronas neatsiliko.

– Gulk, – riktelėjo Simonas Katarynai.

Ji nėrė žemyn. Jis irgi susirietė. Antrasis spindulys praurbino skylę sėdynės atlošе, kaip tik toje vietoje, kur prieš akimirką buvo Simono galva. Pliūptelėjo svylančio putplasčio dvokas.

Kakta kone įsirėmęs į kelius, Simonas nebematė kelio. Automobilis ėmė virtuliuoti, brūkštelėjo šonu apsauginį barjerą. Kataryna vos vos kilstelėjo galvą virš prietaisų skydelio ir uždėjo ranką ant vairo. Automobilis klusniai pasuko atgal į savo juostą. Tuščiame priekinio lango rėme ūbavo vėjas.

Tvykstelėjo dar vienas spindulys, šįkart nukreiptas į Katarynos galvą. Ji suskubo murktelėti paskutinę akimirką. Spindulys įsirėžė į kronšteiną tarp vairuotojo ir keleivio sėdynių. Ištryško liepsnos liežuvėlis, nuo smilkstančio plastiko nuvinguriavo dūmų sruoga.

Simonas pakėlė galvą tiek, kad matytų kelią. Drono niekur akiratyje nebuvo. Ir tuoj pat jis išdygo. Vėl – Simono pusėje. Simonas užgulė stabžius. Sužviegė padangos. Automobilis sutirtėjo. Spindulys smigo į nieką, kone liesdamas variklio gaubtą.

Simonas vėl iki galo nuspaudė akceleratorių ir staigiai pasuko vairą. Įlėkė į ankščių – skraidyklių juostą, prisisegdamas prie ankšties pirmagalio. Ši sutūtavo. Simonas pastebėjo, kad kelkraštyje ankščiai iš kairės vietos tiek, kad galbūt pavyktų įtalpinti „Mitsubishi". Nedelsdamas ir nėrė į kelkraštį.

Dronas dabar jau skriejo iš paskos. Pabandė išmušti spinduliu užpakalinio lango stiklą. Pirmąsyk nusitaikė per aukštai ir prašovė – spindulys nuskriejo tiesiai į Niu Džersį. Tačiau antrasis šūvis tikslą pasiekė: lango stiklas ištiško, spindulys užkliudė radijo aparatą. Briusas Springstinas uždainavo „Gimęs bėgti".

Simonas ir Kataryna nuo galvos iki kojų apibiro stiklo šukėmis. Ankštys – skraidyklės stūgavo garso signalais. Viena, lekianti priekyje, staiga pristabdė; Simonas žaibišku lankstu apsuko ją ir atsidūrė priekyje. Automobilis tirtėjo. Šitokių nuotykių jam konstruktoriai nebuvo numatę. Kaip ir Simonui.

Prieš akis atsivėrė laisvas kelio ruožas: abi juostos buvo visiškai tuščios, neminint vienos ankšties – skraidyklės, lekiančios per gerus dvidešimt penkis metrus priekyje. Simonas vin-

guriavo iš vienos juostos į kitą, kaip išmanydamas mėtė pėdas. Vienas spindulys kliudė jam skruostą. Nusvilino karštis. Greit pasuko į dešinę – tą pat akimirksnį spindulys pervėrė beisbolo kepuraitę (pliūptelėjo svylančios plastivilnos tvaiko šuoras), lyžtelėjo viršugalvį. Simonas nė pats nežinojo, ar smarkiai jį sužeidė. Bet žinojo esąs vis dar gyvas. Ir vis dar pajėgiąs vairuoti.

Dronas pakibo prie pat tuštumos, kur dar neseniai būta galinio lango stiklo. Tyliai, metaliniu balsu krenkštelėjo ir staiga susvirduliavo. Kai vėl atgavo pusiausvyrą, pašėlo pliekti kur pakliuvo. Šį kartą nusitaikė per aukštai ir pernelyg į kairę – ir žiebė tiesiog į ankštį – skraidyklę, mažinančią greitį per kokius dvidešimt penkis metrus priekyje. Atrodė, kad drono programa užsikirto. Jis nesustodamas paleido į ankštį septynis šūvius. Pirmieji du šūviai įsisiurbė į baltą, liauną ankšties važiuoklę, praurbindami dvi ketvirtukų dydžio rūkstančias skyles nurudusiais kraštais. Trečiasis suskaldė langą ir vietoje nudėjo prie jo buvusią moterį kinę. Ketvirtasis pribaigė vyriškį, kuris sėdėjo greta moters, o kai ji krito, spėjo pašokti ant kojų. Penktasis ir šeštasis išdaužė dar du langus. Septintasis smigo vidun pro langą, kurį jau buvo sutrupinęs šeštasis spindulys.

Simonas matė, kokia sumaištis kilo ankštyje. Neįmanoma buvo įspėti, ar liko gyvas vairuotojas. Ankštis metėsi į kairę, pakliuvo į kylančio oro srovę ir šonu nuskriejo virš tilto, kol galiausiai sustojo, užtverdama abi eismo juostas. Taip ir liko kaboti kiek daugiau nei per metrą virš asfalto.

Dronas jau persimetė į Katarynos pusę.

– Gulk! – sustugo Simonas.

Kataryna nėrė ant grindų. Nadiečiai vikrumo stoka tikrai nesiskundė. Drono spindulys iščirškino netikėtai ištuštėjusią keleivio sėdynę. Simonas vėl staigiai pasuko vairą. Kitas spindulys smigo į keleivio pusės dureles vos vos žemėliau skylės, kur neseniai būta lango.

Simonas susigaudė, ką daryti. Nukreipė automobilį tiesiog link ankšties – skraidyklės, užtvėrusios abi eismo juostas. Tarstelėjo Katarynai: „Gulėk ir nejudėk“, – ir nuspaudė akceleratorių.

Jie nėrė po ankštimi, automobilio stogas gailiai sudžeržgė į jos dugną – garsas, netikėtai panašus į atplėšiamo užsegimo lipduko drykstelėjimą. Akimirką Simonas jautė, jog automobilis sudvejojo, kaip sudvejotų koks gyvas padaras, regėdamas, kad kiša galvą į kilpą. Jis išvydo balkšvą skraidyklės – ankšties papilvę. Įspūdis toks, lyg mėgintum prasmukti po banginiu.

Tiesiog priešais jų laukė tilto galas. Ir kviečiantis kelio ženklas: SVEIKI ATVYKĘ Į NIU DŽERSĮ.

Dar akimirka – ir jie jau buvo nebe ant tilto, nebe Senajame Niujorke. Dronas pakibo už nugaros, ties tilto riba. Pliaukštelėjo kelias nuotraukas. Kažin, ar ryšis persekioti juos neteisėtai? Simonas juste jautė, kaip prietaisą valdantis operatorius stengiasi apsispręsti. Įvykyje žuvo keletas turistų – tokios dėmės Infinidotas lengvai nenusiplaus. Tad kaip dabar pasielgti: ar bus geriau, jei dronas pažeis įstatymą ir persekiodamas Simoną bei Kataryną kirs valstijos sieną? Ar užvirtą košę bus lengviau iškabinti, jei galų gale pavyks suimti bėglius?

Dronas apsigręžė ir nuzvimbė atgal į Senąjį Niujorką. Dronų operatorių atlyginimas – ne kažin koks. Tad operatoriai buvo linkę į širdgėlą ir lengvai įjunkdavo į narkotikus, – kad tą širdgėlą nuslopintų. Galbūt ir šitas per visą medžioklę neatsispyrė pagundai šniūkštelėti dozę ar dvi. Galbūt jam tai buvo paskutinis lašas. Reikia manyti, žinojo, kad darbą jau prarado. Galbūt net džiaugėsi tuo. Kai kurie „Pavojingų susidūrimų" darbuotojai – plėšikai anksčiau dirbo dronų operatoriais, kol išsėmė paskutinius entuziazmo likučius. Tokie paprastai tapdavo puikiais plėšikais.

Simonas ir Kataryna nutarškėjo dar gal kokį kilometrą. Per radiją Briusas Springstinas lyg užsuktas vis dainavo „Gimęs bėgti". Automobilio viduriai susilydė. Netrukus Simonas sustabdė mašiną tuščioje, žole apaugusioje šalikelėje. Niu Džersyje niekas nesirūpino kelių priežiūra. Kaip, beje, ir visoje rytinėje pakrantėje, išskyrus teminius parkus. Taryba šiaurės rytų zonoje pasistengė išnaikinti nusikaltimus, bet, taip toli nuo Pie-

tų Asamblėjos, labai jau menkai domėjosi tokiais patogumais kaip gatvių žibintai, kelių remontas ar panašiai.

Automobilis sudrebėjo. Įkaitęs buvo taip, kad aplink jį mirguliavo oras. Simonas nusibraukė nuo marškinių krūtinės prikibusias šukes. Pasitikrino, kiek sužalotas yra pats. Ryškiai raudona nudegimo drūžė driekėsi nuo dešiniojo skruosto iki ausies spenelio. Simonas nusiėmė kepuraitę ir įsitikino kairiojoje galvos pusėje įgijęs skyrimą plaukuose. Bet nieko rimto. Nudegimai spirgėjo netgi visai maloniu karščiu.

Kataryna sėdėjo įsmeigusi nejudantį žvilgsnį tiesiog į priekį. Rankos sunertais pirštais vėl gulėjo skreite.

– Pavyko, – ištarė Simonas.

– Taip, – atsakė ji.

– Tu tikra šaunuolė.

– Tu irgi.

– Aš esu, koks esu, ir to pakanka. Dabar turime sugalvoti, ką darysime toliau.

– Kur keliauti.

– Taip. Prisimenu, žadėjau pamėginsiąs kur nors pagriebti ankštį – skraidyklę.

– Taip.

– Iš tiesų tai gali būti kebloka. Toks senas kledaras kaip šitas nekėlė man jokių problemų. Bet ankšties apsauga – šiek tiek kas kita.

– Keliausime šituo?

– Tol, kol galėsime. Tokie gremėzdai varomi benzinu. Benzino už Senojo Niujorko ribų nerasi nė su žiburiu.

– Nuvažiuosime tiek, kiek pavyks.

– Jeigu mums pasiseks, jeigu labai, labai pasiseks, šituo automobiliu pervažiuosime Niu Džersį. Kai tik atsidursime kitoje valstijoje, pažiūrėsiu, ką man pavyks nuveikti. Kalbu apie transporto priemonę.

– O mes keliaujame kur? – paklausė ji.

– Ką pasakytum apie Denverį?

– Denveris. – Jos lūpose miesto pavadinimas sušvilpė lyg fleitos trelė.

– Hm. Na, kaip tau paaiškinus? Pasistengsiu kuo trumpiau. Aš – imitacija. Esi girdėjusi apie imitacijas?

Simonas laukė jos atsakymo. Bet Kataryna, regis, vėl neteko žado. Pro tuščią išdaužto lango rėmą žiūrėjo tiesiai pirmyn, į perdžiūvusios žolės ir krūmokšnių ruožą. Pro šalį praplazdėjo popiergalis. Maišelis nuo saldainių, meškiukų – guminukų.

Simonas vėl prašneko:

– Aš – eksperimentinis modelis. Mane sukūrė bendrovėje „Biologe". Esi ką nors girdėjusi apie juos?

Iš Katarynos jis taip ir nesulaukė jokio atsako. Tad kalbėjo toliau. O kas jam beliko?

– „Biologe" nesugebėjo gauti patento gyvūnų genetikos tyrinėjimams, kur sukosi išties dideli pinigai. Užtat suskubo pasičiupti kelis pagrindinius žmogaus genetikos patentus, pasinaudojusi gana miglotais to meto įstatymais. Tačiau išpešti apčiuopiamos finansinės naudos nebuvo taip lengva. Manau, pati gali įsivaizduoti, kokią daugybę problemų sukėlė vien viešoji nuomonė. Galų gale jiems pavyko rasti lyg ir idealią tyrinėjimų kryptį: ėmėsi kurti humanoidus, skirtus ilgai trunkančioms kelionėms į kosmosą. Šios būtybės turėjo būti patikimos ir negreitos nuleisti rankas, gebančios abstrakčiai mąstyti, aprūpintos viskuo, kas būtina, norint sužavėti svetimas gyvybės formas – ir kartu nėmaž nesikratančios keturiasdešimt ar penkiasdešimt metų trunkančios kelionės, galbūt – tik į vieną pusę.

Tačiau projektas vis tiek buvo šiek tiek rizikingas. „Biologe" sudarinėjo subrangos sutartis su niekam nežinomais žmonėmis, ką tik įkūrusiais nedideles įmones: mokėjo jiems dosniai, bet leido suprasti, kad „Biologe" neprisiims jokios atsakomybės, jeigu eksperimento rezultatai bus pasibaisėtini. Vienas tokių subrangovų buvo laisvai samdomas vyrukas, pavarde Louvelas, Emrojus Louvelas iš Denverio. Louvelas sugalvojo būdą, kaip aktyvizuoti tam tikras ląsteles, kad jos pradėtų jungtis su senomis geromis elektros grandinėmis. Organizmo šerdis turėjo būti mechaninė, tačiau apaugusi biomase. Kitaip tariant, aplinkui šerdį suformuotas žmogaus kūnas. Principas

šiek tiek panašus į kadaise labai populiarių augalų – gyvūnėlių „Chia Pet" auginimo metodą.

„Chia Pet". Įdomu, iš kur jis apie tai žino? Tikriausiai čia toks Louvelo pokštas – ėmė ir įdiegė šią informaciją į jo elektrines grandines. Juk Simonas žinojo ir kas yra „PEZ", ir „Mr. Bubble", ir Bulvinklis*.

– Nauja – tai gerai pamiršta sena, – paaiškino jis Katarynai. – „Chia Pet" buvo tokie mažyčiai moliniai ėriukai ir kiti gyvūnėliai, kuriuos apiberdavo šalavijo sėklomis, tad jie apaugdavo žolės kailiu. Tiek to, bala nematė. „Biologe" tuo metu jau smarkiai stigo pinigų, tad jie ėmė spausti Louvelą pristatyti prototipą gerokai anksčiau, nei norėjosi jam pačiam. Užvirė baisiai karšti ginčai. Louvelas primygtinai tvirtino, kad jam būtinai reikia dar šešių mėnesių ar metų – per tiek laiko neva pavyktų galutinai mus ištobulinti, sukurti nuostabią esybę iš medžiagos, niekuo nenusileidžiančios žmogaus kūnui, pasižyminčią neįtikėtinu žmogaus kūno gebėjimu atsikurti, tačiau stokojančią žmogui būdingų aukštesnio lygio savybių. Tarkime, tokių kaip abstraktus mąstymas. Arba emocijos. Kadangi, bent tam tikru požiūriu, būtų amoralu apdovanoti kūrinį tokiais sugebėjimais, o paskui lyg niekur nieko išsviesti jį į kosmosą.

Kataryna sėdėjo įsmeigusi žvilgsnį į priekį. Simonas nusprendė, kad ji vis dėlto klausosi.

– Buvo keletas nesėkmių, kurias puikiausiai pavyko užglaistyti. Aš – iš trečiosios vados. Tuo metu, kai buvau kuriamas, „Biologe" išeikvojo viską: laiką, kantrybę ir pinigus – tad, nepaisydami Louvelo protestų, paleido mus į gamybą. Aplink mus kilo nemenkas šurmulys, bet mes iš esmės taip ir neprigijome. Sutartys su stambiosiomis korporacijomis nebuvo įgyvendintos, o ir kosmoso tyrinėjimų projektai iš esmės visai užstrigo po to, kai žmonės įkėlė koją į Nadiją. Tad „Biologe" galiausiai išplaukė pilvu aukštyn. Tačiau gandai byloja, kad

* PEZ – prekinis ženklas: saldainiukai plastikinėje pakuotėje, kurios dangtelis vaizduoja kokį nors personažą; juos galima kolekcionuoti. Mr. Bubble – vonios putų prekinis ženklas. Bulvinklis – briedis, animacinio serialo personažas.

Louvelas taip ir nenurimo, krapštinėjosi prie savo darbo ir toliau. Neva jautėsi kaltas sukūręs padarus, kurie buvo – beveik, bet ne visai... Ir dar, esą jis rado būdą manipuliuoti genetiniais kodais ir padaryti mus...

– Ką padaryti? – paklausė ji. Aha, vis dėlto klausėsi.

– Na... padaryti mus šiek tiek žmogiškesnius.

– Tau trūksta?

– Man trūksta *kažko*. Jaučiu kažkokį stygių.

– Stygių.

– Net nežinau, kaip tai pavadinti. Tiesą sakant, jausmai ne itin mane domina. Na, tie visokie „lia lia lia" ir panašiai. Tačiau biologinės būtybės jaučia kai ką, ko nejaučiu aš. Tarkime, suprantu, kas yra grožis, jo sąvoka man aiški, suvokiu, kas šiuo žodžiu apibūdinama, bet iš tikrųjų to nejaučiu. Na, kartais pajuntu, beveik. Bet ne visiškai, niekad negaliu būti absoliučiai tikras.

– Tau trūksta strotho, – tarė ji.

– Ko? Pakartok.

– Strotho. Kitaip pasakyti negaliu.

– Ką gi. Sakykime, mane kamuoja strotho stygius. Lyg ir jaučiu, kad esama kažko siaubingo, kažko nuostabaus ar stulbinančio, bet visa tai, nors ir arti, iš tiesų man nepasiekiama. Kartais man tai sapnuojasi. Beje, sapnuoti aš sapnuoju. Būna valandėlių, kai tai tarytum plūduriuoja kažkur visai šalia manęs. O paskui išsisklaido. Jaučiuosi taip, lyg kažkas tavaruotų prieš pat mano nosį, ištiestos rankos atstu, tik aš niekada negaliu to sugriebti. Norėčiau, kad tai arba galiausiai taptų mano savastimi – arba visiškai to atsikratyti.

– Mes keliaujame į Denverį, – tarė ji.

– Aš privalau keliauti į Denverį. Kažkas dūzgia mano galvoje: šių metų birželio dvidešimt pirmoji. Tiktai data ir vieta – Denveris. Be paliovos zvimbia smegenyse lyg kokia įkyri mintis, tarsi melodija, kurios niekaip nesiseka išmesti iš galvos. Tas pat, beje, buvo ir Markusui. Tai mums įdiegta – dėl galaižin kokios priežasties.

– Mes keliaujame į Denverį, – pakartojo ji.

– Iki Denverio – daugiau nei pusantro tūkstančio kilometrų. Ir dar gali nutikti taip, kad nieko ten nerasime. Louvelas galbūt įsitaisė kokį nuolatinį darbelį. O gal išvis jau miręs. Jis nebuvo jaunas jau tada, kai visa tai prasidėjo.

– Mes pažiūrėsime.

– Visa tai, ką į burną dedu, yra puikaus skonio, man viskas yra gardu ir viskas tampa manimi.

– Taip, – sutiko ji.

Daugiau nebekalbėdami juodu įveikė didžiąją Niu Džersio teritorijos dalį. Sutemo. Danguje žiebėsi žvaigždės. Greitai važiuoti jie negalėjo – pro išdaužtą priekinį langą švilpė vėjas, o išdaužyto kelio duobės vietomis buvo tokios gilios, kad jose be vargo pasislėptų vaikas. Simonas kas trys minutės žvilgčiojo į degalų matuoklio rodyklę. Kas trys minutės ji būdavo vienodai pasislinkusi nulinės padalos link. Briusas Spingstinas vis traukė savo dainą – iš naujo ir iš naujo, ir vėl iš naujo.

Niu Džersį jie įveikė be jokių trikdžių. Retsykiais pro šalį švystelėdavo ankštis, lekianti į prekybos centrus ar lošimų namus. Jų keleiviai išsprogindavo akis, bet nestabtelėję nulėkdavo savais keliais. Jie riedėjo pro mylių mylias nusidriekusias apleistų gamyklų teritorijas, fabrikus, dėbsančius išdaužytų langų kiaurymėmis, begalines kadai nebegyvenamų, zmenkančių namų eiles. Retsykiais pastebėdavo nadiečių naujakurių, įsitaisiusių stovyklavietes fabrikuose ar gyvenamuosiuose pastatuose. Nadiečiai sėdėdavo aplink laužus, žarstančius į tamsą kibirkščiuojančių žiežirbų spiečius. Vos išvažiavus iš miestelio, kuris, jei galima tikėti ženklu, kadaise vadinosi Niu Bransviku, automobilio žibintai iš tamsos išplėšė pulkelį šalikelėje susispietusių nadiečių vaikų. Apšviesti jie stovėjo sustingę lyg druskos stulpai ir prasižioję vėpsojo į pro šalį tarškantį „Mitsubishi". Jų akys švytėjo. Dauguma vaikų buvo visai nuogi, tik vienas susikurpęs apdarą iš maisto pakuočių ir kažko panašaus į tvarsčius.

Simonas grįžtelėjo į Kataryną:

– Ar tarp jūsų daug tokių, kurie gailisi išvis atvykę čionai?

– Vienas kitas yra.

– O tu pati gailiesi?

– Aš negalėjau neatvykti.

– Dėl to, kad Nadijoje buvai nusikaltėlė?

Jokio atsako. Vėl tas pats padėręs žvilgsnis ir išpūstos šnervės.

Automobilis nuriedėjo trisdešimt septynis kilometrus Pensilvanijos teritorija, ir tik tada pasibaigė paskutinis degalų lašas. Mašina žagtelėjo, užspringo ir visai nutilo; Simonas dar spėjo pasukti į kelkraštį. Čia, Pensilvanijoje, keliai buvo šiek tiek geresni, tačiau tykojo ir naujos problemos. Pensilvanija subnuomos sutartimi atiteko Magikomui drauge ir su kur kas vertingesnėmis Meino bei rytinės Kanados teritorijomis. Pati Pensilvanija toli gražu nebuvo laikoma ypatingo dėmesio verta valstija, bet Magikomas, šiaip ar taip, įdiegė čia daugiau įstatymų nei Regioninis Komitetas – Niu Džersyje. Tad tokia porelė kaip drauge keliaujantys žmogus (ar būtybė, išoriškai nesiskirianti nuo žmogaus) ir nadietė neišvengiamai sukeltų įtarimų.

Automobilis sustojo žole apaugusiose, medžiais apjuostose lankose. Naktis buvo tyki ir labai tamsi.

Simonas tarė:

– Štai ir galas mūsų „Mitsubishi".

Kataryna tik sumirksėjo garsiai kvėpuodama.

Simonas pridūrė:

– Mums reikėtų kiek numigti. Bet ne automobilyje. Išlipsime ir pamėginsime susirasti kokią vietelę nusnausti. Na kaip, neblogai skamba?

– Taip.

Juodu išlipo iš mašinos ir patraukė per pievą medžių link. Žemė buvo kauburiuota. Ir kvepėjo. Kvapas šiek tiek priminė tą, kurį parke skleidė chlorofilo purkštuvas, tik buvo ne toks sodrus. Sulig kiekvienu žingsniu Briuso Springstino daina vis labiau tilo, kol galiausiai visiškai ištirpo prislopintuose nakties šnaresiuose.

Atsidūrę tarp medžių, kurį laiką jie dar ieškojo tinkamiausios vietelės atsigulti. Visur kerojo šabakštynai, mėtėsi nukritusios

šakos. Galiausiai juodu išsivalė sklypelį greta didelio medžio kamieno – šis buvo šiek tiek įlinkęs, taigi galima atremti galvą. Nepasakysi, kad jie įsitaisė patogiai. Tiesiog pasinaudojo tuo, ką pavyko surasti.

Simonas išsitiesė ant ką tik nuvalytos žemės. Kataryna atsisėdo greta. Ji negulė.

Jis paklausė:

– Gal tave erzina, kad aš tiek daug kalbu?

– Ne, – atsakė ji.

– Aš taip užprogramuotas. Bendraudamas su kuo nors, leidžiuos į vis artimesnį draugišką ryšį, kol tasai kitas leidžia labai aiškiai pajusti ribą. Tada iš mano pusės daugmaž tokio lygio artumas ir lieka. Nebent kaip nors parodytum, kad ir to per daug. Tuomet, jei įsitikinčiau, kad tu šito nori, galėčiau atsitraukti tiek, kiek pageidautum. Tai viena tų programų, prie kurių neva triūsė Louvelas tuo metu, kai „Biologe" nutarė mus išleisti į viešumą. Tai toks slopinimo gaubtas, užmaukšlintas ant manųjų agresyvių impulsų. Jis skirtas man sutramdyti, kad tavęs nenužudyčiau.

– Tikriausiai tu geras, – tarė ji.

– Taigi. Bet po tokiu gerumu neslypi jokie tikri jausmai. Galbūt tau dėl to nejauku?

– Ne.

Ką gali žinoti, galbūt ji netgi sakė tiesą. Supaisysi tuos nadiečius.

– Taigi, – kalbėjo jis, – kaip suprantu, tu ne itin linkusi pasakoti apie savo praeitį Nadijoje?

Tyla.

Jis neatlyžo:

– Gal šį tą vis dėlto pasakysi? Ar tu turi šeimą? Čia? O gal turėjai ten?

Jokio atsako.

– Ar kadaise turėjai šeimą? Buvai ištekėjusi? Turėjai vaikų?

Dar viena porcija tylos.

Jis paklausė:

– Kaip manai, ar galėsi užmigti?

– Taip, – atsakė ji.

– Susmunku į piktžoles, ant akmenų, raiteliai pentinais ragina besispyriojančius žirgus, joja artyn.

– Labanakt, – ištarė ji.

– Labanakt, – atsakė jis.

Jis susižėrė nedidelę žemių pagalvėlę, sunėrė rankas ant krūtinės. Neilgai trukus užsnūdo. Susapnavo berniuką, žiūrintį į vyriškį, kuris žiūrėjo pro langą į tamsą, kurios apgaubtas stovėjo berniukas. Susapnavo traukinį, per auksu žaižaruojančius laukus lekiantį į kažkokį pasakišką tikslą.

Jis pabudo sulig pirmuoju aušros atšvaitu. Kataryna miegojo. Buvo susisukusi į kamuoliuką. Galvą pasidėjusi jam ant peties.

Pagaliau jam pasitaikė proga atidžiau į ją pasižiūrėti.

Jos galva buvo kiek didėlesnė už melioną. Plaukai ant jos išvis nežėlė. Akys, nors ir užmerktos, vis tiek švytėjo pro gysliukėmis išraizgytas vokų plėveles. Oda ryto brėkšmoje atrodė tamsiai žalia, kone juoda. Nadiečių kūno anaiptol nedengė žvynai. Dar vienas mitas. Katarynos oda buvo glotni ir lygi lyg žalias lapelis. Plona ir iš pažiūros gležna – irgi kaip žalias lapelis.

Miegodama ji kvėpavo ramiai ir lygiai. Patyliukais nevalingai pasišvilpčiodama. Užčiaupta belūpė jos burna tebuvo siauras brūkšnys. Nadiečių burnos toli gražu nebuvo išraiškingos. Visos jų išraiškos slypėjo akyse ir šnervėse. Nedidelė, glotni miegančios nadietės galva švelniai ilsėjosi jam ant peties.

Staiga ji pabudo. Akių vokai suplazdėjo. Miegus ji nusipurtė per vieną akimirksnį, iškart tapo visiškai budri. Atsisėdo.

Simonas paklausė:

– Išsimiegojai?

– Taip, – atsakė ji.

– Mums jau reikėtų traukti į žygį. Teks laikytis atokiau nuo kelio.

– Taip.

– Turėsime kaip nors įsitaisyti ankštį. Teks ją pavogti. O tai nebus lengva.

– Aš galiu vogti, – tarė ji.

– Sakydamas, kad nebus lengva, turėjau omeny ne kokias nors moralines ar filosofines nuostatas. Tiesiog ne taip lengva nulaužti ankšties apsaugos sistemą. Bet pamėginsiu.

– Taip. Pamėgink.

– Tarkime, mums pavyksta nudžiauti ankštį. Tuomet Pensilvaniją turėtume įveikti be didesnio vargo. Pensilvanijoje įsikūrę daugiausia pabėgėliai. O jie dažniausiai visai nepavojingi. Bet paskui mūsų lauks Ohajas. O su Ohaju prasideda Laisvosios Teritorijos.

– Taip.

– Žinai ką nors apie tai?

– Mažai.

– Ten jau – tikrai palaida bala. Po radioaktyviųjų medžiagų nutekėjimo evakuoti buvo visi kas gyvas iš didžiulės teritorijos: nuo čia iki pat Uolinių kalnų. Neva laikinai, bet iš tikrųjų žmonės į namus niekada nebegrįžo. Tad dabar ten daugiausia gyvena tie, kurie atsisakė išsikraustyti – dar ir dabar neįmanoma pasakyti, kiek jiems pakenkė radioaktyviosios dulkės. Taigi, ten susidurti galima arba su jais, arba su visokio plauko klajokliais, traukiančiais į šiaurę iš Pietų Asamblėjos arba į pietus – iš Kanados. Štai tie gali būti iš tiesų nuožmūs. Paprastai jie būna visokie nepritapėliai, taip ir nesugebėję įsitvirtinti civilizuotoje visuomenėje. Kai kurie jų – tikėjimo fanatikai. Kai kurie – nusikaltėliai.

– Visai kaip Nadijoje, – tarė ji.

– Ko gero. Tam tikra prasme.

– Mes einame dabar, – pareiškė ji.

– Taip. Kylame tuojau pat.

Jie patraukė lygiagrečiai keliui, nors protarpiais šabakštynais užžėlęs miškas pasibaigdavo, nusidriekdavo plačios laukymės ir keliautojams tekdavo žingsniuoti atvirais plotais. Jie judėjo pirmyn gana sparčiai, bet ne per greitai. Keliu, likusiu per pusmylį kairėje pusėje, vis prazvimbdavo ankštys – skraidyklės. Jeigu kam nors šautų į galvą apsidairyti ir akis užkliūtų už jų, juos visai įmanoma palaikyti pabėgėliais, ieškančiais maisto ir

pastogės. Tiesa, tokia versija kiekvienam pasirodytų gerokai išklibusi dėl to, kad žmogus, klajojantis drauge su nadiete, – labai jau neįtikėtinas reiškinys. Liko tiktai viltis, jog niekam iš pastebėjusių juos nuo kelio nekils tiek įtarimų, kad perspėtų Magikomą. Nieko kita jiems ir neliko, tik viltis.

Juodu žygiavo per plačias žolėtas lankas. Kartą perėjo užstatytą, tik kadai apleistą ruožą; panašūs į kits kitą namukai rikiavosi tvarkingomis eilėmis, o aplink juos vešėjo žolė. Visi namai buvo lyg siūti ant to paties kurpalio: sumanytas vienas, o paskui daugybę sykių atkartotas. Laikas ir orai išblukino juos, pavertė pusiau perregimais, lyg namukai būtų statyti iš popieriaus. Tas tykus jų vienodumas skleidė kažkokį keistą pasitenkinimą, kuriuo pulsavo kuklios jų stogų smailės, smulkiais dantukais įsirėžusios tuščiame balzganame danguje. Ir romus, nesiliaujantis jų irimas.

Artėjant pusiaudieniui, keliautojai išvydo didžiulį kompleksą, iš tolo šviečiantį prie kelio. Frenko Gehrio* stiliumi suprojektuotas penkiasdešimties aukštų sidabrinis ovalas, puoštas nedideliais papildomais išsikišimais ir – pietinėje pusėje – dvylikos metrų ilgumo peleku, nelabai ryžtingai besistiebiančiu į dangų. Po sidabru žvilgančia šlaitine apatine dalimi, reikia manyti, buvo įrengta automobilių stovėjimo aikštelė.

– Taigi, – pratarė Simonas. – Civilizacija. Ko gero, vienas iš paskutinių gyvenamų kompleksų, įsikūrusių šitaip toli į vakarus.

– Taip.

– Neabejoju, apsauga čia ginkluota iki dantų. Vis dėlto stabtelėkime pagalvoti.

– Taip.

– Į gyvenamąsias arba verslo zonas mes niekaip neprasibrausime. Į prekybinę – gal ir prasmuktume, bet ten nuo mūsų nė sekundei nenuleistų akių.

Ji paklausė:

– Prekes čionai atveža?

---

* Frank Owen Gehry (g. 1929 Toronte) – architektas, pagarsėjęs išlenktomis konstrukcijomis, dažnai padengtomis atspindinčiu metalu.

– Prekes? Žinoma, atveža. Nuolat.

– Apsauga ne tokia rimta?

– Turbūt ne. Vadinasi, manai, galėtume pasisukioti prie iškrovimo doko ir pamėginti nučiupti krovininę ankštį – skraidyklę?

– Taip.

– Keblus reikalas. Matai, aš nieko negaliu užpulti. Pavogti ankštį – galiu, o štai grasinti vairuotojui – niekaip. Man įdiegta programa šito neleis. Aš tiesiog sustingsiu. Nustosiu funkcionuoti. O jei kam nors atsitiktų kas nors iš tiesų rimto, aš, ko gero, išsijungčiau visiems laikams.

– Senajame Niujorke tu buvai plėšikas.

– Tai daryti galėjau, nes šito pageidavo klientai. Tai buvo vienas iš labai nedaugelio darbų, kuriuos galėjau gauti, nepateikęs anketinių duomenų.

– Grasinti galiu aš.

– Pats mačiau.

– Aš grasinu, tu vairuoji?

– Taip. Vairuoti aš galiu, jokių problemų. Negaliu tik kaip nors pakenkti ar grasinti sužalojimu jokiai gyvai būtybei, turinčiai stuburą.

– Aš grasinu. Tu vairuoji.

– Ką gi, bandom laimę.

Jie nužingsniavo prie komplekso pagrindo, stabtelėjo šalia aikštelės: jos danga buvo sutrūkinėjusi, plyšiuose žėlė žolė. Vadinasi, kompleksas ne iš brangiųjų. Stiklinės vestibiulio durys prašyte prašėsi nuplaunamos. Titano plokštės atšokusios, kai kur ir visai nukritusios. Jų vietoje likę plyni rudi keturkampiai.

Tikriausiai ir apsauga čia vis dėlto ne kažin kokia. Labai gali būti, kad ji aprūpinta senovine saugos sistema, kuri neva atpažindavusi kiekvieną prisiartinusį, nors iš tikrųjų automatiškai apklausdavo kas trečią įeinantį ir automatiškai pavaišindavo paralyžiuojančiu užtaisu kiekvieną penkiasdešimt pirmą. Tokie dalykai į viešumą taip ir neiškilo – paprastai viskas būdavo užglaistoma. O pakeisti pasenusias sistemas būtų prilygę

kaltės pripažinimui – dėl šios priežasties kai kurie senesnių ir pigesnių kompleksų tebenaudojo jas iki šiol.

– Prekių pristatymo dokas turėtų būti kitoje pusėje, – tarė Simonas.

– Mes einame ten, – atsakė ji.

– Žinoma. Einame ten.

Kitoje komplekso pusėje dunksojo išsirietusi rampa, vedanti nuo žemės iki plieninių vartų, pakylančių atlikus prekes pristačiusio asmens atpažinimo procedūrą. Dabar ji buvo tuščia. Netoliese saulėkaitoje riogsojo atliekų statinės, apsigaubusios melzganai balkšvu švytėjimu. Reikia manyti, kompleksas, taupydamas pinigus, deaktyvavo nuodingųjų atliekų apdorojimo sistemas. Tikriausiai samdė nadiečius, kad šie išgabentų mirtinai pavojingus antrinius produktus. Nadiečiai juos turbūt gabendavo į laukus, kuriuos Simonas su Kataryna ką tik perėjo.

Kataryna ištarė:

– Mes laukiame. Mes slepiamės.

– Kur tu ketini pasislėpti?

– Statinės.

– Tiesą sakant, prie jų verčiau nesiartinti.

– Neilgai.

– Na, jei išties neilgai, mums nebent kiek apsvaigs galva – nieko baisiau neturėtų nutikti.

– Nieko kito nėra.

Juodu su Kataryna susigūžė už statinių su nuodingomis atliekomis. Simonas ryžosi pamėginti paliesti vieną jų pirštų galiukais. Statinė buvo karšta. Iš visų sklido blausus, vos įžiūrimas, balzganas švytėjimas – tik trupučiuką mirguliavo ir tviskėjo pats oras. Simonas susimąstė, ar tik apatinių komplekso aukštų gyventojų nekamuoja nepaaiškinami galvos skausmai. Ar tik jų vaikams negenda dantys.

Neilgai trukus jie išgirdo artėjančios ankšties dūzgimą. Kataryna nedelsdama pakilo.

– Tu lauki, – tarstelėjo.

Ji iššoko iš už statinės ir susmuko vidury rampos.

Dar akimirka, ir akiratyje pasirodė prekių išvežiotojo ankštis. Vairuotojas sustabdė skraidyklę per porą metrų nuo paslikos gulinčios Katarynos.

Ji kilstelėjo galvą ir pažvelgė į ankšties vairuotoją. Simonas išgirdo jos balsą:

– Prašau... Padėkite, būkit geras.

Išgirdo iš garsiakalbio sustiprintą vairuotojo, sėdinčio kabinoje, atsaką:

– Kas atsitiko? – Laibas, gargždus ir nekantrus paauglio balsas.

Kataryna pakėlė vieną ranką, glebniai pamojo žalia plaštaka su styrančiais nagais.

– Prašau jus... – suaimanavo.

Vairuotojas, reikia manyti, svarstė, kaip pasielgti. Galbūt nusklęsti viršum jos, smukti vidun ir ką nors perspėti? O gal įsikišti pačiam? Nuomonių apie pagalbą nadiečiams būta dvejopų. Kai kurie žmonės kategoriškai atsisakydavo ištiesti jiems pagalbos ranką. Savo ruožtu kiti, norėdami nusverti pirmuosius, reikia nereikia puldavo padėti.

Simonas matė, kaip vaikinukas išsiropštė iš ankšties. Be garso tarė jam: tu tikrai geros širdies vyrukas, man labai gaila, kad tavo požiūriui netrukus lemta apvirsti aukštyn kojom.

Jaunasis prekių išvežiotojas pasilenkė prie Katarynos. Ji sudvejojo, kažką sukuždėjo. Ir po akimirkos puolė. Naguotos jos letenos apsivijo jo kaklą. Kadangi jis buvo bene trisdešimčia centimetrų už ją aukštesnis, ji kojomis įsirėmė jam į pilvą. Judėjo nežmoniškai vikriai, kaip tikras driežas. Kokią akimirką Simonas tokią ją ir regėjo: plėšrūną žvėrį, stveriantį grobį. Ir pats iššoko iš už statinių.

Prekių išvežiotojas – dar visai vaikas – perbalęs tirtėjo Katarynos naguose. Jo plaukai buvo šviesiai rusvi, veidas nubarstytas strazdanomis.

Jis sukuždėjo:

– Prašau, tik nieko man nedarykite.

Simonas stabtelėjo. Jo elektros grandinės sudūzgė. Juk tasai vaikis nori, kad jam padarytų ką skaudžiai, argi ne taip? Nori,

nors pats dar to nežino. Tik ar tikrai taip? O gal Simonas neteisingai interpretuoja jo siunčiamą signalą?

Simonas patikino vaikį:

– Nedarysime tau nieko, ko nenorėtum pats.

– Tu lipi vidun, – įsakė vairuotojui Kataryna. – Keleivio sėdynė.

Visas tirtėdamas vaikinukas įlipo į ankštį; Kataryna įsiropštė drauge, įsikibusi jo lyg koks nenaudėlis vaikigalis. Simonas stryktelėjo į vairuotojo krėslą. Apsuko ankštį ir nušvilpė į kelią. Vaikinukas sėdėjo greta jo, o niršuliu pliūpčiojanti Kataryna buvo susirangiusi jam ant kelių.

Simonas pastebėjo, kad vaikinukas į kompleksą gabeno sojų pieną. Ankšties gale rikiavosi tvarkingai sukrautos oranžinės sojų pieno pakuotės.

Vaikinukas vėl prasižiojo:

– Prašau... prašau, pasiimkite ankštį. Aš nieko nedarysiu.

Simonas susimąstė. Žinojo privaląs pasielgti taip, kaip geriausia vaikinui. Jei tik padarys jam ką bloga, išsijungs pats. Bet niekaip negalėjo apsispręsti, ko vaikinukas iš tikrųjų nori: ar kad jo pagailėtų, ar kad jį kankintų.

Kataryna nepratarė nė žodžio. Tiktai neatitraukė nagų nuo lieso berniūkščio kaklo.

Pabandęs kažką sakyti Simonas įsitikino, kad balsas jo nebeklauso. Mėgino dar kartą. Šiaip taip patyliukais ištarė:

– Neilgai trukus tave išleisime. Galėsi pėsčias grįžti atgal. Nieko tau neatsitiks.

Balsas striginėjo, skambėjo mechaniškai. Simonas jautėsi taip, lyg vairuotų girtas. Stengėsi sutelkti visą dėmesį vien tik į vairavimą.

Berniokas ėmė verkšlenti Katarynos gniaužtuose. Simonas iš paskutiniųjų laikėsi įsikibęs vairo. Ankštis truputį krivuliavo, bet vis dar neišklydo iš kelio.

Tolumoje pasirodė atsišakojantis keliukas. Kataryna tarė:

– Tu pasuki čia.

– O Dieve, nereikia, – suaimanavo vaikinukas. Tikriausiai pamanė, kad jie ketina jį nužudyti.

Jis ėmė melsti:

– Prašau, prašau, prašau...

Simonui aptemo sąmonė. Organizmo funkcijos nustojo veikti. Matyti jis vis dar matė, bet pajudėti nebegalėjo. Regėjo savo paties ranką, sustingusią ant ankšties vairalazdės. Regėjo pro šalį praslystančią kelio atšaką.

Kataryna paklausė:

– Tu nepasukai?

Kalbėti Simonas irgi nebegalėjo. Tiesiog sėdėjo sustingęs ir žiūrėjo, kas dedasi. Ankštis nuslydo į dešinę. Simonas nesugebėjo jos ištiesinti. Kai Kataryna pagaliau susizgribo, kad jis visiškai nebevaldo savo kūno, ankštis jau buvo nusprūdusi nuo kelio ir kiek drebėdama ritosi šalikelės gruntu ir žole.

Kataryna atitraukė nagus nuo vaikinuko gerklės. Kai tik uždėjo ranką ant sustingusios Simono plaštakos, kad pasuktų ankštį atgal į kelio vidurį, vaikiščias atidarė keleivio pusės dureles ir stryktelėjo lauk.

Simonas, vis dar sustingęs į akmenį, sėdėjo įbedęs žvilgsnį į veidrodinį rutulį. Matė, kaip vaikinukas susmuko ant žemės. Dabar jau ėmė drumstis ir regėjimas. Simonas grūmėsi iš paskutiniųjų, kad neprarastų sąmonės. Dar išvydo, kaip vaikinukas dukart persivertė, sukeldamas debesį dulkių – jis vis labiau tolo, nes ankštis nemažindama greičio lėkė pirmyn. Simonui temo akyse. Regėjimo lauko pakraščius apsiautė balzgana migla, ji vis labiau plėtėsi. Įsitempęs jis dar bandė su tuo kovoti. Matė, kaip vaikinukas atsisėdo.

Akyse vėl nuskaidrėjo. Paralyžius, surakinęs vairalazdę gniaužiančius pirštus, atlėgo. Simonas nusipurtė Katarynos ranką, staigiai apsuko ankštį ir nušvilpė atgal prie vaikino.

– Tu nesuki atgal, – tarė Kataryna.

Jis nekreipė į ją dėmesio. Elgtis kitaip tiesiog negalėjo.

Sustabdė ankštį greta vaikiščio, kuris sudribęs sėdėjo ant žemės. Išlipo, prisiartino prie jo.

Paklausė:

– Tu sveikas?

Vaikinukas buvo baltas it numirėlis. Sėdėjo, kojas sukryžiavęs po savimi. Skruostą puošė mėlynė. Simonas pajuto, kaip vėl lėtėja jo medžiagų apykaita. Akis vėl ėmė traukti balzgana rūkana.

Jis paklausė dar kartą:

– Tu sveikas?

Vaikinukas lėtai linktelėjo. Simonas atsitūpė prie jo, apžiūrėjo rankas ir kojas. Neatrodė, kad būtų lūžęs koks kaulas.

– Panašu, kad tau tikrai nieko baisaus nenutiko, – tarė Simonas.

Tai išgirdęs berniokas apsipylė ašaromis. Jo kakta buvo nusėta dėmelėmis. Nosis kumpa, akys – blyškios ir kvailos.

– Kaip manai, atsistoti galėsi? – paklausė Simonas.

Vaikinukas per verksmą išsyk nepajėgė nė žodžio ištarti. Galiausiai sušniurkštė:

– Ką jūs man darysite?

Jo balse skambėjo jaudulio gaidelė – dėl to negalėjo būti jokios abejonės.

Vadinasi, septintasis lygis. Simono elektros grandinės sudūzgė.

Jis išgirdo savo paties balsą, sakantį:

– Išakėsiu tavo apgailėtiną pasturgalį.

Vaikinukas suklykė. Ir ėmė atbulas rangytis tolyn. Paskui apsivertė ir keturiomis nuropojo į žolę.

Ne. Užgniaužk tai. Susitelk.

Simonas prasižiojo ir tarė:

– Noriu tavo prisirpusio riebaus pasturgalio. Noriu, kad patogiai man jį atstatytum, kad aš galėčiau kaip reikiant išarti jį savo didžiuliu tatuiruotu kotu.

Po velnių!.

Vaikinukas sustaugė. Keturiomis pasiekė žolę, sverdėdamas atsistojo. Vėl nugriuvo. Simonas pajuto, kaip sproginėja jo neuronų jungtys, sąmonė ėmė temti. Kaip apgailėtina. Nors nepasakysi, kad labai nemalonu.

Jis tarė:

– Kaip žvaigždės, aušrojančiame danguje ištirpusios, sutemoms vėl sugrįžta, taip ir gyvenimas nėmaž nėra didingesnis už mirtį.

Dabar jau iš ankšties stryktelėjo Kataryna ir pasileido paskui bernioką. Simonas galėjo tik bejėgiškai viską stebėti. Matė, kaip ji sučiupo vaikinuką – tas kūkčiojo, jo veidas buvo cemento spalvos. Simonas matė, kaip ji naršo jo kišenes, ištraukia vaizdo kamerą. Paskui matė ją sugrįžtančią. Ne be pastangų, bet vis dėlto jai pavyko parsivaryti jį, Simoną, atgal į ankštį. Jos bakštinamas jis dar įstengė pasijudinti. Ankstyvuoju organizmo funkcijų išsijunginėjimo etapu jis dar galėjo atlikti paprastus veiksmus, vadovaujamas kieno nors kito, bet tik ne imtis ko nors savo nuožiūra.

Kataryna įbruko jį į keleivio vietą, pati sėdo prie vairo. Nedelsdama apgręžė ankštį ir nurūko.

Po trupučiuką Simonui grįžo gebėjimas judėti. Jis labai aiškiai jautė proceso vyksmą. Tai buvo tarsi sklindanti šiluma, tarsi vidinis pražydėjimas. Galiausiai jam net pavyko prašnekti:

– Ko gero, buvau mažumėlę apdujęs, a?

– Taip, – atsakė ji. Visas jos dėmesys buvo sutelktas į kelią.

– Tai elektrinės grandinės. Įdiegtos programos. Nieko negaliu padaryti.

– Aš žinau.

Ir vis dėlto ji pyko. Jis tai jautė. Juodu tylėdami skriejo pirmyn.

Jis matė, kaip ji dryktelėjo ant to vaikiščio – visai kaip driežas, griebiantis vabzdį. Staiga jam dingtelėjo, kad bent jau dalis iš viso to, ko prišnekėta apie nadiečius, turėtų būti tiesa. Kažkas jų prigimtyje buvo gyvuliška. Jie gebėjo sukelti skausmą kitam.

Ilgai tylėjęs jis vėl prašneko:

– Laiko mes turime nedaug, pati žinai.

– Taip, – atsakė ji.

– Tam vaikiui juk tereikia susistabdyti ankštį, vairuojamą kokio gerojo samariečio. Galbūt taip jau ir atsitiko. O tokiu atveju Magikomas jau mina mums ant kulnų, pasiryžęs žarnas paleisti.

– Taip.

– O tai reiškia, kad mums reikėtų laikytis kuo atokiau nuo pagrindinio kelio.

– Taip.

Ji vairavo kaip vairavusi, sutelktas oranžinių akių žvilgsnis nė sekundei nekryptelėjo į šalį. Driežas, dingtelėjo Simonui. Suknistas driežas.

Jis pridūrė:

– Pensilvanija visa išraizgyta senais keliais keliukais. Žiūrėk, atrodo, artėjame prie vieno tokio šoninio keliuko.

– Taip.

– Dabar jau gali leisti vairuoti man.

– Aš vairuoju.

– Man iškilo problemų tik todėl, kad nuskriaudėme tą vaikiščią. Regis, viską tau išaiškinau suprantamai.

– Aš vairuoju, – pasakė ji.

Simonas nutarė verčiau nesiginčyti. Šiaip ar taip, vairavo ji neblogai. O sustodami, kad pasikeistų vietomis, jie tik sugaištų.

Kataryna pasuko į keliuką, vedantį į šalį nuo ankštims pritaikyto greitkelio. Apdaužytas kelio ženklas skelbė: HARISBERGAS. Jie nušvilpė per gyvenvietės griuvėsius. Tarybos administruojamos valstijos šitokius miestelius nusprendė sulyginti su žeme, ar bent jau taip kalbėjo žmonės. Sklido gandai, neva Magikomas mėginęs parduoti Pensilvaniją, bet pirkėjo taip ir neatsiradę.

Kataryna išmaniai vairavo ankštį duobėtu, suskilinėjusiu keliu. Pro šalį slinko apleisti gyvenamieji namai ir parduotuvių vitrinos: „McDonald's", „Wendy Kentucky", „Health-4-Ever" – vien piktžolės ir šabakštynai, ir tamsaus stiklo duženos. Daugelis pastatų buvo visiškai tušti. Kai kuriuose įsikūrė nadiečiai, jie virš durų ištempė saulės išblukintas stogines. Čia augino savo jauniklius, džiaustė skalbinių skivytus, kurstė laužėlius.

Kataryna ir Simonas važiavo jau kelias valandas niekieno nekliudomi. Visąlaik stengdamiesi laikytis vakarų krypties. Kraštovaizdis nėmaž nesikeitė: vien apleisti namai, įmonės, šen ten išsibarsčiusios parduotuvės, protarpiais – visų užmiršti prekybos centrai, visi tokie panašūs vienas į kitą, kad Simonas net ėmė nuogąstauti: bene jie būsią netyčia apsukę ratą ir da-

bar važiuoją savo pačių pėdsaku? Galimas daiktas, anais laikais, kai čia dar knibždėjo gyvybė, kiekviena šių vietų turėjo daugiau individualių bruožų. Simonas sunerimo, kad jie nejučiomis netgi galėjo pasukti atgal į Niu Džersį. Galbūt kelias galiausiai juos vėl atves prie ano komplekso, kur jie pavogė krovininę ankštį?

Nieko kita neliko, tik pasitikėti ankšties krypties rodmenimis. Ir važiuoti pirmyn, vis pirmyn.

Atslinko naktis. Simonas ir Kataryna buvo ištuštinę po dvi sojų pieno pakuotes. Bet jiems reikėjo ir maisto. Tylūs ir alkani juodu lėkė per tamsią tuštumą. Ankšties priekiniai žibintai iš tamsos vieną po kitos plėšė duobėto kelio mylias – kelio, kurio gale jų laukia ne daugiau nei viltis surasti Emrojų Louvelą. Jie siekė atsidurti nustatytoje vietoje nustatytu metu – šią informaciją Louvelas įdiegė Simonui prieš penkerius metus.

Jeigu nadietę ir kamavo koks nerimas, ji to niekaip neparodė. Vairavo, ir tiek, žvelgdama pirmyn nesikeičiančiu, sutelktu reptilijos žvilgsniu.

Galiausiai Simonas neišlaikė:

– Pats laikas sustoti nakčiai.

– Dar valandą, – atsakė ji.

– Ne. Sustokime tuojau pat.

Jis pastebėjo, kaip įsitempė belūpė jos burna. Ji – driežų moteris, pageidaujanti, kad visa kas paklustų jos valiai. Valdinga, nepaisanti niekieno kito jausmų ar norų.

Tačiau ji tarė:

– Jeigu tu nori.

Ji pasuko į kelkraštį. Deaktyvavo ankštį – ši atsiduso ir nutūpė. Priekinių žibintų kamuoliai užgeso. Juos apgaubė juodžiausia tamsa, gyva miriadais dūzgiančių ir čeksinčių vabzdžių.

– Galime išmesti dalį sojų pieno pakuočių ir įsitaisyti bagažo skyriuje, – pasiūlė Simonas.

– Arba name.

Savo nedidele ištempta galva ji mostelėjo į kitapus kelio išsirikiavusius namukus, aštriais stogų trikampiais įsirėžusius

žvaigždėto dangaus fone – panašiai vaikas piešia tolimą kalnagūbrį.

– Oficialiai jie – vis dar privati nuosavybė, – suabejojo Simonas.

Kataryna pakrutino pirštus ore – tikriausiai, dingtelėjo Simonui, nadiečiai tokiu gestu parodo, kad mintis neverta dėmesio.

– Nagi, – tarė jis. – Juk mes nusikaltėliai, tiesa? Tad argi mums ką reiškia kur nors įsilaužti?

Juodu išlipo iš ankšties. Simonas valandėlę pastovėjo žolėje rąžydamasis, mankštindamas stuburą. Juodu stovėjo beribėje juodoje tuštumoje, prigriozdintoje apleistų namų. Virš galvos kabojo begalybė žvaigždynų. Šitaip toli nuo miesto žiburių, žvaigždžių danguje buvo neįtikėtina gausybė.

Nadijos saulė buvo viena iš žvaigždžių, pakibusi vos vos virš juodo stogų kontūro. Suknista menka žvaigždpalaikė, štai ten.

Simonas susizgribo, kad Kataryna jau stovi greta jo. Jie išties sugebėjo judėti be garselio, šitie žmonės. Šitie driežai.

Ji ištarė:

– Nadija.

– Mhm.

– Mes sakome – Nourtėja.

– Žinau.

„Nadija“ buvo ne kas kita, kaip pravardė, pašaipus planetos pavadinimo iškraipymas. Vienas dešiniosios pakraipos laikraščių praminė ją planeta Nada – ispaniškai tai reiškia „niekas“, – kadangi, laikui bėgant, joje taip ir nepavyko rasti išsvajotų turtų ar išminties. Toks pavadinimas jai ir prilipo.

Ji paklausė:

– Tu ten buvai?

– Aš, asmeniškai? Ne. Aš dar visai naujas. Mane pagamino maždaug prieš penkerius metus. Tiesą skant, esu vienas iš pačių paskutinių.

– Kodėl neteisėtas?

– Turi omeny – kodėl kažkam rūpi persekioti tokį vargšą ir nekenksmingą dirbtinį padarą kaip aš?

– Taip.

– Prieš porą metų Taryba visas dirbtinai sukurtas būtybes pripažino pavogta nuosavybe, kadangi niekaip nesiliovė begaliniai ginčai tarp natūralios ir modeliuojamos gyvybės šalininkų. Mes buvome pasišlykštėtini siaubūnai. Arba – nekaltos mokslo aukos, kurias reikėtų ginti. Vienu metu kalbėta apie specialiai mums skirtus rezervatus. Kažkoks tipas iš Teksaso netgi sukūrė ir patentavo aparatą sielai matuoti, bet jis per teismus buvo uždraustas. Galų gale išeitį rado tie, kurie mūsų baiminosi labiausiai. Kadangi mes – gamykloje sumontuotos imitacijos, mus paskelbė „Biologe" nuosavybe. O dėl to, kad laisvi vaikštinėjome kur panorėję, mus pripažino vogtais. Iš esmės patys save ir išvogėme. Tapome kontrabanda. Mums buvo įsakyta grąžinti save savininkams. Tačiau „Biologe" tuo metu jau buvo subyrėjusi. Tad buvo sugalvota kita išeitis: mes privalėjome pasiduoti valdžiai ir laukti, kol teisėtas savininkas prisistatys mūsų atsiimti. Ko, žinoma, niekada nebus. Taigi, mus turėjo saugoti lyg ir pagal įgaliojimą tol, kol atsiras tikrasis savininkas, kitaip tariant – amžinai. Keletas iš mūsų ir nuėjo pasiduoti. Kiek žinau, jie po šiai dienai sėdi uždaryti vienutėse, su etiketėmis, prikabintomis prie ausų. Visi kiti mūsiškiai kaip įmanydami pasistengė tiesiog pradingti. Bet, kaip vogta nuosavybė, mes buvome nelegalai iš prigimties. Mes pažeidžiame įstatymą vien tuo, kad ir toliau laikome save savo pačių nuosavybe.

– Jie neapkenčia?

– Na, tvirtinti, kad „neapkenčia", turbūt nebūtų visai tikslu. Turbūt reikėtų sakyti taip: jie mano, kad paleisti į pasaulį mus – netikęs sumanymas. Visai nereikalingos komplikacijos ir šiaip jau amžinybę trunkančiose diskusijose apie nemirtingą sielą. Jie paprasčiausiai norėtų, kad mūsų tiesiog nebūtų.

– Kaip ir nadiečių.

– Ką gi. Vis dėlto tai kas kita. Jūs – legalūs ateiviai. Biologinės būtybės, tad jūsų teisė gyventi niekam nekelia abejonių. Kaip ir visos kitos jūsų teisės.

– Mes gyvename visai be strotho.

– Kančia – vienas iš mano apdarų, – tarė jis.

– Taip, – atsakė ji.

Aplink juos dūzgavo naktis. Kai kurie vabzdžiai įsigudrino išgyventi. Paukščiai turbūt išnyko amžinai.

Simonas vėl prašneko:

– Žinau, tau nepatinka klausimai.

– Kai kurie klausimai.

– Neketinu kamantinėti tavęs apie praeitį ar tavo šeimą, ar dar ką nors iš tų akivaizdžiai draudžiamų temų.

– Dėkui.

– Bet kai ką norėčiau žinoti. Na... pati pagalvok. Tu turėjai darbą, turėjai kur gyventi. Sutinku, darbas gal ir ne pats geriausias, bet jei pagalvosime, iš ko galėjai rinktis...

– Iš ko gali rinktis tokia kaip aš.

– Atleisk, visai nenorėjau įžeisti. Bet juk supranti, kur lenkiu, ar ne? Kodėl tu išvis atsidūrei čia, su manim? Jei mes sėkmingai nusigausime į Denverį, jei įvyks stebuklas ir rasime ten Louvelą, ko iš viso šito tikiesi tu?

– Mirti Denveryje.

– Skamba šiek tiek melodramatiškai, tau taip neatrodo?

– Ne.

Čia pat ji vėl tarytum išsijungė, žvilgsnis sustingo. Nors tamsoje jis negalėjo jos matyti, bet puikiai žinojo, ką veikia jos šnervės. Spėjo išmokti juste užjusti tokias jos būsenas, kai ji į jas panirdavo. Kažkas tarytum pasikeisdavo pačiame ore. Galėjai labai aiškiai pajusti, kone išgirsti, kaip ji staiga tiesiog liaujasi būti.

– Kodėl tu taip darai? – paklausė Simonas. – Tai yra, kur tu būni, kai apima šitokia būsena?

Ji tylutėliai iškvėpė švilpiančią nesudėtingą nadietišką melodiją. *Ee-um-fah-um-so.*

– Klausiu todėl, – neatlyžo jis, – kad man, kai tu šitaip išsijungi, būna mažumėlę baugoka. Jau lyg ir spėjau suprasti, kad po to tu visada atsipeikėji, bet vis dėlto. Nejaugi tau būtų pernelyg sunku, na, kaip čia pasakius, šiek tiek daugiau dalyvauti pokalbyje? Gal tai būtų pernelyg ne nadietiška?

Jokio atsako. Tik ta nuolat iškvepiama melodija, tokia tyki tamsoje.

– Ką gi, galai nematė. Džiaugiuosi, kad pasikalbėjome. Gal jau eikime pasiieškoti, kur priglausime galvą, gerai?

– Taip, – atsakė ji. Bent tiek.

Juodu perėjo kelią ir pasuko į gyvenvietę. Tai buvo vienas tų kaimelių, kuriuos Titanas paskubomis surentė „rytdienos turtuoliams". Dailutės įstiklintos verandos, mansardų langai. Sklido kalbos, kad namus šitokiose naujakurių gyvenvietėse statė iš kažkokių kenksmingų medžiagų, kurios, laikui bėgant, pradėdavo irti, paskleisdamos nuodingas dujas, tačiau galėjo būti ir taip, kad dėl neįprastai didelio piktybinių auglių paplitimo tarp „būsimųjų turtuolių" kaltinti reikėtų jų įvairiausių gimtųjų kraštų vandenį bei dirvožemį.

Kataryna nusivedė Simoną tiesiog prie trečio namo pirmojoje eilėje. Iš karto beveik galėjo pasirodyti, kad ji čia jau yra buvusi, kad su šiuo konkrečiu namu ją kažkas sieja, nors tai, žinoma, buvo visiškai neįtikėtina. Galėjo būti ir taip, kad Nadijoje tiesiog įprasta objektų eilėje visada rinktis trečią, o gal, renkantis atsitiktinumo principu, jų paprotys reikalavo aiškiai pademonstruoti, kad nesama jokių abejonių. Ar dar galaižin kas. Supaisyk juos kad gudrus. Bet negi kas tokią vėlyvą valandą dar vargintųsi kamantinėdamas?

Laukujos durys buvo užrakintos. Dauguma čionykščių gyventojų vylėsi dar grįšią į namus. Langai irgi neatsidarė. Simonas pasiūlė mėginti laužtis į kitą namą, bet Katarynai trūks plyš prireikė šito. Baigėsi tuo, kad jie išdaužė langą plastiakmeniniu Krišna, kuris tykiai stovėjo pievelėje priešais duris, apsuptas seniai nudžiūvusių medetkų žiedu, be garso pūsdamas savo tylinčią fleitą. Organinio stiklo šukės pažiro melodingai žvangėdamos: aštriai ir beviltiškai.

Įsmukę pro langą vidun, įsibrovėliai suprato pakliuvę į svetainę, kurioje neliko nieko, ką buvo galima lengvai pakelti. Čia riogsojo tiktai sofa ir du žemi, masyvūs krėslai, uždangstyti rausvais, auksiniais ir skaisčiai mėlynais užtiesalais, tokiais ryškiais, kad spalvos kone švietė netgi tamsoje. Dar buvo že-

mas drožinėtas staliukas, milžiniškas vaizdo aparatūros centras ir šviestuvas – anuomet madingo kandeliabro formos.

– Apsidairykime, gal rasime ko užkrimsti, – pasiūlė Simonas.

Juodu sulindo į virtuvę, kur aptiko sučiurusių maisto pakuočių: marinuoto šio ir aštriais prieskoniais pagardinto ano. Visa bėda, kad, norint pasigaminti ką nors valgomo, pakuočių turinį būtinai reikėjo atskiesti vandeniu, o vandens name, savaime aišku, nebuvo.

Kataryna paėmė folijos pakuotę ir ėmė vartalioti rankose: sukiojo ir sukiojo, tarytum vildamasi rasti kokių užslėptų nuorodų, kaip viduje esančius sausus trupinius paversti maistu neįpylus vandens. Simonas stebėjo, kaip ji maigo maišelį, ir nejučia pradėjo suvokti jos gyvenimą, apie kurį jis nieko nežinojo: įsivaizdavo, kaip ji bando sugrandyti bent šiek tiek derliaus iš toli gražu nedosnios, negyvos Nadijos dirvos, kaip ji vienu Pažadėtųjų laivų išvyksta į Žemę, kaip po septyniolika metų trukusios kelionės galiausiai išsilaipina radioaktyviomis nuotėkomis apnuodytame pasaulyje, kuriame tik didžiulės sėkmės lydimas ateivis gali tikėtis gauti valytojo ar auklės darbą. O dabar ji atsidūrė štai čia, apleistoje iškeldintos šeimos virtuvėje, su nevalgomo maisto pakuote rankoje, pakeliui į ten, kur nukeliauti jai visiškai nereikia, kur ji keliauja tik todėl, kad nebegalėjo pasilikti, kur buvusi.

Simonas tarė:

– Apie maistą pagalvosime iš ryto. Dabar griūkime miegoti.

– Taip, – atsakė Kataryna. Padėjo sauso maisto pakuotę ant spintelės – atsargiai, lyg kokį brangų dužų daiktą.

Jie užkopė laiptais aukštyn, pro tamsuojančius ant sienos šešėlius tose vietose, kur kabota holografinių paveiksliukų, vėliau nuimtų. Antrame aukšte buvo trys kuklūs miegamieji, kiekviename stovėjo lova be patalynės ir tuščia spintelė. Lyg sutarę abu pasuko į vaikų miegamuosius, nė kojos nekėlę į vos vos didesnį tėvų kambarį, kuriame stovėjo ir platesnė lova.

– Labanakt, – ištarė Simonas. Kataryna tik trumpai, kariškai linktelėjo ir užsidarė savajame kambaryje.

Simonas išsitiesė ant kuklios vaikiškos lovos. Iškraustytas kambarys su vienišu langu, žvelgiančiu tiesiai į kaimynų namo

langą, priminė vienuolės celę, nors andainykštė gyventoja paliko iš kažkokio žurnalo iškirptą ir ant sienos pritvirtintą holografinę nuotrauką, taip pat vienišą blyškiai rausvą kojinaitę, kuri, susirangiusi į klaustuką, dryksojo lovos kojūgalyje. Nuotraukoje buvo užfiksuota dar visai jauna Martė Mokington, su pasmerktu vaikišku grakštumu besisukanti tarp dainuojančių aguonų. Simonas valandėlę stebėjo vis tuo pačiu šokio sukiniu skrajojančią Martę Mokington – jauną ir gyvą, švytinčią. Vis dėlto šis paveikslėlis negalėjo būti vienas iš vaiko mėgstamiausiųjų – branginamo daikto išsikraustydami nebūtų palikę ant sienos. Tikriausiai tai buvo tik vienas, ne pats svarbiausias paveiksliukas iš daugelio, kuriais buvo nukabinėta visa siena. Simonui net šmėkštelėjo akyse vaizdas: vaikas, sprendžiant iš kojinaitės – mergaitė, gulinti savo lovoje ir žvelgianti į šokančiais ir dainuojančiais paveikslėliais nukabinėtą sieną. Galbūt ji įsivaizdavo ir save, kada nors išsivaduosiančią iš šito kambarėlio ir pakliūsiančią į holografinių paveiksliukų pasaulį? Tikriausiai taip ir buvo. Vaikai dažnai tiki, kad jiems skirta kokia nors nepaprasta lemtis. O dabar ji turbūt... kur ji galėtų būti dabar? Labiausiai tikėtina, kad dirba kokį nors vergišką darbą Pietinėje Asamblėjoje, arba, jeigu jai pasisekė, jei tėvai sugebėjo sutvarkyti dokumentus, galbūt ruošiasi kokiam nors pusiau vergiškam darbui Kanadoje. Šito sluoksnio vaikams nebuvo ko nė svajoti ištrūkti į Euraziją. Taigi mergaitė buvo ten, kur ją nubloškė lemtis, o Martė Mokington, bene blausiausia žvaigždė jos asmeniniame žvaigždyne, mirusi prieš gerus dvidešimt metų, vis dar šoko ant miegamojo sienos ir dar šoks kokį šimtmetį ar daugiau, kol suirs fotonai, išbluks aguonų žiedai, o gyvybinga šokio interliudija (remtis kulnais – pasistiebti, tada – šuolis) vis lėtės ir lėtės, kol galiausiai visai sustos.

Simonas užsimerkė. Jį apniko sapnų nuoplaišos. Kambarys, nežinia kaip užtvindytas žvaigždėmis. Išdidus, laimingas vyriškis su liepsnos liežuviais vietoj rankų.

Pabudo jis nuo aštrios baltos šviesos, tvykstelėjusios tiesiai į akis. Kokią sekundę dar manė, kad tai – sapno tęsinys, kad jis tik sapnuoja tą šiurpią šviesą.

Iš už švytėjimo atsklido vyriškas balsas:

– Čia yra dar vienas.

Dar vienas – *kas*? – parūpo Simonui.

Atsiliepė antras balsas – moteriškas:

– Jis – ne nadietis.

– Ne. Tikrai ne nadietis.

Simonas išsivertė iš lovos ir atsistojo, tankiai mirksėdamas, kad neakintų šviesa. Tarė:

– Mes tik ieškojome, kur pernakvoti. Nesiruošiame nieko vogti.

– Ką jie čia veikia? – vėl moters balsas. – Paklausk jo, ką jie čia veikia.

Simonas atsakė:

– Mes – keliauninkai. Neturime jokių piktų kėslų.

– Visi taip sako, – atsiliepė vyriškas balsas. – O paskui, žiūrėk, vis tiek nutinka negerų dalykų.

Iš koridoriaus atsklido dar ir trečias balsas:

– Ką jūs čia radote?

Berniuko balsas. Berniuko, kalbančio nevaikiškai valdingai.

– Vargeta, – atsakė vyriškio šešėlis, tavaruojantis už skaisčiai tvieskiančio žibintuvėlio. – Atrodo kvaištelėjęs.

Simonas tebevilkėjo du purvinus svetimus megztinius, mūvėjo dėmėtas kelnes, o po jais – savo juodąjį darbinį kombinezoną su begale užtrauktukų. Atrodo kvaištelėjęs... O kaipgi.

Akimirką jis sutriko – lyg ir nei šis, nei tas tokiomis aplinkybėmis.

Į kambarį įėjo dar kažkas. Simonas paprašė:

– Ar negalėtumėte kiek nukreipti tos šviesos?

Stojo tyla; atrodė, kad vyriškis, laikantis žibintuvėlį, laukia kažkieno leidimo. Matyt, sulaukė: nukreipė spindulį žemyn, kad nepliskintų Simonui į akis. Dabar šviesos rate atsidūrė jis pats: vyriškis su žibintuvėliu, jau gerų septyniasdešimties ar daugiau metų, apsitaisęs senoviniu Helovyno kostiumu: Obis Van Kenobis. Sintetinio krepo apdaras plazdėjo apsiautęs išdžiūvusį jo kūną, žilaplaukė galva švietė iš po gerokai per mažo gobtuvo, aptempusio ją lyg kokio aukšto rango dvasi-

ninko kepuraitė. Greta stovėjo kokių septyniolikos metų mergaitė – Švenčiausioji Mergelė, apsigobusi baltai žydra skraiste. Už jųdviejų – ir Kataryna, Nukryžiuotojo Jėzaus gniaužtuose. Šitam iš kaktos stirksojo implantuoti vainiko dygliai.

Abu: ir Jėzus, ir Švenčiausioji Mergelė – buvo ginkluoti šautuvais su paralyžiuojančiais užtaisais.

Berniuko nebuvo matyti, bet, kai prakalbo, jo balsas atsklido iš kažkur visai greta Katarynos:

– Sakykite: ką judu čia veikiate? – Balsas džeržgė lyg žirklės, kerpančios skardos lakštą.

Simonas atsakė:

– Mitas apie rojų byloja apie sielą, siela yra visuomet graži.

– Poezija – ne visai tikslus atsakymas į klausimą, ar ne?

Berniukas išėjo į priekį. Buvo gal vienuolikos ar dvylikos metų, šiurpiai sudarkyto kūno. Milžiniška, sulig nemenka sriubine, jo galva kėpsojo ant, regis, sunkiai ją nulaikančių siaurų pečių. Akys – gerokai per didelės ir pernelyg apskritos. Nosis ir ausys – tokios menkos, kad jų beveik neverta nė minėti. Vaikiščias vilkėjo kažką panašaus į vyrišką vonios chalatą, rankoves buvo aukštai atsiraitojęs, skvernai vilkosi žeme. Po kaklu jam maskatavo visas raizginys virvelių su įvairiausiais pakabučiais: suplota „Aphrodite" tuno konservų skardine, plastikiniu oranžiniu taikos simboliu, buteliuku „MAC" nagų lako, katės kaukole iššieptomis geltonomis iltimis.

Simonas pasiuntė Katarynai beviltišką nebylų prašymą. Nagi, pagelbėk man nors trupučiuką. Reikia mėginti išsikapanoti, tad pamėgink nuveikti bent ką nors naudinga, užuot ramiausiai stypsojusi kažkieno gniaužtuose, tarsi nelaisvė būtų tavo natūrali prigimtinė būklė.

Jis tarė:

– Mes tiesiog važiavome pro šalį. Štai ir viskas.

Vaikiščias paklausė:

– Įdomu, ir kurgi jūs važiavote šituo keliu? Jis neveda niekur kitur, tik į kitus tokius pat kelius.

– Tik trumpam išsukome iš ankštims skirto greitkelio. Norėjome apsidairyti, kaip atrodo šis kraštas.

Įsiterpė Jėzus:

– Šis kraštas ir yra čia, ir atrodo šitaip.

Berniukas tarė:

– Aš – Lukas. Iš Naujojo Testamento.

– Aš – Simonas.

– O tavo draugė – kas?

– Jos vardas Kataryna.

– Mes radome jūsų ankštį. Pamatėme, kad išdaužėte langą.

– Apgailestauju dėl to lango. Galėsiu – na... palikti savo duomenis; jei kada nors namo savininkas sugrįžtų, pasistengsiu kompensuoti nuostolius...

– Judu – gana keista porelė, – kalbėjo Lukas. – Žmogus ir nadietė, keliaujantys ankštimi, prikrauta sojų pieno. Suku štai galvą, mėgindamas sugalvoti kokį nors įtikėtiną ir nekaltą šitokio derinio paaiškinimą.

Prašneko Kataryna:

– Jokių pinigų. Nei nieko, mes neturime.

Senis atsakė:

– Mes nesinaudojame pinigais. Nė neprisiliečiame prie jų.

– Niekada, – paantrino Jėzus.

– Norime išlikti švarūs.

Simonas atsakė:

– Mes irgi saugomės, kad išliktume švarūs. Važiuojame aplankyti brolių Kolorade.

Atsirado galimybė apsimesti pabėgėliais krikščionimis. Galimybė menkutė, bet vis dėlto.

– Į jūsų broliją priima nadietes? – paklausė Lukas.

Simonas pasakė:

– Kad taip galėčiau iš šalies pažvelgti į savo paties nukryžiavimą, į save patį, karūnuotą kruvinu vainiku.

Oi!

Švenčiausioji Mergelė klyktelėjo:

– Jie – šėtono išperos!

– Ko gero, taip ir yra, – pareiškė Lukas su aiškia nusivylimo gaidele.

Senis paklausė:

– Pribaigsime juos čia pat ar gabensimės į maldyklą?

– Į maldyklą, – pareiškė Lukas.

Jėzus paprieštaravo:

– Verčiau susitvarkykime čia pat.

– Ne. Vežamės juos į maldyklą, – nesutiko Lukas. Jis akivaizdžiai buvo pratęs įsakinėti.

– Ką gi, gerai, žinoma, – atsakė Jėzus, akivaizdžiai pratęs paklusti.

Jie nuginė Simoną ir Kataryną laiptais žemyn, išsivedė iš namo. Šalikelėje, greta krovininės ankšties, stovėjo jų transporto priemonė – prieštvaninis „Winnebago" gyvenamasis autofurgonas, aplipintas gerokai apiblukusiais piešiniais, vaizduojančiais ginklus, žuvis ir žvėris.

– Atiduok Obiui Van Kenobiui savo ankšties jungiklį, – paliepė Lukas Simonui.

Simonas pakluso. Senis pastvėrė jungiklį iš jo rankos lyg voverė – riešutą.

Po to sekė ilgokai užsitęsęs ginčas: kompanija niekaip negalėjo apsispręsti, kas turėtų važiuoti kuria transporto priemone. Galiausiai sutarė, kad Lukas ir Jėzus vešis Simoną bei Kataryną „Winnebago" autofurgonu, o Mergelė ir senis važiuos iš paskos ankštimi. Simoną ir Kataryną jie ne itin švelniai sugrūdo į „Winnebago" galą. Tai buvo tikras miniatiūrinis namukas ant ratų. Viduje – mažytė virtuvėlė, stalas su kėdėmis, atlenkiama lova. Viskas, kaip įprasta senoviniams daiktams, išdažyta ryškiomis spalvomis. Kvepėjo papelijusia duona ir įkaitusiu plastiku.

Lukas įlipo į „Winnebago" galą drauge su Simonu ir Kataryna. Perėmęs iš Jėzaus šautuvą, nukreipė vamzdį į juos. Jėzus išsisvėrė pro atviras kabinos dureles, pervertame delne barškindamas uždegimo raktelius.

– Tikrai manai, kad susitvarkysi su jais? – paklausė.

– Žinoma, – atsakė Lukas. – Beje, pasakyk kai ką apie šautuvą. Nustatytas tik paralyžiuoti, tiesa? Penktoji padala – šūvis nemirtinas, ar ne?

– Nustatytas ant penktosios padalos?

– Taip.

– Tai gerai. Toks užtaisas išvers juos iš padų, bet nenužudys.

– Gerai.

Lukas nukreipė ginklą į Jėzų ir iššovė. Tvykstelėjęs ryškiai mėlynas spindulys smigo į liesą, baltu drabužiu pridengtą krūtinę. Jėzus žvelgė į Luką su neaprėpiama nuostaba veide. Paskui tik užvertė akis, išvirto pro „Winnebago" dureles ir šlumštelėjo ant gatvės.

– Mikliau, – mestelėjo Lukas Simonui ir Katarynai. – Dingstame iš čia.

Simonas įsistebeilijo į kritusį Jėzų. Viena, stebėtinai smulki, sandalu apauta pėda vis dar trūkčiojo ant „Winnebago" slenksčio. Visas kūnas išsipleikęs dryksojo ant asfalto, suglebęs, lyg ekstazės apimtas.

– Gal paaiškinsi, ką turi omeny? – paklausė Simonas.

Lukas įbruko jam ginklą.

– Paimi mane įkaitu, – paaiškino. – Dabar stverk raktelius ir spausk akceleratorių iki žemės.

– Ar pats žinai, ką darai?

– Kuo puikiausiai. Nagi, nusitaikyk į mane.

Simonas padarė tai be didesnio vargo, mat berniukas labai jau nedviprasmiškai išsakė būtent tokį pageidavimą.

– Eisiu pirma jūsų, – tarė Lukas. – Paimk raktelius ir vežk mus greičiau iš čia. Viską supratai?

– Tarkime, supratau.

– Važiuosime „Winnebago", ankštį paliksime. „Winnebago" – kur kas patikimesnis, kai tenka kapstytis bekele.

– Teisybė.

– Pasirūpink, kad jie grąžintų tau ankšties jungiklį. Tada negalės mūsų persekioti.

– Kaip pasakysi.

– Tvarka. Judinamės.

Lukas nuspyrė Jėzaus koją nuo autofurgono slenksčio. Tada aukštai iškėlė rankas ir stryktelėjo laukan. Simonas metė žvilgsnį į Kataryną – ar jai neatrodo, kad tai gali būti kokie nors spąstai? Ji ilgais žaliais pirštais sprigtelėjo durų link – nadietiška nekantravimo išraiška.

Simonas išgirdo iš lauko atsklindantį Luko balsą:

– Dėl Dievo meilės, tiktai nešaukite.

Kataryna sprigtelėjo pirštais dar primygtiniau. Ką gi, tebūnie. Jeigu jie daro klaidą, tegul dėl to kalta lieka ji.

Simonas iššoko Lukui iš paskos ir nukreipė vamzdį į liauną šio nugarą. Ir drėbtelėjo:

– Nagi, krutinkis. Tik pamėgink nedaryti, kas liepta, paleisiu tau žarnas.

Šioj srity jis buvo įgudęs, nepaneigsi.

– Tiktai nieko man nedarykite, – ėmė verkšlenti Lukas.

Mergelė ir Obis Vanas stypsojo it įbesti prie ankšties durelių, suglumę taip, kad įstengė tik mirksėti. Simonui pasirodė, kad tokios gudragalviškos išmonės – visiškai nereikalingos, juk spektaklio žiūrovai – tik nupiepusi paauglė ir senis Helovyno kostiumu.

Ir staiga pajuto, kaip pradeda išsijunginėti elektros grandinės. Persmelkė vėsa, lyg temperatūra būtų kritusi gerus penkiolika laipsnių. Ir dar tas svaigulys, rūgštis galugerkly ir šleikštulys lyg apsinuodijus. Atrodė, kad svaigulį sukėlė ne pats nuo pradžios iki galo suvaidintas grasinimas, o beviltiškas jo absurdiškumas, graudžiai beprasmė būtinybė apgauti šituos liūdnus žmones (kurie, to nederėtų pamiršti, patys tikrai sugeba žudyti). Simoną pritrėškė prie žemės netikėtas suvokimas, kad visas pasaulis – vien iš apgavysčių ir sielvartų, fanatizmo ir pretenzingumo, kad jame klesti žiaurūs valdžios atstovai, slankioja seniai karnavaliniais kostiumais.

Jis tikrai išsijunginėjo. O to jokiu būdu neturėjo būti. Juk jis niekam nekėlė jokios tiesioginės grėsmės. Ir še tau.

Kataryna jau buvo pastvėrusi raktelius iš Jėzaus delno. Lukas žingtelėjo pirmyn rypuodamas: „Prašau, dėl Dievo meilės, padarysiu viską, ko paprašysite“. Simonas dar pajėgė judėti, bet vis sunkiau, tarytum aplink jį būtų tirštėjęs oras.

Jis ištarė:

– Gražiuose rūbuose ir puošmenose glūdi slaptas ilgesys ir tyki neviltis. – Balsas, staiga keliais tonais pažemėjęs, strigo gerklėje.

Kataryna ištraukė jam iš rankos ginklą, driuoktelėjo pirmyn, įbedė vamzdį Lukui į nugarą tarp menčių.

Riktelėjo seniui ir Mergelei:

– Meskite čionai jungiklį.

– Darykite, ką liepia, – įsakė Lukas.

Senis švystelėjo jungiklį Katarynos link. Šis nukrito prie jos kojų, o ji čiupo jį mikliai kaip tikra plėšrūnė.

– Judinkis, – paliepė ji Lukui.

Šis pasijudino. Simonas kaip įmanydamas klibinkščiavo iš paskos.

Kataryna įgrūdo Luką į „Winnebago" kabiną. Simonas šiaip ne taip įsiropštė pro keleivio dureles. Kataryna įkišo raktelį į užvedimo spynelę, pasuko. Persisvėrė pro langą ir suriko Mergelei bei seniui:

– Jeigu jūs mus sekate, mes žudome.

Tai tarusi, nuspaudė akceleratorių, ir autofurgonas trūktelėjo iš vietos.

– Gražiai susitvarkei, – pagyrė Lukas. Nuo jo vos vos dvelkė pušų kvapo oro gaivikliu. Jo amuletų vėrinys tykiai skimbčiojo į siaurą, vonios chalatu pridengtą krūtinę.

Kataryna varė autofurgoną pirmyn. Priekiniai žibintai iš tamsos plėšė pelenų spalvos kelią ir abipus jo želiančios tamsios žolės šabakštynus.

Simonas pajuto, kad pradeda atsigauti. Turbūt pagelbėjo judėjimas. Jis paklausė:

– Ką visa šitai reiškia?

– Tai reiškia: „Sayonara*, subingalviai", – paaiškino Lukas.

– O kas tie žmonės?

– Dėmė ant Viešpaties vardo. Kvailiai kvailių kailiu.

– Argi tu pats nebuvai vienas iš jų?

– Neva.

„Winnebago" priekiniai žibintai vis dar apšvietė tokį pat tuštutėlį, juodų laukų rėminamą kelią. Simonas pastebėjo, kad

* Sudie *(jap.)*.

autofurgone įrengta navigacinė sistema. Vadinasi, surasti Denverį nebus taip sunku.

Jis paklausė vaikiščio:

– Jie mėgins mus vytis?

– Tikriausiai. „Winnebago" jiems bus gaila labiau nei manęs.

– Ar verta sunerimti?

– Nei jie labai sumanūs, nei labai organizuoti. Obis Vanas ir Kitė sugaiš gerą valandą, kol parsikrapštys į maldyklą. Man regis, vertėtų išsukti iš kelio ir išjungti žibintus. Mėnesiena gana ryški.

– Bene šitas „Winnebago" – visureigis?

– Aha. Modifikuotas. Variklis atominis, važiuoklės bazė permontuota hidrauliniu principu. Panašiai kaip tų mašinų, kurias kadaise vadino tankais.

– Žinau, kas yra tankas, – tarė Simonas.

– Tada turėtum žinoti, kad su šituo siaubūnu pravažiuosi bet kur.

Tai išgirdusi Kataryna tuojau pat ir pasuko iš kelio, išjungė priekinius žibintus. „Winnebago" padangos sėkmingai kabinosi į nelygią žemę. Kataryna nuvairavo į šiugždančią, mėnesienos sidabru nužertą žolę.

– Taigi, – vėl prašneko Lukas, – kur traukiate?

– Važiuojame į Denverį.

– Ieškote Emrojaus Louvelo.

– Iš kur žinai?

– Jei kas nors pasako važiuojąs į Denverį, savaime suprantama, pirmiausia į galvą šauna Louvelo pavardė. Noriu pasakyti, juk nesitrenktumėte į šitokią tolybę dėl kokio barškuolių festivalio.

– Vadinasi, esi girdėjęs apie Louvelą?

– Aš jį pažįstu.

– Buvai su juo susitikęs?

– Žinoma. Kai buvau mažesnis, keletą metų gyvenau Denveryje. Mudu su mama nuolat kraustydavomės iš vienos vietos į kitą.

– Tėvai buvo kariškiai?

– Ne. Tik skurdžiai.

Jie dardėjo žolėtomis lygumomis. Protarpiais tolumoje sumirgėdavo kokios gyvenvietės žiburiai. Kartais dangų perrėždavo krintanti žvaigždė.

Įveikę daugiau nei šimtą šešiasdešimt kilometrų jie sutarė, kad jau galima sustoti ir iki ryto pailsėti. Kataryna tarė:

– Reikia pavalgyti.

– Su malonumu, – atsakė Simonas. – Jei tik kur pamatysi pakelės kavinę...

– Aš rasiu, – pasakė ji.

– Įdomu, ko tu tikiesi rasti?

– Gyvūnų čia yra, taip?

– Šiokių tokių. Galbūt. Sako, kai kurios atsparesnės rūšys vis dar veisiasi. Žiurkės. Voverės. Meškėnai.

Ji tarė:

– Aš einu. Aš ieškau.

– Bene nori pasakyti, kad manai, jog sugebėsi ką nors čia *sumedžioti*?

– Aš ieškau.

– Gerai.

Kataryna išslydo iš autofurgono kabinos ir, regis, tą pat akimirką išnyko tarp medžių. Simonas ir Lukas irgi išlipo laukan. Žingsniavo pirmyn atgal, mankštindami užtirpusias kojas. Virš galvos tarp šakų mirguliavo žvaigždės.

Lukas prašneko:

– Tikriausiai ji – puiki medžiotoja.

Simonas pagalvojo apie jos nagus. Apie dantis.

– Kas žino.

– Rodos, prisimenu, – kalbėjo Lukas. – Kai buvau dar visai mažas, rodė tokią laidą apie nadiečių papročius.

– Tikriausiai laida buvo sena.

– Jei neklystu, jiems labai patiko kažkokia graužikų rūšis.

– Kažką prisimenu ir aš, tik labai miglotai. Tai kažkoks pilkas, plikas padaras, didumo daugmaž sulig sterbline žiurke. Ir ilga uodega. Labai ilga uodega.

– Teisingai. Jie troškindavo jį su kažkokia ruda plaukuota daržove.

– Taip, panašia į kailiu aptrauktą pušies kankorėžį. Jei troškini graužiką su plaukuotąja daržove penkias ar šešias valandas, galiausiai išeina kažkas valgoma.

– Jiems tai tikras delikatesas.

– Taigi.

Lukas tarė:

– O jie, žinok, turi sielas.

– Tiesą pasakius, aš ne kažin ką išmanau apie sielas ir panašius dalykus.

– Dėl to, kad tu pats – biomechaninis?

– Kodėl taip manai?

– Kažkas tavo akyse... Labai nežymu, bet aš visada pastebiu.

– Kuo tau užkliuvo mano akys?

– Sunku paaiškinti. Iš tikrųjų jos visiškai normalios.

– Mano akys – biologinės, – pabrėžė Simonas.

– Aš tai žinau. Kaip jau minėjau, tasai kažkas – beveik visai nepastebima. Tik jausmas – tarsi įžvelgčiau jose dvi fotoaparato diafragmas: išsiplečiančias ir vėl susitraukiančias. Jose yra kažkas, kas truputį primena lęšius. Biologinių žmonių akys kažkokios lyg ir... energingesnės. O gal baikštesnės ar dar kaip. Kalbu ne apie patį regos aparatą, o tai, kas slypi po juo. Aš visada galiu atskirti.

– Pasirodo, tu – galvotas vaikis, a? Kiek tau metų?

– Maždaug vienuolika. O gal dvylika. Argi svarbu? Tokia įžvalga man buvo būdinga visada.

– Per mane aidi tolimi ir bežadžiai balsai, – pasakė Simonas.

– O tie tavo poezijos pliūpsniai – tikrai įdomus dalykėlis.

– Negaliu to pakęsti.

– Juk tu kartais sapnuoji, tiesa?

– Savaip.

– Tau patinka būti gyvam?

– Sakykime taip: aš prisirišęs prie savo gyvenimo.

– Mirtis tave baugina?

– Aš užprogramuotas vengti mirties. Už tai atsakingas išgyvenimo lustas.

– Ką gi, užprogramuoti esame mes visi, ar tau taip neatrodo? Tuo pasirūpino mūsų kūrėjai.

– Šiuo metu nesu pernelyg filosofiškai nusiteikęs. O tu – ką? Eksedrolio auka?

– Aha. Kai laukėsi manęs, motina surijo jo bene kelias saujas.

– Tyčia?

– Ji manė, kad esama kažkokios Eksedrolio programos. Kompensacijos, kasmėnesinės išmokos ar panašiai. Nenutuokiu, iš kur tai ištraukė.

– Nori pasakyti, ji tyčia rijo narkotikus, žinodama, kad tuomet pagimdys išsigimusį kūdikį?

– Ką galiu pasakyti? Visokios suktybės jai tiesiog į kraują įaugusios. Tokia jau ji. Negaliu dėl to jos kaltinti.

– Eik jau.

– Ji dovanojo man gyvybę. Dėkingumas – vienintelis tinkamas atsakas į viską, kas atsitinka.

– Biologinės būtybės kartais išties mįslingos.

– Prieš porą metų ji drauge su manimi susidėjo su šita kompanija – jie save vadino Šventąja Liepsna. Šiurpoka publika, tiesą pasakius. Tie, su kuriais jums neseniai teko susidurti, – dar iš pačių protingiausių egzempliorių.

– Vadinasi, ji buvo krikščionė?

– Ji galėjo būti kas tik nori, jei tai padėdavo kuriam laikui ramiai nutūpti vienoje vietoje. Jei priimi jų įžadus, krikščionys tave bent maitina.

– Tavo motina vis dar su jais?

– Ne. Susimetė su tokiu vyruku. Stogdengiu – mat prakiuro maldyklos stogas. Jau kokie metai nesulaukiu iš jos nė žinelės.

– Ji tave tiesiog pametė?

– Stogdengį ne itin domino tėvo pareigos. Tad ji ir nusprendė, kad krikščionys manimi pasirūpins geriau nei ji pati. Jie, beje, ir pavadino mane Luku. Na, supranti, biblinis vardas.

– O koks tavo tikrasis vardas?

– Mano tikrasis vardas ir yra Lukas. Senasis mano vardas buvo Blitzenas. Ar tik ne šitaip vadino vieną iš Kalėdų Senelio šiaurės elnių? Mama buvo... a, bala nematė, koks skirtumas, kokia ji buvo.

– Ir tu apsimetinėji, kad tiki jų Dievą.

– Aš iš tikrųjų tikiu jų Dievą. Man tik nepatinka jų tikėjimo išraiška.

– Eik, rimtai?

– Kuo rimčiausiai. Jau beveik metai, kaip ant manęs yra nužengusi Šventoji Dvasia.

– A. Na... Ką gi, labai miela, ar ne?

– Nepasakyčiau, kad „miela" – pats tiksliausias žodis tam apibūdinti.

Simonas ir Lukas nuėjo prie „Winnebago"; kai grįžo Kataryna, juodu sėdėjo ant žemės, atsirėmę į dešinįjį galinį ratą. Kataryna išdygo tarsi iš po žemių, neįtikėtinai tyliai. Nei sušnarėjo žingsniai, nei trakštelėjo kokia šakelė. Ji tiesiog ėmė ir atsirado, lyg iš niekur. Kažką laikė už nugaros.

– Aš radau, – tarė.

– Nori pasakyti, tikrai kažką sumedžiojai? – pasitikslino Simonas.

– Taip.

– O ką? – susidomėjo Lukas.

Kataryna sudvejojo. Akys sužibo tamsoje. Pasakė:

– Aš sutvarkau kitoje pusėje.

Ir nusinešė tai, ką turėjo rankose, į kitą autofurgono pusę.

– Kas jai darosi? – paklausė Lukas Simono.

– Drovisi, – atsakė šis.

– Kurių galų jai drovėtis? Jeigu ji iš tikrųjų sugebėjo kažką čia sumedžioti, ji – tikra didvyrė.

– Ji nenori atrodyti mums panaši į gyvulį.

– Ji ir nėra gyvulys.

– Žinoma, ji – ne gyvulys. Bet ir ne žmogus. Jai vis dar nejauku gyventi čia, svetimoje aplinkoje.

– Ir kur tu žinai?

– Nesunku įsivaizduoti. Tik tiek.

Netrukus Kataryna sugrįžo. Atsinešė dvi kruopščiai nuluptas ir išdarinėtas voverių skerdenėles. Buvo pašalinusi galvas, letenėles ir uodegas. Žvelgdama priblėsusiomis, vokais pridengtomis akimis, ji ištiesė mėsą Simonui ir berniukui. Jos apsiaustas buvo aptiškęs kraujo lašeliais, ryškiai tamsuojančiais blyškaus audeklo fone. Simonas vylėsi, kad ji nepastebėjo, jog jis atkreipė į tai dėmesį.

Jis ištarė:

– Ačiū.

– Taigi, teks valgyti jas žalias, – tarė Lukas.

– Šį tą sugalvojau, – atsakė Simonas.

Jis pakėlė „Winnebago" variklio dangtį ir nukėlė minireaktoriaus gaubtą – šis buvo įtaisytas ten, kur kadaise būta baterijos. Minireaktorius skleidė blausiai žalzganą švytėjimą. Voverių mėsa neišvengiamai sugers šiek tiek radiacijos, bet ne tiek, kad galėtų rimčiau pakenkti sveikatai.

Simonas paėmė skerdenėles iš Katarynos. Mėsa buvo šilta, slidi. Nekilo nė menkiausios abejonės: dar visai neseniai tai buvo du gyvi žvėreliai. Simoną trumpam užplūdo jausmas, tikriausiai panašus į tą, kurį turėjo išgyventi Kataryna, kai sugavo ir nugalabijo voveres. Kažkas tarytm spragtelėjo viduje. Simonas taip ir nerado kito žodžio tam įvardyti. Jautė alkį – ir tą spragtelėjimą, nežymų elektrinį virpulį kažkur krūtinėje. Jis pažvelgė į ją.

Padėkojo dar kartą:

– Ačiū.

Ji linktelėjo. Nepratarė nė žodžio.

Simonas paguldė skerdenėles ant atidengto reaktoriaus. Padėjo švelniai, tarsi joms dar galėtų skaudėti. Susilietusi su reaktoriaus paviršiumi, mėsa negarsiai sučirškė. Iš tikrųjų šitaip paruošta mėsa toli gražu nebus iškepusi, bet nebebus ir žalia.

Simonas stovėjo ir žiūrėjo, kaip pamažu tamsėja kepsnys. Plūstelėjo aštrus ir stiprus kvapas. Lukas įsitaisė netoliese, nenuleisdamas akių nuo mėsos. Kataryna stovėjo kiek atokiau. Simonas prisiminė kadaise matęs laidą per televiziją: senovinę filmuotą medžiagą apie šeimą, darančią tai, ką dabar darė jie.

Tėvas ant laužo kepė mėsą, o jo žmona ir vaikas laukė, kol valgis bus paruoštas.

Jie sudorojo voveres – tiesa, mėsa buvo gyslota ir karti, su stipriu chemikalų prieskoniu. Ir vis dėlto – maistas. Pavalgę visi sugulė miegoti „Winnebago" gale. Kataryna ir berniukas visai patogiai įsitaisė ant dviejų oranžinėmis pagalvėlėmis apkrautų suoliukų, įtaisytų abipus, regis, medinio atlenkiamo staliuko. Simonas, gerokai stambesnis už juos abu, išsitiesė ant gulto, išsikišusio viršum autofurgono kabinos.

Jam prisisapnavo skraidančios moterys su šviesos suknelėmis.

Vos praaušus, jie vėl leidosi į kelią. Prieš akis bangavo plynos lygumos, apaugusios aukšta žole, pridengtos beribiu dangumi. „Winnebago" rėžė pradalgę žolėje, tačiau, jiems pravažiavus, žolė bemat vėl susiglausdavo. Paskui save jie nepaliko jokio pėdsako. Pliūpčiojantys baltų dūmų kamuoliukai virš galvos telkėsi į debesį, kuris tuojau pat sklaidėsi.

– Viskas atrodo beveik įprastai, – tarė Lukas.

– Ką gali žinoti? – Simonas žvalgėsi pro priekinį langą. – Turiu omeny: ar debesys anksčiau atrodė taip pat? Ar dangaus mėlynumas buvo tokio pat atspalvio?

– Girdėjau, kad radioaktyvios medžiagos nutekėjo Šiaurės Dakotoje. Ten būta slapto požeminio reaktoriaus.

– O aš girdėjau – Nebraskoje. Netoli Omahos.

– Vienas mano pažįstamas vyrukas tvirtino, esą tai buvo Vaikų Kryžiaus Žygio lemiamas smūgis. Kuoktelėję vaikai susprogdino išties didelę bombą.

– Ne, Vaikų Kryžiaus Žygis tuo metu buvo jau pasibaigęs. Pasidarbavo Kalifornijos separatistai.

– Taip negalėjo būti. Kaip paaiškėjo, Kalifornijos separatistai – tik saujelė nuokvakų iš Berklio, kokie septyni ar aštuoni, neturintys jokio finansavimo ar dar ko nors. Žinau tai iš patikimų šaltinių.

– Jų organizacija buvo kur kas rimtesnė. Nekyla jokių abejonių, kad būtent jie prikišo nagus prie geriamojo vandens Teksase.

– Bala jų nematė. Žinote, esama tokių, kurie tvirtina, kad gyventojų nė nereikėjo evakuoti. Savo ruožtu kiti mano, kad dar ir dabar grįžti čionai – nesaugu.

– Paukščių čia tikrai nebeliko – šito nepaneigsi.

– Taip, bet girdėjau, kad kai kurias populiacijas bandoma atkurti. Mėginama veisti atsparesnių rūšių paukščius. Tarkime, balandžius, žvirblius, kirus.

– Vis dėlto jiems reikėtų dar gerai pagalvoti, tik paskui leisti vėl įsikurti čia žmonėms.

– Kaip manai, rinkimai buvo? – paklausė Lukas.

– Pats apie tai mąsčiau. Taip, ko gero, buvo. Atrodo, įstatymai pasikeitę.

– Girdėjau, vienas iš prezidentų patupdytas už grotų.

– O kitas, girdėjau, atsivertė.

– Še tau kad nori.

Įdienojo; jie važiavo toliau per beribį lėkštą žemės duburį. Sėkmingai riedėjo į vakarus, galima sakyti, tiesia linija. Navigacijos įtaisas nuolat pranešdavo, kas laukia priešakyje. Keliauninkai vengdavo pasitaikančių miestelių ar gyvenviečių. Protarpiais tekdavo apsukti vieną kitą medžių guotą, bet daugiausia mylių mylias driekėsi tik plyni laukai: kadaise čia buvo ganyklos ar siūbavo javai, bet dabar neliko nieko, tiktai laukinė žolė. Jie matė elnių. Ir kojotų. Visada – tik iš labai toli, tik rusvus taškelius žalioje begalybėje, įdėmiai stebinčius juos iš tolo. Vadinasi, į šiuos kraštus po truputį jau grįžta ir stambesni gyvūnai.

Retkarčiais jie sustodavo ir Kataryna traukdavo į medžioklę. Beveik kaskart ją lydėdavo sėkmė. Ji išnykdavo kokiam pusvalandžiui ar ilgiau – ir grįždavo nešina triušiu ar vovere. Maisto ji parūpindavo visada vienodai: be garso smukdavo į žolę, paskui taip pat tyliai sugrįždavo, o grobį išdarinėdavo kitapus „Winnebago“, kad Simonas ir berniukas jos nematytų. O paskui be žodžių patiekdavo žvilgančią skerdeną. Jie niekada nesikalbėdavo apie tai, ką valgo. Tiesiog pasistiprindavo, o Kataryna užkasdavo galvas, kaulus ir bet kokius kitus likučius. Užkasdavo kiekvieną atlikusį luistelį, visada. Matyt,

tai jai buvo būtina. Kai visas atliekas ji užžerdavo žemėmis, jie važiuodavo toliau.

Antrąjį vakarą jie pasistatė „Winnebago" neaukštos pakilumos keteroje – apačioje tyvuliavo ežerėlis, blėstančiuose vakaro gaisuose žvilgantis tarsi apskritas veidrodis. Jame atsispindėjo violetinis temstančio dangaus švytėjimas, tik čia jis buvo šiek tiek pasišiaušęs, šiek tiek sodresnis, lyg vanduo būtų aptrauktas plonyte blyškiai violetine plėvele.

Simonas tarė:

– Mielai išsimaudyčiau.

– Mums visiems nepakenktų, – atsiliepė Lukas.

Jie patraukė į ežerėlio pakrantę. Virš vandens sūkuriavo debesys uodų ir mašalų. Nuo ežerėlio sklido kvapas – geležies ir dar kažko, ką Simonas galėjo įvardyti nebent kaip drėgmės dvelksmą. Jis ištarė:

– Sunku pasakyti, ar jis užnuodytas, ar ne.

Užuot atsakiusi, Kataryna išsinėrė iš savo apsiausto, įbrido į vandenį ir nėrė gilyn – su tuo pačiu gluminančiu vikrumu, kurio dėka sėkmingai nutykodavo ir sugaudavo smulkius gyvūnus. Vieną akimirką dar stovėjo ant kranto, o kitą vietoj jos jau dryksojo tik numestas apsiaustas, aptaškytas žvėrelių krauju. Juodas taškas – jos galva – išniro kone ežerėlio vidury, už kokių aštuoniolikos metrų.

– Ji dėl to nesuka sau galvos, – tarė Simonas.

– Aš irgi, – atsakė Lukas, nors tvirto įsitikinimo jo balse nebuvo justi.

Simonas ir Lukas nusimetė drabužius. Lukas per galvą nusinėrė savąjį amuletų rinkinį, gūžtelėjęs išsirangė iš chalato. Visai nuogas jis valandėlei stabtelėjo prie pat vandens. Simonas pastebėjo, koks smulkus ir rausvas jo kūnas, visas vien iš įdubų ir iškilumų. Nuogas berniukas priminė tų Katarynos sumedžiotų žvėrelių nudirtas skerdenėles.

Lukas tarstelėjo Simonui:

– Manau, vanduo pakankamai švarus.

– Taip. Net neabejoju.

Atrodė, kad, sulaukęs Simono patvirtinimo, Lukas pasijuto drąsiau, nors abu, savaime aišku, puikiai suprato, kad Simonas niekaip negali žinoti, kiek radioaktyviomis atliekomis gali būti užterštas ežerėlio vanduo. Vis dėlto Lukas lyg ir nutarė, kad tai – jau leidimas maudytis. Ir pūkštelėjo į vandenį, ištėkšdamas debesį purslų.

Simonas įbrido į ežerą, sustojo, kai mirguliuojantis vanduo apsėmė čiurnas. Akimirką jam pasirodė, kad vėl stringa elektros grandinės, – pajuto sėlinančią žvarbą ir sąstingį. Bet tai, regis, buvo kažkas kita. Iki šiol dar niekad nepatirtas pojūtis. Ir jį, ko gero, sukėlė pats neįtikėtinas situacijos keistumas: štai, jis atsidūrė prie apskrito vandens telkinio (labai galimas daiktas – užteršto vandens) drauge su moterimi – drieže ir išsigimusiu berniuku. Tai sklido jo elektros grandinėmis – jausmas, labai panašus į tą, kuris apninka, kai sistema išsijunginėja, ir vis dėlto ne visai toks: kažkoks plūdresnis, gal net vos vos kutenantis, gramzdinantis – šitaip jautiesi nebent prieš pat užmigdamas.

– Nagi, eikš! – šūktelėjo Lukas.

Simonas nėrė gilyn. Vanduo paviršiuje buvo šiltas, bet giliau – šaltas. Simonas nuplaukė pas Kataryną ir Luką.

Lukas tarė:

– Pasiutusiai gera. Man nusispjaut, jei vanduo ir nuodingas.

Kataryna plūduriavo aukštielninka, be jokių pastangų, tarsi netgi ne plauktų, o būtų paties vandens laikoma ir nešama lyg ūdra ar ondatra. Vadinasi, jie, nadiečiai, puikūs plaukikai. Vandenyje ji atrodė dar labiau laukinė nei paprastai. Laukinė ir natūrali. Joje slypėjo laukinio padaro prigimtis. Simonas suprato ar bent manė, kad suprato. Reikia manyti, ji jaučia šilto vandens sluoksnį, plūduriuojantį viršum šalto, visas jos kūnas paniręs į šitą pojūtį, šitą slydimą per seklų violetinės šviesos duburį, apsuptą tamsėjančio pasaulio, kuriame virš galvos jau žiebiasi pirmosios žvaigždės. Ji ištirpsta šitokioje aplinkoje taip pat, kaip išnyksta, pasitraukusi į savąsias sapno būsenas, švilpiniuodama savo driežišką dainelę.

Simonas pirmas išlipo iš vandens. Stovėjo ant kranto nuogas, laukdamas, kol nudžius kūnas, stebėdamas išnyrančius

Kataryną ir berniuką. Nuoga Kataryna buvo vien sausgyslės ir raumenys: liesos, stiprios rankos ir kojos, mažyčiai krūtų kauburėliai, nedidelis kaulėto, ketvirtainiško pilvo iškilumas. Kaip to skulptoriaus pavardė? Džakometis. Ji priminė Džakomečio skulptūrą.

Valandėlę ji stabtelėjo seklumoje; berniukas tuo tarpu išsiropštė į krantą, susisiautė chalatu. Kataryna atsigręžė ir nužvelgė vandens paviršių. Simonas suprato, kokį neapsakomą malonumą ji jaučia, regėdama visa tai: vandenį ir tirštėjančių sutemų gaubiamą kraštą. Suprato, kaip jai nesinori, kad tai baigtųsi. Jis nenuleido nuo jos akių. Ji – laibas juodas pavidalas ežero paviršiaus ir dangaus fone. Juk ji laiminga, dingtelėjo jam. Nelauktai netikėtai ji jaučiasi laiminga, ar dar kaip nors, kaip pati tai įvardytų, jei tik nadiečių kalboje yra koks nors „laimės" sąvokos atitikmuo.

– Gražu, – ištarė jis. Pats nelabai suprato, ką šią konkrečią akimirką jam reiškia tas žodis. Beveik galėjo pasirodyti, kad tai kažkoks naujas, tik judviejų su Kataryna sutartas pasisveikinimas – įprastos kalbos žodis, kuriam suteikta kita reikšmė.

Išgirdusi jo balsą, ji atsigręžė. Staiga išsigando ir susidrovėjo. Tą akimirką nuo jos tarytum kažkas sklido. Tik Simonas negalėjo apibūdinti kas. Galbūt žmonių kalboje nė nebuvo žodžio tam nusakyti. Ar bent jau jis nesugebėjo rasti tinkamo.

Užtat pasakė štai ką:

– Kokie gražūs ir tobuli yra gyvuliai! Kokia tobula yra mano siela! Kokia tobula yra žemė ir pats menkiausias joje gyvenantis padarėlis!

Kataryna pažvelgė į jį. Stojo tyla.

Lukas tarė Simonui:

– Dabar tu jau taip baisiai nebedvoki.

– Ačiū, – atsakė Simonas. Ir ėmė rengtis.

Galiausiai ir Kataryna išlipo iš vandens, užsimetė apsiaustą ir be garso pasišalino medžioti. Neilgai trukus grįžo nešina dviem smulkiais ilgakojais padarėliais, kurių nė vienas iš jų nepažino. Simonas ėmėsi juos kepti.

– Man atrodo, mes jau vakariniame Kanzase, – tarė Lukas; Simonas tuo tarpu klojo skerdenėles ant „Winnebago" reaktoriaus. – Rytoj vakare turėtume pasiekti Denverį.

– Sakyčiau, netgi pavakary, – atsiliepė Simonas.

Ir pagalvojo, tik nebepasakė: jam visai patiktų taip ir nesustoti, važiuoti ir važiuoti vis pirmyn. Kažkoks hipnotizuojantis procesas, nepaprastas, vidinis malonumas. Tiesiog važiuoti.

Lukas tarė:

– Denveris tikriausiai virtęs milžinišku lūšnynu. Turbūt atrodo panašiai kaip prieš kokius tris šimtus metų. Tik, žinoma, prieš tris šimtus metų žmonės negyveno apleistuose parduotuvių pasažuose ar užkandinėse.

– Kiek girdėjau, Denverį valdo ne krikščionys.

– Ne. Denveris – iš esmės pasaulietiškas miestas. Vienas kitas kažkokios deivės kultas, rytinėje miesto dalyje – nemaža budistų bendruomenė. Jėzus Kristus, mūsų Viešpats ir Išganytojas, ten – smulki žuvelė.

– Rodos, sakei, kad pats visu tuo tiki?

– Aha.

– Kaip bendruomenės narys.

– Na, prasidėjo turbūt tikrai nuo to. Dariau viską, ką privalu daryti, kad jie ir toliau duotų man valgyti. Melsdavausi, uoliai atlikdavau kasdienius ritualus. Medituodavau toje graudžioje mažytėje šventyklėlėje, kurią jie susirentė „Wal–Mart" prekybos centro automobilių aikštelėje. Žodžiu, maiviausi, ir tiek. Ir staiga supratau, kad visa tai – tiesa.

– Juokauji.

– Kalbu visiškai rimtai. Vieną gražią dieną staiga ėmė ir kažkas atsitiko. Nemoku nusakyti. Lyg būtų kas užgriuvę. Įsivaizduok, na, tarkime, išeini kiekvieną mielą rytą iš namų ir užrinki: „O, ateik pas mane, Didysai Rambly!" – vien todėl, kad kažkam įtiktum, todėl, kad toks čionai paprotys, todėl, kad tavo nusenusi kuoktelėjusi tetulė rytais negers vaistų tol, kol nepašauksi Ramblio; o paskui vieną rytą tas plaukuotas gremėzdas su straubliu ir iltimis ima ir prisistato, ir sako: „Aš esu Didysis

Ramblys, ko tau reikia?" Ir ką tada darytum? Tu juo netiki, tau jis nepatinka, tu jo nė akyse matyt nenori, bet štai – jis čia.

– Ne taip lengva tavimi patikėti.

– O man ir nereikia, kad tikėtum. Klausyk, gal tie švilpikai jau iškepė?

– Man atrodo, kad tai ne švilpikai.

– Nesvarbu. Mirštu badu, sudorosiu ir pusžalius.

Simonas patiekė radiacija pačirškintus kepsnius. Kataryna įsitaisė tarp jųdviejų ir kibo ramiai doroti savąją laimikio dalį. Kai pavalgė, ji užkasė visus likučius; Lukas nuėjo gulti į „Winnebago" galą. Simonas dar valandėlę užtruko lauke su Kataryna. Petys petin juodu sėdėjo ant žole apaugusio šlaito. Žolėje patyliukais šnarėjo vėjas, giliame juodame danguje ryškiai spingsojo žvaigždės. Ežero paviršiuje mirkčiojo mažytės blausios kibirkštėlės – galbūt žvaigždžių atpindžiai.

Simonas paklausė:

– Ilgiesi Nadijos?

– Ne.

– Juk ten tavo namai. Iš ten tu atvykai.

– Ten nieko nėra.

Jis sudvejojo nenumanydamas, ką į tai atsakyti. Šis tas ten juk tikrai buvo. Nėra tokios vietos, kur išvis nieko nebūtų. Tiesa, Žemės žmonės iš pirmosios (ir galbūt vienintelės) aptiktos gyvenamos planetos tikėjosi kur kas daugiau. Šitokios išlaidos, dešimtmečiai sunkaus triūso, kol pagaliau pavyko ten nusigauti, – o ką surado? Tautą, kuri per dešimt tūkstančių metų netgi nesugebėjo sukurti rašytinės kalbos. Gyveno lūšnose, krėstose iš sudžiūvusio purvo, vežiojo vieni kitus mediniais vežimaičiais. O kurgi auksu tviskantys miestai, kur šamanai ir mokslininkai? Kur didingi atradimai, kur stebuklingi vaistai, kur menas?

Jis tarė:

– Girdėjau, gyvenimo sąlygos ten sunkios.

– Man tenai nieko nėra.

– Žinai ką, – vėl prašneko jis, – ar tau neatrodo, kad iš tiesų nėra prasmės taip uoliai slėpti savo praeitį? Nemanai, kad tai, na, gal visai nebūtina?

Ji sėdėjo greta jo tamsoje. Iškvėpė savąją švilpiniuojančią melodiją.

Palūkėjęs Simonas vėl prašneko:

– Ką gi. O gal tu nori ko nors paklausti apie mane?

– Ne.

– Ar visi nadiečiai tokie?

– Kokie?

Jam į veidą pūstelėjo vėjas. Pakvipo sausa žaluma.

Simonas paklausė:

– Gal tau nuobodu manęs klausytis? Gal įkyriu tau nuolat šnekėdamas?

– Ne. Man patinka.

– Labai miela, kad taip sakai.

Tyla ir tyki iškvepiama melodija.

Vėl prašneko Simonas:

– Tiesiog man labai niežti liežuvis šio bei to paklausti. Kai ko, ko nesuprantu apie biologines būtybes.

– Klausk.

– Suprantu, kad tau daug kas gali netikti. Turiu omeny, žmonės – tai ne nadiečiai, o nadiečiai – tai ne žmonės.

– Klausk.

– Gerai. Sapnai. Galiu kai ko paklausti apie sapnus?

– Taip.

– Kai užmingu, mane aplanko tokios blyksinčios regėjimų atplaišos. Garsai ir vaizdai. Neatrodo, kad jos mirgėtų visiškai be tvarkos, bet į visumą irgi nesiklijuoja. Taip ir nesuprantu, ar tai iš tikrųjų sapnai, ar tik elektros grandinių iškrovos. Kiek žinau, biologinių būtybių sapnai kitąsyk būna ištisos istorijos su aiškiu siužetu. Siužetas kartais slėpiningas, sąsajos kartais netiesioginės, bet vis dėlto jis rišlus ir prasmingas. Tiesa?

– Ne, – atsakė ji.

– Ar tau būtų baisi kankynė atsakyti bent trupučiuką smulkiau?

– Ne ištisiniai siužetai. Keičiasi.

– Nori pasakyti, kai sapnuoji? Siužetas iki pabaigos gali pasikeisti?

– Taip.

– Bet ar tau būna taip, kad pabustum apimta jausmo, jog regėjai kažką svarbaus? Net jei to kažko prasmė ir liko neaiški. Ar nebūna taip, kad rytą negalėtum nusipurtyti jausmo, jog, kol miegojai, kažkas kažką bandė tau išaiškinti?

– Ne.

– Ką gi. Bala nematė. Pamėginkime išsiaiškinti kai ką kita. Štai mano balsas, kuriuo šnekuosi su tavimi dabar, balsas, kurį tu atpažįsti kaip manąjį ir kurį norint galima pavadinti mano asmenybės tąsa, iš tiesų yra užprogramuotas. Intonacijos, žodynas, moduliacijos, žargono žodelyčiai – visa tai į mane suvedė Emrojus Louvelas, kad būčiau panašesnis į žmogų. O dar, žinoma, ir tos nevalingos poezijos papliūpos. Tačiau tai, kas iš tiesų slypi mano smegenyse, yra kas kita. Štai klausausi savęs paties kalbančio – netgi dabar, kai kalbu, klausausi savęs – ir man visa tai skamba keistokai. Tiesiog nesutampa su tuo, ką girdžiu savo paties galvoje. Visi impulsai – mano, niekieno neprimesti, aš pats sprendžiu, ar sakyti tą, ar aną, bet išraiškos būdų valdyti negaliu. Įtariu, kad tu, jeigu kaip nors sugebėtum pažvelgti į mano galvą iš vidaus, jei pamatytum procesus, vykstančius elektros grandinėse, tuoj pat nuo manęs nusigręžtum. Suvoktum, kad aš mechaninis. Ir beširdis.

– Ir aš tokia, – atsakė ji.

– Turi omeny, tai, ką sakai, nesutampa su tuo, kas tavo galvoje?

– Taip.

– Juk tai savaime suprantama. Tu kalbi svetima kalba.

– Kai kalbu savo kalba.

– Ar nori pasakyti, kad dar Nadijoje jautei skirtumą tarp tos savęs, kokia atrodei kitiems, ir tos, kokią save pažinojai pati?

– Taip.

– Labai miela, kad man tai sakai.

– Tai tiesa.

Valandėlę juodu sėdėjo tylėdami. Simonas pajuto, kaip ji vėl traukiasi į save, kas jam buvo jau įprasta, tik šįkart atrodė, kad ji grimzta giliau nei paprastai, kad kruopščiau nei bet kada iš-

trina bet kokį dėmesį aplinkai. Akimirką jam netgi pasirodė, kad ji iš tikrųjų pasišalino, bet grįžtelėjęs pamatė ją tebesėdinčią toje pačioje vietoje.

Jis nepakenčiamai panūdo vėl pamatyti ją tokią, kokia ji buvo plaukiodama ežere. Norėjo, kad ji vėl būtų tamsus pavidalas, įsirėžęs tamsėjančio dangaus fone, norėjo, kad ji vėl droviai atsigręžtų, išgirdusi jį tariant žodį „gražu". Bet anas akimirksnis prašvilpė, ir ji vėl buvo tokia kaip visada: nejudri ir bejausmė lyg užmirštas lagaminas.

Jis tarė:

– Pabūk šią dieną ir naktį drauge su manim, ir tavo bus visų poemų versmės.

– Aš miegu dabar.

– Aš dar valandėlę pabūsiu čia, lauke.

– Taip.

– Labos nakties.

Ji be garso pakilo. Simonas išgirdo, kaip tykiai trakštelėjo paskui ją užsiveriančios „Winnebago" durelės.

Kitą rytą, jau įdienojus, Lukas susirgo. Jis karščiavo, buvo visas išraudęs. Pats primygtinai tvirtino, kad jo būklė ne tokia prasta, kaip atrodo. Užsispyręs reikalavo, kad jam leistų sėdėti įprastoje vietoje – tarp Katarynos ir Simono „Winnebago" kabinoje, bet galiausiai buvo priverstas prašyti Simono tučtuojau sustabdyti autofurgoną, kad galėtų iššokti nusivemti. Kataryna pareiškė, kad išvemtus mėsos gabalėlius būtina užkasti. Simonas apsišarvavo kantrybe. Vaikas ir nadietė elgėsi taip, kaip ir reikėjo iš jų tikėtis. Vis dėlto Simonas prisiminė kadaise per televiziją matytą situaciją, kuri, jo manymu, labai priminė šią: kažkur keliaujanti šeima, ir vyras, kantriai tveriantis gaišatį, kurią nuolat sukeldavo vaikas ir moteris – iš tikrųjų dėl to jų nė nebuvo galima kaltinti, bet vyriškį tai vis tiek erzino.

Kataryna paguldė Luką į Simono guolį. Ir jie nedelsdami nuvažiavo toliau.

Simonas tarė:

– Matyt, vandenyje vis dėlto būta kažkokio nuodo.

– Taip, – atsakė Kataryna.

– Tave irgi pykina?

– Taip.

– Turėjau neleisti judviem maudytis. Ir tau, ir jam.

– Tu nekaltas.

– Pernelyg lengva užmiršti, – kalbėjo Simonas, – kad niekas čia nėra taip švaru, kaip atrodo iš pirmo žvilgsnio. Nesinori net galvoti apie tai, kokių medžiagų prikimšti tie gyvūnėliai, kuriais maitinamės. Arba kokios genetinės mutacijos įvykusios kūne to elnio, kuris atrodo taip žaviai saulėlydžio nurausvintame horizonte.

Stojo tyla. Jie riedėjo pirmyn per karštį ir akinančią šviesą. Staiga Kataryna tarė:

– Simonai...

Iki šiol ji dar niekad nepavadino jo vardu. Jis net nebuvo tikras, ar ji jo vardą prisimena.

– Ką?

– Strothas.

– Būk gera, pasakyk aiškiau.

– Tai.

– Dėl to, kas vyksta dabar, mums nebetrūksta strotho?

– Taip.

Ji sėdėjo tokia pat kaip visada: nejudanti lyg vejos puošmena, rankas sunertais pirštais pasidėjusi į skreitą.

– Mes jaučiamės pasiligoję, nes išsimaudėme užterštame vandenyje. Mes prisikirtome radioaktyvių švilpikų. Mes net nenutuokiame, kas mūsų dar laukia. Ar tai tu ir vadini strothu?

– Aš turiu omeny mus.

Jo elektros grandines persmelkė statikos treškesys, staigus elektrinis spengimas.

– Aš maišau, spaudau, čiuopiu savo pirštais ir esu laimingas. Prisiliesti savo esybe prie ko nors kito – maždaug tiek dar įstengiu ištverti, – pasakė jis.

– Taip.

Simonas tarė:

– Po kelių valandų jau būsime Denveryje. Ar tu susimąstei, ką veiksi, kai ten nusigausime?

– Ką aš veiksiu?

– Na, juk supranti. Kelionės tikslas bus pasiektas. Aš galbūt išsiaiškinsiu, ką reiškia ta birželio dvidešimt pirmoji, jei išvis ką nors reiškia. Lukui turbūt užteks kokių dešimties minučių, kad įsisuktų į kokią suktybę. O tu? Ką veiksi tu?

– Aš mirštu Denveryje, – pasakė ji.

– Tai jau esi sakiusi. Bet gal galėtum patikslinti, ką tai reiškia?

– Aš mirštu Denveryje.

– Turiu prisipažinti, kad vis tiek nelabai supratau. Tikriausiai bus dar viena kultūrinių Žemės ir Nadijos skirtumų apraiška. Gal vis dėlto paaiškinsi, ką nori tuo pasakyti?

Tyla. Tik iškvepiama švilpiniuojanti melodija.

– Ką gi, – nusileido jis. – Pokalbio pabaiga. Tu ketini mirti Denveryje. Arba galbūt galėtum įsidarbinti padavėja, jei planas mirti Denveryje vis dėlto neišdegtų.

Bet ji jau buvo pasitraukusi. Nugrimzdusi į tą driežiškų akių tuštumą, kurią, regis, vadino namais.

Vakarėjant keliautojams prieš akis išsiskleidė Denveris. Iš pradžių tai tebuvo sidabrinė pašvaistė horizonte, paskui – sidabruotų bokštų ir smailių užuomina ir galiausiai – milžiniška pastatų sangrūda didžiulėje lygumoje, skalaujamoje baltos vasaros saulės spindulių poplūdžio.

Kataryna tarė:

– Lukas norės pamatyti. Aš pakviečiu.

– Ar nemanai, kad reikėtų leisti jam ilsėtis?

– Aš einu. Aš pažiūriu.

Simonas sustabdė „Winnebago". Kataryna išlipo ir neilgai trukus grįžo jau su Luku; šio veidas vis dar buvo išmuštas dėmėmis, akys – nesveikai paraudusios.

Nepaisant nieko, berniukas noriai įsitaisė savo vietoje tarp Simono ir Katarynos. Ištarė:

– Na štai.

– Na štai, – sutiko Simonas.

– Kas nors negerai? – paklausė jo Lukas.

– Ne. Kodėl kas nors turėtų būti negerai?

– Šiaip, parūpo.

– Tau nereikėjo keltis, – tarė Simonas. – Dar sergi.

– Man jau geriau, – patikino Lukas. – Tikriausiai prisisiurbiau kokios bjaurasties iš to vandens. O gal netikęs buvo tas padaras, kurį valgėme. Šiaip ar taip, aš sveikas.

– Tu dar anaiptol ne sveikas. Nereikėjo Katarynai tavęs žadinti.

Simonas pastebėjo, kad berniukas persimetė reikšmingais žvilgsniais su Kataryna. Tarsi abu manytų kažką apie jį žiną. Kada tai prasidėjo? Vis dėlto Simonas nieko nesakė. Vairavo kaip vairavęs.

Pasiekę Denverį jie įsitikino, kad miestas visas išraižytas plačių prospektų, kuriuose knibždėte knibždėjo ir žmonių, ir nadiečių. Pats oras kibirkščiavo neregimais pačiais įvairiausiais jų siekiais. Jie ėjo skersai gatvę ar žingsniavo šaligatviais, pro vitrinas ir smulkias įmonėles, įsikūrusias ten, kur kadaise būta parduotuvių ar restoranų. Virš galvos į dangų šovė tušti dangoraižiai sutrupėjusiais ar išdaužytais langų stiklais. Kai kurie miestiečiai vaikštinėjo pėsti. Kiti lakstė ankštimis – skraidyklėmis, kurių dauguma buvo senos ir apdaužytos. Buvo ir tokių, kurie jodinėjo raiti. Lukas tarė:

– Atrodo, žmonės čia vėl augina arklius. Jie patikimesni už ankštis – skraidykles. Jais gali ir daugiau kur nusigauti.

Jie pamažu skverbėsi per tirštą transporto srautą. Lukas mostelėjo į parduotuvę, kuri, kaip bylojo paauksuota, bet jau gerokai aptrupėjusi iškaba, kadaise vadinosi „Bananų Respublika“, – dabar čia po vienu stogu glaudėsi smuklė, kirpykla ir galanterijos krautuvėlė. Priešais pastatą grupelė nadiečių naujakurių į arklio traukiamą vežimą krovė maišus – lyg ir su kažkokiomis sėklomis.

Simonas iškišo galvą pro langą ir kelių vairuotojų paklausė, ar šie ką nors girdėję apie Emrojų Louvelą. Bet tie tik kraipė galvą ir gūžčiojo pečiais. Lukas tarė:

– Važiuok tiesiai. Jei Gaja tebėra kur buvusi, ji tikrai žinos.

– Gaja?

– Tokia spalvinga vietinė žmogysta. Buvo mano mamos draugė. Jos teritorija štai ten, priešais.

Jie išvydo perkarusią senyvą moteriškę, kuri stypčiojo ant kampo ir, plyšodama skardžiu balsu, bruko praeiviams kažkokią prekę – lyg ir nedidelį baltą dubenėlį.

Lukas tarė:

– Tai ji. Stabdyk.

Simonas, kaip sugebėdamas, per minią privairavo autofurgoną prie šaligatvio. Lukas užsiropštė Katarynai ant kelių ir persisvėrė pro langą.

– Sveika, Gaja! – šūktelėjo.

Moteriškė liovėsi ūbavusi ir įsistebeilijo į Luką – sudirgusi, baimingai. Atrodė, kad ji – tikrai ne iš tų, kurie, pašaukti vardu, tikisi išgirsią gerą žinią. Ji vilkėjo metalizuoto nailono kombinezoną, ant galvos kėpsojo prieštvaninė leopardo kailio skrybėlė. Iš po jos į visas puses styrojo tamsių plaukų kuokštai ir kilpos – tarsi kokios niekam nežinomos kalbos skyrybos ženklai.

– Tai aš, Blitzenas, – prisistatė Lukas.

Gaja skersomis įtariai prisiartino prie „Winnebago" lango. Įsistebeilijo prisimerkusi, tarsi Lukas būtų skleidęs žilpinančią šviesą.

– O tu išaugai, – tarė ji.

– Visiems taip nutinka. Emroją Louvelą pažįsti?

– Vardas girdėtas, taip.

– Gal žinai, kur jis gyvena?

– Ogi kažkur čia, netoliese.

– Ką parduodi?

Gaja niauriai pažvelgė į dubenėlį.

– Blitzenai, – tarė, – šito dalykėlio vieta – muziejuje. Į mano rankas jis atiteko visiškai atsitiktinai, ir jei man nereikėtų apmokėti gydytojo sąskaitų, nieku gyvu su juo nesiskirčiau...

– Kiek kainuoja? – paklausė Lukas.

– Na, prašiau dvidešimties jenų, iš tiesų, už tokį dalykėlį – kaina tiesiog juokinga, bet kadangi mudu...

– Užmokėk jai dvidešimt jenų, – Lukas atsigręžė į Simoną.

Simonas ėmė raustis kišenėje pinigų. Gaja subruzdo:

– Klausyk, kaip tau, galėčiau kelias jenas nuleisti, na, juk mudu...

– Ne, dvidešimt jenų – dar labai padori kaina, – užtikrino Lukas. – Simonai, turėsi tiek?

Simonas išgriebė iš kišenės dvidešimtinę. Berniukas stvėrė pinigus jam iš rankos. Ir tarė:

– Na štai. Gal pasakysi, kaip mums surasti Emrojų Louvelą?

Gaja atsakė:

– Dar dešimt ar vienuolika kvartalų važiuokite tiesiai, paskui sukite į dešinę, tada pavažiuosite dar kokius aštuonis kilometrus. Prie „Švelniojo milžino" prekybos centro sukite į kairę. Važiuokite, kol pamatysite dvi mėlynąsias egles, augančias abipus kelio. Ten palikite mašiną ir pėsti eikite į vakarus.

– Ačiū. Štai tavo dvidešimtinė.

Gaja paėmė pinigus ir padavė Lukui dubenėlį. Lyg tarp kitko paklausė:

– Kaip laikosi mama?

– To tikrai negaliu pasakyti. Jei ji kada keliautų pro čia, pasakyk jai, kad buvai mane sutikusi. Pasakyk, kad aš sveikas ir gyvas.

– Taip ir padarysiu.

Simonas pajudėjo iš vietos, padidino greitį. Lukas pasidėjo dubenėlį ant kelių.

– Šlamštas, – ištarė.

– Atrodo, senovinis, – atsiliepė Simonas.

– Jeigu jau nusirito iki Gajos lygio – tikrai šlamštas. Patikėk.

– Kas paprasčiausia, pigiausia, arčiausia, lengviausia – tai Aš, – tarė Simonas.

Simonas vairavo laikydamasis Gajos nurodymų. Jie išsivadavo iš tirštai apgyventos teritorijos, pravažiavo vis menkėjančias apleistų namų sangrūdas, kurios galiausiai užleido vietą pilkšvai rudai tuštumai – kadaise čia žaliavo dirbami laukai. Paga-

liau priekyje išvydo ir dvi mėlynąsias egles, augančias taip, kaip buvo nupasakojusi Gaja. Prie medžių ant kelio būriavosi pulkelis vaikų ir arklys – iš tolo atrodė, lyg jie plūduriuotų nuo įkaitusio betono kylančio oro mirgėjime.

Lukas vėl įsisirgo. Sėdėjo suglebęs, pusiaumiga, sriubinės formos jo galva buvo nusvirusi į įdubą, kur turėtų būti krūtinė. Vis dėlto jis atsipeikėjo bent tiek, kad pamatė kelyje stoviniuojančius vaikus ir arklį.

– Imk ir važiuok tiesiog per juos, – sumurmėjo jis.

– Juk tu – lyg ir krikščionis? – atsiliepė Simonas.

– Aš ir esu krikščionis. Bet ne kvailys. – Tai taręs, Lukas vėl nugrimzdo į karštinės sukeltą snaudulį.

Kai privažiavo arčiau, Simonas įžiūrėjo, kad vaikų penketas: dvi mergaitės sėdėjo raitos ant pasišiaušusio bėrio nugaros, o du berniukai ir dar viena mergaitė stovėjo greta.

Viena iš dviejų ant arklio sėdinčių mergaičių buvo žmonių vaikas, kita – nadietė. Iš likusiųjų trijų – du nadiečiai ir vienas žmogus. Vyriausiajai, žmonių mergaitei, galėjo būti gal dvylika ar trylika. Jauniausias vaikas, nadietis, – ne daugiau nei ketverių.

Simonas sustabdė „Winnebago“. Vaikai stovėjo lūkuriuodami, ramiai, tarytum perone laukdami traukinio. Simonas iškišo galvą pro langą ir pasilabino su jais.

Ant arklio sėdinti mergaitė nadietė ant siauros savo nugaros dviem purvinomis lipnios juostelės atraižomis buvo prisitaisiusi porą nutriušusių kartoninių sparnų. Žmonių mergaitė jai už nugaros sėdėjo liesomis baltomis kojomis įsikirtusi arkliui į šonus, laibomis rankomis apkabinusi nadietę per juosmenį.

Sparnuotoji nadietė pareiškė:

– Susivėlinote.

Visi vaikai buvo beveik nuogi. Vienas berniukų nadiečių galaižin kaip prisilipdė prie krūtinės dvi plastikines rožes, buvo užsimaukšlinęs sijoną, sukurptą iš žolynų. Žmonių mergaitė, stovinti greta arklio, buvo ginkluota ietimi: atrodė, kad ginklas sumeistrautas iš peilio ašmenų, pritvirtintų prie biliardo lazdos galo.

Mergaitė su ietimi tarė:

– Dar kiek, ir būtumėte pavėlavę.

Arklys kantriai stovėjo ant kelio linguodamas didžiulę galvą. Gyvulio akys priminė apskritus žvilgančio tamsaus skysčio klanelius.

– Ieškome Emrojaus Louvelo, – pasakė Simonas.

– Žinome, – atsakė raitoji nadietė.

– Ko kito būtumėte atvažiavę čionai? – paantrino jai žmonių mergaitė.

Lukas atsigaiveliojo tiek, kad ištarė:

– Man visa tai atrodo labai keista.

Simonas paklausė:

– Galite nuvesti mus pas jį?

– Žinoma, galime, – atsakė mažoji nadietė.

– Bet mašiną turėsite palikti čia, – pridūrė žmonių mergaitė.

– Nemanau, kad palikti mašiną – gera mintis, – tarė Lukas.

– Nutilk, – sudraudė jį Simonas.

Simonas, Kataryna ir Lukas išlipo iš „Winnebago“ ir nužingsniavo pas vaikus. Arklys suprunkštė ir ėmė kinkuoti galvą, tarsi pritardamas kažkokiam savo sapnui.

– Kur mes vos nepavėlavome? – paklausė Simonas.

– Nešnekėkite kvailysčių. Eime.

Vaikai galiuką pasivedė juos keliu, paskui pasuko tiesiog per lauką. Simonas nešte nešė Luką, kuris protarpiais atsipeikėdavo ir sukuždėdavo:

– Visai nesu tikras, kad teisingai elgiamės.

Jie praėjo medžių guotą ir išniro prie neaukštos, žole apaugusios kalvos papėdėje susispietusių pastatų. Kadaise čia būta fermos. Atvykėliai išvydo svirną, paprastomis baltomis nusklembtomis lentomis apkaltą pastatą ir keletą nedidelių baltų kupolų, po kuriais tikriausiai buvo įsikūrę gyvenamieji būstai. Už jų tolumoje į blyškų dangų rėžėsi šviesiai violetinės kalnagūbrio viršūnės.

Tarp didžiojo namo ir svirno stūksojo žvaigždėlaivis. Vienas iš ankstyvųjų – aptakus sidabrinis korpusas, ne daugiau nei keturiasdešimt penkių metrų skersmens, rėmėsi į žemę tri-

mis laibomis voro kojomis; ilgainiui įsitikinta, kad tokia atrama – labai jau nepatikima, vėlesniuose modeliuose šitokias kojas pakeitė vienas centrinis hidraulinis ramstis. Žvaigždėlaivis buvo mažų mažiausiai trisdešimties metų senumo. Korpusas blausiai švytėjo saulėje.

– O iš kur čia šitas? – paklausė Simonas.

– Visada čia buvo, – atsakė vienas iš berniukų. – Jau beveik paruoštas.

Beveik paruoštas kelionei į metalo laužą, pagalvojo Simonas.

– Nuvesime jus tiesiai pas Emrojų, – pranešė sparnuotoji mergaitė nadietė.

Ji nusivedė juos prie svirno – solidaus, cigaro spalvos gremėzdo; pro mažyčius dailius jo langelius laukan sruvo akinanti balta šviesa. Mergaitės nusirito nuo arklio ir atidarė dideles medines stumdomas duris.

Svirnas buvo grūste prigrūstas navigacinės įrangos; visi prietaisai – bene kelių dešimtmečių senumo. Mirkčiojo valdymo pultų žiburėliai. Sename vaizdo ekrane buvo matyti žvaigždėlaivis, ekrano apačioje slinko įvairių prietaisų rodmenų juosta. Prie valdymo pultų sėdėjo darbuotojai. Kai kurie jų – žmonės, kai kurie – nadiečiai. Vienas kitas vilkėjo baltą laboratorinį chalatą, kiti buvo su kombinezonais ar apdribusiais poliesterio kostiumais. Palinkusi prie klaviatūros triūsė smulkutė nadiečių moteris, susisiautusi kimono ryškiai žalių chrizantemų raštais.

Vienas juodaodis vyriškis pakėlė galvą ir sužiuro į atėjusiuosius. Visi kiti liko sėdėti įsigilinę į darbą. Vyriškis prisiartino. Jam buvo gal septyniasdešimt. Krūtine vilnijo dūmų atspalvio barzdos kaskados. Ant galvos kėpsojo sumaigyta plačiakraštė skrybėlė, užtraukta iki pat žilų pasišiaušusių antakių.

– Sveiki, – pasilabino jis. – Ir ko mes čia sulaukėme?

Sparnuotoji mergaitė atsakė:

– Piligrimų, kuriuos sutikome kelyje.

Vyriškis tarė:

– Keliauninkai pas mus užsuka nedažnai. Mes įsikūrę šiek tiek atokiau nuo išmintų takų.

– Tai jau supratome, – atsakė Simonas.

– Aš – Emrojus Louvelas.

Simono elektros grandinės sudūzgė. Kažką panašaus jis jautė tada, kai žvelgė į ežerėlio pakrantėje stovinčią Kataryną. Jis išbėrė:

– Važiuoklė laiko mane tvirtai, ir aš tvirtai laikaus jos įsikibęs! Žeidžiame kits kitą taip, kaip vienas kitą žeidžia jaunikis ir jo nuotaka.

Emrojus įsistebeilijo į jį godžiomis, paklaikusiomis akimis.

– O Dievulėliau! – ištarė. – Tu – vienas maniškių, tiesa?

– Ko gero, taip, – atsakė Simonas.

– Tik pamanykite! O aš jau baiminausi, kad jie bus išnaikinę visus iki vieno. Bet še tau – tu čia!

– Taip, štai ir aš, – atsakė Simonas.

– Nuostabu. Žinai ką? Tu – vienintelis. O implantus aš įdėjau geram tuzinui. Tikriausiai visi kiti buvo deaktyvuoti.

– Markusui išties taip atsitiko.

– Man nelabai sekasi įsiminti vardus.

– Jis buvo vienas iš jūsiškių.

– Ir jo su mumis nebėra.

– Jis buvo mano draugas. Na, mes kartu keliavome. Buvo man reikalingas, kad padidėtų mano paties galimybės.

– Užjaučiu dėl netekties, – tarė Emrojus.

– O kas turi atsitikti birželio dvidešimt pirmąją?

– Tą dieną mes išvykstame į naują pasaulį.

– Kokį naują pasaulį? – susidomėjo Lukas.

– Išskrendame į kitą planetą.

– Štai šita sena gelda? – Lukas susiraukęs dėbtelėjo į žvaigždėlaivį.

– Laivas tikrai senas. Bet anaiptol ne gelda. Mums pasitarnaus kuo puikiausiai.

– Tu sakai, tu žinai.

– Kodėl norėjai, kad mes prisistatytume čionai birželio dvidešimt pirmąją? – paklausė Simonas.

– Koordinates aš apskaičiavau jau prieš daugelį metų. Šių metų birželio dvidešimt pirmoji – kaip tik ta diena, kai plane-

tų išsidėstymas orbitose optimalus. Tad į paskutiniąją gaminių partiją, kurią suskubau paruošti, kol „Biologe" dar nebuvo surišusi man rankų, įmontavau automatinės kreipties įrenginius. Vyliausi, kad, jei kam nors iš jūsų pavyks parsirasti čionai laiku, mažų mažiausiai bent jau galėsiu pasiimti jus drauge.

– Nori, kad kartu su tavimi keliaučiau į kitą planetą?

– Savaime aišku, mielai tave priimsime. Tave ir tavo draugus.

– O kokia ta kita planeta? – parūpo Lukui.

– Jergutėliau, pasirodo, jums dar reikės papasakoti begalę visokiausių dalykų. Bet pirmiausia norėčiau supažindinti jus su savo žmona.

Jis grįžtelėjo į dirbančiuosius. Ir pašaukė:

– Otėja, gal ateitum pas mus valandėlei?

Atrodė, jis kreipėsi į nadietę, tą, kuri vilkėjo kimono. Bet ji net neatsigręžė nuo savo valdymo pulto.

– Užsiėmusi, – mestelėjo.

– Tiktai akimirkai. Prašau.

Nadietė nenoriai pakilo ir prisiartino.

– Klausyk, – tarė, – ar pats bent suvoki, kaip mažai liko laiko?

– Sulaukėme svečių, – tarė Emrojus.

– Vėlokai.

– Vietos pakaks.

Nadietė priėjo ir atsistojo greta Emrojaus. Nuo jos taip ir tvoskė niršiu tikslo siekimu. Nedidukė žalia jos galva kyšojo iš kimono lyg kažkokia rimta paties kimono mintis.

– Tai Otėja, – pristatė ją Emrojus. – Mano žmona.

Otėja ištempė kaklą ir įdėmiai įsispitrėjo į Kataryną. Ištarė:

– Cria dossa Catareen Callatura?

Kataryna sudvejojo. Ištarė:

– Lup.

Emrojus nustebo:

– Judvi pažįstamos?

Otėja atsakė:

– Ne. Asmeniškai niekad nebuvome susitikusios. Oof ushera do manto.

Kataryna nuleido galvą. Ką ji nori tuo išreikšti? Patvirtinimą, o gal gėdą? Otėja priėjo prie Katarynos ir uždėjo dešinįjį delną šiai ant kaktos. Kataryna atsakė tuo pačiu.

Otėja paaiškino:

– Ji – didi karė. Apie ją žinau jau daugelį metų.

Kataryna atsakė:

– Aš dirbu savo darbą.

Įsiterpė Lukas:

– Kokia karė?

Nadietė nekreipė į jį dėmesio. Kreipėsi į Kataryną:

– Oona napp e cria dossa?

– Ką? – žioptelėjo Lukas.

Otėja paaiškino:

– Klausiau, kiek toli ji pažengusi.

Kataryna atsakė:

– Šešios savaitės. Gal septynios.

– Tu nėščia? – paklausė Lukas.

– Ne.

– Jie nežino? – paklausė Otėja.

– Ko nežinome? – neatlyžo Lukas.

Kataryna iškart užsisklendė ir nutilo – ką gi, anokia naujiena.

Otėja tarė:

– Taigi. Atrodo, jums visiems būtų ne prošal užkąsti ir pailsėti. Emrojau, būk malonus, pasirūpink svečiais. Manęs čia tikrai nėra kam pakeisti.

– Žinoma, – atsakė Emrojus.

Otėja dar kartą pažvelgė į Kataryną. Ir ištarė:

– Man tai garbė.

– Tai man garbė, – atsakė Kataryna.

Emrojus ir vaikai drauge su Simonu, Luku ir Kataryna išėjo iš svirno ir per plūktą kiemą nusivedė svečius į centrinį fermos pastatą. Viskas čia priminė atkurtą amžiaus vidurio fermą: drožinėti verandos turėklai, aštrių apybrėžų stogo kraigas lyg iš Granto Vudo* paveikslų. Svirnas galėjo ir tikrai būti išlikęs

* Grantas Woodas (1891–1942) – amerikiečių dailininkas. Labiausiai pagarsėjęs Amerikos Vidurio Vakarų kaimo vietovių vaizdavimu.

iš anų laikų – arba tiesiog tobula imitacija. Pats namas nebrangus, langinės ir drožinėti ornamentai supaprastinti, šiek tiek per stambūs. Jis priminė žaislinį namelį, nežinia kaip išaugintą iki natūralaus dydžio.

Už pastato spietėsi palapinių kupolai: balti pripučiami arba „Insta–Dwells" būstai – įvairaus amžiaus, tik nė vieno naujo ir nė vieno švaraus. Už jų driekėsi apleistas, nuvytęs, saulės išdegintas sodas. Tokia galėtų būti ypatingai apsileidusių ir prislėgtų inuitų vasaros stovyklavietė.

Beeinant Emrojus familiariai įsikibo Simonui į parankę. Tarė:

– Noriu paklausti tavęs daugybės dalykų.

Simonas vylėsi pats sulauksiąs atsakymų, ne klausimų.

– Aš pats norėčiau šio to paklausti, – atsakė.

Lukas ėjo drauge su Kataryna pirma Simono ir Emrojaus.

– Ką reiškia tos šnekos apie didžią karę? – paklausė berniukas.

Kataryna nutylėjo.

Emrojus nusivedė juos į pastatą. Tarė:

– Antrame aukšte yra lovų. Berniuką tikriausiai reikėtų tuojau pat paguldyti, tegul pamiega.

– Nieku gyvu, – pasišiaušė Lukas.

– Lukai...

– Aš alkanas. Mirštu badu. Kaip ir mes visi. Turite ko nors užkrimsti?

– Žinoma, – atsakė Emrojus. Nusivedė juos per vestibiulį į virtuvę. Jie perėjo kambarį, kuris kadaise, matyt, buvo svetainė, o dabar paverstas darbo kabinetu: čia stovėjo du rašomieji stalai, vienas plieninis, kitas – iš polimerinio plastiko. Nustumti į pasienį riogsojo du nutriušę krėslai ir spintelė stiklinėmis durelėmis, prigrūsta ryškiaspalvių niekučių. Simonas juos atpažino: „Chia Pet" žaislinis augalas – gyvūnėlis, šiuo atveju – ėriukas, plastikinės „PEZ" saldainiukų pakuotės, rausvas išspaustas „Mr. Bubble" vonios putų buteliukas, guminis žaislas – briedis Bulvinklis, aprengtas dryžuotu devyniolikto amžiaus stiliaus maudymosi kostiumu.

Virtuvė buvo visai tokia, kokia turėjo būti prieš gerus penkiasdešimt metų. Atominė krosnis, šaldiklio sekcija, kriauklė su čiaupu ir rankenėlėmis. Tiesiog istorijos muziejaus ekspozicija.

– Prašau, sėskitės, – Emrojus mostelėjo į klibantį medinį stalą, aplink kurį rikiavosi visai prie jo nederančios kėdės. Stalas buvo užklotas medžiagine staltiese, išpiešta mėlynais šokančiais arbatinukais.

Simonas, Kataryna ir Lukas susėdo prie stalo. Emrojus pastatė tris stiklines ir indą, regis, su arbata. Iš šaldytuvo paėmė kiaušinių ir kumpio.

Jis tarė:

– Šiandien, žinoma, dvidešimtoji. Taigi išvykstame rytoj.

Kalbėdamas jis perskėlė kiaušinius, suleido į dubenį. Kumpio griežinėlius patiesė ant grotelių.

Lukas paklausė:

– O ta naujoji planeta... kokia?

– Mes ją vadiname Paumanoku*. Kelionė iki jos truks trisdešimt aštuonerius metus. Kai laivas nusileis, kai kurių iš mūsų jau nebebus tarp gyvųjų.

– Štai kodėl čia tiek vaikų.

– Taip. Be to, jie – mūsų vaikai. Tad, savaime suprantama, kad keliauja drauge.

Emrojus supylė kiaušinius į keptuvę. Kalbėjo toliau:

– Šitą laivą priglobiau iš Jehovos liudytojų. Po to, kai subyrėjo HBO, jie išpardavė visą laivyną.

– O ką jūs žinote apie tą planetą? – susidomėjo Simonas.

– Tai – ketvirtoji planeta savojoje sistemoje. Maždaug perpus mažesnė už Žemę. Klimatas, tikėtina, vidutinių platumų, beveik neabejotina, kad atmosfera tinkama mums kvėpuoti. Ar ten yra kokios nors gyvybės – to nežinome, nebuvo kaip sužinoti.

– Ką tikitės ten rasti, tarkime, blogiausiu atveju?

– Ką gi. Gali būti, kad planeta visiškai plyna ir nevaisinga. Galbūt ten pernelyg karšta ar pernelyg šalta, kad galėtų egzis-

* Paumanokas (Paumonaukas) – senasis indėniškas Long Ailendo pavadinimas, reiškiantis „Panašus į žuvį". Long Ailende gimė Waltas Whitmanas.

tuoti gyvybė. Iš tikrųjų gyvybei tinkamų sąlygų ruožas labai jau siauras. Pakaktų menko nukrypimo, ir gyventi planetoje būtų visiškai neįmanoma.

– Ir kas bus, jei nuskrisite ten ir įsitikinsite, kad planeta visiškai netinkama gyventi?

– Tai ir bus kelio pabaiga. Grįžti atgal niekaip nebegalėsime.

– Supratau.

– Mes regėjome vizijas, – tarė Emrojus.

– Vizijas.

– Aš pats, Otėja, kai kurie kiti. Regėjome pasaulį, kuriame stūkso kalnai, plaukia upės. Regėjome milžiniškus medžius, nokinančius vaisius. Regėjome ryškiaspalvius paukščius ir nedidelius protingus gyvūnėlius, panašius į triušius. Pirmąsyk tokia vizija aplankė mane prieš keletą metų; kai papasakojau apie tai Otėjai, ji prisipažino net keliais mėnesiais anksčiau regėjusi kažką panašaus, tik niekam apie tai neprasitarusi.

– Labai nadietiška, – burbtelėjo Simonas.

– Kai papasakojau apie tai kitiems, į priekį išėjo dar du mūsiškiai, vaikas ir senis; jie tvirtino irgi įsivaizdavę tą pasaulį būtent tokį. Nuo tada vizijos lankydavo daugelį iš mūsų, iš anksto nenuspėjamu metu. Vizijos visą laiką būna daugmaž tokios pat, tik vis atsiskleidžia naujų detalių. Štai praėjusią savaitę regėjau mažą žvejų kaimelį beribės jūros pakrantėje, tiktai neįžiūrėjau jokių jo gyventojų. O Tvila, antroji pagal amžių iš mūsų vaikų, aiškiai matė kiekvieną popietę kraštą permerkiantį šiltą lietų – lyja kiek trumpiau nei valandą, o po lietaus viskas vėl nušvinta skaidriomis, nuskalautomis spalvomis.

Simonas dirstelėjo į Luką ir Kataryną. Katarynos veide (savaime suprantama) neįžvelgė jokios išraiškos. Savo ruožtu Luko žvilgsnis buvo labai jau iškalbingas. Kuoktelėję. Visi šitie žmonės susipykę su sveiku protu.

– Puikiai suprantame, kad kelionė rizikinga, – tarė Emrojus. – Bet mes pasiryžę rizikuoti. Vis geriau, nei likti čia. Tai visų mūsų nuomonė. O jei nutarsite, kad rizikuoti linkę ir jūs, mielai pakviesime prisidėti prie mūsų.

– Ar nemanai, kad mums reikėtų apsvarstyti pasiūlymą? – paklausė Simonas.

– Galvoti galite dar maždaug trisdešimt dvi valandas. Na štai. Valgis paruoštas.

Kai jie pavalgė, Emrojus palydėjo juos laiptais aukštyn, į miegamuosius – šie, dažyti baltai, buvo visiškai paprasti, kiekviename buvo tik lova ir medinė kėdė. Lukas ir Kataryna nedelsdami nuėjo gulti. Simonas paklausė, ar negalėtų pasišnekėti su Emrojumi akis į akį.

– Savaime suprantama, – atsakė Emrojus. – Man regis, mudu turime šį tą aptarti, ar ne?

Juodu išėjo laukan ir patraukė per sodybos kiemą, kur siautė ir vaidijosi vaikai, įsitraukę į kažkokį triukšmingą žaidimą, kurį mieguistai, abejingomis akimis, bet vis dėlto įdėmiai stebėjo arklys, protarpiais švysčiodamas uodega. Vaikams už nugaros stūksojo žvaigždėlaivis, panašus į peraugusį sidabrinį moliuską, netvirtai besiremiantis į žemę trimis laibomis it stiebeliai kojomis, kurios, kaip paaiškėjo, nusileidžiant tris kartus iš penkių būdavo nepakankamai stabilios.

– Tvila galvą pametusi dėl to arklio, – pasakė Emrojus, kai jie ėjo pro vaikus. – Vis niauzgia, kad jį būtina pasiimti kartu.

– Paumanokas, – ištarė Simonas.

– Visai neblogas pavadinimas, bent ne blogesnis už bet kurį kitą.

– Iš žuvies pavidalo Paumanoko, kuriame gimiau, aš iškeliauju... vienišas, dainuodamas Vakaruose, keliu sparnus į Naująjį pasaulį.

– Taip, taip.

Praėję svirną jie išniro į laukus, pribarstytus žydinčių violetinių dobilų.

– Kam prireikė šito poezijos lusto? – paklausė Simonas.

– Visiems patinka poezija.

– Na jau.

– Ką gi. Tebūnie. Matyt, kurdamas tave, leidau sau šiek tiek užsisvajoti. Siekiau sukurti tave stiprų, ryžtingą ir patikimą. Paklusnų. Niekam negalintį pakenkti. Ir be jokių emocinių reakcijų.

– Supratau.

– Keletas pirmųjų bandymų nepavyko: neišvengėme labai rimtų trūkumų.

– Girdėjau apie tai.

– Išniro kai kurios savybės, slypėjusios kažkur ląstelių grandinėse. Visi buvome apstulbinti. Kaip paaiškėjo, genome egzistuoja tam tikri labai sunkiai aptinkami tamsūs taškai – mažulyčiai indikatoriai ir determinantai, kurie sukelia – na... sakykime, nelauktus rezultatus. Pirmosios eksperimentinės imitacijos buvo pernelyg linkusios į savižudybę. Tuoj pat puldavo į neviltį. Bandėme tai užslopinti, įdiegdami išgyvenimo lustą. Ir gavome antrąją – pašėlusių, laimingų žudikų – vadą. Šitie buvo nuolatinės ekstazės būsenoje. Tokie laimingi, kad neiškęsdavo nesigriebę smurto. Tarsi jų džiaugsmui trūks plyš būtų reikėję išsiveržti paviršiun, ir joks menkesnis būdas jų netenkino. Vienas iš jų į skutelius sudraskė laborantą, visąlaik juokdamasis ir veblendamas, kaip karštai jį myli. Surijo jo kepenis. Šitą, aišku, teko nukenksminti.

– Savaime suprantama.

– Mes pernelyg pasikėlėme į puikybę. Neįvertinome, koks sudėtingas gali būti genomas. Nemalonūs atradimai ritosi vienas paskui kitą: vis paaiškėdavo, kad, vos pamėginus pašalinti vieną kokią nors savybę, kaipmat išnirdavo kita, regis, visiškai nesusijusi su pirmąja, ir dar pasireiškianti bene dešimt kartų intensyviau nei įprasta. Prisipažįstu: jei būtume iš pat pradžių numanę, kokie sunkumai mūsų tyko, turbūt išvis niekad nebūtume tavęs sukūrę. Bet, kartą pradėję, sustoti nebegalėjome. Na ne, ne visai taip: tai aš nebegalėjau sustoti. Kitiems pakako sveiko proto nutraukti eksperimentus ir visą projektą pavadinti įdomia idėja, kuri nepasiteisino.

– Mane tu laikai tiesiog eksperimentu, – įsiterpė Simonas.

– Visai nenorėjau įžeisti.

– Tęsk.

– Gerai. Taigi, trečiuoju bandymu visiems jums įdiegiau poeziją.

– Kodėl?

– Kad ji tam tikra prasme jus suderintų. Pašalintų kraštutinumus. Galėjau pažaboti tavo agresyviuosius polinkius, galėjau užprogramuoti tave taip, kad būtum paslaugus ir geras, bet norėjau suteikti tau ir tam tikrą moralumo nuovoką. Padėti tau rasti tinkamą sprendimą būsimuose įvykiuose, kurių pats negalėjau numatyti. Maniau: jei į tavo programą įvesiu ką nors iš didžiųjų poetų kūrybos, tu sugebėsi geriau įvertinti savo veiksmų pasekmes.

– Taigi kiekvieno iš mūsų programoje įdiegei kokio nors konkretaus poeto kūrybą.

– Taip. Pamaniau, kad šitaip pavyks išvengti papildomos painiavos. Kažkur pasaulyje esama Šelio, Kitso, Jeitso programų. Tiksliau, jų buvo. Norėčiau sužinoti, kas juos visus ištiko.

– Buvo ir Emilė Dikinson, – pasakė Simonas.

– Taip. Buvo.

Simonas tarė:

– Mane vis persekioja...

– Kas tave persekioja, sūnau?

– Aš nesu tavo sūnus.

– Atleisk. Tiesiog posakis. Tai kas tave persekioja? Sakyk.

– Mane vis persekioja jausmas, kad man kažko trūksta. Kažkokios dalies, nė pats gerai nežinau, kokios. Kaip tai įvardyti? Tikslingumas? Gyvybingumas? Kataryna vadina tai strothu.

– Tęsk.

– Man atrodo, kad biologiniai žmonės tiesiog skendi tame. Na, tai nuolat merkia juos lyg lietus, o aš tarytum vaikščiočiau po pasaulį su skafandru. Viską matau kuo puikiausiai, bet tiesioginės sąsajos vis tiek trūksta.

– Labai įdomu.

– Atvirai sakant, vyliausi sulaukti iš tavęs šio to daugiau nei tokio atsakymo.

– Taip yra dėl poezijos, ar ne? Vaizduotės kūriniai, liaupsės, visi tie dalykai, cirkuliuojantys tavo elektros grandinėse... Ko gero, vargšės tavo neuroninės jungtys tiesiog nepajėgia su tuo susidoroti.

Simonas staiga pajuto, kad vėl ima strigti elektros grandinėmis sklindantys impulsai. Bet ne: šįsyk jausmas buvo kitoks – priminė plūduriavimą ar įelektrintą snaudulį.

Simonas tarė:

– Nepridengtas niekuo esu... mane kapoja aštri apnuodyta kruša.

– Viskas gerai? – paklausė Emrojus.

– Ne. Kažkas man darosi.

– Kas?

– Pastaruoju metu protarpiais vis apninka labai keisti pojūčiai. Šiek tiek panašūs į tuos, kuriuos išgyvenu, kai įsijungia agresyvumą blokuojanti programa, bet vis dėlto kitokie. Gal švelnesni, ar ką.

– Visąlaik svarsčiau, ar gali atsitikti taip, kad tavyje pradės busti tikros emocijos. Ar gali būti, kad nuo tam tikrų stimulų tavo jungtyse įsiplieks kibirkštis.

Simonas tarė:

– Aš milžiniškas esu, daugybę talpinu savyje.

– Žinai, – kalbėjo Emrojus, – tikriausiai galėčiau dar šiek tiek prie tavęs pasikrapštyti. Jei tu pats ir tavo draugai nuspręstumėte iškeliauti su mumis, kelionėje galbūt pavyktų šį tą pareguliuoti. Dabar nėra kada tuo užsiimti, bet, kai išskrisime, laiko turėsime į valias. Tiek, kad neturėsime kur jo dėti.

– Manai, kad galėtum mane modifikuoti?

– Su didžiausiu malonumu bent pamėginčiau.

– O kaip manai, ką gali padaryti?

– Reikėtų prasiskverbti vidun ir šiek tiek pasikrapštinėti. Užblokuočiau keletą komandų, pašalinčiau bjaurėjimosi bet kokiu smurtu programą. Įtariu, kad ji gali slopinti tavo nervų sistemą. Taip pat pralaisvinčiau kai kuriuos takus tavo didžiųjų smegenų žievėje. Nors turiu pripažinti, kad, atrodo, ir šiaip

jau vyksta savaiminiai procesai. Turbūt būtų geriausia tiesiog palūkėti, stebėti, kas bus toliau.

Simonas atsigręžė į fermą ir sidabru spindintį žvaigždėlaivį. Tarė:

– Vaikas paklausė...

Emrojus prisijungė. Ir juodu užbaigė vienu balsu:

– *Kas yra žolė?* – atnešęs man jos pilną saują; ką atsakyti galėjau vaikui? Kas ji yra, žinau už jį ne daugiau.

Kai jie grįžo į fermą, prie svirno durų jų jau laukė Otėja. Ji dar iš tolo šūktelėjo Emrojui:

– Tu nenuklajok šitaip. Tiktai ne šiandien.

– Mudviem su Simonu reikėjo apie šį tą pasišnekėti.

Otėja trumpam įsmeigė oranžinių akių žvilgsnį į Simoną. Paskui tarė Emrojui:

– Iškilo keblumų dėl starto koordinačių. Nemanau, kad būtų kas rimta, bet Ruta visai kraustosi iš galvos. Nueik, šnektelėk su ja, gal kiek apraminsi.

– Mielai, – atsakė Emrojus. – Prašau man atleisti, Simonai.

Otėja vėl įsistebeilijo į Simoną. Paklausė:

– Ar bent žinai, kas yra Kataryna Kalatura?

– Žinau, kas ji yra man, – atsakė Simonas.

– Ji buvo Nourtėjos pasipriešinimo judėjimo dalyvė. Karalių valdžia ten, kaip tikriausiai žinai, absoliuti. Karaliai pasisavina viską, ką paprastiems gyventojams pavyksta išauginti ar pasidaryti.

– Kataryna buvo maištininkė?

– Ji buvo viena iš grupės moterų, kurios paslėpė pusę surinkto derliaus. Ji buvo pirmosios grupės narė, paskui jų pavyzdžiu pasekė ir kitos. Nejaugi ji tau nepasakojo?

– Ji nieko man nepasakoja. Maniau, toks jau nadiečių paprotys.

– Jie įvykdė mirties bausmę tų moterų vyrams ir vaikams.

– Ką?

– Viešai. O paskui moteris ištrėmė į Žemę.

– Kataryna buvo deportuota?

– Ji iš tikrųjų nieko tau nesakė, tiesa?

– Ničnieko.

– Yra ir dar kai kas.

– Kas?

– Pasakysiu tau, nes manau, kad, jei žinosi, galbūt galėsi jai padėti. Jos gyvenimo ciklas jau visiškai artėja prie pabaigos.

– Ką?

– Nustebau išvis ją pamačiusi. Neabejoju, visos kitos jau kadai mirusios. Jai... nagi, jai turėtų būti gerokai per šimtą metų.

– Ji tokia sena?

– Labai sena. Mes senstame kitaip nei jūs. Nesilpstame po truputį. Iki pat pabaigos būname gyvybingi ir vaisingi, o paskui susmunkame gana sparčiai. Kadaise būta tokios žuvies, vadinosi, regis, lašiša. Jų gyvenimo ciklas šiek tiek panašus į mūsiškį.

– Tai Kataryna miršta?

– O, taip. Supratau tai, vos ją išvydusi. Odos spalva. Ji tapo tokia skaisčiai žalia.

– Kiek laiko tai truks?

– Sunku tiksliai pasakyti. Galbūt savaitę. O gal ir visą mėnesį.

Simonas patraukė atgal į pagrindinį namą. Užlipo laiptais, įsiveržė į Katarynai skirtą kambarį. Ji gulėjo siauroje baltoje lovoje. Regis, miegojo.

– Sveika, – tarė Simonas. Bet ne taip švelniai, kaip ketino.

Ji atsimerkė. Bet neatsakė.

– Vadinasi, tu miršti? – paklausė jis.

– Taip.

– Kad tave galas, tu tikrai *miršti*?

– Aš sakiau.

– Na taip, žinoma. Neva sakei. Bet ar nemanai, kad pasakiusi aiškiau man būtum padėjusi geriau susigaudyti?

– Ne.

– Tai kas tau yra?

– Aš mirštu, – atsakė ji.

– Aš ne to klausiau.

– Aš mirštu, – pakartojo ji.

– Ar dėl to tu nuolat panirdavai į katatoniją?

– Aš taupiau energiją.

– Jis priėjo prie pat lovos. Kataryna atrodė tokia smulki baltuose pataluose.

Jis tarė:

– Ten, Nadijoje, jie nužudė tavo vyrą ir vaikus.

– Vaikaičius – irgi.

– O tave išsiuntė čionai.

– Taip.

Ji užsimerkė.

– Kataryna, – ištarė jis.

Jokio atsako. Jos galva galėjo būti kad ir akmuo su burnos ir akių prarėžomis, dviem išurbintomis šnervių skylėmis. Tik tos šnervės ir bylojo, kad lovoje guli gyva būtybė. Kvėpuojant jos virpčiojo. Akimirkai atskleisdavo blyškaus vidinio švytėjimo tvyksnius tarytum iš vidaus apšviesti nefrito skrituliukai.

– Kataryna, – kalbėjo Simonas, – nežinau, kuo galėčiau tau padėti. Net nežinau, ką galėčiau tau pasakyti. Nieko nežinau apie tave. Ničnieko.

Ji neatsimerkė. Vadinasi, pokalbis baigtas.

Vėliau, per pietus, Simonas ir Lukas susipažino su visais grupės nariais. Lukas atrodė jau visai atsigavęs. Kataryna, regis, pageidavo likti lovoje – ar bent kitiems atrodė, kad ji to nori.

Visi susėdo prie ilgo stalo, pastatyto po didžiuliu medžiu rytinėje namo pašonėje. Jų buvo septyniolika: dvylika suaugusiųjų ir penki vaikai; aštuoni nadiečiai ir devyni žmonės.

Otėja sėdėjo stalugalėje, ant rankų laikė aštuonioliktąjį keliautojų būrio narį – kūdikį, mergytę, pusiau nadietę, pusiau žmogų.

Simonas tokios būtybės kaip gyvas nebuvo regėjęs, nors gandai buvo pasiekę ir jį. Kūdikio oda buvo saliero stiebo spalvos. Mergytės akys buvo nadietiškos formos, didelės ir apskritos, turėjo ji ir judrias nadietiškas šnerves, tačiau akių spalva buvo rusva lyg baltintos kavos, o nosis – visai kaip Emrojaus, tik šnervės virpčiojo lyg užtupdytos ant jos iš viršaus, visai kaip du jūrų ežiai ant kyšančios iš vandens uolos. Turėjo ji ir ausis, visai žmogiškas, tik mažytėlaites, panašias į miniatiūrines kriaukleles. Lygią, žalzganą viršugalvio odą dengė švelnių, šviesių, aukso atspalvio plaukų pūkas.

Emrojus kreipėsi į visus:

– Atrodo, prie mūsų prisijungė dar pora bičiulių. Man didžiulė garbė pristatyti jums visiems Simoną ir Luką ir išreikšti viltį, kad jie priims mano kvietimą drauge su mumis keliauti į Paumanoką.

Kažkas supliaukšėjo delnais, visi sušurmuliavo sveikindamiesi. Tiesą sakant, Simonui draugija nepasirodė labai daug žadanti. Visi žmonės bent jau iš pažiūros atrodė kažkokie nevaleikos. Viena moteriškė (kaip paaiškėjo – ta pati Ruta, kuri privėlė kažkokių klaidų starto koordinatėse) buvo išgeltusios odos, nutukusi; ant jos galvos kėpsojo sučiurusi skrybėlė nuo saulės, kaklą juosė lyg ir miniatiūrinių varpelių vėrinys. Dar vienas tipas, nenuspėjamo amžiaus vyriškis, užsiželdinęs vešlius, rūdžių spalvos ūsus virš smakro, gal kiek mažesnio už abrikosą, kinkavo savo didžiulę kvadratinę galvą be paliovos marmaliuodamas: „Sveiki atvykę, bičiuliai, sveiki atvykę, bičiuliai, sveiki atvykę, bičiuliai". Nadiečiai atrodė kiek santūresni: ir apranga, ir gestų kalba – tačiau ir nuo jų trenkė kažkuo, ką galima įvardyti nebent kaip nukrypimą nuo centro. Dvi jų moterys sėdėjo niaurios ir tylios. Vyrai, jų trejetas, atrodė pernelyg energingi ir nekantrūs, kas nadiečiams visai nebūdinga. Jie sėdėjo visi krūvoj, kuždėjosi tarpusavyje, o protarpiais pratrūkdavo spigiomis juoko papliūpomis, tada imdavo plekšnoti kits kitą per liesą nugarą ar pliaukšėti siaurais delnais.

Štai tau ir piligrimai. Šitie, vadinasi, ir bus žmonijos pasiuntiniai naujajame pasaulyje.

Pietums įpusėjus, Lukas persilenkė per stalą ir sukuždėjo Simonui:

– Ledergavilis, JAV.

– Cit, – sudraudė jį Simonas ir vėl sutelkė dėmesį į asmenį, sėdintį jam iš kairės – jauną tamsiaodę mokslininkę, žmonių moterį, vardu Lilė, kuri buvo nusidažiusi plaukus ryškiai oranžine spalva, jos skruostus ir kaktą puošė ištatuiruotos galaižin kokios runos, be to, atrodė, kad ji visiškai nesupranta, jog begalinis jos monologas apie hidraulinių keltuvų naudojimą tolimajame kosmose, Simono nuomone, – galbūt ne pati įdomiausia pokalbio tema per pietus.

Kai visi pavalgė, suaugusieji vėl kibo į darbus, o vaikai pabiro po sodybos kiemą. Simonas ir Lukas užtruko prie stalo su Emrojumi, Otėja ir kūdikiu.

Emrojus tarė:

– Žinau, draugija atrodo kiek keistoka. Bet visi jie geros širdies.

– Nė kiek neabejoju, – atsiliepė Simonas.

– Kai ėmiausi šio projekto, mūsų buvo bene dvigubai daugiau. Bet daugelis nubyrėjo: kai kuriems tiesiog prabudo sveikas protas. Jie susirado kitokios veiklos. Kai kurie pamilo tokius, kurie nenorėjo amžinai palikti Žemės.

Lukas paklausė:

– Tikrai norėtumėte, kad mes keliautume drauge?

– Vietos yra pakankamai. Simonai, tikiuosi, neužsigausi, jei pasakysiu, kad toks jaunas vaikinas kaip Lukas mūsų bendruomenėje ypač pageidaujamas. Suaugusieji, kurie neišmirs per kelionę, bus jau visai seni, kai pasieksime Paumanoką.

Kūdikis Otėjos skreite pradėjo niaugzti. Ji ėmėsi sūpuoti vaiką, pernelyg uoliai – Simonas iš karto atpažino tipišką nadietišką elgseną. Ji tarė:

– Mums svarbu surinkti kuo įvairesnį jauniausiųjų mūsų grupės narių genofondą.

Lukas atsakė:

– Vadinasi, iš esmės jus domina tik mano jaunystė ir mano DNR.

– Tu – Eksedrolio auka, tiesa? – paklausė Otėja.

– Aha.

– Apsigimimas palikuonims genetiškai neperduodamas. Žinojai tai?

– Mhm.

Simonas tarė:

– Aš ir tamsus išdidumo šešėlis, dainuoju karą, tokį nuožmų ir ilgą, kokio nebūta iki šiol.

– Ji visai nenorėjo nieko įžeisti, – įsiterpė Emrojus. – Ar ne, Ot? Tiesiog nadiečiai tiesmukesni nei mes.

– Aš taip ir neišmokau vynioti žodžių į vatą, – pareiškė Otėja, vis dar purtydama vaiką taip, kad Simonui liko tik viltis, jog tai mažylei nepakenks kokiu nors nenuspėjamu būdu, kas galbūt išryškėtų tik tolimoje ateityje. – Ilgainiui numojau ranka nutarusi, kad nevertėjo nė pradėti mokytis.

– Man tai nepaprastai įdomus atradimas, – pasakė Emrojus Simonui. – Tu taip lengvai įsižeidi. Aš šitokios programos tikrai nesu tau įdiegęs.

– Mano balsas siekia to, ko nepasiekia akys.

– Beje, – įkišo savo trigrašį Lukas, – man visiškai nusišvilpt, net jei esu pageidaujamas vien dėl savo jaunystės ir savo DNR. Jei tik kam nors rūpi mano nuomonė.

– Tavo nuomonė rūpi visiems, – patikino Simonas.

Lukas kreipėsi į Emrojų:

– Štai polinkis sakyti vien tik tiesą jam visiškai nebūdingas. Ar tai jums neatrodo keista?

– Dar ir kaip, – atsakė Emrojus.

– Prašau nekalbėti apie mane taip, tarsi manęs čia nebūtų, – paprašė Simonas.

– Tavo pažanga tiesiog stulbinanti, – pasakė jam Emrojus.

– Užsikrušk.

– Nagi matai? Dabar supranti, ką turėjau omeny?

Kiek vėliau Simonas užsuko į Katarynos miegamąjį jos aplankyti. Emrojus ir Otėja jau buvo vėl įknibę į darbus. Lukas kartu

su kitais vaikais žaidė kieme. Klausydamasis jų balsų Simonas suprato, kad Lukas bandė vienaip ar kitaip patobulinti žaidimus ir kantriai aiškino, kodėl tie pakeitimai būtinai reikalingi.

Kataryna miegojo. Ar buvo nugrimzdusi į tą mieguistą būseną.

Simonas prašneko:

– Žinai, jie tikri nuokvakos. Visa jų gauja.

Kataryna atsimerkė. Ir tarė:

– Tu keliauji su jais.

– Nė pats nežinau. Na, pagalvok: ar gali įsivaizduoti trisdešimt aštuonerius metus žvaigždėlaivyje su šitokia publika?

– Tu keliauji. Ten laimingas.

– Kodėl tu taip sakai?

– Aš sapnuoju.

– Ką?

– Tą pasaulį. Aš sapnuoju.

– Ką tu sapnavai?

– Tu keliauji į kalnus. Tu pasikeitęs. Kaip tu nori.

– Sapnavai mane pasikeitusį, keliaujantį į kažkokius kalnus?

– Taip.

– Esi ką nors panašaus sapnavusi anksčiau?

– Ne.

– Taigi, tu manai, kad aš turėčiau iškeliauti su jais. Manai, turėčiau artimiausius trisdešimt aštuonerius metus rūgti žvaigždėlaivyje su šitais pusgalviais, ir tik todėl, kad tau prisisapnavo, jog kitoje planetoje būsiu laimingas?

– Taip.

– Bene tau irgi pasimaišė.

Ji iškvėpė kažkokį garsą, kokio jis iki šiol dar nebuvo girdėjęs: kuklią trelę iš trijų gaidų.

– Juokiesi? – paklausė jis.

– Ne.

– Taip. Juokeisi. Tikrai juokeisi. Tegul mane griausmas.

Ji dar kartą išleido tą patį garsą.

Simonas pasilenkė prie jos. Paklausė:

– Tau skauda?

– Skausmo nėra.

– O ką jauti?

– Aš jaučiu mirštu.

– Pasakyk tiksliau.

– Mažiau. Aš esu mažiau.

– Jautiesi lyg būtum sumažėjusi?

– Kambarys yra didelis. Šviesus.

– Tau atrodo, kad kambarys tapo didesnis ir šviesesnis?

– Taip.

– Ar aš tau irgi atrodau didesnis ir ryškesnis?

– Ir garsiai kalbi.

Jis pritildė balsą.

– Atleisk, – ištarė.

– Ne. Man patinka.

– Tau patinka, kad aš toks didelis, ryškus ir garsiai kalbu?

– Taip.

Ji užmerkė akis ir nugrimzdo į savąją nebūtį.

Simonas nulipo laiptais žemyn, išėjo į trobesio verandą. Vakarėjantis dangus švytėjo blausiu raudoniu, išmargintas pilkšvais, oranžiniu atspalviu atmuštais debesų skivytais. Simonas girdėjo vaikų balsus, bet jų pačių nebuvo matyti. Tačiau netrukus į jo regėjimo lauką tekinas įpuolė Lukas. Jį vijosi Tvila, mosikuodama ietimi, sukurpta iš biliardo lazdos. Jai už nugaros tarškėjo tabaluojantys kartoniniai sparnai. Lukas suklykė. Simonas taip ir nesuprato – iš džiugesio ar iš siaubo.

Vos išvydęs Simoną, Lukas sustojo lyg įbestas. Tučtuojau surimtėjo. Atrodė, lyg mėgina apsimesti niekada gyvenime nebėgęs ir nerėkęs. Tvila irgi sustojo. Ir liko stovėti, apžiūrinėdama ieties antgalį, tarsi toks ir būtų svarbiausias jos tikslas. Lukas tuo tarpu prisiartino prie verandoje lūkuriuojančio Simono. Tarė:

– Ledergavilis, JAV.

– Atrodo, tu išties neblogai leidi laiką, – atsiliepė Simonas.

– Aš įgudęs pritapti. Galiu apsimesti beveik bet kuo.

Jis užsiropštė į verandą, sustojo greta Simono, užsižiūrėjo į tamsėjantį dangų. Tvila liko stovėti kur stovėjusi, uoliai tikrindama, ar peilio ašmenys tvirtai laikosi ant biliardo lazdos.

Lukas tarė:

– Štai pagalvojau... Ko gero, aš gal ir norėsiu keliauti kartu su jais.

– Aha.

– Tiesą sakant, mane visai masina mintis tapti vertinamu bendruomenės nariu. Ypač jei palygini su perspektyva įstrigti Denveryje be grašio kišenėje.

– Suprantu.

– O kaip tu?

– Jie – keistoka kompanija.

– Tai jau tikrai.

– Emrojus mano, kad kelionėje turėtų pakankamai laiko modifikuoti mano programoms.

– Būtų visai neblogai.

– Taigi.

– Žinai ką? – pridūrė Lukas. – Man būtų smagiau keliauti, jeigu keliautum ir tu. Juk tu dabar – man kaip ir saviškis.

– Tą patį galiu pasakyti ir aš.

– Tvarkelė. Tai iki.

– Iki.

Lukas nulipo iš verandos ir nuskubėjo atgal ten, kur jo laukė mažoji nadietė. Jam artinantis, ji jau nebepakėlė ieties. Juodu pakuždomis persimetė keliais žodžiais. Simonas negirdėjo, apie ką jie kalbasi. Vaikai drauge pasuko tolyn nuo namo ir svirno, į atvirus laukus.

Kitą rytą Kataryna buvo dar labiau suzmekusi. Atrodė netgi dar mažesnė siauroje baltoje lovoje. Gulėjo tokia menkutė baltuose pataluose, užsimerkusi, alsavo tankiai, negiliai. Rankas buvo susinėrusi ant pilvo. Kojas suglaudusi. Atrodė, kad pati stengiasi kuo labiau sumažėti, tarsi mirtis būtų kokia siaura anga ir mirštančiajai reikėtų pasiruošti pro ją prasmukti.

Išskyrus neįprastai tankų kvėpavimą, nebuvo justi jokių kitų ligos požymių. Bet Kataryna vis tiek menko tiesiog bežiūrint. Simonas tai matė. Na, ne visai. Veikiau nujautė. Jos kūnas nie-

kuo nebuvo pasikeitęs, bet ji traukėsi į save, tarytum gyvybingumas nuo jos odos paviršiaus pamažu būtų smelkęsis vidun. Jos oda patamsėjo, dabar buvo sodresnio smaragdinio aspalvio. Apsitraukė mineralo blizgesiu. Kataryna po truputį virto kažkuo negyvu.

Vis dėlto, kai Simonas įėjo į kambarį, ji pabudo. Akys buvo pasikeitusios. Ryški oranžinė spalva pabluko, virto nesveika murzinai geltona, lyg pašvinkusio kiaušinio trynys.

– Labas rytas, – pasisveikino Simonas. – Kaip jautiesi?

– Mirštu, – atsakė ji.

– Bet neskauda?

– Nelabai.

– Kaip manai, norėtum ko nors užkąsti?

– Ne.

– Juk žinai, kad nebesiūlysiu radiacija pačirškinto švilpiko.

– Aš žinau.

Jis atsistojo greta jos. Net šitokiomis kraštutinėmis aplinkybėmis Simono neapleido jausmas, kad tai – jųdviejų pasimatymas, kuris išėjo visai nevykęs, bet niekaip negali užsibaigti. Jis krustelėjo ranką, norėdamas uždėti delną jai ant kaktos, bet čia pat persigalvojo: ji tikriausiai šito nenorėtų. Be to, tai būtų visai tuščias gestas, ritualinė susirūpinimo kenčiančiuoju išraiška. Nadietei šitoks gestas tikriausiai pasirodytų visai beprasmis.

Jis tarė:

– Jie išžudė tavo šeimą, o tave pačią išsiuntė į Žemę.

– Taip.

– Svarstau šit: kažin...

Ji laukė, kad jis užbaigtų klausimą. Bet jis pats irgi laukė. Pradėdamas sakinį, pats gerai nežinojo, kaip jį užbaigs, nors variantų buvo net keletas. *Svarstau šit: kažin, ar tik ne dėl to tu visąlaik buvai tokia tolima ir nepažįstama? Svarstau šit: kažin, ar tik ne dėl to tu ryžaisi keliauti su manim? Svarstau šit: kažin, ar tik ne dėl to man padėjai, kad jauteisi kalta dėl bėdos, kurią užtraukei savo šeimai?*

Kai galutinai paaiškėjo, kad klausimo jis taip ir nebeužbaigs, ji ištarė:

– Simonai...

– Ką?

– Langas.

– Nori, kad uždaryčiau langą? Tau šalta?

– Ne. Tu neši.

– Nori, kad nuneščiau tave prie lango?

– Taip.

– Tuojau pat. Visai lengvai.

Jis pasilenkė jos pakelti, bet stabtelėjo neapsispręsdamas, kur galima ją liesti. Ji pati jam pagelbėjo: pakėlė ilgas, laibas, lyg Džakomečio iškaltas rankas ir apsivijo jo kaklą. Vadinasi, paeiti ji, ko gero, nebegali. Simonas pakišo dešiniąją ranką jai po sprandu, kairiąją – po gyslotais šlaunų šiekštais. Tada pakėlė ją iš lovos.

Vieną akimirką ji dar laikėsi atšlijusi nuo jo. Neprikišamai, bet labai aiškiai leido tai suprasti. Nors ir visai trumpai, bet vis dėlto išliko priklausomas, bet atskiras asmuo. Bet paskui atsipalaidavo ir suglebo jo glėbyje. Kitaip ir negali būti, ji jau pernelyg silpna, pagalvojo jis.

Švelniai, atsargiai (nes nebuvo tikras, ar galima ja tikėti, kad jai neskauda ar bent skauda nelabai) Simonas prinešė ją prie lango. Pro langą buvo matyti tik plūktas kiemas, o už jo – vienišas medis, tas pats, po kuriuo jie vakar pietavo. Guoba, pagalvojo Simonas. O gal ąžuolas? Jam nebuvo įdiegta programa atpažinti medžiams. Medis lyg koks sargybinis stūksojo pačiame regėjimo lauko centre. O už jo driekėsi beribės lygumos žaluma, spindinti ankstyvo ryto saulėje, netemdoma nė menkiausio debesėlio, nešnarinama net silpniausio vėjelio, tarsi visas tas plynas kraštas apmiręs lauktų, kol kažkas prasidės, – kol skimbtelės styga, kol kas nors pliaukštelės delnais. Bet ryškiausias kraštovaizdžio akcentas buvo medis: tikslus vaizdo centras, vešlia laja mirguliuojantis lūkesčio pritvinkusioje ryto tyloje. Simonui dingtelėjo, koks keistas šis reginys turėtų būti Katarynai: šita žalia Žemės tyla, nusidriekusi po šituo skaidraus ledo žydrumo dangumi. Ten, iš kur atkeliavo ji (jei galima tikėti vaizdo įrašais), didžiąją kraštovaizdžio dalį užpildė uolos ir dumblynai, besimainantys juodi, pilkšvi ir

blausūs, balzganai geltoni lopai, iš kurių vargingai kalėsi juosvai žali lyg jūržolės samanų kupstai, kyšojo šaknų raizginiai, o visa tai gaubė amžinai apniukęs dangus, šykščiai seikėjantis neryškią, dulksnos merkiamą šviesą. Ir dar menki kaimeliai, prigludę tarpekliuose ar siauruose slėniuose, šen bei ten įsispraudusiuose tarp kalnų: uolėtų, snieguotomis viršūnėmis, aštriomis smailėmis smingančių į dangų tarsi kokios milžiniškos, negyvos, pilkos katedros – didžiuliai, abejingi vulkaninių uolienų bei amžinojo įšalo dariniai, dunksantys virš lūšnelių ir aptvarų gyvuliams, virš kuklių ketvirtainiškų sodelių, brandinančių menką derlių, virš karališkųjų būstų su mažulyčiais bokšteliais ir špiliais – miniatiūrinėmis tamsių, blizgančių viršūnių kopijomis.

Ar visa tai jai buvo gražu? Ar ten ji jautėsi kupina strotho?

Simonas laikė ją ant rankų priešais langą, žvelgiantį į vienišą medį. Galėjo būti ir taip, kad Simonas atnešė ją čia pasižiūrėti vien tik į šitą medį, nors, žinoma, nei jis pats, nei Kataryna apie tai nesusimąstė – juk tai tik vienas, paprastas medis, išskėtęs šakas virš paprasto dirvos lopinėlio. Ir tik dabar, stovėdamas prie šito lango su mirštančia Kataryna ant rankų ir žvelgdamas į medį, taip tobulai atsidūrusį pačiame vaizdo centre, Simonas suprato, kaip tai gali būti nepaprasta ir slėpininga.

Jis tarė:

– Tas pats poreikis, amžinas poreikis, niekad nesibaigiantis pasaulio poreikis pratęsti gyvybę.

– Taip, – atsakė ji.

Nei vienas, nei kitas daugiau nepratarė nė žodžio. Simonas laikė Kataryną ant rankų, o ji žiūrėjo pro langą. Skaisčios ryto šviesos nutviekstas, jos veidas irgi tarytum nušvito. Akyse vėl tarytum atsivėrė pažįstama, gintaro atspalvio oranžinė gelmė. Trumpą valandėlę ji atrodė gyvesnė, Simonui net dingtelėjo, kad prasidėjo netikėtas atgimimo procesas. Galbūt žiūrėjimas pro langą atstoja tam tikrą gydymo ritualą? Atrodė, kad tai visai įmanoma. Ar bent jau nėra neįmanoma.

Bet labai greitai jis pajuto, kaip atsileidžia jos rankos, apsivijusios jo kaklą. Simonas suprato, kad jai net tam nebeužtenka jėgų. Labai tyliai paklausė:

– Gal jau nešti tave atgal į lovą?

– Taip, – atsakė ji.

Taip jis ir padarė.

Sodyba virte virė paskutinių pasiruošimo darbų sambrūzdžiu. Žmonės ir nadiečiai protekine zujo iš gyvenamojo namo į svirną ir atgal. Trejetas nadiečių vyrų, einančių lyg ir technikų pareigas, vis ropštėsi rampa prie erdvėlaivio, smukdavo pro įėjimo angą vidun, tuojau pat nerdavo atgal – taip sparčiai, kad galėjai pamanyti, jog viduje tik paliesdavo kokį nors iš anksto sutartą daiktą ir vėl puldavo laukan, be paliovos juokdamiesi, spygčiodami ir žvygčiodami, kaskart, kai prasilenkdavo, susidauždami delnais. Jokių pareigų neslegiamas Simonas tiesiog slampinėjo iš kampo į kampą. Emrojus verandoje karštai ginčijosi su viena iš moterų nadiečių (ji, regis, gydytoja) ir Lile, tatuiruotąja mokslininke. Ūsuočiui smulkiu apskritu smakru (jo vardas Arnoldas), regis, buvo patikėta prižiūrėti Emrojaus ir Otėjos kūdikį. Pasišokinėdamas jis drauge su mergyte suko ratus po kiemą, be paliovos kartodamas: „Žmogeliuk, žmogeliuk, žmogeliuk". Svirne, tarp begalės valdymo pultų ir klaviatūrų, Otėja ir kitos nadietės kaip įmanydamos stengėsi nuraminti didingais senamadiškais pašvitais išsipusčiusią Rutą, kuri karštligiškai nėrė į galaižin kokius paskutinės akimirkos apskaičiavimus, dėl nesuvokiamų priežasčių apsipylusi ašaromis; jai švelniu skimbčiojimu antrino kaklą juosiantis varpelių vėrinys.

Beprotybė, galvojo Simonas. Visi jie beviltiškai kuokteléję. Kita vertus, tikriausiai ne kitokie buvo ir piligrimai, išplaukę „Mayflower"* laivu: fanatikai, keistuoliai ir visokio plauko nepritapėliai, išsirengę kolonizuoti naujojo pasaulio, nes senasis per mažai domėjosi jų slaptomis ir keistomis aistromis.

* „Mayflower" – piligrimų laivas, 1620-ųjų rugsėjo šeštąją išplaukęs iš Plimuto, Anglija, su šimtu dviem keleiviais. Žemę jie išvydo 1620-ųjų lapkričio devintąją. Inkarą nuleido Kodo kyšulyje. Įkūrė Plimuto koloniją, dabartinės Masačiusetso valstijos, JAV, teritorijoje.

Tikriausiai visada ir buvo šitaip, ne vien „Mayflower“, bet ir vikingų laivuose, tokios pat turbūt buvo ir „Ninja“, „Pinta“ bei „Santa Maria“* įgulos, taip pat ir pirmieji erdvėlaiviai, išskridę tyrinėti Nadijos, dėl kurios Žemės žmonės puoselėjo didžiules, kad ir nelabai pagrįstas viltis. Šitokios užduotys – lyg tamtyč visokiems nevispročiams. Isterikams, svajokliams, smulkiems nusikaltėliams. Ir tiktai daug vėliau ateina metas odėms ir paminklams, garbės ordinams ir prašmatnioms iškilmėms.

Simonas netvėrė savame kailyje. Niekaip negalėjo rasti sau vietos. Kurį laiką slampinėjęs iš vieno kampo į kitą, stengdamasis niekam nepasipinti po kojomis ir bent jau neatrodyti kaip paskutinis slunkius, jis netikėtai susidūrė su ką tik iš svirno išnirusia Otėja. Simonas ją užkalbino, nors ir žinojo, kad ji tuo tikrai neapsidžiaugs. Tačiau šnektelėti su Otėja – vis šiokia tokia veikla, kurios galėjo imtis. Be to, norėjo kai ko paklausti, o atsakyti galėjo tik ji.

Jis tarė:

– Kataryna šiandien jau visai silpna.

– Taip, – nekantriai mestelėjo Otėja. Simonui pasirodė, kad, jei būtų prakalbęs apie bet ką kita, ji būtų tiesiog nustūmusi jį iš kelio.

– Ar esama bent menkos tikimybės, kad ji dar atsigaus? Tai yra, ar gali būti, kad dar sulauksime nors kokio pagerėjimo prieš...

– Ne. Remisijos mūsiškiams nebūna. Tiesa, kai kuriems šitokia būklė trunka ilgiau nei kitiems; tiesą sakant, manau, kad ji gali dar kurį laiką išsilaikyti. Gyvybingesni individai kitąsyk merdėja ištisas savaites.

– Mes nutarėme, kad norėtume keliauti drauge.

– Gerai. O dabar, jei nesupyksi...

– Katarynai būtinai reikės lovos, – kalbėjo Simonas. – Ar negalėčiau su kuriuo nors techniku įlipti į laivą ir apsidairyti, kaip įkurdinus ją kuo patogiau?

* „Ninja“, „Pinta“ ir „Santa Maria“ – trys pirmosios Kristupo Kolumbo kelionės karavelės, kuriomis 1492-ųjų spalį jis pasiekė dabartines Bahamų salas.

– O, ji skristi su mumis negalės.

– Ką nori tuo pasakyti?

– Man labai gaila. Maniau, pats supratai. Žvaigždėlaivyje gana ankšta. Žinoma, mes numatėme, kad mirčių kelionėje nepavyks išvengti, ir pasistengėme tam pasiruošti. Tačiau gabenti lavoną ištisus trisdešimt aštuonerius metus – to jau per daug. Apie tai negali būti nė kalbos.

– Vadinasi, ketinate palikti ją čia.

– Jau labai greitai ji net nebesuvoks, kur esanti. Ir nieko nebevalgys, jokiomis aplinkybėmis. Paliksime jai vandens tam atvejui, jeigu imtų kamuoti troškulys, bet labai abejoju, ar ji norės ir gerti.

– Leisite jai mirti vienai.

– Tačiau jai mirti vienai – truputį kas kita, nei tikriausiai būtų tau. Nourtėjos gyventojai labiau linkę į vienatvę. Jai nieko nebetrūks. Patikėk.

– Taip, žinoma.

– O dabar jau tikrai turiu atsiprašyti. Net neįsivaizduoji, kiek man dar reikia nuveikti.

– Savaime aišku.

Ji protekine nuskubėjo į namą.

Laikas slinko. Lukas, kuris buvo kažkur prašapęs, galiausiai pasirodė – raitas ant arklio drauge su Tvila. Atrodė, kad jis sėkmingai įsiliejo į vaikų būrelį – tapo jo nariu, nors ir nesusisaistydamas nei pasitikėjimo, nei draugystės ryšiais. Simonas matė juos išnyrančius iš už namo. Lukas sėdėjo Tvilai už nugaros lyg koks mažametis faraonas, atrodė toks karališkas ir pasipūtęs. Mažesnieji vaikai pulkeliu ritosi arkliui iš paskos. Tvila pasuko arklį Simono link ir, trūktelėjusi vadeles, sustabdė šiam kone prieš pat nosį. Arklys sumirksėjo ir pakinkavo galva. Ir sušnarpštė – garsas, šiek tiek panašus į „hmpf“, jeigu kas sugebėtų išpūsti tai obojumi.

Tvila paklausė Simono:

– Tau patinka arkliai?

– O kam nepatinka? – klausimu į klausimą atsakė jis.

– Naujajame pasaulyje arklių, atrodo, nebus.

Ką gi, šita irgi kuoktelėjusi. Tačiau jos akys buvo beveik tokios pat kaip Katarynos: driežiškos, žaižaruojančios, tokios pat ir nervingai virpčiojančios šnervės. Nuo jos žvilgsnio Simono elektros grandinės ėmė dūzgauti.

Jis tarė:

– Galbūt arklių ten jau dabar yra.

– Vis tiek mylėsiu tiktai Hesperą ir jokio kito arklio, – pareiškė Tvila. – Jokio kito jokiame pasaulyje.

– Neskiesk miltais, – atšovė Lukas.

– Nelabai supratau, ką nori tuo pasakyti.

– Noriu pasakyti, tai juk – tik gyvulys...

Tvila apgręžė arklį, paragino jį kulnais. Jie vėl nujojo sau, lydimi kitų vaikų; Simonas dar išgirdo, kaip Tvila aiškina Lukui:

– Tau dar labai daug ką teks sužinoti apie gyvūnų pasaulį. Jie tokie pat įvairūs kaip ir kitos rasės.

– Jie – maistas. Nei butelį gali atidaryti, nei paskolins tau pinigų, o tai jau savaime reiškia...

Simonas lydėjo žvilgsniu juos nujojančius. Suprato, kad nuo šiol jie tęs šitą pokalbį dar kokius aštuoniasdešimt metų ar ilgiau. Susimąstė, ar tik Otėja nebus numačiusi Luko Tvilai. Jam net parūpo, ar jie kada nors susilauks vaikų.

Simonas tylomis atsisveikino su Luku. Ir palinkėjo šiam sėkmės.

Galų gale Simonas sugrįžo į Katarynos kambarį. Niekur kitur nerado sau vietos. Čia pasijuto šiek tiek ramesnis. Vien tik čia galėjo laikyti save šiuo tuo daugiau nei paprasčiausiu turistu.

Kataryna beveik visą laiką miegojo. Simonas pasistatė vienintelę kėdę prie lovos, atsisėdo ir užsižiūrėjo į Kataryną. Bandė įsivaizduoti jos gyvenimą – kaip paaiškėjo, labai ilgą, – kurį ji nugyveno namuose, prieš atvykdama čionai. Ji, mąstė jis, tikriausiai niekada nebuvo lengvai sugyvenama asmenybė. Tikriausiai iš prigimties nepaklusni ir nepalenkiama, netgi na-

dietiškais mastais. Tikriausiai visada stengėsi laikytis nuošaliai, sergėjo savo vienatvę, tokią gilią, kad buvo kone girdima, panašiai kaip tyla šulinyje. Simonas įtarė, kad šeimoje jos vyras buvo kur kas draugiškesnis, atviresnis, lengviau bendraujantis. Jam net ėmė atrodyti, kad gali įsivaizduoti juos namuose – lūšnelėje, suramstytoje iš šiekštų ir apkrėstoje dumblu. Iš jųdviejų jos vyras buvo tas, kuris visuomet galėjo pakviesti atvykėlį vidun, pasiūlyti užrūkyti pypkę, pavaišinti rūgusiu gėrimu, sušildyti kambarius, pakurdamas laužus ugniavietėse, nors malkas jiems nuolat reikėjo taupyti.

Reikia manyti, jis pykdė Katariną. Dėl jo išlaidumo tikriausiai įsiplieksdavo nuolatiniai ginčai, kartais žaismingi, kartais – kupini kartėlio.

Ir vis dėlto ji tikriausiai jį mylėjo.

Neaišku iš kur, bet Simonas tvirtai tai žinojo. Jautė, kaip jo galvoje urduliuoja informacija: viena ląstelė dalijosi į dvi, dvi – į keturias, keturios – į aštuonias.

Štai ir ilgai trukusi Katarynos santuoka. Ir vaikai, iš viso penki: trys mergaitės ir du berniukai – niekaip negalintys nuspręsti, kurį iš tėvų reikėtų labiau kaltinti dėl visų klaidų ir neteisybių šeimoje. Štai ir jų dienos, kupinos nesibaigiančio triūso. Ir naktys, kurias jie praleisdavo kartu, ant čiužinio, prikimšto sausų lapų ir šieno. Štai ir viena popietė, niekuo neypatinga popietė: Kataryna stovi lūšnos tarpduryje ir žvelgia į kaimą, į už jo stūksančių kalnų aštrias viršūnes, į pilkšvą dangų, netrukus prapliupsiantį lietumi; garsai: šurmuliuoja į kažkokį žaidimą įnikę jos vaikai, jiems iš sodelio už trobos atsiliepia ritmingas kauptuko čeksėjimas – ten jos vyras kapliuoja daržą; jausmas: ji jaučiasi esanti pati savimi, gyvenanti tik savo ir niekieno kito gyvenimą. Štai ir kartumu atmieštas salstelėjęs gyvenimo skonis, smelkiantis kažko tikro ir apčiuopiamo jutimas – jausmas gryniausiu pavidalu, ką reiškia būti Kataryna Kalatura, kaip tik šią akimirką, šią niekuo neypatingą pavakarę prieš pat lietų.

O štai ir visa kita: vėliau, po daugelio metų, jos sprendimas nuslėpti dalį derliaus nuo karališkųjų duoklės rinkėjų ir pa-

skatinti kitus elgtis taip pat. Štai ir šnekaus jos vyro abejonės: jis – paprastesnė siela nei ji. Štai ir jo pasitikėjimas ja. Ir vaikų ginčai: tiek su ja, tiek ir tarpusavyje. (Vieni tuo metu jau spėję nutarti, kad ji – geroji iš dviejų tėvų, kiti – kad blogoji.) O štai ir areštai. Ir egzekucijos. Mirties bausmė jiems visiems. Ne tik geraširdžiui, visai sutrikusiam jos vyrui, bet ir suaugusiems vaikams: ir tiems, kurie ją mylėjo, ir tiems, kurie ja piktinosi, – taip pat ir vaikų vaikams. Nužudyti visi, visi iki vieno.

Į kambarį sėlino vakaro sutemos. Kataryna buvo kelis kartus pabudusi, tarsi dvejodama apsidairydavo. Tikriausiai nustebdavo suvokusi, kad miršta čia, nepažįstamame svetimos planetos kambaryje. Snūduriuodama tikriausiai apie tai užmiršdavo. Kai ji nubusdavo, Simonas pasilenkdavo prie jos ir ištardavo: „Viskas gerai", kas, žinoma, nebuvo tiesa. Tiesiog frazė, kurią jis dar galėjo pasakyti.

Jam atrodė, ji nenori, kad jis ją liestų. Kaskart ji tik pažvelgdavo į jį gęstančiomis geltonomis akimis. Ir kaskart vėl nugrimzdavo, taip ir nepratarusi nė žodžio.

Vakarop į kambarį įpuolė Lukas.

– Ei, – šūktelėjo, – jau beveik metas lipti į laivą.

Simonas tuo metu jau žinojo, ką darysiąs. Nereikėjo nė apsispręsti: sprendimas susiformavo pats, be jo valios pastangų. Tikriausiai procesas vyko kažkur pačiose jo elektros grandinių gelmėse.

Jis tarė:

– Aš niekur neskrendu.

– Ką?

– Negaliu jos čia palikti.

Lukas sudvejojo. Paskui pasakė:

– Juk tu žinai: jai mes jau niekuo nebegalime padėti.

– Galiu pabūti čia. Tiek dar tikrai galiu padaryti.

– Ar supranti, ką tai reiškia? Mes nebegalėsime apsisukti ir grįžti tavęs pasiimti.

– Žinau.

– Norėčiau, kad tu skristum kartu, – suinkštė Lukas. Nuskambėjo beveik verksmingai.

Juk jis – tik dvylikametis berniukas. Pernelyg lengva buvo tai pamiršti.

Simonas tarė:

– Tau puikiai seksis ir be manęs.

– Žinau. Žinau, kad man seksis kuo puikiausiai. Ir vis tiek norėčiau, kad tu skristum kartu.

– Ką tu čia turi? – paklausė Simonas. Lukas turėjo kažką įsidėjęs į baltą plastikinį maišelį.

– A. Ogi štai ką.

Jis įkišo ranką į maišelį ir ištraukė porcelianinį dubenėlį – tą patį, kurį jie nupirko iš nuskurusios senės Denveryje.

– Vežiesi jį į kitą planetą?

– Jis buvo mano motinos.

– Ką?

– Net neįsivaizduoju, kaip jis atiteko Gajai. Iš Denverio mes išvykome paskubomis, viena iš mamos, kaip tų, kreditinių kortelių nuėjo šuniui ant uodegos. Spėju, kad Gaja į mūsų namus sugebėjo prasmukti anksčiau nei valdžios atstovai. Prisimenu šitą dubenėlį dar iš tų laikų, kai buvau kūdikis. Mama tikriausiai gavo jį dovanų, ar ką. Tokių daikčiukų ji niekada nepirkdavo.

Lukas laikė dubenėlį abiem rankomis. Atrodė, kad temstančiame kambaryje jis blausiai švyti.

– Ar čia, ant jo, kažkokie rašmenys? – paklausė Simonas.

– Šūdą jie reiškia.

– Na jau.

– Įrašas kažkokios nevykėlių šalies kalba. Vienos iš tų, kur orai visada siaubingi, o istorijoje – visa virtinė protiškai atsilikusių karalių. Viena iš tų skylių, kurios, panašu, egzistavo tik tam, kad jų gyventojai visą gyvenimą bandytų išnešti muilą iš ten.

– Gal žinai, kas čia parašyta?

– Ne. Net nenuraukiu.

– Ir vis tiek nori pasiimti dubenėlį su savim.

– Aš už jį sumokėjau.

– Mano pinigais.

Lukas gūžtelėjo pečiais ir vėl paslėpė dubenėlį maišelyje. Girdėti buvo tik Katarynos alsavimas. *Ee-um-fah-um-so,* tykus lyg vėjelio sujudintos užuolaidos plazdėjimas.

Simonui dingtelėjo, kada nors, gal kitame šimtmetyje, jis galbūt pamatysiąs kur nors kitoje planetoje štai tokį dubenėlį, be garso atspindintį svetimos saulės šviesą. Mažas trapus daikčiukas, skelbiantis niekam nebesuprantamą žinią, buvo tikras lobis moters, kuri tyčia pasirūpino, kad jos vaikas gimtų apsigimęs, o paskui išvis jį pametė. Dubenėlis keliaus į kažkokios tolimos saulės sistemą, nors pats nėra nei retas, nei vertingas.

Tie biologiniai padarai išties neperprantami.

Lukas tarė:

– Tu visiškai įsitikinęs, kad nenori skristi?

– Dar ir kaip noriu. Bet lieku čia.

– Ką gi.

– Taigi.

Lukas priėjo prie snūduriuojančios Katarynos.

– Sudie, – ištarė tylutėliai. Ji neatsakė.

Lukas pridūrė:

– Jeigu būčiau geresnis, aš irgi pasilikčiau.

– Nešnekėk nesąmonių. Nėra jokios prasmės pasilikti mums abiem.

– Žinojau, kad tu taip pasakysi.

– Bet vis tiek norėjai išgirsti, tiesa?

– Taip. Norėjau.

– Ar tik ne tai krikščionys vadina nuodėmių atleidimu?

– Aha. Tai padaryti gali bet kas. Nė kunigo nereikia.

– Juk iš tikrųjų tu netiki visais tais paistalais, ar ne? *Iš tikrųjų* netiki?

– Tikiu. Iš tikrųjų tikiu. Nieko negaliu su savim padaryti.

Lukas rimta, kone iškilminga veido išraiška stovėjo prie Katarynos lovos. Maišelį su dubenėliu spaudė prie krūtinės.

– Ji nugyveno ilgą gyvenimą. Ir dabar iškeliauja pas Viešpatį.

– Atvirai sakant, man kūnas pagaugais eina, kai tu kalbi tokius dalykus, – prisipažino Simonas.

– Be reikalo. Jeigu tau nepatinka „pas Viešpatį", pasirink kokį kitą žodį. Ji iškeliauja namo. Grįžta pas savuosius. Kaip pavadinsi, taip nepagadinsi.

– Tikriausiai neblogai įsivaizduoji pomirtinį gyvenimą, ar ne?

– Žinoma. Po mirties mus vėl sugeria žemiškasis ir dangiškasis mechanizmas.

– Ne patenkame į rojų?

– Tai ir yra rojus.

– O kurgi šlovės viešpatijos? Kada mes vaikščiosime avėdami auksinėmis šlepetėmis?

– Mes apleidžiame savo sąmonę tarytum busdami iš negero sapno. Nusimetame ją lyg drabužius, kurie niekad gerai mums netiko. Tai tokia ekstazė, kokios mes, vis dar gyvendami savo kūnuose, nepajėgiame suvokti. Tai galima palyginti nebent su orgazmu, bet palyginimas grubus, be to, ir ne visai tikslus – tokiai ekstazei niekas negali prilygti.

– Ar šito tave išmokė Šventoji Liepsna?

– Ne, jie – tik pusgalvių gauja. Aš tai žinau, ir tiek. Panašiai kaip tu moki savo poeziją.

– Iš tikrųjų negalima sakyti, kad aš *moku* poeziją. Aš tik prikimštas jos.

– Argi tai ne tas pat, kaip manai? Ei, man jau pats metas nešdintis į kitą planetą.

– Palydėsiu tave žemyn. Noriu atsisveikinti ir su kitais.

– Gerai.

Juodu drauge patraukė prie laivo. Jis jau ūžė. Ir blausiai švytėjo, visai kaip Luko motinos dubenėlis ligonės kambario prietemoje. Išvykstantieji jau buvo susispietę prie rampos. Jos viršuje žiojėjo atviros durys – tobulai baltos šviesos kvadratas.

Emrojus nuoširdžiai pasitiko Simoną:

– Na štai, išvykstame.

– Atėjau tik jūsų išlydėti, – tarė Simonas.

– Neskrendi drauge?

Simonas viską jam paaiškino. Emrojus įdėmiai išklausė. Kai Simonas užbaigė, Emrojus tarė:

– Žinai, o tai iš tikrųjų nepaprasta.

– Kas nepaprasta?

– Tu.

– Aš anaiptol nesu nepaprastas. Prašau, nereikia to globėjiško tono.

Emrojus ištarė:

– Vaikas paklausė...

– Šiuo metu aš visai nenusiteikęs poezijai, – pasakė jam Simonas.

– Tikrai?

– Tikrai.

Emrojus nusišypsojo ir linktelėjo.

– Kaip sau nori, – tarė.

Iš būrio išniro Tvila, Lukas sekė jai įpėdžiui. Ji kreipėsi į Simoną:

– Jeigu jau lieki čia, galėtum pasirūpinti Hespera.

– Tikriausiai galėčiau.

– Rytoj kaimynai ateis jos pasiimti. Pasakyk, kad jiems jos nebeatiduodame. Pasakyk, kad pasiliksi ją sau. Padarysi tai?

– Žinoma.

Įsiterpė Lukas:

– Klausyk, jis juk negalės prižiūrėti arklio. Tikrai geriau atiduoti ją kaimynams. Juk jie augina arklius, tiesa?

– Jiems Hespera būtų tik vienas arklys iš bandos. Simonui ji bus vienintelė.

– Taip, jeigu tik Simonui reikia arklio, jeigu Simonas nori arklio. Jeigu Simonas žino, ką jis veiks su tuo arkliu.

Įsikišo Otėja:

– Jau pats metas lipti į laivą. – Ant rankų ji laikė kūdikį.

Emrojus tarė Simonui:

– O tave aš sukūriau kur kas tobulesnį, nei man pačiam atrodė.

– Laimingos kelionės, – atsakė Simonas.

– Ir tau taip pat. Atsiprašau, bet dar turiu suskaičiuoti saviškius, kad nė vienas nepasimestų. Bet niekur nenueik. Norėsiu su tavim atsisveikinti.

Emrojus nėrė į pulką saviškių. Lukas ir Tvila vis nesiliovė ginčytis dėl arklio. Atrodė, kad šis ginčas veda juos į platesnes ir bendresnes nuomonių skirtumų sritis.

Simonas nutarė, kad nebėra jokio skirtumo, kada vogčiomis pasišalinti: dabar ar kiek vėliau. Atrodė, niekas nė nepastebėjo jo pradingstant.

Simonas vėl atsisėdo greta Katarynos vėsioje kambario prietemoje. Iš lauko atsklido išvykstančiųjų bruzdesys. Sužvangėjo metalas: iš eilės nuskambėjo trys aiškūs dūžiai. Paskui – keistas, neatpažįstamas siurbimo garsas, sustiprėjęs ir vėl nuslopęs. Retsykiais suskardėdavo balsai: kažką šūktelėjo vaikas, jam atsakė kažkuris iš suaugusiųjų. Balsai skambėjo neaiškiai. Tarytum iš labai toli – iš daug toliau, nei buvo iš tikrųjų.

Simonas nenorėjo matyti, kaip pakyla laivas. Nutarė verčiau palauksiąs čia, šiame tykiame kambaryje.

Laikas slinko, Simoną ėmė lenkti snaudulys. Galva kniūbtelėdavo ant krūtinės, ir jis pašokdavo iš miego. Kaskart, kai nubusdavo, vis nustebdavo susizgribęs, kad yra čia, greta tamsaus nejudančio pavidalo lovoje. Ir kaskart suvokdavo iš tiesų esąs čia. Tada vėl prisnūsdavo.

Galiausiai išsitiesė lovoje greta Katarynos. Jautėsi visiškai išsekęs. Nebenorėjo nieko, tik atsigulti. Judėjo labai atsargiai, nenorėdamas sutrikdyti jos ramybės. Šiaip taip susirangė ant siauro čiužinio šalia jos.

Jos akių vokai suplazdėjo ir prasivėrė. Kataryna pasuko galvą, pažvelgė į jį. Kurį laiką tylėjo. Paskui ištarė:

– Tu.

Jos balsas palaibėjo. Tiktai visai tylus, vos girdimas švilpesys.

– Aš, – atsakė Simonas.

– Kada tu išskrendi?

– Dėl to nesirūpink.

– Kada tu išskrendi?

– Niekur aš neskrendu.

– Tu skrendi.

– Ne. Pasilieku čia.

– Ne.

Jis tarė:

– Be tavęs nenoriu niekur skristi. – Tai buvo ne visai tie žodžiai, kuriuos jis ketino tarti. Tai buvo net ne visai tiesa. Ir vis tiek jis tai pasakė.

– Tu skrendi, – mygo ji.

– Cit. Nekalbėk. – Ar jis galėjo pamanyti, jog kada nors prašys jos kalbėti mažiau?

Ji ištarė:

– Skrisk.

Jis atsakė:

– Noriu likti čia.

Ji pažvelgė į jį. Jos akys geso. Kataryna pravėrė burną dar kažko sakyti, bet nebeįstengė ištarti nė žodžio.

– Miegok, – pasakė Simonas. – Tiesiog miegok. O aš būsiu šalia tavęs.

Ji užsimerkė. Jis kuo švelniausiai apglėbė ją viena ranka. Paskui nusprendė, kad ji tikriausiai šito nenorėtų. Patraukė ranką. Ir trupučiuką palenkė galvą, tik tiek, kad skruostu prisiliestų prie jos kaktos. Vylėsi, kad tokiam sąlyčiui ji neprieštarautų.

Netrukus ir pats užmigo.

Susapnavo stovįs kažkokioje aukštumoje. Oras buvo vaiskus, vėjuotas. Sapne Simonas nesusigaudė, ar esąs kalno viršūnėje ar ant aukšto pastato stogo. Žinojo tik tiek, kad kojos remiasi į tvirtą pagrindą, o žemė – labai toli apačioje. Iš savo aukštybių jis matė žmones, traukiančius per lygumą. Nepaisant juos skiriančio didžiulio atstumo, įžiūrėjo juos visiškai aiškiai. Matė vyrus, moteris, vaikus. Visi jie ėjo ta pačia kryptimi. Kažką palikę už nugaros. Tai Simonas įžiūrėjo miglotai. Tarytum tamsa, gal besitelkianti labai tolima audra, protarpiais perrėžiama žalzganos, kažkokios liguistos šviesos blyksnių; virpčiojančios, pliūpčiojančios švieselės tai tvykstelėdavo, tai vėl užgesdavo toje tumuluojančioje ūkanotoje tamsoje. Keliauninkai tolo nuo to urduliuojančio debesies, bet kur link jie traukė – šito Simonas nematė. Staiga tiesiai į jį smogė švytinčio vėjo gūsis, nuo

kurio jis negalėjo nusigręžti. Ir žiūrėti galėjo tik į tai, nuo ko bandė pabėgti tie žmonės. Vylėsi, kad kelio gale jų laukia kas nors geriau. Įsivaizdavo kalnus ir girias, ir upes, švarų, vėjo nugairintą grynumą, bet matyti to nematė. Regėjo tik žmones, einančius per bekraštį žole apaugusį lauką. Įžiūrėjo jų veido išraišką: juose švietė viltis ir baimė, ir ryžtas, ir nuožmus užsidegimas, kurio tiksliau jis nesugebėjo įvardyti. Vėjas aplink jį ūžavo vis garsiau. Simonas suprato, kad sapno vėjas iš tiesų buvo žvaigždėlaivio, kylančio skrydžiui į kitą pasaulį, riaumojimas.

Jis pabudo. Buvo dar tamsu. Jis vis dar tebegirdėjo sapne stūgavusį vėją.

Ir iš karto suprato, kad Kataryna jau mirusi.

Ji gulėjo sustingusi. Užmerktomis skimis. Iš po plonyčių akių vokų plėvelių nebesklido oranžinis švytėjimas. Simonas priglaudė delną prie nedidelės, glotnios jos galvos. Ši buvo šalta kaip akmuo.

Nejaugi ji kaip nors paspartino savo mirtį vildamasi, kad jis galbūt dar suskubs įlipti į laivą? – dingtelėjo jam. Ar nadiečiai sugeba tai padaryti? Įspėti buvo neįmanoma.

Laivas. Vadinasi, jis galbūt dar suspės išskristi.

Simonas strimgalviais šoko iš kambario, nudardėjo laiptais žemyn, išpuolė į lauką. Jis žinojo. Aišku, žinojo. Ir vis tiek suriko:

– Palaukit!

Laivas virpėdamas kybojo ore gal trisdešimties ar daugiau metrų aukštyje – reaktorius ruošėsi paleidžiamajam sprogimui. Laivas plūduriavo tiesiog virš galvos ir dūzgė. Trys laibos, voriškos atraminės kojos jau buvo įtrauktos. Dabar tai buvo tobulos formos sidabrinis pusdubenis, apjuostas žalsvai auksinių iliuminatorių švieselių vėrinio. Laivo papilvėje, pačiame centre, buvo matyti reaktoriaus skritulys; dar ką tik akinamai baltas, ėmė tamsėti iki lavos raudonumo. Dešimt, devyni, aštuoni...

Simonas tekinas leidosi į plotą, kur dar visai neseniai stovėjo žvaigždėlaivis. Plyšojo visa gerkle:

– Palaukit, prašau, palaukit!

Rėkdamas jis sustojo vidur laivo palikto išdegusio rato. Žinojo, kad jau per vėlu. Net jeigu išvykstantieji jį pamatytų (jie

negalėjo jo pamatyti), nuleisti laivo buvo nebeįmanoma, nebuvo nei virvės, nei virvinių kopėčių, kurias galėtų jam numesti.

– Ne! – šaukė jis. – Prašau, ak, prašau, palaukit manęs!

Reaktorius driokstelėjo. Simoną prarijo raudona šviesa, nušlavė nuo žemės paviršiaus. Akimirkai jis pats pavirto šviesos blyksniu – apakintas, bet vis dar rėkiantis. Pliūpsnis nebuvo karštas – tik akinanti šviesa. Reaktorius negarsiai sutraškėjo, tarytum kostelėjo, ir laivas staiga nėrė aukštyn tokiu greičiu, kad, atrodė, akimoju išnyko visiškai. Kai raudonoji šviesa pagaliau išsisklaidė, kai Simonui vėl grįžo regėjimas, jau neįmanoma buvo atskirti, kuris iš dangaus žiburėlių yra laivas, o kuris – viena iš artimesniųjų žvaigždžių.

Simonas stovėjo ir užvertęs galvą žvelgė į dangų. Žvilgsnis užkliuvo už judančios švieselės, kuri galėjo būti ir laivas, nors tvirtinti Simonas nebūtų drįsęs. Dangaus skliautas buvo prižertas judančių žiburėlių: galbūt ten švietė iš Eurazijos atskrendantys įvairios paskirties lėktuvai, o gal į galaižin kokius priešus nukreipti slapti ginklai, o gal svetimų pasaulių laivai, gabenantys piligrimus iš vieno pasaulio į kitą. Simonas taip ir liko stovėti ant žemės po žvaigždėmis ir po judančiais šviesos taškeliais, nesiliaudamas šaukti:

– Palaukit, palaukit, palaukit, ak, prašau, palaukit manęs!

Kai pagaliau pritrūko kvapo rėkti, nebuvo kas darą: liko tik grįžti į ištuštėjusį namą. Simonas vėl įslinko į Katarynos miegamąjį. Nors miegas neėmė, išsitiesė lovoje greta bežadžio Katarynos kūno, kuriame jos pačios nebeliko nė šešėlio. Ji pasitraukė amžinai. O kūnas tapo tik dar vienu negyvu daiktu kambaryje, tokiu pat kaip kėdė ar lempa. Simonas gulėjo šalia jos kūno, kol tamsą kambaryje praskiedė artėjančio ryto brėkšma.

Kol patekėjo saulė, jis suskubo iškasti jai kapą. Vietą pasirinko už gyvenamojo fermos namo – medžio, į kurį juodu drauge žiūrėjo pro kambario langą, paunksmėje. Kai duobė buvo jau pakankamai gili, jis grįžo į vidų, pakėlė kūną, išnešė laukan. Šis buvo beveik besvoris. Mirusi Kataryna priminė suglaustą

skėtį. Simonas nešė ją labai atsargiai, priglaudęs jos galvą prie krūtinės, nors dabar, žinoma, jau nebebuvo jokio skirtumo. Žingsniuodamas su nešuliu per kiemą, išgirdo žvingtelint arklį. Gyvulys buvo alkanas.

Jis nesiskubino šerti arklio: pirmiausia nunešė Kataryną iki kapo, nevikriai prisėdo ant biraus krašto, nuslydo į dugną ir paguldė kūną ant vėsios, drėgnos žemės. Nekilo ranka žerti žemių tiesiai jai ant veido. Simonas jau buvo begrįžtąs į kambarį ieškoti kokios audeklo atraižos, į kurią galėtų ją susupti, bet persigalvojo: nusivilko marškinėlius ir jais užklojo jos galvą. Pamanė, kad būtų gerai, jeigu kape ji turėtų ką nors, kas priklausė jam, nors ir tai, žinoma, jai nebebuvo svarbu.

Pridengęs jos veidą marškinėliais ir nebematydamas jo bruožų, Simonas pasisėmė saują žemių, paskleidė ant jos veido. Dirbo švelniai, atsargiai. Užbėrė dar vieną saują, ir dar vieną. Šitaip rieškučiomis bėrė ant jos žemes tol, kol jų sluoksnis padengė ją visą. Kol ji visai išnyko jam iš akių. Tada išsiropštė iš duobės ir pabaigė užžerti kapą kastuvu.

Arklys nekantriai žvingavo. Jį būtinai reikėjo pašerti. Simonas nuėjo pasirūpinti gyvuliu.

Saulė jau buvo užkopusi gana aukštai. Jau šutino dienos kaitra. Simonas liko čia visiškai vienas, tiktai su arkliu ir Katarynos kapu. O kiti – jau pakeliui į naująjį pasaulį, kuris galbūt pasirodys esąs nuostabus, o gal pasitiks atvykėlius bevaisėmis plynėmis.

Simonas pasiruošė pusryčius, pavalgęs suplovė indus. Vasaros rytas, pusė dešimtos, ir tuščias namas Denverio paribyje. Simonas išėjo į verandą, apžvelgė tai, kas plytėjo prieš akis. Žolė ir dangus. Ir vieniša debesėlio plunksna, tirpstanti vaiskioje mėlynėje virš tolumoje dunksančių kalnų.

Metas į kelią.

Simonas pabalnojo arklį. Kažkodėl jį labiau traukė keliauti raitam nei važiuoti „Winnebago". Autofurgonas galėjo pasilikti čia, karštyje ir tyloje. Saulė tekės ir leisis, ir vėl tekės, žerdama spindulius ant automobilio ir namo, ir ant išdegusio ratilo žemėje – čia stovėjusio žvaigždėlaivio palikto ženklo, ir ant niekaip nepaženklinto Katarynos kapo.

Simonas šoko į balną ir išjojo. Nutarė suksiąs į vakarus. Keliausiąs į Kaliforniją. Ar bent ta kryptimi. Galbūt pakeliui jis ar arklys, o gal abu, žus nuo bado ar kaitros. Gali būti, kad juos užpuls klajūnai ar fanatikai. O gal jiems ir pavyks pasiekti Ramiojo vandenyno pakrantę. Galbūt jie sėkmingai sukars visą kelią į kitą žemyno kraštą ir sustos paplūdimyje, o prieš akis atsivers – jis taip tikėjosi – nerimstanti mėlyna begalybė. Žinoma, jeigu tik vandenynas vis dar neužterštas. Bet šito neįmanoma atspėti, ar ne?

Jis jojo į vakarus. Jojo tol, kol ferma visiškai išnyko už nugaros, kol jis tapo niekuo, tik vyriškiu ant arklio beribėje tuštumoje, žolės ir dangaus viešpatijoje. Arklys tvirtai žengė į priekį. Niekuo nesirūpindamas. Risnojo pirmyn, ir tiek. Apie ničnieką nesusimąstydamas.

Simonui ir arkliui teks kaip nors persiropšti per kalnus. Kaip jie vadinasi? Uoliniai kalnai. Bet žmonės ir anksčiau leisdavosi į tokius žygius ir sėkmingai kalnus įveikdavo. Žmonės, jau kadai išmirę, raiti keliaudavo per šituos kalnus ir pasiekdavo tai, kas jų laukdavo kitapus. Jie laidodavo savo mirusiuosius. Jie gabendavosi dubenėlius, išmargintus įrašais seniai užmirštomis kalbomis. Jie nešėsi prisiminimus: apie ežerą ar medį, atsidūrusius tiksliame atsitiktinio vaizdo centre, apie save pačius, likusius ant kranto, kitiems išplaukus. Jie puoselėjo niekuo nepagrįstas viltis. Jie statė miestus, kurie suklestėdavo ir žlugdavo, kurie, ką gali žinoti, galbūt kada nors vėl suklestės.

Moterį priglaudė žemė. Vaikas jau buvo pakeliui į kitą pasaulį. O Simonas – kelyje kažkur, kur galbūt nieko nėra. Nors ne, šitaip negali būti: bent kas nors juk yra visur. Jis jojo į savo ateitį. Jam nieko kita ir neliko, tik keliauti jos pasitikti.

Staiga įvyko kažkoks esminis pokytis. Simonas pajuto, kaip tai sudūzgė jo elektros grandinėse. Bet nežinojo, kaip tai pavadinti.

Jis prašneko balsu:

– Žemė – jos visiškai užtenka, ir aš visai nenoriu, kad arčiau pasislinktų žvaigždynai, žinau, jie yra ten, kur dera jiems būti, ir jiems ten gerai, ir jie tenkina tuos, kurie jiems priklauso.

Paskui vėl nujojo pirmyn, per aukštą žolę, kalnų link.

Cunningham, Michael
Cu47 Dienų pavyzdžiai: romanas / Michael Cunningham; iš anglų kalbos vertė Aurelija Jucytė. – Vilnius: Alma littera, 2007. – 384 p.

ISBN 9955-24-464-X

Tai trijų dalių romanas, kurio veiksmas vyksta XIX a., XXI a. pradžios ir XXII a. Niujorke. Visas dalis vienija personažų – vyro, moters ir vaiko – trijulė ir amžinos vertybės – teisingumo ir laisvės siekimas, sielos šauksmas, meilės, laimės ir grožio troškimas.

UDK 820(73)-3

Michael Cunningham

DIENŲ PAVYZDŽIAI

Romanas

Iš anglų kalbos vertė Aurelija Jucytė

Redaktorė *Bronė Balčienė*
Viršelio dailininkas *Liudas Parulskis*
Maketavo *Zita Pikturnienė*

Tiražas 3000 egz.
Išleido leidykla „Alma littera“
A. Juozapavičiaus g. 6/2, LT-09310 Vilnius
Interneto svetainė: www.almalittera.lt
Spaudė UAB „Vilniaus spauda“, Viršuliškių skg. 80, LT-05131 Vilnius

[redacted]

Michael Cunningham
(Maiklas Kaningemas, g. 1952 m.)

Vienas ryškiausių šiuolaikinių JAV rašytojų, Pulitzerio ir PEN/Faulknerio premijų laureatas. Lietuvių skaitytojui pažįstamas ir kaip romano „Tos valandos“ (2000 m.) autorius. Pagal jo romanus „Namai pasaulio pakrašty“ ir „Tos valandos“ sukurti kino filmai.

Naujajame romane, parašytame po „Tų valandų“, Michaelas Cunninghamas vėl mums siūlo elegantišką pasakojimų triptiką apie personažų, gyvenančių skirtingais laikais, pasirodančių skirtingais pavidalais, trijulę: paauglį berniuką, vyrą ir moterį.

Pirmoji romano dalis, pavadinta „Mechanizmo gelmėse“ – niaurus pasakojimas, kurio veiksmas vyksta pačiame Pramoninės revoliucijos įkarštyje, kai žmonės susiduria su jiems iki tol nepažįstama naujojo, mechanizuoto amžiaus realybe. „Vaikų Kryžiaus Žygis“ perkelia į dvidešimt pirmojo amžiaus pradžią; parašytas juodojo trilerio dvasia, veda skaitytoją teroristų grupuotės, sprogdinančios bombas įvairiose, iš pažiūros – visai atsitiktinai pasirinktose miesto vietose, pėdsakais. Trečiojoje dalyje „Beveik grožis“ nusikeliame į ateitį, į Niujorką po šimto penkiasdešimties metų, ir išvystame miestą, kuriame knibždėte knibžda pabėgėlių iš kitos planetos – pirmosios, kurią aptiko žmonės.
Visus tris tarpusavyje susijusius, į visumą susiliejančius epizodus lydi pranašinga Walto Whitmano figūra – poeto, kuris žadėjo savo skaitytojams: „Nėra naudinga nei vieta, nei laikas… Aš su jumis ir aš žinau, kaip yra“.

„Dienų pavyzdžiai“ – žanro ribas peržengianti knyga, giliai į atmintį įstringanti odė gyvenimui didžiausiame Amerikos mieste, apmąstymai apie Amerikos likimą. Tai gražus ir kupinas išminties kūrinys, kurį parašė vienas originaliausių ir drąsiausių šių laikų rašytojų.

